ขดหมายเหตุแด่

คนดี คนเก่ง และคนกล้า

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

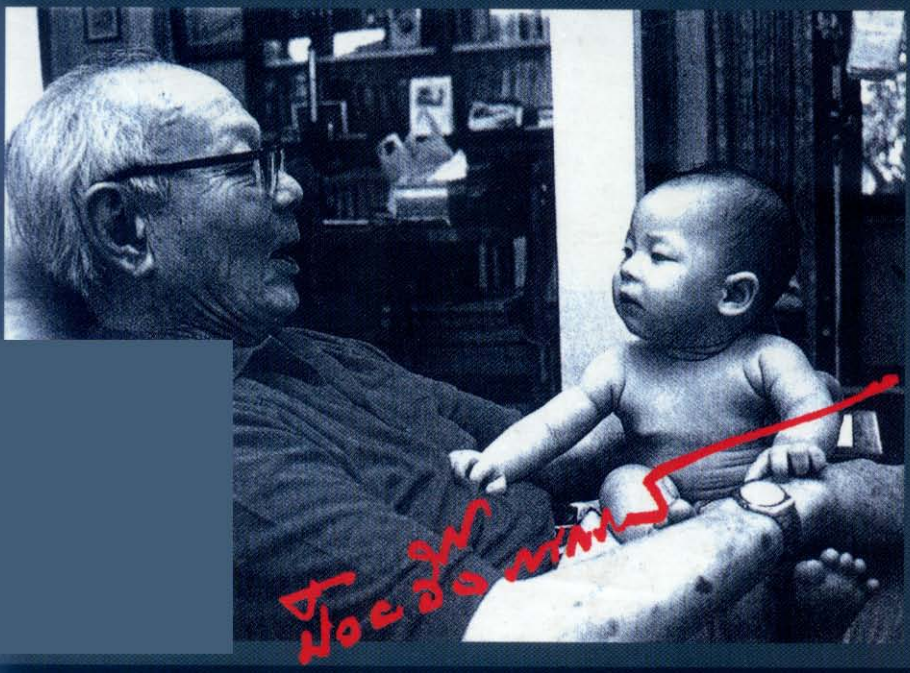

WWW.mindbookshelf.com เว็บของคนรักหนังสือ

ที่ยวกับผู้เขียน

พบูลย์ แพงเงิน - เป็นชาวอำเภออู่ทอง
จังหวัดสุพรรณบุรี

ารศึกษา - ประถมศึกษา
(โรงเรียนวัดโพธิ์ทองเจริญ)
- เตรียมอุดมศึกษา
, แผนกวิทยาศาสตร์
(โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย
จังหวัดสุพรรณบุรี)

น้าที่การงาน - รับราชการ (ตั้งแต่ 2507-
ปัจจุบัน)
- ปัจจุบันดำรงตำแหน่งพาณิชย์
จังหวัด กำแพงเพชร

ลงาน - กลอนลำ ภูมิปัญญาของภาคอีสาน
(2542)
- สายธารวรรณกรรม (2542)
- จดหมายเหตุแด่ คนดี คนเก่ง
คนกล้าอาจารย์ป๋วย อึ๊ภากรณ์
(2543)
- บทความและสารคดีในนิตยสาร
ต่าง ๆ

ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ChangeFusion สสส. TRRM เครือข่ายจิตอาสา VolunteerSpirit Network

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

คุณป้ามาร์กาเรต ยามปัจฉิมวัย ถ่าย ณ สวนสาธารณะในกรุงลอนดอน

ธนบัตรสมัยที่ ดร ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

๑๐๐
100

๑๐
10

๕
5

ห้องสมุด ป๋วย อึ๊งภากรณ์

แบบสัญลักษณ์ห้อง ป๋วย อึ๊งภากรณ์
ของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กองหัตถศิลป กรมศิลปากร

ผู้ออกแบบ หัวหน้างาน

ผู้อำนวยการกอง ธิบดี

ลักษณะของตราห้องสมุดป๋วย อึ๊งภากรณ์

เป็นรูปหนังสืออยู่ในลักษณะเปิด มีลายเซ็นของศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ แสดงถึงการมีน้ำใจอันกว้างขวางจริงใจที่ได้อุทิศผลงานทางวิชาการในสาขาต่าง ๆ ของท่านให้กับมวลชนทั้งหลาย เหนือหนังสือจะมีดอกบัวที่กำลังแบ่งบานรองรับไว้ด้วยใบบัว แสดงถึงความสมบูรณ์ บริสุทธิ์ และความเจริญรุ่งเรืองด้วยพุทธิปัญญา เป็นเป้าหมายและความตั้งใจอย่างแท้จริงของศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่อยากจะให้สังคมไทยเราอยู่อย่าง "สันติประชาธรรม" ดังได้ประดิษฐ์ไว้เหนือดอกบัว

สุนทร วิไล
กองหัตถศิลป กรมศิลปากร

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ยายของป๋วยชื่อเชย
ตั้งร้านขายผ้าอยู่ที่สำเพ็ง

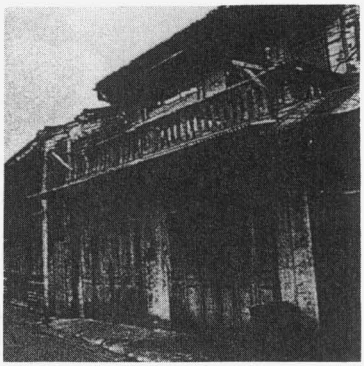

ภาพบริเวณตรอกโรงสูบน้ำ ตลาดน้อย
ที่เป็นบ้านเกิดของป๋วย

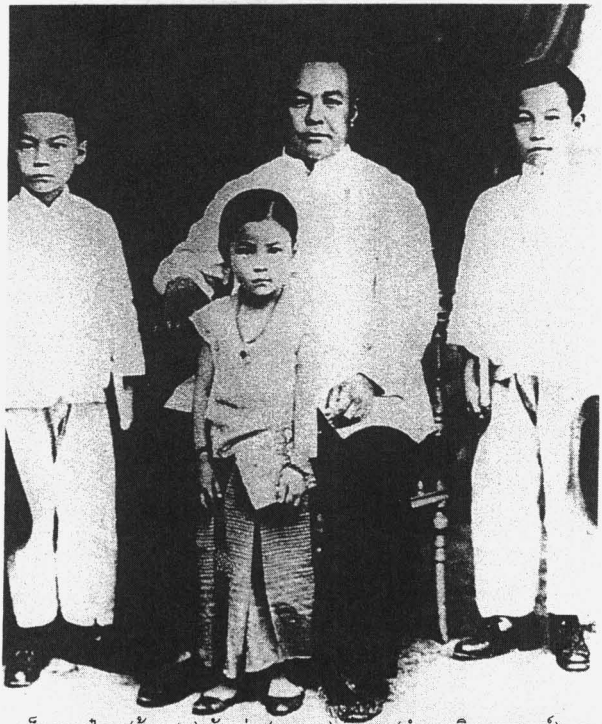

เด็กชายป๋วย (ซ้ายสุด) กับพ่อ (นายซา) พชาย (กำพล อิงคภากรณ์) และน้องสาว (ระเบียบ ยุทธวงศ์) ที่ร้านถ่ายรูปเล่าจั่น ต. ตลาดน้อย พระนคร ประมาณ 70 ปี

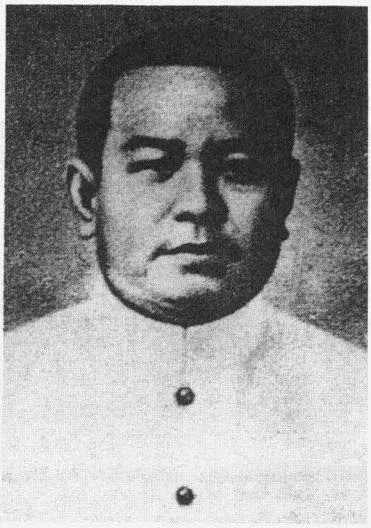

(บน) นายซา และนางเซาะเซ็ง เตี่ยและแม่ของป๋วย
(ล่าง) ตึกเก่าโรงเรียนอัสสัมชัญ ที่ป๋วยเรียนหนังสือ

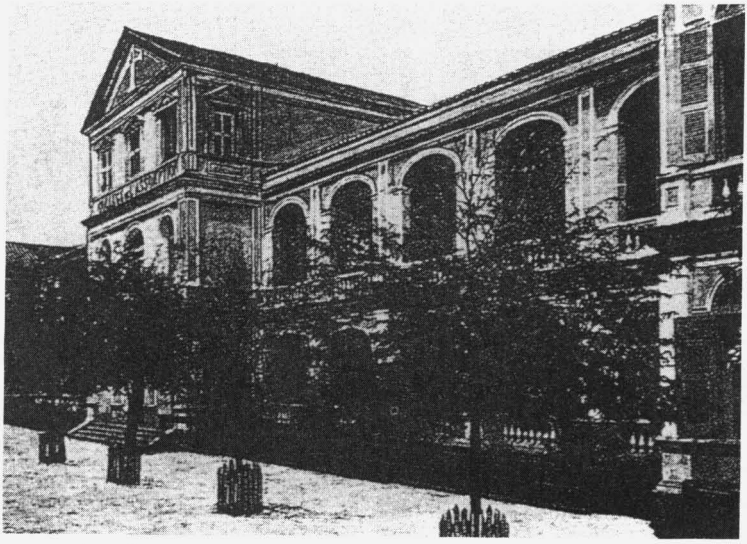

ป๋วยเกิดเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2459 เข้าเรียนในโรงเรียนอัสสัมชัน แผนกภาษาฝรั่งเศส ได้เลขประจำตัว 7036 ค่าเล่าเรียนสมัยนั้นเดือนละ 7 บาท ปีหนึ่งเรียน 10 เดือน รวมเป็น 70 บาท ซึ่งถือว่าแพงมาก แต่แม่ของป๋วยก็กัดฟันหาเงินมาส่งลูกเรียนหนังสือ เพราะอยากให้ลูกได้ดี

มารดาของอาจารย์ป๋วย (รูปเดี่ยวซ้าย)
นางเซาะเซ็ง อึ๊งภากรณ์ (ประสาทเสรี)

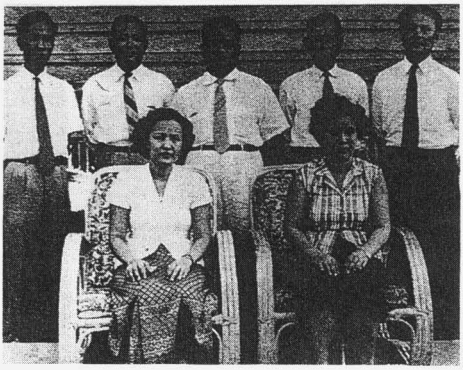

พี่น้องเจ็ดคนที่อยู่เมืองไทย (บนขวา)
แถวยืน : ชุน กำพล เตี้ยเคียม เชียร (ฉอเคียม) ป๋วยเคียม
แถวยืน : ลมุล ระเบียบ (ภาพจาก นิตยสาร "สารคดี")

อาจารย์ป๋วยและภริยาถ่ายภาพกับญาติพี่น้อง ลูกและหลานในกรุงเทพฯ

ขอหมายเหตุแด่ ...

คนดี คนเก่ง และคนกล้า

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ไพบูลย์ แพงเงิน

รวบรวม

จดหมายเหตุแด่...คนดี คนเก่ง และคนกล้า

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

รวบรวมโดย **ไพบูลย์ แพงเงิน**

พิมพ์ครั้งแรก สำนักพิมพ์รีดเดอร์ พับลิชชิ่ง
ได้รับอนุญาตจัดพิมพ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย
สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537
ISBN : 974-87796-5-3

กรรมการผู้จัดการ **อารีรัตน์ เลาหพล**
บรรณาธิการบริหาร **สราพันธ์ ศรีสุทธิยางกูร**
กองบรรณาธิการ **อดิศร เชียงทอง**
พิสูจน์อักษร **ภัทรพร กุศลวิศิษฏ์กุล**
ศิลปกรรม **สมศักดิ์ สังข์พิชัย**

จัดพิมพ์ และจำหน่าย โดย
บริษัท รีดเดอร์ พับลิชชิ่ง จำกัด
200/274-275 ซอยแจ้งวัฒนะ 10 แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ 10210 โทร. 576-1867-9 โทรสาร 576-1867 ต่อ 106

ราคา 210 บาท

พิมพ์ที่ ส.เอเชียเพรส (1989)
โทร. 732-3101-6, 375-2017 โทรสาร. 375-1654

คำนำ

ประเทศไทยมีคนดีไม่น้อย มีคนเก่งไม่น้อย และมีคนกล้าไม่น้อย แต่การที่จะหาคนที่ทั้งดี ทั้งเก่ง และทั้งกล้าในคน ๆ เดียวกันนั้น กลับหาได้ยากนัก, ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นคนหนึ่งในจำนวนที่หาได้ยากยิ่งนัก, ชีวิตของท่านแม้มาจากครอบครัวของสามัญชนที่มีฐานะความเป็นอยู่ไม่ดีนักในระยะต้น ๆ แต่ท่านก็ได้ยกระดับฐานะของท่านขึ้นได้ด้วยการศึกษา ความประพฤติ และผลงาน จนปรากฏเกียรติภูมิที่เกิดจากความสามารถ ความซื่อสัตย์สุจริต และการอุทิศตนเองเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ ประชาชน และผู้ด้อยโอกาสในสังคมอย่างสม่ำเสมอ

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นผู้ครองชีวิตและมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย สันโดษ ประพฤติตนเป็น "ผู้ให้" มากกว่าจะเป็น "ผู้รับ" ทำงานรับใช้ราชการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแต่ขอรับค่าตอบแทนเพียงเท่าที่พอจะอยู่ได้ ซึ่งบทบาทและประสบการณ์ชีวิตของท่านที่มีต่อประเทศชาติ และสังคมกลับมีขอบเขตกว้างขวางและสำคัญเป็นอย่างมาก

จากฐานะของนักเรียนนอก กลายเป็นนักรบ (เสรีไทย) รับใช้ชาติ, ข้าราชการผู้ซื่อสัตย์ ได้ชื่อว่าเป็นศัตรูของนักปกครองที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต, กลายเป็นข้าราชการที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ทรงอำนาจแห่งยุค (โดยได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพร้อม ๆ กันถึง 2-3 ตำแหน่ง) ซึ่งทุก ๆ ตำแหน่งที่ท่านได้ไปปฏิบัติหน้าที่นั้น นอกจากจะไม่เกิดความบกพร่องเสียหายแล้ว กลับยังมีการพัฒนาและก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วอีกด้วย และที่น่าทึ่งไปกว่านั้น ก็คือ บุคลากรในทุกหน่วยงานที่มีท่านเป็นผู้บริหารล้วนแต่ทำงานกันอย่างกระตือรือร้น มีความสุข มีขวัญและกำลังใจ และมีสวัสดิ-การที่ดีขึ้น สร้างความประทับใจให้แก่เพื่อนร่วมงานและใต้บังคับบัญชาตลอด

เสน่ห์ของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อยู่ที่การมีพรหมวิหารธรรม การมีศีลอันสมบูรณ์ การมีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล การเป็นผู้มีปิยวาจา การบริหารอย่างโปร่งใส และชอบสร้างคน จึงไม่น่าสงสัยที่จะมีแต่คนรักและ เคารพ (ยกเว้นแต่พวกที่หนักไปด้วยโมหาคติบางประเภทส่วนหนึ่ง)

หนังสือ "จดหมายเหตุแด่...คนดี คนเก่ง และคนกล้า อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์" เล่มนี้เป็นหนังสือที่รวบรวมข่าวการถึงแก่อนิจกรรม, พิธีรับอัฐิ, พิธีลอยอังคาร, บทความสดุดีและไว้อาลัย ในวาระที่ต้องสูญเสียท่านไปตามที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันและนิตยสารฉบับต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ คงมีแต่เพียงส่วนน้อยที่ผู้รวบรวม (คุณไพบูลย์ แพงเงิน) ได้เขียนเรียบเรียงขึ้นใหม่เพื่อความสมบูรณ์ของประวัติและผลงานของท่าน (ที่ใช้คำ "อาจารย์ป๋วย" ในชื่อหนังสือเล่มนี้ แทนคำว่า "ศาสตราจารย์ป๋วย" นั้น ก็ด้วยพิจารณาเห็นว่าคำว่า "อาจารย์ป๋วย" เป็นคำที่เรียกง่ายและเป็นที่คุ้นเคยกันเป็นอย่างดีในหมู่คนใกล้ชิดและลูกศิษย์ของท่านอยู่แล้ว อีกทั้งยังน่าเชื่อว่า จะเป็นคำที่เหมาะหรือถูกกับจริตหรือนิสัยของท่านอาจารย์ป๋วย มากกว่าคำอื่น ๆ)

วัตถุประสงค์หลักของการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ก็เพื่อเป็นการรวบรวมข้อเขียนดี ๆ ที่เขียนสดุดีและไว้อาลัยเป็นครั้งสุดท้ายแด่อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ นักปราชญ์สามัญชนผู้ได้ชื่อว่าเป็น "คนใจดี และคนใจเพชร" ของประเทศไทย เพื่อให้รวมอยู่เป็นหมวดหมู่ในที่แห่งเดียวกัน ง่ายแก่การเก็บรักษา และเป็นประโยชน์สำหรับเยาวชนที่จะได้ศึกษาประวัติของคนดีของชาติอันจะช่วยสร้างจิตสำนึกอันดีงามแก่ลูกหลานไทยในภายภาคหน้า

ความตายเป็นเรื่องที่ห้ามไม่ได้เพราะเป็นเรื่องธรรมดาของโลก แต่หากคนดีที่สุดคนหนึ่งของประเทศตายไป เราจะได้ประโยชน์อะไรจากประวัติชีวิตและตัวอย่างอันดีงามที่ท่านได้ประพฤติปฏิบัติเอาไว้เป็นแบบอย่าง ตัวอย่างของอาจารย์ป๋วยนั้น จะช่วยชี้ให้เด็ก ๆ ของเราได้เห็นว่า "ความดีนั้นทำได้ยาก แต่ก็สามารถทำได้จริง ๆ"

สำนักพิมพ์ รีดเดอร์ พับลิชชิ่ง มีความยินดีที่ได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้และหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นเครื่องเตือนใจและประโลมใจแก่ท่านผู้อ่านและบรรดาท่านที่เคารพนับถือในตัวของอาจารย์ป๋วย และลูกศิษย์ ลูกหาของอาจารย์ป๋วย ได้เป็นอย่างดีทุกคราวที่ได้หยิบขึ้นมาอ่านเป็นการทบทวน ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดกำลังใจและกำลังกายอันเข้มแข็งในการที่จะทำความดีและอุทิศตนเพื่อความเจริญงอกงามของชาติยิ่ง ๆ ขึ้นไป และกรุณาอย่าลืมแนะนำให้ลูกหลานของเราได้อ่านประวัติของคนดีทุกคนในชาติด้วย เพื่อให้ประเทศไทยได้มี "คนดี คนเก่ง และคนกล้า" เฉกเช่นอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เพิ่มขึ้นอีกในอนาคต

ขอให้บรรดาเจ้าของข้อเขียนทุก ๆ ท่านจงได้มีส่วนแห่งความดีของหนังสือเล่มนี้โดยทั่วถึงและเท่าเทียมกัน-ขอขอบคุณ

ด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์

สำนักพิมพ์ รีดเดอร์ พับลิชชิ่ง

"14 ตุลา 16" และ "6 ตุลา 19" ประวัติศาสตร์ที่ยังรอการชำระ

ถ้อยแถลงของผู้รวบรวม

ประเทศไทยได้สูญเสียอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย, ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ, ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มธ. และอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไปอย่างไม่มีวันกลับเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2542 ชานกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ซึ่งกว่าชาวไทยและลูกศิษย์ลูกหาในเมืองไทยจะได้ทราบข่าวอันน่าเศร้าสลดนั้นก็ในวันที่ 6 สิงหาคม 2542 เวลาประมาณ 11.00 น. ผ่านทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ นับเป็นการสูญเสียอันยิ่งใหญ่ของชาติและประชาชนชาวไทย และผลสืบเนื่องจากการสูญเสียดังกล่าว ก็ได้เกิดปรากฏการณ์ที่น่าจดจำขึ้นในแวดวงของสื่อสารมวลชนทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ต่างก็ได้เสนอข่าวการถึงแก่อนิจกรรม สกู๊ปข่าว บทความ แสดงประวัติ ผลงาน ความดีงามของท่านอย่างพร้อมเพรียงและต่อเนื่องกัน

นอกเหนือจากการนำเสนอข่าวและบทความของผู้ที่อยู่ในวงการสื่อสารมวลชนโดยตรงแล้ว สาธารณชนโดยทั่วไปทุกเพศทุกวัยอีกเป็นอันมาก ต่างก็ได้แสดงออกถึงความอาลัยรักและแสดงออกถึงความรู้สึกสะเทือนใจในการจากไปของท่านผ่านทางสื่อต่าง ๆ ทั้งทางหนังสือพิมพ์และทางเครือข่ายอินเตอร์เน็ตของคอมพิวเตอร์อีกด้วย ถ้อยคำที่ผู้คนทั้งหลายได้ร้อยเรียงเพื่อเป็นการไว้อาลัยดังกล่าวนั้น ได้แสดงออกถึงความรู้สึกและความจริงใจอันบริสุทธิ์ เป็นความเคารพ เทิดทูน และสำนึกในพระคุณและคุณค่าของผลงาน ความประพฤติอันดีงามของท่าน และยิ่งไปกว่านั้น ยังมีอีกหลายคนที่ซาบซึ้งถึงกับปฏิญาณตนว่า จะยึดถือเอาแนวทางของการปฏิบัติการดำรงชีวิต ความ

ซื่อสัตย์ ความเสียสละ และความเป็นคนที่กล้ายืนหยัดเพื่อความถูกต้องของท่านมาเป็นแบบอย่างและอุดมการณ์ของตนเองในการรับใช้ประเทศชาติต่อไป

ปรากฏการณ์ดังกล่าวมิใช่จะเกิดขึ้นได้บ่อย ๆ ในประเทศไทย, การที่สามัญชนคนหนึ่งจะได้รับการกล่าวขวัญและชื่นชมยกย่องมากมายขนาดนี้

ข่าว บทความ และคำไว้อาลัยเหล่านั้น ถือได้ว่าเป็นข้อความที่ทรงคุณค่า และมีความหมายอย่างยิ่งต่อเยาวชนไทยและต่อประเทศไทย คงจะเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง หากเนื้อความและสาระดังกล่าวจะได้รับความสนใจจากสาธารณชนแต่เพียงห้วงระยะเวลาอันสั้น แล้วทุกคนต่างก็พากันหลงลืมไปเสียในเวลาอันรวดเร็ว เพราะเหตุที่ว่า เอกสารเหล่านั้นเป็นเพียงข้อเขียนในหน้าหนังสือพิมพ์ซึ่งมีลักษณะอันหลากหลาย ยากแก่การเก็บรักษา และเป็นสื่อที่มีอายุสั้น

ชีวิตและผลงานของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มีความเกี่ยวพันกับประวัติศาสตร์ของไทยในห้วง 4-5 ทศวรรษก่อน ทั้งในด้านการเมืองและการเศรษฐกิจ คุณูปการของท่านเป็นสิ่งที่คนไทยและลูกหลานไทยน่าจะได้ศึกษากันอย่างจริงจัง ซึ่งสิ่งที่เขาจะอาศัยเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาก็ควรจะเป็นเอกสารที่ถูกต้อง เที่ยงตรง และไม่บิดเบือน, นอกเหนือจากนั้นพวกเขายังควรจะได้มีโอกาสได้รับทราบถึงบรรยากาศหนหลังขณะที่คนไทยต้องเสียท่านไปในห้วงที่ประเทศชาติต้องประสบกับฐานะทางการเงิน การคลัง และทางเศรษฐกิจอันเกือบจะล่มสลายอีกด้วย

ผู้รวบรวมเอง, ในฐานะของคนที่เคยเป็นทั้งผู้ใต้บังคับบัญชา (สมัยที่เริ่มรับราชการอยู่ในสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง) และในฐานะของศิษย์ (ที่เล่าเรียนจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) เป็นผู้ที่ได้สัมผัสและซาบซึ้งเป็นอย่างดีในคุณความดีของท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จากประสบการณ์ตรงหลายสิ่งหลายประการ อีกทั้งยังนับได้ว่าเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับอานิสงส์ทางด้านการศึกษาจากหลักสูตรภาคค่ำที่ท่านได้มีดำริ

ขึ้นอีกด้วย จึงเกิดความปลื้มปีติที่มีผู้มองเห็นคุณความดีที่อาจารย์ป๋วยได้ทำเอาไว้ แม้จะเป็นการแสดงออกในวาระอันท่านหาชีวิตไม่แล้วก็ตาม อย่างน้อยก็เป็นการแสดงออกที่ไม่ได้มุ่งในอามิสหรือเกิดจากภยาคติใดๆ... เป็นการแสดงออกที่มาจาก "มโนธรรม" ของกัลยาณชนด้วยความบริสุทธิ์ใจอย่างแท้จริง

นับแต่วันที่ได้รับทราบข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของท่านจนถึงอีก 2 สัปดาห์ หลังวันที่ 28 สิงหาคม 2542 ซึ่งเป็นวันที่บรรดาญาติและศิษย์ได้นำเอาเถ้าอังคารของอาจารย์ป๋วยไปทำพิธีลอยกลางทะเล ณ บริเวณทิศใต้ของเกาะคราม จังหวัดชลบุรี, ผู้รวบรวมได้ตั้งใจรวบรวมหนังสือพิมพ์และนิตยสารเกือบจะทุกฉบับที่ตีพิมพ์เรื่องราวของอาจารย์ป๋วย แล้วก็ได้คัดเลือกข่าวและบทความเหล่านั้น นำมาจัดพิมพ์ทำสำเนาเอาไว้ (ทั้งในภาคภาษาไทยและภาคภาษาอังกฤษ) โดยมุ่งหวังว่า สักวันหนึ่ง ถ้าสามารถตีพิมพ์ในรูปเล่มได้ก็จะพยายามทำ ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีเอกสารเบื้องต้นที่จะอำนวยประโยชน์แก่คนรุ่นหลังที่จะได้มีโอกาสศึกษาเรื่องราวชีวิตและผลงานของท่าน ตลอดจนยังจะสามารถย้อนรำลึกถึงบรรยากาศที่คนไทยต้องสูญเสียท่านไป และสุดท้ายเพื่อให้เอกสารเล่มดังกล่าวได้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อันไม่มีผู้ใดจะมาแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือบิดเบือนจากความเป็นจริงได้ ซึ่งจะเป็นอนุสรณีย์อันอยู่ยืนยาวแทนตัวของอาจารย์ป๋วยสืบไป

เอกสารลายลักษณ์และรูปภาพ โดยปรกติหากมีอายุเกิน 15 ปีนับแต่วันเกิดเหตุการณ์ขึ้น เราเรียกว่า "เอกสารจดหมายเหตุ" หรือตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "อะไคว์ฟส์" (ARCHIVES) ดังนั้น เรื่องราวส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับอาจารย์ป๋วย ที่ได้บันทึกไว้ในหนังสือเล่มนี้ นับได้ว่าเป็น "จดหมายเหตุ" แล้ว (ยกเว้นเหตุการณ์อันเกี่ยวกับการถึงแก่อนิจกรรมของท่านที่เพิ่งเกิดขึ้นเท่านั้น) ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของชื่อหนังสือเล่มนี้ จดหมายเหตุแด่...คนดี คนเก่ง และคนกล้าอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์"

หนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นมาได้ด้วยผลงานของบรรดานักข่าว นักเขียน นักวิชาการ และประชาชนผู้มีใจเป็นธรรมและมองเห็นคุณความดีอันจะหาสิ่งใดบดบังมิได้ของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์, เป็นข้อเขียนที่มุ่งจะเชิดชูและแสดงออกถึงกตเวทิตาธรรมและมุทิตาจิตแก่ท่านในวาระสุดท้ายซึ่งผู้รวบรวมไม่อาจติดต่อกับแต่ละท่านเพื่อขออนุญาตตีพิมพ์ซ้ำได้ จึงใคร่เรียนขออนุญาตผ่านทาง "ถ้อยแถลงฯ" นี้...ขอขอบพระคุณ และ ขอบคุณ

ผู้รวบรวมได้รับความอนุเคราะห์จากมหาวิทยลัยธรรมศาสตร์ในการเอื้อเฟื้อรูปภาพในพิธีรับอัฐิและพิธีลอยอังคารของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้เช่นกัน

สุดท้ายนี้ ผู้รวบรวมขอขอบคุณเป็นพิเศษต่อสำนักพิมพ์ รีดเดอร์ พับลิชชิ่ง อันมีคุณอารีรัตน์ เลาหพล เป็นประธานกรรมการฯ ที่ได้เล็งเห็นคุณค่าของหนังสือเล่มนี้และได้จัดพิมพ์ขึ้นจนเป็นรูปเล่มที่สวยงามสม กับที่ผู้รวบรวมได้ตั้งความมุ่งหวังเอาไว้

อานิสงส์ใด ๆ อันจะเกิดจากหนังสือเล่มนี้ ขอน้อมอุทิศแด่อาจารย์ผู้เป็นที่เคารพรักยิ่ง, ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์-ยอดกัลยาณชนที่เป็น "หนึ่งในล้าน" ของประเทศไทย...สาธุ

ด้วยจิตคารวะและสำนึกในพระคุณ

(ไพบูลย์ แพงเงิน)

10 มีนาคม 2543

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร

โทร. (055) 710019-20

โทรสาร (055) 710021

สารบัญ

ไทยรัฐ 9 สิงหาคม 2542

ส่วนที่ 1 ข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และพิธีไว้อาลัย ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.....29

- ไทยรัฐ, 7 สิงหาคม 2542
- ข่าวสด, 7 สิงหาคม 2542
- ไทยโพสต์, 7 สิงหาคม 2542
- สยามรัฐ, 9 สิงหาคม 2542
- มติชน, 9-10 สิงหาคม 2542
- เดลินิวส์, 9 สิงหาคม 2542
- ไทยรัฐ, 10 สิงหาคม 2542
- เดลินิวส์, 11 สิงหาคม 2542

ส่วนที่ 2 ข่าวพิธีการรับอัฐิ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.....99

วันที่ 16 สิงหาคม 2542 และ พิธีลอยอังคาร,

- กำหนดการ การรับอัฐิ ฯ
- ไทยรัฐ, 18 สิงหาคม 2542

- มติชน, 16 สิงหาคม 2542
- ไทยโพสต์, 18 สิงหาคม 2542
- กำหนดการ รายการ "ตามรอยป๋วย คนดีที่หายาก"
- มติชน, 24 สิงหาคม 2542
- พิธีลอยอังคาร **และพิธีบำเพ็ญกุศลครบ 50 วัน**

ส่วนที่ 3 บทความ และสกู๊ปข่าวประวัติชีวิต ผลงาน และคำไว้อาลัย 125

- ป๋วย อึ๊งภากรณ์, เสียชีพอย่าเสียสิ้น ...*กรุงเทพธุรกิจ*
- จากป๋วย ถึงบุญมา...*"ซูม"*
- มรดก "ป๋วย อึ๊งภากรณ์"...*"ซูม"*
- พรุ่งนี้อย่าลืม...*"ลม เปลี่ยนทิศ"*
- หญิงหนึ่งเดียวในชีวิต ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์...*ไทยรัฐ*
- ดอกเตอร์ป๋วย...*"นายประชา ช้ำชอก"*
- ปณิธานของ "นายเข้ม" ผู้ยิ่งใหญ่ตลอดกาล...*สกู๊ปข่าวเดลินิวส์*
- ปณิธานแห่งชีวิต...*"ซูม"*
- ร้องไห้เถิด, ประเทศไทย...*"กาแฟดำ"*
- ยอดผู้นำ...*"ไตรรัตน์ สุนทรประภัสสร์"*
- ศิษย์อาจารย์ป๋วย..."*คาดเชือก คาถาพัน*"
- หลายชีวิตที่แบงก์ชาติ-ปณิธานที่ไม่มีการขานรับของ "ดร. ป๋วย" ...*กรุงเทพธุรกิจ*
- ขายวิญญาณ...*บทนำ มติชนรายวัน*
- คนดีอีกคนหนึ่ง...ที่ต้องตายในต่างแดน...*เสาวนีย์ ลิมมานนท์*
- ป๋วย อึ๊งภากรณ์...*นิวัต กองเพียร*
- "อนุสาวรีย์" ที่ยั่งยืนสำหรับ ดร. ป๋วย...*สุทธิชัย หยุ่น*

- จะสานต่อเจตนารมณ์อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้อย่างไร
  ...*วิทยากร เชียงกูล*
- คารวะและสืบทอด ปณิธาน อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์
  ...*กมล กมลตระกูล*
- ดร. ป๋วย ที่ผมรู้จัก...*กมล สมวิเชียร*
- มรดกของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์...*เขียน ธีระวิทย์*
- อาจารย์ป๋วย สร้างหอนาฬิกา...*วรากรณ์ สามโกเศศ*
- ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อนุสรณีย์-สังคมไทยกำลังหิวความดี
  ...*ประเวศ วะสี*
- ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ยังไม่ตายจากคนไทย...*ฉัตรชัย นามตาปี*
- อาลัย ดร. ป๋วย...*ประชาชาติธุรกิจ*
- งานสุดท้าย ของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์...*มติชน*
- หัวอกชาวนา...*กำแหง ภริตานนท์*
- คนดีที่เผด็จการขับไล่...*สมเจตน์ วัฒนาธร*
- ข้อเขียนของ "สล้าง บุนนาค" กรณีอาจารย์ป๋วย
- ป๋วย อึ๊งภากรณ์, สล้าง บุนนาค, ธานินทร์ กรัยวิเชียร
  ...*สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล*
- บทเรียนเดือนตุลา ฯ คำสอนที่ไร้เสียงของป๋วย อึ๊งภากรณ์
  ...*ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์*
- "นายเข้ม" เสรีไทย ภารกิจกู้ชาติ "ดร.ป๋วย"...*สกู๊ป ข่าวสด*
- ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เสียชีพไม่เสียสิ้น...*ผู้จัดการรายวัน*
- อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์...*"สุริยคราส"*
- **บุรุษแห่งเหตุผล-ผู้ตกเป็นเหยื่อความไร้เหตุผล** (บทความแปล)
- 2 ทางเลือกสามัญชน ทางของ ดร. ป๋วย"...บทนำ, *ข่าวสด*
- คำให้การ "ตร. 6 ตุลาฯ" คาบบุหรี่เล็งปืน

ส่วนที่ 4 ประวัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลงาน และครอบครัวของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ 261

- ถ้อยคำของ "ลูก" อาจารย์ป๋วย
- บทกลอนของอาจารย์ป๋วย...*ไพบูลย์ แพงเงิน*
- "ป้ามาร์กาเรต" ภริยาผู้เด็ดเดี่ยวของอาจารย์ป๋วย ...*ไพบูลย์ แพงเงิน*
- สาเหตุที่อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มธ.
- ประวัติ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และผลงาน (โดยสรุป) รายชื่อหนังสือที่รวบรวมผลงานของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ส่วนที่ 5 บทความที่มีผู้เขียนถึงอาจารย์ป๋วย ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดย *"ตะวัน"*.....303

- หวัดดีอาจารย์ โดย...*"ซูม" 2530*
- ธปท. ต้อนรับ ดร. ป๋วย อบอุ่น ...*ไทยรัฐ / 2530*
- ดอกเตอร์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กับความทรงจำอันอบอุ่นที่ "แบงก์ชาติ" ...*มติชน*

ส่วนที่ 6 บทกวีไว้อาลัยต่อการจากไปและสรรเสริญ.....317

- ระลึกถึงปูชนียบุคคล ...*อังคาร กัลยาณพงศ์*
- สามัญชนผู้สามัญทั้งหัวใจ ...*กรรมการ อมธ. 2528*
- ด้วยเคารพและศรัทธา อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์...*วิสา คัญทัพ*
- โอ้ว่าป๋วย ...*สุจิตต์ วงษ์เทศ*
- สัจการอาจารย์ป๋วย ...*เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์*
- อาจารย์ป๋วยของฉัน ...*ปิยะ ยุทธสมภพ / บรูไน*
- อาจารย์ป๋วย ด้วยดวงใจ ...*ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ / 2531*

ส่วนที่ 7 คำไว้อาลัยของประชาชนทั่วไปจากหน้าหนังสือพิมพ์.....327

- ภาษาไทย (กรุงเทพธุรกิจ)
- ภาษาอังกฤษ (กรุงเทพธุรกิจ)

ส่วนที่ 8 ข่าวการถึงแก่อนิจกรรม และบทความสดุดีของหนังสือพิมพ์ (ภาคภาษาอังกฤษ).....353

NEWS AND ARTICLES FOR DR. PUEY

- BRILLIANT ECONOMIST WHO WAS AN INSPIRATION TO THE YOUNGER GENERATION
- Senator Virabongsa Ramangkura
- Prime Minister Chuan Leekpai
- Former prime minister Field Marshal Thanom Kittikachorn
- Deputy Finance Minister Pisit Lee - atham
- PM's office Minister Supatra Masdit
- Senate Speaker Meechai Ruchuphan
- Senator and educator Prof Kasem SuwanaKul
- Ex - gvernor, Bank of Thailand Vijt Supinit
- Senator and fomer deputy central bank governor Paisarl Koomalayavisai
- Deputy prime minister Trairong Suwankhiri
- Finance Minister Tarrin Nimmanahaemida
- Governor, Bang of thailand MR Chatu Mongol Sonakul
- Commerced permanent secreatary Somphol Kiatraiboon
- A SUPPORTER OF DEMOCRACY AND SOCIAL REFORM IN EVERY SPHERE...Jon Ungphakorn. Dr.Puey's eldest son and director of the Aids support group, ACCESS.

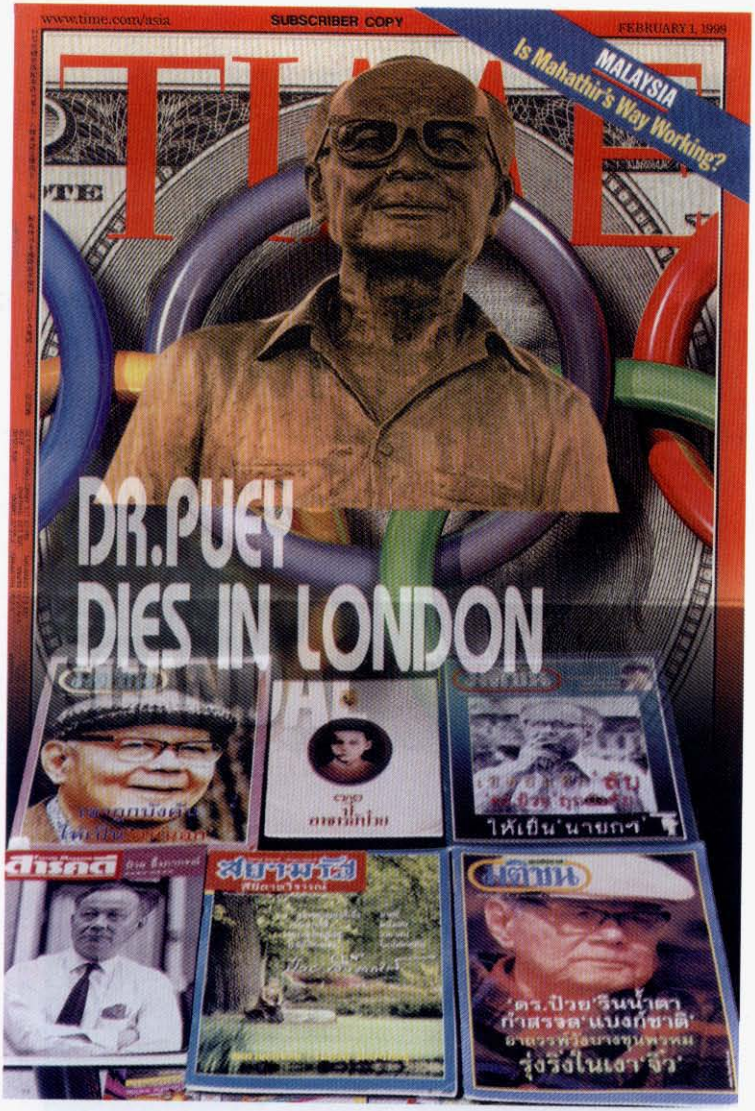

ข่าวของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่ลงในหนังสือต่าง ๆ

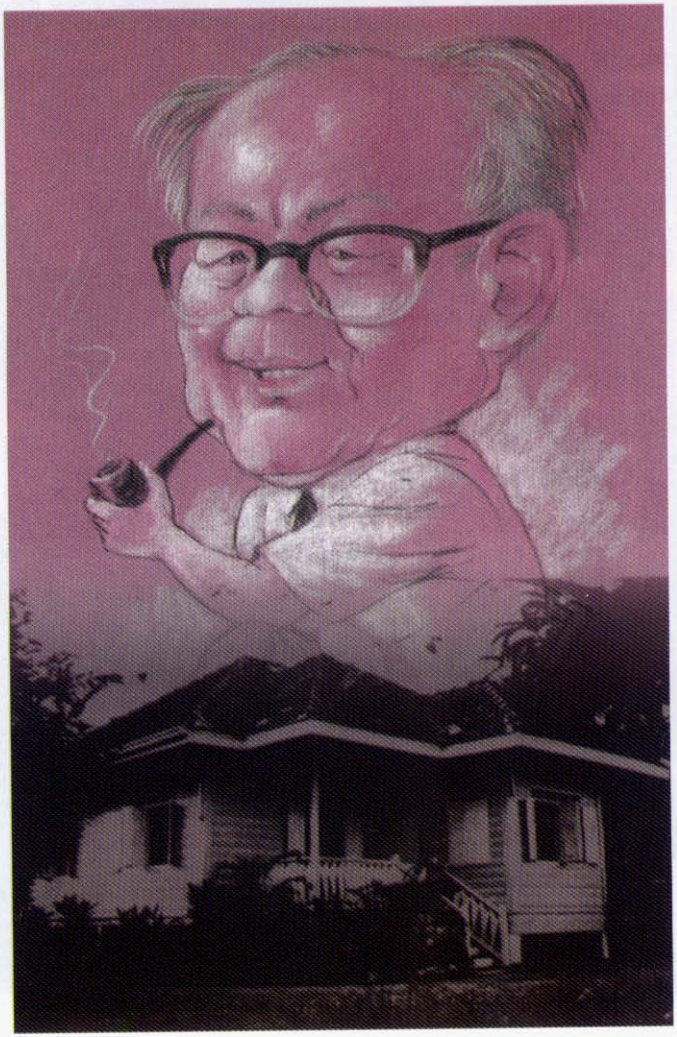

บ้านพักชั้นเดียวที่ซอยอารีย์ พหลโยธิน ซื้อเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

อัฐิท่านศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์
(ภาพจากหนังสือ คนดีที่จากไป เนื่องในพิธีบำเพ็ญกุศลครบ 50 วัน ของอาจารย์ป๋วย)

ส่วนที่ 1 ข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของ

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

และ

พิธีไว้อาลัย ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ไทยรัฐ 9 สิงหาคม 2542

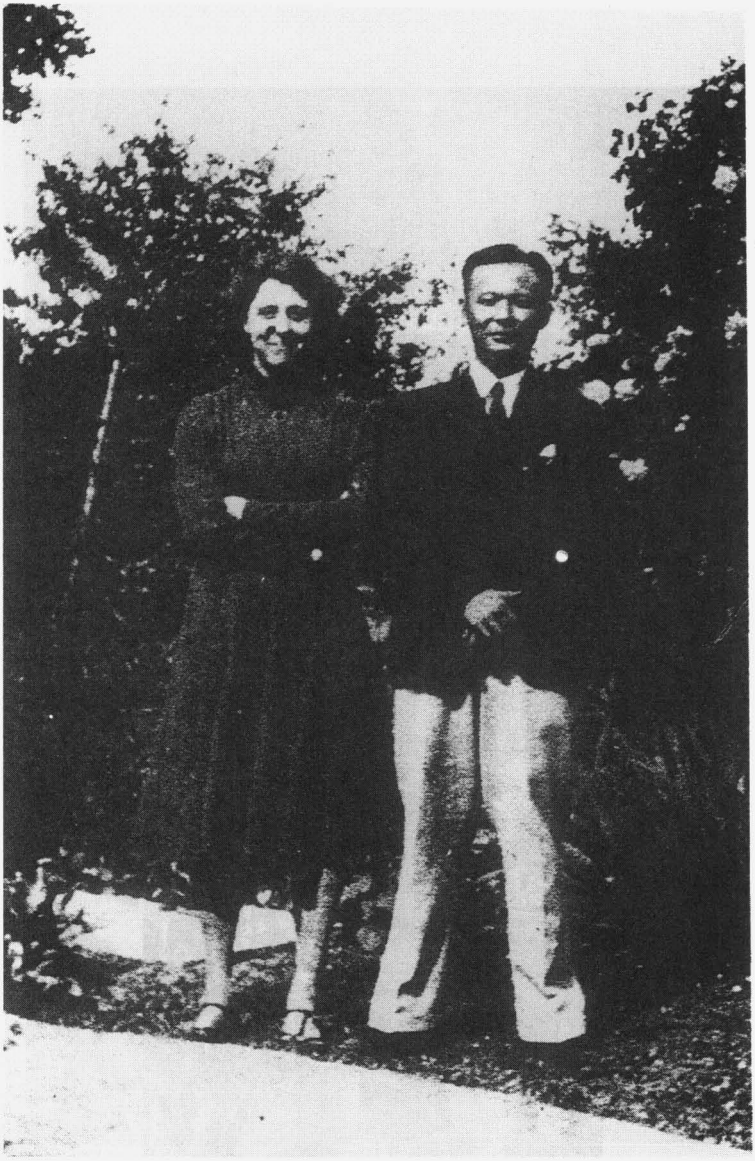

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และป้ามาร์กาเรต ถ่ายเมื่ออยู่ในมัชฌิม ณ ประเทศอังกฤษ

ส่วนที่ 1 เนื้อหาข่าวของหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ เกี่ยวกับการถึงแก่อนิจกรรม ของศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ไทยรัฐ...สิ้นแล้ว! คนดีของบ้านเมือง "ดร. ป๋วย"

"อนิจกรรม" ที่ลอนดอน จัดเผาศพเรียบร้อยแล้ว นำอัฐิกลับมาเมืองไทย ทุกฝ่ายร่วมอาลัย-สดุดี

สิ้นแล้ว "อาจารย์ป๋วย" นักเศรษฐศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ของเมืองไทย ด้วยอาการเส้นโลหิตใหญ่ในช่องท้องโป่งแตกในอ้อมแขนของภริยาคู่ทุกข์คู่ยาก หลังจากที่ต้องทนทุกข์ทรมานด้วยโรคเส้นเลือดในสมองรั่ว จนกลายเป็นอัมพาตพูดไม่ได้มานานกว่า 20 ปี ญาติจัดพิธีศพอย่างเรียบง่ายที่อังกฤษ ก่อนนำอัฐิกลับมาทำพิธีทางศาสนาที่เมืองไทย เผยเส้นทางชีวิตนั่งเก้าอี้ผู้ว่าการแบงก์ชาติมานานถึง 12 ปี และยังดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วย กับยังเป็นผู้ก่อตั้งสำนักงบประมาณ จนได้รับรางวัลแมกไซไซ แต่บั้นปลายชีวิตต้องระหกระเหินหนีไปอยู่ต่างประเทศ เพราะถูกข้อหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ "ชวน" ร่อนสารถึงครอบครัวแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้ง ส่วน "ไตรรงค์" ชี้ควรสร้างอนุสาวรีย์เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติ ในขณะที่นักเศรษฐศาสตร์เมืองไทยร่วมแสดงความอาลัย ยกย่องอาจารย์ป๋วยเป็น "บิดา" ของชาวเศรษฐศาสตร์ จอมพล ถนอมสดุดี อาจารย์ป๋วยเป็นคนดี เปิดใจครั้งที่ตัวเองเป็นรัฐบาลไม่เคยใช้อำนาจเข้าไปก้าวก่ายการทำงานของอาจารย์ป๋วย ทั้งยังขอบคุณที่อาจารย์ป๋วยไปเยี่ยมตนเองที่ต่างประเทศถึง 2 ครั้ง เพราะเข้าใจในชะตากรรมเดียวกัน

นักเศรษฐศาสตร์และการเงินการธนาคารผู้ยิ่งใหญ่ของเมืองไทย ปิดฉากตัวเองลงแล้วอย่างสงบ ในอ้อมแขนของภริยาคู่ทุกข์คู่ยาก หลังจาก

ที่ต้องเผชิญมรสุมชีวิตด้วยโรคโลหิตในสมองรั่วจนกลายเป็นอัมพาต พูดไม่ได้มานานกว่า 20 ปี ซึ่งนับเป็นการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญยิ่งต่อประเทศชาติไปอีกคน

สิ้นแล้ว "อาจารย์ป๋วย"

ผู้สื่อข่าวรายงานเข้ามาวานนี้ (6 ส.ค.) ว่า ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ หรือที่บรรดาลูกศิษย์ลูกหาทั่วประเทศเรียกกันจนติดปากว่า "อาจารย์ป๋วย" อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และอดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วัย 83 ปี ได้ถึงแก่อนิจกรรมลงแล้วอย่างสงบ เมื่อวันที่ 28 ก.ค. ที่ผ่านมา ที่บ้านในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ด้วยโรคเส้นโลหิตใหญ่ในช่องท้อง โป่งแตก หลังจากที่ต้องทนทุกข์ทรมานมานานร่วม 20 ปี ท่ามกลางความโศกเศร้าเสียใจของคนในครอบครัว รวมทั้งลูกศิษย์ลูกหาทั่วประเทศ ที่ทราบข่าว เนื่องจาก ดร. ป๋วย เปรียบเสมือนปูชนียบุคคลที่สำคัญคนหนึ่งของเมืองไทย โดยศพของ ดร. ป๋วย ทางครอบครัวได้ประกอบพิธีเผาในวันที่ 6 ส.ค. ที่กรุงลอนดอน จากนั้นจะนำอัฐิเดินทางกลับมาประกอบพิธีทางศาสนา อีกครั้งที่เมืองไทย

เส้นโลหิตในสมองแตก

นายจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชายวัย 52 ปี กล่าวว่า บิดาได้ล้มป่วยด้วยโรคเส้นโลหิตในสมองโป่งแตกมาตั้งแต่ปี 2520 ในระหว่างที่พักรักษาตัวอยู่ที่ประเทศอังกฤษนั้น บิดาไม่สามารถพูดหรือเขียนหนังสือได้ แต่ก็ยังสามารถเดินไปไหนมาไหนได้ โดยมีนางมาร์กาเรต สมิท มารดาคอยดูแลอย่างใกล้ชิด และก่อนหน้านี้เมื่อประมาณ 2 ปีที่แล้วบิดาได้เดินทางกลับเมืองไทยครั้งหนึ่ง ในระหว่างที่อยู่เมืองไทย บิดาได้หกล้มจนกระดูกสะโพกแตก จากนั้นลูกๆ ได้นำบิดาเดินทางกลับไปอยู่ที่ประเทศอังกฤษอีกครั้ง ก่อนที่ท่านจะถึงแก่อนิจกรรม ท่านพักผ่อนอยู่ในบ้านแล้วจู่ ๆ ท่านก็ช็อกไป มารดาซึ่งอยู่ใกล้ ๆ

ได้เรียกรถพยาบาลนำท่านส่งโรงพยาบาล แต่ท่านได้เสียชีวิตลงในระหว่างนำส่งโรงพยาบาล ซึ่งแพทย์ตรวจพบว่า เส้นโลหิตในช่องท้องโป่งแตก

เตรียมนำอัฐิกลับบ้านเกิด

ทายาทนักเศรษฐศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ของเมืองไทยกล่าวอีกว่า หลังจากท่านเสียชีวิต มารดาให้โทรศัพท์มาแจ้งให้ตนและนายใจ อึ๊งภากรณ์ น้องชายคนเล็ก ซึ่งเป็นอาจารย์สอนอยู่ที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ ทราบ และบอกว่าไม่ต้องบินไปร่วมงานศพ เพราะคงไม่ทัน ให้อยู่เตรียมงานที่เมืองไทย มีเพียงนายไมตรี อึ๊งภากรณ์ น้องชายคนกลาง ทำงานอยู่ที่ดับบลิวทีโอ กรุงเจนีวาประเทศสวิตเซอร์แลนด์ บินไปร่วมงานศพ สำหรับพิธีศพนั้นจัดขึ้นอย่างเงียบ ๆ เป็นการภายในที่อังกฤษ ทำกันเฉพาะคนในครอบครัว เป็นความประสงค์ของคนในครอบครัวทั้งหมด ไม่อยากให้ยุ่งยาก โดยไม่ได้เชิญคนนอกเข้าร่วมแต่อย่างใด หลังจากนั้นจะนำอัฐิของท่านเดินทางกลับมาประกอบพิธีทางศาสนาอีกครั้งที่เมืองไทยในปลายสัปดาห์หน้า โดยจะขอปรึกษาหารือกับทางครอบครัวก่อนว่า จะดำเนินการอย่างไร และจะแถลงให้สื่อมวลชนทราบอีกครั้งหนึ่ง

สถานทูตไทยเช็กข่าวกันวุ่น

ภายหลังข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย กระจายออกไป นายสุรศักดิ์ มากทวี ผู้สื่อข่าวพิเศษไทยรัฐ รายงานจากกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ วันเดียวกันว่า ได้พยายามสืบหาสถานที่ฌาปนกิจศพ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ตามฌาปนสถานต่าง ๆ แต่ก็ไม่พบ จากการสอบถามนางอาภรณ์ มนัสวานิช อัครราชทูตประจำกรุงลอนดอน กล่าวว่า ทางสถานทูตเองก็ไม่ได้รับแจ้งข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย จากทางครอบครัว ดร. ป๋วย แต่อย่างใด เพิ่งทราบตอนเช้าเมื่อผู้สื่อข่าวไปสอบถามถึงสถานที่ฌาปนกิจศพ ได้ติดต่อ

ดร. เสนาะ ตันบุญยืน เพื่อนสนิทของ ดร. ป๋วย ปรากฏว่า ไม่ทราบข่าวเช่นกัน "หลังจากทราบข่าว ทางสถานทูตพยายามโทรศัพท์ติดต่อกับ ทางบ้านอาจารย์ป๋วย แต่ไม่มีใครรับสาย เข้าใจว่าคงออกไปร่วมพิธีฌาปน กิจศพกันหมด ทางสถานทูตจะส่งเจ้าหน้าที่ไปเคารพศพก็ไม่ทราบสถานที่ เช่นกัน เข้าใจว่าทางครอบครัวอาจารย์ป๋วยคงไม่อยากรบกวนใคร" นางอาภรณ์กล่าว

"ชวน" ส่งสารแสดงความเสียใจ

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ให้สัมภาษณ์วันเดียวกันว่า ตนเพิ่งทราบข่าวเมื่อช่วงเช้า และได้ส่งโทรเลขไปให้ภริยาของ ดร.ป๋วย ที่ประเทศอังกฤษ นอกจากนี้ยังได้คุยกับนายจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชายแล้ว ขอให้คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีช่วยประสานงานกับครอบครัวของท่านว่า ต้องการความสะดวกอย่างไร เพื่อจัดงานให้ท่าน เพราะ ดร. ป๋วยเป็นคนดีคนหนึ่งของบ้านเมือง ทำคุณประโยชน์ให้แก่บ้านบ้านเมืองมาตั้งแต่สมัยดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และในฐานะที่เป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านก็ได้ทำคุณประโยชน์แก่คณะเป็นอย่างมากและมีลูกศิษย์มากมาย ผู้สื่อข่าวถามว่ารัฐบาลจะสร้างอนุสาวรีย์หรือสิ่งใดเพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติให้ ดร. ป๋วยหรือไม่ นายชวนกล่าวว่าทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทำให้ท่านไปแล้ว ผู้สื่อข่าวถามว่า ทางรัฐบาลจะขอตำแหน่งรัฐบุรุษให้หรือไม่ นายชวนกล่าวว่า ยังไม่ได้คิด

เกิดได้เพราะอาจารย์ป๋วย

ด้านนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะลูกศิษย์คนใกล้ชิดของ ดร. ป๋วย กล่าวว่า ทราบข่าวจากสื่อมวลชนช่วงเช้า ไม่คาดฝันมาก่อน เพราะได้พบกับ ดร. ป๋วย ครั้งสุดท้ายในช่วงที่ท่านเดินทางมา แล้ว

กราบท่าน โดยให้ท่านนั่งเก้าอี้ของตนที่บ้าน ไม่นึกว่าจะรวดเร็วขนาดนี้ หลังทราบข่าวก็ได้นั่งทบทวนความหลัง ทำให้คิดถึงอาจารย์ป๋วย เพราะตนเกิดขึ้นมาได้เพราะบุญคุณของท่านที่สร้างขึ้นมา โดยสนับสนุนให้ตนไปเป็นอาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ ทั้ง ๆ ที่ช่วงนั้นสอบเข้ากรมวิเทศสหการได้ แต่ท่านมาเจรจาอยากให้มาเป็นผู้ช่วยอาจารย์ เพราะตอนนั้นจบกัน 132 คน ตนสอบได้ที่ 2 ได้เกียรตินิยม ถือว่าเป็นคนเรียนดี แต่ก็ได้ตอบท่านไปว่าเป็นคนเรียนดีแต่ความประพฤติไม่ดี เพราะเป็นคนบู๊ไม่เหมาะสมกับเป็นอาจารย์ ท่านก็บอกว่าต้องการคนอย่างนี้ ไม่อยากได้อาจารย์ที่เป็นพวกหนอนหนังสือเพราะตามนักเรียนไม่ทัน อีกทั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นศูนย์กลางการเมือง นักศึกษามีความคิดการเมือง ฉะนั้นคนชอบการเมืองติดตามการเมือง เป็นพี่เลี้ยงนักศึกษาได้ จึงเป็นเหตุ ที่ตนตัดสินใจไปเป็นอาจารย์

ชีวิตจริงไม่เคยก้มหัวให้เผด็จการ

"ท่านเป็นคนสอนว่ากินกันคนละ 10 บาท ก็อิ่มแล้ว ไปกินโต๊ะเป็นพันเป็นหมื่นมันก็อิ่มแค่นี้ อีกไม่กี่ชั่วโมงก็หิวอีก เพราะฉะนั้น กินอะไรก็ได้ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ใช้เงินให้น้อยจะได้ไม่โกงเขา พวกที่โง่เขลาใช้จ่ายเงินเกินตัว นี่คือคำสอนในการแก้ปัญหาการเงิน การคลัง ท่านสอนอยู่เสมอว่า การเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยห้ามเล่นการเมือง ห้ามกลัวนักการเมือง ต้องมีความกล้าหาญ โดยยึดหลักเกณฑ์ทางวิชาการเป็นหลัก อะไรจะเกิดก็ต้องเกิด เราต้องเป็นหลักของแผ่นดิน ท่านบอกว่าสมัยจอมพล สฤษดิ์ สั่งให้พิมพ์เงินขึ้นมาเพื่อนำเอาไปใช้จ่าย แต่ท่านคำนวณแล้ว ถ้าทำตามจะเกิดภาวะเงินเฟ้อ ความหายนะจะเกิดขึ้น ท่านจึงไม่ทำ รวมถึงการกู้เงินจากต่างประเทศท่านก็ไม่ทำให้ เพราะเห็นว่าผิดหลักการ แม้ว่าจอมพล สฤษดิ์จะมีอำนาจล้นฟ้าก็ตาม สั่งคนไปพบท่าน บอกว่าอยู่บ้านไม้เดี๋ยวจะสร้างบ้านตึกให้ ท่านก็บอกว่าชอบอยู่เรือนไม้หลังเล็ก ๆ สบายดี

เมื่อเสนอให้เป็น รมว. กระทรวงการคลัง ท่านก็ไม่รับ ท่านจะเป็นก็ต่อเมื่อผ่านการเลือกตั้งเท่านั้น ทุกวันนี้ท่านยังอยู่บ้านห้องแถว ดูทีวีขาวดำ มีเครื่องใช้ไม้สอยเก่า ๆ ควรที่จะเชิดชูเกียรติให้เป็นอนุสติคนรุ่นหลัง เป็นผู้เสียสละจริง ควรมีการ สร้างอนุสาวรีย์ตั้งไว้ที่คณะเศรษฐศาสตร์ หรือหน้าธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเรื่องนี้จะปรึกษาหารือกับเพื่อน ๆ อีกครั้ง เพราะ ดร. ป๋วย มีลูกศิษย์นับ หมื่นคน" นายไตรรงค์กล่าว

ชาวบ้านโทร. เซ็กข่าว มธ.

ส่วนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทันทีที่ข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์แพร่กระจายออกไป ก็มีประชาชนโทรศัพท์สอบถามข้อเท็จจริงจากนายนริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อยู่ตลอดทั้งวัน ส่วนบรรยากาศภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น ทางมหาวิทยาลัยได้ติดประกาศข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของอาจารย์ป๋วยทั่วมหาวิทยาลัย และได้ตั้งโต๊ะลงนามไว้อาลัยแก่อาจารย์ป๋วยบริเวณห้องโถงชั้น 1 ตึกโดม โดยมีอาจารย์ ข้าราชการมาร่วมลงนามไว้อาลัยอย่างไม่ขาดสาย ขณะเดียวกันในช่วงพักเที่ยง สถานีวิทยุธรรมศาสตร์ได้ออกประกาศเสียงตามสายภายในมหาวิทยาลัย แจ้งข่าวการอนิจกรรมของอาจารย์ป๋วย และเปิดเพลงของมหาวิทยาลัย ได้แก่ เพลงอาลัยโดม จำจากโดม เพื่อไว้อาลัยต่ออาจารย์ป๋วยด้วย

รัฐบาลจัดงานให้สมเกียรติ

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า เมื่อเวลา 12.00 น. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้เดินทางมาร่วมลงนามไว้อาลัยต่อการจากไปของอาจารย์ป๋วย จากนั้นได้เข้าหารือกับนายนริศ อธิการบดีธรรมศาสตร์เป็นเวลา 15 นาที จากนั้น คุณหญิงสุพัตรากล่าวว่าตนได้รับมอบหมาย

จากนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ให้เป็นผู้หารือกับนายนริศ โดยขอให้นายนริศแจ้งต่อทางของอาจารย์ป๋วย ถึงการเตรียมพิธีนำอัฐิอาจารย์ป๋วยกลับคืนสู่ประเทศไทย ทั้งนี้ แม้ว่าครอบครัวของอาจารย์ป๋วยจะต้องการให้งานศพของอาจารย์ป๋วยเป็นเรื่องส่วนตัวภายในครอบครัว แต่อาจารย์ป๋วยเป็นบุคคลสำคัญของประเทศ มีประชาชนและลูกศิษย์ที่ให้ความเคารพนับถือจำนวนมาก ทางรัฐบาลคงต้องจัดพิธีให้สมเกียรติ สิ่งแรกที่รัฐบาลจะทำได้ต่อการอนิจกรรมของอาจารย์ป๋วย ก็คือรัฐบาลได้แจ้งต่อกระทรวงการต่างประเทศ ให้ประสานกับสถานทูตไทยในประเทศอังกฤษเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ครอบครัว อาจารย์ป๋วยในการนำอัฐิคืนสู่ประเทศไทย ส่วนพิธีทางศาสนาอื่น ๆ นั้น ก็คงต้องรอฟังคำตอบจากครอบครัว ญาติพี่น้องของอาจารย์ป๋วย

อธิการบดี มธ. แถลงข่าวทันที

ผู้สื่อข่าวรายงานด้วยว่า ต่อมาในเวลา 15.00 น. นายนริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้แถลงข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของอาจารย์ป๋วยว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รับทราบการถึงแก่อนิจกรรมของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เมื่อวันที่ 6 ส.ค. ที่ผ่านมา โดยนายจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชายอาจารย์ป๋วย เป็นผู้เดินทางมาแจ้งข่าวนี้ให้ทราบด้วยตนเองที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายจอนแจ้งว่า อาจารย์ป๋วยถึงแก่อนิจกรรมตั้งแต่วันที่ 28 ก.ค. ที่ผ่านมา เนื่องจากเส้นโลหิตใหญ่ในช่องท้องโป่งแตก และที่แจ้งข่าวให้ทราบช้าเนื่องจากเป็นความประสงค์ของอาจารย์ป๋วยและครอบครัว ซึ่งไม่ต้องการรบกวนใคร และความจริงนายจอนก็ตั้งใจจะแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนอย่างเป็นทางการในวันที่ 6 ส.ค. นี้ เวลา 13.00 น. แต่ข่าวก็แพร่กระจายออกไปก่อนแล้ว

ต้นความคิดบัณฑิตอาสาสมัคร

อธิการบดีธรรมศาสตร์กล่าวว่า พวกเราชาวธรรมศาสตร์รู้สึกเสียใจต่อการจากไปของอาจารย์ป๋วย ท่านเป็นอดีตอธิการบดีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่สร้างคุณประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยมากมาย ท่านเป็นผู้ริเริ่มการเรียนเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ สอนให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รู้จักชีวิตจริงของชาวชนบท โดยจัดตั้งบัณฑิตอาสาสมัครขึ้นทำให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ใกล้ชิดกับประชาชน นอกจากนี้ ท่านยังเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ขึ้นอีกด้วย โดยมองการณ์ไกลต้องการให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสถาบันเอเชียศึกษา หรือเอไอทีมีความร่วมมือทางด้านวิชาการอย่างใกล้ชิด ดังนั้น ในวันที่ 7 ส.ค. เวลา 16.00 น. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะจัดพิธีแสดงการไว้อาลัยอาจารย์ป๋วย โดยมีผู้แสดงคำไว้อาลัยได้แก่ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์, นพ. เสม พริ้มพวงแก้ว, นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์, ผู้แทนอดีตเสรีไทย เครือข่าย 14 ตุลา 2516 เครือข่าย 6 ตุลา 2519 สมาพันธ์ประชาธิปไตย สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาตร์ มูลนิธิโกมลคีมทอง เป็นต้น

ชาวเศรษฐศาสตร์ร่วมไว้อาลัย

ด้านนางสิริลักษณา คอมมันตร์ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์กล่าวว่า คณะเศรษฐศาสตร์จัดให้ประชาชนลงนามไว้อาลัยอาจารย์ป๋วย ที่ห้องสมุดป๋วย อึ๊งภากรณ์ ชั้น 3 คณะเศรษฐศาสตร์ และทางคณะจะเป็นศูนย์รวบรวมคำไว้อาลัย บัตรแสดงความเสียใจ ที่ประชาชนชาวไทย ลูกศิษย์อาจารย์ป๋วยต้องการแสดงความรู้สึกต่ออาจารย์ป๋วยและครอบครัว โดยคณะจะเป็นตัวแทนจัดส่งให้ครอบครัวอาจารย์ป๋วยที่ประเทศอังกฤษต่อไป สำหรับความรู้สึกที่ชาวคณะเศรษฐศาสตร์มีต่ออาจารย์ป๋วยนั้น พวกเราถือว่าอาจารย์ป๋วยเป็นบิดาของคณะ แต่ในสมัยที่อาจารย์ป๋วยดำรงตำแหน่งคณบดี

ก็ได้วางรากฐานงานต่าง ๆ ไว้มากมายทั้งการบริหารหลักสูตรต่าง ๆ อาจารย์ป๋วยเป็นผู้ดึงทุนจากมูลนิธิต่างประเทศ ส่งอาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ทำให้อาจารย์ในคณะเพิ่มขึ้นมาก และยังเป็นผู้ก่อตั้งห้องสมุด ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งเป็นห้องสมุดที่มีตำราทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่ดีที่สุดในประเทศไทยด้วย ด้านการบริหารงานนั้น อาจารย์ป๋วยเน้นการกระจายอำนาจ ไม่ให้มีการรวมศูนย์อำนาจที่คณบดีเพียงผู้เดียว โดยตั้งกรรมการปริญญาโท กรรมการปริญญาตรี กรรมการงานวิจัย ซึ่งเป็นรูปแบบที่เราใช้กันมาจนถึงทุกวันนี้

เอแบคร่วมทำพิธีมิสซา

ด้านนายประทีป โกมลมาศ หรือภราดา ประทีบ โกมลมาศ อธิการบดีมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (เอแบค) กล่าวว่า การถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย นับเป็นความสูญเสียอย่างมาก แต่เนื่องจากท่านอายุมาก และทรมานมามาก การจากไปอย่างสันติและไปสู่ความสงบท่ามกลางความรักของคนที่รู้จักก็เป็นสิ่งที่ดี ในฐานะที่ ดร. ป๋วย เป็นศิษย์เก่าดีเด่นของ ร.ร อัสสัมชัญ ทั้งเคยใช้ชีวิตการทำงานเริ่มตั้งแต่เป็นครูน้อยที่ ร.ร. แห่งนี้ และนับเป็นบุคคลที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ ทางมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (เอแบค) จะมีการร่วมระลึกถึง ดร. ป๋วย โดยมีพิธีมิสซาที่โบสถ์ของเอแบค วันอาทิตย์ที่ 8 ส.ค. นี้ เวลา 08.30 น. จะมีการทำพิธีเชิญชวนให้ครู อาจารย์และทุกคนเข้าร่วมพิธี ร่วมกันอุทิศส่วนกุศลระลึกถึงบุญคุณที่ ดร. ป๋วยมีต่อประเทศชาติ ตลอดจนสวดอธิษฐานให้ท่านไปสู่สุคติและความสงบ สำหรับสิ่งที่ ดร. ป๋วยประสบความสำเร็จและมีความเชี่ยวชาญมาก คือด้านเศรษฐศาสตร์และการเงิน โดยเป็นผู้วางระบบบริหารการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งความคิดส่วนตัวของตนคิดว่า ถ้า ดร. ป๋วย อยู่ในยุคปัจจุบัน สภาวะเศรษฐกิจล่มสลายคงไม่เกิดแน่นอน

บีบีซี ออกข่าวอาจารย์ป๋วย

ส่วนนายอรรณพ วรรณนุรักษ์ รองหัวหน้าแผนกภาษาไทยของสถานีวิทยุบีบีซี ภาคบริการโลก กล่าวว่า ทางบีบีซีได้พยายามติดต่อกับครอบครัวของ ดร. ป๋วย และได้สัมภาษณ์นายใจ ลูกชาย เกี่ยวกับการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย ส่วนเรื่องพิธีศพนั้น ทางครอบครัวอึ๊งภากรณ์ขอให้เป็นเรื่องในครอบครัว ทางบีบีซีไม่ติดตามทำข่าวในส่วนนี้ จึงได้สัมภาษณ์เพื่อนและผู้ที่เคยใกล้ชิดกับ ดร. ป๋วยแทน ถึงชีวิต ดร. ป๋วยในกรุงลอนดอน โดยทางแผนกจะอุทิศช่วงหนึ่งของเวลาข่าวสองวัน เสนอเรื่องเกี่ยวกับ ดร.ป๋วย

สื่อต่างชาติเสนอข่าว ดร. ป๋วย

ขณะเดียวกันด้านสำนักข่าวต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นเอพีและเอเอฟพีพากันรายงานข่ากวารถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ไปทั่วโลกโดยระบุว่า เป็นการสูญเสียนักเศรษฐศาสตร์และปัญญาชนคนสำคัญที่ทรงอิทธิพลที่สุดของไทยนับแต่ยุคหลังสงครามโลกเป็นต้นมา นอกจากนี้ยังได้นำเสนอประวัติส่วนตัวของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ด้วยว่าเป็นปูชนียบุคคลในด้านวิชาการเศรษฐศาสตร์และการพัฒนาชนบทของไทย เคยดำรงตำแหน่งสำคัญมานับไม่ถ้วน ทั้งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมทั้งเป็นสมาชิกคนสำคัญของขบวนการเสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วย ขณะที่แนวความคิดของ ดร. ป๋วยมีอิทธิพลอย่างสูงต่อรัฐบาลไทยหลายคณะ ทั้งในยุคที่ปกครองโดยทหารและพลเรือน แต่โดนการเมืองเล่นงานหลัง เหตุการณ์นองเลือด 6 ตุลาคม 2519 จนต้องลี้ภัยไปอยู่ประเทศอังกฤษ จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิต ส่วนเกียรติคุณแห่งความสำเร็จสูงสุดที่ ดร.ป๋วยเคยได้รับสมัยที่ยังมีชีวิตอยู่คือรางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ ปี 2508

นักเศรษฐศาสตร์สุดอาลัย

ด้านนายประกิต อภิสารธนรักษ์ อุปนายกสมาคมเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดเผยว่า เพิ่งทราบข่าวทางโทรทัศน์เมื่อช่วงเช้าที่ผ่านมา รู้สึกเสียใจมากที่คนดี ๆ อย่างท่านต้องมาจบชีวิตลงเช่นนี้ เพราะในอดีตท่านเคยเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติมามากมาย โดยเฉพาะในเรื่องของการเงินการธนาคาร ที่ต้องนำไปใช้จ่ายบริหารประเทศท่านจะวางรากฐาน รวมถึงระบบการเงินของประเทศ จนเกิดเสถียรภาพและความมั่นคงขึ้นอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองไม่สามารถเข้ามาก้าวก่าย หรือบีบบังคับให้ปฏิบัติ ตามนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ และการเงินได้ หลังจากรับใช้ชาติมานานนับ 12 ปี จึงขอลาออกจากตำแหน่งดังกล่าว เนื่องจากมีปัญหาต่าง ๆ เข้ามารุมเร้ามากมายจนต้องพิจารณาตัวเอง

ยกย่องเป็น "บิดา" นักเศรษฐศาสตร์

นายประกิต ยังเล่าถึงสาเหตุที่ทำให้นักต่อสู้เพื่อประเทศชาติต้องพลิกผันชีวิตมาเป็นอาจารย์ว่า สาเหตุใหญ่ที่ทำให้ท่านต้องทนสภาพที่คับแค้นใจในการดำรงตำแหน่งต่อไปไม่ไหวก็คือ ท่านถูกพวกลิ่วล้อของนักการเมืองน้อยใหญ่ที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในการแทรกแซงหน้าที่การทำงานของท่าน พยายามทุกวิถีทางที่จะกดดันและใส่ความต่างๆ นานาด้วยการนำเอาเรื่องราวที่ไม่เป็นความจริงขึ้นบีบให้ต้องสละตำแหน่ง กระทั่งท่านได้รับเชิญมาเป็นอาจารย์ ซึ่งขณะนั้น ท่านดำรงตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ ซึ่งตลอดเวลาตนได้ชื่นชมผลงานและการปฏิบัติงานของท่านมาโดยตลอด เพราะถือได้ว่าท่านเป็น 'บิดา' ของคณะเศรษฐศาสตร์ เพราะท่านเป็นผู้ก่อตั้งคณะนี้ขึ้นมาด้วยอาจารย์เพียงแค่ 4-5 คน กระทั่งปัจจุบันมีอาจารย์ระดับดอกเตอร์มากถึง 50 คน ลูกศิษย์คนไหนไม่มีเงินท่านก็จะหาทุนการศึกษา

ให้หมด อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ที่มีความดีต่อบ้านเมืองต้องสูญเสีย ไปอีกท่าน พวกเราในฐานะลูกศิษย์ และสมาคมเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ จะจัดงานเพื่อสดุดีในคุณงามความดีของท่าน เพราะว่าตลอดชีวิตของท่านนั้นได้ทำความดีให้แก่บ้านเมืองมาโดยตลอด แต่ในบั้นปลายชีวิตของท่านนั้นจบลงไม่สวยหรูอย่างที่ทุกคนคิด

ให้เดินตามรอยอาจารย์ป๋วย

นายมีชัย ฤชุพันธ์ ประธานวุฒิสภากล่าวว่า อาจารย์ป๋วยเป็นผู้นำทางสังคมที่มีหลักการ ยึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวม มีความสามารถในการดูแลการเงินการคลังของประเทศให้มั่นคง สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่คนทั่วไปได้ จึงไม่เคยมีใครสงสัยในความสุจริตของท่าน ทุกสิ่งที่อาจารย์ป๋วยทำไปโดยเห็นว่ามีหลักการที่ชอบแล้ว ท่านจะไม่เกรงต่ออิทธิพลใดๆ หรือคอยกังวลว่าจะต้องสูญเสียตำแหน่งเลย ที่สำคัญคือวิธีการทำงานของท่านไม่รุนแรง นึกถึงความเป็นไปได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ตนจึงอยากให้คนทั่วไปและเอ็นจีโอ ยึดถือปฏิบัติตาม ผู้สื่อข่าวถามว่าจะเสนอให้สร้างอะไรเพื่อระลึกถึงอาจารย์ป๋วยหรือไม่ นายมีชัยกล่าวว่า จิตศรัทธาต้องยอมรับจากภายในใจ อนุสาวรีย์ที่ดีที่สุดคือเจริญรอยตามท่าน

ถือเป็นเสาหลักทางด้านเศรษฐกิจ

นายวีรพงษ์ รามางกูร สมาชิกวุฒิสภา อดีต รมว. กระทรวงการคลัง กล่าวว่า เป็นเรื่องน่าเสียดายที่อาจารย์ป๋วยเสียชีวิตลง เพราะท่านทำคุณประโยชน์ให้ แก่ประเทศในด้านเศรษฐศาสตร์อย่างมากมาย ตนและเพื่อน ๆ รุ่นเดียวกันได้รับคำสั่งสอนจากท่านพอสมควร ท่านเป็นผู้นำด้านจริยธรรมมาโดยตลอด คำสั่งสอนของท่านชี้นำจริยธรรมให้นักเศรษฐศาสตร์ ครั้งนี้นับเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ของนักเศรษฐศาสตร์และคนไทย ตนรู้สึกอาลัย

กับการสูญเสียครั้งนี้ เพราะท่านได้ทำงานสร้างระบบการเงินธนาคารพาณิชย์ จริยธรรมของนายธนาคาร สร้างระบบของแบงก์ชาติให้เป็นที่น่าเชื่อถือเป็นเสาหลักของเศรษฐกิจและบ้านเมืองอย่างมั่นคง โดยใช้หลักจริยธรรมของนายธนาคารกลางอย่างมาก ขณะเดียวกัน ดร. ป๋วย ได้ไปมีส่วนร่วมจัดตั้งสำนักงบประมาณวางแผนงบประมาณรายจ่ายของประเทศ รวมทั้งวางมาตรการจัดร่างวิธีการ พ.ร.บ. งบประมาณ จัดตั้งสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ขึ้นมาเพื่อให้ทำหน้าที่ด้านนโยบายการเงินการคลังให้แก่กระทรวงการคลัง และเป็นผู้อำนวยการ สศค. คนแรก และได้ปรับปรุงประมวลรัษฎากร พ.ร.บ. กองทุนสงเคราะห์เกษตรกรให้รัดกุมยิ่งขึ้น ผลงานทางเศรษฐกิจของ ดร.ป๋วยระหว่างรับราชการมีมากมายสุดคณานับ หลักการที่ท่านวางไว้ก็ยังได้นำมาใช้จนปัจจุบันเช่น การห้ามรัฐบาลโดยกระทรวงการคลังค้ำประกันหนี้ให้เอกชน ซึ่งเป็น พ.ร.บ. สำคัญช่วยรักษาสถาบันการเงินการคลังของประเทศไว้ได้นานกว่า 40 ปี เพราะฉะนั้น ผลงานที่ท่านทำเป็นรูปธรรมมีมาก ไม่ใช่นามธรรมอย่างเดียว จึงเป็นผู้นำทั้ง 2 ด้าน

ยอมรับเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง

ด้านนายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ผู้อำนายการธนาคารออมสิน กล่าวว่า รู้สึกตกใจกับการสูญเสียครั้งนี้ ตนได้พบกับอาจารย์ป๋วยล่าสุดเมื่อ 2-3 ปีก่อน ซึ่งตอนนั้นท่านก็พูดไม่ได้ แต่ก็แสดงอาการรับรู้ ท่านเป็นอาจารย์ของนักเศรษฐศาสตร์หลายคน และนักเศรษฐศาสตร์ก็นำหลักการของท่านมาปฏิบัติจนทุกวันนี้ เป็นคนที่ทำคุณประโยชน์ เป็นผู้ยิ่งใหญ่มีทั้งคุณธรรมความดีและความสามารถสูงมากควบคู่กันซึ่งหายาก เพราะคนเป็นคนดีมีมาก คนเก่งก็มีมาก แต่คนที่ทั้งดีทั้งเก่งหายาก อาจารย์ป๋วยเป็นแรงบันดาลใจให้คนจำนวนมากได้ทำดี ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อเนื่อง ฉะนั้นคุณูปการของท่านจึงยิ่งใหญ่ อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงวาระหนึ่งของชีวิตการสูญสิ้นเป็นสิ่งธรรมดา

ท่านได้ใช้ชีวิตมานานและอายุมากแล้ว ตนขอตั้งจิตอธิษฐานให้ท่านไปสู่สุคติ และหวังว่า สิ่งที่ท่านได้พูดและทำจะเป็นแรงบันดาลใจให้คนรุ่นหลังและคนไทยได้นำมาใช้ประโยชน์ให้มาก "สิ่งที่อาจารย์ป๋วยคิดและน่านำเป็นข้อคิดคือแนวทางพัฒนาสังคมโดยรวมต้องผสมผสานทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง" ท่านได้พูดแบบที่สมัยนี้เราเรียกว่า การพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ รวมทั้งการมีเสรีภาพประสิทธิภาพและความเมตตา ท่านพยายามทำทุกอย่างให้ได้ผลตามวิสัยทัศน์และหลายอย่างที่ท่านคิดและทำก็มีอิทธิพลต่อความคิดในขณะนี้ โดยเฉพาะการให้สังคมเป็นธรรมและมีเมตตาธรรม

ยึดทฤษฎีสูบเข้า - สูบออก

ส่วนนางชฎา วัฒนศิริธรรม กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์ กล่าวว่า รู้สึกเสียดายกับการจากไปของท่านเป็นอย่างมาก เนื่องจากอาจารย์ป๋วยนั้นได้ชื่อว่า เป็นปูชนียบุคคลที่มีลูกศิษย์ลูกหามากมายในประเทศไทย ซึ่งลูกศิษย์ลูกหาทุกคนนั้นล้วนถือว่า อาจารย์นั้นเป็นยิ่งกว่าปรมาจารย์ที่อยู่ในใจ เพราะไม่เพียงแต่จะเป็นผู้ประสิทธิประศาสน์วิชาคำสอนให้เท่านั้น ยังเป็นผู้วางแนวทางการดำเนินงาน การวางตัวตลอดจนด้านอื่น ๆ ให้ ซึ่งลูกศิษย์ลูกหาแต่ละคนต่างยึดมั่นในคำสอน แนวทางการทำงานของอาจารย์มาเป็นแม่แบบในการดำเนินชีวิตและดำเนินงานมาตลอด 20-30 ปี ที่ทำงานอยู่นี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแนวคิด การทำงาน วิธีการคิดที่รอบคอบ มองอะไรรอบด้าน โดยเฉพาะทฤษฎีสูบเข้า-สูบออก อันเลื่องชื่อที่สำคัญอาจารย์ป๋วยยังถือได้ว่า เป็นบุคคลที่ได้วางรากฐานให้แก่แวดวงการเงินการธนาคารไทย และองค์กรสำคัญ ๆ ที่มีบทบาทอยู่ใน ปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงบประมาณ สภาพัฒน์ และธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะองค์กรหลังนั้นเรียกได้ว่าเกิดขึ้นเพราะอาจารย์ป๋วยโดยแท้

เป็นทั้งอาจารย์และเพื่อน

ทางด้านนายประจิตร ยศสุนทร นายกกรรมการธนาคารไทยพาณิชย์ อดีตสมาชิกขบวนการเสรีไทยร่วมกับ ดร. ป๋วย กล่าวว่า ตนนั้นถือเป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ป๋วยตั้งแต่เรียนที่มัธยม 5-6 ที่โรงเรียนอัสสัมชัญ โดยหลังจากจบโรงเรียนดังกล่าวก็ไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษด้วยกัน แต่เรียนคนละมหาวิทยาลัย โดยอาจารย์ป๋วยไปก่อนตน 2-3 เดือน หลังจากนั้นพอเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ตนและอาจารย์ป๋วยก็เข้าร่วมเป็นสมาชิกขบวนการเสรีไทยด้วยกัน โดยมีสมาชิกก่อตั้งในขณะนั้น 36 คน มีอาจารย์ป๋วยเป็นผู้นำ และเมื่อสงครามมหาเอเชียบูรพาจบลง อาจารย์ป๋วย ก็กลับมาเป็นรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และดึงตนเข้ามาทำงานที่แบงก์ชาติด้วย จึงถือได้ว่าอาจารย์ป๋วยเป็นทั้งอาจารย์และเพื่อนและเจ้านายไปด้วยในเวลาเดียวกัน เมื่ออาจารย์ป๋วยขึ้นเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ก็เป็นที่ยอมรับนับถือของต่างชาติมาก และหลายสิ่งหลายอย่างที่ท่านสร้างเอาไว้ให้แก่แบงก์ชาตินั้นก็เป็นที่ยอมรับนับถือ โดยเฉพาะการเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งความร่วมมือร่วมใจของธนาคารกลางในภูมิภาคเอเชีย ด้วยการดึงธนาคารกลางใน ภาคพื้นเอเชียมาประชุมร่วมกันเพื่อประสานนโยบายธนาคารระหว่างกัน

สูญเสียสิ่งที่รักที่สุดในชีวิต

นายประจิตรกล่าวว่า ตนได้รับทราบข่าวการจากไปของ ดร. ป๋วย เมื่อเช้านี้ โดยมีญาติอาจารย์ป๋วย โทร. มาบอก ซึ่งเมื่อรับทราบข่าว ยอมรับว่าถึงกับอึ้งไป ไม่นึกว่าจะจากไปเร็วขนาดนี้ เพราะไม่ได้รับทราบข่าวมาก่อน ปรกติตนเคยไปลอนดอนแทบทุกปี และแวะไปเยี่ยม ดร.ป๋วยทุกครั้ง และทุกครั้งก็จะพากันไปกินอาหารจีนทุกครั้ง แต่เมื่อ 2-3 ปี ที่แล้ว ดร. ป๋วย เกิดการหกล้ม เดินเหินไม่สะดวก จึงต้องไปหาที่บ้านแทน ครั้งสุดท้ายที่เจอ

ก็เกือบปีมาแล้ว ซึ่งขณะนั้น ดร. ป๋วย ยังดูปรกติ "การจากไปของ ดร. ป๋วย ซึ่งเป็นทั้งเพื่อนและเจ้านายนั้น ผมบอกความรู้สึกไม่ถูกเช่นกัน เพราะเหมือนขาดสิ่งรักที่สุดในชีวิตไป อาจารย์ป๋วยเป็นตัวอย่างปูชนียบุคคล 36 คนของขบวนการเสรีไทยนั้นยกย่องให้อาจารย์ป๋วย เป็นผู้นำตลอด และท่านก็ดูแลพวกเราอย่างดี ยิ่งในช่วงที่ร่วมอยู่ในกองทัพอังกฤษซึ่งให้การปกป้องเราอยู่ในช่วงนั้น ก็ได้ดร.ป๋วยเป็นหัวหอกในการดูแลพวกเรา ถ้าจะให้พูดถึงคุณความดีของ ดร. ป๋วยนั้น พูดได้ไม่จบแน่เพราะมีมากเหลือเกิน ลูกศิษย์ลูกหาท่านก็เยอะ แต่ที่แน่ ๆ ผู้ใกล้ชิด ดร. ป๋วย นั้นไม่เคยมีใครพูดถึงอาจารย์ในทางที่เสียหายหรือด่างพร้อยอย่างแน่นอน" นายประจิตรกล่าว

ปั้นรูปเหมือนเชิดชูเกียรติ

นายสวัดิภาพ กันทาธรรม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ กล่าวว่า ตนรู้สึกเสียใจในการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วยมาก ซึ่งท่านเป็นที่รู้จักทั่วไปและได้รับการยอมรับในฐานะครูบาอาจารย์ทางเศรษฐศาสตร์ หรือในฐานะนักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ที่มีลูกศิษย์มากมาย นอกจากนี้แล้ว ท่านยังเป็นเสรีไทยสายประเทศอังกฤษในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และยังเป็นนักบริหารมืออาชีพคนสำคัญ ทั้งนี้ท่านได้ก่อตั้งและเป็นผู้อำนวยการสำนักงบประมาณคนแรกระหว่างวันที่ 14 ก.พ. 2502 จนถึง 30 ก.ย. 2504 ซึ่งในปี 2502 นั้นจนถึงวันนี้ก็เป็นเวลา 40 กว่าปีแล้ว จากวงเงินงบประมาณที่ตั้งไว้ 7,779 ล้านบาทในปี 2503 มาเป็น 860,000 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2543 ซึ่งพวกเราชาวสำนักงบประมาณจะร่วมกันแสดงความเสียใจและรำลึกถึงคุณงามความดีของท่าน โดยจะจัดโต๊ะแสดงความไว้อาลัย โดยจะมีรูปปั้นเหมือนของท่านมาตั้งพร้อมวางพวงหรีดที่หน้าสำนักงบประมาณ เพราะท่านคือผู้ที่ก่อตั้งสำนักงบประมาณโดยแยกออกมาจากกระทรวงการคลังในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี

สอนให้ข้าราชการคิดเป็นทำเป็น

ขณะที่นายนิพัทธ พุกกะณะสุต รองปลัดกระทรวงการคลัง กล่าวว่า ตนมีความเสียใจอย่างสุดซึ้งที่ ดร. ป๋วย ถึงแก่อนิจกรรม โดยที่คนไทยทั้งประเทศไม่ได้รับทราบข่าวการจากไปของท่านเลย ซึ่ง ดร. ป๋วย ได้ทำคุณประโยชน์และวางแผนให้แก่การเงินการคลังไว้อย่างมากมาย และได้เป็นผู้ก่อตั้งธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานเศรษฐกิจการคลังเมื่อปี พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นที่มาของรากฐานการเงินการคลังในปัจจุบัน ซึ่งในช่วงนั้นตนเพิ่งเข้ามารับราชการและเป็นข้าราชการคนสุดท้ายที่ได้ร่วมงานอย่างใกล้ชิดกับ ดร. ป๋วย ในฐานะเศรษฐกรตรี ซึ่งก่อนหน้านี้ ม.ร.ว. จัตุมงคล โสณกุล ที่ปัจจุบันเป็นผู้ว่าการแบงก์ชาติ ได้เข้ามาทำงานก่อนตนในตำแหน่งนี้ 3 เดือน ก็ได้ร่วมคลุกคลีทำงานกับ ดร. ป๋วย ตลอดระยะเวลาที่ท่านอยู่ที่กระทรวงการคลัง ซึ่งนิสัย ดร. ป๋วย เป็นที่ชื่นชอบของข้าราชการกระทรวงการคลังในสมัยนั้นมาก เพราะท่านทำตัวเป็นอาจารย์ตลอดเวลา คอยวิเคราะห์และสั่งสอนให้ข้าราชการหรือลูกศิษย์ของท่านคิดเป็นทำเป็นอย่างมีขั้นตอน นอกจากนี้ยังให้ข้าราชการเหล่านี้สามารถทำงานได้ด้วยตัวเองภายใต้แนวความคิดที่ถูกต้อง ดังนั้น ท่านจึงเป็นคนใจกว้างสำหรับทุกคนในการเสนอความคิดเห็น แต่ขณะเดียวกันท่านก็ดื้อต่อคนที่คิดจะทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประเทศชาติ ซึ่งตอนที่ท่านออกเดินทางจากประเทศไทยเมื่อตอนเกิดปฏิวัติปี 2519 ท่านได้กล่าวว่า "ฝากแผ่นดินนี้ไว้ด้วย" ซึ่งเป็นคติประจำใจสำหรับลูกศิษย์ที่ไปส่งท่าน

ยากที่จะหาใครเทียบได้

ส่วนนายชวลิต ธนะชานันท์ ประธานกรรมการธนาคารเอเซีย อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย กล่าวว่า การถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย ถือว่าเป็นเรื่องที่น่าเศร้าใจ เพราะ ดร.ป๋วย เป็นคนดีที่หายากที่สุดในสมัยนี้

เป็นข้าราชการที่ดีที่สุดคนหนึ่งในประเทศไทย มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำทุกอย่างเพื่อประเทศชาติ ไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัว อย่างไรก็ตาม ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ดร. ป๋วย ไม่สามารถพูดได้ ทุกครั้งที่ตนเดินทางไปลอนดอน ตนจะไปเยี่ยมเกือบทุกครั้ง ในช่วงที่ ดร. ป๋วย ยังมีชีวิตอยู่ได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยมากมาย ตั้งแต่เป็นเสรีไทย จนกระทั่งเข้ามารับราชการที่กระทรวงการคลังเป็นผู้อำนายการ สศค. ต่อมาก็เป็นผู้อำนายการสำนักงบประมาณ และทำงานอยู่ในสภาพัฒน์ โดยสมัยนั้น ดร. ป๋วย เริ่มเข้ามาทำงานที่แบงก์ชาติ โดยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าหน่วย ดร. ป๋วย ถือเป็นนักวิชาการที่โดดเด่นที่สุด จบการศึกษาด้านปริญญาเอกที่ประเทศอังกฤษ ได้รับเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง โดยวิชาที่สอบทั้งหมด 9 วิชา สามารถได้คะแนนสูงสุดทั้งหมดทุกวิชา ซึ่งเกียรติประวัติที่โดดเด่นที่หาคนไทยอื่นจะเปรียบเทียบได้

ทฤษฎีลูกโป่งยังใช้ได้ถึงปัจจุบัน

นายชวลิตกล่าวด้วยว่า นอกจากนี้ ดร. ป๋วยเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการผลักดัน พ.ร.บ. ธนาคารพาณิชย์ 2505 ซึ่งเป็น พ.ร.บ. ที่มอบอำนาจให้ ธปท. ดูแลสถาบันการเงินในฐานะการบริหาร ดร. ป๋วยเป็นผู้ที่หาใครเทียบยาก โดยเปิดให้ลูกน้องแสดงความคิดเห็นและความสามารถได้เต็มที่ เป็นคนไม่กีดกันลูกน้อง สุจริต มีความสมถะ ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกคน และมีความเป็นกันเอง ผมเชื่อว่า ทฤษฎีลูกโป่งของ ดร.ป๋วย ยังสามารถใช้ได้ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีความเห็นว่า ธปท. ควรดำเนินนโยบายในเชิงพัฒนานอกเหนือจากนโยบายทางด้านการเงินแบบอย่างที่ ดร. ป๋วย ปฏิบัติไว้คือ การบริหารงานอย่างโปร่งใส การเป็นอิสระจากการเมือง การไม่เข้าไปหานักการเมือง สิ่งเหล่านี้ผู้บริหาร ธปท. รุ่นหลังควรนำมาฟื้นฟูเพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่น

ชอบลีลาแทงสนุ้กของต๋อง ศิษย์ฉ่อย

นายชวลิตกล่าวว่า นอกจากจะเป็นนักวิชการแล้ว ดร. ป๋วยยังเป็นนักฟุตบอลในตำแหน่งผู้รักษาประตูสมัยเรียนอยู่ที่อัสสัมชัญ นอกจากนี้ยังชอบการเป่าขลุ่ย เล่นไพ่บริดจ์ โดยสมัยที่ตนไปลอนดอนหากไปกับนายนุกูล ประจวบเหมาะ ก็จะไปเล่นไพ่บริดจ์กับ ดร. ป๋วย นอกจากนี้ ตนยังได้รับทราบจากภริยาว่า ช่วงหลัง ดร. ป๋วยชอบกีฬาบิลเลียด สนุกเกอร์มากโดยเฉพาะหากต๋อง ศิษย์ฉ่อย ลงแข่งขันก็จะติดตามอย่างใกล้ชิด "ในสมัยที่พูดไม่ได้ ดร. ป๋วย จะมีสมุดอีก 1 เล่ม และมีชื่อคนรู้จัก โดยเฉพาะบุคคลที่ทำงานในสภาพัฒน์ แบงก์ชาติ เวลาใครไปหาก็จะเปิดสมุดเล่มนี้และชี้ชื่อบุคคล และสอบถามว่า คนนี้เป็นอย่างไร ย้ายไปอยู่ที่ไหน ก็จะมีการทำสมุดอับเดตอยู่ตลอด นอกจากนี้ยังมีการติดตามเรื่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด เรื่องการโยกย้ายยังรับรู้ข่าวทางการของไทยว่ามีการจับกุมกลุ่มบุคคลไปกักขังและมีการทรมาน ซึ่งก็ติดตามเรื่องนี้โดยตลอด จนมีบางคนเห็นว่าเป็นปรปักษ์กับทางรัฐบาล"

อุทิศตัวเองเพื่อชาติมาโดยตลอด

ด้าน ม.ร.ว. ปรีดิยาธร เทวกุล กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (เอ็กซิมแบงก์) กล่าวว่า เพิ่งได้ทราบข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย ซึ่งจะเห็นว่าครอบครัวของ ดร. ป๋วยไม่อยากรบกวนใครให้วุ่นวาย จึงถือเป็นตัวอย่างครอบครัวที่ดีมากและนับเป็นบุคคลที่เป็นตัวอย่างในทุกเรื่องได้อย่างดี อย่างไรก็ตามลูกศิษย์หลายคนของ ดร. ป๋วย ได้เขียนความในใจที่มีต่อตัว ดร. ป๋วยได้อย่างตรงมากที่สุด คือ เป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์พอที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นซื่อสัตย์ตามได้ เป็นข้าราชการตัวอย่างที่กล้าคัดค้าน และกล้ายืนหยัดเพื่อความถูกต้อง เป็นผู้ใหญ่ที่โอบอ้อมอารีแก่ผู้น้อยและผู้ยากไร้ เป็นนักวิชาการที่เป็นมิ่งขวัญ

ของนักวิชาการทุกคน เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ต้องการให้สังคมเป็นธรรมมากขึ้น เป็นผู้เลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยด้วยวิญญาณและการกระทำ เป็นผู้ใฝ่สันติที่สอนให้คนต่อสู้เพื่อเสรีภาพและสังคมที่เป็นธรรมด้วยสันติวิธี เป็นคนไทยที่รักเมืองไทยและอุทิศตนรับใช้ประเทศชาติตลอดชั่วชีวิต เป็นผู้เสียสละที่ทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่เคยนึกถึงตนเอง เป็นคนดีที่ทำความดีไว้มากจนเป็นที่ศรัทธาของทุกวงการ เป็นมนุษย์ซึ่งปราศจากโลภะ โมหะ และไม่เคยแสดงออกซึ่งโทสะ ฯลฯ "อาจารย์ครับ อาจารย์ไม่ใช่บุคคลธรรมดา แต่เป็นปูชนียบุคคลที่พึงกราบไหว้ เป็นพ่อพิมพ์ที่พึงจดจำและทำตาม" ม.ร.ว. ปรีดิยาธร กล่าวในที่สุด

ถนอมยันอาจารย์ป๋วยเข้าใจดี

ทางด้านจอมพล ถนอม กิตติขจร อดีตนายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวระหว่างรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านในซอยระนอง 2 ถึงการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วยว่า ตนเพิ่งทราบข่าววันนี้ ซึ่งก็มีความรู้สึกว่า ในสมัยที่ตนเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้ารัฐบาล ท่าน ดร. ป๋วย ก็มาช่วยงานรัฐบาลในตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหลายปี ผลงานที่เห็นเด่นชัดคือ สร้างโรงพิมพ์ธนบัตรเกิดขึ้นในสมัยที่ท่านเป็นผู้ว่าการฯ ท่าน ดร. ป๋วย เป็นคนดีมีความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง เวลามีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ตนก็จะเชิญมาปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เมื่อครั้งที่ตนออกจากราชการมีวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ตนไปพำนักที่ประเทศสิงคโปร์ ท่านก็ยังอุตส่าห์แวะไปเยี่ยมถึง 2 ครั้ง ท่านได้แสดงความเห็นอกเห็นใจในชะตากรรมที่ตนมิได้ก่อขึ้น เราพูดคุยกันหลายเรื่องในช่วงนั้น

ให้อำนาจบริหารแบงก์ชาติเต็มที่

จอมพล ถนอมกล่าวอีกว่า ตนกับ ดร. ป๋วย มีความนับถือซึ่งกัน

และกันเสมอมา ไม่เคยเปลี่ยนแปลงแม้จะมีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นก็ตาม ทำให้นึกถึงเมื่อครั้งที่เราเคยทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองร่วมกัน พูดง่าย ๆ ว่า สมัยตนเป็นรัฐบาล ตนปล่อยให้ ดร. ป๋วย มีความอิสระในการบริหารธนาคารแห่งประเทศไทย เศรษฐกิจดีมาก ๆ จนทำให้ภาพของรัฐบาลขณะนั้นดีขึ้นตามลำดับ โดยมีนายสุนทร หงส์ลดารมย์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

"ผมยังจำได้เลยว่า นโยบายเศรษฐกิจสมัยปี 2511 ขณะนั้น ถือว่าความมั่นคงของประเทศเป็นรากฐานอันสำคัญที่จะช่วยทำให้การเสริมสร้างความไพบูลย์ทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมในสังคมดำเนินไปโดยราบรื่นและบรรลุความสำเร็จ ฉะนั้นรัฐบาลปฏิบัติทุกอย่างเพื่อให้ประเทศไทยได้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง โดยเฉพาะจะตระเตรียมสรรพกำลังของชาติตามกำลังเศรษฐกิจของประเทศให้อยู่ในสภาพเตรียมพร้อมที่จะป้องกันราชอาณาจักร รัฐบาลสมัยนั้นจะควบคุมให้ทหารของชาติอยู่ในระเบียบวินัยอันดี บำรุงขวัญและกำลังใจทหารของชาติให้สูงอยู่เสมอ รวมทั้งจะพัฒนาวิธีการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์ ซึ่งคุกคามความมั่นคงของชาติอยู่ในขณะนั้น สกัดกั้นภัยจากคอมมิวนิสต์ให้ได้ในที่สุด ซึ่ง ดร . ป๋วย ท่านก็มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือประเทศชาติอย่างเต็มที่" จอมพล ถนอมกล่าว

เป็นแบบอย่างของนักประชาธิปไตย

นายจาตุรนต์ ฉายแสง เลขาธิการพรรคความหวังใหม่ อดีตแกนนำนักศึกษาเดือนตุลา กล่าวถึงการถึงแก่อสัญกรรมของอาจารย์ป๋วยว่า ถือเป็นความสูญเสียบุคลากรคนสำคัญที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติไว้อย่างมากมายมหาศาล ดร. ป๋วย ถือเป็นปูชนียบุคคลที่ชาวไทยจำนวนมากให้ความเคารพรัก เพราะท่านเป็นผู้ที่วางรากฐานความคิดในด้านเศรษฐ-ศาสตร์ การแก้ปัญหาเศรษฐกิจ การบริหารการเงินการธนาคาร นอกจากนี้ยังถือเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเสียสละ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ที่สำคัญเป็นผู้ที่รักและต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เมื่อท่านจากไป ตนก็รู้สึกเสียใจ และเชื่อว่าคนไทยอีกจำนวนมากคงรู้สึกเสียใจต่อความสูญเสียในครั้งนี้

แม้จะล้มป่วยแต่ความจำยังดี

ขณะที่นายสุธรรม แสงประทุม รองหัวหน้าพรรคไทยรักไทย อดีตผู้นำนักศึกษายุค 6 ตุลาคม 2519 กล่าวว่า นอกจากนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ที่ต้องจบชีวิตลงที่ประเทศฝรั่งเศสอย่างสงบแล้ว ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็เป็นอีกหนึ่งตัวอย่าง นอกจากจะเป็นผู้วางรากฐานระบบการเงินของชาติอย่างตรงไปตรงมาและเป็นแนวทางถึงคนรุ่นหลังแล้ว ท่านยังเป็นนายเข้ม เย็นยิ่ง ที่ปลุกวิญญาณประชาธิปไตยก่อนช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เมื่อครั้งที่ตนติดคุกบางขวาง ทราบว่าท่านประสบปัญหาทางสุขภาพเมื่อเส้นโลหิตในสมองแตกเป็นอัมพาตและพูดไม่ได้ ท่านก็ไม่เคยเปลี่ยนแปลงยังคงเป็นปูชนียบุคคลที่เราเคารพเสมอ เพราะสร้างคุณงามความดีแก่ประเทศไว้มากเหลือเกิน ซึ่งตนและนายทองใบ ทองเปาว์ ได้มีโอกาสพบท่านอีกครั้งเมื่อตอนไปเยี่ยมคารวะที่อังกฤษ ซึ่งเป็นช่วงที่ท่านไม่สามารถเขียนหนังสือได้แล้ว แต่ท่านก็ยังตั้งใจถ่ายทอดความรู้สึกว่ายังจำตนได้ โดยหยิบรายชื่อผู้ถูกจองจำในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 และชี้ไปที่ชื่อของตน ซึ่งเราทั้งสองซาบซึ้งมาก กระทั่งทราบข่าวการจากไปอย่างไม่มีวันกลับของท่านด้วยความรู้สึกใจหายเช่นเดียวกับพี่น้องคนไทยที่รักความเป็นธรรม เหมือนสูญเสียบุคคลผู้เป็นจิตวิญญาณแห่งอุดมการณ์ประชาธิปไตยไปแล้ว แต่ความตั้งใจและคุณงามความดีที่ ดร. ป๋วยสร้างสมมาตลอดชีวิตของท่าน ยังเป็นภาระของคนไทยต้องสานต่อให้เกิดขึ้นในสังคมไทย สำหรับตนเชื่อว่าท่านจะไม่ตายไปจากเรา

เริ่มชีวิตจากครูอัสสัมชัญ

สำหรับประวัติของ ดร. ป๋วย เกิดเมื่อวันที่ 9 มี.ค. 2459 ที่ตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ บิดาชื่อนายซา เป็นชาวจีนอพยพ มารดาชื่อนางเซาะเซ้ง สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา แผนกภาษาฝรั่งเศส จากโรงเรียนอัสสัมชัญ พระนคร พ.ศ. 2476 และได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ระหว่างนั้นก็ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง จนได้ปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิตปี 2480 เริ่มอาชีพใหม่โดยเป็นล่ามให้แก่อาจารย์ฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2481 เมื่อท่านอายุ 23 ปี ได้สอบแข่งขันจนได้รับทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อทางเศรษฐศาสตร์และการคลังที่ ลอนดอน สคูล ออฟ อีโคโนมิกส์ ของ มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษจนจบปริญญาเอก

เคยร่วมงานขบวนการเสรีไทย

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ดร. ป๋วย ได้เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยในประเทศอังกฤษ โดยอาสาเข้าทำงานใน บริทิช อาร์มี่ ไพโอเนียร์ส คอร์ ทำงานติดต่อระหว่างไทยกับสัมพันธมิตร ใช้ชื่อรหัสว่า "เข้ม เย็นยิ่ง" ดร.ป๋วยเข้าประเทศไทยโดยการกระโดดร่มลงที่ จ. ชัยนาท และถูกเจ้าหน้าที่จับกุมนำตัวส่งกรุงเทพฯ งานสำคัญครั้งนี้คือ การติดต่อส่งข่าวทางวิทยุให้ฝ่ายสัมพันธมิตรโดยได้ทำหน้าที่ที่สำคัญนี้จนถึงเดือน พ.ค. 2488 จึงได้รับอนุญาตให้กลับอังกฤษและได้รับการเลื่อนยศเป็นนายพันตรีแห่งกองทัพอังกฤษ ดร. ป๋วย เข้ารับราชการในกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังในปี 2492 และดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของสภาพเศรษฐกิจแห่งชาติในปี 2496 เมื่อดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ได้ 7 เดือน ก็ถูกปลดออกไปเนื่องจากไปขัดขวางผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางการเมืองในสมัยนั้น ในปี 2499 ได้เข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจการคลัง

ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทยในอังกฤษ ระหว่างนี้ได้มีส่วนช่วยให้ไทยขายดีบุกและยางพาราแก่อังกฤษและประเทศในยุโรปได้มากขึ้น และเมื่อไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสภาดีบุกระหว่างประเทศ ดร. ป๋วยก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนไทย ได้รับเลือกเป็นประธานสภาดีบุกระหว่างประเทศ

ปฏิวัติระบบงานในแบงก์ชาติ

ต่อมาในปี 2501 ดร. ป๋วย ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้อำนายการสำนักงบประมาณและปี 2502 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอีกตำแหน่งหนึ่ง จากนั้นปลายปีเดียวกันได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งถือเป็นตำแหน่งที่สำคัญ โดย ดร. ป๋วย อยู่ในตำแหน่งยาวนาน ถึง 12 ปี ในขณะที่นั่งเก้าอี้ผู้ว่าการแบงก์ชาติ ได้สร้างความมั่นคงให้เกิดแก่ระบบการธนาคารพาณิชย์ สามารถรักษาเสถียรภาพเงินตราอย่างแข็งแกร่ง เงินบาทได้รับความเชื่อถือทั้งในและนอกประเทศ ทำให้มีการค้าขายและลงทุนเพิ่มขึ้น มีการขยายสาขาออกไปสู่ภูมิภาคและสิ่งสำคัญกว่าอื่นใดคือ ได้ป้องกันนักการเมืองมิให้เข้าไปใช้อิทธิพล กำหนดนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ ดร. ป๋วย ยังได้ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานและคณะกรรมการที่สำคัญ ๆ อีกหลายชุด ทำงานอุทิศตนให้แก่บ้านเมืองจนได้รับรางวัลรามอน แมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ

เป็นแสงเทียนให้นักศึกษา มธ.

ด้านการศึกษา ดร. ป๋วยมองเห็นความสำคัญของการศึกษาอย่างยิ่ง เป็นผู้ริเริ่มนักเรียนทุนของธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อคัดเลือกให้เดินทางไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ซึ่งนักเรียนทุนยุคนั้น ปัจจุบันกลายเป็นมันสมองชั้นยอดของประเทศ เช่น นายโอฬาร ไชยประวัติ, นายศุภชัย พานิชภักดิ์,

นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และนายเริงชัย มะระกานนท์

ดร. ป๋วยดำรงตำแหน่งคณบดี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปี 2507 ได้ปฏิรูปงานสำคัญ 2 ด้าน คือ การปรับปรุงหลักสูตรปริญญาตรี และการผลิตอาจารย์ ซึ่งเป็นผลให้จำนวนอาจารย์ประจำคณะซึ่งมีเพียง 4 คน ในปี 2507 เพิ่มขึ้นเป็น 90 คนในปี 2518 นอกจากนี้ ยังได้เริ่มหลักสูตรปริญญาโทซึ่งสอนเป็นภาษาอังกฤษ และริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร สิ่งที่ ดร. ป๋วยย้ำอยู่เสมอคือความเป็นธรรมในสังคม และเสรีภาพของประชาชน ที่ต้องการเห็นบ้านเมืองไทยเปลี่ยนแปลงโดยสันติ และยึดหลักธรรมคืออำนาจ มิใช่ 'อำนาจคือธรรม' ดังจะเห็นจากพฤติกรรมส่วนตัว และข้อเขียนในจดหมาย 'นายเข้ม เย็นยิ่ง' และบันทึกประชาธรรมโดยสันติวิธี

ถูกยัดข้อหาเป็นคอมมิวนิสต์

จากข้อเขียนนี้เองทำให้ ดร. ป๋วยต้องไปสอนหนังสือ ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ แต่ถึงกระนั้นเสียงข่มขู่เอาชีวิตก็ยังไปถึงอังกฤษ จึงได้ลาออกจากคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และที่ปรึกษากระทรวงการคลัง เมื่อเดือน ส.ค. 2515 หลัง ต.ค. 2516 ดร. ป๋วยได้กลับมาเป็นอาจารย์พิเศษประจำคณะเศรษฐศาสตร์และรับตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อเดือน ก.พ. 2518 จนกระทั่งเมื่อวันที่ 6 ต.ค. 2519 ดร. ป๋วยเผชิญกับมรสุมทางการเมืองอีกครั้ง คราวนี้ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ต้องระหกระเหินออกจากเมืองไทยไปพำนักที่ประเทศอังกฤษ จนกระทั่งในปี 2520 ได้ล้มป่วยด้วยโรคเส้นโลหิตในสมองรั่ว กลายเป็นอัมพาตพูดไม่ได้ และถึงแก่อนิจกรรมในที่สุด

สั่งเสียให้จัดศพเรียบง่าย

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า แม้ ดร. ป๋วย จะเป็นบุคคลชั้นนำของประเทศ แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับใช้ชีวิตที่เรียบง่ายและสมถะ ขับรถออสตินเก่า ๆ ไปส่งลูกเรียนเอง มีบ้านเป็นเรือนไม้หลังเล็กชั้นเดียว นับเป็นแบบอย่างที่ดีให้คนรุ่นหลังปฏิบัติตาม โดยก่อนที่จะถึงแก่อนิจกรรม ดร. ป๋วยยังได้เขียนบันทึกลงในหนังสือ '80 ปี อาจารย์ป๋วย ชีวิตและงาน' ซึ่งจัดพิมพ์เมื่อปี 2539 ระบุถึงทรัพย์สินที่ตัวเองมีอยู่ว่า "เมื่อตายแล้ว ยังมีทรัพย์สินสมบัติเหลืออยู่ เก็บไว้ให้เมีย ผมพอใจในชีวิตของเธอ ถ้าลูกยังเล็กอยู่ก็เก็บไว้เลี้ยงให้โต และลูกที่โตแล้วไม่ให้ นอกนั้นรัฐบาลควรเก็บให้หมด จะได้ใช้เป็นประโยชน์ในการบำรุงชีวิตของคนอื่น ๆ บ้าง ตายแล้วเผาผมเถิด อย่าฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำกิน และอย่าทำพิธีรีตองในงานศพให้วุ่นวาย นี่แหละคือความหมายแห่งชีวิต"

(ที่มา - ไทยรัฐ ฉบับประจำวันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2542 หน้า 1, หน้า 17 และ 19)

ข่าวสด-อำลาปูชนียบุคคล สิ้น ดร. ป๋วย เผาแล้วที่อังกฤษ เส้นโลหิตช่อง ท้องแตก เตรียมนำอัฐิกลับไทย เสนอสร้างอนุสาวรีย์

สิ้นแล้วปูชนียบุคคลของเมืองไทย 'ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์' อดีตผู้ว่าฯ ธปท. อธิการบดี ม. ธรรมศาสตร์ ถึงแก่อนิจกรรมอย่างสงบที่บ้านพักในประเทศอังกฤษ จากอาการเส้นโลหิตในช่องท้องแตกท่ามกลางความเศร้าโศกของครอบครัว "อึ๊งภากรณ์" สิริรวมอายุ 83 ปี เผยครอบครัวร่วมกันจัดพิธีศพอย่างเรียบง่าย ฌาปนกิจไปแล้วเมื่อบ่ายวานนี้ที่ประเทศอังกฤษ เตรียมบรรจุอัฐิกลับมาประกอบพิธีทางศาสนาในแผ่นดินไทย ชาวธรรมศาสตร์จัดพิธีอาลัยยิ่งใหญ่วันนี้ เสนอรัฐบาลสร้างอนุสาวรีย์สดุดี สำนักข่าวเอพีตีข่าวทั่วโลกระบุคนไทยสูญเสียปัญญาชนผู้มีอิทธิพลสูงสุดในประเทศ

เมื่อวันที่ 6 ส.ค. ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ปูชนียบุคล

ของสังคมไทยอดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึงแก่อนิจกรรมแล้วอย่างสงบที่บ้านพักในย่านเซ้าท์ฟิล์ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ 28 ก.ค. ที่ผ่านมา ด้วยอาการเส้นเลือดโป่งแตก สิริรวมอายุได้ 83 ปี

นายจอน อึ๊งภากรณ์ ผอ. มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ บุตรชายของ ดร. ป๋วย ให้สัมภาษณ์ข่าวสดว่า ในระยะหลัง ดร. ป๋วย สุขภาพไม่สู้แข็งแรงเท่าใดนัก เมื่อปี 2540 เดินทางกลับมาเมืองไทยครั้งหนึ่งแล้วเกิดอุบัติเหตุหกล้มจนกระดูกสะโพกแตกทำให้เดินไม่สะดวกต้องคอยพยุง แต่สุขภาพด้านอื่นไม่มีปัญหาอะไรนัก

นายจอนกล่าวต่อไปว่า ปัญหาใหญ่ ๆ ของสุขภาพ ดร. ป๋วย ก็คือเป็นโรคเกี่ยวกับเส้นเลือดโป่ง ในปี 2520 เกิดอาการผนังเส้นเลือดในสมองโป่งแตก ต้องผ่าตัด ทำให้พูดไม่ได้ แต่รับฟังเข้าใจได้ทุกอย่าง ในปี 2535 เกิดอาการเส้นเลือดในช่องท้องโป่งแตก ก็ต้องผ่าตัดอีกครั้ง กระทั่งปีนี้เกิดอาการเส้นเลือดโป่งแตกอีกครั้งจนหมดสติและเสียชีวิตในรถพยาบาล ขณะนำตัวส่งโรงพยาบาล "ตลอดระยะเวลาที่พำนักอยู่ที่ประเทศอังกฤษ คุณพ่ออยู่กับคุณแม่อย่างมีความสุขตลอดมา" นายจอนกล่าว

สำหรับการประกอบพิธีศพ ดร. ป๋วย ทางญาติจะประกบพิธีฌาปนกิจในวันเดียวกันนี้ ที่เครมาทอเรียม ในย่านเซ้าท์ฟิลด์ เวลา 13.30 น. ตามเวลากรุงลอนดอน ซึ่งตรงกับเวลา 19.30 น. วันที่ 6 ส.ค. ตามเวลาในประเทศไทย ส่วนความเคลื่อนไหวในเมืองไทยนั้น ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เตรียมจัดพิธีไว้อาลัยอย่างสมเกียรติ โดยนางวนิดา พันธุ์แก้ว รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะจัดสมุดลงนามให้ข้าราชการ อาจารย์ นักศึกษา และประชาชนทั่วไปแสดงความไว้อาลัย ที่ห้องโถงตึกโดม ชั้น 1 และในวันที่ 9 ส.ค. นี้ จะมีพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลที่บริเวณหน้าตึกโดม

วันเดียวกัน ครอบครัวอึ๊งภากรณ์ ออกแถลงการณ์แจ้งข่าวการถึงแก่

อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย ว่า "ดร. ป๋วย ได้ถึงแก่กรรมที่บ้าน ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ 28 ก.ค. 2542 เนื่องจากเส้นเลือดใหญ่ในช่องท้องโป่งแตก รวมอายุได้ 83 ปี ทั้งนี้ ดร. ป๋วย มีปัญหาสุขภาพตั้งแต่เส้นโลหิตในสมองแตกเมื่อปี 2520 ทำให้พูดและเขียนหนังสือไม่ได้ และเส้นโลหิตใหญ่ในช่องท้องโป่งแตกเมื่อปี 2534 ทั้ง 2 กรณีรักษาด้วยการผ่าตัด"

ดร. ป๋วย ได้รับทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศจนจบปริญญาเอกทางด้านเศรษฐศาสตร์จากมาหวิทยาลัยลอนดอน เมื่อกลับเมืองไทยรับราชการจนถึงเหตุการณ์รุนแรง และรัฐประหารในวันที่ 6 ต.ค. 2519 หลังจากนั้น ได้พักอยู่กับภริยาที่อังกฤษ ปัจจุบันมีบุตรชายรวม 3 คน สำหรับรายละเอียดชีวประวัติของ ดร. ป๋วย อ่านได้ในหนังสือ "80 ปี อาจารย์ป๋วย ชีวิตและงาน" สำนักพิมพ์ผู้จัดการ 2539 หน้า 194-200

ทั้งนี้ ทางครอบครัวได้จัดการเผาศพที่ประเทศอังกฤษวันที่ 6 ส.ค. จากนั้นจะบรรจุอัฐิและประกอบพิธีทางศาสนาที่ประเทศไทย ซึ่งจะแจ้งต่อไป" ลงชื่อ จอน อึ๊งภากรณ์, พีเทอร์ ไมตรี อึ๊งภากรณ์ และ ใจ อึ๊งภากรณ์ บุตร

เวลา 15.50 น. ที่ทำเนียบรัฐบาล นายชวน หลีกภัย นายกฯ ให้สัมภาษณ์ถึงการอนิจกรรมของ ดร. ป๋วย ว่าเพิ่งทราบเมื่อเช้านี้ และได้ส่งโทรเลขไปให้ภรรยาของ ดร. ป๋วย ที่ประเทศอังกฤษ นอกจากนี้ยังได้คุยกับนายจอน อึ๊งภากรณ์บุตรชายแล้ว จึงขอให้คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต.ประจำสำนักนายกฯ ช่วยประสานงานกับครอบครัวท่าน ว่าต้องการความสะดวกอะไรเพื่อจัดงานให้ท่าน ถือว่า ดร. ป๋วยเป็นคนดีคนหนึ่งของบ้านเมือง ทำคุณประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองตั้งแต่สมัยดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และในฐานะที่เป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านก็ได้ทำคุณประโยชน์กับคณะเป็นอย่างมาก และมีลูกศิษย์มากมาย

ผู้สื่อข่าวถามว่า รัฐบาลจะสร้างอนุสาวรีย์หรือสิ่งใดเพื่อเป็นเกียรติให้กับท่านหรือไม่ นายชวนกล่าวว่า ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ทำให้ท่าน

แล้ว แต่ในส่วนของงานศพคุณหญิงสุพัตราจะเป็นผู้ประสาน และรายงานให้ตนทราบว่าจำเป็นที่จะต้องให้รัฐบาลเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง อย่างไรก็ตาม ตนบอกกับนายจอนว่า นอกจากขอแสดงความเสียใจแล้ว ก็ขอให้ประสานกับคุณหญิงสุพัตรา หากมีอะไรต้องการความช่วยเหลือ แต่ตนเข้าใจว่าครอบครัวของเขาไม่ต้องการเปิดเผยเรื่องมาตั้งแต่ต้นเพราะไม่อยากให้เป็นภาระใครต่อใคร และเมื่อถามว่า ทางรัฐบาลจะขอตำแหน่งรัฐบุรุษให้หรือไม่ นายชวนกล่าวว่า ยังไม่ได้คิด

ด้านนายมีชัย ฤชุพันธ์ ประธานวุฒิสภา กล่าวว่า อาจารย์ป๋วยเป็นผู้นำทางสังคมที่มีหลักการ ยึดมั่นในประโยชน์ของส่วนรวม เป็นที่เคารพของคนทั่วไป ซึ่งวิธีการของท่านเป็นวิธีการที่ไม่รุนแรง นึกถึงความเป็นไปได้ของทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีของการเคลื่อนไหว เรียกร้องขององค์กรเอกชนให้เจริญรอยตาม

นายวีรพงษ์ รามางกูร สมาชิกวุฒิสภา กล่าวว่า น่าเสียดายในการจากไปของท่าน เพราะท่านเป็นบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้กับบ้านเมืองมามาก เป็นปูชนียบุคคลทางด้านเศรษฐศาสตร์ เป็นผู้นำทางด้านจริยธรรมของนักเศรษฐศาสตร์ ซึ่งตนและนักเศรษฐศาสตร์รุ่นเดียวกันได้นำมาเป็นแบบอย่าง และลูกศิษย์ของท่านได้ยึดมั่นในคำสั่งสอนนั้น เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตลอดมา การจากไปของท่านถือว่าเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ของนักเศรษฐศาสตร์ไทย ตนรู้สึกอาลัยรักในการจากไปของท่าน

ด้านนายมีชัย วีระไวทยะ สมาชิกวุฒิสภา กล่าวว่า ตนรู้สึกเสียใจเพราะท่านเป็นคนดีทำประโยชน์ให้กับบ้านเมือง

นายเกษม สุวรรณกุล สมาชิกวุฒิสภา กล่าวว่า ถือว่าเป็นการสูญเสียคนไทยที่ดีที่สุดเท่าที่ตนเคยเห็นมา เพราะท่านเป็นคนดี เป็นคนเก่งเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัตินานาประการ ท่านเป็นคนรักประเทศอย่างมาก เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับลูกศิษย์ มีคุณูปการสำหรับวงการการศึกษาและ

เศรษฐกิจไทย ให้การสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย

นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะศิษย์เอก กล่าวถึงการจากไปของบุคคลสำคัญของประเทศนี้ว่า ทราบข่าวจากสื่อมวลชนเมื่อเช้านี้เอง ไม่คาดหวังมาก่อน เพราะได้พบกับ ดร. ป๋วยครั้งสุดท้ายในช่วงที่ท่านเดินทางมาแล้วกราบท่านโดยให้ท่านนั่งเก้าอี้ของตนที่บ้าน ไม่นึกว่าจะรวดเร็วขนาดนี้

ผู้สื่อข่าวถามว่า ได้ติดต่อกับญาติ ดร. ป๋วยบ้างหรือยัง นายไตรรงค์กล่าวว่า ทราบข่าวเมื่อเช้านี้ จะประสานกับอาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ ก่อนหน้านี้เคยไปเยี่ยมที่ประเทศอังกฤษ ปรากฏว่าท่านก็อยู่ในบ้านห้องแถว ชมทีวีขาวดำ ซึ่งไม่ได้เรียกว่ามัธยัสถ์ แต่เป็นคนสมถะ มีเครื่องใช้ไม้สอยเก่า ๆ ท่านยังนับเลข 1,2,3 ได้ แต่พอนับ 4-10 ไม่ได้ ท่านพูดได้คำสองคำ แต่มีบัญชีลูกศิษย์ 30-40 คน ท่านจะชี้ไปทีละคน ตนก็บอกว่าคนนั้นคนนี้ย้ายไปโน่นไปนี่ บางคนท่านรู้ ก็บอกว่าตาย

ส่วนการเชิดชูเกียรติ นายไตรรงค์กล่าวว่า ยังไม่ได้คุยกัน แต่ ดร. ป๋วย เป็นบุคคลที่ควรจะเชิดชูเกียรติไว้ให้เป็นอนุสติคนรุ่นหลังว่า ผู้ที่เสียสละเพื่อชาติจริง ๆ ตั้งแต่เป็นเสรีไทย เสี่ยงตายมาแล้วก็มาสร้างระบบเศรษฐกิจจนเข้มแข็ง มีสำนักงบประมาณ เป็นความคิดของท่าน ธนาคารชาติที่รักษาความแข็งแกร่งซึ่งนักวิชาการต่างประเทศบอกว่า ประเทศไทยเข้มแข็งมาได้จากอดีตเพราะ ดร. ป๋วย วางรากฐาน ต่างชาติให้ความเคารพนับถือมาก เพราะถือว่า เป็นผู้สร้างความมั่นคง เรียกว่าเป็นผู้ตอกเสาเข็มให้ประเทศไทยให้เข้มแข็ง

"แต่สิ่งที่ท่านเป็นห่วงมาตลอดว่า เราก้าวกระโดดเกินไป จะเกิดปัญหาต่อชาติ ท่านต้องการพัฒนาการเกษตรให้เข้มแข็งก่อน และเอาผลผลิตทางการเกษตรมาแปรสภาพเป็นอุตสาหกรรมการเกษตร และก้าวสู่อุตสาหกรรมหนัก เป็นการตอกเสาเข็มให้มั่นคง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

แต่เราไม่ได้ทำตามความคิดของท่าน เรากระโดด ทิ้งการเกษตรไปเลย และเกิดปัญหาการว่างงานในปัจจุบันนี้" นายไตรรงค์กล่าว

รองนายกฯ กล่าวด้วยว่า ควรจะมีการสร้างอนุสาวรีย์อย่างน้อยตั้งไว้ที่หน้าคณะเศรษฐศาสตร์ เพราะตามมหาวิทยาลัยทั่วโลกจะมีอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญที่มีบุญคุณต่อสถาบัน ทุกคณะจะก่อสร้างไว้ และเขียนไว้ว่าบุคคลท่านนั้นมีบุญคุณอย่างไร คิดว่าประเทศไทยขาดแคลนเรื่องนี้ เวลาคนกระทำความดีสถาบันใดไม่มีอนุสาวรีย์เชิดชูเกียรติ คนจึงไม่อยากทำความดีต่อไป ทำความดีก็ลืม เราก็เลยโกงกันหมด

นายไตรรงค์ กล่าวว่า การสร้างอนุสาวรีย์เป็นความคิดของตน ยังไม่ได้หารือกับเพื่อน ๆ แต่จะขอเสนอผ่านสื่อมวลชนก่อน เพราะ ดร. ป๋วยมีลูกศิษย์เป็นหมื่น ๆ คน ช่วยกันออกเงินจะได้ไม่ต้องรบกวนงบประมาณรัฐบาลสร้างไว้หน้าคณะเศรษฐศาสตร์ หรือคิดสร้างไว้หน้าธนาคารแห่งประเทศไทยหรือสำนักงบประมาณด้วยก็ได้ ในส่วนของรัฐบาลควรจะดำเนินการอะไรสักอย่างเพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติ แต่ตอนนี้นึกไม่ทัน ต้องปรึกษากับนายกฯ

นายไตรรงค์กล่าวต่อว่า สมัยที่ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกฯ ฝากให้ตนไปกราบ ดร. ป๋วย และขอเชิญกลับมาพำนักประเทศไทย คนไทยจะได้อบอุ่น ซึ่งได้นำความคิดดังกล่าวไปบอกกับท่าน แต่ท่านก็บอกว่า ขอบคุณท่านคงมีปัญหาครอบครัว ย้ายกลับมาคงไม่สะดวก

นายดอน ปรมัตถ์วินัย อธิบดีกรมสารนิเทศ กล่าวว่า ทางกระทรวงการต่างประเทศ สั่งการไปยังสถานทูตไทยที่กรุงลอนดอน เพื่อให้การอำนวยความสะดวกในพิธีฌาปนกิจศพ ดร. ป๋วย และหากภริยาของ ดร. ป๋วยต้องการความช่วยเหลืออะไร ขอให้บอกผ่านทางสถานทูตได้ทันที ทั้งนี้ทางสถานทูตไทยที่กรุงลอนดอน รวมทั้งนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ รมว. ต่างประเทศ และ ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร รมช.ต่างประเทศ ส่งดอกไม้พวงหรีดแสดงความเสียใจไปในงาน รวมถึงสารแสดงความเสียใจจากนายสุรินทร์

ส่งไปถึงภริยาของ ดร. ป๋วย ซึ่งการฌาปนกิจศพจะมีขึ้นในวันที่ 6 ส.ค. นี้

ด้านสถานเอกอัครราชทูตรายงานว่า ทางครอบครัวของ ดร. ป๋วย ต้องการจัดงานศพขึ้นอย่างเงียบ ๆ รายงานแจ้งด้วยว่า ในช่วงที่ ดร. ป๋วยถึงแก่อนิจกรรมนั้น อากาศในกรุงลอนดอนร้อนระอุมาก ประกอบกับ ดร. ป๋วย เป็นอัมพาตมานานแล้ว ทำให้เป็นโรคหัวใจล้มเหลวกะทันหัน

ด้านนายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ หรือ ส. ศิวรักษ์ นักคิดนักเขียนชื่อดัง กล่าวถึงการเสียชีวิตของ ดร. ป๋วยว่า ตายอย่างสงบ ไปเฉย ๆ เหมือนนายปรีดี พนงยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ดร. ป๋วยมีชีวิตที่มีแต่ความสงบ เรียบง่าย วันเผาศพของท่านมีคนร่วมพิธี 8 คนเท่านั้น ท่านตายตั้งแต่วันที่ 28 ก.ค. ที่ผ่านมาแม้แต่ลูก 2 คนที่อยู่ประเทศไทยก็ไม่ได้ไป จะมีก็แต่ลูกชายที่อยู่สวิตเซอร์แลนด์ที่สามารถไปร่วมพิธีเผาศพได้ ภรรยา ดร. ป๋วย ไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบ เพราะเป็นเรื่องภายในครอบครัว จึงบอกวันเผา จะได้ไม่ต้องเสียค่าเครื่องบิน

ส. ศิวรักษ์ กล่าวต่อว่า ดร. ป๋วย ทำงานอยู่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมา 2 ปี เป็นยุคที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับความยอมรับนับถือ เป็นสัญลักษณ์ของความซื่อสัตย์สุจริต แม้ ดร. ป๋วยจะบริหารงานภายใต้การปกครองของผู้นำเผด็จการ 2 คน คือ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร แต่ขณะนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยเหมือนไม้หลักปักขี้ควาย ดร. ป๋วยเคยเป็นอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ต้องเดินทางออกจากประเทศไทยไปเมื่อวันที่ 6 ต.ค. 2519 สาเหตุที่ต้องไปเพราะนักศึกษาไม่เชื่อ พวกฝ่ายซ้ายก็กล่าวหาว่า เป็นซีไอเอ ส่วนพวกฝ่ายขวาก็กล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ถ้าไม่ไปจากประเทศไทยจะถูกพวกลูกเสือชาวบ้านรุมทำร้าย

ปัญญาชนสยามกล่าวด้วยว่า ดร. ป๋วยเป็นอีกผู้หนึ่งที่มีบุญคุณต่อประเทศชาติ ตอนไปอยู่อังกฤษก็มีบ้านเล็ก ๆ หลังเดียว แคบมาก บ้านที่เมืองไทยก็ไม่มี ขายให้ลูกไปแล้ว เงินบำนาญก็ไม่พอกิน แต่เป็นชีวิตที่มี

ความสุข มีความพอใจ มีความสันโดษ ไม่มีความทะเยอทะยาน หรือมักใหญ่ใฝ่สูง เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ทำ ดร. ป๋วยคิดมาก พอปี 2520 เส้นเลือดในสมองแตก สมองได้รับความกระทบกระเทือน ถึงขั้นเขียน พูดไม่ได้ เดินไม่ได้ แต่ยังจำได้ "ล่าสุดผมไปพบเมื่อต้นปี 2542 ตอนนั้น ดร.ป๋วย ยังมีความจำดี แต่ร่างกายอ่อนเปลี้ยมาก **คุณลองคิดดูเป็นอย่างนี้มา 22 ปีเต็มๆ ถ้าเป็นคนอื่นคงตายไปแล้ว แต่เพราะ ดร. ป๋วยมีธรรมะอยู่ในใจ จึงอยู่มาได้จนถึงทุกวันนี้ และที่น่าเสียใจคือบ้านเมืองเราเนรคุณ ดร. ป๋วย จนต้องอยู่ประเทศไม่ได้ แต่กลับไปยกย่องคนอย่างบิ๊กจ๊อด หรือสุจินดา บ้านเมืองวิปริต"** ส.ศิวรักษ์กล่าว

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า เวลา 13.00 น. ที่ห้องโถงตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เจ้าหน้าที่ได้นำภาพเหมือน ดร. ป๋วย ออกมาตั้ง พร้อมกับสมุดไว้อาลัย โดยมีบรรดาอาจารย์ ข้าราชการ นักศึกษา ลูกจ้าง ศิษย์เก่าและประชาชนทั่วไป ต่างเดินทางมาลงนามไว้อาลัยเป็นจำนวนมาก อาทิ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ อาจารย์ศิริลักขณา คอมันตร์ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ ยังนำนักศึกษาประมาณ 50 คน เดินทางมาวางพวงหรีดเพื่อแสดงความเคารพด้วย

ต่อมาเวลา 15.00 น. นายนริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แถลงข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย ที่ห้องประชุมสัญญาธรรมศักดิ์ ว่าเป็นที่ทราบกันดีถึงข่าวอย่างเป็นทางการของอาจารย์ป๋วย อดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 28 ก.ค. ที่ผ่านมา ถือว่าเป็นการสูญเสียบุคคลสำคัญของประเทศ และบุคคลสำคัญคนหนึ่งของโลก ทางธรรมศาสตร์ก็เป็นสถาบันที่ผูกพันกับท่านมานาน เป็นสถาบันสุดท้ายก่อนที่ท่านจะจากประเทศไทยไปเมื่อปี 2519ในส่วนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการจัดสมุดลงนามไว้อาลัยและระลึกถึง ซึ่งจะจัดส่งให้ญาติต่อไป นอกจากนี้ ในวันที่ 9 ส.ค. เวลา 10.00 น. จะมีการ

ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่านที่หน้าตึกโดม และ 16.00 น. จะมีผู้ใหญ่มากล่าวระลึกถึงท่านด้วย

เวลา 16.30 น. วันเดียวกัน ธนาคารแห่งประเทศไทยจัดพิธีไว้อาลัยและรำลึกถึงพระคุณและความดีงามของ ดร. ป๋วย อดีตผู้ว่าฯ ธปท. คนที่ 7 ผู้ซึ่งสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบการเงินไทย และความเป็นเอกภาพของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีการจัดซุ้มประดับภาพไว้อาลัยและจัดสมุดลงนามไว้อาลัย บริเวณโถงกลางด้วย ซึ่ง ม.ร.ว. จัตุมงคล โสณกุล ผู้ว่าฯ ธปท. ลงนามไว้อาลัยเป็นคนแรก

ม.ร.ว. จัตุมงคล โสณกุล กล่าวว่า แม้ว่าตนไม่มีโอกาสทำงานกับท่าน แต่เมื่อเข้ารับตำแหน่งผู้ว่าฯ ธปท. ก็ได้เดินทางไปแสดงความเคารพและขอคำแนะนำในการทำงาน ซึ่งช่วงนั้นท่านมีสุขภาพที่อ่อนแอมากแล้ว พูดไม่ได้และยังเริ่มเขียนไม่ค่อยไหว การพูดคุยได้แต่อาศัยการพยักหน้าว่าเข้าใจเรื่องที่สนทนากัน โดยแผนที่ได้กล่าวให้อาจารย์ฟังว่า จะเข้ามาดูแลเศรษฐกิจในเรื่องใดบ้าง ขณะนี้ดีใจที่ได้ทำสำเร็จไปหมดแล้วยกเว้นเรื่องการช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร และอีกเรื่องหนึ่งคือการช่วยเหลือสังคมที่ยังคืบหน้า ไม่มากนัก

คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต. ประจำสำนักนายกฯ กล่าวถึงกรณีที่อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ถึงแก่อนิจกรรมว่า ตนในฐานะที่เป็นลูกศิษย์และทำงานใกล้ชิดกับอาจารย์ต้องบอกว่าช็อกทันที เมื่อได้รับทราบเมื่อช่วงเช้าวันที่ผ่านมา ทั้งนี้ ในช่วงเช้าตนได้เข้าพบนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้ทราบว่า ท่านได้ส่งโทรเลขแสดงความเสียใจไปยังครอบครัวของอาจารย์ป๋วยที่อังกฤษ และได้พูดคุยกับนายจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชายคนโตแล้วว่าหากต้องการอะไรก็ให้ประสานกับตนได้อย่างเต็มที่ ในการอำนวยความสะดวก นายกฯ ได้มอบหมายให้ตนเป็นผู้ประสานงานอย่างเป็นทางการ

คุณหญิงสุพัตรา กล่าวถึงการนำอัฐิของอาจารย์กลับสู่ประเทศไทยว่า

ต้องรอฟังการประชุมของบรรดาญาติและครอบครัวที่อยู่ในเมืองไทย ซึ่งจะประชุมในช่วงเย็นวันนี้ก่อน โดยในเย็นวันนี้จะมีพิธีฌาปนกิจเฉพาะในหมู่ญาติที่ใกล้ชิดจริงๆ ที่ประเทศอังกฤษก่อน โดยตนได้ประสานไปยัง ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร รมช.ต่างประเทศ ขอให้ช่วยสั่งการไปยังสถานทูตไทยในอังกฤษเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำอัฐิกลับประเทศไทยให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

วันเดียวกัน สำนักข่าวเอพีรายงานทั่วโลกว่า ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ถึงแก่อนิจกรรมแล้วที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ ดร. ป๋วย ลี้ภัยไปอยู่ หลังจากเห็นเหตุการณ์รัฐประหารปี 2519 ซึ่งเจ้าหน้าที่ และกลุ่มม็อบฝ่ายขวาจัดฆ่านักศึกษาที่เดินขบวนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวนมาก

เอพีได้ยกย่อง ดร. ป๋วย พร้อมกับลงชีวประวัติว่า เป็นปัญญาชนที่มีอิทธิพลสูงสุดในประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเป็นส่วนหนึ่งในขบวนการเสรีไทยต่อต้านทหารญี่ปุ่น จากนั้นในทศวรรษที่ 50 เข้าทำงานกับธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ กระทั่งได้เป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ กระทั่งได้เป็นผู้ว่าการธนาคารชาติในที่สุด นอกจากนี้ ดร. ป๋วย ยังเป็นคนที่วิพากษ์วิจารณ์ผู้นำกองทัพอย่างเปิดเผยในช่วงเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองในปี 2516 และ 2519 ในช่วงบั้นปลายชีวิต ใช้เวลาส่วนใหญ่ในกรุงลอนดอน แต่ยังคงได้รับการติดต่อจากสื่อมวลชนและนักวิชการซึ่งยกย่องท่านว่าเป็นผู้ทรงคุณธรรมและซื่อสัตย์

สำหรับประวัติ ดร. ป๋วย เกิดเมื่อวันที่ 9 มี.ค. 2459 ที่ตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร เป็นลูกของนายชา และนางเซาะเซ็ง มีพี่น้อง 7 คน ดร. ป๋วย เป็นคนที่ 4 เมื่ออายุครบ 10 ขวบ บิดาถึงแก่กรรม มารดาต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกทั้งหมด

ดร. ป๋วยเข้าศึกษาที่โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกภาษาฝรั่งเศส ทำคะแนนเยี่ยมในวิชาภาษาฝรั่งเศส และคณิตศาสตร์ จบการศึกษาเมื่อปี 2475 และได้รับคัดเลือกให้เป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ด้วยอายุเพียง 17 ปี ได้รับเงินเดือน 40 บาท ระหว่างนั้นได้เข้าศึกษาที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง และได้รับปริญญาตรีธรรมศาสตร์บัณฑิตเมื่อปี 2480 จึงหันมาประกอบอาชีพเป็นล่ามให้อาจารย์ฝรั่งเศส ในธรรมศาสตร์

ปี 2481 อายุได้ 23 ปี ดร. ป๋วย สอบแข่งขันและได้รับทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อด้านเศรษฐศาสตร์และการคลังที่ ลอนดอน สคูล ออฟ อีโคโนมิก มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับ 1 ในปี 2484 ทำให้ได้รับทุนศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกทันที กระทั่งจบการศึกษาในปี 2492

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ดร. ป๋วย เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยในประเทศอังกฤษ โดยอาสาสมัครเข้าทำงานใน บริทิช อาร์มี ไพโอเนียร์ คอร์ ทำงานติดต่อระหว่างไทยกับสัมพันธมิตร โดยใช้รหัสว่า "เข้ม" ดร. ป๋วยเข้าประเทศไทย โดยกระโดดร่มลงที่ จ. ชัยนาท และถูกจับเข้ากรุงเทพฯ งานสำคัญครั้งนี้คือ การติดต่อส่งข่าวทางวิทยุให้ฝ่ายสัมพันธมิตร ดร. ป๋วยทำงานจนถึงปี 2486 จึงได้รับอนุญาตให้กลับอังกฤษ และได้รับเลื่อนยศให้เป็นพันตรีแห่งกองทัพอังกฤษ

หลังจากจบการศึกษาปริญญาเอกในปี 2492 ดร. ป๋วยสมรสกับนางมาร์กาเรต สมิธ มีบุตรชายรวม 3 คน และเดินทางกลับประเทศไทยเข้ารับราชการที่กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง และดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติในปี 2496 เมื่อดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ได้เพียง 7 เดือนเศษก็ต้องลาออกไปเมื่อไม่ยอมทำตามนโยบายลู่ตามลม

ปี 2499 ดร. ป๋วย ต้องเผชิญกับอำนาจมืดและอิทธิพลทางการเมือง

ทำให้ต้องจากประเทศไทย ไปเป็นที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจการคลัง ประจำสถานทูตไทยในอังกฤษ ระหว่างนั้นช่วยให้ไทยขายดีบุกและยางพาราให้แก่อังกฤษและยุโรปได้มากขึ้น จนได้รับเลือกให้เป็นประธานสภาดีบุกระหว่างประเทศในปี 2501-2502 ขณะที่กลับมารับตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรีเมื่อปี 2501 ด้วย

ปลายปี 2502 ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยนานถึง 12 ปี วางนโยบายการทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน สร้างความมั่นคงให้เกิดแก่ระบบธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งป้องกันนักการเมืองเข้าไปใช้อิทธิพลในการกำหนดนโยบายธนาคารแห่งประเทศไทย และปี 2504 ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังอีกตำแหน่งหนึ่ง

ระหว่างการทำงานในปี 2501-2509 ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นประธานกรรมการ กรรมการต่าง ๆ อีกกว่า 60 ตำแหน่ง นอกจากนี้ยังเคยเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ด้วย และจากการทำงานด้วยความทุ่มเท วิริยะอุตสาหะ ซื่อสัตย์ สุจริต ทำให้ท่านได้รับรางวัลรามอนแมกไซไซ สาขาข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต นอกจากนี้ยังได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นต่างๆ อาทิ ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก มหาวชิรมงกุฎไทย

ก่อนหน้าที่จะเดินทางออกจากประเทศไทย ดร. ป๋วย ดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อเดือน ก.พ. 2518 กระทั่งเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 ดร. ป๋วยต้องเผชิญกับมรสุมทางการเมืองอีกครั้ง จึงเดินทางไปพำนักยังประเทศอังกฤษพร้อมนางมาร์กาเรตตลอดมา กระทั่งถึงแก่อนิจกรรม

(ที่มา-ข่าวสด ฉบับประจำวันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2542 หน้า 1 และ 11)

ปณิธานของ อาจารย์ป๋วย

กูชายชาญชาติเชื้อ ชาตรี
กูเกิดมาก็ที หนึ่งเฮ้ย
กูคาดก่อนสิ้นชี- วาอาตม์
กูจักไว้ลายเว้ย โลกให้แลเห็นฯ

ความหมายของคำโคลง-ในโอกาสที่ได้เกิดเป็นผู้ชายชาตรีกับเขาชาติหนึ่งนั้น ก่อนจะสิ้นชีวิตลงไป ก็ขอกระทำความดี มีความกล้า เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ ให้คนรุ่นหลังได้เห็นเพื่อยึดถือเอาเป็นแบบอย่างได้อย่างสนิทใจ และจดจำไว้ว่า คนอย่างนี้แหละที่สมกับเป็น "ชายชาตรี" อย่างแท้จริง...นับเป็นปณิธานที่น่าทึ่งเป็นอย่างยิ่ง

ไทยโพสต์ - "ดร.ป๋วย" สิ้นใจต่างแดน ถึงแก่กรรมที่อังกฤษตั้งแต่ 28 ก.ค. กำหนดเผาวันนี้ก่อนนำอัฐิมาบำเพ็ญกุศลในไทย

ลอนดอน - สิ้นปูชนียบุคคลของประเทศไทย อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ สมถะจนวาระสุดท้าย ถึงแก่กรรมตั้งแต่ 28 ก.ค. ครอบครัวเพิ่งแจ้งข่าวไม่ต้องการให้เป็นภาระใคร แบงก์ชาติ-ธรรมศาสตร์ จัดพิธีสดุดียิ่งใหญ่

นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยและอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ถึงแก่กรรมแล้วเมื่อวันที่ 28 ก.ค. ที่ผ่านมา ที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เนื่องจากเส้นโลหิตใหญ่ในช่องท้องโป่งแตก โดยครอบครัวอึ๊งภากรณ์เพิ่งแจ้งข่าวเมื่อวันที่ 6 ส.ค. นี้

นายจอน, นายไมตรี และนายใจ บุตรชายทั้ง 3 ของนายป๋วย แจ้งว่าครอบครัวได้จัดการเผาศพที่ประเทศอังกฤษในวันที่ ส.ค. นี้ จากนั้นจะบรรจุอัฐิมาประกอบพิธีศาสนาในประเทศไทย

นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ เกิดเมื่อวันที่ 9 มี.ค. 2459 ที่ตลาดน้อย กทม. จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ได้ทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อทางเศรษฐศาสตร์และการคลังที่มหาวิทยาลัยลอนดอน ได้ปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับ 1 ทำให้ได้ทุนศึกษาต่อปริญญาเอกระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เข้าร่วมขบวนการเสรีไทย ใช้ชื่อรหัสว่า 'เข้ม' กระโดดร่มลงที่ชัยนาทและถูกจับ ต่อมาเมื่อกลับอังกฤษได้รับยศเป็นนายพันตรีแห่งกองทัพอังกฤษ และศึกษาต่อจนได้รับปริญญาเอก

นายป๋วย เข้ารับราชการที่กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เมื่อปี 2492 และเป็นรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อปี 2496 แต่เกิดความขัดแย้งกับผู้มีอำนาจ เมื่อปฏิเสธคำขอให้ระงับคำสั่งปรับธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งที่ทำผิดระเบียบ จึงถูกปลดออกหลังจากดำรงตำแหน่งได้เพียง 7 เดือน และถูกส่งไปเป็นที่ปรึกษาเศรษฐกิจการคลังที่สถานทูตไทยในกรุงลอนดอน กระทั่งจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เรียกกลับมาเป็นผู้อำนวยการสำนักงบประมาณเมื่อปี 2502 และตั้งให้เป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศในปีเดียวกัน ต่อมายังได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังตั้งแต่ปี 2505-2510

ตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าฯ ธปท. อย่างยาวนานจนถึงปี 2514 นายป๋วย ได้ทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมา และเป็นอิสระจากการแทรกแซงของอำนาจการเมืองในยุคนั้น แม้จะเป็นยุคเผด็จการ โดยนายป๋วยขู่จะลาออกหลายครั้ง ทำให้ผู้มีอำนาจไม่กล้าแทรกแซง นายป๋วยได้ชื่อว่าเป็นผู้วางรากฐานระบบการเงินและธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย จนได้รับความเชื่อถือจากนานาชาติ กระทั่งได้รับรางวัลแมกไซไซในปี 2508 ขณะเดียวกัน ยังเป็นนักประชาธิปไตยที่แสดงความคิดเห็นต่อต้านเผด็จการ เช่น เมื่อจอมพลถนอมปฏิวัติตัวเองในปี 2514 นายป๋วยก็เขียนจดหมายจากนายเข้ม เย็นยิ่ง ถึงนายทำนุ เกียรติก้อง เพื่อคัดค้านการกระทำดังกล่าว

นายป๋วยยังเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างปี 2507-2515 และเป็นอธิการบดีเมื่อปี 2518 แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ก็ต้องลี้ภัยเผด็จการไปอยู่ที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ หลังจากนั้นก็มีปัญหาสุขภาพ โดยเส้นโลหิตในสมองโป่งแตกเมื่อปี 2520 ทำให้พูดและเขียนหนังสือไม่ได้ ต่อมาเมื่อปี 2524 เส้นโลหิตใหญ่ในช่องท้องโป่งแตก กระทั่งถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 28 ก.ค. นี้ด้วยอายุ 83 ปี

ภายหลังทราบข่าวการถึงแก่กรรม นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้ส่งจดหมายแสดงความเศร้าเสียใจไปยังนางมาร์กาเร็ต อึ๊งภากรณ์ และครอบครัว

นายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ว่า ได้โทรศัพท์คุยกับนายจอน อึ๊งภากรณ์ บอกว่าพร้อมจะช่วยเหลือให้ความสะดวกในการนำอัฐิกลับประเทศ ส่วนที่ครอบครัวเพิ่งจะเปิดเผยข่าวการเสียชีวิตนั้น เข้าใจว่าไม่ต้องการให้เป็นภาระกับใคร

ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายนริศ ชัยสูตร อธิการบดี เปิดแถลงข่าวว่าการสูญเสียนายป๋วยไม่ใช่การสูญเสียเฉพาะมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่เป็นการสูญเสียบุคคลสำคัญของประเทศและของโลก ในฐานะสถาบันที่มีความผูกพันมานาน และเป็นสถาบันสุดท้ายที่นายป๋วยดำรงตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยได้จัดสมุดลงนามไว้อาลัยตั้งแต่วันเดียวกันนี้ และในวันที่ 7 ส.ค. นี้ จะจัดพิธีไว้อาลัย โดยมีบุคคลต่างๆ ร่วมกล่าวคำรำลึก เช่น ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์, น.พ. เสม พริ้งพวงแก้ว, น.พ. ประเวศ วะสี, นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์, ตัวแทนสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย, องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เครือข่าย 14 ตุลา และ 6 ตุลา ตลอดจนองค์กรประชาชนต่าง ๆ นอกจากนี้ ในวันจันทร์ที่ 9 ส.ค. เวลา 10.00 น. มหาวิทยาลัยจะจัดพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลที่หน้าตึกโดม

นางฉันทลักษณ์ ณ ป้อมเพชร อดีตผู้อำนวยการสำนักบัณฑิตอาสา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า นายป๋วยเป็นผู้ริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสา ให้ผู้จบปริญญาตรีสัมผัสชุมชนชนบทที่ขาดแคลน เพื่อให้บัณฑิตรับรู้ปัญหาที่แท้จริงของสังคม นายป๋วยเป็นผู้ให้ความสำคัญกับทุกคนเท่าเทียมกัน เป็นคนที่สอนทุกอย่างพร้อมกับทำเป็นตัวอย่างให้เห็น

ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย หลังทราบข่าวก็ได้จัดสถานที่ลงนามไว้อาลัยที่สำนักงานใหญ่ และแจ้งว่า จะจัดพิธีทำบุญในโอกาสครบ 100 วัน พร้อมกับจัดทำหนังสือที่ระลึก และจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานของนายป๋วย และจะจัดตั้งกองทุนเพื่อศึกษาวิชาการและสาธารณประโยชน์ขึ้นรำลึกถึงนายป๋วย โดยเงินส่วนหนึ่งจะมาจากธนาคารและพนักงานบริจาคสมทบ

ม.ร.ว. จัตุมงคล โสณกุล ผู้ว่าการ ธปท. กล่าวว่า นายป๋วยเป็นผู้มองการณ์ไกล มีบทบาทสำคัญในการนำประเทศไทยเข้าสู่การพัฒนา แต่ได้รับการตอบแทนที่ไม่เป็นธรรมนัก การแสดงความไว้อาลัยครั้งสุดท้ายจึงจะทำให้สมเกียรติกับงานที่ท่านทำ ซึ่งสร้างเศรษฐกิจของประเทศไว้อย่างมาก สำหรับนักเรียนทุนธนาคารแห่งประเทศไทยที่นายป๋วยริเริ่ม ขณะนี้มี 71 คน เป็นระดับปริญญาเอก 29 คน แต่จะต้องปรับปรุงการจัดสรรให้มาทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสม

นายชวลิต ธนะชานันท์ ประธานกรรมการธนาคารเอเชีย อดีตผู้ว่าการ ธปท. หนึ่งในนักเรียนทุนรุ่นแรกของนายป๋วย กล่าวว่า การเสียชีวิตของนายป๋วยเป็นข่าวที่น่าเศร้า เพราะถือเป็นคนไทยที่หายากที่สุดในปัจจุบันนี้ เป็นข้าราชการที่ดีที่สุดคนหนึ่งเท่าที่เคยพบมา เป็นคนซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา ทำทุกอย่างเพื่อประเทศชาติ มีคุณูปการต่อประเทศตั้งแต่เป็นเสรีไทย ผู้ว่าฯ ธปท. และคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ ถือเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่โดดเด่นที่สุด เพราะไม่เพียงความรู้ดี แต่พูดจามีเหตุผล วางตัวดี สมถะ จนนักการเมืองเกรงใจ กล้าจะทำตามกฎระเบียบแม้จะขัดกับผู้มีอำนาจ จนเคยถูกปลดจากตำแหน่งรองผู้ว่าฯ ธปท.

"ท่านเป็นคนทำให้ ธปท. เป็น ธปท. อยู่อย่างทุกวันนี้ ก่อนที่จะเสื่อมลงในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา" นายชวลิต ซึ่งเป็นหนึ่งในกรรมการ ศปร. สอบสวนวิกฤติเศรษฐกิจ กล่าว "ท่านทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้การเมืองเข้ามาแทรกแซง แม้ว่าช่วงนั้นจะเป็นช่วงที่ไม่เป็นประชาธิปไตยโดยแท้ แต่ที่สำคัญคือ วางตัวให้เป็นที่เกรงใจ และกล้าที่จะท้วงติงรัฐบาล ท่านบอกว่าพร้อมจะลาออกหากมีแรงกดดันอย่างรุนแรง ท่านเคยกล่าวไว้ว่า ผู้ใหญ่ใน ธปท. จะเป็นนักบุญไม่ได้ ต้องทำงานอย่างสุจริต นั่งเป็นทองไม่รู้ร้อนไม่ได้ ต้องท้วงติงรัฐบาลอย่างกล้าหาญ ต้องพูดชัดได้ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้อง ถ้าไม่กล้าก็อย่าเป็นเสียดีกว่า เพราะถ้ามีอะไรก็เออ ๆ ไป ก็จะเป็นภาพที่เลว"

นายชวลิตย้ำว่า แนวคิดของนายป๋วยยังใช้ได้ในปัจจุบัน คือ การเป็นผู้ว่าฯ ธปท. ต้องอิสระ ตรงไปตรงมา สิ่งใดที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลและเห็นว่าไม่ถูกต้อง จำเป็นต้องคัดค้าน ถ้าทำไม่ได้ก็ลาออกไม่ควรยึดติดตำแหน่งและอย่าเข้าหานักการเมือง

นางชฎา วัฒนศิริธรรม กรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารไทยพาณิชย์ ในฐานะศิษย์คนหนึ่ง กล่าวว่า นายป๋วยเป็นผู้ที่ถ่ายทอดทั้งความรู้ทางวิชาการและมุมมองความเป็นมนุษย์ให้กับศิษย์ เป็นผู้คิดอะไรลึกซึ้งกว่าคนธรรมดา หน่วยงานสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย นายป๋วยเป็นผู้วางระบบไว้ทั้งสิ้น

นายวีรพงษ์ รามางกูร วุฒิสมาชิกอดีต รมว.กระทรวงการคลังกล่าวว่า นายป๋วยเป็นปูชนียบุคคลด้านเศรษฐศาสตร์ เป็นผู้วางรากฐานระบบการเงินและ ธนาคาร สร้าง ธปท. ให้เป็นเสาหลักของบ้านเมือง ร่วมก่อตั้งสำนักงบประมาณและสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สร้างวินัยทางการคลังมั่นคงมาตลอด 40 ปี โดยยึดมั่นในจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรมมาตลอด

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภา กล่าวว่า นายป๋วยเป็นผู้นำทางสังคมที่มีหลักการ ยึดมั่นต่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นผู้ดูแลฐานะการเงินการ

คลังของประเทศให้มั่นคง ไม่เคยมีใครสงสัยในความสุจริต เป็นคนมีหลักการ จึงไม่เคยเกรงกลัวต่ออิทธิพลใด ๆ ไม่เคยกลัวจะสูญเสียตำแหน่ง คนเช่นนี้น่ายกย่อง ซึ่งการยกย่องคือเจริญรอยตามคำสอนท่าน ไม่ใช่เพียงจัดงานตามกระแสให้หวือหวา อนุสรณ์ที่ดีคือการเดินตามแนวทางของท่าน

นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า นายป๋วย มีบุญคุณโดยสนับสนุนให้เป็นอาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ และหาทุนให้เรียนต่อปริญญาโทปริญญาเอก เป็นอาจารย์คนแรกที่สอนวิชาเศรษฐศาสตร์พร้อมกับคุณธรรม จริยธรรม ทุกเย็นจะให้ดื่มสุรา 2 แก้ว เพราะเป็นความดันต่ำ แล้วพาไปกินข้าวที่ตลาดนานา เป็นคนสอนว่า กินคนละ 10 บาทก็อิ่มแล้ว กินโต๊ะเป็นพันเป็นหมื่นก็อิ่มแค่นี้ อีกไม่กี่ชั่วโมงก็หิวอีก กินอะไรก็ได้ที่เป็นประโยชน์ ใช้เงินให้น้อย จะได้ไม่โกงเขา นายป๋วยยังสอนว่า การเป็นผู้ว่าฯ ธปท. ห้ามเล่นการเมือง ห้ามกลัวนักการเมือง ต้องกล้าแสดงความคิดเห็นโดยยึดหลักวิชาการอะไรจะเกิดก็ต้องเกิด สมัยจอมพลสฤษดิ์ สั่งให้พิมพ์เงินเพิ่ม แต่นายป๋วยไม่ยอมทำ สั่งให้ทำอะไรที่ผิดหลักการหลายเรื่องก็ไม่ทำ รวมถึงการกู้เงินต่างประเทศ จอมพลสฤษดิ์ส่งคนไปพบบอกว่าบ้านที่อยู่เป็นบ้านไม้ไม่สบาย จะสร้างตึกให้ นายป๋วยก็ไม่รับ บอกว่าอยู่เรือนไม้หลังเล็ก ๆ สบายดี จะให้เป็นรัฐมนตรีคลังก็ไม่รับ ก่อนหน้านี้เคยไปเยี่ยมที่อังกฤษ พบว่านายป๋วยอยู่อย่างสมถะ มีเครื่องใช้เก่า ๆ ดูทีวีขาวดำ

รองนายกรัฐมนตรีได้เสนอว่า ควรจะสร้างอนุสาวรีย์ให้นายป๋วยอย่างน้อยก็ตั้งไว้หน้าคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อเชิดชูคนดี โดยลูกศิษย์นายป๋วยมีนับหมื่น ๆ ช่วยกันออกเงินได้ ไม่ต้องใช้งบประมาณ อาจจะสร้างไว้หน้า ธปท. หรือ สำนักงบประมาณด้วยก็ได้ สำหรับรัฐบาล ควรจะดำเนินการอะไรสักอย่าง เพื่อเชิดชูเกียรติ แต่ตอนนี้นึกไม่ทัน ต้องปรึกษานายกรัฐมนตรี

ด้านนายจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชายนายป๋วย กล่าวว่า การจัดการศพจะมีพิธีฌาปนกิจแบบง่าย ๆ มีผู้เข้าร่วมเฉพาะคนในครอบครัว 7 คน เท่านั้น คือ มารดา ป้า น้องชาย กับภรรยาและหลาน ๆ 3 คน จากนั้นจะนำอัฐิกลับมาประเทศไทยในปลายสัปดาห์หน้า เนื่องจากต้องขออนุญาตนำกระดูกกลับตามขั้นตอนของประเทศอังกฤษ ส่วนพิธีในประเทศไทย กำลังจะปรึกษากับญาติและน้องว่าจะจัดอย่างไร

"เจตนารมณ์ของคุณพ่อท่านไม่ต้องการให้จัดงานใหญ่โต คุณพ่ออยากให้จัดงานแบบง่าย ๆ เพราะคุณพ่อใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายมาตลอด แต่เมืองไทยมีผู้ที่รู้จักคุณพ่อมาก จึงคิดว่าควรเปิดโอกาสให้ทุกคนที่รู้จักคุณพ่อได้มีโอกาสร่วมงานด้วย ส่วนรูปแบบจะเป็นอย่างไร และใช้สถานที่ใดจะแจ้งให้ทราบอีกครั้ง" นายจอนกล่าว

(ที่มา - ไทยโพสต์ - ฉบับประจำวันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2542 หน้า 1 และ 16)

สยามรัฐ – มรดก "ดร. ป๋วย" บ้าน 10 ล้าน ทั้งชีวิตมีแค่ชิ้นเดียว อัฐิ กลับถึงไทย 16 ส.ค.

เปิดมรดกอาจารย์ 'ป๋วย อึ๊งภากรณ์' บุตรชายระบุมีเพียงบ้านหลังเดียวในซอยอารีย์ ซื้อมาเมื่อ 50 ปีที่แล้วไม่กี่หมื่นบาทมูลค่าตอนนี้ไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท แต่ยืนยันไม่ขาย สมบัติชิ้นเดียวชิ้นนี้เด็ดขาด เพราะเป็นทั้งความอบอุ่นและความร่มรื่น พร้อมระบุสมบัติที่มีค่าที่สุดคือ ผลงานและเอกสารทางวิชาการทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองที่ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาต่อไป ธรรมศาสตร์จัดงานทำบุญใหญ่วันนี้ ส่วนอัฐิกลับผืนแผ่นดินไทย 16 ส.ค.

หลายฝ่ายยังอาลัย ดร. ป๋วย หลังการจากไปอย่างสงบ พร้อมตำนานข้าราชการผู้ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ พบมีเพียงบ้านไม้เก่าเพียงหลังเดียวบนแผ่นดิน

ไทยที่ทิ้งเอาไว้เป็นมรดกประวัติศาสตร์พร้อมตำราทางวิชการว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจการเงินที่ประมาณค่ามิได้ ส่วนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เตรียมทำบุญใหญ่รับอัฐิอาจารย์ป๋วย 16 ส.ค. 42

การถึงแก่อสัญกรรมของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ปูชนียบุคคลสำคัญของประเทศไทยคนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการวางรากฐานการเงิน การธนาคารของไทยที่ผ่านมา ซึ่งอสัญกรรม ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ท่ามกลางความอาลัยของบุคคลทุกวงการในประเทศไทย จนมีความเคลื่อนไหวก่อสร้างอนุสาวรีย์และพิมพ์หนังสือชีวประวัติเผยแพร่คุณงามความดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดกิจกรรมเชิดชู ดร. ป๋วย ทั้งการลงนามไว้อาลัยและทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับดร. ป๋วย รวมทั้งรอการนำอัฐิกลับมาทำพิธีทางศาสนาในเมืองไทย ซึ่งครอบครัวอึ๊งภากรณ์จะนำกลับมาถึงเมืองไทยวันที่ 16 ส.ค. นี้

ผู้สื่อข่าวรายงานถึงสมบัติหรือมรดกของ ดร. ป๋วยว่า ดร. ป๋วยมีเพียงบ้านไม้เก่าหลังหนึ่งตั้งอยู่ที่ซอยอารีย์สัมพันธ์ ซึ่ง ดร. ป๋วยได้ซื้อเอาไว้เมื่อ 50 ปีก่อนในราคาไม่กี่หมื่นบ้าน ซึ่งถ้าขายบ้านและที่ดินผืนดังกล่าวในราคาปัจจุบันจะมีมูลค่าเป็นเงินมากกว่า 10 ล้านบาท

อย่างไรก็ตามนายใจ อึ๊งภากรณ์ บุตรชายคนที่ 3 ของ ดร. ป๋วย กล่าวว่าไม่มีความคิดที่จะขายบ้านอันเป็นมรดกหนึ่งเดียวของพ่อบังเกิดเกล้าหลังนี้อย่างเด็ดขาด เพราะคนในครอบครัวบอกว่า เพราะที่นี้เป็นทั้งบ้านที่มีแต่ความร่มเย็นและความอบอุ่น ทั้งนี้ บ้านหลังดังกล่าวยังถือได้ว่าอาจเป็นเพียงแต่ทรัพย์สมบัติเพียงชิ้นเดียวที่อาจตีราคาเป็นตัวเงินได้ก็ตาม

นายใจกล่าวว่า สิ่งที่มีค่าที่สุดของ ดร. ป๋วยยิ่งกว่าบ้านหลังนี้ คือบทความและผลงานทางความคิดอันเป็นวิชาการ ที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจการเมือง และสังคมของประเทศที่น่าจะนำมาเป็นตำราเรียนให้กับบุคคลในรุ่นหลังได้ศึกษา

"บ้านหลังนี้มีทั้งความอบอุ่น มีทั้งความร่มเย็นของต้นไม้ ที่คุณพ่อปลูกและดูแลเอาไว้ แต่ที่ตนเห็นว่ามีค่ามากกว่านั้นคือ คุณค่าทางวิชาการที่ท่านได้เขียนเอาไว้ ซึ่งถือเป็นสมบัติที่เขียนทิ้งเอาไว้เพียงชิ้นเดียวที่สำคัญและมีค่าที่สุด" บุตรชายกล่าว

นายชวลิต ธนะชานันท์ อดีตผู้ว่า ธปท. ซึ่งเป็นทั้งลูกศิษย์และเคยทำงานกับ ดร. ป๋วย กล่าวว่าสิ่งที่ ดร. ป๋วย ได้ทิ้งเอาไว้เป็นสมบัติให้กับแผ่นดินเกิดอย่างแท้จริง ก็คือ การเป็นนักเศรษฐาสตร์ที่มีความรู้จริง กล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์โดยอาศัยหลักทางวิชาการอย่างแท้จริง โดยไม่ได้มุ่งที่จะให้พัฒนาประเทศให้เจริญเติบโตเพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงประชาชนด้วย อีกทั้งยังเป็นผู้สมถะ ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่

"เป็นเรื่องที่น่าเศร้าที่ประเทศไทยได้เสียบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไป คงเป็นที่ทราบกันดีว่า อาจารย์ป๋วยเป็นคนที่ดีและหายากที่สุดในขณะนี้และเป็นข้าราชการที่ดีที่สุด มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำทุกอย่างตรงไปตรงมาเพื่อชาติ ไม่มีประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง"

สำหรับประโยชน์ที่อาจารย์ป๋วยได้ทำให้กับประเทศชาติ เริ่มตั้งแต่สมัยเป็นเสรีไทย, ผอ.สศค., ผอ.งบประมาณ จนเข้ามาทำงานแบงก์ชาติและเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนกระทั่งออกจากประเทศไทยก่อนที่ ดร. ป๋วยจะเข้ามาแบงก์ชาตินั้น ได้ทำประโยชน์เริ่มตั้งแต่กลับมาจากอังกฤษ ได้ทำงานภายใต้การนำของผู้ว่าการ ธปท. นายสมหมาย ฮุนตระกูล เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่ดีเด่น พูดจามีเหตุผล มีน้ำหนัก รู้จักจังหวะที่พูด รู้จักการวางตัวทำให้ผู้ใหญ่เรียกใช้อยู่ตลอดเวลา พอเริ่มเข้ามาอยู่ ธปท. เข้ามาอยู่ในตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าหน่วย สมัยนั้นได้แต่งเครื่องสีกากีขี่จักรยานมาทำงานอยู่ ธปท. ตั้งแต่ปี 1952 จนได้เป็นรองผู้ว่าฯ ในขณะที่อายุยังน้อย โดยได้แสดงความกล้าหาญในกรณีที่มีธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งได้ดำเนินการบางอย่างที่ผิดระเบียบการซื้อขายเงินตราต่างประเทศโดย

ได้ทำกำไร ดร. ป๋วยได้เสนอให้มีการปรับธนาคารพาณิชย์แห่งนั้น ซึ่งถือว่าเป็นโทษที่รุนแรงที่สุดในสมัยนั้น

แต่ด้วยธนาคารดังกล่าวมีผู้ใหญ่ทางด้านการเมืองเป็นประธานอยู่ในธนาคารนั้น ได้เรียกให้อาจารย์ป๋วยเข้ามาหารือและขอร้องไม่ให้มีการปรับเกิดขึ้น อาจารย์ป๋วยก็ไม่ยอมมีการเจรจากันถึง 2 ครั้ง และอาจารย์ป๋วยยังยืนยันที่จะปรับธนาคารพาณิชย์แห่งนั้น จนกระทั่งอาจารย์ป๋วยถูกปลดออกจากรองผู้ว่าการ ธปท. โดยข่าวออกมาว่าเป็นการลาออก ซึ่งถือว่าเป็นการแสดงความกล้าหาญและกล้าที่จะไม่ยอมให้การเมืองเข้ามาแทรกแซงของอาจารย์ป๋วย

นอกจากนี้หลังจากสงครามโลก ธปท. ได้ใช้มาตรการอัตราแลกเปลี่ยนระบบหลายอัตรา ซึ่งทำให้ระบบการเงินมีความวุ่นวายเกิดขึ้น อาจารย์ป๋วยได้เสนอให้มีการยกเลิกระบบดังกล่าว และได้ทำการตั้งทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งส่งผลดีมาจนถึงปัจจุบันนี้

ในครั้งก่อนที่จะถูกปลดจากรองผู้ว่า ธปท. ดร. ป๋วยได้พูดไว้กับนายธนาคารว่า การที่ได้พ้นจากตำแหน่งไม่ใช่เป็นการลาออก และเปรียบตัวเองว่าเป็นเสือว่าจะไม่ทิ้งลายและยอมแพ้อะไรง่ายๆ ไม่ได้ นอกจากนี้ยังได้ฝากผู้ว่าการในสมัยนั้น คือ ดร. เสริม ให้ดูแลงานที่แบงก์ชาติยังมีอีกมากมายที่ต้องทำเพราะได้ก่อตั้งเพียง 10 ปี โดยอาจารย์ป๋วยได้วางรากให้อำนาจ ธปท. ควบคุมปริมาณการเงินได้ ไม่ใช่เพียงทำหน้าที่เฉพาะพิมพ์ธนบัตรออกมาอย่างเดียว

"ตอนสมัยเป็นผู้ว่าการ ธปท. อาจารย์ป๋วยได้ทำให้แบงก์ชาติมีความศรัทธา เป็นองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด และสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน ยกเว้น 2-3 ปี หลังที่ความศรัทธาได้เสื่อมลงจากการบริหารทุนสำรองระหว่างประเทศ นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่สุดที่อาจารย์ป๋วยได้ทำตั้งแต่เริ่มแรก คือ การทำทุกอย่างไม่ให้การเมืองเข้ามายุ่งเกี่ยวกับแบงก์ชาติ ส่วนการทำวิธีใดนั้น เป็นความลับที่ทุกคนจะรับรู้ได้"

นายชวลิตกล่าวต่อไปว่า สมัยที่ ดร. ป๋วยเป็นผู้ว่าการ ธปท. มีนายทหารเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในการบริหารประเทศคือ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพล ถนอม กิตติขจร ซึ่งเปิดโอกาสให้นักการเมืองเข้ามายุ่งเกี่ยวกับงานในสถาบันที่สำคัญ ๆ ของประเทศ แต่ ดร. ป๋วย ก็สามารถดูแล ธปท. ให้ทำงานอย่างเสรีได้ เพราะได้วางตัวเป็นคนที่มีความรู้ และเป็นคนที่ยอมรับของทุกฝ่าย ทำให้คนอื่นเกรงใจและเป็นที่รู้กันว่า คน ๆ นี้ซื้อไม่ได้ ทำทุกอย่างตรงไปตรงมา คนที่จะเข้ามาหาจะต้องให้ความเกรงใจ

นอกจากนี้ ดร. ป๋วย ยังมีเทคนิคในการพูดที่ทำให้บุคคลอื่นเกรงใจ โดยพูดว่า ผู้ใหญ่ใน ธปท. เป็นเหมือนักบุญไม่ได้ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความกล้า ทำเป็นทองไม่รู้ร้อนไม่ได้ จำเป็นที่จะต้องมีการท้วงติงรัฐบาลหากเห็นว่าดำเนินการไม่ถูกต้อง ไม่เห็นแก่ประโยชน์ตัวเอง และของ ธปท. แต่จะเห็นแก่ประโยชน์ของแผ่นดิน มีความกล้าหาญ สามารถพูดขัด หากเห็นว่าไม่ถูกต้อง หากไม่มีความกล้าหาญที่จะแสดงออกในสิ่งที่ดี ถือว่าไม่ได้ทำหน้าที่ผู้ใหญ่ ธปท. การทำหน้าที่เป็นผู้ว่า ธปท. จะต้องมีความรู้นั้น และเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น เป็นกรรมการในสภาพัฒน์ สำนักงบประมาณ และผู้ว่าการสามารถออกไปสู้กับเขาข้างนอกได้ "เขา" ในที่นี้หมายถึงรัฐบาล

อดีตผู้ว่า ธปท. กล่าวต่อไปว่านอกจากนี้สมัยเป็นผู้ว่าการ ดร. ป๋วย ยังได้สร้างความสัมพันธ์กับต่างชาติ เช่น ธนาคารในเอเชีย เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ พม่า เนปาล และศรีลังกา เป็นต้น และเป็นผู้ริเริ่มให้ทุนแบงก์ชาติซึ่งสามารถผลิตบุคลากรที่มีชื่อเสียงในประเทศไทยหลายรุ่น ในส่วนฐานะทางด้านผู้บริหารนั้น ดร. ป๋วยถือว่า เป็นผู้ใหญ่ที่ดีหาคนเปรียบเทียบได้ยาก และที่สำคัญได้เปิดโอกาสให้ลูกน้องแสดงความคิดเห็นเต็มความสามารถไม่ปิดกั้น ไม่เหมือนผู้ใหญ่บางท่านที่เกรงอำนาจทางการเมือง

(ที่มา – สยามรัฐรายวัน ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542 หน้า 1 และ 13)

มติชน - ชู "ดร. ป๋วย" คนดีเก่งกล้ามักไม่ได้ตายแผ่นดินไทย

ธรรมศาสตร์จัดพิธีสดุดี "ป๋วย อึ๊งภากรณ์" ระบุเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของสังคมไทย เชิดชูเป็นปราชญ์ผู้รักความดีงามของตนอย่างสม่ำเสมอ พระศรีปริยัติโมลีให้อนุสติธรรม คนไทยที่ทั้งเก่ง ดี และกล้า มักจะไม่ได้ตายในเมืองไทย ลูกศิษย์ลูกหาลงนามไว้อาลัยคับคั่ง เตรียมจัดพิธีทำบุญใหญ่อีกครั้งจันทร์นี้ อาจารย์เศรษฐศาสตร์ชี้วิกฤตการเงินปี 2540 เกิดขึ้นเพราะละเลยทฤษฎี "ลูกโป่ง 3 ใบ" ของ "อาจารย์ป๋วย"

เมื่อเวลา 16.30 น. วันที่ 7 สิงหาคม ที่บริเวณตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มีการจัดพิธีไว้อาลัยนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีคณาจารย์ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันจำนวนมากมาลงชื่อและข้อความไว้อาลัย ทั้งนี้ภายในห้องโถงตึกโดมได้จัดแท่นบูชา มีรูปนายป๋วย ดอกไม้และพวงหรีดของคณะเศรษฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ สถาบันปรีดี พนมยงค์ และหรีดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ประดับไว้หน้ารูป นอกจากนี้ยังมีบอร์ดประวัติและผลงานนายป๋วย ตั้งแสดงไว้ในห้องโถงดังกล่าวด้วย

ส่วนที่บริเวณหลังอนุสาวรีย์ปรีดี พนมยงค์ ด้านหน้าตึกโดม จัดพิธีสงฆ์ โดยนิมนต์พระสงฆ์ 4 รูปมาสวด นำโดยพระพรหมโมลี เจ้าคณะภาค 1 เจ้าอาวาสวัดยานนาวา มีผู้เข้าร่วมประมาณ 500 คน จากนั้นนายอังคาร กัลยาณพงศ์ ได้อ่านบทกวีไว้อาลัย

ต่อมาพระศรีปริยัติโมลี รองอธิการบดีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวอนุสติธรรมว่า คนไทยมีคนเก่ง คนดี คนกล้า คนเก่งไม่จริงก็มีมาก ทำเศรษฐกิจพังแล้วก็มี คนดีในประเทศไทยมีมาก ส่วนคนกล้าก็มีเช่นกัน แต่นายป๋วยมีทั้ง 3 อย่าง คือ ทั้งดี เก่ง และกล้า นายป๋วยไม่เคยกลัวอะไรเลย ไม่เคยก้มหัวให้สิ่งไม่ดี ถึงขนาดต้องออกจากประเทศก็ยอม สังคมไทยในอดีตนั้นยกย่องคนดี แต่คนไทยที่ทั้งเก่ง ดี และกล้า มักจะไม่ได้ตายในเมืองไทย

สงสัยทำไมถึงเป็นเช่นนั้น เคยเตือน นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ว่า อย่าเก่ง ดี และกล้ามากนัก เพราะเดี๋ยวจะไม่ได้ ตายในเมืองไทย

คุณหญิงพูนศุข พนมยงค์ ภริยานายปรีดี พนมยงค์ กล่าวไว้อาลัยว่า นายป๋วยยึดมั่นอุดมการณ์มาโดยตลอด ยามสงครามเข้าร่วมกับเสรีไทย เพื่อกู้ชาติ ยามสงบสอนหนังสือ วางรากฐานสังคม ยามเผด็จการก็เรียกร้องประชาธิปไตยให้บ้านเมือง น่าเสียดายที่มาเสียชีวิตในต่างแดน ตนขอให้นายป๋วยไปสู่สุคติภพและสถิตอยู่ในใจคนไทยตลอดกาล

นายแพทย์เสม พริ้มพวงแก้ว กล่าวไว้อาลัยว่า การสูญเสียบุคคลที่มีคุณงามความดีอย่างเช่นนายป๋วยนั้น ถือเป็นบุรุษที่เป็นบุรุษชาติอาชาไนย บุรุษดังกล่าวไม่ว่าอยู่ที่ไหน ก็จะสร้างความเจริญให้ที่นั่น ชีวิตนายป๋วยไม่ต้องการความหรูหรา แต่ต้องการสัจธรรม การเกิดมาไม่ได้นำอะไรมาด้วย การตายก็ไม่สามารถนำกลับไปได้เช่นกัน แต่ในยามที่มีชีวิตอยู่ต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด มีชีวิตอยู่ด้วยความเท่าเทียมกัน และตายอย่างเท่าเทียมกัน ในยามที่มีชีวิตอยู่ควรประกอบคุณงามความดีไว้ให้มาก เพราะถึงตัวตายไปแล้ว แต่ความดีที่สร้างไว้ก็ยังคงอยู่ให้คนรุ่นหลังได้เห็น

คุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า นายป๋วยเป็นผู้วางรากฐานมหาวิทยาลัย ไม่ให้นักการเมืองมาเป็นอธิการบดี ได้พัฒนาคน โดยเฉพาะคนในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนเจ็บใจมากที่นายป๋วยกู้เงินจากต่างประเทศมาพัฒนาอาชีวะ แต่พอเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 กลุ่มอาชีวะกลับมาขับไล่นายป๋วย

"ตลอดชีวิตที่ดิฉันทำงานในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อประสบปัญหา จะนึกถึงอาจารย์ป๋วยเสมอ โดยคิดในใจว่า "ช่วยด้วยอาจารย์ป๋วย" ในวันนี้อาจารย์ป๋วยยังไม่ตายไปจากใจของดิฉัน อาจารย์ป๋วยตายแต่ร่างเท่านั้น" คุณหญิงนงเยาว์กล่าว

นายนริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวไว้อาลัยว่า

วันที่ 28 กรกฎาคม 2542 เป็นวันที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต้องจดจำจารึกไว้อีกหน้าหนึ่งว่า เป็นวันที่ต้องสูญเสียปูชนียบุคคลผู้มีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อมหาวิทยาลัยและต่อประเทศชาติอย่างอเนกอนันต์ รู้สึกทั้งตกใจ เสียใจ เสียดาย และรู้สึกว่า "สิ้นแล้ว คนดีที่เหลืออยู่ สิ้นแล้ว ผู้อุทิศตนเพื่อชนผอง สิ้นแล้ว เทียนส่องธรรมนำครรลอง สิ้นแล้วนักปราชญ์ของแผ่นดินไทย"

นายนริศ กล่าวว่า การสูญเสียครั้งนี้เป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ ไม่แน่ใจว่าจะต้องใช้เวลาอีกนานเท่าใดจึงจะมีบุคคลที่ได้นำตนถึงความเป็นนักปราชญ์ แต่อ่อนน้อมถ่อมตน มีความสามารถ ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักเพื่อนมนุษย์ อุทิศตนเพื่อผู้คนที่ยากไร้และสังคมที่ห่างไกลความเจริญ ซื่อสัตย์สุจริต รักความเป็นธรรม เป็นผู้ที่รักความดีของตนอย่างสม่ำเสมอ และยาวนานได้อย่างเช่นนายป๋วย

นายรังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ ตัวแทนจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กล่าวไว้อาลัยว่า โลกได้สูญเสียสามัญชนผู้ยิ่งใหญ่อันหาผู้ใดเสมอด้วยยาก และมิอาจหาผู้ใดมาทดแทนได้ นายป๋วยเกิดในตระกูลสามัญชนเติบโตและได้รับการบ่มเพาะเยี่ยงสามัญชน และจบชีวิตแห่งสามัญชน แต่นายป๋วยก็แสดงให้โลกเห็นว่า วิถีชีวิตแห่งสามัญชนเป็นวิถีที่ที่ยิ่งใหญ่ได้ และเป็นวิถีที่งดงามได้

นายรังสรรค์ กล่าวว่า นายป๋วยฝันที่จะได้เห็นชนชั้นต่ำหมดไปจากมนุษย์พิภพ โดยที่คนทุกคนมีฐานะดีพอที่จะประทังชีวิตชนิดที่สมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ หวังว่ารัฐจะทำหน้าที่เกื้อกูลกลุ่มชนผู้ด้อยโอกาสในสังคม ใครเกิดมามีน้อย รัฐต้องหยิบยื่นให้มาก สังคมไทยได้สูญเสียนักสู้เพื่อประชาธิปไตยผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ร้องหาสันติประชาธรรม และผลักดันให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงโดยสันติวิธีในวงวิชาการเศรษฐศาสตร์ต้องสูญเสียนักเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้มีความสามารถอันสูงส่งในการประยุกต์

หลักและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจชนิดปฏิบัติได้

"ใครก็ตามที่ได้เรียนรู้ทฤษฎีลูกโป่ง 3 ลูกของอาจารย์ป๋วย ย่อมประจักษ์แจ้งในลักษณะปฏิบัตินิยมของทฤษฎีดังกล่าวนี้ โดยที่ทฤษฎีลูกโป่ง 3 ลูกมีผล มีอิทธิพลต่อการบริหารนโยบายการรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจไทย เป็นเวลา 3 ทศวรรษเศษ แม้จะมิใช่ทฤษฎีที่ทันสมัย แต่ก็ไม่ล้าสมัย ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าวิกฤตการเงินที่เกิดขึ้นในปี 2540 เป็นเพราะขุนนางนักวิชาการไทยไม่ได้ใส่ใจสร้างและพัฒนากลไกเครื่องมือในการกำกับการทำงานของลูกสูบการเงินระหว่างประเทศตามทฤษฎีลูกโป่ง 3 ลูกของอาจารย์ป๋วย" นายรังสรรค์กล่าว

นายรังสรรค์กล่าวว่า นายป๋วย พยายามรักษาพรหมจรรย์ของข้าราชการ โดยไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจเอกชน ทั้งในฐานะกรรมการผู้จัดการหรือผู้ถือหุ้น เป็นแบบอย่างให้ผู้ใกล้ชิดและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติตาม ด้วยการรักษาพรหมจรรย์ของวิชาชีพอย่างเคร่งครัดนี้เอง ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงสั่งสมชื่อเสียงและกิตติคุณจนได้ชื่อว่า เป็นปราการแห่งจริยธรรมและปราการแห่งพุทธปัญญาในสังคมไทย แต่น่าอนาถที่ชื่อเสียงและกิตติคุณเหล่านี้มลายไปสิ้นเมื่อนายป๋วยพ้นหน้าที่จากวังบางขุนพรหมเพียง 2 ทศวรรษ

"ณ บัดนี้สังคมไทยได้สูญเสียพลเมืองที่ดีที่สุดคนหนึ่ง ผู้อุทิศชีวิตเพื่อแผ่นดินไทย และมิได้หวังผลตอบแทนจากแผ่นดิน แม้แต่อนุสาวรีย์" นายรังสรรค์กล่าว

จากนั้นตัวแทนจากกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ เช่น มูลนิธิบูรณะชนบท ตัวแทนสมาพันธ์ประชาธิปไตย เครือข่าย 14 และ 16 ตุลา ตัวแทนองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขึ้นกล่าวสดุดีนายป๋วย กระทั่งเวลา 18.00 น. พิธีสดุดีนายป๋วยได้จบลง

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ในวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม นี้ ที่บริเวณหน้าตึกโดมลานปรีดี พนมยงค์ เวลา 10.00 น. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะจัดพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่นายป๋วย พร้อมทั้งเปิดให้ประชาชนทั่วไปลงนามไว้อาลัยด้วย

(ที่มา – มติชนรายวัน – ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542 – หน้า 1 และ 20)

มติชน–เสนอ "อ. ป๋วย" รัฐบุรุษ ลูกชายขวางไม่ให้การเมืองแตะ "พ่อ"

กลุ่มศรัทธา ดร. ป๋วย เปิดตัวเรียกร้องให้รัฐตั้งเป็นรัฐบุรุษ ถ้าไม่มีความคืบหน้าพร้อมล่าชื่อเรียกร้องช่วง 6 ตุลา ลูกชายยืนยัน จะไม่ให้การตายของพ่อเป็นเครื่องมือทางการเมืองของใคร คาดอัฐิถึงไทยปลายสัปดาห์นี้ เตรียมนำไปไว้ที่ห้องปรีดี พนมยงค์ วันที่ 16 ส.ค. ไม่เชื่ออนุสาวรีย์ทำให้คนนึกถึงพ่อ ชี้อนุสาวรีย์ที่ดีที่สุดของพ่อคือหนังสือและข้อเขียนต่าง ๆ แนะรัฐควรเร่งสร้างอนุสาวรีย์วีรชนเดือนตุลามากกว่า

เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวถึงการจัดพิธีไว้อาลัยนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และอดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยว่า ลูกหลานของนายป๋วยอยากจัดงานอย่างเงียบๆ เป็นการภายในครอบครัว แต่ได้พูดคุยกันจนเห็นด้วยกันแล้วว่า นายป๋วยเป็นคนของประชาชน ดังนั้นช่วงแรก ที่นำอัฐิกลับถึงประเทศไทย คงเป็นเรื่องของครอบครัว และในวันที่ 16 สิงหาคม นี้ เวลา 09.00 น. จะนำอัฐิไปไว้ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) เพื่อให้ประชาชนเคารพเป็นเวลา 7 วัน โดยธรรมศาสตร์จะจัดพิธีตามแนวทางของนายป๋วย คือ ไม่เป็นงานใหญ่โตอะไรนัก หลังจากนั้น 7 วัน ทางครอบครัวจะนำอัฐิไปบรรจุที่วัด อีกส่วนหนึ่งคงจะนำไปลอยอังคาร

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีกล่าวถึงการสร้างอนุสาวรีย์ให้

นายป๋วยว่า คงต้องหารือกันอีกครั้ง โดยทางธรรมศาสตร์และสำนักบัณฑิตอาสาสมัครได้หารือกันไปบ้างแล้ว

"อาจารย์ป๋วยท่านไม่ชอบเรื่องสร้างอนุสาวรีย์ เลยคุยกันว่า น่าจะเน้นการนำแนวคิดของอาจารย์ไปปฏิบัติ เพราะช่วงนี้ประชาชนกำลังสนใจ ถ้าเร่งตอนนี้อาจได้ตามต้องการ คงต้องคุยกันอีกครั้ง แนวคิดที่หลายฝ่ายเสนอมานั้นจะนำไปรวบรวมไว้ที่ธรรมศาสตร์เพื่อหาข้อสรุปต่อไป ความจริงรูปปั้นอาจารย์ที่ธรรมศาสตร์ (รังสิต) ก็มีอยู่แล้ว แต่ไม่ว่าจะทำอะไรก็ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด โดยเน้นเรื่องการประหยัดเป็นสำคัญ และคงต้องปรึกษากับลูกหลานของอาจารย์ ซึ่งเดินตามรอยของอาจารย์อย่างเคร่งครัดอีกครั้ง" คุณหญิงสุพัตรากล่าว

นายจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชายคนโตนายป๋วยเปิดเผยว่า การนำอัฐิของนายป๋วยกลับถึงประเทศไทยวันไหน ยังบอกไม่ได้ คาดว่าจะเป็นสิ้นสัปดาห์หน้า เมื่อมาถึงสนามบินคงไม่มีพิธีอะไร จะมีเฉพาะญาติเท่านั้น หลังจากนั้นจะนำไปไว้ที่ห้องปรีดี พนมยงค์ อาคารตึกโดมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 16 สิงหาคม เวลา 09.00 น. โดยตั้งไว้หน้ารูปปั้นของนายปรีดี จนถึงวันที่ 21 สิงหาคม เพื่อให้ผู้ที่เคารพนับถือมีโอกาสไปเคารพ เสร็จแล้วเป็นพิธีของญาติ อย่างไรก็ตามจะมีพิธีลอยอังคารด้วย

นายจอน กล่าวว่า ตนไม่ได้รู้สึกว่า เมื่อนายป๋วยเสียชีวิตแล้วคนจึงระลึกถึง กล่าวถึง เพราะทราบดีว่ามีคนนับถือนายป๋วยมากมาย เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดงานวันเกิดให้ทุกปี หนังสือก็นำกลับมาพิมพ์ซ้ำแล้วซ้ำอีก การที่คนมาระลึกถึงเมื่อเกิดเรื่องเศร้าเช่นนี้ เป็นเรื่องธรรมดาเป็นเรื่องดีเสียอีก เพราะจะทำให้คนรุ่นใหม่ที่ยังไม่รู้จักนายป๋วยมีโอกาสอ่าน

"สมัยก่อน 6 ตุลาคม 2519 มีคนบางกลุ่มพยายามโจมตีคุณพ่อ แต่คนที่รู้จักคุณพ่อเขาก็นับถือคุณพ่อมาก ผมไม่คิดว่าการโจมตีสมัยนั้นเป็นผลเสียต่อคุณพ่อแต่มันย้อนกลับไปสู่คนที่โจมตีมากกว่า จริง ๆ แล้ว

สมัยนั้นเป็นเรื่องของการสร้างกระแสการทำรัฐประหาร การจะยึดอำนาจของคนบางกลุ่ม นั่นเป็นเหตุการณ์นานแล้ว แต่ความนับถือที่คนรุ่นเก่ามีต่อคุณพ่อ ผมเห็นมาตลอด แต่คนรุ่นใหม่อาจจะไม่รู้จักว่าคุณพ่อเป็นใคร ทำอะไร เขียนอะไร ฉะนั้น มีโอกาสในช่วงนี้ที่จะได้ศึกษา" นายจอนกล่าว

เมื่อถามว่านายป๋วยเคยบ่นอยากกลับมาอยู่เมืองไทยเป็นการถาวรหรือไม่ นายจอนกล่าวว่า "ปรกติแล้วคุณพ่อกลับเมืองไทยทุกปี แต่ตอนหลังกระดูกสะโพกแตกจากการหกล้ม ทำให้เดินทางลำบาก เมื่อปีที่แล้วจึงไม่ได้มา อย่างไรก็ตามความคิดที่จะกลับมาอยู่เมืองไทยถาวรนั้น เข้าใจว่ามีข้อตกลงกันระหว่างคุณพ่อและคุณแม่ว่า ช่วงที่คุณพ่อทำงานนั้นคุณแม่จะมาอยู่ด้วยที่ประเทศไทย และเมื่อคุณพ่อเกษียณแล้วจะต้องไปอยู่กับคุณแม่ที่ประเทศอังกฤษ สำหรับช่วงปี 2519 นั้น เป็นเรื่องของการเมือง แต่หลังจากนั้นคุณพ่อไม่มีปัญหาอะไรสามารถเดินทางมาเมือง ไทยได้ประกอบกับระยะหลัง ๆ คุณพ่อไม่สบายคุณแม่จึงต้องดูแลและต้องอยู่ที่อังกฤษ เข้าใจว่าเป็นความตั้งใจของคุณพ่อว่าช่วงบั้นปลายชีวิตจะอยู่กับคุณแม่ที่อังกฤษ" นายจอนกล่าวและว่าส่วนเรื่องที่ตนและนายใจ อึ๊งภากรณ์น้องชายปฏิเสธไม่ต้องการให้สร้างอนุสาวรีย์นายป๋วยนั้น เพราะตนและน้องไม่คิดว่าจะต้องมีอนุสาวรีย์ต่อบุคคลคนหนึ่ง นายป๋วย เองแสดงความประสงค์มาตลอด ทั้งในข้อเขียนและระบุไว้ในพินัยกรรมด้วยว่า ถ้าเสียชีวิตไม่ต้องการให้มีงานศพใหญ่โต 3 วันให้เผาเลย และไม่ชอบที่จะต้องมีอนุสาวรีย์ ที่จริงตนไม่คิดว่าอนุสาวรีย์ทำให้คนระลึกถึง

"การระลึกถึงคนนั้นเป็นเรื่องของจิตใจ ความจำ ความคิด ผมคิดว่าอนุสาวรีย์ที่ดีที่สุดของคุณพ่อคือ หนังสือและข้อเขียนต่าง ๆ ของท่าน และที่สำคัญ ผมและน้องตั้งใจว่าการเสียชีวิตของคุณพ่อครั้งนี้จะไม่ให้เป็นเครื่องมือทางการเมืองของใคร เราต้องการจัดพิธีต่าง ๆ ในแนวทางที่เราอยากจัดและคิดว่าให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นผู้จัด เรื่องนี้ดีที่สุด ดังนั้น

ผมจึงเลือกห้องอาจารย์ปรีดีที่ธรรมศาสตร์เป็นที่สำหรับตั้งอัฐิของคุณพ่อ เพราะเป็นห้องที่มีความหมายทางประวัติศาสตร์มาก อาจารย์ปรีดีกับคุณพ่อมีความเกี่ยวข้องกันอยู่มาก นั่นคือสิ่งที่ครอบครัวเราพอใจและอยากทำ และคิดว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปหรือใคร ที่เคารพนับถือคุณพ่อสามารถไปเคารพท่านได้ อย่างที่น้องผมให้สัมภาษณ์ไปแล้วว่า ให้ไปทำอนุสาวรีย์วีรชนเดือนตุลาเสียก่อน เพราะเรียกร้องมานานแล้ว ไม่เห็นทำ ทั้งที่อันนี้สำคัญกว่า เนื่องจากเป็นเรื่องของการยอมรับความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องของการมีคนเสียชีวิต คนหายตัวไป เราอยากเห็นอะไรที่จะเตือนประชาชนในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นถ้ารัฐบาลจะสร้างอนุสาวรีย์ เราก็สนับสนุนให้สร้างอนุสาวรีย์อันนี้ อยากเชิญชวนคนรุ่นใหม่อ่านข้อเขียนของคุณพ่อด้วยไม่ใช่ว่าต้องเห็นด้วย คุณพ่อเองเป็นนักประชาธิปไตย ไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่เสนอจะดีหรือถูกต้อง เพียงแต่สังคมเราตอนนี้คนกำลังแสวงหาแนวทางต่าง ๆ ควรจะได้อ่านหลาย ๆ แนวคิด ข้อเขียนของคุณพ่อตนคิดว่าเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญน่าศึกษา

"ผมและน้องตั้งใจว่า จะนำข้อเขียนเด่นที่สุดของคุณพ่อมารวมพิมพ์เป็นเล่ม แต่คงทำไม่ทันวันที่ 16 สิงหาคม อย่างไรก็ตามจะทำหนังสือที่ระลึกแน่ แต่อาจจะเป็นช่วงหลังทำบุญร้อยวัน กำลังประสานกับหลายๆ แห่งเพื่อตัดสินใจเรื่องนี้ โดยทั่วไปหนังสือหรือข้อเขียนของคุณพ่อไม่มีลิขสิทธิ์ ที่ผ่านมาสำนักพิมพ์ไหนขอพิมพ์คุณพ่อก็อนุญาตทำได้เลย คุณพ่อไม่เคยให้ลิขสิทธิ์กับใคร เพราะฉะนั้นข้อเขียนของคุณพ่อทุกคนเป็นเจ้าของใครอยากนำไปพิมพ์ได้ทั้งนั้น" นายจอนกล่าวในที่สุด

วันเดียวกัน นายอนุสรณ์ ธรรมใจ ผู้ประสานงานกลุ่มศรัทธาอาจารย์ป๋วย ออกแถลงการณ์เรื่องการประกาศยกย่องให้นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นรัฐบุรุษของประเทศ เพื่อเชิดชูคุณงามความดี สืบสานอุดมการณ์สันติประชาธรรม โดยแถลงการณ์ดังกล่าวได้ยกย่องคุณงามความดี ความรู้ความ

สามารถและความเสียสละของนายป๋วย ซึ่งสังคมไทยควรจะตอบแทนคุณงามความดีด้วยการเผยแพร่เกียรติประวัติ แนวคิดและอุดมการณ์ เพื่อให้มีการปลุกจิตสำนึกในการทำงานเพื่อส่วนรวมให้แพร่กระจายไปในวงกว้าง

"ทางกลุ่มศรัทธาอาจารย์ป๋วยจึงขอเรียกร้องให้รัฐบาลเชิดชูคนดีด้วยการประกาศให้อาจารย์ป๋วยเป็นรัฐบุรุษของประเทศ การจากไปครั้งนี้ของอาจารย์ป๋วยจะไม่สูญเปล่า หากรัฐบาลจะได้ใช้โอกาสครั้งนี้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเร่งปลูกจิตสำนึก เพื่อสร้างคนที่มีจิตใจวิญญาณแบบอาจารย์ป๋วยให้เกิดขึ้นมากๆ ในสังคมไทย โดยทางกลุ่มจะยื่นหนังสือถึงรัฐบาลในวันที่ 12 สิงหาคมนี้ และจะรอผลการพิจารณาจนถึงวันที่ 30 สิงหาคม หากไม่มีท่าทีที่ชัดเจนทางกลุ่มจะทำหน้าที่ประสานงานรณรงค์ รวบรวมรายชื่อประชาชนเพื่อยื่นข้อเรียกร้องให้รัฐบาลในวันที่ 6 ตุลาคม อันเป็นวาระครบรอบ 23 ปีเหตุการณ์ 6 ตุลาคม และจะรอต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยในสองเหตุการณ์ดังกล่าว"

แถลงการณ์ดังกล่าวระบุอีกว่า เพื่อรำลึกและไว้อาลัยแก่นายป๋วย ทางกลุ่มเห็นควรให้รณรงค์และดำเนินการตามอุดมการณ์ของนายป๋วย ดังนี้

1. ขอให้รัฐบาลเพิ่มงบประมาณในส่วนของการประกันสังคม

2. ร่วมกันรณรงค์เที่ยวเมืองไทย ใช้สินค้าที่ผลิตภายในประเทศ

3. ความขัดแย้งในเรื่องแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องปรกติในระบอบประชาธิปไตย ฉะนั้นจึงควรยึดถือแนวทางสันติวิธีและยึดถือหลักความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจควบคู่กับการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ

4. ขอให้นักการเมืองหยุดโจมตีใส่ร้ายป้ายสี และทำงานการเมืองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อร่วมกันพลิกฟื้นเศรษฐกิจของประเทศ

(ที่มา – มติชนรายวัน ฉบับประจำวันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542 หน้า 1 และ 3)

เดลินิวส์ - นำอัฐิ ดร. ป๋วยถึงไทย ตั้งบำเพ็ญกุศลที่ มธ.

นำอัฐิ "ดร.ป๋วย" คืนสู่มาตุภูมิ สัปดาห์หน้าถึงไทย ใช้ถิ่นธรรมศาสตร์ตั้งบำเพ็ญกุศล ลูก ๆ เมินรัฐบาลร่วมจัดงานระบุหากเห็นด้วยแนวคิดบิดาจัดพิมพ์เป็นตำราเรียนจะดีกว่า ส่วนเรื่องอนุสรณ์สถานก็ไม่เอา ถ้าจะสร้างก็ควรเป็นอนุสรณ์วีรชน 6 ตุลาฯ

การถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยังความอาลัยแก่ชาวไทยที่ต้องสูญเสียปูชนียบุคคลที่สำคัญไปอีกราย

ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 7 สิงหาคม บริเวณตึกโดม ชั้น 1 ได้มีการแสดงนิทรรศการประวัติของ ดร. ป๋วย และมีการจัดสมุดลงนามไว้อาลัย ซึ่งมีบุคคลสำคัญทั้งทางการเมือง นักวิชาการ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปมาร่วมลงนามเป็นระยะ ๆ

ต่อมาเวลา 16.00 น. มูลนิธิโกมล คีมทอง และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ร่วมกันแสดงการไว้อาลัยต่อการจากไปของ ดร. ป๋วย ณ ลานปรีดี พนมยงค์ โดยมีพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ ดร. ป๋วย นอกจากนี้นายอังคาร กัลยาณพงศ์ มาร่วมอ่านบทกวี พระศรีปริยัติโมลีมากล่าวอนุสติธรรม ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ และ น.พ. เสม พริ้งพวงแก้ว นำกล่าวแสดงธรรมไว้อาลัย บรรยากาศในพิธีดังกล่าวเต็มไปด้วยความอาลัย โดยมีลูกศิษย์ลูกหาของอาจารย์ป๋วยมาร่วมงานประมาณ 300 คน

ท่านผู้หญิงพูนศุข กล่าวในตอนหนึ่งว่า ท่านอาจารย์ป๋วยได้อุทิศตนให้ประเทศชาติด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเสียสละ โดยยึดมั่นอุดมการณ์สันติประชาธรรมอย่างแน่วแน่ ในช่วงสงคราม ดร. ป๋วยก็ร่วมในขบวนการเสรีไทย ดำเนินการในฐานะผู้รักชาติอย่างกล้าหาญไม่กลัวตาย ยามสันติก็วางรากฐานทางเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง อย่างมั่นคง และทำหน้าที่ครูเปี่ยมด้วยสติปัญญา เฉียบแหลม เมตตาต่อลูกศิษย์ ยามเผด็จการครองเมือง ดร. ป๋วย ได้ทำตัวเป็น

นักประชาธิปไตยที่เข้มแข็งเรียกร้องรัฐธรรมนูญและ ประชาธิปไตยทางกาย วาจาใจที่บริสุทธิ์ ดำเนินชีวิตที่สมถะเรียบง่าย ด้วยอุปนิสัยที่สุขุมสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นแบบอย่างที่สังคมไทยต้องการ

"น่าเสียดายที่อาจารย์ป๋วย มิตรแท้ที่ข้าพเจ้ารู้จักมากว่า 60 ปี จะต้องละสังขารในต่างแดนจากไปไม่มีวันกลับ ยังความเสียใจอย่างสุดซึ้งกับผู้ที่รักนับถือ ขอให้กุศลผลบุญที่ท่านเพียรพยายามสร้างต่อประเทศชาติดลบันดาลให้ท่านสู่สุขคติในสัมปรายภพ" ท่านผู้หญิงพูนศุขกล่าว

ด้านนายจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชายของอาจารย์ป๋วย เปิดเผยว่า อัฐิของบิดาคงจะนำกลับถึงประเทศไทยในสัปดาห์หน้า โดยจะนำไปตั้งไว้ ณ ห้องอนุสรณ์สถานปรีดี พนมยงค์ ตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 16 สิงหาคม เพื่อทำพิธีบำเพ็ญกุศลเป็นเวลา 7 วัน

ส่วนนายใจ อึ๊งภากรณ์ บุตรชายคนเล็กของอาจารย์ป๋วย ระบุว่า การนำอัฐิกลับประเทศไทย ถือเป็นความประสงค์ของบิดาก่อนถึงแก่อนิจกรรม แต่ไม่ต้องการให้งานศพเป็นเรื่องใหญ่ เพราะมองว่าตัวเองไม่มีความสำคัญอะไร การที่รัฐบาลต้องการมีส่วนร่วมในการนำอัฐิของบิดาตนกลับประเทศไทย ตนถือว่าเป็นเรื่องของครอบครัว รัฐบาลไม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย เพราะพ่อตนไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด ถือเป็นเรื่องของญาติกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพราะตำแหน่งสุดท้ายของท่านคืออธิการบดี มธ. ทางญาติจึงเห็นว่าเป็นสถานที่ที่เหมาะสมที่สุด และเชื่อว่า มธ. จะดูแลเรื่องนี้ให้สมเกียรติอยู่แล้ว

ส่วนเรื่องอนุสรณ์สถานนั้น นายใจกล่าวว่าความเห็นส่วนตัวของตนเห็นว่า พ่อมีอนุสรณ์อยู่แล้วที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต แต่ถ้าจะสร้างจริง ๆ น่าจะจัดสร้างให้ส่วนรวมคือ ผู้ที่เสียชีวิตในเหตุการณ์ 6 ต.ค. 2519 และหากรัฐบาลเห็นด้วยกับแนวคิดของพ่อตน ก็ควรพิมพ์แนวความคิดของท่านเป็นตำราเรียนในระดับมัธยม

ขณะที่ ศ. เสาวนีย์ อัศวโรจน์ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มธ. แสดงความเห็นด้วยที่จะสร้างอนุสาวรีย์ ดร. ป๋วย เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ระลึกถึงคุณงามความดีที่ท่านทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและประชาชน เช่นเดียวกับนายเชาวลิต เศรษฐเมธีกุล รองอธิบดีกรมสรรพสามิตที่สนับสนุนให้สร้างอนุสาวรีย์ด้วยเช่นกัน มิฉะนั้นคนดีจะไม่อยากทำความดี

นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ประธานรัฐสภาระบุว่า รัฐบาลสามารถดำเนินการเชิดชูเกียรติ ดร. ป๋วย ได้ทันที ทั้งเรื่องอนุสาวรีย์หรือตำแหน่งต่าง ๆ เป็นการให้เกียรติที่รัฐบาลสามารถที่จะทำให้ได้ ถ้าไม่เกี่ยวกับเงินที่ต้องให้มาเกี่ยวข้อง ซึ่งอาจารย์ป๋วยเป็นคนที่ทำประโยชน์ให้บ้านเมืองเป็นอย่างมาก ท่านก็ควรได้รับการยกย่องจากประเทศชาติเช่นบุคคลอื่นที่ได้ประกอบคุณประโยชน์ไว้ในอดีต

(ที่มา – ข่าวใน "เดลินิวส์" ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542 หน้า 1 และ 14)

ไทยรัฐ – "ชวน" ไว้อาลัย "ดร. ป๋วย"

อีกเรื่องหนึ่ง ตามที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ บริเวณตึกโดมด้านลานปรีดี พนมยงค์ เมื่อวันที่ 9 ส.ค. ที่ผ่านมานั้น ผู้สื่อข่าวรายงานว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดโต๊ะลงนามในสมุดไว้อาลัยแด่ ดร. ป๋วยบริเวณห้องโถงชั้น 1 ตึกโดม โดยมีอาจารย์ นักศึกษา ประชาชน และลูกศิษย์ลูกหาของ ดร.ป๋วยเดินทางมาร่วมลงนามจำนวนมากอาทิเช่น ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ศ. คุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี นายกสภา ม. ธรรมศาสตร์ นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรี นายจาตุรนต์ ฉายแสง เลขาธิการพรรคความหวังใหม่ นายสุธรรม แสงประทุม นายเกรียงกมล เลาหไพโรจน์ อดีตผู้นำนักศึกษา นอกจากนี้ บรรดาญาติ ๆ ของ ดร. ป๋วยได้เดินทางมาร่วมในพิธีด้วย อาทิ

นางระเบียบ ยุทธวงศ์ (อึ๊งภากรณ์) คุณหญิงจันทนี สันตะบุตร น้องสาว ดร.ป๋วย ส่วนรอบ ๆ มหาวิทยาลัยนั้น ก็ได้มีการจัดนิทรรศการประวัติผลงานของ ดร. ป๋วย ติดอยู่ทั่วไป ซึ่งได้รับความสนใจจากนักศึกษาประชาชนที่ผ่านไปมาอ่านข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย

เมื่อเวลา 10.00 น. นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้เดินทางมาถึงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยนำพวงหรีดเข้าสักการะที่หน้ารูปของ ดร. ป๋วย บริเวณห้องโถงชั้น 1 ตึกโดม และลงนามในสมุดไว้อาลัยแด่ ดร. ป๋วย ว่า "ผมขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้ง ในการจากไปของท่าน ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ" จากนั้นนายชวนได้พูดคุยกับนางระเบียบและคุณหญิงจันทนี ซึ่งเป็นน้องสาวของ ดร. ป๋วย โดยนายชวนกล่าวว่ารู้สึกเสียใจ ตนมาในฐานะลูกศิษย์คนหนึ่ง และทราบว่าบุตรชายของ ดร. ป๋วยไม่ต้องการให้รัฐบาลจัดพิธีรับอัฐิใหญ่โต ซึ่งก็ต้องแล้วแต่ญาติและครอบครัวของ ดร. ป๋วยจะตัดสินใจ จากนั้น นายชวนก็ได้เข้าเคารพภาพเขียนของ ดร. ป๋วย และเดินทางกลับทำเนียบรัฐบาล โดยให้สัมภาษณ์เพียงสั้น ๆ เกี่ยวกับการยกย่อง ดร. ป๋วยเป็นรัฐบุรุษว่า ต้องแล้วแต่ครอบครัวและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยส่วนตัวแล้วยังไม่ได้พิจารณา แต่คิดว่าน่าจะเป็นเรื่องของครอบครัวรวมถึงพิธีรับอัฐิด้วย ในส่วนของรัฐบาลได้มอบหมายให้คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต. ประจำสำนักนายกฯ เป็นผู้ประสานงาน

"ไตรรงค์" เสนอให้สร้างอนุสาวรีย์

จากนั้น เวลา 10.30 น. พระสงฆ์จำนวน 10 รูปจากวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ทำพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ ดร. ป๋วย โดยมีผู้แทนศิษยานุศิษย์ ญาติพี่น้องเป็นผู้ถวายเครื่องสังฆทานและทอดผ้ามหาบังสุกุลร่วมกับประชาชน นักศึกษา อาจารย์ ที่ร่วมพิธีร่วม 500 คน

นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า ตนยืนยันว่าควรที่จะสร้างอนุสาวรีย์ขนาดครึ่งตัวให้แก่ ดร. ป๋วย เพื่อให้อนุชนรุ่นหลัง

ระลึกถึงคุณงามความดีที่ ดร. ป๋วยทำให้แก่ประเทศชาติ โดยควรตั้งไว้ 3 แห่ง ได้แก่ สำนักงบประมาณ ธนาคารแห่งประเทศไทย และที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนการยกย่อง ดร. ป๋วยเป็นรัฐบุรุษนั้น ตนเห็นด้วยเพราะ ดร. ป๋วยเป็นผู้รักในประชาธิปไตย ก่อตั้งขบวนการสันติประชาธรรม ที่สำคัญท่านเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ ในสมัยที่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ก็ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เคยหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง

(ที่มา - ไทยรัฐ ฉบับประจำวันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542 หน้า 17 และ 19)

เดลินิวส์ – จัดแนวคิด "อาจารย์ป๋วย" ลงตำราเรียน

เมื่อเวลา 10.00 น. วันที่ 9 ส.ค. บริเวณห้องโถงใต้ตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้เดินทางมาร่วมลงนามไว้อาลัยต่อการถึงแก่อนิจกรรมของอาจารย์ป๋วย หลังจากนั้น ให้สัมภาษณ์ถึงข้อเสนอที่จะให้ตั้งอนุสรณ์สถานอาจารย์ป๋วย ว่าต้องถามอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องจากอยู่ในความดูแลของมหาวิทยาลัย สำหรับตนยังไม่ได้พิจารณาคิดว่าเรื่องทั้งหมดเป็นเรื่องของญาติพี่น้องและมหาวิทยาลัยรวมทั้งพิธีรับอัฐิ เช่นเดียวกันต้องดูความ ประสงค์ของญาติ แต่ในส่วนของรัฐบาลได้ให้คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต.สำนักนายกฯ เป็นผู้ประสาน

ต่อมาเวลา 10.15 น. ทางมหาวิทยาลัยได้มีพิธีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้อาจารย์ป๋วย โดยมีนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกฯ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต. สำนักนายกฯ นายจาตุรนต์ ฉายแสง เลขาธิการพรรคความหวังใหม่ พร้อมทั้งอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และประชาชนมาร่วมในพิธี ทั้งนี้ทางมหาวิทยาลัยได้แจกหนังสือ "พิรุณรินหลั่งน้ำตาอาลัย

อาจารย์ป๋วยผู้อยู่ในหัวใจโดม ป๋วย อึ๊งภากรณ์" ให้กับประชาชนทั่วไปที่มาร่วมลงนาม

อนึ่ง สำหรับหนังสือ "พิรุณรินหลั่งน้ำตาอาลัย อาจารย์ป๋วยผู้อยู่ในหัวใจโดม" ที่แจกให้กับประชาชนนั้น มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับชีวประวัติโดยย่อของอาจารย์ป๋วย รวมทั้งเกียรติประวัติของอาจารย์ป๋วย ที่ได้สร้างผลงานต่าง ๆ ไว้มากมาย โดยเฉพาะผลงานทางวิชาการอันดีเด่น ที่อาจารย์ป๋วยได้เสนอหลักการและแนวคิดในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีส่วนผลักดันให้เกิดผลในการปฏิบัติ เรื่องที่สำคัญได้แก่ หลักการดำเนินนโยบายในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ หรือที่เรียกกันในหมู่นักเศรษฐศาสตร์ไทยว่า "ทฤษฎีลูกโป่งสามลูกสูบ" เป็นการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นนโยบายการเงิน นโยบายการคลัง และนโยบายการบริหารหนี้สาธารณะ ซึ่งหลักการหรือทฤษฎีดังกล่าวได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมาถึงทุกวันนี้

ด้านนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกฯ กล่าวถึงกรณีที่ญาติของอาจารย์ป๋วยไม่ต้องการให้สร้างอนุสาวรีย์ว่า เรื่องนี้ไม่ควรถามญาติแต่ควรที่จะถามประชาชนและคนที่นับถือศรัทธาอาจารย์ป๋วย การสร้างอนุสาวรีย์เพื่อเป็นเกียรติต่ออาจารย์และเป็นอนุสติให้เห็นถึงคุณงามความดีของท่านที่ได้สร้างต่อประชาชนต่อประเทศมากมาย

รศ. ดร. นริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า นอกจากมหาวิทยาลัยจะเปิดให้ประชาชนร่วมลงนามไว้อาลัยแล้ว ยังเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับท่านว่า คิดอย่างไรให้เสนอมา ทางมหาวิทยาลัยไม่ขัดข้องหากจะตั้งเป็นรัฐบุรุษ สำหรับการรับอัฐินั้น ทางญาติจะกระทำพิธีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไม่ใช่ที่สนามบินและไม่มีขบวนแห่แต่อย่างใด และยืนยันว่า ไม่จัดพิธีใหญ่ จะพยายามทำให้

เรียบง่ายที่สุด เพราะเป็นความประสงค์ของญาติ และรับรองว่า ทางมหาวิทยาลัยจะทำอย่างสมเกียรติและจะวางอัฐิท่านไว้ที่ห้องอนุสรณ์ปรีดี พนมยงค์ เพราะท่านผูกพันกันมาก

นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล รมว. กระทรวงศึกษาธิการ แสดงความเห็นด้วยที่จะนำแนวคิดของอาจารย์ป๋วย หรือบุคคลสำคัญมาบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน เพราะตนอยากให้เลิกสร้างอนุสาวรีย์ของบุคคลเหล่านี้เมื่อล่วงลับไปแล้วเสียที เปลี่ยนเป็นการสร้างความยั่งยืนทางปัญญาที่เกิดจากความคิดของคนเหล่านี้ที่เป็นสิ่งดีงามและเป็นประโยชน์เช่น ชีวประวัติและความเป็นมา รวมถึงแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ อย่างอาจารย์ป๋วย ที่มีนแนวคิดเรื่องรากฐานของธนาคารแห่งประเทศไทย หรือการผลิตบัณฑิตอาสาเพื่อรับใช้สังคม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้หากเด็กได้เรียน เท่ากับเป็นการปลูกจิตสำนึกให้เด็กเรียนรู้ถึงการดำรชีวิตที่ดีได้

(ที่มา – เดลินิวส์ ฉบับประจำวันพุธที่ 11 สิงหาคม 2542 หน้า 15)

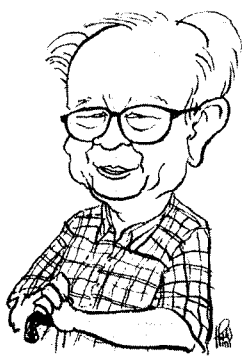

ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

พิธีรับอัฐิท่านศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2542

พิธีไว้อาลัย ระลึกถึงศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์
วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2542

ส่วนที่ 2

ข่าวพิธีการรับอัฐิ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ 16 สิงหาคม 2542 และพิธีลอยอังคาร

ควันหลงจาก "เหตุการณ์นองเลือด 14 ตุลา 16 และ 6 ตุลา 19"

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และภริยา

กำหนดการ
การรับอัฐิท่านศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์
วันจันทร์ที่ 16 สิงหาคม 2542
ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กำหนดการรับอัฐิปูชนียบุคคลสำคัญของมหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ วันจันทร์ที่ 16 สิงหาคม 2542 ตามรายละเอียดดังนี้

8.30 น. ตั้งขบวน ทุกท่านพร้อม ณ บริเวณหน้าหอพระ หน้าหอประชุมใหญ่ ริมสนามหลวง

9.00 น. ศาสตราจารย์ คุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พร้อมด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. นริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยฯ ผู้บริหารคณบดี ผู้อำนวยการสำนัก/สถาบัน/ศูนย์/หัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ และสมาคม/ศิษย์เก่า/ข้าราชการ / นักศึกษา / และประชาชนทั่วไปรอรับอัฐิจากครอบครัวของ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

9.15 น. เคลื่อนขบวนสู่ห้องอนุสรณ์สถาน ปรีดี พนมยงค์ อาคารโดม ชั้น 2 เพื่อตั้งอัฐิเคารพและไว้อาลัย

10.45 น. พิธีมาติกาบังสุกุล แด่ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ณ ห้องอนุสรณ์สถาน ปรีดี พนมยงค์

11.00 น. พิธีเคารพอัฐิ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะตั้งอัฐิท่านศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เพื่อให้ประชาชนเคารพ ณ ห้องอนุสรณ์สถาน ปรีดี พนมยงค์ ตึกโดม ชั้น 2 ตั้งแต่วันที่ 16-22 สิงหาคม 2542 เวลา 8.30 - 20.00 น. ไม่เว้นวันหยุดราชการ

อนึ่ง การจากไปของท่านศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ไม่เพียงแต่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้สูญเสียปูชนียบุคคลสำคัญเท่านั้น แต่ยังเป็นการสูญเสียของผู้ที่เป็นแบบอย่างของบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งเสียสละและอุทิศตนอย่างใหญ่หลวงเพื่อส่วนรวมด้วย ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เคยดำรงตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี 2507-2515 ซึ่งได้ปฏิรูปงานสำคัญ 2 ด้านคือ การปรับปรุงหลักสูตรปริญญาตรีและการผลิตอาจารย์ ริเริ่มหลักสูตรปริญญาโทซึ่งสอนเป็นภาษาอังกฤษ และริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสาสมัครด้วย ท่านดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2518 และต่อมาเมื่อ 6 ตุลาคม 2519 กับการเผชิญมรสุมทางการเมือง ท่านจึงเดินทางไปพำนักอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ จนกระทั่งถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันพุธที่ 28 กรกฎาคม 2542

ข่าวพิธีรับอัฐิท่านศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2542

ไทยรัฐ - หลั่งน้ำตา ศิษย์แห่รับอัฐิ ดร. ป๋วย

อัฐิ "ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์" ถึงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว คนนับพันแห่ร่วมเคารพและอาลัยรักคนดีของแผ่นดินอย่างสมเกียรติ เปิดโอกาสให้ประชาชนเคารพจนถึงวันที่ 22 ส.ค. นี้ ก่อนครอบครัวจะนำไปลอยอังคารที่สัตหีบ หลานชายโผล่เผยพบพินัยกรรม "ลุงป๋วย" ที่เขียนไว้ตั้งแต่ปี 2496 ระบุถ้า ตัวเองตายให้ครอบครัวช่วยดูแลลูก ๆ แทนด้วยส่วน "หญิงแอ๋ว" ระบุ

หากคน ไทยปฏิบัติตามกรอบตามที่ ดร.ป๋วยวางไว้ให้ เศรษฐกิจไทยจะไม่พินาศแบบ ทุกวันนี้ ขณะที่ธรรมศาสตร์เปิดรับความคิดเห็นให้ประชาชนเสนอว่า ควรจะสร้างอะไรเป็นอนุสรณ์แก่ ดร. ป๋วย

พิธีรับอัฐิของ ศ.ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เมื่อวันที่ 16 ส.ค. ที่ผ่านมา ผู้สื่อข่าวรายงานจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ ว่า พิธีได้เริ่มขึ้นตั้งแต่เวลา 08.00 น. ที่บริเวณด้านหน้าหอประชุมใหญ่ ภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งได้จัดไว้ให้เป็นสถานที่รับอัฐิของ ดร. ป๋วย โดยมี ศ. คุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ดร. นริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต. ประจำสำนักนายกฯ นายจาตุรนต์ ฉายแสง เลขาธิการพรรคความหวังใหม่ นายสุธรรม แสงประทุม นายมารุต บุนนาค พร้อมด้วยบรรดาญาติพี่น้องของ ดร. ป๋วย มารอรับอัฐิ นอกจากนั้นก็ยังมีคณะอาจารย์ ข้าราชการ นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ ธนาคารแห่งประเทศไทยอีกจำนวนนับพันคนมาตั้งแถวเฝ้ารอรับอัฐิของ ดร. ป๋วย อยู่ริมถนนภายในมหาวิทยาลัย ตั้งแต่บริเวณด้านหน้าหอประชุมใหญ่จนถึงหน้าตึกโดม

จนกระทั่งเวลา 08.50 น. นายใจ อึ๊งภากรณ์ บุตรชายคนเล็กของ ดร. ป๋วย ก็ได้ขับรถนำอัฐิของบิดาซึ่งบรรจุอยู่ภายในโถเบญจรงค์มาถึงยังบริเวณหน้าหอประชุม และส่งมอบให้กับ ดร. นริศ ชัยสูตร นำไปตั้งไว้บนแท่นพิธีด้านหน้าหอประชุมใหญ่ ซึ่งในระหว่างนั้นก็ได้มีการเปิดเพลง "สันติประชาธรรม" ซึ่งเป็นเพลงที่แต่งขึ้นเพื่ออธิบายแนวคิดสันติประชาธรรมของ ดร.ป๋วยคลอเบาๆ ด้วย และในระหว่างนี้ ปรากฏว่าบรรดาลูกศิษย์ลูกหาของ ดร. ป๋วย อาทิ คุณหญิงสุพัตรา ก็ถึงกับหลั่งน้ำตาด้วยความอาลัยต่อการจากไปของคนซึ่งเป็นที่รัก จากนั้น ดร. นริศ ก็ได้นำอัฐิของ ดร. ป๋วย เคลื่อนขบวนไปไว้ที่บริเวณหน้าตึกโดม และจัดให้มีพิธีทางศาสนา โดยพระจำนวน 10

รูปสวดมาติกาบังสุกุล และอนุโมทนา

หลังจากที่พิธีทางศาสนาเสร็จสิ้นลง ดร. นริศ ก็ได้นำอัฐิของดร.ป๋วย ขึ้นไปตั้งไว้ที่ห้องอนุสรณ์สถานซึ่งอยู่บนชั้น 2 ของตึกโดม และเปิดโอกาสให้ผู้ที่มาร่วมพิธีรับอัฐิได้ขึ้นไปทำความเคารพ ซึ่งก็ปรากฏว่ามีประชาชนรวมทั้งนิสิตนักศึกษาจำนวนมาก ทยอยกันขึ้นไปเคารพอัฐิของ ดร. ป๋วย อย่างไม่ขาดสาย รวมทั้งนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี รองนายกรัฐมนตรี และนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี ที่ได้เดินทางมาเคารพอัฐิของ ดร. ป๋วย ในช่วงดังกล่าวด้วย จากนั้นในเวลา 10.30 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้ พ.อ.หญิง นิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา นำพวงมาลามาไว้ที่หน้าอัฐิของ ดร. ป๋วย

นอกจากนั้น ผู้สื่อข่าวยังได้รับการเปิดเผยจากนายยงยุทธ ยุทธวงศ์ หลานชายของ ดร.ป๋วย ที่เดินทางมาร่วมงานรับอัฐิของ ดร. ป๋วย ที่ธรรมศาสตร์ ด้วยว่า ล่าสุดทางครอบครัวของ ดร. ป๋วย ได้ค้นพบพินัยกรรม ซึ่งคุณลุงได้เขียนไว้เมื่อปี พ.ศ. 2496 ซึ่งขณะนั้น คุณลุงมีอายุ 37 ปี โดยพินัยกรรมฉบับดังกล่าวถูกพบที่บ้านของพี่ชายคนโตของคุณลุง ซึ่งใจความในพินัยกรรมเขียนระบุรายละเอียดไว้อย่างเรียบง่ายว่า "หากมีเรื่องใดที่มาทำให้ถึงแก่ชีวิต ให้ครอบครัวช่วยส่งเสียลูกชายทั้ง 2 คนด้วย" ซึ่งลุงป๋วยเขียนในขณะที่ยังมีลูกชายอยู่เพียง 2 คน คือ นายจอน และนายไมตรี ยังไม่มีนายใจ และพินัยกรรมฉบับดังกล่าวยังมีการลงนามของพยานอย่างครบถ้วนทุกอย่างด้วย ซึ่งตนเข้าใจว่าคุณลุงคงจะเขียนพินัยกรรมเนื่องจากต้องเดินทางอยู่เป็นประจำ และท่านก็เป็นคนที่รักลูกรักครอบครัวมาก

ส่วน ดร. นริศ กล่าวถึงเรื่องอัฐิของ ดร. ป๋วยว่า เท่าที่ทราบทางญาติของดร.ป๋วย จะทำพิธีลอยอังคารอัฐิที่สัตหีบ จ. ชลบุรี ในวันที่ 28 ส.ค. นี้ โดยจะมารับอัฐิคืนภายหลัง จากที่ทางมหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้มาทำความเคารพอัฐิได้ตั้งแต่วันที่ 16-22 ส.ค. โดยในวันสุดท้าย

นายจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชายของ ดร. ป๋วย จะเป็นผู้เดินทางมารับอัฐิกลับไป และในส่วนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น ก็จะมีการจัดพิธีทำบุญครบรอบวันตาย 50 วัน ให้แก่ ดร. ป๋วยในวันที่ 15 ก.ย. นี้ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพราะตัวของ ดร. ป๋วย เองถือว่าเป็นผู้ที่ริเริ่มตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพราะท่านเป็นผู้ที่นำที่ดินของมหาวิทยาลัยบางซันไปแลกกับที่ดินของกระทรวงการคลังที่รังสิต เพราะท่านมองการณ์ไกลเห็นว่าที่นั่นน่าจะเป็นศูนย์กลางการศึกษาได้ ซึ่งก็เป็นเช่นนั้นจริง ๆ

ผู้สื่อข่าวถามว่า จะมีการแบ่งส่วนอัฐิของ ดร. ป๋วยไว้ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์บ้างหรือไม่ ดร.นริศ ตอบว่าเรื่องนี้คงจะต้องมีการพูดคุยกันกับทางญาติของ ดร. ป๋วยก่อน อย่างไรก็ตาม ในวันนี้ถือว่าเป็นวันสำคัญที่มีลูกศิษย์และผู้ที่เคารพ ดร. ป๋วยมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่ากฎแห่งกรรมมีจริง ใครทำสิ่งใดไว้ก็จะไม่สูญเปล่า เมื่อคนทำดี ภายหลังจากที่เสียชีวิตไปแล้ว ความดีก็ยังปรากฏ ซึ่งตนอยากจะให้คนที่มาในงานวันนี้ยึดเอาหลักปฏิบัติของท่านไปใช้ เพราะถ้าเราปฏิบัติตามเศรษฐกิจของประเทศก็คงจะไม่เป็นแบบนี้แน่ และสำหรับเรื่องการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ว่า ควรจะสร้างอะไรเป็นที่ระลึกแก่ ดร.ป๋วย นั้น ตอนนี้ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยังคงเปิดรับความเห็นทาง www.ac.th. อยู่ ผู้ที่มีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร ก็สามารถเสนอเข้ามาได้ ซึ่งขณะนี้ก็มีการเสนอมาหลายอย่างว่า จะให้สร้างอนุสาวรีย์บ้างหรือมูลนิธิ ฯ บ้าง แต่เรื่องนี้คงต้องมีการพูดคุยกันอีกครั้งในการประชุมสภามหาวิทยาลัย หลังจากวันที่ 22 ส.ค. นี้

ด้านคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ กล่าวว่าแม้ว่า ดร. ป๋วยจะเสียชีวิตไปแล้ว แต่สิ่งที่เราควรจะจดจำก็คือการพัฒนาชนบท ซึ่งท่านเป็นผู้ที่ริเริ่มในเรื่องนี้มาโดยตลอด ซึ่งถ้าหากเราดำเนินตามกรอบที่ท่านได้วางเอาไว้ วิกฤติเศรษฐกิจอย่างทุกวันนี้ก็คงจะไม่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ใน

เรื่องนี้ทางรัฐบาลเองก็ได้ต่อสู้มาตลอด โดยมีการบรรจุเข้าไปในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และจะดำเนินตามรอยทางของ ดร. ป๋วย เพื่อสร้างชีวิตที่ดีขึ้นให้แก่คนในสังคมไทยต่อไป สำหรับเรื่องการเชิดชูเกียรติของ ดร. ป๋วย นั้น ตนคงจะไปตัดสินใจอะไรไม่ได้ เพราะเป็นเพียงผู้ประสานงานเท่านั้น ต้องปล่อยให้เป็นหน้าที่ของทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และทางญาติตกลงกัน

(ที่มา - ไทยรัฐ ฉบับประจำวันพุธที่ 18 สิงหาคม 2542 หน้า 1, 10 และ 19)

มติชน - หนุนตั้ง "รางวัลป๋วย" มอบคนดีของสังคม

ศิษย์อดีตอธิการบดีธรรมศาสตร์คนดีของสังคม รวมพลังจัดงานรับอัฐิเรียบง่าย แต่ยิ่งใหญ่ ดันให้มูลนิธิจัดรางวัล "ป๋วย อึ๊งภากรณ์" ให้กับคนดีในสังคม ตามเจตนารมณ์อาจารย์

นายพีระพล ตริยะเกษม อดีตนายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมธ.) ปี 2516 กล่าวว่า ในฐานะที่เป็นศิษย์ของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งได้เสียชีวิตและจะมีงานพิธีรับอัฐิในวันที่ 16 สิงหาคม ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีครอบครัวของอาจารย์ป๋วยและทางมหาวิทยาลัยเป็นเจ้าภาพนั้น ตนและเพื่อน ๆ ที่เป็นศิษย์เก่าได้ร่วมประชุมกับนักศึกษามหาวิทยาลัยปัจจุบันเพื่อจัดกิจกรรมร่วมในงานพิธีรับอัฐิ สรุปว่าจะมีการจัดงานรำลึกอาจารย์ป๋วย ตั้งแต่วันที่ 16 - 19 สิงหาคม และจะเชิญชวนประชาชนทั่วไปร่วมไว้อาลัยอาจารย์ป๋วยในวันที่ 21 สิงหาคม ทั้งนี้ มีการตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดเตรียมรายละเอียดของงานขึ้น 7 คน และจะหารือกับทางมหาวิทยาลัยในวันที่ 16 สิงหาคม อย่างไรก็ตามในการรำลึกไว้อาลัยจะมีมัลติวิชั่นเกี่ยวกับชีวประวัติอาจารย์ป๋วยฉายให้นักศึกษาได้ชมกันทั้งที่ท่าพระจันทร์และศูนย์รังสิต

นายพีระพลกล่าวว่า สิ่งที่คิดไว้จะทำแบบเรียบง่าย ไม่ให้รู้สึกเกินเลยไปจากเจตนาของอาจารย์ป๋วย โดยมีการคุยกันว่า อะไรคือสิ่งเหมาะสมที่สุดสำหรับบุคคลิกภาพและความเป็นจริงของอาจารย์ป๋วย คนดีของสังคม และในที่สุดได้ข้อสรุปว่า สิ่งที่หลายคนเสนอเช่น อนุสาวรีย์การตั้งมูลนิธิประชาคมธรรมศาสตร์ทำอยู่แล้ว และบางอย่างไม่ได้อยู่ในอำนาจที่จะทำได้ เช่น การตั้งเป็นรัฐบุรุษเป็นเรื่องที่รัฐบาลต้องดำเนินการ

นายพีระพล กล่าวว่า สิ่งที่อยากเน้น คือ เจตนารมณ์ของอาจารย์ป๋วยเกี่ยวกับการสร้างคนให้มีคุณประโยชน์แก่สังคม จึงมีความคิดอยากจะเสนอให้มูลนิธิที่มีอยู่แล้ว เพิ่มบทบาทในการพิจารณา "รางวัลป๋วย อึ๊งภากรณ์" ให้กับคนดีในสังคม โดยเฉพาะสังคมในชนบทที่อาจารย์ป๋วยทุ่มเทให้ตลอดโดยรางวัลนี้มอบให้แก่คนที่ทำความดีในสังคมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการหรือพลเรือน แม้กระทั่งชาวบ้านธรรมดา ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้คนทำความดีแก่สังคม และยังเป็นความคิดที่อาจารย์ป๋วยได้ให้ไว้แก่สังคม

"เรื่องนี้จะหารือกับทางอธิการบดีธรรมศาสตร์อีกครั้งในวันที่ 16 สิงหาคม นี้ นอกจากนี้จะทำหนังสือเกี่ยวกับตัวอาจารย์ป๋วย ตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิตว่าท่านมีคุณธรรมอย่างไร ในฐานะที่เป็นสามัญชน เป็นคนธรรมดาและรับราชการเป็นครูอาจารย์ โดยจะขอข้อเท็จจริงจากคนในครอบครัวจากธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง เพื่อนสนิท" นายพีระพลกล่าว

สำหรับพิธีรับอัฐิของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ในวันที่ 16 สิงหาคม เริ่มตั้งแต่เวลา 08.30 น. โดยมีคุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และนายนริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นประธาน พร้อมด้วยผู้บริหาร คณบดี ผู้อำนายการสำนัก สถาบัน ศูนย์ หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ และสมาคมศิษย์เก่า ข้าราชการ นักศึกษาปัจจุบันและประชาชนทั่วไป ขบวนจะเคลื่อนจากหน้าหอประชุมใหญ่ไปตามถนนเดือนตุลา ผ่านคณะนิติศาสตร์ ตึกกิจกรรมนักศึกษา คณะวารสารฯ เลี้ยวไปทางหอสมุดปรีดี พนมยงค์ เพื่อไปยังหน้าตึกโดม โดยในเส้นทางขบวนเชิญอัฐินี้

ชาวธรรมศาสตร์และประชาชนทั่วไปสามารถยืนรอรับอัฐิได้ทั้ง 2 ฝั่งถนน ตั้งแต่บริเวณหอพระคณะนิติศาสตร์ไปจนถึงตึกหน้าโดม

(ที่มา - มติชนรายวัน ฉบับวันจันทร์ที่ 16 สิงหาคม 2542 หน้า 1 และหน้า 5)

ไทยโพสต์ - สลดอาลัยรับอัฐิ ดร. ป๋วย ฯ

มธ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทำพิธีรับอัฐิ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ พร้อมกับเปิดให้ประชาชนแสดงความเคารพระหว่างวันที่ 16 - 22 สิงหาคม 2542

นายใจ อึ๊งภากรณ์ บุตรชายคนเล็กของนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้นำอัฐิอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2518 - 2519 บรรจุอยู่ในโถเบญจรงค์มาตั้งที่ห้องอนุสรณ์สถานปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความเคารพปูชนียบุคคลผู้นี้ ซึ่งได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายว่ามีส่วนผลักดันสังคมไทยไม่น้อยตลอดห้วงเวลาที่มีชีวิตอยู่

พิธีการรับอัฐินายป๋วย เริ่มตั้งแต่เวลา 08.40 น. โดยนายใจซึ่งเป็นตัวแทนครอบครัว "อึ๊งภากรณ์" ได้นำอัฐินายป๋วยมามอบ โดยนายนริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เชิญอัฐินำไปตั้ง ณ บริเวณหน้าหอประชุมใหญ่ นายวันชัย ธนะวังน้อย อาจารย์คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนกล่าวคำไว้อาลัยมีใจความว่า

"อาจารย์ครับ อาจารย์ได้กลับบ้านและกลับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกครั้งหนึ่ง ถึงแม้ว่าเราจะตระหนักดีในหลักอนิจจัง แต่พวกเราก็ไม่สามารถหักห้ามความเสียใจที่พวกเรามีอยู่ได้ เราเสียใจเพราะอาจารย์ที่เราเคารพจากไป เราเสียใจที่คนดีแท้ของสังคมอีกท่านหนึ่งจากเราไป ขออนุญาตอาจารย์และครอบครัวให้พวกเราและคนไทยอีกเป็นจำนวนมากได้กราบเคารพท่านที่นี่"

ผู้เข้าร่วมพิธีทั้งหมดร่วมกันยืนไว้อาลัยท่ามกลางเสียงเพลงสันติ

ประชาธรรม ซึ่งนายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กวีซีไรท์ เป็นผู้ประพันธ์ สร้างความอาลัยอาวรณ์ให้กับผู้ที่ไปร่วมพิธีเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ ซึ่งอยู่ในชุดดำที่ปกเสื้อด้านซ้ายติดเข็มกลัดทองเป็นลายเซ็นชื่อ ดร. ป๋วย ถึงกับร่ำไห้หลั่งน้ำตากลางพิธี

จากนั้นนายนริศได้เชิญโถอัฐิไปยังตึกโดมโดยคุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เชิญชุดครุยเศรษฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของนายป๋วย ในขณะที่นักศึกษาคณะต่าง ๆ เชิญธง 14 คณะเคลื่อนตาม โดย 2 ข้างทางมีนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตั้งแถวแสดงความเคารพ

เมื่อถึงห้องอนุสรณ์สถานปรีดี พนมยงค์ พระสงฆ์ 10 รูปสวดมาติกาบังสุกุลและอนุโมทนา พร้อมถวายสังฆทาน เป็นอันเสร็จพิธี ซึ่งเวลา 10.30 น พ.อ. หญิง นิอร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ผู้แทนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้นำพวงมาลาพระราชทานมาเคารพอัฐิ ดร. ป๋วย ก่อนที่ผู้เข้าร่วมพิธีจะทยอยเข้าไปเคารพอัฐิ

นายนริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่าจะตั้งไว้ให้ประชาชนมาแสดงความเคารพจนถึงวันที่ 22 สิงหาคม จากนั้นนายจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชาย ดร. ป๋วย จะมารับอัฐิไปลอยอังคารที่ อ. สัตหีบ จ. ชลบุรี และวันที่ 15 กันยายน ทางมหาวิทยาลัยจะทำบุญครบ 50 วันให้ ดร. ป๋วยด้วย

ข่าวพิธีการลอยอังคารของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ในพิธีการลอยอังคารหรือลอยเถ้าถ่านจากศพของท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2542 นั้น ไม่มีรายละเอียดเผยแพร่ทางหน้าหนังสือพิมพ์แต่อย่างใด ผู้รวบรวมได้ติดตามข่าวสารดังกล่าวคงพบแต่การตีพิมพ์รูปภาพที่ถ่ายจากเรือรบลงไปยังพื้นน้ำทะเลเบื้องล่าง มีโปรยเถ้าอังคารพร้อมกลีบดอกไม้ลงสู่พื้นน้ำอย่างสวยงาม และมีข้อความที่บรรยาย

ประกอบภาพของหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ ดังนี้

1. ไทยโพสต์ ฉบับวันจันทร์ที่ 30 สิงหาคม 2542 บรรยายว่า "ทายายและศิษยานุศิษย์ของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ นำโดยนายใจ อึ๊งภากรณ์ และนายนริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพิธีลอยอังคารของอดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้ต้องพลัดพรากจากประเทศไทยไป 22 ปี ที่ฐานทัพเรือสัตหีบเมื่อวันเสาร์"

2. เดอะซันเดย์เนชั่น ฉบับประจำวันอาทิตย์ที่ 29 สิงหาคม 2542 ได้บรรยายใต้ภาพเป็นภาษาอังกฤษถอดความได้ว่า "ดอกไม้งามแด่ป๋วย - ใจ อึ๊งภากรณ์ บุตรชายคนหนึ่งของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ พร้อมด้วยทหารเรือ 2 นาย โปรยดอกไม้ลงสู่พื้นทะเล ณ ฐานทัพเรือสัตหีบ เมื่อวานนี้ หลังจากที่ใจและจอน อึ๊งภากรณ์ได้ลอยอังคารของ ดร. ป๋วย ลงไปเรียบร้อยแล้ว ณ จุดนั้น ดร. ป๋วยเป็นปัญญาชนที่ได้รับความนับถืออย่างสูง ท่านถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2542 ที่กรุงลอนดอน"

สำหรับจุดที่มีการลอยอังคารนั้นนิตยสาร "สารคดี" ฉบับ "แด่คนชื่อป๋วย" คือฉบับเดือนตุลาคม 2542 ได้ระบุไว้ว่า "นำไปลอยทะเลทางด้านใต้ของเกาะคราม จังหวัดชลบุรี"

ดอกไม้ที่โปรยปรายลงไปเพื่อเป็นการคารวะแด่อาจารย์ป๋วย เป็นครั้งสุดท้ายนั้นประกอบไปด้วยกลีบดอกกุหลาบสีแดง สีชมพูและกลีบดอกไม้ชนิดอื่นที่เป็นสีเหลืองและขาว อีกทั้งยังมีพวงดอกไม้ที่ร้อยเป็นมาลัยอีกเป็นบางส่วนด้วย

ขอวิญญาณของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จงไปสู่สุคติเถิด-พวกเราชาวไทยจะไม่ลืมคุณูปการของท่านตลอดไป

หมายเหตุ จากบทความเรื่อง "ลุงป๋วยในชีวิตผม" ของยงยุทธ ยุทธวงศ์ หลานของอาจารย์ป๋วย เขียนไว้ตอนต้นของบทความว่า "ลุงป๋วยเป็นพี่ของแม่ผม ผมไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะจากกับลุงป๋วยที่อ่าวไทย ที่ซึ่งเราส่งอัฐิของลุงกลับคืนสู่ธรรมชาติ

แต่ที่จริงลุงก็ไม่ได้จากผมไปจริง ๆ หรอก ไม่เพียงแต่อัฐิของลุงส่วนหนึ่งยังอยู่ในวัดปทุมคงคาซึ่งผมจะไปเยี่ยมเคารพเมื่อไรก็ได้เท่านั้น แต่ลุงยังอยู่กับจิตวิญญาณของผมตลอดไป อุ่นใจได้ว่า เราไม่มีวันจากกัน วัดปทุมคงคา ตลาดน้อย แพปลาริมเจ้าพระยา...บริเวณนี้เป็นบ้านของลุงมาแต่เด็ก..."

คุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี นายกสภามหาวิทยาลัยกล่าวว่า ทายาท ดร. ป๋วยจะนำอัฐิไปลอยอังคารวันที่ 28 ส.ค. ซึ่งจะส่งตัวแทนไปร่วมด้วย และก็อยากได้อัฐิส่วนหนึ่งมาบรรจุไว้ใต้ฐานพระพุทธรูปเช่นเดียวกับของนายปรีดี พนมยงค์ แต่ยังไม่ได้คุยกับญาติ ส่วนการเชิดชูเกียรติ กำลังหารือว่าจะดำเนินการอย่างไร เพราะ ดร. ป๋วยเป็นบุคคลที่สภามหาวิทยาลัยพิจารณาให้เป็นธรรมศาสตราจารย์ ซึ่งมีเพียง 2 ท่านที่ได้รับเกียรตินี้ คือ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ และ ดร. ป๋วย

คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวถึงการเชิดชูเกียรติ ดร. ป๋วย ว่าเป็นเรื่องของญาติและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รัฐบาลคงไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง หากมีสิ่งใดที่จะให้ช่วยเหลือก็ประสานมาได้ แต่โดยหลักแล้วที่ ดร. ป๋วยพูดอยู่เสมอคือ ไม่ยึดติดสิ่งใด ไม่ฟุ้มเฟือย และทำงานหนักมาตลอด โดยเฉพาะด้านพัฒนาชนบท ซึ่งจะพยายามทบทวนที่อาจารย์ได้มอบหมายอุดมการณ์นี้มา

นายพิเชียร อำนาจวรประเสริฐ อดีตนายก อมธ. ปี 2519 เปิดเผยว่า องค์กรนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะจัดเวทีเสวนาในหัวข้อ "ชีวิต ผลงานและอุดมการณ์ ดร. ป๋วย" ในวันที่ 18 สิงหาคมนี้ ที่อาคารอเนกประสงค์ของมหาวิทยาลัย

(ที่มา - หนังสือพิมพ์ "ไทยโพสต์" ประจำวันพุธที่ 18 สิงหาคม 2542 หน้า 1 และ 14)

รายการ
"ตามรอยป๋วย คนดีที่หายาก"

วันอาทิตย์ที่ 22 สิงหาคม 2542

ณ หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

13.00-13.30 น. การแสดงดนตรี รำลึก อ. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และการพูดคุยถึงความเป็นมา รายละเอียดของงาน

13.30-14.00 น. การแสดงดนตรี การอ่านบทกวี

14.00-15.30 น. เสวนาหัวข้อ "คมความคิด อ.ป๋วยกับวิกฤติสังคมไทย"

15.30-16.00 น. การแสดงดนตรีไทย ทียู.แบนด์ รำลึก อ. ป๋วย

16.00-17.30 น. ช่วงการแสดงดนตรีโดยศิลปินรับเชิญ การอ่านบทกวี การรำลึกถึง อ. ป๋วย 5 จากบุคคลใกล้ชิด เช่น

วิทยากร เชียงกูล

17.30-17.50 น. การแสดงดนตรีไทย

17.50-18.00 น. การอ่านบทกวี

18.00-18.20 น. ละคร "ละคอนสะท้อน..."

18.20-18.40 น. ฉายสไลด์มัลติวิชั่น ชุด "ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ชีวิต ผลงานและอุดมการณ์"

18.40-18.50 น. การขับร้องเพลง "สันติประชาธรรม" โดย อ. ดุษฎี พนมยงค์

18.50-19.00 น. ประกาศสืบทอดเจตนารมณ์ อ. ป๋วย

19.00-19.30 น. นำเข้าสู่พิธีการส่งอัฐิ อ. ป๋วย

19.30 น. พิธีการส่งอัฐิ อ. ป๋วย

โดยคณะทำงานประสานกิจกรรมเพื่อรำลึกถึงศาสตราจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

มติชนรายวัน - 22 สิงหาคม 2542 หน้า 21

เพลงสันติประชาธรรม

เนื้อร้อง-เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ทำนอง-ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์

เพลงสันติไม่เคยตายไปจากหล้า
เมื่อประทีบแห่งศรัทธาเจิดจ้าทุกแห่ง
ก้าวต่อก้าว ก้าวไปไม่เปลี่ยนแปลง
หนทางสู่ดวงดาวนั้นยาวไกล
โดยสันติประชาธรรมกำหนดก้าว
เริ่มทางสู่ดวงดาวด้วยก้าวใหม่
สันติธรรมถ้วนหน้าประชาไทย
คือความใฝ่ฝันเห็นต้องเป็นจริง
เพลงสันติไม่เคยตายไปจากหล้า
เพราะเป็นเพลงแห่งประชาผู้ใหญ่ยิ่ง
ร่วมสืบเท้าก้าวไปไม่ทอดทิ้ง
ประสานสิ่งสันติธรรมนำประชา

หมายเหตุ - ประพันธ์เนื่องในงาน "คิดถึงอาจารย์ป๋วย - คนดีที่เหลืออยู่" หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6 มกราคม 2527

เพลง "ป๋วย อึ๊งภากรณ์"

เนื้อร้อง-ประยูร อัครบวร ทำนอง-กุลศักดิ์ เรืองคงเกียรติ
เรียงเรียงดนตรี - สินนภา สารสาส

อาจารย์ป๋วยนามนี้นี้ตราตรึง
เฝ้าคำนึงถึงคนดีถิ่นสยาม
คุณธรรมอันงดงาม
เลื่องลือนามผู้วิวัฒน์สัตยา
ความจริงแนบน้ำใจคน
ไม่หลอกตนไม่ลวงล่อต่อประชา
ทำความดีเสมอมา
สร้างศรัทธาสมศักดิ์ศรีเสรีไทย
อุดมการณ์อาจารย์ไม่แปรเปลี่ยน
ไม่หมุนเวียนตามอำนาจวาสนา
ไม่ค้อมหัวมัวเมาเงินตรา
กล้าทายท้าอำนาจอธรรม
อาจารย์ป๋วยคุณค่าของความดี
อุดมคติชี้ทางสว่างล้ำ
เปิดใจกว้างสร้างสันติธรรม
เราจดจำแซ่ซ้องก้องนิรันดร์
(สร้อย)
อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นคนดีศรีสยาม
อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นคนดีศรีสยาม
อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คนดีศรีสยาม....

มติชน –"ในหลวง" พระราชทานพวงมาลา "อาจารย์ป๋วย"

ในหลวง-พระราชินีพระราชทานพวงมาลาหน้าอัฐิ "อ. ป๋วย อึ๊งภากรณ์" ลูกศิษย์ลูกหาเตรียมยื่น "ชวน" ยกย่องให้เป็นรัฐบุรุษของประเทศวันที่ 25 สิงหาคมนี้ ระดมความเห็นประชาชน 5 หมื่นรายชื่อสร้างฉันทานุมัติ และเผยแพร่อุดมการณ์ "สันติประชาธรรม" ต่อต้านการคอร์รัปชัน ญาติเตรียมพิธีลอยอังคารวันอาทิตย์

เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม นายอนุสรณ์ ธรรมใจ ผู้ประสานงานเฉพาะกิจกลุ่มศรัทธานายป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เปิดเผยว่า นางนงนาท สนธิสุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษระดับ 9 ธปท. แกนนำของกลุ่มและคณะจะนำหนังสือที่จะมีถึงนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอให้ประกาศยกย่องนายป๋วยเป็นรัฐบุรุษของประเทศ ไปยื่นที่ทำเนียบรัฐบาลใน วันที่ 25 สิงหาคมนี้ เวลา 12.00 น. และเพื่อให้กระบวนการดำเนินการทุกอย่าง "เรียบง่ายและเป็นสามัญ" ทางกลุ่มจะรอการตัดสินใจ รวมทั้งรอการรวบรวมการแสดงความคิดเห็นของประชาชนโดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อนที่จะเริ่มรณรงค์รวบรวมรายชื่อประชาชนทั่วประเทศในเดือนตุลาคม ให้ได้รายชื่ออย่างน้อย 50,000 ชื่อ การรณรงค์ดังกล่าวจะยึดหลักที่จะสร้างฉันทานุมัติให้เกิดขึ้นในสังคมไทย รวมทั้งเป็นโอกาสในการเผยแพร่อุดมการณ์สันติประชาธรรมออกไปให้มากที่สุด จะเป็นการสร้างอนุสาวรีย์ให้นายป๋วย ที่ดีที่สุด

นายอนุสรณ์กล่าวว่า ทางกลุ่มขอเรียกร้องให้คนไทยร่วมกันต่อต้านการคอร์รัปชัน การโกงกิน การโกงเลือกตั้งทุกรูปแบบที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน ให้นักวิชาการยืนหยัดในหลักการเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาและเคารพต่อวิชาชีพ เรียกร้องให้พนักงาน ธปท. และข้าราชการกระทรวงการคลังสร้างกรอบจริยธรรมที่เข้มแข็งและเป็นอิสระจากฝ่ายการเมืองและทำงานอย่างหนักเพื่อพลิกฟื้นเศรษฐกิจไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืนและ เป็นธรรมกับคนส่วนใหญ่นอกจากนี้ทางกลุ่มเสนอให้มีการผ่านกฎหมาย ประกันการว่างงานมาบังคับใช้ด้วย

ที่หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดงาน "ตามรอยป๋วย คนดีที่หายาก" เพื่อรำลึกถึงนายป๋วย โดยในงานจัดแสดงดนตรีโฟล์กซอง โดยสุรชัย จันทิมาทร และวงดนตรี ทียู แบนด์ มีการอ่านบทกวี การแสดงดนตรีไทย การฉายสไลด์มัลติวิชั่น ชุด "ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ชีวิต ผลงาน และอุดมการณ์" การขับร้องเพลงสันติประชาธรรม ของนางดุษฎี พนมยงค์ ท่ามกลางศิษย์เก่าและคณาจารย์แน่นห้องประชุม

หลังจากนั้นจัดเสวนาหัวข้อ "คมความคิด อาจารย์ป๋วยกับวิกฤติสังคมไทย" โดยมีนายวิทยากร เชียงกูร ผู้อำนวยการสำนักวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต นายคมสัน โรจนจรรยา นายกสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย นายพีรพล ตริยะเกษม อดีตนายกนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2516 (อมธ.) เข้าร่วมเสวนา โดยผู้ร่วมเสวนาส่วนใหญ่จะพูดถึงแนวความคิดของนายป๋วย ที่เน้นการพัฒนาสังคม มากกว่าเศรษฐศาสตร์หรือการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงการวิเคราะห์บทความจากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน

นายวิทยากร กล่าวว่า นายป๋วยมองปัญหาแบบเชื่อมโยงองค์รวม โดยเน้นการมองเศรษฐกิจมหาภาคเป็นหลัก ทำให้วิชาเศรษฐศาสตร์ได้รับความสนใจจากนักศึกษา นายป๋วยก็ยังปกป้องธนาคารพาณิชย์และผลประโยชน์ของชาติในขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการ ธปท. มองว่าการพัฒนาสังคมต้องพัฒนาคนก่อนพัฒนาเศรษฐกิจ จึงตัดสินใจลาออกจากผู้ว่าการ ธปท. มาเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

"สำหรับหลักในการพัฒนาสังคมของอาจารย์ป๋วยที่คนมักจะพูดถึงกันอยู่เสมอคือ หนึ่ง ต้องมีสิทธิเสรีภาพ สอง ต้องมีสมรรถภาพ สาม เป็นเรื่องสำคัญต้องมีความยุติธรรม และสี่ ต้องมีความเมตตากรุณา ทั้งนี้เพื่อสร้างค่านิยมให้คนเห็นใจในเพื่อนมนุษย์ และกระตุ้นให้คนทำดีเพื่อสังคม" นายวิทยากรกล่าว และว่าส่วนบทความจากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน อาจารย์ป๋วยพูดถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน พูดถึงสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ต้องใช้อย่างประหยัดและรู้คุณค่าเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต

เวลา 19.00 น. พล.อ.อ. สิทธิ เศวตศิลา องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์อัญเชิญพวงมาลาพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มายังบริเวณห้องอนุสรณ์สถานปรีดี พนมยงค์ โดยมีคุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และครอบครัวนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งมีนายจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชาย ต้อนรับ จากนั้นเวลา 19.30 น. ได้อัญเชิญอัฐิจากหน้าอนุสรณ์สถานลงมาด้านหน้าตึกโดม เพื่อประกอบพิธีสงฆ์สวดมาติกาบังสุกุล หลังจากนั้น อธิการบดีได้อ่านคำประกาศสดุดีสืบทอดเจตนารมณ์อุดมการณ์นายป๋วย

ต่อมาคุณหญิงนงเยาว์และนายนริศ ได้อัญเชิญอัฐิเคลื่อนขบวนออกไปทางประตูทางออกฝั่งท่าพระจันทร์ เลาะไปทางสนามหลวง เพื่อที่จะนำขึ้นรถโดยมีนายจอนเป็นผู้รับต่อ

นายจอนให้สัมภาษณ์ว่า จะนำอัฐิไปลอยอังคารในวันที่ 29 สิงหาคม ที่ อ. สัตหีบ จ. ชลบุรี โดยแต่เดิมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ขออัฐิส่วนหนึ่งนำมาบรรจุเพื่อให้ชาวธรรมศาสตร์เคารพสักการะ แต่ทางครอบครัวไม่เห็นด้วย เนื่องจากไม่ต้องการให้อัฐิหลงเหลืออยู่ ทางญาติรู้สึกยินดีกับการจัดงานของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนเรื่องกิจกรรมที่รัฐบาลจะจัดเพื่อเชิดชูเกียรตินั้น ตนไม่เห็นความสำคัญมากนัก

นายนริศให้สัมภาษณ์ว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะจัดทำบันทึกความทรงจำของนายป๋วยกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ทันปีใหม่ที่จะถึงนี้ โดยจะรวบรวมคำลงนามไว้อาลัยที่ห้องอนุสรณ์สถานปรีดี และผู้ที่ร่วมลงนามในเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เข้าไปรวมด้วย นอกจากนี้จะปลูกฝังประชาธิปไตยในหลักสูตรโรงเรียนประถมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของนายป๋วยให้เป็นจริง จากนั้นวันที่ 15 กันยายน จะมีพิธีทำบุญครบ 50 วันด้วย

(ที่มา – มติชนรายวัน ฉบับวันอังคารที่ 24 สิงหาคม 2542 หน้า 1 และ หน้า 21)

พิธีลอยอังคาร และ พิธีบำเพ็ญกุศลครบ 50 วัน

พิธีลอยอังคารของศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้จัดขึ้นเมื่อวันเสาร์ที่ 28 สิงหาคม 2542 บนเรือรบหลวงกระบุรี ซึ่งได้นำเอาเถ้าอัฐิไปโปรยลงทะเล ณ บริเวณด้านทิศใต้ของเกาะคราม อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีผู้ไปร่วมพิธีประกอบไปด้วยคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อดีตผู้ใต้บังคับบัญชา ญาติมิตร และบุตรชายของท่านผู้วายชนม์ไปร่วมในพิธีดังกล่าวเป็นจำนวนมาก (ประมาณ 300 คน)

เถ้าอังคารได้รับการบรรจุอยู่ในผอบขนาดเขื่องสีทองวางอยู่บนพานสีทอง พรั่งพร้อมไปด้วยพานดอกไม้หลากสีสันและของหอม และภายหลังจากที่ได้มีพิธีคารวะอังคารเรียบร้อยแล้ว เถ้าอังคารพร้อมดอกไม้ก็ถูกโปรยลงยังพื้นน้ำทะเลสีครามเบื้องล่าง กลายเป็นภาพของกลีบบุปผานานาชนิดลอยฟ่องสวยงามด้วยสีเหลือง สีขาว สีแดง สีชมพู และสีม่วงทั่วผืนน้ำ...ท่ามกลางความอาลัยของผู้ไปร่วมพิธี มีหนังสือพิมพ์ได้รายงานข่าวดังกล่าว 2 ฉบับด้วยกัน

ไทยโพสต์ ฉบับวันจันทร์ที่ 30 สิงหาคม 2542 บรรยายว่า "ทายาทและศิษยานุศิษย์ของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ นำโดยนายใจ อึ๊งภากรณ์ และนายนริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพิธีลอยอังคารของอดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศ ผู้ต้องพลัดพรากจากประเทศไป 22 ปี ที่ฐานทัพเรือสัตหีบ เมื่อวันเสาร์"

เดอะซันเดย์เนชั่น ฉบับประจำวันอาทิตย์ที่ 29 สิงหาคม 2542 ได้บรรยายใต้ภาพเป็นภาษาอังกฤษ ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า "ดอกไม้งานแด่ป๋วย – ใจ อึ๊งภากรณ์, บุตรชายคนหนึ่งของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์, พร้อมด้วยทหารเรือ 2 นาย โปรยดอกไม้ลงสู่พื้นทะเล ณ ฐานทัพเรือสัตหีบ เมื่อวานนี้ หลังจากที่ใจ และ จอน อึ๊งภากรณ์ ได้ลอยอังคารของ ดร.ป๋วย ลงไปเรียบร้อยแล้ว ณ จุดดังกล่าว, ดร.ป๋วย เป็นปัญญาชนที่ได้รับความนับถืออย่างสูง ท่านถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม (2542) ที่กรุงลอนดอน"

วาระสุดท้าย....

สายลมพริ้ว ทิวคลื่น เป็นระลอก สัญญาณบอก เปลี่ยนแปลง ตามวิถี
เกิดแก่ เจ็บและตาย ทุกชีวี กำเนิดมี กำหนดหมาย ให้เป็นไป
ยามชีพยัง ท่านสร้างสรรค์ ล้วนงามเลิศ ต้นกำเนิด เศรษฐทัศน์ นำสมัย
เศรษฐกิจ ก้าวหน้า พัฒนาไทย เป็นผู้ใช้ ความรู้ กู้บ้านเมือง
นับแต่นี้ ไม่มีแล้ว คนชื่อ "ป๋วย" คนเคยช่วย ชี้แนะใน หลายหลายเรื่อง
ประสานกิจ ประศาสน์การ งานรุ่งเรือง แลล้วนเครื่อง - หมายคนดี มีคุณธรรม
อัฐิธาตุ ลอยหาย ในสายสินธุ์ กลับสู่ถิ่น ชลาศัย ในสยาม
คืนสู่ ธรรมชาติ สะอาดงาม เหลือแต่ความ ดีไว้ ให้ยลยิน
สายลมพริ้ว ทิวคลื่น เป็นระลอก สัญญาณบอก ถึงเวลา คราคืนถิ่น
อาลัยลา ตาแลลับ กลับแผ่นดิน ร่างสูญสิ้น วิญญาณท่าน สู่สวรรคาลัย.

(คัดจาก "คนดีที่จากไป" หนังสือแจกเนื่องในพิธีบำเพ็ญกุศลครบ 50 วัน)

ขอดวงวิญญาณของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จงไปสู่สุคติเถิด...พวกเราชาวไทยจะไม่ลืมคุณูปการของท่านตลอดไป

หมายเหตุจากบทความเรื่อง "ลุงป๋วยในชีวิตผม" ของ ยงยุทธ ยุทธวงศ์ หลานลุงของอาจารย์ป๋วย ได้เขียนไว้ตอนหนึ่งว่า "ลุงป๋วย เป็นพี่ของแม่ผม ผมไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะจากกับลุงป๋วยที่อ่าวไทย ที่ซึ่งเราส่งอัฐิของลุงกลับคืนสู่ธรรมชาติ

แต่ที่จริงลุงก็ไม่ได้จากผมไปจริงๆ หรอก ไม่เพียงแต่อัฐิของลุงส่วนหนึ่งยังอยู่ในวัดปทุมคงคาซึ่งผมจะไปเยี่ยมเคารพเมื่อไรก็ได้เท่านั้น แต่ลุงยังอยู่กับจิตวิญญาณของผมตลอดไป อุ่นใจได้ว่า เราไม่มีวันจากกัน วัดปทุมคงคาตลาดน้อย แพปลาริมเจ้าพระยา...บริเวณนี้เป็นบ้านของลุงมาแต่เด็ก..."

พิธีบำเพ็ญกุศลครบ 50 วัน การถึงอนิจกรรมของศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ในวันพุธที่ 15 กันยายน 2542 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดให้มีพิธีบำเพ็ญกุศลครบ 50 วัน ขึ้น ณ อาคารวิจัยและบริการทางวิชาการ และอาคาร บร. 4 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยกำหนดการ ได้แบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 ส่วน คือ ช่วงแรก (ภาคกลางวัน) เวลา 09.30น.- 14.00 น. มีการบรรเลงดนตรีไทย, พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์, ถวายเครื่องสังฆทาน, แขกผู้มีเกียรติรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน และมีการเสวนา

ช่วงหลัง (ภาคกลางคืน) เวลา 18.00 น. - 21.00 น. มีเพลงประสานเสียง วิดีโอ เรื่อง "ชีวิต ความคิด และอุดมการณ์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์" การแสดงของนักศึกษาชุมนุมการละคอน เสนอ "ละคอน สะท้อน..." และปิดท้ายรายการด้วยการแสดงดนตรีเพื่อชีวิตวง "หงา คาราวาน" และศิษย์เก่า

ในโอกาสดังกล่าว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดพิมพ์หนังสือเพื่อแจกเป็นที่ระลึกชื่อ "คนดีที่จากไป" ซึ่งเป็นหนังสือประมวลรูปภาพพิธีไว้อาลัย (เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2542) พิธีรับอัฐิ (เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2542) และพิธีลอยอังคาร (เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2542) ความหนา 48 หน้า ในรูปเล่มและภาพประกอบที่สวยงามมาก เหมาะสมกับเป็นการจัดทำเพื่อเป็นที่ระลึกถึงคนดี - อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อย่างแท้จริง

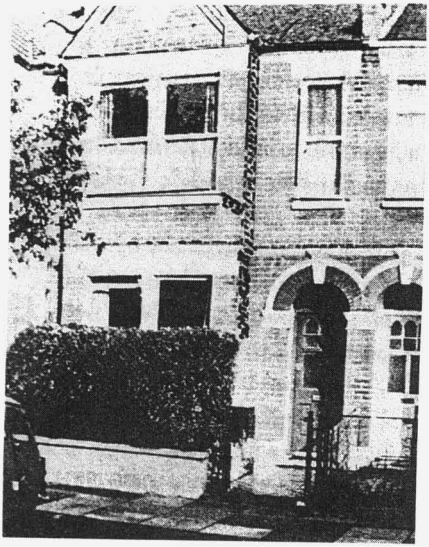

บ้านเลขที่ 41 Lavenham Road
ชานกรุงลอนดอน ที่พักพิงยามชรา

ถ่ายรูปกับนางมาร์กาเรต สมิท ภริยา และ
โรซา บุตรสาวของ ใจ อึ๊งภากรณ์ เมืองออกซ์ฟอร์ด (ภาพ : ไมตรี อึ๊งภากรณ์)

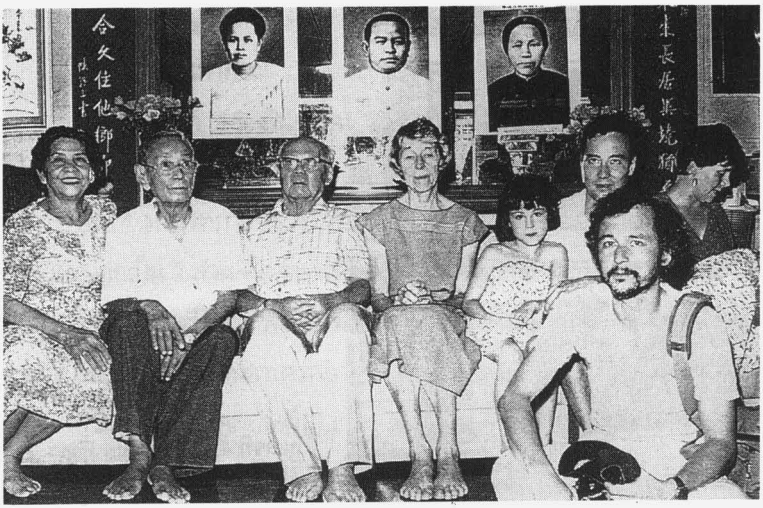

อาจารย์ป๋วยและภริยาถ่ายภาพกับญาติพี่น้อง

ยานคู่ชีพ ของผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพพิธีลอยอังคาร ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดยเรือหลวงกระบี่
ณ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี วันเสาร์ที่ 28 สิงหาคม 2542

ส่วนที่ 3

บทความ และสกู๊ปข่าวเกี่ยวกับประวัติชีวิต ผลงาน และคำไว้อาลัย

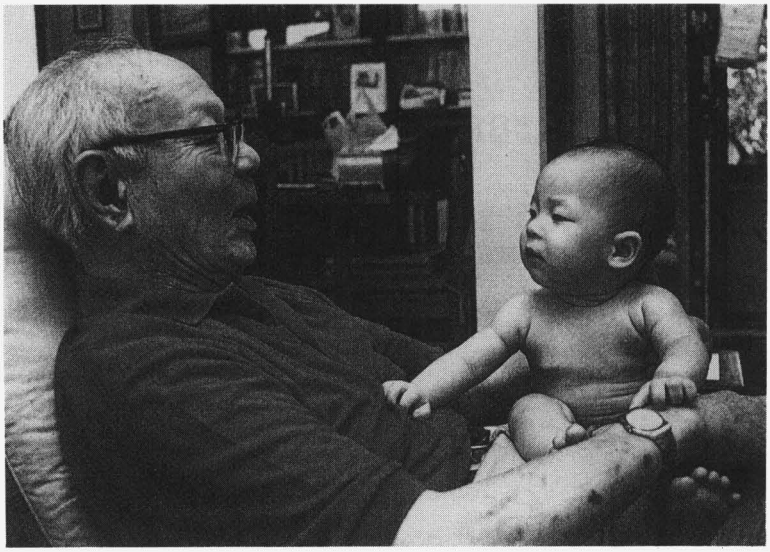

อาจารย์ป๋วยกับหลานคนหนึ่ง

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ – เสียชีพอย่าเสียสิ้น

ถึงแม้ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จะถึงแก่อนิจกรรมตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม ที่ผ่าน แต่ข่าวร้ายนี้กลับใช้เวลาเดินทางอย่างล่าช้าเป็นเวลากว่าสัปดาห์

นั่นอาจเป็นไปตามความตั้งใจของ ดร. ป๋วย ที่ต้องการให้จัดพิธีกรรมอย่าง รวบรัดเรียบง่าย เหลือเพียงเถ้ากระดูกเท่านั้นที่เดินทางกลับมาตุภูมิ

เหมือนกับที่รัฐบุรุษปรีดี พนมยงค์เคยดำเนินการไว้ก่อนหน้านั้นในปี 2527

และต่อไปนี้คือวาทะความคิดที่สะท้อนให้เห็นทัศนคติทางสังคมของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์...คนดีที่สังคมไทยไม่มีที่ว่างให้

ธรรมมะในด้านเศรษฐกิจ

จากเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย 2499

บุคคลที่มีความสามารถในกิจการค้าหรือทำงานใดก็ตาม ทำให้มีรายได้ส่วนตัวมากมาย หรือมีทรัพย์สมบัติเป็นมรดกตกทอดมา แม้ว่าจะได้รับมาโดยสุจริต ถ้าไม่ได้ทำให้ทรัพย์นั้นเกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวมแล้ว ถือว่าไม่ถูกหลักธรรมะในทางเศรษฐกิจ

การที่กล่าวเช่นนี้เพราะมีความเข้าใจว่า การที่บุคคลผู้มีทรัพย์สินมากมาย นำเงินนั้นมาลงทุนทำงานให้เกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ได้ปฏิบัติถูกตามหลักธรรมะแล้ว เพราะได้ช่วยส่งเสริมให้ประเทศมีเศรษฐกิจดีขึ้น โดยบุคคลนั้นไม่ได้รับประโยชน์แต่เพียงผู้เดียว บุคคลอื่น ๆ ก็ได้รับประโยชน์จากเงินนั้นด้วย

เศรษฐศาสตรบัณฑิตอันพึงปรารถนา

จาก อนุสรณ์เศรษฐศาสตร์ 2506

ถ้าเราจะเรียนเป็นนักเศรษฐกิจ จะเรียนแต่เพียงเศรษฐศาสตร์ก็คงจะพอ แต่เราจะเรียนเป็นบัณฑิต เพื่อให้ได้ปริญญาเศรษฐศาสตรบัณฑิต วิสัยบัณฑิตย่อมต้องพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในกรอบแห่งความเป็นจริง และความเป็นจริงแห่งสังคมศาสตร์นั้นย่อมสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ จะพิจารณาเศรษฐกิจโดด ๆ หาได้ไม่

ความชอบธรรมในมหาวิทยาลัย

จาก หนังสือที่ระลึกพระยาราชวรัยการ 28 พฤษภาคม 2513

ระบบประชาธิปไตยภายในมหาวิทยาลัย หมายความว่า นิสิตนักศึกษามีโอกาสได้แสดงความเห็นโดยเสรี เกี่ยวกับหลักสูตรหรือการสอนการวิจัยในมหาวิทยาลัย และเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพหรือบริการนักศึกษา นักศึกษาควรได้มีสิทธิออกความเห็นอภิปรายพร้อมด้วยเหตุผล เมื่อมีข้อบังคับออกมา นักศึกษาควรได้รับคำชี้แจงให้เข้าใจถ่องแท้ และมีโอกาสออกความเห็นได้โดยไม่ถูกลงโทษ หรือหวาดเกรงการลงโทษ มีการเลือกตั้งโดยนักศึกษาเอง ให้นักศึกษาเป็นผู้แทนเป็นกรรมการสโมสรและกรรมการสวัสดิการนักศึกษาเหล่านี้ เป็นต้น

การที่จะบริหารมหาวิทยาลัยและปกครองนักศึกษาได้ด้วยความชอบธรรมนั้น อาจารย์จะต้องทรงไว้ด้วยขันติธรรม วิริยธรรม มีฉันทะและเมตตากรุณาแก่ศิษย์ ปราศจากภยาคติความหวาดกลัว หรือโทสาคติความโกรธฉุนเฉียว ส่งเสริมให้ศิษย์ปฏิบัติตามทำนองคลองธรรมแห่งระบบประชาธิปไตย โดยใช้เหตุผลและความคิด และที่สำคัญที่สุด คือ อาจารย์ผู้ใหญ่จะต้องวางตนอยู่ในศีลในธรรม ให้เป็นที่เชื่อถือแก่ศิษย์และอาจารย์ผู้น้อยทั้งปวงด้วย

เยาวชนกับเศรษฐกิจ : ความรับผิดชอบของผู้ใหญ่

จาก ศาสนธรรมกับการพัฒนา 2530

กล่าวโดยส่วนรวม การศึกษากับเศรษฐกิจนั้นเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีผลต่อกันอย่างสนิท คือถ้าการศึกษาของชาติดี แรงงานของชาติก็ดีตาม และจะช่วยเศรษฐกิจของชาติให้ดีด้วย กลับกันถ้าการศึกษาของชาติเลว แรงงานก็จะเลวตาม และเศรษฐกิจของชาติก็ยิ่งเลวลง

อีกประการหนึ่ง การพัฒนาการศึกษานี้ยังช่วยการพัฒนาเศรษฐกิจได้ถึง 2 นัย คือ นอกจากจะช่วยให้เศรษฐกิจส่วนรวมก้าวหน้าขึ้นแล้ว ยังเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะกระจายทรัพย์สินและรายได้ให้ทั่วถึงกัน ทำให้เด็กทุกคนมีโอกาสหาความเจริญได้เสมอกันยิ่งขึ้น

หลักสูตรและวิธีสอน ไม่ว่าจะเป็นชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นอาชีวะหรือสายสามัญ ถ้าเรายึดถือใช้แบบเดียวกันทั่วประเทศ ผมเกรงว่าจะไม่ได้ผล เพราะประเทศไทยเราแต่ละท้องถิ่นก็มีลักษณะเศรษฐกิจแตกต่างกันไป บ้างก็หนักทางเกษตร บ้างก็หนักทางเหมืองแร่และทำไร่ทำสวน เราน่าจะจัดหลักสูตรและวิธีสอนให้เข้ากับลักษณะของแต่ละท้องถิ่นเพื่อทำความเข้าใจและสนใจแก่นักเรียนให้ดี

การศึกษาชั้นอุดมนั้น แตกต่างกับการศึกษาชั้นมัธยมอยู่หลายประการ ทั้งในด้านวัยของนักเรียน ในด้านวิชาที่เรียนกับวิธีเรียน นักเรียนมหาวิทยาลัยอยู่ในวัยที่เกือบจะเป็นผู้ใหญ่แล้ว ควรจะให้มีอิสรภาพ และความรับผิดชอบในตนเองเพิ่มขึ้น เพื่อเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ได้จริงๆ และเป็นบัณฑิตได้จริง ๆ

การเรียนก็ควรจะเป็นไปในรูปเรียนด้วยตนเองมากกว่าที่จะพึ่งครู นักเรียนกับครูในชั้นอุดมศึกษาควรจะมีสายสัมพันธ์ด้านวิชาการ 2 ทาง คือ จากครูไปสู่นักเรียนและจากนักเรียนไปสู่ครูด้วย มิใช่ครูเป็นผู้บอกสอนนักเรียนอย่างเดียวแบบในชั้นมัธยม

ความรับผิดชอบของผู้ใหญ่ในการที่จะห้ามเยาวชนมิให้ทำบาป และส่งเสริมให้ทำความดีความงามนั้น ยากขึ้นทุกวัน เฉพาะอย่างยิ่งในระบบเศรษฐกิจเร่งรัดพัฒนา ผู้ใหญ่บางคนที่กล่าวว่า เราจะพัฒนาเศรษฐกิจให้สำเร็จดีต้องยอมผ่อนผันให้มีการทุจริตบ้างนั้น เป็นผู้ใหญ่ซึ่งไม่รับผิดชอบต่อเยาวชน ถ้าจะต้องทุจริตกันถึงพัฒนาเศรษฐกิจได้แล้ว ผมว่าอย่าพัฒนากันเลย ปล่อยให้กินเผือกกินมันกันอย่างสุจริตดีกว่า

ข้อคิดจากสหรัฐอเมริกา จาก สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 9 มีนาคม - พฤษภาคม 2514

จริงอยู่ ในระบบประชาธิปไตยนั้น บุคคลทั้งหลายย่อมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอยู่เป็นธรรมดา ผู้ที่มีอำนาจปกครองอยู่ย่อมต้องเผชิญกับข้อวิพากษ์วิจารณ์ของสาธารณชนอยู่เสมอ แต่ทิฐิมานะนั้นเป็นบาปอย่างใหญ่หลวง จะเปิดช่องทางให้เกิดความแตกร้าวขึ้นได้อย่างรุนแรง วิธีแก้ไขป้องกันมิใช่การจำกัดเสรีภาพในความคิด การพูด การเขียน แต่หากควรใช้วิธีให้เสรีภาพในความคิด การพูด และการเขียนให้มากขึ้นให้แพร่หลายทั่วถึงกันทุกฝ่าย

ถ้าถือหลักสามัคคีโดยมั่นคงแล้ว จะต้องยอมให้มีการวิพากษ์วิจารณ์การตำหนิต่าง ๆ โดยเสรี โดยคำนึงเสียว่าเป็นการช่วยกันติเพื่อก่อเพื่อประโยชน์แห่งมหาชน

พวกเราที่ได้มีวาสนาสูงกว่าเพื่อนร่วมชาติทั้งหลาย คือ ได้เรียนชั้นอุดมศึกษา (แม้ในประเทศไทย) และได้เรียนในมหาวิทยาลัยที่ดี มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ย่อมมีความรับผิดชอบในชะตากรรมของชาติและสังคมไทย มากกว่าตาสีตาสาหรือใคร ๆ ในประเทศเรา

ปัญหามีอยู่ว่า เราจะถือเป็นธุระหรือว่าธุระไม่ใช่! เราจะใจเด็ดหรือจะใจเย็นเอาตัวรอดแสวงหาความสุขสบายตามยถากรรม ?

บันทึกประชาธรรมไทยโดยสันติวิธี จาก สันติประชาธรรม 2516

ถ้ายึดมั่นในหลักประชาธรรมแล้ว ไม่มีวิธีอื่นใดเพื่อได้มาซึ่งประชาธรรม นอกจากสันติวิธี...การใช้อาวุธขู่เข็ญประหัตประหารกันเพื่อประชาธรรมนั้น แม้จะสำเร็จอาจจะได้ผลก็เพียงชั่วครู่ชั่วยาม จะไม่ได้ประชาธรรมถาวร เมื่อฝ่ายหนึ่งใช้อาวุธแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งแพ้ ก็ย่อมคิดใช้อาวุธโต้ตอบ เมื่ออาวุธปะทะกันแล้วจะรักษาประชาธรรมไว้ได้อย่างไร

ประชาธรรม คือ ธรรมเป็นอำนาจ ไม่ใช่อำนาจเป็นธรรม...ประชาธรรมย่อมสำคัญที่ประชาชน ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ต้องการประชาธรรมก็ย่อมไม่มีทางที่ใครจะหยิบยื่นให้

มหาวิทยาลัยกับสังคมไทย จาก ศูนย์ศึกษา ปีที่ 19 เมษายน-มิถุนายน 2516

โครงการพัฒนาประเทศ จะมุ่งพิจารณาแต่ในแง่เศรษฐศาสตร์ย่อมบกพร่องได้ง่าย เพราะบางทีความเจริญทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและทางการเมืองได้ ด้วยเหตุฉะนี้ความรู้แบบพหูสาขาวิชา จึงสำคัญยิ่งนักสำหรับอาจารย์สังคมศาสตร์ ในด้านวิทยาศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน ความรอบรู้ซึ่งเกิดจากงานวิจัยจึงเป็นช่องทางสำคัญที่มหาวิทยาลัยจะบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมได้ ไม่ควรละเลย

รูปงานของมหาวิทยาลัยไม่ควรจะเหมือนกับรูปงานหน่วยราชการ เพราะมหาวิทยาลัยจะต้องเน้นหนักไปทางศึกษาอบรม ถ่ายทอดวิชา มีความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์กับอาจารย์ มีการศึกษาวิจัย และมีการสร้างจริยวัตรของปัญญาชน

บรรดาบุคคลที่ประกอบขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยนั้น ไม่ควรจะแยกเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชา แต่ควรแยกเป็นผู้ต้องการแสวงวิชากับผู้ที่ช่วยให้ผู้อื่นได้วิชา อาจารย์มีหน้าที่สองหน้าที่ คือ ช่วยให้ศิษย์ได้วิชา

และแสวงวิชาของตนเองด้วย

มหาวิทยาลัยควรจะเป็นจุดรวมนั้น คือ การอยู่ร่วมกันและถ่ายเทวิชาและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สังคมไทยเป็นสังคมที่บุคคลต่าง ๆ มีชั้น ทรัพย์สิน และความเป็นอยู่แตกต่างกันมากมาย ถ้ามหาวิทยาลัยมีศิษย์และอาจารย์จำเพาะแต่ที่มาจากพื้นเพเดียวกันหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ เช่น มาจากกรุงเทพฯ หรือมาจากครอบครัวข้าราชการ มหาวิทยาลัยนั้นจะเจริญทางความคิดอย่างสมบูรณ์มิได้

มหาวิทยาลัยควรจะเป็นที่รวมของคนในระดับต่าง ๆ ในประเทศ ผู้ที่อยู่ในชนบทกันดาร ผู้ที่มีรายได้น้อยแต่มีวุฒิปัญญาเรียนได้ จึงควรได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ เป็นการเสาะแสวงหาช้างเผือกในป่า ทั้งนี้ยังมิได้กล่าวถึงความยุติธรรมแห่งสังคม และยังมิได้คำนึงถึงหลักการของประธานาธิบดีรามอน แม็กไซไซ ที่ว่า "ใครเกิดมามีน้อย กฎหมายบ้านเมืองควรช่วยให้มีมาก"

การจำกัดเสรีภาพทางวิชาการเมื่อจะมีขึ้น ก็ควรจะมีด้วยมติของคณาจารย์ คือ อาจารย์ทั้งหลายเป็นผู้กำหนดโดยส่วนรวม เสรีภาพทางวิชาการดังกล่าวเป็นหลักการสำคัญของมหาวิทยาลัย จะเกิดขึ้นไม่ได้ตราบใดที่มหาวิทยาลัยยังอยู่ในระบบราชการ

การอบรมการสอนนั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ คือ อำนวยให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตได้ ความเป็นบัณฑิต หมายความว่า (1) เป็นมนุษย์ที่ดี (2) เป็นพลเมืองที่ดี และ (3) เป็นผู้สามารถประกอบอาชีพ ต้องพร้อมสมบูรณ์ทั้ง 3 ประการ และความสำคัญก็เป็นไปตามลำดับ 1-2-3

บุคคลจะมีประโยชน์ไม่ได้ ถ้ามีแต่ความรู้สำหรับอาชีพอย่างเดียว ต้องเป็นคนดี มีศีลธรรม ถือความสัตย์ รักศิลปะและความงาม รักหมู่คณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๆ ฯลฯ ที่สำคัญที่สุด คือ ไม่ยอมเป็นหุ่นกระบอกให้มือที่สามชักใย หรือกรอกคำพูดใส่ปาก หรืออีกนัยหนึ่งเราต้องสอนและอบรม และส่งเสริมให้ศิษย์รู้จักใช้ความ

คิดโดยอิสระ

ผู้ที่กล่าวว่า "นักศึกษามีหน้าที่เฉพาะแต่การเรียน" นั้น กล่าวถูกและกล่าวผิดแล้วแต่จะตีความหมายคำว่าเรียนกว้างหรือแคบเพียงใด ถ้าตีความหมาย "เรียน" อย่างแคบ ก็เป็นมิจฉาทิฐิแน่นอน ไม่ว่าใครจะเป็นผู้กล่าว ถ้าหมายความว่านักศึกษาจะต้องเรียนโดยเอาใจใส่ต่อเหตุการณ์ของชุมชน เรียนโดยสนใจช่วยแก้ปัญหาบ้านเมือง เรียนโดยแสดงความคิดเห็นโดยอิสระและใช้วิธีสันติ แม้ว่าจะร่วมกันเป็นหมู่มากก็เป็นความหมายที่ถูก

ปาฐกถา เรื่อง "อุดมคติ" จาก อุดมคติสำหรับคนรุ่นใหม่ 2537

เสรีภาพเป็นเนื้อดิน อากาศ และปุ๋ย ที่จะทำให้พฤกษชาติแห่งความคิดเจริญเติบใหญ่ขึ้นได้ และเมื่อความคิดนำไปสู่อุดมคติ อุดมคติจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลในสังคมสามารถใช้ความคิดอย่างเสรี ปราศจากพันธนาการของจารีตประเพณี หรืออีกนัยหนึ่ง เราต้องสนับสนุนให้มนุษย์แต่ละคนใช้ความคิดอย่างมีเสรีภาพ ชนิดที่ไม่ต้องพึงหวาดหวั่นว่าจะเป็นความคิดนอกลู่นอกทาง

เสรีภาพสร้างความเจริญให้แก่ความคิดของมนุษย์ได้ฉันใด การใช้เสรีภาพในการคิดย่อมช่วยให้เกิดอุดมคติในสมาชิกแห่งสังคมฉันนั้น และอุดมคติของสมาชิกต่าง ๆ ในสังคมซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปหลาย ๆ กระแสนั้น ย่อมจะทำให้สังคมนั้นเจริญมั่งคั่งดีกว่า "อุดมการณ์ อันหนึ่งอันเดียวของสังคม"

เราท่านมักได้ยินเสมอว่า "อุดมคติกินไม่ได้" คันปากนักอยากจะตอบเสียเหลือเกินว่า ใครเล่าบ้าพอที่จะกินอุดมคติ หรือมิฉะนั้น ก็มีผู้กล่าวว่า "ไอ้ที่คุณคิดจะทำนั่น มันเป็นอุดมคติแต่ปฏิบัติไม่ได้" ต้องตอบว่า สิ่งที่ดีนั้นปฏิบัติยาก ไม่ใช่ปฏิบัติไม่ได้ ต้องพยายามปฏิบัติให้ได้ สิ่งที่เลวนั้นจะปฏิบัติให้ง่ายสักปานใดก็ดีขึ้นมาไม่ได้

แนวใหม่ในการพัฒนาประเทศ จาก ศาสนธรรมกับการพัฒนา 2530

ไม่ว่าปัญหาทางเศรษฐกิจก็ดี ปัญหาทางสังคมก็ดี หรือปัญหาทางการเมืองเกี่ยวกับประชาธิปไตยก็ดี ถ้าหากว่าเราจะคิดแนวใหม่แล้ว คิดจะแก้ด้วยแนวใหม่แล้ว เราจะต้องอาศัยใช้พลังใหม่ของเราให้เป็นประโยชน์จริง ๆ เราจะต้องอาศัยความเคารพระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง และไม่ว่าประชาชนจะมีการศึกษาต่อเพียงใด จะยากจนสักเพียงใด ผมเห็นว่าหลักสำคัญในการที่จะอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขก็คือ การเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์แต่ละคนนั้น

เหลียวหลัง แลหน้า จาก ธปท. ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับ 1 เมษายน 2519

ผมเสียดายที่รู้สึกว่า ได้บกพร่องไปในการพิจารณาเรื่องเศรษฐกิจของประเทศ คือ ดูแต่ความเจริญเติบโตของส่วนรวมเป็นใหญ่ ไม่ได้เฉลียวถึงความยุติธรรมในสังคม ข้อนี้จึงพยายามแก้ด้วยวิธีพัฒนาชนบทอย่างจริงจัง

อาจารย์บางท่านบอกว่า ถ้าเรามัวแต่เอาใจใส่เรื่องความยุติธรรมทางสังคม จะทำให้ประเทศในส่วนรวมเจริญช้าลง ฉะนั้น จึงควรพัฒนาเศรษฐกิจเสียก่อน ถึงคนมีจะมีมากขึ้นคนจนจะจนลงก็ตาม ในไม่ช้า ความเจริญก็จะลงมาจนถึงคนจนเอง เราได้ใช้วิธีนี้มา 20-30 ปีแล้ว ปรากฏว่าไม่ได้ผล

อาจารย์บางท่านอ้างว่า ความยุติธรรมในสังคมนั้น ไม่ขัดกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าเรามุ่งช่วยคนจน ปล่อยให้คนมั่งมีเขาช่วยตัวเอง ประเทศทั้งประเทศก็จะเจริญ บางประเทศได้เคยใช้วิธีนี้มาแล้ว แต่ประสบความล้มเหลว ผมเองเชื่ออย่างตำราหลังนี้ แต่เห็นว่า ต้องใช้วิธีการให้ถูก

งานอาสาสมัครกับการพัฒนาชนบทไทย ความรู้เรื่อง เมืองไทย จากช่วงหนึ่งของกาลเวลา 2528

ประชาธรรมเป็นคำที่ผมต้องการใช้มากกว่าประชาธิปไตย เพราะในวงการเมืองนั้น คำว่า ประชาธิปไตย ใช้กันจนเฝือ เช่น ในโรงเรียนไทย แม้จะอยู่ในระบบเผด็จการ เขาก็ยังสอนให้นักเรียนท่องว่า "ประเทศไทยเป็นเสรีประชาธิปไตย"

อีกประการหนึ่ง การเป็นประชาธิปไตยนั้น ถ้าไม่อาศัยหลักธรรมแล้ว ย่อมไม่สมบูรณ์และบกพร่องแน่ เพราะถึงแม้เราจะปกครองกันด้วยเสียงข้างมาก ถ้าเสียงข้างมากโน้มเอียงไปเชิงพาลแล้ว ก็ต้องเปิดโอกาสให้เสียงข้างน้อยสามารถถกเถียงเรียกร้องให้มีสิทธิแสดงความเห็นได้จึงจะเป็นธรรม

หลักประชาธรรมเป็นหลักกว้าง ๆ มีองค์ประกอบเป็นแก่นสาร 2 ประการคือ เสรีภาพและสิทธิของคนแต่ละคน (จำกัดความตามเอกสารสหประชาชาติ เรื่องสิทธิมนุษยชน) ภายในขอบเขตที่ไม่ทำลายเสรีภาพและสิทธิของผู้อื่น นี่ประการหนึ่ง

ประการที่สอง คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดโชคชะตาของสังคมที่เราอาศัยอยู่ แต่ละคนมีสิทธิหน้าที่เท่ากันในเรื่องนี้ ไม่ว่าจะมีฐานะ เพศ หรือกำเนิดมาอย่างใด...รูปแบบของประชาธรรมจะเป็นอย่างใดก็แล้วแต่กาลเทศะ ไม่จำเป็นต้องเอาอย่างรูปแบบของยุโรป อเมริกา

(อ้างจาก–ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ประสบการณ์ชีวิตและข้อคิดสำหรับคนหนุ่มสาว / มูลนิธิโกมล คีมทอง)

(ที่มา–คอลัมน์ "จุดประกาย", กรุงเทพธุรกิจ ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542)

เสี้ยวชีวิตที่รื่นรมย์ ของ อาจารย์ป๋วย

นายชวลิต ธนะชานันท์ ประธานกรรมการและกรรมการบริหาร ธนาคารเอเชีย จำกัด (มหาชน) ในฐานะอดีตผู้ว่าการ ธนาคารแห่งประเทศไทย และผู้ใกล้ชิด ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กล่าวถึง ช่วงหนึ่งในชีวิตที่เคยสัมผัส ดร. ป๋วย ว่า

"สมัยเรียนปริญญาตรีที่ลอนดอนด้วยเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง

โดยสอบได้ท็อปทุกวิชา ผลการเรียนโดดเด่นมากจนกระทั่งจบปริญญาเอก เป็นคนที่มีหลักวิชาการที่ดี พูดจามีเหตุผล มีน้ำหนัก รู้จักจังหวะในการพูดและวางตัว อย่างไรก็ตามในช่วงที่ท่านเข้ามาเป็นผู้ช่วยหัวหน้าหน่วย ผมเห็นท่านใส่ชุดสีกากี ขี่จักรยานมาทำงานตลอดเวลา ผมเพิ่งเห็นคนทำตัวอย่างนี้

"ตอนที่ผมเดินทางไปอังกฤษก็มีโอกาสเยี่ยมบ่อย ๆ กว่า 10 ครั้ง ท่านก็จะมีสมุดรายชื่อบุคคลทุกคน ทุกวงการที่รู้จัก ก็จะถามถึงคนเหล่านี้ ถ้าหากย้ายหรือเสียชีวิตท่านก็จะขีดออกเป็นลูกศร"

"การไปเยี่ยมท่านเป็นเรื่องยาก เพราะว่าภรรยาคุณมาร์กาเรตค่อนข้างเข้มงวดให้เฉพาะคนที่ไว้ใจจริง ๆ ซึ่งก็มีไม่กี่ท่าน รวมทั้งคุณนุกูล ประจวบเหมาะ ก็รักท่านมาก ต้องไปเยี่ยมท่านทุกครั้งเมื่อเดินทางไปลอนดอน"

"ส่วนกีฬาที่ชอบคือฟุตบอล ที่ท่านเป็นคนเฝ้าประตู และถ้าไปเยี่ยมท่าน ทุกครั้งต้องเล่นไพ่บริดจ์ และล่าสุดชอบสนุกเกอร์มากเพราะชอบดูทีวีโดยเฉพาะ "ต๋อง ศิษย์ฉ่อย" ดูทุกครั้งที่มีการแข่งขัน และท่านชอบเป่าขลุ่ยที่ชอบมาตั้งแต่ที่แบงก์ชาติที่ยามว่างก็จะสวมเสื้อเชิ้ตธรรมดาพับแขนลงมาเป่าขลุ่ยกับลูกน้องในแบงก์ชาติยามเย็น"

(ที่มา-กรุงเทพธุรกิจ ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542)

แด่ "นายเข้ม เย็นยิ่ง"

ทันทีที่ข่าวการอนิจกรรมของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ แพร่สะพัดหนังสือพิมพ์ทุกฉบับในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ พร้อมใจกันไว้อาลัย ปูชนีย-บุคคลท่านนี้ในพื้นที่หน้า 1 ยังไม่นับข่าวต่อประวัติและผลงานรอบด้าน

ผู้จัดการรายวัน–ชูประเด็นการเตรียมการรับอัฐิ ดร. ป๋วย ในเมืองไทย ทั้งส่วนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ธนาคารแห่งประเทศไทย และรัฐบาล เน้นคุณูปการด้านเศรษฐกิจ การเงิน การธนาคาร โดยนำคำสัมภาษณ์ของคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ รศ.สิริลักษณ์ ชุติกุล คอมันตร์ ที่กล่าวว่า หาก ดร. ป๋วย มาเห็นเศรษฐกิจไทยในช่วงสองปีที่ผ่านมาจะต้อง

ร้องไห้เป็นการนำเสนอข่าวการจากไปของท่านแบบแอบเหน็บแนมรัฐบาลเล็กน้อย

ข่าวสด-ขึ้นภาพขาวดำสุดคลาสสิก อาจารย์ป๋วย กับ อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ที่บ้านพักชานกรุงปารีส พร้อมโคลงสี่ของ อาจารย์ป๋วย ประกอบภาพโดดเด่น และแตกต่างจากฉบับอื่น ๆ สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณ ทางศิลปวัฒนธรรมของค่ายนี้

...กูชายชาญชาติเชื้อ ชาตรี, กูเกิดมาก็ที หนึ่งเอ้ย
กูคาดก่อนสิ้นชี - วาอาตม์, กูจักไว้ลายเว้ย โลกให้แลเห็น...

ขณะที่ มติชน ลูกพี่ลูกน้องเขียนข่าวแบบขรึม ๆ มาดสุขุม เน้นครอบครัวปิดข่าวอนิจกรรม จนกระทั่งเผาตามเจตนารมณ์ของ อาจารย์ป๋วย พร้อมสัมภาษณ์บรรดาลูกศิษย์ชื่อดังหลายคน มีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภา เตือน อนุสาวรีย์สำหรับ อาจารย์ป๋วย ที่ดีที่สุด คือเจริญรอยตามสิ่งที่อาจารย์ได้กระทำไว้

ข่าวต่อหน้าในมีล้อมกรอบสำคัญ "สล้าง บุนนาค" เขียนไว้อาลัยแด่อาจารย์ 3 หน้ากระดาษ เผยนาทีสำคัญขณะอาจารย์รอขึ้นเครื่องบินลี้ภัย ตนเองได้ก่อเหตุรุนแรงปัดหูโทรศัพท์จากมือและกระชาก อาจารย์ป๋วย เพื่อสร้างสถานการณ์ให้กลุ่มคนภายนอกเข้าใจว่าไม่ใช่พวกเดียวกัน ยอมรับช่วง 6 ตุลาคม 2519 ไม่เข้าใจ ดร. ป๋วยทำไมไม่ห้ามพลังนักศึกษาภายหลังจึงตาสว่าง

เดลินิวส์ - ลงภาพและข่าวกรอบเล็ก ๆ กันไม่ให้ตกข่าว เคียงภาพหนูทราย เจริญปุระ นางเอกร้อยล้านกับภาพศพ รายงานการรำลึกคุณอาจารย์ป๋วย แบบพิธีการโดยเฉพาะการเสนอตั้งอนุสาวรีย์

ไทยรัฐ - ดูจะเป็นฉบับเดียวที่เน้นสาเหตุการจากไป ระบุเส้นโลหิตใหญ่ในช่องท้องโป่งแตก ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม ที่ผ่านมา เกิดอาการช็อกและเสียชีวิตขณะนำส่งโรงพยาบาล ใช้สำนวนยอดนิยม "ตายในอ้อมแขน" แบบเดียวกับตอนบิ๊กจ๊อด พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ลาโลกเป๊ะ

(ที่มา–คอลัมน์ "มองข้ามสื่อ" , กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542)

จากป๋วยถึงบุญมา

เมื่อวานนี้ ผมอ่านข่าวสังคมและดูรูปงานสังคมต่าง ๆ ในหน้า 4 ไทยรัฐ จบแล้วก็ต้องอุทานออกมาดัง ๆ ว่า...อ้าว อาจารย์บุญมาก็ไปด้วยหรือนี่

ผมหมายถึง อาจารย์บุญมา วงศ์สวรรค์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งหน้า 4 ได้ลงภาพงานศพของท่าน แล้วบรรยายใต้ภาพว่าเป็นงานศพของท่าน

เพิ่งทราบจริง ๆ ครับว่า อาจารย์บุญมาเสียชีวิตแล้ว และคำนวณจากระยะเวลาที่เขาบอกไว้ในคำบรรยายใต้ภาพ ก็คงจะหลังอาจารย์ป๋วยเพียงไม่กี่วัน

ถ้าจะว่าไปแล้ว อาจารย์ป๋วยกับอาจารย์บุญมา ถือเป็นนามปากกาคู่แฝดที่โด่งดังพอ ๆ กัน ในยุค "ฟิฟตี้" กับ "ซิกตี้" (หมายถึงช่วง ค.ศ. 1950 กับ 1960) ซึ่งตรงกับช่วง พ.ศ. 2490 กว่า ๆ จนถึง 2500 กว่า ๆ)

พวกเรานักเรียนเศรษฐศาสตร์ในยุคนั้น ต่างรู้จักและได้ยินกิตติศัพท์ของทั้ง 2 ท่านอย่างดียิ่ง

โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นในทางการเงินการคลังของทั้ง 2 ท่าน ที่มักจะออกมาในทางตรงข้าม เป็นประเด็นที่พวกเรามือระดับศิษย์ต้องขบคิดติดตามด้วยความปวดหัวอยู่เสมอ ๆ

ไม่รู้จะเชื่อใครดี ว่างั้นเถอะ เพราะมีเหตุมีผลด้วยกันทั้งคู่

แต่การถกเถียงโต้แย้งของทั้ง 2 ท่าน มิได้ใช้อารมณ์ หรือใช้ถ้อยคำเสียดสีแบบการโต้แย้งทางเศรษฐศาสตร์ในยุคนี้

เพราะท่านทั้ง 2 ตระหนักดีว่า วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ละเอียดอ่อน เอามาโต้คารมแบบแม่ค้าไม่ได้เด็ดขาด เดี๋ยวจะพังกันไปหมด

ข้อเสนอแนะและความเห็นของ 2 ผู้ยิ่งใหญ่ทางเศรษฐศาสตร์การคลังคู่นี้ แม้บางครั้งอาจไปคนละทาง แต่ก็มีจุดมุ่งหมายที่ดีต่อชาติบ้านเมือง

ระยะหลัง ๆ ทั้ง 2 ท่านดูเหมือนจะประนีประนอมกันมากขึ้น จนมีเรื่องเล่าว่า ในการประชุมร่วมกันหลายครั้ง ดร. ป๋วยจะพูดขึ้นก่อนว่า...

คุณบุญมาเอายังไง ผมเอาด้วยก็แล้วกัน

ถ้าเราพลิกดูชีวประวัติของทั้ง 2 ผู้อาวุโส ก็คงจะเห็นด้วยกับผมว่า เพราะเหตุใดทั้ง 2 ท่านถึงได้เป็นคู่มือที่สูสีกันอย่างมาก

ในแง่อายุ...อาจารย์ป๋วยแก่กว่า 1 ปี เพราะเกิด พ.ศ. 2459 ในขณะที่อาจารย์บุญมาเกิด พ.ศ. 2460

ในแง่การศึกษา ทั้งคู่จบมัธยมปีที่ 8 ปีเดียวกัน คือ 2475 โดยอาจารย์ป๋วยจบจากอัสสัมชัญและอาจารย์บุญมาจบสวนกุหลาบ

ไปเรียนที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยลอนดอน หรือ ลอนดอนสกูลออฟอิโคโนมิกส์ รุ่นใกล้ ๆ กัน แต่อาจารย์บุญมาไปก่อน จบปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง พ.ศ. 2482

อาจารย์ป๋วยก็จบปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่งเหมือนกัน แต่เป็น พ.ศ. 2484

ทั้งคู่ได้สิทธิต่อปริญญาเอก แต่อาจารย์บุญมาถูกเรียกตัวกลับก่อน เพราะจบก่อนและรัฐบาลบอกว่าไม่มีสตางค์ เนื่องจากจะต้องเตรียมตัวทำสงคราม อาจารย์บุญมาจึงจบแค่ปริญญาตรี ในขณะที่อาจารย์ป๋วยได้ต่อทะลุไปถึงปริญญาเอก

แม้เพียงปริญญาตรี แต่ด้วยเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง และชื่อเสียงอันลือลั่นระดับโลกของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ก็พอเพียงแล้วสำหรับการทำงานในประเทศไทย

อาจารย์บุญมากลับมาก่อน เข้าทำงานก่อน เริ่มจากการเป็นอาจารย์ที่คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์ฯ แล้วก็โอนมาสำนักเลขาธิการนายกฯ และไปกรมบัญชีกลางกระทรวงการคลัง ในที่สุด

เมื่อตอนที่อาจารย์ป๋วยเรียนดอกเตอร์จบ กลับมารับราชการที่กระทรวงการคลังในปี 2492 นั้น อาจารย์บุญมาเป็นผู้ช่วยอธิบดีกรมบัญชีกลางไปเรียบร้อย

ผมก็เทียบเรื่องการเรียนและการทำงานของผู้อาวุโสคู่นี้เพื่อให้ดู

ตื่นเต้นมีสีสันไปอย่างนั้นเอง แท้ที่จริงไม่ว่าใครทำงานก่อน หรือทำงานทีหลัง แทบไม่มีความหมายเลย

เพราะผลงานในการสร้างระบบการคลังให้แก่ประเทศไทยของทั้ง 2 ท่าน ล้วนอเนกอนันต์พอ ๆ กัน

ทั้งยังมีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีคุณธรรม ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันเท่าไรนัก

แต่อาจารย์ป๋วยท่านมีบทบาททางสังคมและประชาธิปไตยมากกว่า จนตกเป็นเหยื่อทางการเมืองอย่างที่เราทราบ

มาถึงวันนี้ วันจันทร์ที่ 16 สิงหาคม 2542 ตอนเช้าจะมีพิธีรับอัฐิ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนตอนบ่าย จะมีพิธีพระราชทานเพลิงศพ ท่านอาจารย์บุญมา วงศ์สวรรค์ ที่วัดมกุฏกษัตริยาราม

นับเป็นเส้นทางสายสุดท้ายที่หมุนเวียนกลับมาบรรจบกันอีกครั้งของ 2 ผู้ยิ่งใหญ่ทางเศรษฐกิจคู่นี้

แม้ตระหนักดีว่า การเกิด แก่ เจ็บ และตาย ตามอายุขัยนั้น เป็นสัจธรรมของโลก แต่เมื่อนึกถึงคุณงามความดีของปูชนียบุคคลทั้ง 2 ท่านแล้ว ก็อดใจหายและอดเสียดายมิได้

ขอดวงวิญญาณของทั้ง 2 ท่าน จงสถิต ณ สรวงสวรรค์เบื้องบน ...สุข...และสงบ...ตราบนิจนิรันดร์กาลนะครับอาจารย์

"ชูม"

(ที่มา–คอลัมน์ "เหะหะพาที", ไทยรัฐ–วันจันทร์ที่ 16 สิงหาคม 2542 หน้า 5)

หมายเหตุของผู้รวบรวม–ทั้งอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และอาจารย์บุญมา วงศ์สวรรค์ ต่างก็เคยรับราชการอยู่ในสังกัดกระทรวงการคลังทั้งคู่และในระยะเวลาไล่เลี่ยกัน

อาจารย์บุญมา วงศ์สวรรค์ ได้ชื่อว่าเป็นข้าราชการที่มีความซื่อสัตย์

สุจริตจนเป็นที่กล่าวขานกันในแวดวงข้าราชการ ท่านเคยดำรงตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการประจำ คือ ตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลัง และเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในบางช่วงด้วย ผู้รวบรวมจำได้ว่าท่านเคยดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการของบริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัดอยู่ระยะหนึ่งด้วย

มีเกร็ดเล่ากันว่า ในขณะที่นายบุญมา วงศ์สวรรค์ ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการคลังอยู่นั้น มีข้าราชการ 2 คนเกิดทะเลาะวิวาทกันจนมีการฟ้องร้องทางวินัยเกิดขึ้นฐานไม่รักษาความสามัคคีในหมู่คณะ เมื่อเรื่องการฟ้องร้องไปสิ้นสุดที่ปลัดกระทรวงฯ ท่านได้ตัดสินและมีคำสั่งให้ลงโทษข้าราชการคนหนึ่งให้ลดเงินเดือน 10% จำนวน 1 เดือน ปรากฏว่าภายหลังข้าราชการผู้นั้นถูกลงโทษแล้ว นายบุญมา ได้เรียกข้าราชการผู้นั้นเข้าพบ พร้อมทั้งมอบเงินใส่ซองให้จำนวนหนึ่งซึ่งสูงกว่าจำนวนที่ข้าราชการผู้นั้นถูกลดเงินเดือน แล้วท่านก็กล่าวให้โอวาทว่า "การรักษาระเบียบวินัยเป็นเรื่องจำเป็นในระบบราชการ แต่ก็เข้าใจเป็นอย่างดีว่าการที่ข้าราชการชั้นผู้น้อยต้องถูกตัดเงินเดือนนั้นย่อมได้รับความเดือดร้อน จึงขอมอบเงินให้เพื่อทดแทนส่วนที่ขาดไป แต่ก็ขอให้จดจำและรักษาความสามัคคีในหมู่คณะให้ดี อย่าให้เกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นอีก"

จากเกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังกล่าวข้างต้น คงพอจะช่วยให้ผู้อ่านได้มองเห็นถึงความเป็นผู้มีพรหมวิหารสี่ของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ดี (สมัยก่อน) ได้บ้าง

ทั้งอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และ อาจารย์บุญม วงศ์สวรรค์ ต่างก็เป็นที่รักเคารพ และนับถือของชาวกระทรวงการคลังไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน เพียงแต่กิตติศัพท์ชื่อเสียงของอาจารย์บุญมานั้นจะเป็นที่รู้จักของบุคคล ภายนอกน้อยกว่าอาจารย์ป๋วย เท่านั้นเอง

ไพบูลย์ แพงเงิน

มรดก "ป๋วย อึ๊งภากรณ์"

น่าภูมิใจแทนครอบครัวของท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่สื่อมวลชนทุกแขนง ต่างนำเสนอข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของท่านเป็นข่าวใหญ่พร้อมรายละเอียดต่าง ๆ รวมทั้งนำเสนอคำกล่าวยกย่องจากประชาชน จากนักวิชาการ จากปัญญาชน จากนักการเมือง ฯลฯ จำนวนมากที่ศรัทธา ในผลงานของท่าน

ที่ผมชื่นชมเป็นพิเศษก็คือ หนังสือพิมพ์ "บางกอกโพสต์" ซึ่งได้นำข้อเขียน หรือบทความที่มีชื่อเสียงอย่างยิ่งของท่านอาจารย์ชิ้นหนึ่งมาตีพิมพ์ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ในฉบับวันเสาร์ที่แล้ว

ข้อเขียนชิ้นนี้มีชื่อหัวข้อเป็นภาษาฝรั่งเต็มรูปแบบว่า

"The Quality of life of South East Asian : A chronicle of Hope From Womb to Tomb"

หรือที่แปลเป็นไทยว่า "คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวังจากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน"

ระยะหลัง ๆ มักจะเรียกกันสั้น ๆ ว่า **"From Womb to Tomb"** หรือ "จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน"

Womb นั้นคือมดลูกหรือครรภ์ นั่นเอง **Tomb** คือหลุมฝังศพ เวลาแปลเป็นไทยใช้คำว่า เชิงตะกอน ตามประเพณีของไทยที่ใช้เผามากกว่าฝัง

ผมไม่ทราบว่า ท่านอาจารย์จะเขียนเรื่องนี้เป็นภาษาไทยก่อนหรือภาษาอังกฤษก่อน แต่ฟังดูเหมือนกับว่าท่านเขียนเป็นภาษาอังกฤษก่อนแล้วแปลเป็นไทยภายหลัง

อย่างไรก็ตาม เป็นที่แน่นอนว่า ข้อเขียนภาษาอังกฤษชิ้นนี้ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2516 หลังจากนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปึกษาการพัฒนาเอเชียตะวันออกไกล **(SEADAG)** เรียบร้อยแล้ว

18 ตุลาคม 2516 นั้น ก็หลัง 14 ตุลาคม 2516 วันเกิดเหตุใหญ่ของประเทศไทยเพียงแค่ 4 วัน เท่านั้นเอง

ข้อเขียนดังกล่าว เปรียบเหมือนคัมภีร์ของนักวางแผนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ซึ่งยังทันสมัย และใช้ได้แม้ในปัจจุบัน

เป็นการสรุปความต้องการของมนุษย์คนหนึ่งตั้งแต่ปฏิสนธิอยู่ในครรภ์มารดาไปจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต เมื่อถูกส่งไปหลุมฝังศพ หรือไปสู่เชิงตะกอนเรียบร้อย

เป็นความต้องการที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกด้าน ไม่ว่าด้านสังคมหรือเศรษฐกิจและที่สำคัญเป็นความต้องการที่แสนจะธรรมดา ๆ มิใช่ความมักใหญ่ใฝ่สูง หรือความเหิมเห่อทะเยอทะยาน แต่อย่างใดทั้งสิ้น

พวกเราเชื่อกันว่า ความต้องการทั้งหมดในข้อเขียนชิ้นนี้ เป็นความต้องการที่แท้จริงของท่าน และสะท้อนตัวท่านออกมาอย่างเห็นชัด

เพราะในหลาย ๆ เรื่องที่เกิดขึ้นแล้ว ท่านก็ปฏิบัติด้วยความสมถะ ดังที่ท่านเขียนไว้ทุกประการ

ส่วนความฝันที่ยังไม่เกิด หากเกิดขึ้น ท่านก็คงจะปฏิบัติตามอีกเช่นกัน

เมื่อตอนร่างแผน 8 พวกผมที่สภาพัฒน์หยิบข้อเขียนชิ้นนี้มาอ่านแล้วอ่านอีก แล้วก็สรุปกันว่า...นี้คือวิสัยทัศน์ที่แท้ของประเทศไทย

ถ้าเมืองไทยเรามีคนไทยที่มีคุณภาพชีวิต และคุณภาพอื่น ๆ ดังที่ท่านอาจารย์ป๋วยเขียนไว้ตั้งแต่เมื่อ 20 กว่าปีก่อน...เราก็คงจะอยู่กันอย่างสุขสบายและมีศักดิ์ศรีในสายตาชาวโลกอย่างแท้จริง

ที่ผมชื่นชมหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ก็เพราะผมอยากให้ฝรั่งเขาได้เห็นได้อ่านข้อเขียนชิ้นนี้ เขาจะได้มีอารมณ์ร่วมในการแสดงออกถึงความรักและศรัทธาต่อท่านอาจารย์ป๋วยเหมือนที่คนไทยเรากำลังแสดงออก

เพราะใครก็ตาม ที่ได้อ่านข้อเขียนชิ้นนี้จะบังเกิดความศรัทธาในตัวผู้เขียนขึ้นมาทันทีทันควัน

สำหรับข้อเขียนที่เป็นภาษาไทยนั้น ผมคิดว่า ท่านผู้อ่านหลายท่านคงจะได้เคยอ่านตามที่ต่าง ๆ มามากแล้ว และใน 2-3 วันที่ผ่านมานี้ก็มี

หนังสือพิมพ์หลายฉบับนำมาลงซ้ำอีกครั้ง

แต่เนื่องจากทุกคอลัมน์ ต่างมีแฟนประจำของตัวเอง และบางครั้งคนอ่านคอลัมน์หนึ่ง หรือแฟนหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งก็มิได้อ่านคอลัมน์อื่นหรือหนังสือพิมพ์อื่น ๆ

ดังนั้น พรุ่งนี้ผมจะขออนุญาตนำข้อเขียนของอาจารย์ชิ้นนี้มาลงตีพิมพ์อีกครั้งหนึ่ง เผื่อว่าคุณครูในชนบททั้งหลายจะตัดเก็บได้อย่างสะดวก เพื่อให้เด็ก ๆ ของท่านได้อ่านหลาย ๆ ครั้ง จะได้สร้างความหวังเฉกเดียวกันนี้ในอนาคต

ความหวังที่เป็นมรดกชิ้นสำคัญที่สุดจากท่านอาจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ที่มอบไว้ให้แก่คนไทย

"ชูม"

(ที่มา – คอลัมน์ "เหะหะพาที" – ไทยรัฐ ปีที่ 50 ฉบับที่ 15175 วันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542 หน้า 5)

พรุ่งนี้อย่าลืม

ผมขอแสดงความเสียใจต่อครอบครัวอึ๊งภากรณ์ และขอร่วมไว้อาลัยต่อการจากไปของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ปรมาจารย์ทางเศรษฐศาสตร์ และการเงินของไทยที่มีคุณูปการยิ่งต่อประเทศไทยท่านหนึ่งไว้ตรงคอลัมน์นี้ด้วยครับ

ไม่เพียงแต่สื่อวิทยุโทรทัศน์จะเสนอข่าวและสดุดีการจากไปของท่าน ดร. ป๋วย ตลอดวันศุกร์ที่ 6 สิงหาคม เช้าวันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม หนังสือพิมพ์ทุกฉบับพาดหัวใหญ่อาลัยการจากไปของ ดร. ป๋วย อย่างครึกโครม

นสพ. ไทยรัฐพาดหัวว่า "สิ้นแล้วคนดีของบ้านเมือง ดร. ป๋วย"

นสพ. เดลินิวส์ พาดหัวว่า "อาจารย์ป๋วยสิ้นลมแล้ว" พร้อมหัวย่อยว่า "ไทยต้องสูญเสียอีกปูชนียบุคคลสำคัญ รัฐบาลร่วมพิธีอาลัย"

นสพ. มติชน พาดหัวว่า "พิธีศพ ดร. ป๋วยสมถะ อัฐิกลับเมืองไทย ลูกศิษย์อาลัยสดุดีผลงาน"

นสพ. กรุงเทพธุรกิจ พาดหัวว่า "อาลัย ดร. ป๋วย คนดีที่จากไป เสนอรัฐบาลสร้างอนุสาวรีย์เชิดชูปูชนียบุคคลที่หายาก" แถมมีข่าวย่อยอีกข่าวว่า "คน ธปท. (แบงก์ชาติ) ฟื้นแนวคิดตั้งกองทุนพัฒนาชนบท"

นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับยังมีการเสนอบทความของ ดร. ป๋วย ในอดีตเสนอบทความยกย่องสดุดีในคุณงามความดีและผลงานอันมากมายมหาศาลของ ดร. ป๋วย ยกย่อง ดร. ป๋วยเป็น "บิดานักเศรษฐศาสตร์" เป็น "เสาหลักด้านเศรษฐกิจ" ของประเทศไทย

มีลูกศิษย์ลูกหาของ ดร. ป๋วย ซึ่งบัดนี้เติบใหญ่มีอำนาจอยู่ในรัฐบาล อยู่ในแบงก์ชาติ อยู่ในกระทรวงการคลัง อยู่ในสถาบันการเงินและธุรกิจยักษ์ใหญ่ ล้วนเป็นแกนกลางแห่งอำนาจที่ กุมชะตาและกำหนดอนาคตเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งสิ้น ต่างออกมาแสดงความเห็นสดุดียกย่อง ดร. ป๋วย และผลงานของ ดร. ป๋วยกันมากมาย

แต่ละท่านชื่นชมในทฤษฎีการพัฒนาประเทศ ทฤษฎีการเงินของ ดร. ป๋วย ชื่นชมความเป็นผู้นำและนักต่อสู้แบบอหิงสา ที่การต่อสู้กับอำนาจเผด็จการในรัฐบาลเผด็จการจนสามารถนำธนาคารแห่งประเทศไทยฝ่าดงอำนาจเผด็จการสู่ความเป็นอิสระ สามารถกำหนดนโยบายการเงินของประเทศจนบรรลุผล เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองมาตราบเท่าทุกวันนี้

ผมเองก็ชื่นชม ดร. ป๋วย ไม่แพ้ท่านเหล่านั้น ชื่นชมมาตั้งแต่สมัยผมยังเป็นนักข่าวตัวเล็ก ๆ โดยเฉพาะบทบาทของ "นายเข้ม เย็นยิ่ง" ในยุคที่จอมพล ถนอม กิตติขจร ปฏิวัติตัวเอง

แต่ในเมืองไทยเรานั้น มีวัฒนธรรมอยู่อย่างหนึ่ง ก็คือ

"ชอบอาลัยคนตาย แต่ไม่ไยดีคนอยู่"

กรณีของ ดร. ป๋วย ก็เช่นกัน ความดีงามของท่าน ผลงานของท่าน

ที่พรั่งพรูออกมาจากปากลูกศิษย์ลูกหาของท่าน พรั่งพรูจากสถานที่ที่ท่านเคยทำงาน โดยเฉพาะแบงก์ชาติหรือธนาคารแห่งประเทศไทยมากมายเหลือเกิน

แต่...วันพรุ่งนี้ก็คงลืมกันหมดเพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ลืมง่าย

หากลูกศิษย์ลูกหาและสถาบันเหล่านั้นยึดมั่นในแนวทางบริหารเศรษฐกิจและการเงินของ ดร. ป๋วยด้วยความจริงใจ เหมือนอย่างที่ ดร. ป๋วยทำมาตลอดชีวิตที่รับราชการ ผมเชื่อว่าคนไทยทั้งประเทศคงไม่ต้องเผชิญกับชะตากรรมอันยากเข็ญเช่นทุกวันนี้ โดยเฉพาะธนาคารแห่งประเทศไทย

ถ้าหากธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาเดินตามแนว ดร. ป๋วย ไม่ยอมให้อำนาจการเมืองเข้ามาแทรกแซงที่แบงก์ชาติและระบบการเงินของชาติวันนี้ วิกฤติเศรษฐกิจและการเงินไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

สิ่งที่ผมอยากฝากไว้กับสังคมไทยและลูกศิษย์ ดร. ป๋วย ไว้ตรงนี้ ก็คือการยกย่องความดีของท่าน ไม่ใช่ทำแค่พูด หรือหนังสืองานศพ แต่ต้องนำความดีของท่านมาสานต่อให้เกิดความสำเร็จ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนที่ยังอยู่ เหมือนที่ท่านทำมาในอดีต

เพื่อให้ความดีแห่งผลงานนั้นยกย่องผู้วายชนม์เอง ความดีจึงจะยั่งยืนครับ

"ลม เปลี่ยนทิศ"

(ที่มา-คอลัมน์ "หมายเหตุประเทศไทย" – ไทยรัฐ ฉบับวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542 หน้า 5)

หญิงหนึ่งเดียวในชีวิต ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ปี 2507 ช่วงเวลาที่กระแสยึดทรัพย์จอมพลสฤษดิ์ ธนรัชต์ "ท่านจอมพลในโกศ" กำลังมาแรง ตำแหน่งประธานคณะกรรมการยึดทรัพย์ที่รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจรแต่งตั้ง จึงเป็นเป้าหมายให้นักข่าววิ่งเข้าหา

สมบูรณ์ ทรัพย์พอกพูน นักข่าวรุ่นใหญ่ ใหญ่ขนาด มานิจ สุขสมจิตร ประธานสภาหนังสือพิมพ์คนปัจจุบัน บุกเดี่ยวไปจนถึงบ้านย่านสุขุมวิท

"ลุง" เขาเรียกชายชรา นุ่งกางเกงขาก๊วย หน้าตามอมแมมด้วยเหงื่อและเศษดินที่ก้ม ๆ เงย ๆ อยู่กับต้นไม้ใบหญ้าหน้าบ้าน "อาจารย์...อยู่ไหม..."

"มาหาเรื่องอะไร" คนทำสวนเงยหน้าถาม

"ไม่ใช่เรื่องของลุง" สมบูรณ์ ทรัพย์พอกพูน หงุดหงิด "ไปบอกว่ามีแขกมาหาก็แล้วกัน"

คนทำสวนไม่ตอบ ก้มหน้าตัดแต่งต้นไม้ต่อไป ไม่แยแสสนใจ จนนักข่าวรู้สึกว่าถูกปฏิเสธ หันหลังไปรายงานเข้าโรงพิมพ์ว่า สัมภาษณ์ไม่ได้ อาจารย์...ไม่ยอมให้พบ

รุ่งเช้า ข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับ เว้นฉบับที่สมบูรณ์ ทรัพย์พอกพูนสังกัด ก็พาดหัวคำสัมภาษณ์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ประธานกรรมการยึดทรัพย์จอมพลสฤษดิ์ หราพร้อมด้วยภาพในแอ็กชั่น คนทำสวนกำลังตัดแต่งต้นไม้ใบหญ้า

นี่คือตำนานการ "ตกข่าว" ที่เล่าขานกันต่อมา

นี่คือ...บทเรียนบทแรกของนักข่าว ก่อนไปสัมภาษณ์ใคร นอกจากต้องทำการบ้าน เตรียมประเด็นที่จะสัมภาษณ์แล้ว สิ่งที่ขาดไม่ได้ ต้องแน่ใจว่า รู้จักคนที่จะไปสัมภาษณ์เสียก่อน

แต่การรู้จักนั้น ก็มีคำถามตามมาว่า ขนาดไหน แล้วใครล่ะ จะรู้จัก ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คนนี้ดีที่สุด คำตอบ...ไม่แน่ว่า น่าจะเป็นผู้หญิงในชีวิต

คนหนึ่ง ซึ่ง ดร. ป๋วย บันทึกไว้ว่าคือแม่

"แม่ผมชื่อเซาะเซ็ง" ดร.ป๋วยอารัมภบท "กำเนิดในสกุลแซ่เตียว ต่อมาเปลี่ยนเป็นนามสกุลไทยว่า ประสาทเสรีเมื่อ พ.ศ. 2427"

แม่เป็นลูกหัวปี มีน้องหญิง 4 คน น้องชาย 3 คน อยู่ด้วยกันกับตากับยาย ในร้านขายผ้าอยู่ที่สำเพ็ง ใกล้ตรอกโรงโคม แม่เกิดมาตามคติโบราณผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเรียนหนังสือ แต่แม่ก็ดื้อ แอบเรียนหนังสือไทยจนอ่านออกเขียนได้ ส่วนหนังสือจีนนั้น ความรู้อยู่ในขั้นอ่านป้ายชื่อร้านออกแต่พูดได้คล่อง

"อายุแม่ได้ 25 ปี จึงได้แต่งงานกับเตี่ย" บันทึกเรื่องเดียวกัน ดร. ป๋วยไม่เคยเอ่ยถึงชื่อเตี่ย "เตี่ยเป็นจีนนอก ทำงานช่วยพี่ชาย ดูแลแพปลา อยู่ปากคลองวัดปทุมคงคา ตั้งแต่จำความได้ เตี่ยตื่นเช้าก็ไปทำงาน กลับมาอีกก็ค่ำจึงไม่ค่อยสนิทกับเตี่ยนัก"

เตี่ยกับแม่มีลูก 7 คน 4 คนแรกเป็นชาย ดร. ป๋วยเป็นคนที่ 4 พอพี่ชายโตถึงวัยเรียน เตี่ยก็จัดแจงส่งไปเรียนเมืองจีน ส่งไปแล้ว 2 คน ก็เกิดปัญหาทะเลาะกับแม่

"ถึงแม่ผมจะมีเชื้อสายจีน แต่ท่านก็ไม่เห็นด้วยกับการส่งลูกไปเรียนเมืองจีน"

จนถึงคิวก่ำ พี่ชายคนที่ 3 และถึงคิวป๋วยด้วย จะต้องไปเรียนเมืองจีนแม่ก็ยื่นคำขาด ไม่ยอมให้เตี่ยทำตามใจต่อไป แม่ว่าตัดใจให้ 2 คนแรกพอแล้วอีกสองคนหลังขอให้เป็นเรื่องของแม่บ้าง

ช่วงเวลานั้น ดร. ป๋วยเล่าว่า ได้เรียนหนังสือไทยบ้างแล้ว ที่โรงเรียนสะพานเตี้ย ตำบลตลาดน้อย เมื่อเตี่ยยอมแม่ แม่ก็จัดการส่งลูกชายสองคนเข้าเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญ

"อัสสัมชัญตอนนั้น ค่าเรียนเดือนละ 7 บาท ปีหนึ่งเรียน 10 เดือนก็ 70 บาท ถือว่า แพงที่สุดในสมัยนั้น"

ฐานะครอบครัวไม่สู้ดีนัก แม้ปากว่าอยากให้ลูกได้โอกาสดีที่สุด ไม่น้อยหน้าคนอื่น แต่ใจนั้น แม่ประชดเตี่ย ทำงานหนักแบบอาบเหงื่อต่างน้ำ เสี่ยงภัยถึงขั้นถูกผู้ร้ายตีหัวชิงเงิน ขณะไปเก็บเงินจากลูกค้าก็เคย แต่เงินทองที่ทำมาหาได้ แทนที่จะใช้อุดหนุนจุนเจือครอบครัว ส่วนใหญ่กลับถูกส่งไปเมืองจีน

"ครั้งหนึ่งเตี่ยกลับจากเยี่ยมญาติพี่น้องที่เมืองจีน" ดร.ป๋วย เล่า "เตี่ยเอารูปถ่ายตึก 7 หลังใหญ่โต รวมทั้งสวนผลไม้ ครอบครัวปู่มาอวดแม่ เตี่ยภูมิใจที่ได้เกื้อกูลบรรพบุรุษ แต่แม่เห็นเข้าก็พื้นเสีย เอะอะเอากับเตี่ยว่า ลูกเต้าปล่อยให้อยู่ห้องแถวเล็กเท่ารังหนู จะส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนฝรั่ง ก็ต้องทะเลาะกันก่อน ปัญหานี้ ทำให้เตี่ยกับแม่ไม่พูดกันไปหลายวัน

ลูกจีน 2 คนเรียนโรงเรียนฝรั่ง ก็เกิดปัญหา เพื่อน ๆ ล้อเรียกว่า "ไอ้ตี๋" ก่ำพี่ชายคนที่ 3 อับอายมาก เวลาเตี่ยไปเซ็นชื่อรับทราบผลการเรียน เตี่ยเซ็น ชื่อภาษาจีน ก่ำอาย ปลอมลายเซ็นแต่เป็นภาษาไทย ตัวเองเคยถูกเรียกว่า "ซา" ก็เปลี่ยนชื่อเป็นไทยว่า "สา"

ได้ชื่อเป็นไทย ไม่อายเพื่อนในโรงเรียนฝรั่ง แต่พอไปแพปลา เจอญาติพี่น้องล้อว่า เป็นลูกจีนแต่พูดจีนไม่ชัด กลายเป็นลูกไทย หรือ "ฮวนเกี๊ย" ลูกชาวป่าเถื่อนไปเสียอีก

อึดอัดใจ ไปทางไหนก็ถูกขนาบทางนั้น มีแต่คนเดียวที่ปลอบให้กำลังใจ ว่าเป็นฮวนเกี๊ยซิดี เมื่อเกิดในเมืองไทย ต้องเป็นคนไทย ถ้าอยู่เมืองจีน เป็นคนจีนดี แล้วเข้ามาหากินในเมืองไทยทำไม

"แม่จะเลี้ยงลูกให้เป็นคนไทย" แม่ย้ำหนักแน่น "เป็นคนไทย ไม่ต้องเป็นจับกังแบบญาติพี่น้อง ไม่ต้องหาบก๋วยเตี๋ยวขายอย่างเพื่อนบ้าน ไม่ต้องเป็นอั้งยี่"

แต่ความตั้งใจให้ลูกเรียนดี ๆ ของแม่ ก็ใช่ว่าจะเป็นไปได้โดยง่าย เพราะมรสุมชีวิตในครอบครัวกำลังก่อตัวขึ้น

ตอนนั้นป๋วย อายุได้ 10 ขวบ ตื่นเช้าขึ้นมา ล้างหน้าล้างตาแล้ว รู้สึกว่าจะเป็นไข้

"ป๋วย" เสียงเตี่ยเรียก "ไปซื้อโจ๊กให้เตี่ยกินหน่อยเถิด..."

เตี่ยป๋วยเป็นฝีที่หลัง นอนแบ็บอยู่ในมุ้งหลายวัน วันนั้นเตี่ยตื่นแต่เช้า หน้าตาดีใจที่เห็นลูกชาย

"ทำไมต้องใช้ผมอยู่คนเดียว" ป๋วยอิดเอื้อน ประการแรก รู้สึกไม่สบายตัว ประการต่อมาการไปซื้อโจ๊ก ก็หมายถึงการผลัดผ้าโสร่งที่นุ่งกับบ้านสวมกางเกง ใส่เสื้อ เดินจากตรอกวานิช ไปตลาดสำเพ็ง ไปกลับครึ่งชั่วโมง

กระบิดกระบวนอยู่เป็นนาน นึกขึ้นได้ว่า ไหน ๆ เตี่ยก็ใช้ทั้งที ก็น่าจะไป

เตี่ยกินโจ๊กที่ลูกชายซื้อให้อิ่มแล้ว บ่ายโมงกว่า ๆ ก็เข้ามุ้งนอน นอนได้ชั่วโมงกว่า หมอมาเยี่ยม คลำชีพจรแล้วก็บอกว่า เตี่ยสิ้นลมไปแล้ว

ดร. ป๋วย บันทึกว่า เสียดายโอกาสวันสุดท้ายชีวิตเตี่ย เตี่ยให้โอกาสรับใช้ นอกจากไม่รับใช้หน้าชื่นตาบาน ยังทำให้ขุ่นหมองใจเตี่ย ข้อแก้ตัวใด ๆ รวมทั้งไม่สบาย ก็ฟังไม่ขึ้น

"โอกาสในชีวิตของเรามีน้อยนัก" ดร. ป๋วย ยกเรื่องเตี่ยสอนนักศึกษา "ถ้าพลาดโอกาสไป จะเสียดายไปจนตาย เพราะในชีวิตไม่เหมือนมหาวิทยาลัยน้อยนักที่เราจะสอบแก้ตัวได้อีก"

เตี่ยตายไปโดยไม่มีมรดก ไม่มีเงินประกันชีวิต บำเหน็จบำนาญตกทอดให้ครอบครัว พี่ชายที่ไปเรียนเมืองจีน กลับมาแล้วก็ทำงาน แต่เงินเดือนน้อยเต็มที ก่ำ ป๋วย และน้อง ๆ อีกสามคน กำลังเรียน กำลังกินจุ กำลังโต ลุงส่งเสียมาให้เป็นรายเดือน แต่ก็ไม่พอใช้ เพราะครอบครัวนี้มีค่าใช้จ่ายมากกว่ารายรับ

นอกจากแม่และลูก ๆ ของแม่ บ้านหลังนี้ยังมียาย และน้าอีกสอง รวมถึงแม่นมน้องคนเล็ก ลูกของน้าจากสระบุรีก็มาอยู่เรียนหนังสือด้วย อีก 2 คน ญาติพี่น้องแวะเวียนมาเยี่ยมไม่เคยขาด

ก๋าและป๋วย ค้างค่าเรียนเสมอ หนัก ๆ เข้าแม่ก็ใช้ไปขอเงินลุง ลุงก็ให้ แต่เมื่อถึงช่วงปี 2469-2470 ลูกค้าถูกมรสุมโป๊ะแตก ราคาปลาก็ตกต่ำ วันหนึ่งขึ้นไปขอเงินลุง ลุงอึ้งอยู่ 10 นาที ตั้งสติได้ ลุงก็รำพึงว่า "ป๋วยเอ๋ย อาแป๊ะคิดถึงเตี่ยแก"

ลุงของป๋วยชื่อปอ มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนรักษาอากรกิจ ต้นสกุลอึ๊งภากรณ์ ใคร ๆ เรียกว่า อากรปอ ลุงเป็นตาของนายบัญชา ล่ำซำ เป็นตาภรรยาของนายเกษม จาติกวนิช เป็นตาของ ดร. พนัส สิมะเสถียร เป็นปู่ของนายชาญชัย อึ๊งภากรณ์ และเป็นพ่อตาของนายทรง บุลสุข

ปัญหาการชักหน้าไม่ถึงหลัง ทำให้ลุงเปิดการเจรจากับแม่ ขอให้ส่งลูก ๆ ทุกคนยกเว้น 2 คนที่ไปมาแล้ว ไปเรียนเมืองจีน ลุงรับรองว่า จะดูแลไม่ให้อนาทรร้อนใจ แต่แม่ซึ่งมีเลือดชาตินิยมไทย ไม่ยอม ลุงเปลี่ยนเงื่อนไขเจรจาใหม่ ขอให้เปลี่ยนโรงเรียนฝรั่ง ให้ไปเรียนโรงเรียนหลวง ซึ่งค่าเรียนถูกกว่า แต่แม่ก็ไม่ยอมอีก

เพราะแม่ดื้ออย่างนี้ ญาติสายจีนจึงประชดว่า "ชิ้วเส่ย อาตั้ง กาซึง" มีความหมายเปรียบเปรยว่า "มือเล็กอุดก้นใหญ่"

15 ชีวิต ในครอบครัวก็ยังดำเนินไปด้วยรายได้จากการจุนเจือของลุง แม่หารายได้เสริมด้วยการติดไพ่ แต่ค่าต๋งที่ได้ ป๋วยไม่แน่ใจว่าจะช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้น การพนันมีได้มีเสีย เมื่อเล่นได้ก็มักจ่ายฟุ่มเฟือย

การกินอยู่ในบ้าน แม่ถือเป็นหลักใหญ่ ไม่ยอมให้ใครอด เพื่อนฝูงไปเที่ยวบ้าน แม่ต้องไปจ่ายตลาดเลี้ยงดูอิ่มหนำ งานบุญไม่ว่ากฐิน ผ้าป่า ออกพรรษา เข้าพรรษา เทศน์มหาชาติ ใครมาเรี่ยไร แม่ควักไม่อั้น

ก๋ากับป๋วยไปโรงเรียน แม่ไม่ยอมให้นั่งรถราง กลัวจะตกมาแข้งขาหัก เช่ารถม้าให้ไปรับไปส่ง เสื้อผ้าก็ต้องดูดีเทียมหน้าเทียมตาเพื่อน แหวนสร้อยทองต้องมีติดตัว ไม่เช่นนั้นชาวบ้านเขาจะดูถูก วิกปราโมทัยมีละครเมื่อใด แม่ก็ให้ก๋าหรือป๋วยถือกระเป๋าหมากไปเป็นเพื่อน

เพราะใจใหญ่ ใช้จ่ายเกินตัว เมื่อเงินขาดมือ แม่ก็มักไปกู้ยืมคนอื่น จนดอกทบต้นเป็นดินพอกหางหมู สถานการณ์นี้ดำเนินไป 9 ปี 10 ปี ถึงปี 2476 ก่ำและป๋วยก็เรียนจบ ม. 8 ออกมาทำงานได้เงินเดือน เดือนละ 50 บาท 40 บาท แต่สถานการณ์ของแม่ก็ไม่ดีขึ้น

"ช่วงปีนั้นแหละ แม่ถูกลอตเตอรี่ รางวัลที่ 2 ได้เงิน 1 หมื่น" ดร. ป๋วยเล่าต่อไป ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงตื่นเต้นมาแสดงความยินดีกันยกใหญ่ ถามป๋วยว่า แม่แบ่งรางวัลให้เท่าไหร่

"แม่ให้ 10 บาท" พอป๋วยบอกไป หลายคนทำหน้ายู่ยี่ สงสัยทำไมแบ่งให้น้อยนัก แต่หากทุกคนรู้ความจริง ก็จะเข้าใจว่า เงินที่เหลือแบ่งให้ลูกนั้นมันมากเกินไปด้วยซ้ำ

แม่เล่าให้ฟังภายหลังว่า แม่มีหนี้สินมากจนอับจนสิ้นหนทาง เจ้าหนี้หลายรายไม่ว่ารายใหญ่รายน้อยตามมาเร่งเร้าเอาเงินในวันสองวัน

โชคดีที่แม่ถูกลอตเตอรี่ก่อน ไม่เช่นนั้นแม่บอกว่าแม่จะไปโดดน้ำตาย

อย่างที่ภาษิตจีนว่า โชคชะตา ฟ้าลิขิต ถ้าฟ้าไม่ลิขิตให้แม่ถูกลอตเตอรี่ในช่วงเวลานั้น สิ้นแม่ผู้มีปณิธานเด็ดเดี่ยว เกิดในเมืองไทย ต้องเรียนรู้ต้องอยู่ในเมืองไทยแล้ว ชีวิตของป๋วยในวันนั้นก็เหมือนเรือไร้หางเสือ

และชื่อของป๋วย อึ๊งภากรณ์ อาจจะถูกรู้จักในฐานะอื่น ซึ่งมิใช่บิดาแห่งแบงก์ชาติ ผู้สร้างคุณูปการหลากหลายให้แก่แผ่นดินไทยในวันนี้

(ที่มา – สกู๊ปหน้า 1, ไทยรัฐ ฉบับวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542 หน้า 1 และ 5)

ดอกเตอร์ป๋วย

นายป๋วย หรือ ดอกเตอร์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้กลายเป็นปูชนียบุคคลพลเมืองไทยซึ่งมีคุณูปการต่อประเทศชาติบ้านเมืองอย่างอเนกอนันต์อีกนายหนึ่งที่ต้องตาย หรือถึงแก่กรรมในต่างแดน

ย้ำรอย ซ้ำอสัญกรรมของนายปรีดี พนมยงค์ ผู้อภิวัฒน์เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พาชาติเข้าสู่ระบอบการปกครองประชาธิปไตย ผู้นำเสรีไทย ซึ่งทำให้แผ่นดินนี้ไม่ต้องสูญเอกราชเสียอธิปไตยจากสงครามโลกครั้งที่ 2

แต่คนที่สถาปนาระบอบการปกครองประชาธิปไตยให้กับบ้านนี้เมืองนี้รักษาเอกราชอธิปไตยให้กับประเทศชาติกลับสิ้นใจ เสียชีวิตในฝรั่งเศสหลังจากต้องอพยพหลบหนี ลี้ภัยทางการเมืองยาวนาน

เช่นเดียวกัน นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ บุคคลซึ่งทรงคุณค่าต่อสังคมเคยทำงานรับใช้แผ่นดิน ประกอบคุณงามความดีมามากมาย สุดท้ายก็ถึงแก่อนิจกรรมหรือถึงแก่กรรมในประเทศอังกฤษ

เป็นเรื่องที่ชวนให้พิศวงงงงวยว่า เหตุใดคนซึ่งรักชาติบ้านเมืองอดีตเสรีไทย บุคคลซึ่งเคยมีส่วนปกปักพิทักษ์เอกราชอธิปไตย อดีตผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย คนซึ่งมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต้องใช้ชีวิตในบั้นปลายตายยังต่างประเทศ

ถึงแก่กรรมในต่างแดน ทั้ง ๆ ที่สังคมไทยเรียกร้องต้องการ "คนดี" มาโดยตลอด แต่กลับปล่อยให้ "คนดี" เผชิญชะตาอนาคตที่โดดเดี่ยวเดียวดายอเนจอนาถเมื่อเปรียบเทียบกับคุณงามความดี คุณูปการที่ฝากไว้กับแผ่นดิน

นายปรีดี พนมยงค์ ที่ต้องหลบลี้หนีอำนาจเก่าหลังพ่ายแพ้ ไม่อาจ

สถาปนาระบอบการปกครองประชาธิปไตยที่แท้จริงขึ้นมาได้ เฉกเช่น นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่ต้องอพยพหลบภัยเผด็จการทรราช

ต่างคนต่างได้รับประสบการณ์อันขมขื่น ปวดร้าวตอบแทนสนองคุณ

มีใครยกย่อง ให้เกียรติ สำนึกถึงคุณูปการ ผลงานที่ทำให้กับประเทศชาติบ้านเมืองด้วยความจริงจังและจริงใจ นอกจากประชาคมบุคคลบางกลุ่มบางคณะเท่านั้นเอง

ลองพิจารณาว่าก่อนนายปรีดี พนมยงค์ หรือนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ถึงแก่กรรม มีใครรำลึกถึงเกียรติคุณความชอบบ้าง วันเกิดแต่ละปีมีใครคิดครวญหวนถึงบ้าง

ไม่จำเป็นต้องเดินทาง หรือส่งดอกไม้ไปยังต่างประเทศ เพียงแค่ "คิด" รำลึกถึงเท่านั้นเอง

แต่วันเกิดจอมพลทรราช พลเอกผู้เผด็จการ คนที่มีส่วนในการสังหารหมู่นิสิตนักศึกษาประชาชนผู้บริสุทธิ์กลางเมือง กลับชื่นชม ยกย่องเทิดทูน มีแม่ทัพนายกอง พ่อค้านักธุรกิจ ประธานแบงก์หอบกระเช้าเข้าไปกราบไหว้ ขอพรกันให้เป็นที่เอิกเกริก

ออกข่าวทั้งหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ อึกทึกครึกโครม โดยปราศจากยางอายใด ๆ ทั้งสิ้น

อย่าว่ากระไรเลย นายกรัฐมนตรีที่อ้างว่าต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยมาทุกยุคทุกสมัย ประกอบวีรกรรมไม่แพ้วีรชนคนใด ยังไปรื้อฟื้นคืนเกียรติยศให้กับผู้เผด็จการทรราชหน้าตาเฉย

ใครทักท้วงคัดค้านก็ยืนกรานกระต่ายขาเดียว อ้างว่าทำถูกต้อง เป็นไปตามขั้นตอน กระบวนการ

แล้วใคร่ครวญกันว่า ครั้นปูชนียบุคคลเหล่านั้นถึงแก่กรรมตายไป สังคมไทยให้อะไรกับคนเหล่านั้นบ้าง ก็ยิ่งชวนให้หดหู่ วังเวงเมื่อมีเพียงแค่อนุสาวรีย์เล็ก ๆ ซุกอยู่ตามซอกมุม ประชาคมใดประชาคมหนึ่งเท่านั้น เช่น

กรณีของนายปรีดี พนมยงค์ ที่ประชาคมชาวธรรมศาสตร์ร่วมแรงร่วมใจสร้างไว้

ส่วนรัฐบาลนอนหลับไม่รู้ นอนคู้ไม่เห็น ไม่เคยมีบทบาทส่งเสริม "คนดี" แม้แต่น้อย ตรงกันข้ามกิจกรรมอันเป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตย กลับสนับสนุน ส่งเสริมกันจนออกนอกหน้า

อนิจกรรมของคนซึ่งยังประโยชน์ต่อประเทศชาติบ้านเมือง รู้ทั้งรู้อยู่ว่าปูชนียบุคคลเหล่านั้นพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตย ปกป้องแผ่นดินนี้ แต่มีหรือที่ "ธง" จะลดลงไว้อาลัย แสดงความสลดใจระดับชาติเช่นที่ทำกันอย่างนานาอารยประเทศ

มิพักต้องดูอื่นไกล เมื่อเร็ว ๆ นี้เพียงแค่ลูกอดีตประธานาธิบดีเครื่องบินตกตาย ก็ลดธงชาติสำแดงความสลดไว้อาลัย ให้เกียรติในฐานะบุตรผู้นำ คนซึ่งเคยเป็นที่ชื่นชมของประชากรทั้งประเทศ

สำหรับบ้านนี้เมืองนี้ เห็นแต่นักการเมืองออกมาอ้าปากกระดกลิ้น คนนั้นก็สลดคนนี้ก็เศร้า เพ้อเจ้อว่าตกใจบ้างอ้างว่าช็อกก็มีโดยปราศจากแก่นสาร สาระใดอื่น

พูดกันอย่างตรงไปตรงมา ขอ "ห้อยโหน" ผู้วายชนม์ ฉกฉวยเอาประโยชน์จนนาทีสุดท้าย

รักดอกเตอร์ป่วยหนักหนา แต่ไปลงนามรื้อฟื้นคืนเกียรติยศทรราชผู้เผด็จการ ส่งสมุนบริวารไปข่มขู่คุกคามสื่อมวลชน ปล่อยให้คนโกงบ้านกินเมืองลอยหน้าลอยตา เสพสโมสรอยู่ร่วมกันโดยมิได้สำนึกสำเหนียกต่อความถูกต้องชอบธรรมอุ้มคนรวยไม่ยอมช่วยคนจน ฯลฯ

น่าชิงชังรังเกียจนัก

(ที่มา–คอลัมน์ "ทุบโต๊ะเสวนา"–นายประชาช้ำชอก, ไทยโพสต์ –วันจันทร์ที่ 7 สิงหาคม 2542 หน้า การเมือง 3)

ปณิธานของ "นายเข้ม" ผู้ยิ่งใหญ่ตลอดกาล

"เมื่อตายแล้วยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่เก็บไว้ให้เมียผมพอใช้ในชีวิตของเธอ ถ้าลูกยังเล็กอยู่ก็เก็บไว้เลี้ยงให้โต แต่ลูกที่โตแล้วไม่ให้ นอกนั้นรัฐบาลควรเก็บไปหมด จะได้ใช้เป็นประโยชน์ในการบำรุงชีวิตของคนอื่น ๆ บ้าง ตายแล้วเผาผมเถิดอย่าฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำกินและอย่าทำพิธีรีตองในงานศพให้วุ่นวายไป..."

นี่คือ ปณิธานก่อนถึงแก่อนิจกรรมของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขียนไว้ในหนังสือ "จากภรรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน" อันเป็นคำตอบที่ชัดแจ้งว่าเหตุใดครอบครัวอาจารย์ป๋วย จึงประกอบพิธีเผาศพอย่างเงียบ ๆ ในวันที่ 6 สิงหาคม ที่ผ่านมา จากนั้นจึงจะนำอัฐิเดินทางกลับมาประกอบพิธีทางศาสนาอีกครั้งหนึ่งในเมืองไทย

อาจารย์ป๋วยเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ท่านไม่เพียงเป็นปูชนียบุคคลเท่านั้น หากยังเป็นแบบอย่างของการอุทิศตนเพื่อส่วนรวม ซึ่งปัจจุบันหาได้ไม่ง่ายนักในสังคมไทย

แต่บั้นปลายชีวิตของท่านกลับต้องระหกระเหินหนีไปอยู่ต่างประเทศ เพราะถูกหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ โดยที่มาของเรื่องนี้ นายนริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ย้อนอดีตให้ฟังว่า เริ่มจากอาจารย์ป๋วยรับตำแหน่งคณบดี คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วงปี 2507-2515 ท่านได้ลาพักงานสอนและไปเป็นอาจารย์รับเชิญพิเศษอยู่ในต่างประเทศ 2 ครั้ง โดยสอนที่มหาวิทยาลัยปริ้นตั้น สหรัฐอเมริกาในปี 2513 และสอนที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ในปี 2514 เดิมทีท่านตั้งใจจะสอนเพียงปีเดียว แต่แล้วเหตุการณ์ก็ทำให้ท่านต้องอยู่ต่างประเทศนานกว่านั้น ซ้ำยังทำให้ท่านต้องลาออกจากราชการก่อนเกษียณอายุอีกด้วย

เหตุการณ์เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 จอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ทำรัฐประหารยึดอำนาจตนเองเพื่อให้มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการบริหารประเทศ ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ 2515 ขณะเป็นอาจารย์พิเศษอยู่ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ อาจารย์ป๋วยได้เขียนจดหมายอันลือลั่น "จดหมายของนายเข้มเย็นยิ่ง ถึงผู้ใหญ่ทำนุ เกียรติก้อง" คัดค้านการก่อรัฐประหารยึดอำนาจของจอมพล ถนอม และเรียกร้องให้คืนอำนาจแก่ประชาชนโดยเร็ว

เนื้อหาบางตอนของจดหมายระบุไว้ ดังนี้

เรียน พี่ทำนุ ที่รักใคร่นับถือเป็นส่วนตัว

...สัก 2 ปีเศษที่ผมได้จากหมู่บ้านไทยเจริญที่รักของเรามาอยู่ห่างไกล พี่ทำนุในฐานะผู้ใหญ่บ้านได้จัดการ 2 อย่างที่ผมและใครเห็นว่ามีคุณอย่างยิ่งสำหรับหมู่บ้านเรา โดยเฉพาะสำหรับอนาคตของชาวไทยเจริญ คือได้จัดให้มีกติกาหมู่บ้านเป็นข้อบังคับสูงสุด แสดงว่าต่อไปนี้ ชาวบ้านไทยเจริญจะสามารถยึดกติกาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตซึ่งดีกว่า และทำให้เจริญกว่าที่จะปกครองกันตามอำเภอใจของคนไม่กี่คน กับเปิดช่องให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองหมู่บ้านได้โดยสันติวิธี นั้นอย่างหนึ่ง กับอีกพี่ทำนุได้อำนวยให้ชาวบ้าน เลือกกันขึ้นมาเป็นปากเสียงแทนกัน ผู้ได้รับเลือกก็รวมกันเป็นสมัชชาหมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่พิจารณาระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ สำหรับหมู่บ้านของเราโดยหลักประชาธรรม คือ ธรรมเป็นอำนาจไม่ใช่อำนาจเป็นธรรม และธรรมเกิดจากประชาชน รวมความว่า อำนาจสูงสุดมาจากธรรมของประชาชนในหมู่บ้านไทยเจริญทั้งหมู่

เมื่อกติกาหมู่บ้านถือกำเนิดมาแล้วก็ดี และเมื่อได้มีสมัชชาหมู่บ้านแล้วก็ดี ผมเองก็ไม่แน่ใจนักว่า กติกาทุกข้อถูกใจหมด และไม่แน่ใจว่าสมาชิกสมัชชาทุกคนเป็นคนดี แต่ผมก็ยังนิยมยินดีในท่านผู้ใหญ่ทำนุ เกียรติก้อง ที่ได้อุตสาหะสร้างสรรค์ให้มีกติกา ดีกว่าไม่มี และให้มีสมัชชาดีกว่าไม่มี

บัดนี้ อนิจจา ผมจากหมู่บ้านไทยเจริญมาอยู่ไกลไม่ได้นาน ได้ทราบว่าพี่ทำนุเปลี่ยนใจโดยกะทันหัน ร่วมกับคณะของท่านบางคนประกาศล้มเลิกกติกาหมู่บ้าน และเลิกสมัชชาโดยสิ้นเชิง หวนกลับไปใช้วิธีปกครองหมู่บ้านตามอำเภอใจของผู้ใหญ่บ้านกับคณะ ซึ่งในกรณีนี้ก็ยังคงเป็น พี่ทำนุกับรองผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชุดเดิมนั่นเอง..."

รศ. จินตนา เชิญศิริ เล่าผลจากการเขียนจดหมายดังกล่าวนี้ ฝ่ายทหารมองว่าอาจารย์ป๋วยไม่ใช่พวกของตน เป็นผู้ทรยศ ตีจากฝ่ายทหารไปสร้างอำนาจใหม่โดยเอามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นฐาน ทั้งยังมีการปลุกระดมนักศึกษาขยายฐานออกไปยังชนบทผ่านโครงการบัณฑิตอาสาสมัครและมูลนิธิพัฒนาชนบทต่างๆ

ตรงจุดนี้ รศ. จินตนา นำข้อมูลของอาจารย์ป๋วยที่เขียนจดหมายถึงอาจารย์ท่านหนึ่ง ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2515 อธิบายเหตุผลการลาออกจากตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ว่า

"การตัดสินใจลาออกของผมนั้น เกิดจากเหตุ 2 ประการ ข้อหนึ่ง ก็คือมาคิดดูว่ามีบางคนในคณะปฏิวัติ เขาพิจารณาจดหมายนายเข้ม ไปในทางอัปมงคล ความจริงผู้มีอำนาจเขาไม่กลัวผมดอก เพราะเขาจับผมไปปิดปากได้เสมอ แต่เขากลัวนักศึกษามากกว่า ตราบใดที่ผมเป็นคณบดีอยู่ นักศึกษาตามทรรศนะของเขาจะต้อง 'กำเริบ'

ประการที่ 2 เนื่องมาจากที่เขากลัวนักศึกษาและไม่ต้องการให้ผมเป็นหัวโจก เมื่อครบกำหนดเวลาเป็นคณบดีของผมในวันที่ 19 กันยายน 2515 เขาได้เตรียมไว้แล้วที่จะตั้งผู้อื่นแทน (ไม่ใช่ ดร.วิญญู วิจิตรวาทการ) เท่ากับไล่ผมออก ผมจึงชิงลาออกเสียเพื่อให้คณาจารย์และนักศึกษามีเวลาที่จะแสดงประชามติ"

สำหรับหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2516 จอมพล ถนอม กิตติขจร และคณะ ถูกขับไล่โดยพลังนักศึกษาประชาชน รวมตัวกันขับไล่ออกนอก

ราชอาณาจักร ดร. ป๋วยเดินทางกลับเมืองไทย มาเป็นอาจารย์พิเศษประจำคณะเศรษฐศาสตร์ และรับตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ 30 มกราคม 2518 ถึง 6 ตุลาคม 2519

ช่วงนั้นกระแสความขัดแย้งระหว่างศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศสนท.) กับขั้วนักการเมืองขวาตกขอบกำลังทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นทุกขณะ

อาจารย์ป๋วยได้กลายเป็นเป้าโจมตีของทั้ง 2 ฝ่าย ฝ่ายทหารมองว่าอาจารย์ป๋วย หนุนนักศึกษา ฝักใฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ วางแผนส่งนักศึกษาไปปลุกระดมมวลชนชาวบ้านในชนบทโดยไม่คิดว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษามีมาตลอด 1 ปี ก่อนอาจารย์ป๋วยเข้ารับตำแหน่งอธิการบดีแล้ว ขณะที่ฝ่ายนักศึกษาก็มองว่า อาจารย์ป๋วยเป็นผู้นำที่ขาดความจริงใจในการต่อสู้เพื่อคนยากไร้ ยิ่งไปกว่านั้นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่านหนึ่งที่ประสงค์อยากได้ตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ให้ร้ายป้ายสีอาจารย์ป๋วย

ดังจะเห็นได้จากบันทึกของ อาจารย์ป๋วย เรื่อง กิจกรรมนักศึกษา ลงวันที่ 26 กันยายน 2519 ความตอนหนึ่งว่า "ที่กล่าวมานี้มิได้กล่าวถึงอาจารย์ที่มิได้ถือจรรยาของอาจารย์ คือ อุตส่าห์นำเอาความเท็จไปกล่าวทั้งในที่ลับและที่แจ้ง อาจารย์เช่นนี้มีน้อยคน แต่ก็อยู่ในจำพวกที่นำความเสื่อมมาสู่สถาบัน เพราะการไม่ถือสัจจะและการกล่าวเท็จนั้นเป็นลักษณะที่อาจารย์ไม่ควรจะมี เป็นลักษณะของคนถ่อย คนสถุล และคนอัปลักษณ์..."

เมื่อจอมพลถนอมลักลอบเดินทางเข้าประเทศไทยเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2519 ในระยะแรกนักศึกษาและประชาชนให้โอกาสรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช แก้ปัญหาจะให้จอมพลถนอมออกนอกประเทศ นักศึกษาจัดชุมชนโดยเริ่มที่สนามหลวง แล้วย้ายเข้ามาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 4 ตุลาคม มีการเล่นละครแสดงเหตุการณ์ที่พนักงาน

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 2 คน ที่นครปฐมถูกตำรวจฆ่าตายและแขวนคอ ขณะตระเวนปิดโปสเตอร์ประท้วงการกลับมาของจอมพลถนอม

อีกไม่กี่วันต่อมาเช้าวันที่ 6 ตุลาคม กำลังตำรวจและทหารบุกเข้าสังหารผู้ชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีผู้เสียชีวิตหลายร้อยคน นอกจากนี้ ยังมีการยั่วยุให้ลูกเสือชาวบ้านฆ่าอาจารย์ป๋วย

เช้าวันที่ 6 ตุลาคม ขอลาออกจากตำแหน่งอธิการบดี และเนื่องจากไม่อาจคาดหมายได้ว่า เหตุการณ์จลาจลจะลุกลามไปในทิศทางใด ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยขอให้ท่านอาจารย์ป๋วยรีบเดินทางออกนอกประเทศชั่วคราว เพื่อความปลอดภัยของท่าน

อาจารย์ป๋วยจึงเดินทางออกจากประเทศไทยในคืนวันที่ 6 ตุลาคม ไปพำนักอยู่ที่ประเทศอังกฤษ และพำนักอยู่ที่นั่นจนถึงวาระสุดท้าย...

เป็นการปิดฉากชีวิตบุคคลของบุคคลที่ยิ่งใหญ่ตลอดกาล !!!

(ที่มา – สกู๊ปข่าว – เดลินิวส์, ฉบับประจำวันที่ 9 สิงหาคม 2542 หน้า 1 และ 2)

ปณิธานแห่งชีวิต

"ซูม" (ในคอลัมน์ "เหะหะพาที")

ดังที่ผมได้เรียนท่านผู้อ่านไว้ตั้งแต่เมื่อวานแล้วว่า วันนี้จะขออนุญาตนำข้อเขียนที่เป็นอมตะและเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทุกยุคทุกสมัยของท่านอาจารย์ป๋วยมาลงในคอลัมน์นี้อีกครั้งถ้าเป็นไปได้ อยากให้คุณครูทุกท่านตัดแปะไว้ให้ลูกศิษย์ของท่านได้อ่านและ ได้เรียนรู้พร้อม ๆ กัน

ขอเชิญพบกับ "คุณภาพแห่งชีวิต, ปฏิทินแห่งความหวัง, จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน" โดย ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้ ณ บัดนี้ครับ

เมื่อผมอยู่ในครรภ์ของแม่ ผมต้องการให้แม่ได้รับประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์ และได้รับความเอาใจใส่ และบริการอันดีในเรื่องสุขภาพของแม่และเด็ก

ผมไม่ต้องการมีพี่น้องมากอย่างที่พ่อแม่ผมมีอยู่ และแม่จะต้องไม่มีลูกถี่นัก

พ่อกับแม่แต่งงานกันถูกกฎหมาย หรือธรรมเนียมประเพณีหรือไม่ไม่สำคัญ แต่สำคัญที่พ่อกับแม่ต้องอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข ทำความอบอุ่นให้ผมและพี่น้อง

ในระหว่าง 2-3 ขวบแรกของผม ซึ่งร่างกายและสมองผมกำลังเติบโตในระยะที่สำคัญ ผมต้องการให้แม่ผมกับตัวผมได้รับประทานอาหาร ที่เป็นคุณประโยชน์

ผมต้องการไปโรงเรียน พี่สาวหรือน้องสาวผมก็ต้องการไปโรงเรียนจะได้มีความรู้หากินได้ และจะได้รู้คุณธรรมแห่งชีวิตถ้าผมมีสติปัญญาเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ก็ให้มีโอกาสเรียนได้ไม่ว่าพ่อแม่จะรวยหรือจน จะอยู่ในเมืองหรือชนบทแร้นแค้น

ถ้าผมมีสติปัญญาเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ก็ให้มีโอกาสเรียนได้

ไม่ว่าพ่อแม่ผมจะรวยหรือจน จะอยู่เมืองหรือชนบทแร้นแค้น

เมื่อออกจากโรงเรียนแล้ว ผมต้องการงานอาชีพที่มีความหมาย ทำให้ได้รับความพอใจว่า ผมได้ทำงานเป็นประโยชน์แก่สังคม

บ้านเมืองที่ผมอาศัยอยู่ จะต้องมีขื่อมีแป ไม่มีการข่มขู่ กดขี่หรือประทุษร้ายกัน

ประเทศของผมควรจะมีความสัมพันธ์อันชอบธรรมและเป็นประโยชน์กับโลกภายนอก ผมจะได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความคิดและวิชาของมนุษย์ทั้งโลก และประเทศของผมจะได้มีโอกาสรับเงินทุนจากต่างประเทศมาใช้ประโยชน์

ผมต้องการให้ชาติของผม ได้ขายผลผลิตแก่ต่างประเทศด้วยราคาอันเป็นธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นชาวนาชาวไร่ ผมก็อยากมีที่ดินของผมพอสมควรสำหรับทำมาหากิน มีช่องทางได้กู้ยืมเงินมาขยายงาน มีโอกาสรู้วิธีทำกินแบบใหม่ ๆ มีตลาดดีและขายสินค้าได้ราคายุติธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นกรรมกร ผมก็ควรจะมีหุ้นส่วน หรือมีส่วนในโรงงานหรือบริษัทห้างร้านที่ผมทำอยู่

ในฐานะที่ผมเป็นมนุษย์ ผมก็ต้องการอ่านหนังสือพิมพ์ และหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่แพงนัก จะฟังวิทยุดูโทรทัศน์ก็ได้ โดยไม่ต้องทนรบกวนจากการโฆษณามากนัก

ผมต้องการสุขภาพอนามัยอันดี และรัฐบาลจะต้องให้บริการป้องกันโรคแก่ผมอย่างฟรี กับบริการการแพทย์รักษาพยาบาลอย่างถูก อย่างดี เจ็บป่วยเมื่อใดหาหมอ หาพยาบาลได้สะดวก

ผมจำเป็นต้องมีเวลาว่างสำหรับเพลิดเพลินกับครอบครัว มีสวนสาธารณะที่เขียวชอุ่ม สามารถมีบทบาทและชมศิลปวรรณคดี นาฏศิลป์ ดนตรี วัฒนธรรมต่าง ๆ เที่ยวงานวัด งานลอยกระทง งานนักขัตฤกษ์ งานกุศล

อะไรได้พอสมควร

ผมต้องการอากาศบริสุทธิ์สำหรับหายใจ น้ำบริสุทธิ์สำหรับดื่ม

เรื่องอะไรที่ผมทำเองไม่ได้ หรือได้แต่ไม่ดี ผมก็จะขอความร่วมมือกับเพื่อนฝูงในรูปสหกรณ์ หรือสโมสร หรือสหภาพ จะได้ช่วยซึ่งกันและกัน

เรื่องที่ผมเรียกร้องข้างต้นนี้ ผมไม่เรียกร้องเปล่า ผมยินดีเสียภาษีอากรให้ส่วนรวมตามอัตภาพ

ผมต้องการโอกาสที่มีส่วนร่วมในสังคมรอบตัวผม ต้องการมีส่วนในการวินิจฉัยโชคชะตาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของชาติ

เมียผมก็ต้องการโอกาสต่าง ๆ เช่นเดียวกับผม และเรา 2 คนควรจะได้รับความรู้ และวิธีการวางแผนครอบครัว

เมื่อแก่ ผมและเมียก็ควรจะได้ประโยชน์ตอบแทนจากการประกันสังคม ซึ่งผมได้จ่ายบำรุงตลอดมา

เมื่อจะตาย ก็ขออย่าให้ตายอย่างโง่ ๆ อย่างบ้า ๆ คือ ตายในสงครามที่คนอื่นก่อให้เกิดขึ้น ตายในสงครามกลางเมือง ตายเพราะอุบัติเหตุรถยนต์ ตายเพราะน้ำหรืออากาศเป็นพิษ หรือตายเพราะการเมืองเป็นพิษ

เมื่อตายแล้วยังมีสมบัติเหลืออยู่ เก็บไว้ให้เมียผมพอใช้ในชีวิตของเธอ ถ้าลูกยังเล็กอยู่ก็เก็บไว้เลี้ยงให้โต แต่ลูกที่โตแล้วไม่ให้

นอกนั้น รัฐบาลควรเก็บไปหมด จะได้ใช้เป็นประโยชน์ในการบำรุงชีวิตของคนอื่น ๆ บ้าง

ตายแล้ว เผาผมเถิด อย่าฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำกิน และอย่าทำพิธีรีตองในงานศพให้วุ่นวายไป

นี่แหละคือความหมายแห่งชีวิต นี่แหละคือการพัฒนาที่ควรให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของทุกคน

(ที่มา - ไทยรัฐ ฉบับประจำวันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542-หน้า 5 ป๋วย อึ๊งภากรณ์ 18 ตุลาคม 2516)

ร้องไห้เถิด, ประเทศไทย

"กาแฟดำ"

ผมเป็นนักข่าวทันสมัย ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเป็นอธิการบดีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงสัมผัสความเป็นผู้มีเหตุและผล ความตรงไปตรงมา และความเป็นผู้ประสาทวิชาแด่ผู้อื่นได้อย่างน่าสนใจยิ่ง

ผมเชื่อของผมเองว่าถ้า ดร. ป๋วย เป็นผู้ดูแลนโยบายเศรษฐกิจของไทยในช่วงเศรษฐกิจบูมของไทย กรณีวิกฤติเศรษฐกิจอาจจะไม่เกิดขึ้นก็ได้ เพราะท่านจะไม่ยอมให้วินัยแห่งนโยบายการเงินการคลังหย่อนยาน จะไม่ให้สถาบันการเงินมุบมิบให้กู้โดยไม่มีหลักการและเหตุผล และที่สำคัญท่านจะออกมา "เตือนภัย" ให้คนทั้งประเทศได้รับรู้ถึงอันตรายแห่งฟองสบู่

เพราะสมัยที่ ดร. ป๋วย เป็นผู้ว่าการแบงก์ชาติ คำปราศรัยประจำปีต่อสมาคมธนาคารไทยคือ "ข่าวใหญ่ประจำปี" ที่หนังสือพิมพ์เฝ้าตั้งหน้าตั้งตารอคอยเพื่อนมำพาดหัวให้คนอ่านวันรุ่งขึ้นได้รู้ว่า "สถานภาพที่แท้จริง" ของเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างไรกันแน่

เราแน่ใจได้เลยว่า แม้ประเทศจะอยู่ภายใต้การปกครองของเผด็จการทหารในช่วงนั้นแต่ ดร. ป๋วย จะออกมาพูดความจริงกับประชาชน โดยไม่แยแสว่าผู้มีอำนาจขณะนั้นจะพอใจหรือไม่กับการพูดความจริงของท่าน

ในภาวะที่บ้านเมืองไม่มีเสรีภาพแห่งข่าวสารในจังหวะนั้น ดร. ป๋วยคือ "ความหวัง" ของคนไทยที่จะได้ความจริงเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับ "ข่าวสารทางการ" ซึ่งมักจะเป็นการใส่สีตีไข่ให้ดูดี เกินความเป็นจริง

ความรู้สึกของผมในฐานะนักข่าวขณะนั้นคือ ความภาคภูมิ เมืองไทยมีคนกล้าอย่าง ดร. ป๋วยที่ยึดถือหลักการ 2 เรื่องเป็นหัวใจแห่งการดำรงชีวิต นั่นคือ การต่อต้านการโกงกินและคอร์รัปชันทุกรูปแบบ และสองคือการแสวงหาวิญญาณแห่งความเป็นประชาธิปไตยในสภาพของบ้านเมืองที่อำนาจปืน และการรวมศูนย์แห่งอำนาจยังอยู่ในมือของคนเพียงกลุ่มเดียว

ทุกครั้งที่มีข่าวคราวจากรัฐบาลว่าด้วยเศรษฐกิจที่อ่านดูแล้วน่าสงสัยว่า

เป็นการพูดความจริงหรือเปล่า เรานักข่าวจะแอบไปหา ดร. ป๋วย เพื่อขอความรู้แนวทางวิเคราะห์และข้อเท็จจริงของสถานการณ์เศรษฐกิจ

บ่อยครั้งแม้จะเขียนเป็นข่าวไม่ได้ เพราะความละเอียดอ่อนแห่งสถานการณ์และเมื่อ ดร. ป๋วย บอกว่าเป็นการ "อธิบายความเป็นมาเป็นไป แต่ไม่ใช่ข่าวพาดหัว" แต่ผู้สื่อข่าวและนักเขียนคอลัมน์ก็จะได้เบื้องหน้าเบื้องหลังของความเป็นจริง

ดร. ป๋วย ไม่เคยแสดงความหวาดกลัวต่อเผด็จการ ไม่เคยยอมก้มหัวให้กับความชั่วร้าย แต่ก็ต่อสู้อย่างอหิงสาแบบสามัญชนที่มีเหตุและผลเป็นอาวุธทางปัญญา

วิญญาณแห่งการต่อสู้เพื่อความถูกต้องและเป็นธรรมของนักข่าวจะถูกเร่งเร้าทุกครั้งที่ได้ฟัง "ความจริง" จากดร. ป๋วย ที่สาธารณชนทั่วไปไม่ได้รับรู้เพราะการปิดบังซ่อนเร้นของฝ่ายผู้มีอำนาจและทำให้เรามีกำลังใจและความกล้าที่จะเผชิญกับความเลวร้ายในสังคม

น้ำตาผมจึงรินไหลเมื่อเห็นพาดหัวหน้าหนึ่งใน เดอะเนชั่น เช้าวันเสาร์ที่ผ่านมา เป็นบทความที่เขียนโดย ดร. อัมมาร สยามวาลา ซึ่งรู้จัก ดร. ป๋วย อย่างดียิ่งในช่วงที่ทำงานด้านวิชาการด้วยกัน

พาดหัวของบทไว้อาลัย ดร. ป๋วย ของ ดร. อัมมาร บอกว่า ดร. ป๋วย เป็น An honest man in a corrupt country. (คน "ตงฉิน" ที่อยู่ในประเทศที่ "ฉ้อฉล" - ไพบูลย์)

เป็นประโยคที่ให้ความหมายใกล้เคียงความจริงที่สุด เป็นวลีที่บอกทุกอย่างเกี่ยวกับชีวิตของ "คนดีที่จากไป" อย่างตรงความรู้สึกของผมที่สุด

เพราะประเทศไทยไม่สำเหนียกว่ามีคนดีที่หายากยิ่งกว่า ดร. ป๋วย เกิดมาและต้องใช้ชีวิตช่วงท้ายอยู่นอกบ้านอย่างน่ารันทด

ท่านเป็นสุจริตในประเทศที่ทุจริต ท่านเป็นเหตุผลในชาติที่ไร้เหตุไร้ผล

หลั่งน้ำตาให้ ดร. ป๋วย เท่าไหร่ก็ไม่เท่ากับที่จะต้องร้องไห้กับประเทศและคนไทยอีกจำนวนไม่น้อยที่ปล่อยให้คนอย่าง ดร. ป๋วย ต้องมีชะตากรรม เช่นนั้น

(ที่มา – กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542)

ยอดผู้นำ

คนอย่างท่าน ลี กวนยู คงหาไม่ได้ง่าย ๆ อีกแล้วในโลกนี้ เมืองไทยเราสำหรับคนธรรมดา ๆ ก็เห็นมีท่าน ดร. ปรีดี พนมยงค์ กับ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ที่เป็นแบบอย่างสุดยอด เพราะท่านทั้งสอง ไม่ต้องการอะไรให้กับตัวเองแต่ได้เสียสละชีวิตร่างกาย และใจให้กับประเทศชาติจนนาทีสุดท้าย

คุณ ลี กวนยู เริ่มพัฒนาสิงคโปร์จากเมื่อ 34 ปีก่อนนี่เอง ก็อยู่แค่ช่วงอายุเรา ท่านที่อยู่ในวัย 40 ปีขึ้นไปก็พอจะเข้าใจถึงเหตุการณ์ช่วงนั้นด้วยความวิริยะอุตสาหะ ด้วยมันสมองที่เฉียบแหลม คุณลีก็สามารถพลิกแผ่นดิน สิงคโปร์จากที่ไม่มีอะไรเลย เป็นเกาะธรรมดา ๆ ที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติสิ่งมีค่าอื่นใดให้เห็น จึงต้องคิดสร้างทุกสิ่งทุกอย่างจากสองมือสองเท้า กับมันสมอง และคุณลี กวนยู ท่านใช้เวลาไม่มากเลยสร้างชาติได้สำเร็จอย่างดีเยี่ยมเป็นที่ยกย่องของคนทั้งโลก

ผู้นำทางการเมืองในบ้านเรามีสักกี่คนที่มีความคิดความอ่านชั้นดีชั้นเยี่ยมเยี่ยง ลี กวนยู คนที่ดีจริงก็อยู่ไม่ได้ ถูกกลั่นแกล้งถูกพวกเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ส่วนคณะทำลายล้างจนอยู่ในประเทศไม่ได้ ต้องหนีกระเซอะกระเซิงไปตายในต่างประเทศ หรือคนดี ๆ อีกกลุ่มหนึ่งต้องปิดหู ปิดตา ปิดปาก เพื่อความปลอดภัยของตัวเอง ของครอบครัว และต้องอยู่ แบบเฉาตายไปทีละน้อย

เมืองไทยเรามีคนดีมิใช่น้อย แต่เขาเหล่านั้นไม่มีโอกาสได้แสดงฝีมืออย่างแท้จริง เราได้นักการเมืองชั้นเลวมิใช่น้อย ที่มุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตนเข้ามาบริหารจนบ้านเมืองแหลกลาญป่นปี้ดังที่เห็น ๆ กันอยู่

นักการเมืองที่สะอาดแบบคุณชวน หลีกภัย ก็ได้แต่เข้ามาขัดตาทัพ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เลวร้าย มิให้เลวลงไปอีก และก็ทำอะไรไม่ได้มาก จึงดูเหมือนไร้ผลงาน แถมโดนถล่มโจมตีอยู่ขณะนี้ เพราะพวกพ้องบางกลุ่มบางคน และในเมื่อเป็นรัฐบาลผสมมีพวกเลว ๆ รวมอยู่ด้วย ปลาข้องเดียวกันพานเหม็นไปหมด

สำหรับคุณลี กวนยู ท่านไม่ต้องการอะไรมากไปกว่า การได้เห็นสิงคโปร์เจริญรุ่งเรืองอย่างถาวรยั่งยืน ท่านจึงยอมทนลำบากแสนเข็ญที่จะวางกฎระเบียบขื่อแปกฎหมายให้เด่นชัด ได้รับการยอมรับปฏิบัติตาม ปูพื้นฐานทั้งทางการเมืองเศรษฐกิจสังคม แก่ชาวลอดช่องทุกระดับชั้น และปัจจุบันเน้นมากที่สุด คือ เด็ก ๆ ของสิงคโปร์ให้ก้าวขึ้นมาอย่างสง่าผ่าเผย แทนผู้ใหญ่ได้สบาย ๆ แถมเด่นดี มีความสามารถครบถ้วน

คนอย่าง ลี กวนยู ไม่มีวันจะเป็นพิษเป็นภัยต่อสิงคโปร์ เพราะท่านสร้างสิงคโปร์ขึ้นมากับมือ

ข้อแนะนำความคิดเห็นของท่านจึงเป็นประโยชน์ใหญ่หลวง ท่านสมควรถูกจัดเป็นวีรบุรุษ รัฐบุรุษอาวุโส และบิดาของชาวเกาะสิงคโปร์

ท่านทำงานของท่านมาตลอดไม่เคยหยุด เพราะท่านรักและห่วงใยสิงคโปร์แบบสุดสุด...หาผู้เสมอเหมือนได้ยากยิ่ง

แม้กลุ่มผู้นำใหม่สิงคโปร์จะมีฝีมือ มีความเฉียบแหลม ก้าวทันโลกทุกฝีก้าว แต่ท่านลี กวนยู ก็ยังทำตัวเป็นหลักของสิงคโปร์แบบไม่ถอยหนี และชาวสิงคโปร์ก็ยังยกย่องเชื่อถือท่านไม่เสื่อมคลาย

เมืองไทยเราเคยมีผู้นำดี ๆ มาบ้างก็ถูกทำลายย่อยยับจนอยู่ในแผ่นดินตัวเองไม่ได้ อย่างท่าน ดร. ปรีดี พนมยงค์ และ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เราจึงได้เผด็จการทรราชปกครองมายาวนาน และเมื่อพอจะเป็นประชาธิปไตยก็โชคร้ายอีก นักการเมืองส่วนใหญ่ใช้เงินก้าวสู่เวทีซื้อเสียงกันเป็นว่าเล่น

การเมืองไทยจึงทำให้บ้านเมืองเราเละตุ้มเปะอย่างที่เห็น ทั้ง ๆ ที่น่าจะก้าวไปใกล้เคียงกับสิงคโปร์

ยังไม่รู้เลยว่า อีกกี่ปีดีดักไทยแลนด์เราถึงจะมีผู้นำแบบ ดร. ปรีดี ดร. ป๋วย หรือท่าน ลี กวนยู

ไตรรัตน์ สุนทรประภัสสร์

(ที่มา–เดลินิวส์ "คอลัมน์ หมุนตามโลก" – ฉบับวันพุธที่ 25 สิงหาคม 2542 หน้า 6)

ศิษย์อาจารย์ป๋วย

มีคนจำนวนน้อยในโลกที่เหมือนกับไม้กฤษณา ใครอยู่ใกล้ก็พลอยกลิ่นหอมนั้นอบร่ำไปด้วย

ในคนจำนวนที่มีอยู่น้อยนิดนี้ อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ก็เป็นคนหนึ่งในจำนวนนั้น ความเป็นคนดีและเป็นผู้ดีของอาจารย์ป๋วย เป็นสิ่งที่ไม่มีใครโต้แย้ง

จึงไม่น่าแปลกใจ ที่จะมีใครต่อใครอีกเป็นจำนวนมาก ภูมิใจและพร้อมที่ประกาศความภูมิใจนั้นให้สาธารณชนได้รับรู้ว่า มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวพันกับอาจารย์ป๋วย

ในจำนวนนี้มีกลุ่มคนอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งประกาศตัวว่าเป็น "ศิษย์อาจารย์ป๋วย" อย่างเต็มปากเต็มคำ

ศิษย์อาจารย์ป๋วยเหล่านี้ ส่วนหนึ่งคือพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักเรียนทุนของธนาคาร ซึ่งผ่านการคัดเลือกจากตัวอาจารย์ป๋วยเอง

อีกส่วนหนึ่งคือศิษย์จากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในขณะที่ท่านเป็นคณบดี หรือนักศึกษาในคณะอื่นช่วงที่ท่านเป็นอธิการบดี

และมีอีกส่วนหนึ่ง คือ นิสิต นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยอื่น ที่เข้าร่วมโครงการบัณฑิตอาสา ยังไม่รวมถึงศิษย์ประเภท "ครูพักลักจำ" ที่เลื่อมใสในปฏิปทาและความรู้ความสามารถอีกจำนวนไม่น้อย

ปฏิเสธไม่ได้ว่า ในบรรดาศิษย์อาจารย์ป๋วยเหล่านี้ มีจำนวนไม่น้อยที่เจริญรอยตามผู้เป็นครู และมีส่วนร่วมในการสร้างความเจริญในด้านต่างๆ ให้กับสังคมไทย

แต่ก็เป็นความจริงอีกเช่นกันที่ว่า ผู้ประกาศตัวเป็นศิษย์อาจารย์ป๋วยจำนวนหนึ่งเลือกที่จะเรียนมาแต่เฉพาะส่วนที่เป็นความรู้

ไม่ได้นำเอาวิถีของการใช้ชีวิตของอาจารย์ป๋วย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความซื่อสัตย์ สมถะ มาเป็นแบบอย่างด้วย

ศิษย์อาจารย์ป๋วยจากธนาคารแห่งประเทศไทยส่วนหนึ่ง จึงเป็นตัวละครสำคัญที่ผลักดันให้เศรษฐกิจไทยเดินเข้าสู่ภาวะฟองสบู่ และเป็นตัวเร่งที่ทำให้ฟองสบู่นั้นแตกกระจายในยามที่พองตัวสูงสุด

ส่งผลให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะคนจนคนยากไร้ ไม่ว่าจะเป็นชาวนา ชาวไร่ หรือกรรมกรในโรงงาน ซึ่งอาจารย์ป๋วยเป็นห่วงเป็นใยต้องพลอยประสบชะตากรรมอันเลวร้าย เนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจในครั้งนี้ไปด้วย

ขณะที่ศิษย์อีกส่วนหนึ่งจากเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ที่ประกาศตัวว่า เคารพเลื่อมใสในหลักการของอาจารย์ป๋วยอย่างยิ่ง บ้างก็หลงเพลินกับอำนาจวาสนาที่มาแบบไม่ทันตั้งตัวและใช้อำนาจที่มีนั้นไปในทางข่มขู่คุกคามผู้อื่น บ้างก็กระโจนออกมาสู่ภาคธุรกิจเอกชน และเป็นตัวจักรสำคัญในการปั่นฟองสบู่ ด้วยวิธีการอันฉ้อฉล จนกระทั่งต้องคดีอยู่ในปัจจุบัน

แม้ศิษย์เหล่านั้นจะเป็นคนส่วนน้อย แต่บทบาทและความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของแต่ละคน มิได้เล็กน้อยไปด้วยเลย

ไม่เช่นนั้นแล้ว เขาเหล่านั้นคงไม่สร้างความสะท้านสะเทือนแก่คนส่วนใหญ่ได้ถึงเพียงนี้

ในวาระที่สังคมกลับมาร่วมรำลึกถึงอาจารย์ป๋วยอีกครั้ง ภายหลังมรณกรรมของท่าน ศิษย์อาจารย์ป๋วยจะร่วมแสดงกตเวทิตาต่อท่านอย่างไร

คนดีที่มีจำนวนมากกว่า จะร่วมกันผลักดันปณิธานของท่านให้เป็นจริงขึ้นมาได้ไฉน

ศิษย์ผู้หลงทางไปครั้งนั้น จะสรุปบทเรียนจากการหลงทาง และกลับตัวมาเจริญรอยตามครูได้หรือไม่

ถ้ารักอาจารย์ป๋วยจริงตามวาจา

วันนี้ แต่ละคนสมควรมีคำตอบอยู่ในใจของตนเองแล้ว

"คาดเชือก คาถาพัน"

(ที่มา - คอลัมน์ "ทิ้งหมัด เข้ามุม" ข่าวสด - ฉบับประจำวันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542 การเมือง-หน้า 3)

หลายชีวิตที่แบงก์ชาติ - ปณิธานที่ไม่มีการขานรับ ของ "ดร. ป๋วย"

การเสียชีวิตของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ทำให้คนในประเทศนี้รำลึกถึงเรื่องราวมากมายที่เกี่ยวข้องกับปูชนียบุคคลเช่นท่าน นอกจากความรู้สึก "เสียดายคนดี" จะขจรขจายไปทั่ว การจากไปของ ดร. ป๋วย ยังทำให้ต้องหวนคิดถึงความเป็นมา และเป็นไปของคนกลุ่มเล็ก ๆ อีกกลุ่มหนึ่ง

พวกเขาเหล่านั้น ก็คือ "นักเรียนทุนแบงก์ชาติ" กลุ่มคนกลุ่มเล็กๆ แต่ยิ่งใหญ่ในปณิธานของ ดร. ป๋วย ผู้มุ่งหวัง "บ่มเพาะ" นักเรียนหัวสมองชั้นเลิศเหล่านี้กลับมาเป็น "มันสมองของชาติ" ร่วมสร้างเกียรติภูมิและสานต่อเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ยืนหยัดในความเป็น "องค์กรอิสระ" ที่มีสิทธิกำหนดนโยบายการเงินเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศ

ในช่วงเวลาแห่งความสมานสามัคคีกลมเกลียวนักเรียนทุนแบงก์ชาติรุ่นต้น ๆ ซึ่งประกอบไปด้วยวิจิตร สุพินิจ, เริงชัย มะระกานนท์, เอกกมล คีรีวัฒน์, จรุง หนูขวัญ, ศิริ การเจริญดี, ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์, ฯลฯ ถูกเรียกขานว่า "ยัง เติร์ก" ที่คาดว่าจะนำความรุ่งเรืองมาสู่แบงก์ชาติ

ไม่มีใครคิดว่า นักเรียนทุนแบงก์ชาติ ผู้ซึ่งทั้งชาญฉลาด และได้รับการปลูกฝังถึงภาระที่มีต่อประเทศชาติมาตลอดช่วงเวลาของการเป็นนักศึกษาและทำงานร่วมกับ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จะกลายเป็นหนึ่งในหลายๆ สาเหตุของวิกฤตการณ์

ไม่มีใครคาดหมายไว้อีกเช่นกันว่า ณ ที่ที่มีบุคลากรชั้นเยี่ยมของประเทศรวมตัวกันจะกลายเป็นที่ที่ "อัตตา" เอ่อท้น และเป็นจุดกำเนิดแห่งความขัดแย้ง

"ยุคเสื่อมของแบงก์ชาติ และนักเรียนทุนมาเร็วเกินไป เร็วจนกระทั่ง ดร. ป๋วยผู้ฝากความหวังทั้งมวลไว้ที่พวกเขาต้องรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและอาจจะเรียกได้ว่า เป็นความโศกสลดครั้งสุดท้ายในบั้นปลายชีวิตของท่าน"

ความขัดแย้งในกลุ่มนักเรียนทุนมีมาแต่เมื่อใด ไม่มีใครรู้ชัด แต่ปะทุที่รุนแรงและชัดเจนที่สุด ก็คือเมื่อ "เอกกมล คีรีวัฒน์" เลขาธิการ ก.ล.ต. หนึ่งในนักเรียนทุนแบงก์ชาติ ถูกคลื่นใต้น้ำกดดันให้ถอนตัวออกจากตำแหน่ง ด้วยข้อกล่าวหาว่า "เปิดเผยความลับของชาติ"

เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ระหว่างเขาและวิจิตร สุพินิจ ถึงกาลแตกหัก และนำไปสู่บรรยากาศที่อึมครึมครอบคลุมด้วยความรู้สึกไม่ไว้วางใจต่อกันในหมู่ "ท็อป ดรีม" ของประเทศที่กระจุกตัวอยู่ที่แบงก์ชาติ

หลายวรรคหลายตอนในรายงานของ ศปร. พูดถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว โดยขมวดปมไว้อย่างน่าสนใจว่า

"หากเจ้าหน้าที่ ธปท. กล้าแสดงความคิดเห็นของตนโดยเสรีไม่ต้องคอยดูกระแสลม และต้องคล้อยตามความเห็นของผู้นำอยู่ตลอดเวลา การทำงานของแบงก์ชาติก็คงไม่นำไปสู่วิกฤตการณ์"

นั่นหมายความว่า ต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด ทั้งในเรื่องนโยบายเกี่ยวกับค่าเงินบาท และการปกป้องการโจมตีค่าเงินบาทจากเฮดจ์ ฟันด์ต่างชาติ ก็คือ "มายาคติ" ที่ครอบคลุมผู้บริหาร ธนาคารแห่งประเทศไทยในขณะนั้น ซึ่งเกือบทั้งหมดคือนักเรียนทุนแบงก์ชาติ

หายนะของประเทศไทย อาจจะไม่รุนแรงเท่านี้ ถ้า ดร. ศิริ การเจริญดี มีความกล้าพอที่จะยืนยันให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายค่าเงินบาทก่อนปัญหาจะลุกลาม

หรือถ้ามายาคติไม่บดบัง ดร. ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ จนจำกัดบทบาทตัวเองไว้ในสายงาน ก็คงใช้ความชำนาญที่มีคลี่คลายปมปัญหาตรงหน้า ไม่ทำให้องค์กรเดินผิดพลาดจนเป็นผลเสียต่อประเทศส่วนรวม

ถ้านาย "เริงชัย" มุ่งสร้างบรรยากาศของความคิด ไม่คำนึงถึงปัญหาส่วนตัวมากไปกว่าปัญหาของชาติ เหตุการณ์ก็คงไม่ลงเอยเช่นที่เกิดขึ้น ...หรือถ้า ฯลฯ

จะว่าไปแล้ว นักเรียนทุนแบงก์ชาติเหล่านี้จำใจเดินทับเส้นทางกันมา

โดยตลอดด้วยวัยและบารมี ที่ใกล้เคียง แต่วิกฤติเศรษฐกิจไทยในปี 2540 ทำให้หลายชีวิตของนักเรียนทุนแบงก์ชาติเดินมาถึง "ทางแยก"

วันนี้ อดีตผู้ว่าการ ดร. ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ ปวารณาตัวเป็นนักเขียนคลุกคลีตีโหม่งอยู่ในแวดวงวรรณกรรม ปัจจุบันเขาได้รับเชิญเป็นกรรมการสมาคมนักเขียน และอาจจะเป็นหนึ่งในคณะกรรมการตัดสินรางวัลซีไรท์

เริงชัย มะระกานนท์ อดีตผู้ว่าการแบงก์ชาติอีกคน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่ามีลักษณะ "ผู้นำ" สูง เขาผู้นี้แม้จะยังไม่ได้อยู่ในร่มกาสาวพัตร์เต็มตัว แต่ศาสนาคือ "ที่พึ่ง" ทางใจ ภายหลังความเจ็บปวดที่ปนเปื้อนมากับ "ทุกขลาภ" ในตำแหน่งผู้ว่าการแบงก์ชาติที่ครองอยู่ได้ไม่ถึงปี

วิจิตร สุพินิจ อดีตผู้ว่าการฯ ชนวนสำคัญของบรรยากาศแห่งความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันในแบงก์ชาติ วันนี้ตำแหน่งวุฒิสมาชิก เขายังไม่หันหน้าหนีลาภ ยศ สรรเสริญเสียทีเดียว และยังเกาะกลุ่มเหนียวแน่นกับนักวิชาการฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล

เอกกมล คีรีวัฒน์ นักเรียนทุนอีกผู้หนึ่ง แม้จะไม่ได้เป็น "อดีตผู้ว่าการฯ" โดยเบี่ยงทางเดินของตัวเองไปยังสำนักงาน ก.ล.ต. แต่ก็ยังไม่วายที่จะต้องถูกพิษแห่งอำนาจและอัตตาเล่นงาน

ปัจจุบัน เอกกมล ใช้ชีวิตในฐานะนักวิชาการและที่ปรึกษาบริษัทเอกชน และอาจจะรอวันที่จะหวนกลับมาในแวดวงการเงินการคลังอีกครั้งเมื่อโอกาสอำนวย

การเสียชีวิตของ ดร. ป๋วย ทำให้ต้องรำลึกถึงพวกเขา ในฐานะเมล็ดพันธุ์ที่ดีที่สุด ซึ่งท่านมุ่งหวังว่าจะเติบโตขึ้นเป็น "มันสมอง" ที่จะช่วยสืบสานเจตนารมณ์ขององค์กรที่ทรงไว้ซึ่ง "เกียรติภูมิ" อย่างแบงก์ชาติ

ถึงแม้ในวันนี้หลายชีวิตจะค้นพบสัจธรรม แต่ก็เป็นสัจธรรมที่ต้องแลกมาด้วยความกำสรวลในจิตใจของ ดร. ป๋วย และความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับตนเองและประเทศชาติ

(ที่มา-คอลัมน์ "มันนี่ ไลฟ์", กรุงเทพธุรกิจ วันอาทิตย์ที่ 8 สิงหาคม 2542-หน้า 5)

ขายวิญญาณ

พูดถึงปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของเมืองไทย ทำให้ทุกข์ระงมกันไปทั่ว ก็ยิ่งทำให้คิดถึง ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คนดีที่จากไป เพราะรากฐานแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น แบงก์ชาติซึ่งเป็นกลไกสำคัญมีส่วนก่อให้มันจมปลักลงไป เนื่องจากการทำงานที่ผิดพลาด

ดร. ป๋วย คือบุคคลที่คนแบงก์ชาติทุกคนนับถือยกย่อง เพราะเป็นผู้วางรากฐานสำคัญให้แบงก์ชาติได้รับการยอมรับไปทั่วโลก

ทั้งองค์กร ระบบงานและบุคลากร

ที่สำคัญก็คือ ทำแบงก์ชาติให้ปลอดการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการสร้างกลไกที่ยืดหยุ่นจนนักการเมืองเข้าแตะไม่ได้ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับเมืองไทยที่การเมืองจะไม่เข้าไปแทรกแซง ไม่ว่าจะปกครองในระบบเผด็จการหรือประชาธิปไตยก็ตาม

โดยเฉพาะตัวผู้ว่าการแบงก์ชาติจะต้องมีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต รักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นด้านหลัก ที่ผ่านมาก่อนหน้าที่วิกฤติจะล่มสลาย ดูเหมือนว่าผู้ว่าการแบงก์ชาติเกือบทุกท่านจะได้รับการยอมรับค่อนข้างสูง

ไม่เคยมีข่าวไปในทางเสื่อมเสีย มีปัญหาขัดแย้งทางความคิดก็ตัดสินใจลาออก เมื่อไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลในแนวทางแก้ไขปัญหาคือวางตัวในที่เหมาะสม กล้าหาญ จึงสามารถเป็นผู้นำในองค์กรสำคัญนี้ได้

นี่คือแนวทางที่จะทำให้องค์กรเข้มแข็ง

แต่ดูเหมือนว่า ระยะหลังผู้บริหารแบงก์ชาติหลายคนที่ดูเหมือนจะผ่าเหล่าผ่ากอเอาการเมืองเข้ามายุ่งเพื่อแสวงหาผลประโยชน์และรักษาเก้าอี้ของตัวเองเอาไว้ ความโลภความหลงเข้าไปครอบงำและก็ได้ทำลายสิ่งที่ ดร.ป๋วยสร้างสรรค์มาแทบจะหมดสิ้น

วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นครั้งนี้มันจึงเป็นเครื่องชี้ชัดที่คนแบงก์ชาติ

จะต้องพึงระลึกถึง ดร. ป๋วย อย่างไม่ต้องสงสัย มันคือความเจ็บปวดที่จะต้องล้างบาปกันได้แล้ว

ที่ผมหยิบเรื่องนี้ขึ้นมาพูดก็เห็นเป็นโอกาสประจวบเหมาะที่พึงจะระลึกถึง ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งท่านได้ถึงแก่อนิจกรรม ณ ประเทศอังกฤษในฐานะคนดีที่เมืองไทยไม่ต้องการ

คุณูปการที่อาจารย์ป๋วยสร้างให้กับประเทศไทย มันเป็นรากฐานทั้งด้านแนวคิดและสิ่งที่ได้ปฏิบัติจนเห็นผลมาถึงคนรุ่นหลัง ไม่ว่าจะการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อม และคุณค่าความเป็นคน

ข้อเขียน "คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน" ของ ดร. ป๋วย น่าจะเป็นข้อสรุปด้วยความคิดที่ชัดเจนถึงปรัชญาชีวิตที่สะท้อนภาพได้ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่เจ้าของข้อความมุ่งหวังที่จะให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

มีวิสัยทัศน์ไม่ขาดตกบกพร่อง แม้กระทั่งชีวิตสุดท้ายในเชิงตะกอน

ความสมบูรณ์ในแนวคิดของ ดร. ป๋วย นั้น ดูเหมือนจะเอาปรัชญาของศาสนาพุทธเข้ามาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยที่ถือว่าศาสนาพุทธเป็นกลไกสำคัญของชีวิต

อีกทั้งปัญหาของคนส่วนใหญ่ในประเทศนี้ คือคนชนบทที่ ดร. ป๋วยจะเน้นเป็นพิเศษด้วยการริเริ่มแผนพัฒนาชนบท แม้จะยังไม่บรรลุเป้าหมายแต่ก็เป็นแนวทางที่ทุกรัฐบาลพยายามจะนำไปปฏิบัติ ที่ไม่นำไปสู่เป้าหมายได้ก็เพราะมันเป็นการพัฒนาเพื่อหาเสียง หาคะแนนนิยม หาผลประโยชน์ ฯลฯ

ไม่ได้สร้าง แต่ดูจะเป็นการทำลายเสียมากกว่า

แม้ในช่วงปลายของชีวิต อาจารย์ป๋วยจะมีปัญหาทางสุขภาพ แต่ก็มีลูกศิษย์ลูกหาแวะเวียนไปเยี่ยมกราบไหว้เพื่อแสดงความคารวะที่ประเทศอังกฤษ และเมื่ออาจารย์ป๋วยมีโอกาสเดินทางมาประเทศไทย ผู้ที่รักและเคารพนักถือก็ให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น แต่ดูเหมือนว่าคุณงามความดีของ

อาจารย์ป๋วยสร้างสมไว้เพื่อประโยชน์ของชาติบ้านเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบอย่างแห่งความตกต่ำทางเศรษฐกิจ จนต้องไปกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศดังที่ปรากฏให้เห็นกันอยู่ในเวลานี้

อาจารย์ป๋วยจากไปแล้ว แต่ก็จากไปเพียงร่าง ความเป็นปูชนียบุคคลที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติจะยังปักหลักอย่างมั่นคงอยู่ต่อไป คุณงามความดีทั้งหลายจะคอยสะกิดเตือนใจผู้คนให้หวนรำลึกและอาลัยต่อการจากไปไม่มีวันกลับ ขอให้ดวงวิญญาณของอาจารย์ป๋วยจงสถิตบนฟากฟ้า อย่าได้มีห่วงมีกังวลใด ๆ ผู้ที่อยู่ข้างหลังจะสืบทอดภารกิจเพื่อชาติเพื่อแผ่นดินต่อไป

(ที่มา-บทนำ, มติชนรายวัน ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542-หน้า2)

คนดีอีกคนหนึ่ง...ที่ต้องตายในต่างแดน

ท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลที่มีคุณูปการอย่างยิ่งต่อประเทศและต่อสังคม ท่านเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักการ "ธรรมคืออำนาจ ไม่ใช่อำนาจคือธรรม" เป็นผู้มีความกล้าที่จะท้วงติงและดำเนินการตามกฎระเบียบ แม้ว่าจะต้องขัดแย้งกับผู้มีอำนาจในบ้านเมืองขณะนั้นก็ตาม และเป็นแบบอย่างของผู้ที่อุทิศตนเพื่อส่วนรวมตลอดมา

อาจารย์ป๋วย เป็นคนรักชาติ ท่านเป็นคนไทยอีกคนหนึ่งที่เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยในประเทศอังกฤษ โดยอาสาสมัครเข้าทำงานติดต่อระหว่างไทยกับประเทศสัมพันธมิตร เพื่อต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จนประเทศไทยสามารถรอดพ้นจากการเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม และยังคงความเป็นเอกราชอธิปไตยจนถึงปัจจุบัน

เป็นผู้สร้างระบบการเงินการธนาคารและการพาณิชย์ รวมทั้งเป็นผู้วางรากฐานจริยธรรมสำหรับนายธนาคาร ยิ่งไปกว่านั้น ท่านยังเป็นผู้สร้างระบบธนาคารแห่งประเทศไทยให้เป็นสถาบันที่มั่นคงและเป็นกลาง

ที่สำคัญก็คือ ป้องกันและปฏิเสธนักการเมืองมิให้เข้ามาใช้อิทธิพลในการกำหนดนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย

อาจารย์ป๋วย เป็นข้าราชการที่ซื่อสัตย์ มีเหตุผล ตรงไปตรงมา และมีความกล้าหาญที่จะคัดค้านท้วงติงการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามกฎระเบียบ แทนที่จะนิ่งเฉยหรือฉกฉวยโอกาสเพื่อประโยชน์ส่วนตน เช่นบางคนในสังคมที่ประพฤติปฏิบัติ จนกลายเป็นความเคยชินทั้งผู้กระทำและผู้ที่เห็นการกระทำ

เป็นผู้บริหารที่ใจกว้างและมีคุณธรรม เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นและความสามารถอย่างเต็มที่

อาจารย์ป๋วย เป็นผู้วางพื้นฐานการพัฒนาให้กับสังคมไทย ท่านเป็นผู้ก่อตั้งโครงการบัณฑิตอาสาสมัครเพื่อให้นักศึกษาได้ออกไปรับรู้สภาพความเป็นจริงในสังคมและเรียนรู้ที่จะทำประโยชน์ให้กับท้องถิ่น

เป็น "ครู" ที่อุทิศตนให้กับการวางระบบการศึกษา ที่มิได้เน้นเพียงวิชาความรู้เพื่อให้นักศึกษามีความสามารถเท่านั้น แต่เป็นระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักศึกษากล้าแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุมีผลและอย่างสร้างสรรค์ ควบคู่ไปกับการยึดมั่นในจริยธรรมวิชาชีพ

อาจารย์ป๋วย เป็นคนกล้า ที่สามารถเขียนจดหมายเปิดผนึกถึงจอมพลถนอม กิตติขจร วิพากษ์วิจารณ์กรณีการยกเลิกล้มล้างรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๆ ที่ยุคนั้นถือเป็นยุคสมัยอำนาจมืดและเผด็จการครองเมือง

อาจารย์ป๋วย เป็น "คนดี" และเป็นแบบอย่างของผู้ที่อุทิศทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อส่วนรวม

วันนี้ การที่ท่านอาจารย์ป๋วยได้รับการยอมรับจากทุกวงการว่า เป็นผู้มีคุณูปการต่อประเทศและต่อสังคม มิได้เกิดขึ้นเนื่องจากท่านถึงแก่อนิจกรรม แต่เกิดขึ้นจากคุณงามความดีที่ท่านได้ประพฤติปฏิบัตินับเนื่องช้านานต่อสังคมและประชาชนไทย เป็นแบบอย่างของผู้ที่อุทิศทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อส่วนรวมและสมควรยิ่งที่คนรุ่นหลังพึงยึดถือเป็นแบบปฏิบัติ

ผู้เขียนหวังว่า สังคมไทยจะได้ตอบแทนคุณงามความดีของท่านจะในรูปแบบใดก็ตาม เพื่อยกย่องและระลึกถึงเกียรติประวัติอันดีงามของท่าน แม้ว่าการกระทำนั้น ๆ ดูจะช้าเกินไปก็ตาม แต่ก็ไม่ควรจะปล่อยให้บุคคลที่กอปรด้วยคุณธรรม จริยธรรม เช่น ท่านอาจารย์ป๋วยต้องจากไปโดยสังคมไม่นำพาหรือใส่ใจที่จะยกย่องใด ๆ หรือกลายเป็นเพียงหัวข้อข่าวบนหน้าหนังสือพิมพ์เพียงระยะหนึ่ง แล้วก็ถูกลืมหายไป

และขณะเดียวกัน ถือเป็นหน้าที่ของทุกคน ที่รักและศรัทธาในสิ่งที่ท่านอาจารย์ป๋วยได้ประพฤติปฏิบัติจะต้องสานต่ออุดมการณ์ของท่านร่วมกันเผยแพร่เกียรติประวัติและผลงานด้านต่าง ๆ ของท่านให้แพร่หลายและขยายวงกว้างออกไปในทุกวงการ

ทั้งนี้ เพื่อให้ทั้งคนรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นหลังได้มีโอกาสเรียนรู้ถือเป็นแบบอย่างที่คนธรรมดาทั่วไปก็สามารถกระทำได้ หากยึดมั่นและยืนหยัดในหลักการและอุดมการณ์ โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยอำนาจวาสนาหรือบุญบารมีของผู้ใด

ยิ่งไปกว่านั้น ยังเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ที่จะกระทำความดีต่อสังคมว่าสังคมยกย่องคนดีโดยพิจารณาจากคุณธรรมพื้นฐานของบุคคลนั้นที่ปรากฏมิใช่ด้วยการอิงอำนาจยศตำแหน่งใด ๆ ในสังคมหรือด้วยการอิงแอบประชาชนเพื่ออวดอ้าง

และสังคมจะปกป้องคนดี และประณามผู้ใดก็ตามที่บังอาจลุแก่อำนาจเข้าทำร้ายหรือกระทำการหยาบช้าดังเช่นที่ท่านอาจารย์ป๋วย เคยถูกกระทำในปี พ.ศ. 2519

ที่สำคัญที่สุด ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สังคมไทยจะไม่อาภัพเหมือนที่ผ่านมาที่คนดีมีคุณธรรมสร้างคุณูปการมหาศาลแก่สังคม รักชาติและประชาชนอย่างแท้จริง กลับไม่สามารถมีชีวิตอยู่ในแผ่นดินไทยได้ ไม่ว่าจะเป็นท่านอาจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส และอดีตท่านผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือท่านอาจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่า

การธนาคารแห่งประเทศไทย และอดีตอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ตาม

และวันนี้ ท่ามกลางสภาวะสังคมไทยในปัจจุบัน ที่คนดีหายากยิ่งกว่างมเข็มในมหาสมุทร ประเทศไทยก็สูญเสียคนดีมีคุณธรรมไปอีกคนหนึ่ง

คนดีอีกคนหนึ่ง ที่ต้องตายในต่างแดน

แต่ผู้เขียนมั่นใจว่า ท่านอาจารย์ป๋วย ไม่เคยตาย...และจะไม่มีวันตายไปจากความทรงจำและความศรัทธาของประชาชนไม่ว่าจะเป็นในอดีต ณ ปัจจุบัน หรือในอนาคตก็ตาม

คนดีในสังคมไทยจะไม่ถูกหลงลืมอีกต่อไป

เสาวนีย์ ลิมมานนท์

(ที่มา-มติชนรายวัน-ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542 หน้า 6)

ป๋วย อึ๊งภากรณ์

13.30 น. วันศุกร์ที่ 6 สิงหาคม 2542 ที่เครมาโทเรียม เซาธ์ฟิลด์ กรุงลอนดอน เป็นวันเวลาเผาศพอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ผมทราบข่าวนี้จากจอน อึ๊งภากรณ์ ลูกชายคนโตของท่าน

ในชีวิตผมนั้นได้พบคนดีและกราบไหว้ได้ไม่มากนัก อาจารย์ป๋วยเป็นคนหนึ่งที่ผมกราบไหว้ได้ และยังมีโอกาสได้ทำงานรับใช้ระยะหนึ่ง และมีโอกาสรับความช่วยเหลือให้ได้อยู่ในที่ทางอันควรเมื่อบ้านเมืองนี้เกิดอาเพศด้วยระบบเผด็จการทหาร ซึ่งก็รวมทั้งตัวท่านด้วย

ผมได้รับความช่วยเหลือจากท่านอย่างพ่อดูแลลูก รวมถึงครอบครัวของท่านทุกคน ก็ได้ช่วยเจือจานผมทุกอย่างทุกประการ ป้ามาร์กาเรตนั้นกรุณาผมมาก เป็นบุญของผมอันใหญ่หลวงที่เพียงได้พบและพูดคุยด้วย ส่วนลูกชายทั้งสามนั้นกรุณาผมอย่างยิ่งตลอดเวลาที่ผมอยู่ลอนดอน 4 ปี

ทั้งการเงิน การกินการอยู่ การพูด การเขียน

ชีวิตหนึ่งได้รู้จักกับคนดีคนเก่งและเราเคารพกราบไหว้ได้ ต้องถือว่าเรามีบุญ การดำรงชีวิตของท่านที่ผมได้รู้ได้เห็น เป็นแนวทางที่ผมพยายามทำให้ได้สักเท่าขี้เล็บท่านผมก็ปลาบปลื้มแล้ว ผมช่วยคนอื่นเป็นก็เพราะท่าน

งานเขียนที่วิเศษที่สุดของท่าน เป็นบทความสั้นที่ถือเป็นอุดมคติเป็นปรัชญาในการครองชีวิตในสังคมไทยได้เลย ซึ่งผมถือเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตผมไปแล้ว ถ้าใครยังไม่ได้อ่านก็ขอให้ไปหาอ่านเสีย แล้วจะรู้จักอาจารย์ป๋วย รู้จักการดำรงชีวิตที่เหมาะสม บทความนี้ชื่อวิเศษมาก คือ "คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวังจากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน"

เป็นภาคผนวกของบทความใหญ่ ซึ่งสามารถแยกออกมาเป็นเฉพาะเรื่องได้สมบูรณ์ในตัวเอง เป็นคัมภีร์ในการดำรงชีวิตได้อย่างวิเศษ

ผมเชื่อว่าผมเป็นตัวเป็นตนมาได้จนถึงวันนี้ อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มีส่วนช่วยอย่างมาก ผมตอบแทนท่านได้เพียงทำตามที่ท่านสอนท่านบอก ท่านเขียน และจะทำไปจนกว่าจะตายเพราะเชื่อในข้อเขียนชิ้นนั้นของท่านอย่างยิ่ง

แต่ข้อที่วิเศษที่สุดที่เราควรทำให้ได้ คือ ข้อเขียนท่อนสุดท้ายของท่านที่ว่า

"เมื่อตายแล้ว ยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่ เก็บไว้ให้เมียผมพอใช้ในชีวิตของเธอ ถ้าลูกยังเล็กอยู่ก็เก็บไว้เลี้ยงให้โต แต่ลูกที่โตแล้วไม่ให้ นอกนั้นรัฐบาลควรเก็บให้หมด จะได้ใช้ประโยชน์ในการบำรุงชีวิตของคนอื่นๆ บ้าง

ตายแล้ว เผาผมเถิด อย่าฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำกิน และอย่าทำพิธีรีตองในงานศพให้วุ่นวายไป

นี่แหละคือความหมายแห่งชีวิต

....."

นิวัติ กองเพียร

"อนุสาวรีย์" ที่ยั่งยืนสำหรับ ดร. ป๋วย...

ถ้าคนไทยรู้สึกชื่นชมสนับสนุนคนดีตั้งแต่เขายังไม่ตาย บางทีอาจจะไม่ต้องถกกันว่าจะสร้าง "อนุสาวรีย์" ให้กับ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ หรือไม่

ผมเข้าใจลูกหลานของอาจารย์ป๋วย ที่บอกว่า ท่านไม่ต้องการอนุสาวรีย์ และผมก็เชื่อว่า อาจารย์ป๋วยต้องการให้ทุกอย่าง "เรียบง่ายและสามัญ" เพราะนั่นคือปรัชญาพื้นฐานของคนยิ่งใหญ่

คนอื่นต่างหากที่ไม่เข้าใจว่า ความสามัญคืออะไร เข้าใจผิดเสมอว่า "ความยิ่งใหญ่" ต้องไปกับการสร้างวัตถุมาประกอบ

หากเราจะได้บทเรียนอะไรจากชีวิตและผลงานของ ดร. ป๋วย มันก็คือว่าสังคมไทยจะแสดงความชื่นชอบคนดีคนเก่งก็ต่อเมื่อเขาตายไปแล้วเท่านั้นเอง ยามเขาอยู่ ยามเขามีชีวิตและพยายามจำทำความถูกต้องให้ปรากฏ คนไทยมักจะไม่สนใจ ไม่สนับสนุน และเผลอ ๆ อาจจะแสดงความหมั่นไส้จนเสียผู้เสียคนไปเลยก็มี

ดร. ป๋วย เป็นผู้ทวนกระแสในสมัยของท่าน แต่ทุกวันนี้ คนไทยมักไม่ชื่นชมคนที่ทำอะไรไม่สอดคล้องกับสิ่งที่เป็นไป และยังสั่งสอนลูกหลานว่าการ "รักษาตัวรอดนั้นเป็นยอดดี" อยู่วันยังค่ำ

หากจะ "สร้างอนุสาวรีย์" ให้ ดร. ป๋วยจริง ๆ สิ่งที่จะเป็นอนุสรณ์อย่างแท้จริงคงไม่ใช่รูปปั้นหรือภาพเหมือนเอาไว้จุดธูปจุดเทียน แต่ควรจะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมไทยที่จะสอนลูกหลานว่า

ถ้าจะแสดงความเคารพนับถือ ดร. ป๋วยจริง คนไทยต้องกล้าสอนลูกให้กล้าทวนกระแส ต้องเอาความซื่อสัตย์เหนือการเอาตัวรอด ต้องพร้อมจะเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายเพื่อรักษาหลักการแห่งชีวิตและต้องพร้อมจะเสียสละแม้ความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม

และอย่าสอนให้ลูกหลานกะล่อน เอาตัวรอดเฉพาะหน้า และยึดเอาความร่ำรวยทางวัตถุเหนืออิสรภาพแห่งความคิด

สมัย ดร. ป๋วยอาจจะไม่มีใครพูดถึง "ความโปร่งใส" หรือ "กู๊ด กัฟเวอแนนซ์" แต่ ดร. ป๋วยเป็นผู้วางพื้นฐานแห่งการตรวจสอบการทำงานของรัฐ และเป็นผู้กล้าหาญไม่กี่คนในยุคสมัยที่น้อยคนจะอาจหาญเพียงพอที่จะออกมาพูดถึงเรื่องการต่อต้านคอรัปชันอย่างเปิดเผย

ถ้ารักและเคารพ ดร. ป๋วยจริง คนไทยจะต้องเดินหน้าต่อต้านการโกงกินชาติบ้านเมืองอย่างเอาจริงเอาจังในชีวิตประจำวัน ไม่ใช่เพียงแต่บ่นพึมพำและเรียกร้องให้คนอื่นมีความซื่อสัตย์สุจริต แต่ตนเองกลับเล่นเส้น เอารัดเอาเปรียบสังคม และปล่อยให้ลูกหลานและญาติพี่น้องของตนทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความถูกต้องที่ว่านี้

เลื่อมใส ดร. ป๋วยจริง คนไทยต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เรียบง่ายและยึดถือเอาความสัตย์ซื่อเป็นหลักแห่งการดำรงชีวิตประจำวันดั่งที่ ดร. ป๋วยได้กระทำอย่างตรงไปตรงมา และมั่นคงตลอดช่วงของชีวิต ไม่ว่าจะอยู่ในเมืองไทยและต่างประเทศ

นักวิชาการไทยที่แสดงความนับถือ ดร. ป๋วย หลังการจากไปในช่วงอาทิตย์ที่ผ่านมา ต้องยืนยันความนับถือด้วยการปฏิบัติตนเหมือน ดร. ป๋วย เมื่อตอนที่ต้องเผชิญกับเผด็จการและอำนาจรัฐที่พยายามจะบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อหลอกให้ประชาชนตายใจ

ดร. ป๋วยรักษาความเป็นนักวิชาการอย่างน่าเลื่อมใส เพราะท่านไม่ยอมขายวิญญาณและไม่ยอมประนีประนอมในหลักการ ท่านออกมาบอกกล่าวกับประชาชนทุกครั้งที่เห็นว่ารัฐบาลและผู้กุมอำนาจรัฐโกหกประชาชนหรือบอกความจริงเพียงส่วนเดียว

ท่านถือว่าการบอกความจริงและให้ข้อเท็จจริงกับประชาชนอย่างตรงไปตรงมาไม่ยอมก้มหัวให้กับอิทธิพลการเมืองหรือธุรกิจ คือภาระหน้าที่หลักของนักวิชาการที่อยู่ข้างชาวบ้านอย่างแท้จริง

ทุกวันนี้ เราเห็นนักวิชาการตามแนวทางของ ดร. ป๋วยเช่นนี้ น้อยลง

ทุกวัน เพราะนักวิชาการต้องการมี "สังกัด" และต้องการสร้าง "ค่าย" ของตนเอง แต่น้อยคนเหลือเกินที่ยืนอยู่ข้างประชาชน และพร้อมที่จะ "ดับเครื่องชน" เพื่อเอาข้อมูลและข่าวสารวิเคราะห์วิจัยทุก ๆ ด้าน มาบอกกล่าวกับสาธารณชน

ทั้งสิ้นทั้งปวงนี้ คือ "อนุสาวรีย์" ที่คนรุ่นนี้ควรจะสร้างให้กับ ดร. ป๋วย เพราะมรดกทางสังคมอันยิ่งใหญ่คือการสืบสานเอาคุณภาพแห่งความเป็นมนุษย์อันหายากยิ่ง มาเป็นส่วนหนึ่งแห่งวิถีชีวิตของคนรุ่นต่อไป

มิได้อยู่ที่ความยิ่งใหญ่ของพิธีศพ มิได้อยู่ที่วาทะไพเราะแห่งการไว้อาลัย เฉพาะสัปดาห์ที่ผ่านมาเท่านั้น

"สุทธิชัย หยุ่น"

(ที่มา-เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 375, วันที่ 12-18 สิงหาคม 2542 หน้า 3)

จะสานต่อเจตนารมณ์ อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้อย่างไร

ในฐานะลูกศิษย์ (คณะเศรษฐศาสตร์ มธ. 2508-2512) และผู้เขียนหนังสือวิเคราะห์ศึกษาบทบาทและความคิดของอาจารย์ป๋วย (2530) ผมเชื่อว่าเราจะสามารถแปรเปลี่ยนความเศร้าโศกจากการจากไปของอาจารย์ป๋วยให้เป็นพลังในการระดมความคิด การกอบกู้ประเทศชาติจากวิกฤตได้ ถ้าเรากลับไปศึกษาหาบทเรียนจากบทบาทและแนวความคิดของท่านและช่วยกันสานต่อเจตนารมณ์ของท่านอย่างจริงจัง การทำเพียงแค่การกล่าวคำสดุดีหรือทำพิธีกรรมต่าง ๆ ให้กับท่าน เสร็จแล้วลืมท่านไป และหันกลับไปดิ้นรนแข่งขันเพื่อตัวเองกันต่อไปนั้น เป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับเจตนารมณ์ของอาจารย์ป๋วยโดยสิ้นเชิง

สังคมไทยจะเรียนรู้ และมีภูมิปัญญาในการหาทางแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจสังคมได้ดีกว่าเดินตาม ไอเอ็มเอฟ และฝรั่งที่ปรึกษา ถ้าเรากลับไปศึกษาบทบาทและความคิดของอาจารย์ป๋วย อย่างวิเคราะห์และพยายามที่จะเดินรอยตามอาจารย์ป๋วย ในประเด็นต่อไปนี้

1.การเป็นผู้ใฝ่ใจในการเรียนรู้และแสวงหาความเป็นจริง

อาจารย์ป๋วยเป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นคนรับฟังคนอื่น รับฟังแนวคิดและข้อมูลใหม่ ๆ และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อเดิมเพื่อรับสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีกว่า ท่านไม่ใช่คนยึดความคิดตัวเองหรือดื้อรั้นเหมือนชนชั้นนำของไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ถึงท่านจะประสบความสำเร็จในการทำงาน เป็นผู้ว่าการธนาคารชาติ และนักเศรษฐศาสตร์คนสำคัญของภาครัฐ ผู้ทำให้เศรษฐกิจไทยเจริญเติบโตอย่างมั่นคง แต่ท่านก็ไม่พึงพอใจที่ความเจริญทางเศรษฐกิจไม่กระจายสู่คนส่วนใหญ่อย่างยุติธรรม ช่วงหลังในชีวิตท่านจึงเบนเข็มมาทำงานด้านการพัฒนาการศึกษา พัฒนาชนบทและเผยแพร่แนวคิดในการปฏิรูปการเมืองและสังคม ซึ่งผมคิดว่าเป็นบทบาทที่สำคัญมากกว่าการเป็นนักเศรษฐศาสตร์ภาครัฐบาลในช่วงแรกมากกว่า แต่นักเศรษฐศาสตร์รุ่นหลังส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียนรู้ส่วนสำคัญส่วนนี้จากท่านเลย จึงได้นำประเทศชาติไปสู่วิกฤติ จนกระทั่งอาจารย์เสน่ห์ จามริก ผู้ร่วมงานที่ใกล้ชิดกับอาจารย์ป๋วย ถึงขั้นเอ่ยปากว่าทางออกจากวิกฤติคือน่าจะจับพวกนักเศรษฐศาสตร์ไปถ่วงน้ำเสียให้หมด

2. การเป็นนักอุดมคติ อย่างจริงใจและคงเส้นคงวา

คนรุ่นปัจจุบันผู้ถูกสภาพแวดล้อมครอบงำให้บูชาเงินเป็นพระเจ้า อาจจะมองอาจารย์ป๋วย ว่าเป็นนักอุดมคติรุ่นโบราณที่แปลกประหลาด ไม่เหมือนใครและคงจะไม่มีใครทำได้ หรือคิดเดินรอยตามอีกแล้ว แต่ผมมองว่าท่านเป็นคนธรรมดาที่ทันสมัย และไม่ได้ทำตามความเชื่อทางศาสนาหรือลัทธิความเชื่อแบบฝังหัว อุดมคติของท่านในเรื่องความซื่อตรง ใช้ชีวิตเรียบง่ายไม่สะสมไม่โลภ ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เกิดจากจิตสำนึกความเข้าใจของท่านว่า นั้นคือสิ่งที่มนุษย์ที่แท้ควรจะทำเพื่อ "สันติประชาธรรม" หรือชีวิตที่มีคุณภาพ มีเสรีภาพประชาธิปไตย และของประชาชน

ส่วนใหญ่ ในระยะยาว จิตสำนึกแบบคนธรรมดา แต่ฉลาดเห็นการณ์ไกล แบบอาจารย์ป๋วย คือสิ่งที่สังคมไทยขาดมากและเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เราควรจะต้องพยายามสร้างอุดมคติขึ้นใหม่ ไม่อย่างนั้น คนไทยจะยิ่งเห็นแก่ตัว เห็นผลประโยชน์ระยะสั้น ต่างคนต่างเอาตัวรอด และทำให้สังคมที่มีวิกฤติหลายด้านเลวร้ายมากยิ่งขึ้น เทียบกับเกาหลีใต้ เมื่อเกิดวิกฤติคนของเขามีวินัยร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของประเทศชาติมากขึ้น แต่วิกฤติกลับทำให้คนไทยฉ้อฉล ขายยาบ้า ขายสมบัติชาติ ขายจิตวิญญาณและศักดิ์ศรี และแก่งแย่งกันเอาตัวรอดมากขึ้น

3. การเป็นผู้รักชาติ เป็นผู้เห็นการณ์ไกล และกล้าหาญทางจริยธรรม

เป็นเรื่องที่ IRONY (น่าแปลก เย้ยหยัน) ที่อาจารย์ป๋วย เป็นทุกอย่างที่ตรงข้ามกับนักการเมือง และผู้นำไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันที่หลายคนคุยว่าเป็นศิษย์หรือผู้นิยมอาจารย์ป๋วย อาจารย์ป๋วยปกป้องผลประโยชน์ของคนในชาติอย่างมีเหตุผล แม้ว่าแนวคิดหลักด้านเศรษฐกิจของท่านจะสนับสนุนระบบตลาดเสรี แต่ท่านก็ตระหนักว่า ไม่ควรให้คนมือยาวเอาเปรียบคนที่มือสั้นกว่า ท่านปกป้องไม่ให้ธนาคารต่างชาติเข้ามายึดครองธุรกิจธนาคารได้อย่างเหนียวแน่นเป็นเวลายาวนาน ปกป้องไม่ให้นักการเมืองฉ้อฉลในเรื่องระบบการเงินและไม่หวั่นเกรงแม้แต่ทรราชอย่างจอมพล สฤษดิ์ ท่านเสนอให้กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมาตั้งแต่ 50 ปีที่แล้ว ในช่วงหลังท่านก็ให้เสนอปฏิรูประบบราชการ ปฏิรูปการศึกษา และปฏิรูปสังคมด้านต่าง ๆ อีกมากมาย

แต่ชนชั้นนำไทยไม่สนใจในแนวคิดของท่าน เพราะคนชั้นนำไทยส่วนใหญ่โง่และเห็นแก่ตัว ปี 2519 ปีแห่งการทำลายล้างคนหนุ่มสาวนักอุดมคติของไทย พวกชนชั้นนำพยายามทำลายและขับไล่ให้อาจารย์ป๋วยต้องลี้ภัยออกนอกประเทศ อีก 20 ปีต่อมาคือปี 2540 พวกเขาทำลาย

เศรษฐกิจที่อาจารย์ป๋วย สร้างไว้ ถึงวันนี้ชนชั้นนำจะเลือกยกย่องอาจารย์ป๋วยว่าเป็นคนดี คนที่สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้ประเทศชาติเท่านั้น แต่ไม่ได้สนใจอุดมคติของชีวิตและความคิดในเชิงปฏิรูปเปลี่ยนแปลงสังคมของ อาจารย์ป๋วย พวกเขาเพียงแต่ไม่รู้จักอาจารย์ป๋วยอย่างแท้จริงแล้ว พวกเขาหลายคนทรยศต่อแนวคิดอุดมคติของอาจารย์ป๋วยโดยสิ้นเชิง

อาจารย์ป๋วย อาจจะจากเราไปตามสภาพของธรรมชาติ แต่แนวคิดและบทเรียนจากบทบาทของอาจารย์ป๋วยจะยังคงอยู่ และมีบทบาทได้ต่อไป ถ้าประชาชนโดยเฉพาะลูกศิษย์ลูกหา หรือผู้ที่นิยมนับถืออาจารย์ป๋วยที่นับถืออย่างเข้าใจความคิดและเจตนารมณ์ของอาจารย์จริง ๆ จะกลับไปศึกษาและวิเคราะห์สังคมไทยกันใหม่อย่างวิพากษ์วิจารณ์ รวมพลังกันใหม่ช่วยหาแนวทางใหม่แก้ไขวิกฤติสังคมไทย เพื่อประโยชน์ของคนไทยส่วนใหญ่ในระยะยาวอย่างแท้จริง

วิทยากร เชียงกูล

ผอ. ศูนย์วิจัยสังคมศาสตร์ ม. รังสิต

(ที่มา-เรื่องจากปก, เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 375 วันที่ 12-18 สิงหาคม 2542 หน้า 23)

คารวะและสืบทอด ปณิธาน อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

กมล กมลตระกูล

"เราต้องเป็นคนซื่อสัตย์ แสดงออกอย่างซื่อสัตย์ และมีความซื่อสัตย์อย่างเพียงพอที่จะตักเตือน สนับสนุนผู้อื่นให้เป็นคนที่ซื่อสัตย์ด้วย"

ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ปาฐกถา ปี 2509

คุณจอน คุณไมตรี หรือ พีเทอร์ และคุณใจ อึ๊งภากรณ์ ได้ส่งใบแจ้งข่าวเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2542 ว่า อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ หรือ ดร.ป๋วย

อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ถึงแก่กรรมที่บ้าน ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2542 เนื่องจากเส้นโลหิตในช่องท้องโป่งแตก ท่านมีอายุ 83 ปี

การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของอาจารย์ป๋วย นับว่าเป็นความสูญเสียและนำความเศร้าโศกอย่างใหญ่หลวงมาสู่ภริยา ลูก ๆ หลาน ๆ ญาติพี่น้องของท่าน ลูกศิษย์ลูกหา ผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานของท่าน เพราะท่านเป็นปูชนียบุคคลที่ยิ่งใหญ่ ท่านเป็นทรัพยากรบุคคลและสมบัติของชาติที่คนไทยทุกคนควรจะมีความภูมิใจในตัวท่าน

อันที่จริงท่านจากไปแต่ตัวเท่านั้น แต่แบบอย่างของชีวิต ผลงานในด้านความคิด ด้านอุดมคติ ด้านการบริหาร ด้านการศึกษา และด้านอื่นๆ อีกมากมายที่เราควรจะได้ศึกษาและสืบทอดต่อไป

คุณสมบัติที่เด่นที่สุดของอาจารย์ป๋วย คือ การเป็นนักบริหารที่มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม มีจริยธรรมและศีลธรรมเป็นเครื่องชี้นำชีวิตและการงาน

ท่านใช้ชีวิตอย่างสมถะและเป็นแบบอย่าง มีความเมตตาต่อผู้น้อย ผู้ใต้บังคับบัญชา และลูกศิษย์ และท่านมักหาโอกาสส่งเสริมลูกศิษย์หรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้มีโอกาสเรียนสูงขึ้น เพื่อจะได้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ในยุคที่ท่านเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ค่าของเงินบาทแข็งโป๊ก และมีเงินทุนสำรองและทองคำสำรองอย่างเหลือเฟือด้วยฝีมือการบริหารงานของท่าน

ท่านมีความกล้าหาญในการเผชิญหน้ากับความไม่ถูกต้อง หรือเรียกร้องความถูกต้อง เช่น กรณีคัดค้านพลเอก เผ่า ศรียานนท์ ซึ่งมีอำนาจค้ำฟ้า ในเรื่องที่ต้องการเปลี่ยนโรงพิมพ์ธนบัตรจากบริษัท โทมัส เดอ ลารู

ประเทศอังกฤษ ไปพิมพ์ที่อเมริกาแทน

และ ยังคัดค้านไม่ให้การเมืองเข้ามาแทรกธนาคารแห่งประเทศไทย

แต่เมื่อท่านลาออกไปแล้ว ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยคนหลัง ๆ ขาดความกล้าหาญและจริยธรรมอย่างท่าน ผลก็เป็นอย่างที่เราทราบกันดีอยู่ วิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีส่วนที่ต้องรับผิดชอบอย่างปฏิเสธไม่ได้

อีกกรณีหนึ่ง คือ การเขียนจดหมายถึงผู้ใหญ่บ้าน ทำนุ เกียรติก้อง หรือจอมพล ถนอม กิตติขจร ซึ่งได้แก่การปฏิวัติและกุมอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ ให้คืนรัฐธรรมนูญให้กับประชาชน และจัดให้มีการเลือกตั้งตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย

ตัวอย่างที่ยกมาเป็นเพียงส่วนน้อยนิดของชีวิตที่ยิ่งใหญ่ของท่าน

อาจารย์ป๋วยเป็นนักเศรษฐศาสตร์ แต่ท่านหาได้วางใจนักเศรษฐศาสตร์อย่างเต็มร้อยไม่ ท่านได้ปาฐกถา เตือนสติไว้ว่า

"ไม่น่าสงสัยอีกเช่นกันว่า ทุกวันนี้ มีการทำบาป และก่ออาชญากรรมในนามของนักเศรษฐศาสตร์ในระบบเศรษฐกิจและในการพัฒนาเศรษฐกิจ" –ปาฐกถาปี 2509

วิกฤติเศรษฐกิจเมื่อ 2 ปีที่แล้ว ได้เป็นเครื่องยืนยันถึงวิสัยทัศน์ของท่านอาจารย์ป๋วย ซึ่งมีหลายคนกล่าวหาว่า เป็นเพราะลูกศิษย์ของท่านนั่นเองที่เป็นผู้ก่อและต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อวิกฤติและปัญหาในธนาคารแห่งประเทศไทยในครั้งนี้ แต่อันที่จริงคำเตือนนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า เป็นเรื่องของตัวบุคคลมากกว่า

ถ้าจะให้สรุป คุณูปการที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของท่าน คือ อาจารย์ป๋วยท่านต้องการเห็นสังคมไทยปกครองด้วยระบอบ "ประชาธรรม" ซึ่งท่านเสนอคำนี้ขึ้นมาแทนคำว่า "ประชาธิปไตย" และระบอบประชาธรรมนั้นยังไม่เกิด หรือเป็นจริงขึ้นในสังคมไทย จึงเป็นหน้าที่ของเราที่จักต้องสืบทอดปณิธาน

ของท่านในการร่วมกันสร้างระบอบ "ประชาธรรม" ขึ้นมาให้ได้ เพื่อเป็นการแสดงความคารวะและรำลึกถึงท่าน ที่ดีที่สุดสำหรับคนรุ่นหลัง

อาจารย์ป๋วยได้อธิบายความหมายของคำว่า "ประชาธรรม" ไว้ในหนังสือ "สันติประชาธรรม" ซึ่งจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เคล็ดไทย ดังนี้

"ประชาธรรม เป็นคำที่ผมต้องการใช้มากกว่าประชาธิปไตย เพราะในวงการเมืองนั้น คำว่า ประชาธิปไตยได้ใช้กันจนเฝือ เช่น ในโรงเรียนไทยแม้จะอยู่ในระบบเผด็จการ เขาก็ยังสอนให้นักเรียนท่องว่า ประเทศไทยเป็นเสรีประชาธิปไตย อีกประการหนึ่ง การเป็นประชาธิปไตยนั้น ถ้าไม่อาศัยหลักธรรมะแล้ว ย่อมไม่สมบูรณ์และบกพร่องแน่ เพราะถึงแม้จะปกครองกันด้วยเสียงข้างมาก ถ้าเสียงข้างมากโน้มเอียงไปเชิงพาลแล้ว ก็ต้องเปิดโอกาสให้เสียงข้างน้อยสามารถถกเถียงเรียกร้องให้มีสิทธิแสดงความเห็นได้ จึงจะเป็นธรรม"

อาจารย์ป๋วยได้อธิบายต่อไปว่า

"หลักประชาธรรมเป็นหลักกว้าง ๆ มีองค์ประกอบเป็นแก่นสาร 2 ประการ คือ เสรีภาพและสิทธิของแต่ละคน (จำกัดความตามเอกสารสหประชาชาติเรื่องสิทธิของมนุษยชน) ภายในขอบเขตที่ไม่ทำลายเสรีภาพและสิทธิผู้อื่นนี่ประการหนึ่ง กับอีกประการที่สอง คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดโชคชะตาของสังคมที่เราอาศัยอยู่ แต่ละคนมีสิทธิหน้าที่เท่ากันในเรื่องนี้ ไม่ว่าจะมีฐานะ เพศ หรือกำเนิดมาอย่างใด หลักการนี้เป็นหลักการตามพุทธศาสนา คือ การทำ 'สังฆกรรม' ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ นั่นเอง"

"ในประเทศที่มีประชาธรรมในการปกครอง ใครจะมีความเลื่อมใสในลัทธิการเมืองใด ก็กระทำได้ทุกอย่าง จะเป็นคอมมิวนิสต์ สังคมนิยม เสรีนิยม อนุรักษ์นิยม หรือ จะซ้ายจัด หรือขวาตกขอบอย่างใดก็ทำได้ทั้งนั้น แต่มีเงื่อนไขอยู่ 2 อย่าง คือ (ก) ต้องยอมให้คนอื่นคิดแตกต่างกับตนได้ หรือ

ยอมให้มีพรรคการเมืองหลายๆ พรรค (ข) จะไม่พูดไม่เขียนหรือใช้กำลังรุนแรงทำลายผู้อื่น หรือความคิดของผู้อื่น ข้อนี้เป็นหลักกฎหมายอาญาและแพ่งตามปรกติวิสัยอยู่แล้ว"

"ประชาธรรมคือธรรมเป็นอำนาจ ไม่ใช่อำนาจเป็นธรรม บ้านเมืองที่มีประชาธรรมนั้นต้องมีขื่อแป ไม่ใช่ปกครองกันตามอำเภอใจของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง"

อาจารย์ป๋วยมีความหวังว่า

"ในสังคมที่มีประชาธรรม เราจะต้องแก้ไขปัญหาเรื่องช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เจ้าหน้าที่กับราษฎร หญิงกับชาย คนมีกับคนจน ท้องถิ่นที่อุดมกับท้องถิ่นที่กันดาร การมีโอกาสศึกษากับการปราศจากโอกาส การมีโอกาสด้านสุขภาพอนามัยกับการปราศจากโอกาส ฯลฯ ทั้งนี้ มิได้เกิดจากลัทธิเมืองหรือลัทธิอื่นใด เป็นเรื่องของความชอบธรรม ความเมตตากรุณา การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การปรองดองกัน และการที่มีผู้แทนราษฎรเป็นปากเป็นเสียงให้แก่ผู้ที่ตกยาก การมีอิสระที่จะรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กับความสำนึกถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์แต่ละคน ซึ่งควรเคารพไม่ว่าฐานะกำเนิดของเขาจะเป็นอย่างไร ย่อมสามารถช่วยให้เราแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ว่านั้นได้โดยสันติภาพ"

ในด้านวิธีการ อาจารย์ป๋วยได้เสนอว่า มีหนทางเดียวคือสันติวิธีด้วยเหตุผลดังนี้

"ไม่มีวิธีอื่นใดเพื่อได้มาซึ่งประชาธรรม นอกจากสันติวิธี การใช้อาวุธประหัตประหารกันเพื่อประชาธรรมนั้น แม้จะสำเร็จ อาจจะได้ผลเพียงชั่วครู่ชั่วยาม จะไม่ได้ประชาธรรมถาวร เมื่อฝ่ายหนึ่งใช้อาวุธแล้วฝ่ายหนึ่งแพ้ก็ย่อมคิดใช้อาวุธโต้ตอบ เมื่ออาวุธปะทะกันแล้วจะรักษาประชาธรรมไว้ได้อย่างไร"

แม้ว่าแนวทางของอาจารย์ป๋วยที่เสนอออกมาจะเต็มไปด้วยเหตุผล

และเลือกหนทางสันติวิธี แต่ท่านก็ไม่ว่ายถูกลอบกัด ถูกทำร้ายในด้านชื่อเสียง เมื่อหาเรื่องจับผิดท่านไม่ได้ ก็เอาเรื่องเชื้อชาติมาโจมตี

แต่ท่านก็ได้เสนอหลักการมาตอบโต้อย่างง่าย ๆ ดังนี้

"เกิดเป็นคนไทย กินข้าวไทย ต้องเป็นคนไทย"

ถ้าหากว่ารัฐบาลเดินตามหลักการนี้ ปัญหาการประท้วง และความขัดแย้งของชนกลุ่มน้อยและชาวเขาที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน และอาจจะขยายเป็นความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ก็เพราะว่ารัฐไม่ได้ยึดหลักการนี้

ในคำไว้อาลัยที่อาจารย์ป๋วยเขียนเป็นอนุสรณ์ในการจากไปของคุณหญิงสุภาพ ยศสุนทร เพื่อนร่วมงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ในเดือนสิงหาคม 2517 ได้แสดงถึงความรุนแรงผลการกดดันด้านต่าง ๆ อย่างอุกฤษฏ์ต่อชีวิตการทำงานเพื่อชาติและกู้สังคมของท่าน จนกระทั่งท่านต้องเขียนฟ้องต่อคนตาย ออกมาดังนี้

"ในการต่อสู้เพื่อเสรีภาพของผมทั้งในและนอกสภานิติบัญญัติระหว่าง 2 เดือนที่ผ่านมานี้ จริงดังที่คาด ผมมีเรื่องโต้แย้งอยู่เสมอต่อการกลั่นแกล้งการบิดเบือนแม้กระทั่งการโป้ปดมดเท็จกันซึ่ง ๆ หน้า ถ้าเป็นปฏิปักษ์แบบเปิดเผยตรงไปตรงมา ผมยินดีต้อนรับ แต่ถ้าเป็นปฏิปักษ์แบบเต็มไปด้วยเล่ห์กระเท่ ผมก็ได้แต่เศร้าใจ คำเรียกร้องเพื่อเสรีภาพแห่งความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี ได้ถูกตราหน้าประหนึ่งว่าเป็นการคดในข้องอในกระดูกเป็นการหลบเลี่ยง ไร้ศีลธรรมและทรยศเสรีภาพทางวิชาการ ถูกโจมตีว่าเป็นลัทธิอันตราย เมื่อเพื่อน ๆ และผมสนับสนุนให้มีเสรีภาพในความเชื่อทางการเมือง เราถูกตราหน้าว่าเป็นคอมมิวนิสต์ผู้พร้อมที่จะทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ ท้ายที่สุดเมื่อปรปักษ์ของผมสิ้นปัญญาที่จะหาเหตุผลมาโจมตี ก็หันมาเล่นงานเรื่องเชื้อสายที่เป็นจีนของผม ชื่อเป็นจีนของผมแม้กระทั่งเชื้อสายภรรยาของผมก็ไม่ละเว้น

ในการเขียนถึงเรื่องนี้ ผมไม่ตั้งใจจะบ่นให้ใคร ๆ อย่างน้อยที่สุด

คุณคนหนึ่งล่ะให้รู้สึกเสียใจแทนผม ผมเพียงต้องการแสดงความยินดีกับคุณในความจริงที่ว่า การต่อสู้ของคุณนั้นยุติลงแล้ว เพื่อน ๆ และผมต้องรับภาระหนักขึ้นอีกในการต่อสู้ ไม่ว่าคุณจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม ก็ไม่สำคัญนัก โดยเฉพาะในเรื่องเสรีภาพ สิ่งที่สำคัญกว่าคือ ความจริงที่ว่า คุณกับผมได้เห็นพ้องต้องกันว่า อุดมการณ์นั้นมีค่าควรแก่การต่อสู้ แม้มองไม่เห็นชัยชนะ"

การแสดงความคารวะ การแสดงความกตัญญูกตเวที การแสดงความระลึกถึง และการเข้าร่วมพิธีกรรมที่ดีที่สุด ที่อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์จะดีใจ ถ้าหากวิญญาณของท่านรับทราบได้ นั่นคือ การสืบทอดปณิธานความหวัง และความฝันของท่านที่ต้องการให้ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบ "ประชาธรรม" โดยการมีส่วนร่วมกันสร้างให้เป็นจริงขึ้นมา อันจะเป็นการกอบกู้วิกฤติของชาติในขณะนี้ได้

ขอย้ำคำพูดของท่านว่า

"อุดมการณ์นั้นมีค่าควรแก่การต่อสู้ แม้มองไม่เห็นชัยชนะ"

(ที่มา-มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันอังคารที่ 17 สิงหาคม 2542 หน้า 34)

ดร. ป๋วย ที่ผมรู้จัก

กมล สมวิเชียร

ผมมาเรียนอเมริกาครั้งแรกในปี ค.ศ. 1959 กลับไปเป็นอาจารย์คณะรัฐศาสตร์จุฬาฯ ปี 1962

ขณะนั้นเมืองไทยเป็นระบบการเมือง "ประชาธิปไตยครึ่งใบ" มีทหารคือจอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี มีพรรคการเมืองหลายพรรคที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นตัวประดับประดาให้ดูเหมือนว่าเป็น "ระบบรัฐสภา"

บรรยากาศทั่วไปเซ็ง ๆ เหมือนทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นเทียม ไม่ใช่ของ

แท้ทั้งหลาย

บรรดาคณาจารย์ "หัวก้าวหน้า" และปัญญาชนกลุ่มหนึ่งร่วมใจกันตั้ง "กลุ่มสัมมนา ระหว่างสถาบัน" เป็นขบวนการ "พัฒนาประชาธิปไตย" เป็นครั้งแรก โดยมีผมเป็นเลขานุการของกลุ่มด้วยการวางแผนของ ส. ศิวรักษ์ และหัวหน้ากลุ่มบางคน

เราตกลงกันไปเชิญ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มาเป็นประธานกลุ่ม จากนั้นผลักดันให้อาจารย์ป๋วยเข้าไปเป็นประธานกรรมการ ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยแทนพระองค์เจ้าวรรณไวทยากรณ์

ทั้ง 2 สถาบันต่อมา ได้กลายเป็นฐานของการ "ปลุกระดม" ความรู้สึกในเรื่องประชาธิปไตย และเสรีภาพของมนุษย์ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ในเวลาต่อมา

จากบทบาทและหน้าที่ในองค์กรดังกล่าว ทำให้ผมมีโอกาสทำงานและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนที่พวกเราเรียกว่า "อาจารย์ป๋วย" ซึ่งในตอนนั้นเป็นบุคคล "เนื้อหอม" ในวงสังคมไทย

คุณป๋วยมีตำแหน่งเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจมากมาย ชี้นกเป็นนก ชี้ไม้เป็นไม้ เป็นนักเศรษฐศาสตร์ (สำนักมหาวิทยาลัยลอนดอน) ที่จอมพลทั้งหลายยกนิ้วให้ ไม่มีใครกล้าคัดค้าน ไม่เห็นด้วย

รัฐบาลทุกชุดในขณะนั้น ถือว่า ดร. ป๋วย เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดของประเทศทางด้านการคลังและการเงิน หรือที่เรียกว่า แมคโคร-อิโคโนมิกส์

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เริ่มจัดตั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาติก็เพราะคำแนะนำของอาจารย์ป๋วย ซึ่งต่อมารู้จักกันในนาม "บิดาของการวางแผนเศรษฐกิจไทย"

ดร. ป๋วย เป็นนักวิชาการรุ่นพ่อผม ความสัมพันธ์ระหว่างเราทั้งสองจึงเป็นไปในลักษณะ "ผู้ใหญ่" กับ "ผู้น้อย" มากกว่าเพื่อนร่วมงาน

ยิ่งกว่านั้น ผมยังมีปริญญาแค่มหาบัณฑิตจากอเมริกา ซึ่งในสายตา

คุณป๋วยและปัญญาชนระดับหัวหน้าของกลุ่มเรา (ดร. สมศักดิ์ ชูโต ดร. พัทยา สายหู ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ส. ศิวรักษ์ และ ดร. ประชุม โฉมฉาย) ต้องถือว่า "จิ๊บจ๊อย" หรือ "กระจอก" มาก

เพราะคนที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นนักเรียนอังกฤษทั้งสิ้น (เป็นความเจ็บใจที่ทำให้ผมต้องไปทำปริญญาเอกที่อังกฤษ ในเวลาต่อมา)

หมายความว่าในทางภูมิปัญญา อาจารย์ป๋วย เห็นผมเป็น "ปัญญาชนชั้นสอง" ไม่ใกล้ชิดแนบแน่นเหมือน "นักเรียนอังกฤษ" ด้วยกัน แต่อาจารย์ก็ให้เกียรติให้ความเสมอภาคกับผมโดยตลอด

จนกระทั่งวันหนึ่ง ในการอภิปรายเรื่องปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติที่จุฬาฯ ผมลืมฐานะของตัวไปคัดค้านการวางแผนเศรษฐกิจ โดยอ้างว่าอเมริกาไม่มีการวางแผน เขาก็พัฒนากันได้ดี แล้วยังแถมให้เหตุผลต่อว่าประเทศไทยจะวางแผนได้อย่างไร ในเมื่อไม่มีตัวเลขอะไรที่แน่นอนสักอย่าง เช่น จำนวนประชากร อัตรารายได้เฉลี่ย อัตราเงินเฟ้อ ดัชนีราคาสินค้าประจำเดือน ฯลฯ ถึงมีก็เป็นแบบ "นั่งเทียนเขียน"

ผมยิ่งพูดยิ่งสนุกปาก ไม่คิดว่าคนอื่น ๆ เขามองหน้าด้วยความเป็นห่วง ส่วนท่านอาจารย์ป๋วยนั้นเคืองที่สุดไม่พูดกับผมอีก ไม่เชิญไปทานข้าวเย็นด้วยเป็นเวลาหลายเดือน

ผมต้องส่งจดหมายไปขอโทษ ท่านจึงพูดด้วย แต่ถึงอย่างไรก็ไม่สนิทสนมเหมือน ส. ศิวรักษ์ ซึ่งดูเหมือนจะเป็น "คนโปรด" กว่าใคร ๆ

แต่จะโปรดหรือไม่โปรด เราก็ทำงานด้วยกันได้ และมีผลงานให้สังคมได้ตามสมควร เช่น ตั้งสำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ออกวารสารปัญญาชนที่มีอิทธิพลต่อความคิดของคนรุ่นใหม่ คือ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ (มี ส. ศิวรักษ์ เป็นบรรณาธิการ) ตั้งโครงการแปลและเขียนตำราชื่อ "โครงการตำรา" จัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ และมีรายการสนทนาการเมืองทางโทรทัศน์ สอนปรัชญาประชาธิปไตย เป็นต้น

ส่วน ดร. ป๋วยนั้น ท่านมาให้ความสนใจมหาวิทยาลัยมากขึ้น เมื่อมารับตำแหน่งเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ควบอีกตำแหน่งหนึ่ง

ผมสังเกตว่า อาจารย์ป๋วยเริ่มเป็นข้าราชการน้อยลง และเป็นปัญญาชนอิสระมากขึ้น เมื่อมาร่วมคลุกคลีกับพวกเรา จนพวกเราตกลงกันว่าจะต้องผลักดันให้อาจารย์เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ได้ แม้จะถูกขัดขวางจากฝ่ายทหาร (บก) ก็ตาม (ขณะนั้นจอมพล ถนอมเป็นอธิการบดีธรรมศาสตร์เอง ส่วนจอมพล ประภาส จารุเสถียร ไปคุมเป็นอธิการบดีจุฬาฯ อีกตำแหน่งหนึ่ง)

ขณะนั้นอาจารย์ป๋วยอายุประมาณ 50 กว่า กำลังอยู่ในวัยงาม มีบารมีเต็มที่ หน้าตาสดใสเปล่งปลั่ง ทำตัวตามสบาย แม้จะท้วมพอสมควร แต่ออกกำลังกายเป็นประจำ สูบกล้อง ขับรถกระบะไปจ่ายกับข้าวเอง แต่ไปที่ไหนใคร ๆ ก็รู้จัก พูดเก่งปราดเปรื่องทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย ชาวต่างประเทศทั่วไปยกย่องนับถือ มีตำแหน่งทั้งในและนอกประเทศนับสิบ

นอกจากจะยอดเยี่ยมทางปัญญาแล้ว ยังเป็นคนมีรสนิยมสูง ไปทานข้าวเย็นกับอาจารย์ที่เรือนริมน้ำในธนาคารแห่งประเทศไทย เหมือนไปในงานของเชื้อพระวงศ์ทั้งสถานที่ อาหาร ถ้วยจาน คนเสิร์ฟ ถูกจัดแบบผู้ดีอังกฤษทุกกระเบียดนิ้ว

อาจารย์มีความนิยมทางศิลปะด้วย และช่วยกู้หนุนศิลปินสำคัญ ๆ ทุกวิถีทาง ใคร ๆ ที่ร่วมงานกับ ดร. ป๋วย ล้วนรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้มีความสัมพันธ์กับคนสำคัญของชาติไทยอย่างแท้จริง

การที่อาจารย์ป๋วยมาคลุกคลีกับพวกเรา ทำให้ความสัมพันธ์ของท่านกับฝ่าย "อำนาจเก่า" จืดจาง ถึงขนาดเป็นอาจารย์เป็นผู้ขัดขวางบ่อนทำลาย เมื่อถูกบีบคั้นมากขึ้น อาจารย์ป๋วยตัดสินใจไปพักผ่อนที่อังกฤษ ในระหว่างนั้นก็มี "จดหมายเปิดผนึก" ในนามของ "นายเข้ม เย็นยิ่ง" ปรากฏในหนังสือพิมพ์ เรียกร้องให้มีประชาธิปไตย จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์มหาวิปโยค 14 ตุลาคม 2516

เมื่อฝ่ายเราประสบชัยชนะ (ชั่วคราว) ท่านจอมพลทั้งสอง ลี้ภัยไปต่างประเทศ ผมพกปืนไปรับอาจารย์ป๋วยที่สนามบินดอนเมือง พร้อมกับพวกเราหลายคน (ตอนนั้นยังไม่รู้ว่าเหตุการณ์จะนองเลือดอีกหรือไม่)

ขากลับเรามาแวะที่บ้าน ดร. บุญสนอง บุญโยทยาน อาจารย์ธรรมศาสตร์ ถกเถียงกันถึงเรื่องอนาคตของบ้านเมือง (ต่อมาบุญสนองถูกลอบสังหาร) พยายามชี้แจงอ้อนวอนให้อาจารย์ป๋วยร่วมกับพวกเราตั้งพรรคการเมืองเพื่อเข้าบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย

เหตุผลของส่วนใหญ่ก็คือ เราได้ก้าวถลำเข้ามาถึงจุดนี้แล้ว ลูกศิษย์ลูกหาประชาชนก็เสียชีวิตเลือดเนื้อไปมาก ถ้าไม่สานต่อประชาธิปไตยจะไปไม่รอด บ้านเมืองจะถอยหลังล่มสลาย

อาจารย์ฟังพวกเราอภิปรายหมดทุกคนแล้ว ก็ตอบปฏิเสธโดยกล่าวว่า "ไม่พร้อม" อยากจะขอรับราชการต่อไปจนปลดเกษียณอายุเสียก่อน

ท่านขอร้องบอกว่า "ได้สัญญาภริยาเขาไว้ ว่าจะไม่ลงสู่การเมืองก่อนเกษียณ"

พวกเราในที่นั่นต่างผิดหวัง จากนั้นก็กระจัดกระจายกันไปอยู่พรรคการเมืองต่าง ๆ ดร.ปราโมทย์ นาครทรรพ กับกลุ่มคนหนุ่มไปจัดตั้งพรรคพลังใหม่ ดร. บุญสนอง ไปเข้าพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย ส่วนผมไปร่วมกับประชาธิปัตย์ ฯลฯ

และแล้วประชาธิปไตยก็กลายเป็นอัมพาตอีก

มองย้อนหลัง ถ้าคืนนั้นอาจารย์ป๋วยยอมรับเป็นหัวหน้าพรรคพรรคการเมืองของเราจะมีพลังเข้มแข็งมาก ทหารตอนนั้นเขายอมหมดแล้วไม่อยากให้บ้านเมืองต้องตกต่ำ

และถ้าอาจารย์ได้เป็นนายกรัฐมนตรี (ไม่อ่อนแอเหมือน ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช) ประเทศไทยคงเจริญไม่รู้เรื่อง การนองเลือดจะไม่เกิดขึ้นอีกแน่

และผมก็คงไม่ต้องมาเขียนเรื่องนี้ที่อเมริกา

(ที่มา-มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที่ 24 สิงหาคม 2542 - หน้า 31)

มรดกของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ภายหลังอาจารย์ป๋วยไม่สบาย เส้นเลือดในสมองแตก และพูดไม่ได้ ตั้งแต่ราวปี 2520 เป็นต้นมา จิตใจผมหดหู่เมื่อคิดถึงท่าน

ในการบรรยายในห้องเรียนไม่ว่าห้องเล็กหรือใหญ่ เมื่อพูดถึงความดีของอาจารย์ป๋วย เพื่อให้ลูกศิษย์เอาเป็นเยี่ยงอย่าง บางทีผมอาจจะกลั้นน้ำตาได้แต่ก็มักจะถูกอารมณ์ที่เป็นลมดันออกมาทางลูกกระเดือกทำให้พูดไม่ค่อยออก

ผมพยายามหาทางกำจัดพฤติกรรมเช่นนี้ คิดเสียว่าอาจารย์ป๋วยไม่ใช่พ่อแม่ของผม ไม่ใช่เป็นอาจารย์โดยตรงของผม นอกจากเป็นลูกศิษย์ทางใจโดยการอ่านข้อเขียนของท่านและเคยฟังท่านพูดหรือคำบรรยายทางวิชาการเป็นครั้งคราว

แต่ก็ไม่ได้ผล จนกระทั่งท่านสิ้นลมหายใจไปเสียแล้วเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม ที่ผ่านมา

ผมถามตัวเองบ่อยว่า อาจารย์ป๋วยมีอำนาจเร้นลับอะไรที่ทำให้ผมเคารพผูกพันกับท่านล้ำลึกอย่างที่เป็นอยู่ ความจริงคงไม่มีอะไรเร้นลับ แต่ในสายตาของผมท่านเป็นปูชนียบุคคลที่มีคุณูปการกับประเทศและวงการวิชาการของไทย

ท่านเป็นสัญลักษณ์ของความมีคุณธรรมที่โดดเด่น ท่านถูกทำร้ายโดยทรชนที่ยังลอยนวลอยู่เพียงเพราะท่านเป็นผู้นำพวกเราที่อยู่ในวงการวิชาการ ท่านเสียสละแทนพวกเรา

แม้ผมเองจะเคยเนรเทศตัวเองร่วมชะตากรรมกับท่านในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ภายหลัง 6 ตุลาคม โดยท่านอยู่ที่อังกฤษ ผมอยู่ออสเตรเลีย

ผมเองอยู่อย่างสุขสบาย แต่อาจารย์ป๋วยต้องทำงานเหน็ดเหนื่อยเดินทางไปบรรยายในที่ต่าง ๆ ทั่วโลก คนไทยไม่รู้จักทะนุถนอมคนดีมีฝี

มืออย่างท่าน ทรชนบีบคั้นไม่ให้ท่านอยู่ในแผ่นดินผืนนี้

พวกเราที่อยู่ต่างแดนในขณะนั้นก็ปล่อยให้ท่านทำงานหนักเกินไป ทำให้กระทบกระเทือนถึงสุขภาพของท่านจนต้องกลายเป็นคนพิการในบั้นปลายของชีวิต

อาจารย์ป๋วยได้ทำอะไรให้แก่ชาตินั้น ไม่จำเป็นต้องกล่าวในที่นี้ เพราะสื่อมวลชนเกือบทั่วไปได้สดุดีผลงานของท่านไว้แล้วอย่างหลากหลาย

ท่านมีผลงานดีเด่น ชัดเจนในการสร้างรากฐานระบบการเงินการธนาคารของไทย

ท่านมีส่วนสำคัญในการสร้างนักเศรษฐศาสตร์รุ่นใหม่ที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก

ในขณะที่ท่านส่งคนไปเรียนนอก ท่านก็เน้นส่งคนไปเรียนรู้ความยากจนของชาวชนบทด้วย

ในการพัฒนาเศรษฐกิจ ท่านมองเห็นลูกเขื่องของระบบทุนนิยมในด้านความมีประสิทธิภาพในการผลิต แต่ก็เน้นความเป็นธรรมในการกระจายรายได้อย่างมีมนุษยธรรมที่อิงหลักสังคมนิยม ฯลฯ ความน่าเคารพรักของอาจารย์ป๋วยอยู่ที่การกระทำอะไรให้แก่ประชาชนอย่างมีคุณธรรม และไม่คิดถึงสิ่งตอบแทน

อาจารย์ป๋วยเป็นคนมีขันติธรรมและเมตตาธรรมสูง เมื่อครั้งผมอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย เคยเขียนจดหมายถึงท่านท่านตอบทุกครั้งด้วยลายมือที่สวยภาษาไทยที่ประเสริฐ

สิ่งที่ผมเจ็บแค้นแทนท่าน เมื่อรู้ว่าท่านถูกทรชนรังแกใช้กฎหมายป่าคุมตัวท่านเมื่อจะเดินทางออกจากสนามบิน แม้ท่านจะใช้สิทธิเพียงโทรศัพท์ถึงองคมนตรีท่านหนึ่ง ก็ถูกมืออันโสมมไปกระชากโทรศัพท์ ออกจากมืออันบริสุทธิ์ของอาจารย์ป๋วย

ข้อนี้ใครจะออกมาแก้ตัวอย่างไรในทำนองกลบเกลื่อนความชั่วก็อย่าได้

เชื่อ เพราะเรารู้มาจากปากอาจารย์ป๋วยในตอนนั้น

อาจารย์ป๋วยโกหกคนไม่เป็น

อย่างไรก็ตาม อาจารย์ป๋วยไม่เคยแสดงความเจ็บแค้นต่อใคร ที่มีหนังสือลงข่าวว่า จอมพล ถนอม กิตติขจร ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อครั้งลี้ภัยอยู่ในสิงคโปร์นั้น อาจารย์ป๋วยเคยไปหาผมคิดว่าเป็นเรื่องจริง

อาจารย์ป๋วย ต่อต้านการปกครองโดยเผด็จการของจอมพล ถนอม แต่ท่านไม่โกรธหรือเจ็บแค้นต่อใครเป็นส่วนตัว ท่านเป็นผู้ใหญ่จริง ๆ รู้จักแต่เสียสละและให้อภัย

ในข้อเขียนของท่าน "ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน" อาจารย์ป๋วยบอกว่า เมื่อท่าน "ตายแล้ว เผาผมเถิด อย่าฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำกิน และอย่าทำพิธีรีตองในงานศพให้วุ่นวายไป"

คนอย่างนี้ ยังหาได้หรือในโลกของเรา ในขณะที่ท่านได้ทำคุณความดีให้แก่บ้านเมืองมามากมาย ท่านไม่ต้องการอะไรเลย

แม้ที่ดินผืนเล็กสำหรับฝังท่านเมื่อตายแล้ว

ผมไม่กล้าพูดว่า ผมเป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ป๋วย แต่ผมรักและเคารพท่านเมื่อท่านยังเป็นผู้ว่าการธนาคารชาติ (2502-2514) ผมประทับใจที่ท่านออกมาพูดปกป้องเสรีภาพทางวิชาการ ผมไม่เคยไปมาหาสู่กับท่านนอกจากพบกันในที่ประชุมเพียงครั้งคราว

ท่านเคยให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์แสดงความเห็นอกเห็นใจผมว่ามีคนกล่าวหาว่าซ้ายจัดบ้างเป็นคอมมิวนิสต์บ้าง สาเหตุเพียงแต่ผมสอนวิชาเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์และจีนคอมมิวนิสต์

อาจารย์เกษม สุวรรณกุล ก็ต้องออกมาปกป้องผมบ่อย ๆ แต่ท่านเป็นผู้บริหารของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผมไม่รู้สึกซาบซึ้งเท่ากับคำพูดจากอาจารย์ซึ่งอยู่ต่างสถาบัน ผมไม่มีโอกาสตอบแทนความปรารถนาดีของท่าน

เมื่อท่านป่วยพูดไม่ได้แล้ว และพำนักอยู่ที่ชานเมืองกรุงลอนดอน

เมื่อผมมีโอกาสไปอังกฤษ ไปกราบเยี่ยมท่านเพียงครั้งเดียว

เวลาท่านกลับมาประเทศไทย ผมมีโอกาสเข้ากราบคารวะท่านเพียงครั้งเดียว สิ่งเหล่านี้ท่านจะรู้สึกอย่างไรไม่ทราบ แต่เป็นความปรารถนาอันแรงกล้าของตัวผมเอง

ผมรู้สึกสบายใจเมื่ออยู่ใกล้อาจารย์ป๋วย เป็นความรู้สึกที่อธิบายยาก

สำหรับคนที่รักและเคารพอาจารย์ป๋วย ผมขอเชิญชวนให้ร่วมกับผม นอกจากจะถึงโอกาสแสดงกตเวทิตา ในรูปแบบต่าง ๆ ตามโอกาสจะอำนวยแล้ว ตั้งปณิธานประกอบความดีต่อสังคมโดยเอาอาจารย์ป๋วยเป็นแบบอย่าง

ถ้ามีโอกาสตั้งชื่อสวนสาธารณะ ชื่ออาคาร ห้องสมุด ห้องประชุม ฯลฯ โดยใช้ชื่อ "อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์" เป็นที่ระลึกเพื่อเทิดทูนปูชนียบุคคลที่เป็นสัญลักษณ์ของคุณความดี

ก็คงจะเป็นพลังดลใจให้คนที่ยังอยู่ในแผ่นดินนี้ประกอบคุณความดีมากขึ้นไม่มากก็น้อย

"เขียน ธีระวิทย์"

(ที่มา-มติชนรายวัน ฉบับประจำวันที่ 12 สิงหาคม 2542 หน้า 6)

อาจารย์ป๋วย สร้างหอนาฬิกา

"28 กรกฎาคม" เป็นวันที่ผมจะไม่ลืมไปชั่วชีวิต เพราะคือวันที่ผมสูญเสียสิ่งที่มีค่าสูงสุดต่อชีวิตผมไป 2 สิ่ง ท่านอาจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จากไปในวันนี้ที่เพิ่งผ่านไป และแม่ผมจากไปในวันนี้เมื่อ 3 ปีก่อน

หากพ่อและแม่ผมทราบด้วยญาณวิถีใดถึงการเสียชีวิตของท่าน คงเสียใจยิ่ง แต่ก็มีสิ่งปลอบใจเพราะเป็นสิ่งหนึ่งที่แม่สามารถมีร่วมกับท่านอาจารย์ บุคคลที่แม่ผมรักและนับถือยิ่งเป็นครั้งสุดท้าย

พ่อผมก็เช่นกัน รักเทิดทูนอาจารย์ป๋วยเป็นที่ยิ่ง รักท่านในฐานะเพื่อนร่วมชั้นเรียนและร่วมชะตากรรมในงานเสรีไทยในสงครามโลกครั้งที่สอง

และเทิดทูนในฐานะบุคคลอันประเสริฐของสังคมไทยและสมควรแก่การเอามาเป็นแบบอย่างของชนรุ่นหลัง

ซึ่ง "ชนรุ่นหลัง" ของพ่อผมเป็นพิเศษในที่นี้ก็คือตัวผมเองและน้อง ๆ ชีวิตผมได้ยินคำพร่ำสอนและตอกย้ำในเรื่องความดีงามของท่านอาจารย์จากพ่อนับแต่แรกจำความได้

จนเมื่ออยู่ในวัยหนุ่ม บางครั้งรู้สึกแปลกใจเหมือนกันว่า ทำไมผู้คนจำนวนไม่น้อยจึงดูตื่นเต้นที่บ้านเมืองเรามีคนดีเช่นนี้ ทั้ง ๆ ที่ตัวเราเองทราบมาเนิ่นนานแล้ว

ผมขออนุญาตที่พูดถึงเรื่องส่วนตัว แต่ก็ต้องการชี้ให้เห็นว่า ในระดับย่อยแล้ว ชีวิตของท่านอาจารย์มีความหมายอย่างไรต่อผู้คนอื่น ตัวอย่างของชีวิตผมนั้นเป็นเพียงเศษธุลีของผลกระทบของชีวิตท่านที่มีต่อคนต่าง ๆ อย่างไม่อาจประเมินได้

สำหรับคนรุ่นผมจำนวนมาก ท่านอาจารย์เปรียบเสมือนหมุดอ้างอิงแห่งจริยธรรม เปรียบเสมือนกับเข็มทิศแห่งศีลธรรมจรรยา ท่านอาจารย์มิได้ต้องการเป็น "ผู้วิเศษ" ที่ใครอยากรู้ เวลาต้องไปถามท่านแต่เพียงคนเดียว และเมื่อท่านสิ้นไปแล้ว การรู้เวลาก็จบเพียงแค่นั้น แต่ท่านต้องการสร้างหอนาฬิกาอันคงทนไว้ให้ผู้คนได้ดูเวลา ซึ่งจะทำให้รู้เวลากันได้ชั่วกาลนานแม้แต่หลังจากสิ้นท่านไปแล้ว

คำถามที่น่าพิจารณากันก็คือ "อะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ท่านเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้อื่นต่อบ้านเมือง และต่อตัวของท่านเอง ได้อย่างมีคนเหมือนท่านน้อยมาก

ท่านได้เล่าให้ศิษย์ฟังถึงเรื่องชีวิตของท่าน ในการถูกอบรมบ่มนิสัยจากคุณแม่ท่าน (คุณแม่เสียเมื่ออายุ 10 ปี) จากครอบครัว จากโรงเรียนอัสสัมชัญที่ท่านศึกษาจบมัธยมแปด จากมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองจากลอนดอน สกูล ออฟ อิโคโนมิกส์ แอนด์ พอลิทิกส์ (แอลเอสอี)

จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (นักเรียนแอลเอสอีลี้ภัยมาเรียนที่นี่ชั่วคราวยามหนีลูกระเบิดจากลอนดอน) ฯลฯ

ผมไม่เข้าใจว่า นอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว สิ่งที่ช่วยทำให้ท่านสามารถครองตัวอยู่ได้อย่างสุจริตก็คือ "ความสมถะและความเรียบง่าย" ของชีวิตท่าน

ท่านอาจารย์เป็นคนอยู่ง่ายกินง่ายมีชีวิตราบเรียบธรรมดา ไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหราฟุ่มเฟือยทะเยอทะยานอย่างไร้เหตุผล พอใจและมีความสุข ในสิ่งที่มีอยู่

ผมจำได้ว่า ท่านเคยบอกว่า "การมีความสุขกับความสะดวกสบายนั้นไม่เป็นไร ใคร ๆ ก็ชอบ แต่การมุ่งมั่นแสวงหาแต่ความสะดวกสบายอยู่ตลอดเวลาต่างหาก คือปัญหา"

ท่านเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดา บางครั้งท่านดื่มเหล้าบรั่นดี สูบซิการ์และสูบไปป์เพื่อความสุข ซึ่งสิ่งเหล่านี้ท่านไม่ได้ซื้อหา ส่วนใหญ่ได้มาจากเพื่อนและลูกศิษย์ท่าน แต่เมื่อหมดไปแล้วท่านก็ไม่เดือดร้อน (คิดว่าไม่ค่อยหมด เพราะปรกติท่านมักแจกลูกน้องและลูกศิษย์อยู่เนือง ๆ)

ชีวิตของท่านสอนพวกเราว่า เมื่อความสมถะเป็นเจ้าเรือน ไม่มีการพนันและเรื่องผู้หญิง การใช้จ่ายอยู่ในขอบเขตของรายได้ การมีหนี้สินล้นพ้นตัวก็ไม่เกิด ดังนั้นย่อมไม่มีโอกาสที่จะออกนอกลู่นอกทางทำทุจริตเพราะมีความต้องการเงินทองมากมาย

อีกปัจจัยหนึ่งที่ท่านไม่ได้กล่าวถึง แต่ก็เป็นที่ชัดเจนแก่เพื่อนของท่านก็คือภริยาชาวอังกฤษเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่แอลเอสอีของท่านเป็นแรงสนับสนุนแก่ท่านเป็นอย่างมากในการมีชีวิตที่อุดมด้วยความหมายมีประโยชน์ต่อคนอื่น ชีวิตที่ไม่สะสมทรัพย์จนเอาเปรียบคนอื่น ไม่โลภโมโทสันมีชีวิตที่สมถะเรียบง่ายไม่ฟุ่มเฟือย คือค่านิยมของครอบครัวนี้อย่างเหนียวแน่น

สำหรับเยาวชนที่เพิ่งรู้จักชีวิต ดร. ป๋วย อย่าได้นึกว่า บุคคลที่มีความ

รู้ความสามารถสูง มีอุดมคติ มีความรักให้ผู้อื่นอยู่เสมออย่างปราศจากภยาคติ มีชีวิตครอบครัวที่มีความสุข จะมีชีวิตในการทำงานที่ราบเรียบประสบผลสำเร็จอย่างปราศจากอุปสรรค

ชีวิตของท่านอาจารย์ป๋วยประสบปัญหาที่สำคัญดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ "หลวงวิจิตรวาทการ" ที่เขียนว่า "จงทำดีแต่อย่าเด่นจะเป็นภัย ไม่มีใครเขาอยากเห็นเราเด่นเกิน"

ความอิจฉาริษยาในการเป็นคนดีและการเป็นคนที่ข้าราชการ ปัญญาชน และนักศึกษารักใคร่ เป็นภัยต่อตัวท่านอาจารย์ป๋วยมาตลอดชีวิต คนที่อิจฉาริษยาเหล่านี้มีตั้งแต่คนที่เด่นดัง มีคนนับถือในสังคม คนมีเงินและมีอำนาจการเมือง นักวิชาการบางคน คนมีความสามารถร่วมสมัยกับท่านหรือแม้กระทั่งคนที่ท่านถือว่าเป็นเพื่อน

น่าแปลกใจที่คนเหล่านี้อิจฉาริษยาท่าน มุ่งทำลายท่านในหลายโอกาส ถึงแม้ว่าตัวเขาเหล่านั้นก็ล้วนมีหน้ามีตาในสังคมอยู่แล้ว การเป็น "คนดี" ของท่านอาจารย์ในสายตาของคนพวกนี้ และคนไทยอีกจำนวนไม่น้อยทำให้เกิดความรู้สึก "น่าหมั่นไส้" ตัวอาจารย์

"น่าหมั่นไส้" ที่กล้าสู้อำนาจ ไม่ยอมแพ้ต่อลาภยศและเงินทอง บังอาจกล้าแสดงความคิดเห็นทวนกระแส "อำนาจเป็นใหญ่" และ "น่าหมั่นไส้" ยิ่งขึ้น ที่คนจากกำเนิดธรรมดา สามารถเก่งมีชื่อเสียงและเป็นที่รักของคนจำนวนมากได้

ยิ่งอาจารย์ป๋วยได้รับความชื่นชอบจากผู้คนในสังคมมากเท่าใด ผู้มีอำนาจในเวลานั้นและคนพวกนี้ก็ยิ่งระแวงและ "หมั่นไส้" มากยิ่งขึ้น ประกอบกับอาจารย์ป๋วยมีวิสัยทัศน์ที่ไกลกว่ายุคสมัย มองเห็นว่า การพัฒนาชนบทการลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ และโอกาสของประชาชน การปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาระบอบประชาธิปไตย การเทิดทูนสิทธิเสรีภาพของประชาชน คือสิ่งสำคัญที่ควรได้รับความสนใจยิ่งขึ้น (ในปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ดูแสนจะเป็นเรื่อง

ธรรมดาที่ใคร ๆ ก็เห็นด้วย ซึ่งแตกต่างกว่าความคิดในสมัยนั้นเป็นอันมาก)

ไอเดียเช่นนี้ยิ่งสร้างความหวาดระแวงยิ่งขึ้น ดีกรีความหมั่นไส้ได้พุ่งสูงขึ้น มีการเป่าหูให้เกิดความระแวงในความคิดและอิทธิพลของอาจารย์ป๋วยในวงการต่าง ๆ จนเกิดความเข้าใจผิดในตัวอาจารย์ป๋วย หาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ต้องการล้มล้างบ้านเมือง

เมื่อเหตุการณ์ 6 ตุลาคมปะทุขึ้น โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อทำลายอำนาจและความคิดของกลุ่มที่เรียกว่า "ฝ่ายซ้าย" ในเวลานั้น

อาจารย์ป๋วยซึ่งเป็นที่รักใคร่ชื่นชอบของนักวิชาการและเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงต้องถูกทำลายด้วย

ตลอดเวลา 1 อาทิตย์ที่ผ่านมา ผมรู้สึกสังเวชใจ หนังสือพิมพ์บางฉบับที่เคยเป็นตัวการและมีส่วนร่วมในการฟาดฟันยุยงให้ไล่ฆ่าฟันทำลายอาจารย์ป๋วย พาดหัวตัวโตเชิดชูอาจารย์ป๋วย

คนที่เคยจ้วงจาบหยาบช้ากับท่านอาจารย์ก็มีนิยายเรื่องใหม่ ลืมนิยาย 2 เรื่องเดิมเสียสิ้น เคยบอกในนิยายเรื่องแรกว่า ไม่ได้ตบมือที่ถือโทรศัพท์ต่อมาบอกว่าดึงจากมือเบา ๆ

และล่าสุด นิยายเรื่องใหม่บอกว่า ตบจริงแต่เป็นการเล่นละครเพื่อช่วยอาจารย์

ชีวิตอาจารย์ป๋วยไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคมไทย การโจมตีทำลายท่านอย่างหนักในยุคสมัยนั้นโดยสื่อต่าง ๆ เพื่อทำลายชื่อเสียงของอาจารย์ มีประสิทธิภาพมากขนาดสามารถสร้างความคลางแคลงใจขึ้นในหลายส่วนของสังคมไทยตราบจนถึงปัจจุบัน

ถ้าใครอ่านสิ่งที่ท่านอาจารย์พูดและเขียน โดยไม่เพียงแต่ฟัง "สิ่งที่เขาว่ากัน" จะรู้ได้อย่างชัดเจนว่า ท่านนั้นคือคนที่อยู่ตรงข้ามกับอุดมการณ์คอมมิวนิสต์โดยสิ้นเชิง อาจารย์ป๋วยเชิดชู ศรัทธาในเสรีภาพของมนุษย์ศรัทธาและเคารพในความเห็นของผู้อื่น เกลียดชังเผด็จการ และอำนาจ

นิยมทุกรูปแบบมาตลอดชีวิต

ชีวิตอาจารย์ป๋วยเป็นชีวิตแห่งการเสียสละ รักชาติบ้านเมืองยิ่งชีวิต ซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น เป็นชีวิตที่เกิดมาเพื่อสร้างสรรค์และอุดมด้วยคุณธรรม

พ่อแม่ใดที่ยังไม่เคยรู้จักชีวิตของอาจารย์ป๋วย และไม่เอามาเป็นอุทาหรณ์สอนลูก ถือได้ว่าได้มองข้าม "หอนาฬิกา" ที่สำคัญแห่งนี้

"วรากรณ์ สามโกเศศ"

(ที่มา-มติชนรายวัน ฉบับประจำวันพฤหัสบดีที่ 12 สิงหาคม 2542 - หน้า 6)

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อนุสรณีย์ - สังคมไทยกำลังหิวความดี

กรณีอสัญกรรมของอาจารย์ป๋วย เข้ามากระตุ้นต่อมไตให้ระลึกถึงความดี จึงเกิดแซ่ซ้องขานรับทั้งแผ่นดิน

มนุษย์และสังคมขาดความดีไม่ได้

เพราะความดีเป็นพลังชีวิตและพลังที่ขับเคลื่อนสังคม ชีวิตที่ขาดความดีและสังคมที่ขาดความดีย่อมหมดกำลังที่จะยึดเหนี่ยวบูรณาการให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน จะแตกกระจายหรือแตกสลาย (โซเชียล ดิสอินติเกรชั่น) ลง

สังคมไทยแตกสลายเพราะขาดพลังแห่งความดี สังคมไทยทำลายคนดีจนจะสูญพันธุ์ปล่อยให้มนุษย์ตะกวดเพ่นพ่านเต็มไปหมด กรณีโคตรโกง ค้ายาเสพย์ติด ค้าน้ำมันเถื่อน ซื้อเสียง ขายเสียง ตกเขียว ขายตัว รวมหัวคอร์รัปชัน ฉ้อราษฎร์บังหลวง ใส่ร้ายป้ายสี ไม่สุจริต ไม่รักชาติ ไม่รักประชาชน ไม่มีปัญญา คือภาพที่ผู้คนเห็นแล้วท้อถอย ห่อเหี่ยว เบื่อหน่าย ตรงข้ามกับภาพของอาจารย์ป๋วยที่ให้พลังแห่งความดี

อาจารย์ป๋วยทำงานเกี่ยวกับเงินใหญ่ แต่ตนเองมีน้อยและระวังให้มี

น้อย แต่ใหญ่ด้วยความดีอย่างน้อย 7 ประการ กล่าวคือ

1. อาจารย์ป๋วยมีจิตใหญ่ ที่หวังหรือฝันเห็นมนุษย์ทั้งหมดมีความดีและความงาม โดยใช้ความจริงสร้างสังคมสันติประชาธรรม

2. และเพราะจิตใหญ่อันนั้น อาจารย์ป๋วยจึงรักชาติสุดจิตสุดใจ ไม่มีกรณีใด ๆ ที่จะทำให้ขายชาติขายแผ่นดินได้เลย

3. อาจารย์ป๋วยรักเพื่อนมนุษย์และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นคน โดยเฉพาะของคนยากจน เพราะอาจารย์ป๋วยตระหนักดีว่า การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นคนของคนทุกคนคือศีลธรรมพื้นฐาน ถ้าปราศจากศีลธรรมพื้นฐานนี้ประเทศเจริญไม่ได้ อาจารย์ป๋วยจึงตั้งมูลนิธิบูรณะชนบท ทำโครงการลุ่มแม่น้ำแม่กลอง และพร่ำสอนให้ลูกศิษย์นำวิชาเศรษฐศาสตร์มารับใช้เพื่อนมนุษย์ ไม่ใช่รับใช้อำนาจเงิน

4. อาจารย์ป๋วยมีความสุจริตทั้งไตรทวาร ไม่หน้าไหว้หลังหลอก ไม่แทงข้างหลัง ไม่โกงไม่กิน ไม่ร่วมมือกับคนโกงกิน จะพลิกดูทั้งข้างหน้าและข้างหลัง ข้างใน ข้างนอก ก็จะพบแต่ความสุจริต ไม่มีความกะล่อนหน้าไว้หลังหลอก

5. อาจารย์ป๋วยมีปัญญาและความสามารถสูง ความดีอย่างเดียวโดยไม่เก่งก็แก้ปัญหาของประเทศไม่ได้ ความเก่งโดยไม่ดีก็พาประเทศล่มจม อาจารย์ป๋วยเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง เพราะสัมผัสอยู่กับความจริง ไม่มีอคติด้วยผลประโยชน์ส่วนตัว และเรียบร้อยตลอดเวลา ลองนึกภาพว่า คนอย่างนี้ถ้าเป็นนายกรัฐมนตรีจะเป็นอย่างไร

6. อาจารย์ป๋วยมีความกล้าหาญทางจริยธรรม กล้าพูด กล้าคัดค้านในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

7. อาจารย์ป๋วยมีความอดทนอดกลั้นหรือขันติธรรมสูงยิ่ง ต่อความล่วงล้ำก้ำเกินและความอยุติธรรมทั้งหลายที่มีต่อตัวท่าน ไม่ทำร้ายคนที่ทำร้ายท่าน

นี่แหละคนในอุดมคติในทางพุทธศาสนา

คนไทยควรรับรู้ว่า เราเกิดมาร่วมสมัยกับคนไทยที่มีอุดมคติที่ยิ่งใหญ่คนหนึ่ง ควรที่จะนำมาเป็นกรียะที่สร้างพลังทางอุดมคติในสังคมไทย เพราะอุดมคติทำให้สังคมมีชีวิต สังคมที่ขาดอุดมคติก็เหมือนสังคมที่ตายแล้ว มีแต่ซากที่สลักหักพัง สังคมที่อำนาจเงินเป็นใหญ่ย่อมทำลายอุดมคติลง เช่น ในสังคมไทยและสังคมโลก เป็นสังคมที่ไร้วิญญาณแบบที่ฝรั่งพูดว่า "พระเจ้าตายเสียแล้ว" (ก็อดอีสเดท)

ฉะนั้น การระลึกถึงความดีของอาจารย์ป๋วย ไม่ใช่ฉวยอาจารย์ป๋วยไปใช้หาประโยชน์เข้าตัว เช่น สร้างอนุสาวรีย์แล้วมีชื่อเสียง โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงตัวเอง ไม่เอาวิญญาณแห่งความดีของอาจารย์ป๋วยมาเข้าในตัวและก่อให้เกิดความดีในตัวเองทั้ง 7 ประการ อย่างที่อาจารย์ป๋วยเป็นตัวอย่างให้ดู

อนุสรณ์ที่ดีที่สุดสำหรับอาจารย์ป๋วย คือ คนไทยทุกคนนำเอาวิญญาณแห่งความดีของท่านอาจารย์มาอัดฉีดเข้าไปในตัวเอง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวเอง เป็นพลังทางอุดมการณ์ของชาติให้ชาติหลุดพ้นจากความม่อยเปลี้ยในปัจจุบัน มีพลังของชาติที่จะร่วมกันสร้างสังคมสันติประชาธรรมตามอุดมคติของท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ยามนี้ประเทศแก้ปัญหาไม่ได้ด้วยการนำเข้า แต่แก้ได้ด้วยการสร้างเอง สร้างพลังอุดมคติ

รัฐบาลที่ดีควรเป็นผู้นำในการสร้างพลังอุดมคติ เรามีคนไทยร่วมสมัยที่เป็นพลังแห่งอุดมคติอยู่แล้ว คือ ปรีดี เงื่อม ป๋วย ประยุทธ ถ้าคนไทยได้ศึกษาจนเข้าถึงอุดมคติของท่านเหล่านี้ พลังแห่งการฟื้นฟูชีวิตฟื้นฟูชาติและมนุษยชาติจะพึงบังเกิด

"ประเวศ วะสี"

หมายเหตุ-ปรีดี หมายถึง ดร. ปรีดี พนมยงค์, เงื่อม หมายถึง ท่านพุทธทาสภิกขุ ประยุทธ หมายถึง พระธรรมปิฎก (ประยุทธ ปยุตฺโต)

(ที่มา –มติชนรายวัน ฉบับประจำวันพุธที่ 18 สิงหาคม 2542 - หน้า 19)

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ยังไม่ตายจากคนไทย

แม้อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ถึงแก่อนิจกรรมไปแล้ว แต่ผลงานและความคิด ยังไม่ตายไปจากความทรงจำของคนไทย

นับแต่เค้าโครงเศรษฐกิจของปรีดี พนมยงค์ ที่เสนอหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ถูกพวกหัวเก่าโจมตีจนเป็นหมันไป ประเทศไทยไม่มีการวางแผน จัดระบบหรือพยายามที่จะพัฒนาเศรษฐกิจไทยอย่างจริงจังจนกระทั่ง ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งเป็นนักเรียนนอกคนนี้ เข้ามาคิดมาสร้างระบบ

งานชิ้นแรก ๆ ของ อาจารย์ป๋วย คือการทำงานเกี่ยวกับโครงการเงินกู้ธนาคารโลก เพื่อมาพัฒนาเศรษฐกิจไทย อาจารย์ป๋วยมีทัศนะสนับสนุนนโยบายธุรกิจเสรีและการค้าเสรี และคัดค้านนโยบายการแทรกแซงโดยรัฐโดยเฉพาะในเรื่องการให้สิทธิพิเศษแก่รัฐวิสาหกิจ หรือธุรกิจเอกชนบางแห่ง

ทัศนะต่อปัญหาชาวนาที่เป็นกลุ่มคนที่ยากจน อาจารย์ป๋วย เชื่อมั่นว่าระบบการค้าเสรีสามารถช่วยแก้ไขปัญหาได้ และคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเพียงปัญหาทางเทคนิค หรือความบกพร่องของกลไกตลาด โดยเสนอแนวทางแก้ไขด้วยการจัดตั้งสหกรณ์ขายข้าวและพืชผล โดยการเรียกหุ้นจากชาวนามาจัดตั้งฉางข้าวในที่เหมาะสมแก่การคมนาคม เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าอาจารย์ป๋วย เห็นถึงปัญหาความยากจนมาตั้งแต่ปี 2497

อาจารย์ป๋วย เป็นคนที่มีความสามารถสูง มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีทัศนคติในทางการเมืองที่ไม่รุนแรง มีบทบาทอย่างสำคัญในการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม การที่อาจารย์ป๋วย เชื่อว่าเศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจทั้งหมดหรือเกือบจะทั้งหมดได้ ทำให้มองถึงสาเหตุหรืออุปสรรคของการพัฒนาสังคมไทย ในแง่ของปัญหาทางเศรษฐกิจ หรือปัญหาทางเทคนิคล้วนๆ

การมีทัศนะเช่นนี้ทำให้อาจารย์ป๋วย มีความเชื่อในแง่ที่ว่า งานที่เขาทำในสมัย เผด็จการทหารสฤษดิ์-ถนอม เป็นงานที่มีประโยชน์ต่อ

ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ แม้ว่าจะต้องทำงานอยู่ภายใต้รัฐบาลที่ฉ้อฉลก็ตาม

เพราะอะไร อาจารย์ป๋วย ถึงทำเช่นนั้นได้ ในขณะมือเศรษฐกิจในรัฐบาลยุคหลัง ๆ แม้จะอยู่ในการปกครองแบบประชาธิปไตย ยังไม่สามารถคิดและทำเช่นนั้นได้ ส่วนใหญ่ถูกครอบงำจากอำนาจการเมืองด้วยกันเอง หรือไม่ก็ถูกครอบงำจากนายทุนเจ้าของเงิน เพราะอาจารย์ป๋วย เชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจการค้าเสรี ไม่มีอีแอบ ไม่มีผลประโยชน์เข้าตัวหรือพรรคพวกตัวเอง ที่สำคัญการมีจริยธรรมทางเศรษฐกิจ หรือมีคุณธรรมในด้านเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่สำคัญที่อาจารย์ป๋วยมักย้ำเสมอกับลูกศิษย์ลูกหา ว่าเศรษฐกิจของชาติจะรุ่งเรืองได้จะต้องมีสิ่งนี้ประกอบด้วย

ช่วงเวลาที่อาจารย์ป๋วย ทำงานให้รัฐบาลเผด็จการและฉ้อฉล ไม่ได้มีความสุขเลย หลายครั้งที่ต้องขัดแย้งกับผู้มีอำนาจ แต่อุดมการณ์ ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เคยเปลี่ยนแปลง

อาจารย์ป๋วย สอนลูกศิษย์ลูกหาในธนาคารแห่งประเทศไทย ไม่ให้เกรงกลัวอำนาจการเมือง และไม่เล่นการเมือง

เศรษฐกิจที่ต้องพลกับวิกฤติในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมาจากคนในธนาคารแห่งประเทศไทยเล่นการเมือง เอนไปตามการเมืองที่ไร้อุดมการณ์ ปราศจากความสุจริต ไม่มีจริยธรรม

เผด็จการทหารหมดไปนานแล้ว แต่การปกครองประเทศแบบฉ้อฉลยังคงมีอยู่ ผู้ปกครองไร้คุณธรรมจริยธรรม ไร้ความรับผิดชอบต่อประชาชน ไม่คำนึงถึงแนวทางที่ปูชนียบุคคลผู้นี้ปูทางเอาไว้กลับเบี่ยงเบนเพื่อประโยชน์ของกลุ่มตน ทุจริตคอรัปชันกันอย่างกว้างขวาง แล้วเศรษฐกิจของประเทศจะพัฒนารุดหน้าไปได้อย่างไร

"ฉัตรชัย นามตาปี"

(ที่มา – คอลัมน์ "กระจกไร้เงา" , ไทยโพสต์ ฉบับประจำวันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2542 หน้า 7)

สกู๊ปข่าว - พิรุณหลั่งรินน้ำตาอาลัย "นายเข้ม เย็นยิ่ง" คนดีศรีอยุธยา

อาลัย ดร. ป๋วย

นับเป็นการสูญเสียบูชนียบุคคลครั้งสำคัญของคนไทยสำหรับข่าวการจากไปของ "ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์" ซึ่งได้รับการเปิดเผยจากสมาชิกในครอบครัว 10 วันให้หลังที่ ดร. ป๋วยได้อำลาโลกนี้ไปอย่างสงบที่บ้านพัก ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อวันพุธที่ 28 กรกฎาคม ที่ผ่านมา

ดร. ป๋วยเกิดเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2459 เติบโตจากครอบครัวเชื้อสายไทย-จีน สมรสกับนางมาร์กาเรต สมิธ มีบุตรรวม 3 คน สำเร็จมัธยมศึกษาจากโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกภาษาฝรั่งเศส และปริญญาตรี ปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับหนึ่งจากลอนดอนสคูลออฟอีโคโนมิกส์ มหาวิทยาลัยลอนดอนในปี 2492

เริ่มชีวิตการทำงานด้วยการเป็นครูที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ต่อมาได้เข้ารับราชการในกองทัพแห่งสหราชอาณาจักรเพื่อกอบกู้ชาติกับขบวนการเสรีไทย เมื่อภารกิจเสร็จสิ้นในฐานะที่เป็นนักเศรษฐศาสตร์การเมืองยุคแรก อาจารย์ป๋วยได้กลับมารับราชการตำแหน่งเศรษฐกร ประจำกระทรวงการคลัง กระทั่งก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ที่มีวาระการดำรงตำแหน่งยาวนานที่สุด 12 ปี (2504-2514) เคยดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2518-2519) และยังทำหน้าที่อันเป็นคุณประโยชน์ในตำแหน่งอื่นๆ อีกในหน่วยงานหลายแห่ง

อาจารย์ป๋วย เป็นนักเศรษฐศาสตร์ไทยจากตะวันตกรุ่นแรก และเป็น "ผู้บุกเบิก" คนสำคัญในการวางระบบวางรากฐานสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หลังจากเค้าโครงเศรษฐกิจของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ถูกคัดค้านอย่างหนักจนไม่อาจนำมาใช้ได้ในช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475

โดยเฉพาะในช่วงที่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยนี่เอง

ที่มีหลายเหตุการณ์ที่ทำให้อาจารย์ป๋วยต้องเผชิญหน้าและถูกกดดันอย่างหนักจากอำนาจรัฐ ในยุคเผด็จการครองเมือง "สฤษดิ์-ถนอม-ประภาส" โดยพยายามที่จะเข้ามามีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยตลอดเวลา แต่ด้วยจุดยืนที่หนักแน่นและยึดผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก แม้ตัวเองจะถูกปลดออกจากตำแหน่งก็ตาม ความแน่วแน่ของอาจารย์ป๋วยจึงมีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้ ธปท. ปลอดอิทธิพลการเมือง

แต่วันหนึ่งกลุ่มอำนาจมืดทางการเมืองก็ได้ทำร้ายอาจารย์ป๋วยจนไม่อาจอยู่ในผืนแผ่นดินเกิดได้อีกต่อไป เพราะหลังเกิดเหตุการณ์นองเลือด 6 ตุลาคม 2519 ท่านจำต้องลี้ภัยไปพำนักที่ประเทศอังกฤษอย่างถาวรกว่า 23 ปี จนถึงวาระสุดท้ายของลมหายใจ

"เมื่อผมอยู่ในครรภ์ของแม่ ผมต้องการให้แม่รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์

ผมไม่ต้องการมีพี่น้องมากอย่างที่พ่อแม่ผมมีอยู่ และแม่จะต้องไม่มีลูกถี่นัก

พ่อกับแม่จะแต่งงานกันถูกกฎหมายหรือไม่ หรือธรรมเนียมประเพณีหรือไม่ ไม่สำคัญ แต่สำคัญที่พ่อกับแม่ต้องอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข ทำความอบอุ่นให้ผมและพี่น้อง

ผมต้องการไปโรงเรียน พี่สาวหรือน้องสาวผมก็ต้องการไปโรงเรียนจะได้มีความรู้หากินได้และจะได้รู้คุณธรรมแห่งชีวิต ถ้าผมมีสติปัญญาเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ก็ให้มีโอกาสเรียนได้ไม่ว่าพ่อแม่ผมจะรวยหรือจนจะอยู่ในเมืองหรือชนบทแร้นแค้น

เมื่อออกจากโรงเรียนแล้ว ไม่ต้องการงานอาชีพที่มีความหมาย ทำให้ได้รับความพอใจ ว่าตนได้ทำงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคม

บ้านเมืองที่ผมอาศัยอยู่ จะต้องมีซื่อมีแป ไม่มีการข่มขู่ กดขี่ หรือประทุษร้ายกัน

ผมต้องการให้ชาติของผมได้ขายผลผลิตแก่ต่างประเทศด้วยราคา

อันเป็นธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นชาวนา ชาวไร่ ผมก็อยากมีที่ดินของผมพอสมควรสำหรับทำมาหากิน มีช่องทางได้กู้ยืมเงินมาขยายงาน มีโอกาสรู้วิธีทำกินแบบใหม่ ๆ มีตลาดดีและขายสินค้าได้ราคายุติธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นกรรมกร ผมก็ควรจะมีหุ้นส่วน มีส่วนในโรงงานบริษัทห้างร้านที่ผมทำอยู่

ผมจำเป็นต้องมีเวลาว่างสำหรับเพลิดเพลินกับครอบครัว มีสวนสาธารณะที่เขียวชอุ่ม สามารถมีบทบาทและชมศิลปวรรณคดี นาฏศิลป์ ดนตรี วัฒนธรรมต่าง ๆ เที่ยวงานวัด งานลอยกระทง งานนักขัตฤกษ์ งานกุศลอะไรได้บ้างพอสมควร

ผมต้องการโอกาสที่มีส่วนในสังคมรอบตัวผม ต้องการมีส่วนในการวินิจฉัยโชคชะตาทางการเมือง เศรษฐกิจของสังคมของชาติ

เมื่อแก่ ผมและเมียก็ควรได้ประโยชน์ตอบแทนจากการประกันสังคมซึ่งผมได้จ่ายบำรุงตลอดมา

เมื่อจะตาย ก็ขออย่าให้ตายอย่างโง่ ๆ อย่างบ้า ๆ คือ ตายในสงครามที่มีคนอื่นก่อให้เกิดขึ้น ตายในสงครามกลางเมือง ตายเพราะอุบัติเหตุรถยนต์ ตายเพราะน้ำหรืออากาศเป็นพิษ หรือตายเพราะการเมืองเป็นพิษ

ตายแล้ว เผาผมเถิด อย่าฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำกินและอย่าทำพิธีรีตองในงานศพให้วุ่นวายไป"

นี่คือสิ่งที่บ่งบอกถึงอุดมคติ ความหวัง และแนวคิดที่เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต และการทำงานตั้งแต่แรกเกิด กระทั่งถึงวาระสุดท้ายของอาจารย์ป๋วย ที่ได้ถ่ายทอดผ่านข้อเขียนตนเอง ที่มีชื่อว่า "จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน"

ทุก ๆ คุโณปการที่อาจารย์ป๋วยได้อุทิศกายและใจทั้งหมดให้กับสังคมไทยตลอดมา ยากที่จะหาใครมาเทียบเคียงได้อีกแล้ว ดั่งเช่นคำพูดที่กล่าวถึงอาจารย์ป๋วย จากลูกศิษย์เหล่านี้

เจิมศักดิ์ "คนดีตายแล้ว"

"ดร. เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง" อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ กล่าวว่า ทั้ง ๆ ที่ทำใจไว้แล้วว่าวันหนึ่งอาจารย์ป๋วย จะต้องจากเราไป แต่ทันทีที่รู้ข่าวจากอาจารย์จอน อึ๊งภากรณ์ (ลูกชายอาจารย์ป๋วย) พวกเราก็กลั้นความเศร้าโศกไว้ไม่อยู่

สาเหตุที่เมืองไทยรู้ข่าวนี้ล่าช้านั้น เป็นความต้องการของครอบครัวของอาจารย์ป๋วย ที่ไม่ต้องการให้ลูกศิษย์เกิดความวุ่นวายเดือดร้อน จึงปิดข่าวแบบเงียบ ๆ เป็นพิธีกรรมของคนในครอบครัว โดยภริยาของอาจารย์ป๋วย คือคุณมาร์กาเรตได้กำชับให้อาจารย์จอนบอกข่าวนี้ในวันเผา คือวันที่ 6 สิงหาคม ซึ่งเป็นวันเดียวกับที่คนไทยได้รับรู้ข่าวนี้ และว่าไปแล้วก็เป็นความปรารถนาของอาจารย์ป๋วยอยู่แล้ว ดังปรากฏอยู่ในข้อเขียนเรื่องจากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน ที่ว่า ถ้าผมตายก็ให้เผาไปเลย ทุกอย่างคือความสมถะและเรียบง่าย หลังจากเผาเสร็จกระดูกจะนำมาถึงเมืองไทยในช่วงสัปดาห์หน้า

คุโณปการของอาจารย์ป๋วยต่อสังคมไทยชัดเจนที่สุด คือ ความเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและความเป็นปูชนียบุคคลที่คนรุ่นหลังสมควรเอาเยี่ยงอย่าง เพราะอาจารย์ป๋วยเป็นคนรักประเทศชาติ ประชาชน รักความถูกต้องเป็นธรรม และไม่ใช่รักชาติด้วยปาก

คุณค่าต่อสังคมไทยที่เด่นชัดมาก 3 ชิ้น คือ 1. การจัดตั้งโครงการบัณฑิตอาสาพัฒนาชนบท 2. โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่กลอง และ 3. มูลนิธิพัฒนาบูรณะชนบทไทย ทุกโครงการมีเป้าหมายเพื่อเรียนรู้ศึกษาชนบทและเป็นตัวกระตุ้นให้สังคมสนใจปัญหาชนบทมากขึ้น

ทุกวันนี้สังคมไทยขาดแบบอย่างของคนดี ก่อนหน้านี้เราสูญเสียอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ มาวันนี้อาจารย์ป๋วยก็จากเราไปอีกคน แต่ชะตากรรมของคนดีที่เหมือนกันคือ การต้องไปตายในต่างแดนหรือว่า นี่คืออุทาหรณ์ของการเป็นคนดีที่สังคมไทยไม่ต้องการ

ชวลิต "แบบอย่างผู้ว่าการ ธปท."

นายชวลิต ธนะชานันท์ ประธานกรรมการและประธานกรรมการบริหาร ธนาคารเอเชีย จำกัด (มหาชน) อดีตผู้ว่าการ ธปท. กล่าวถึง ดร. ป๋วย ว่า เป็นที่น่าเสียดายสำหรับประเทศไทยที่เสียคนดีๆ มีความรู้ความสามารถไป ในสมัย ดร. ป๋วย เป็นผู้ว่าการ ธปท. นั้น ท่านเป็นคนตรงไปตรงมา ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่ยึดติดกับตำแหน่ง

"แกพูดเสมอว่า พร้อมจะลาออกจากตำแหน่ง หากมีแรงกดดันทางการเมือง" และ ดร. ป๋วย ยังได้พูดเสมอในหลายโอกาสว่า "ผู้ว่าการแบงก์ชาติและผู้ใหญ่ในแบงก์ชาติจะเป็นนักบุญไม่ได้ จะนั่งเป็นทองไม่รู้ร้อนไม่ได้ จะไม่ท้วงติงต่อรัฐบาลในกรณีที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง และอาจสร้างความเสียหายไม่ได้ ผู้ว่าการต้องกล้าหาญพอสมควร สามารถพูดขัดได้ ถ้าไม่มีความกล้าแล้วก็อย่าเป็นผู้ว่าการดีกว่า เพราะถ้าเออ ๆ ออ ๆ ค่ะ ๆ ก็เสียประโยชน์ต่อส่วนรวม"

นอกจากนี้ ยังมีความคิดที่แตกต่างออกไปจากคนอื่น ๆ โดยท่านมองว่า ผู้ว่าการ ธปท. จะต้องเป็นผู้ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ดังนั้น ท่านจึงเป็นทั้งผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เพราะท่านมองว่าจะมาทำงานอยู่ที่ ธปท. เฉย ๆ ไม่ได้ เพราะถึงตอนนั้นเหตุการณ์ข้าศึกหรือแรงบีบทางการเมืองจะประชิดตัว ชนิดที่บีบบังคับให้ใช้เงิน ปั๊มเงิน พิมพ์พันธบัตรจนกลายเป็นไฮพาวเวอร์ มันนี่ อันจะทำให้เกิดปัญหา ดังนั้น ถ้าหากปล่อยให้ข้าศึกประชิดตัว ผู้ว่าการ ธปท. จะต้องไปรับรู้เรื่องไว้ก่อนเพื่อหาทางป้องกัน

อีกประเด็นหนึ่ง คือ การผลักดันให้มีการออก พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ขึ้นมาเป็นผลสำเร็จ ทำให้ ธปท. มีอำนาจในการควบคุมธนาคารพาณิชย์ นอกเหนือจากมีอำนาจในการดำเนินนโยบายการเงิน

เท่าที่เห็น ผมว่าท่านเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ไม่เคยหวงอำนาจ เปิดโอกาสให้ลูกน้องได้แสดงความคิดเห็น ไม่เหมือนผู้ใหญ่บางท่านใน ธปท. ที่ไม่อยากให้ลูกน้องแสดงฝีมือ ตอนนั้นทั้งคุณเสนาะ อูนากูล คุณนุกูล ประจวบเหมาะ

คุณจันทร์แรมสิริโชค จันทรทัต คุณจำลอง โต๊ะทอง คุณพิสุทธิ์ นิมมานเหมินท์ คุณกรองทอง ชุติมา ล้วนแล้วได้แสดงฝีมือทุกคน ในทางวิชาการ ท่านให้ความรู้เต็มที่ ทฤษฎีลูกโป่งที่พยายามอธิบายว่า รายได้ในประเทศเกิดขึ้น 3 ทาง คือ รัฐใช้จ่าย ประชาชนใช้จ่าย และการส่งออก ยังใช้ได้ในทุกสถานการณ์

"นุกูล ประจวบเหมาะ" - การพบกันครั้งสุดท้าย

ผมได้สัมผัสกับคุณป๋วยมาตั้งแต่ปี 2496 หลังจากจบจากออสเตรเลีย คุณป๋วยก็ชวนไปทำงานที่กระทรวงการคลัง พบกันครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2541 ไปเยี่ยมที่ลอนดอน คุณป๋วยซูบซีดแก่ไปเยอะ ขณะที่เดินออกมาจากบ้านก็รู้สึกหดหู่เศร้าใจมาก เพราะมีความรู้สึกว่านี่คงเป็นการพบกันครั้งสุดท้าย เพราะอาจารย์ป๋วยก็ไม่กลับมาเมืองไทยแล้ว ปรกติที่ผมไปเยี่ยมจะรับท่านไปทานอาหารจีนด้วยทุกครั้ง แต่หลังจากที่ท่านเดินไม่ได้ ก็จะซื้อข้าวหมูแดง เป็ดย่าง ของชอบของคุณป๋วยไปฝาก

อาจารย์ป๋วย เป็นผู้ที่ทำประโยชน์ให้กับประเทศมหาศาล มีความสามารถ จิตใจและอัธยาศัยที่ดี ใครที่ได้รู้จักจะชอบ อาจารย์ป๋วยไม่เคยมีความต้องการอยากเป็นโน่นอยากเป็นนี่ มีแต่ถ่อมตัว ไม่ได้หวังเอาหน้าเอาแต่หลังฉาก ครั้งนี้ถือว่าเป็นการสูญเสียคนดี คนเก่ง ที่ในชั่วชีวิตหรือเจเนอเรชั่นหนึ่ง จะเจอคนดีและเก่งจริง ๆ อย่างนี้สักคนยาก ถือว่าเป็นการสูญเสียระดับประเทศ

ท่านเป็นคนสมถะมาก ที่บ้านซอยอารีย์สัมพันธ์ มีเนื้อที่ไม่ถึงไร่ เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว เข้าไปก็เป็นห้องรับแขก ห้องนอน เฟอร์นิเจอร์ไม้ธรรมดา ห้องน้ำในบ้านไม่มี ต้องเดินลงบันไดหลังบ้าน เห็นอยู่อย่างนี้มา 40 ปี ครั้งสุดท้ายที่ท่านกลับมาเมืองไทย หกล้มสะโพกหัก ผมกับคุณอานันท์ ปันยารชุน ไปเยี่ยมท่านที่บ้านซอยอารีย์ฯ สภาพบ้านก็เหมือนเมื่อ 40 ปีที่ผ่านมา ส่วนบ้านที่ลอนดอนก็เป็นบ้านห้องแถวเล็ก ๆ คิดว่า ราคาสัก 7,000-8,000 ปอนด์

คิดดูคนที่ทำงานมาตลอดชีวิต มีหน้าที่การงานมากมาย มีบ้าน

และสมบัติอยู่เท่านั้น ไม่เหมือนกับคนรักชาติสมัยนี้ ที่มีบ้านใหญ่โต ความซื่อสัตย์สุจริตของคนสมัยก่อนกับคนสมัยนี้แตกต่างกันอย่างนี้

ทางด้าน "นายชาญชัย ลี้ถาวร" ประธานกรรมการ บงล. เอสจี สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง กล่าวว่า ครอบครัวคุณป๋วยเป็นคนที่ชอบความเป็นส่วนตัวมาก อยู่บ้านที่เมืองไทยก็ไม่มีคนรับใช้ เป็นคนสมถะมาก

ผมทำงานกับคุณป๋วยตั้งแต่ปี 2496 ตอนนั้น คุณป๋วย เป็นข้าราชการกระทรวงการคลัง คุณป๋วยเป็นนายที่วิเศษมาก ไม่เคยเอ็ดตะโร แต่เข้มงวดมาก งานต้องมีคุณภาพ และต้องเร็ว สั่งงานใคร ละเอียด ชัดเจน ผมโชคดีได้อยู่กับท่านตั้งแต่แรก เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากท่านมาก เป็นคนที่หวังดีต่อทุกสิ่งทุกอย่างในโลก เป็นคนที่เสียสละทั้งชีวิตให้กับประเทศตั้งแต่เป็นเสรีไทย ผมอยากให้ข้าราชการ นักการเมืองเอาเป็นตัวอย่าง จะหาคนอย่างคุณป๋วยได้ยาก ช่วงที่ท่านต้องออกจากประเทศไทยท่านเสียใจมาก

(ที่มา-ประชาชาติธุรกิจ, วันที่ 9 – 11 สิงหาคม 2542 หน้า 17)

งานสุดท้าย ของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ในบรรดาลูกศิษย์ลูกหาผู้ใต้บังคับบัญชา นักการเมือง ผู้ร่วมงานต่าง ๆ ของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ใครต่อใครก็ยืนหยัดและยืนยันว่าเป็นศิษย์ก้นกุฏิ เป็นลูกน้องสุดรักของท่าน ซึ่งท่านทำให้หน่วยงานไหนก็ดีสุดสุดเป็นเลิศ

ดร. สันทัด โรจนสุนทร หัวหน้าฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง ในฐานะผู้จัดการมูลนิธิวิจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเคยทำงานด้านพัฒนาสังคม "โครงการสุดท้าย" กับอาจารย์ป๋วยรำลึกอดีต

"ผมว่าอะไรมันจะเป็นก็ต้องเป็น จะพังก็ต้องพัง ดร. ป๋วยก็ต้องระหกระเหินตามชะตากรรมของท่าน ผมได้ทำงานสุดท้ายกับท่านก่อนท่านต้องไปจากเมืองไทยอีกครั้งหนึ่ง และกลับมาแค่อัฐิ"

ดร. สันทัดเล่าว่า "เมื่ออาจารย์ป๋วยลงเครื่องบินมาจากอังกฤษจะมาทำงานเมืองไทย ปี 2516 ท่านบอกทุกคนซึ่งดูจะงง ๆ ว่า ท่านมาทำงานเป็นผู้อำนายการ 'โครงการพัฒนาชนบทลุ่มแม่น้ำกลอง' หลายคนเป็นห่วงว่าอาจารย์น่าจะทำอะไรที่เป็นชิ้นเป็นอันมากกว่านี้ เพราะท่านเคยเป็นคณบดี อธิบดี อธิการบดี เป็นผู้ว่าการแบงก์ชาติ ผ่านงานระดับประเทศ นานาประเทศมาหมดแล้ว"

เพราะธาตุแท้ของอาจารย์ป๋วยที่ทุกคนเห็น ทุกคนหารู้ไม่ว่า หัวใจของท่านอยู่ตรงที่ต้องการทำให้คนจนมีอันจะกิน สร้างความเป็นธรรมในสังคม

มูลนิธิบูรณะชนบทฯ ซึ่งท่านก็เคยแอบไปสร้างไว้ที่ชัยนาท แต่ก็ไม่มีโอกาสไปดำเนินการอย่างจริง ๆ จัง ๆ โครงการนี้คือโครงการพัฒนาชนบทลุ่มแม่น้ำกลาง ได้นายทุนยอดนิยมมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์สนับสนุน น่าแปลกใจอย่างยิ่งคือ ไป ๆ มา ๆ มูลนิธิกลับถูกกล่าวหาไปสนับสนุนโครงการที่ถูกหาว่าเป็นการปลุกระดมมวลชนหรือไม่ก็เลยเถิดไปเป็นคอมมิวนิสต์ไปนั่น

"สำหรับผมมองเห็นอาจารย์ป๋วยเป็นคนแสนธรรมดา ติดดิน ชาวบ้านเห็นท่านมาคนเดียวนึกว่านายห้างมาซื้อข้าวเปลือก แต่ท่านก็ร่วมวงกินข้าวกับชาวบ้านได้เป็นประจำอย่างสนุกสนานอยู่เสมอ มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์นั้นมองว่าเป็นโครงการที่น่าสนใจมาก มีคนอย่าง ดร. ป๋วย เป็นผู้นำ ท่านรักชนบท รู้วิธีเข้ากับชาวบ้านได้ดี เป็นต้นกำเนิดของโครงการบัณฑิตอาสาสมัครของธรรมศาสตร์ ซึ่งก็เป็นแบบอย่างให้มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาในการช่วยสังคม ชนบทและเศรษฐศาสตร์ชุมชน การลงทุนและอื่น ๆ" ดร. สันทัดกล่าว

ส่วนเกษตรก็เข้ามาดูแลเรื่องอาชีพเกษตรต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ร็อกกี้เฟลเลอร์ทุ่มเงินให้หวังเป็นอย่างยิ่งจะให้เป็นโครงการตัวอย่างระดับโลก เอาไปใช้ที่ไหนก็ได้หากสำเร็จในเมืองไทย ซึ่งทุกอย่างดูจะสดใสไปหมด

เวลาทำงานตามลักษณะประจำตัวของอาจารย์ป๋วย มักถกเถียงและ

ปรึกษาอยู่กับพวกเราในเรื่องต่าง ๆ ตลอดเวลา ช่วยประสานงานในจุดต่าง ๆ ที่บกพร่อง

"จากงานนี้ทำให้ผมมองชีวิตคนชนบทในรูปที่ดีขึ้นมาก เมื่อต้องการกลับไปทำงานบนดอย ทำให้เรามีความคล่องตัว รู้ทางหนีทีไล่พอสมควร มีเรื่องแปลกเยอะ เราต้องพบกับผู้ใหญ่บ้านที่ไม่เอาไหน พบกับผู้หญิงที่เป็นผู้นำได้อย่างสบาย พบกับพระที่เป็นที่พึ่งของคนกับพระที่สนใจแต่จะนั่งรถเปิดประทุน รวมทั้งตั้งปั๊มน้ำมันเองเสียด้วย แถมตอนมีงานวัดยังดังถึงขนาดเอาเครื่องบินเล็กมาบินเก็บเงินเข้าวัดอีกด้วย เราเคยเข้ากับผู้ใหญ่บ้านกำนันไม่ได้ในบางจุดเพราะไม่เข้าใจกัน จนถึงกับถูกไล่ออกจากหมู่บ้าน เหนื่อยพอดูกว่าจะประสานรอยร้าวสำเร็จ เป็นประสบการณ์ที่ไม่เคยลืมเลย"

โครงการพัฒนาชนบทลุ่มแม่น้ำกลอง ปี 2517-2518 พวกเราเริ่มต้นกันอย่างดี ก็ไม่ได้แปลว่าจบด้วยดีเสมอไป แม้อยากให้เป็นตัวอย่างระดับโลก พวกเราจะเข้าไปทดสอบปฏิบัติการในท้องที่และได้เลือกหมูบ้านต่าง ๆ กันไว้ 6 แห่งด้วยกัน คือ เขาย้อย ยกระบัตร วังมะนาว บ้านน้อย บางเลน และหมู่บ้านแพ้ว พวกเราวางแผนเข้าไปปฏิบัติการ เข้าไปทดสอบทดลองวิจัยแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยหวังว่าจะมีการปรับโครงสร้างขึ้นเพื่อใช้ในท้องที่อื่นๆ ต่อไปด้วย

พวกเราได้คิดค้นทดสอบ ปรับปรุง แก้ไข และกำหนดเป็นรูปแบบแล้วนำเอาไปดำเนินการต่อไปบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง ซึ่งมีน้ำชลประทานเข้ามาเรียบร้อยแล้วตามกำหนดการ มีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งงานพัฒนาชนบทก็เป็นอย่างนั้นนั่นคือ การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญมากที่สุด

ถึงตรงนี้มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์จะนำไปตีฆ้องทั่วโลกว่า ได้ทำโครงการที่ยอดเยี่ยม ได้มหาวิทยาลัยที่เก่งเฉพาะทางมาทำงานแบบผสมผสานกัน นอกเหนือจากได้นักเศรษฐศาสตร์ระดับโลกมาเป็นผู้อำนวยการโครงการอีกด้วย แต่ก็ตายน้ำตื้นจนได้ เมื่อเกิดเรื่องทั้งหมดเมื่อ 6 ตุลาคม 2519 น้ำชลประทานก็เข้าลุ่มแม่น้ำแม่กลองตามกำหนด การพัฒนาก็เป็นไป

อย่างอ้อยส้อย และมีปัญหาดังเช่นเคยของเมืองไทย

วันที่ 18 สิงหาคม 2542 ผมไปเคารพอัฐิอาจารย์ป๋วย แล้วผมก็เขียนคำไว้อาลัยไว้ว่า "คนดีมักจะไม่มีโอกาสได้ทำความดีได้เสมอไป" ผมถือว่าป็นสัจธรรมเหมือนกัน

(ที่มา-มติชนรายวัน ฉบับวันอังคารที่ 24 สิงหาคม 2542 หน้า 13)

หัวอกชาวนา

ขอแสดงความอาลัยต่อการจากไปของศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คนดีของแผ่นดิน คุณความดีของท่านแม้จะไม่มีการสร้างอนุสาวรีย์ เชื่อว่าจะจารึกอยู่ในความทรงจำของผู้คนไปนานเท่านาน

คุณูปการของท่านไม่ได้มีเฉพาะแต่กับธนาคารแห่งประเทศไทยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เท่านั้น แต่มีต่อแผ่นดินไทยนานัปการ

ที่น่าพึงสังเกตสำหรับ ดร. ป๋วย คือ เป็นคนดีที่ไม่ใฝ่คว้าแสวงหาอำนาจทางการเมือง

สั้น ๆ เพียงแค่นี้น่าจะกินความได้กว้างขวาง แล้วมาว่ากันต่อเรื่องของชาวนา

ฯลฯ

"กำแหง ภริตานนท์"

(ที่มา-คอลัมน์ "ปลายนิ้ว นายกำแหง", เดลินิวส์ ฉบับประจำวันที่ 10 สิงหาคม 2542 หน้า 3)

คนดีที่เผด็จการขับไล่

(คอลัมน์ "ไป ๆ มา ๆ ประสาชาวบ้าน")

อำลา อาลัย จากไปไม่มีวันกลับ เหลือแต่ความดี คงอยู่ชั่วกาลนาน

หากจะไม่กล่าวถึง ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ "เทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์"

ผู้ที่เผด็จการในยุคหนึ่งไม่ต้องการ ก็คงจะไม่สมควรอย่างยิ่ง

เรื่องราวชีวิตอันดีงามของ ดร. ป๋วยผู้นี้ได้มีผู้เขียนถึงมากมายแล้ว

แต่ยังมีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย ที่อยากให้แฟน "เดลินิวส์" ได้รับทราบไว้บ้าง

เมื่อ ดร. ป๋วยดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น ในวันแรกที่เข้ารับตำแหน่ง ดร. ป๋วยขับรถส่วนตัวคันเก่า เดินทางไปที่ที่ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยตัวเอง

สร้างความงุนงงให้กับบรรดาบุคคลสำคัญและเจ้าหน้าที่ของธนาคารที่มารอต้อนรับอย่างมากว่า ทำไมไม่นั่งรถประจำตำแหน่งที่เตรียมไว้มาทำงาน

ดร. ป๋วยแจ้งว่า รถประจำตำแหน่งนั้นใช้เฉพาะในเวลาราชการ และเฉพาะในกิจการของธนาคารเท่านั้นไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้รถประจำตำแหน่งในเรื่องส่วนตัว

จึงกำหนดไว้ตายตัวว่าในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งนี้จะขับรถมาทำงานเอง เมื่อเลิกงานก็จะขับรถส่วนตัวกลับบ้านเอง

ดร. ป๋วยปฏิบัติเช่นนี้มาตลอด

ต่างกับนักการเมืองบางคน นอกจากจะใช้รถประจำตำแหน่งตลอด 24 ชม. แล้วยังมีบางคนขอรถจากรัฐวิสาหกิจที่อยู่ในสังกัดมาให้คนใกล้ชิดได้ใช้อีกด้วยซ้ำร้ายบางคนต้องสั่งรถตำรวจจราจรมาวิ่งนำหน้าเปิดสัญญาณขอทางและฝ่าไฟแดงตลอดทาง

กรณีนี้ควรจะมีเฉพาะพระมหากษัตริย์ และราชวงศ์ชั้นสูงเท่านั้น

นอกจากนี้แล้ว เมื่อ ดร. ป๋วยได้มีตำแหน่งเป็นสมาชิกร่างรัฐธรรมนูญสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นใหญ่ ขณะนั้น ดร. ป๋วย ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังอยู่แล้ว

ปรากฏผู้ที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ที่เป็นข้าราชการประจำต่างได้มีเงินเดือน 2 หน ซึ่งเลี่ยงว่ารับเงินประจำตำแหน่ง ดร. ป๋วยไม่ยอมรับเงินตำแหน่งนี้ รับเงินเดือนทางกระทรวงการคลังเท่านั้น บรรดาเจ้าหน้าที่ทางสภายุคนั้น

ต้องเคี่ยวเข็ญขอร้องอยู่นาน เพราะเรื่องจะบานปลาย หากไม่ยอมรับเงินนี้

ในที่สุด ดร. ป๋วยยอมเขียนใบมอบฉันทะให้บุคคลอื่นมารับแทน และให้นำเงินประจำตำแหน่งไปถัวเฉลี่ยแจกจ่ายให้ข้าราชการในสังกัดสำนักงานเศรษฐกิจการคลังทุกคน ได้รับแม้กระทั่งนักการภารโรง

นี่คือส่วนหนึ่งของความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินของ ดร. ป๋วยที่หาไม่ได้ในยุคนี้

ผลร้ายที่ ดร. ป๋วย ได้รับ คือ นายตำรวจชั้นสูงผู้หนึ่งได้ตบ ดร. ป๋วย ขณะกำลังพูดโทรศัพท์ที่สนามบินก่อนที่จะไปอังกฤษ

ไปแล้ว ไปลับ กลับมาแต่กระดูกและความดี

สวัสดีครับผม

"สมเจตน์ วัฒนาธร"

(ที่มา-เดลินิวส์ ฉบับประจำวันอาทิตย์ที่ 15 สิงหาคม 2542 หน้า 20)

ข้อเขียนของ "สล้าง บุนนาค" กรณีอาจารย์ป๋วย

ภายหลังจากข่าวอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ถึงแก่อนิจกรรมมาถึงประเทศไทย พล.ต.อ. สล้าง บุนนาค อดีตรองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ซึ่งถูกระบุว่าได้กระทำการ "รุนแรง" ต่ออาจารย์ป๋วยในเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 ระหว่างที่อาจารย์ป๋วยจะเดินทางออกจากประเทศไทย ได้เขียนแสดงความรู้สึกต่อการจากไปของอาจารย์ป๋วย จำนวน 3 หน้ากระดาษพิมพ์

เนื้อหาโดยสรุปของข้อเขียนดังกล่าว มีดังนี้

"วันที่ 6 ตุลาคม 2519 ผมซึ่งขณะนั้นเป็นรอง ผกก. 2 ป. รับผิดชอบหน่วยคอมมานโด ซึ่งมีกำลังอยู่ 3 กองร้อย ได้ถูกระดมกำลังไปป้องกันและระงับเหตุไม่ให้กลุ่มชนที่มีแนวคิดทางการเมืองแตกต่างกัน เกิดการปะทะกันที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มีการยิงปืนออกจากธรรมศาสตร์ เหลือวิสัยที่เจ้าหน้าที่จะป้องกันได้ ส่วนอำนวยการ (ฝ่ายหน้าของรัฐบาลขณะนั้นได้รับรายงานถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้น) ได้สั่งการให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงทั้งตำรวจและทหารให้มาร่วมแก้ปัญหา

...เมื่อเหตุการณ์ลุกลามมากขึ้น เริ่มมีคนตาย ในที่สุดมีการสั่งให้ยิงปืน ปรส. (ปืนไร้แรงสะท้อนถอยหลัง) เข้าไปที่ตึกด้านกำแพงตรงข้ามวัดมหาธาตุ 1 นัด กระสุนที่ใช้ยิงเป็นกระสุนซ้อมยิง เพื่อให้เกิดควันไฟ เพื่อทราบตำแหน่งกระสุนตกไม่มีอันตราย เสียงระเบิดจากปืน ปรส. ที่ยิงไปดังมาก นักศึกษาหวาดกลัวมาก เมื่อได้รับคำสั่งจากเครื่องขยายเสียงให้ทุกคนเข้ามามอบตัว นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ยินยอมมอบตัว

ระหว่างชุลมุนเป็นเวลาใด ผมจำไม่ได้ ได้รับวิทยุจากผู้บังคับการกองปราบฯ พล.ต.ต. สงวน คล่องใจ สั่งการให้เดินทางไปทำเนียบรัฐบาลด่วน เนื่องจากประชาชนไม่พอใจรัฐบาล ให้ไปรักษาความปลอดภัยหรือหาทางให้นายกฯ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ออกจากทำเนียบรัฐบาลให้ได้

...เมื่อเดินทางไปถึงทำเนียบรัฐบาลไปพบคุณศราวุธ นิยมทรัพย์ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้รับทราบว่า นายกฯ มีความประสงค์จะลาออก เพื่อให้เกิดความสงบสุข มี ส.ส. ส่วนหนึ่งเห็นด้วย อีกส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วย ตัวคุณศราวุธถูกคุมเชิงอยู่ไม่กล้านำใบลาออกที่พิมพ์เสร็จแล้วไปเสนอนายกฯ หลังจากการหารือกับคุณศราวุธ ม.ล. เสรี ปราโมช กับ ส.ส. ที่เห็นด้วยกับการคลี่คลายสถานการณ์ให้นายกฯ ลาออก ได้ข้อยุติดังนี้

1) มอบหมายให้ผมเป็นผู้นำใบลาออกไปให้นายกฯ ลงนาม

2) จัดรถปราบจลาจลมาจอดหน้าทำเนียบ เพื่อให้นายกฯ ประกาศลาออกต่อหน้าประชาชนที่บุกเข้ามาในทำเนียบ

3) จัดกำลังคุ้มกันนายกฯ ไปที่ บก. ร่วมซึ่งตั้งอยู่ใน บก.สูงสุด (เสือป่า) ปัจจุบันนี้เพื่อร่วมกันพิจารณาคลี่คลายสถานการณ์

เมื่อได้รับการขอความร่วมมือและเห็นว่าเป็นทางเดียวที่ดีที่สุด คือให้ผู้นำทั้ง 2 ฝ่าย คือ นายกฯ และฝ่ายทหารได้เจรจาหารือแก้ไขร่วมกันก็คงจะเป็นประโยชน์ ผมจึงได้รับปฏิบัติ

ผลการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายดำเนินการไปได้ด้วยความเรียบร้อย เมื่อนำนายกฯ ไปพบคณะทหารแล้ว ด้วยความห่วงใยเหตุการณ์ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผมได้วิทยุสอบถาม ปรากฏว่าเหตุการณ์ได้สงบแล้ว ไม่มีผู้ใดได้รับอันตรายจากอาวุธปืน ปรส. มีเพียงกระจกแตก

ประมาณ 2 ทุ่ม ได้ขออนุญาตกลับบ้าน ถนนแจ้งวัฒนะ เพื่ออาบน้ำและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ระหว่างมาถึงสี่แยกบางเขนได้รับวิทยุสั่งการโดยตรงจาก พล.ต.ต. สงวน คล่องใจ ผู้บังคับการกองปราบฯ ให้รีบเดินทางไปสนามบินดอนเมืองโดยด่วนที่สุด เพื่อป้องกันช่วยเหลือ ดร. ป๋วย ให้รอดพ้นจากการทำร้ายจากกลุ่มประชาชนพวกนวพล และกระทิงแดงให้ได้

จึงได้รีบเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง รีบขึ้นไปอาคารขาออกชั้น 2 เมื่อขึ้นไปพบกลุ่มชนไม่สามารถแยกพวกได้ยืนอยู่ที่อาคารขาออกด้านนอกซึ่งสามารถมองทะลุกระจกไปถึงจุดตรวจของตรวจคนเข้าเมืองได้

ทันใดนั้นได้รับรายงานทางวิทยุว่า รถเบนซ์ 450 รุ่นใหม่ที่ขอยืมมาจากพ่อตาเพื่อสะดวกในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากเป็นรถที่ติดโทรศัพท์อยู่ในรถได้ถูกทุบตีทั้งคัน เนื่องจากเข้าใจว่าเป็นรถยนต์ของ ดร. ป๋วย

ผมจึงรีบเดินไปที่ ดร. ป๋วยที่กำลังโทรศัพท์อยู่ โดยผมบอกว่า "อาจารย์ครับ เข้าไปโทร. ข้างใน" พูด 2 ครั้ง ท่านก็ยังพยายามต่อโทรศัพท์อยู่ ผมจึงปัดโทรศัพท์จากมือท่านและกระชากท่านเพื่อนำเข้าไปในห้องของท่าอากาศยาน

เมื่อเข้าไปในห้องและเห็นว่าปลอดภัยแล้ว จึงได้กราบท่านและแนะนำตัวว่า "ผมก็เป็นลูกศิษย์ท่านที่ธรรมศาสตร์ ที่ได้แสดงกิริยารุนแรงกับอาจารย์ก็เพื่อแสดงให้กลุ่มพลังข้างนอกเข้าใจว่า ผมไม่ใช่พวกเดียวกับอาจารย์"

ดร. ป๋วยได้บอกกับพวกผมและเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยาน ศุลกากร ตม. ว่าที่ต้องโทรศัพท์ ก็เพราะไม่มีเงินติดตัวมาเลย ต้องการติดต่อสถานทูตอังกฤษ ช่วยติดต่อที่บ้านให้เอารถมารับ

เจ้าหน้าที่หลายนายได้บอกว่า ผมเป็นลูกศิษย์และมีหลายคนรวบรวมเงินมอบให้อาจารย์ท่านก็รับไป เมื่อเจ้าหน้าที่เช็กตั๋วเครื่องบินเสร็จ นำท่านขึ้นเครื่องสักพักก็ได้รับรายงานว่า นักบินไม่ยอมบินถ้าอาจารย์เดินทางเที่ยวนี้ ผมพร้อมกับอาจารย์จึงกลับลงมา

เมื่ออาจารย์ลงจากเครื่อง ดร. วัฒนา เขียววิมล และนายทหารหลายคนได้มารับตัวอาจารย์ไป

การจากไปของอาจารย์ในครั้งนี้ ผมและเพื่อน ๆ ที่เป็นลูกศิษย์ ทุกคน รู้สึกเศร้าสลดเสียใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากท่านเป็นผู้หนึ่งที่ยึดมั่นในความรับผิดชอบ ไม่ยอมให้ใครเข้ามายุ่งเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารชาติ ถึงแม้ว่าในขณะนั้นจะเป็นรัฐบาลเผด็จการก็ตาม หากมีคนอย่างท่านสืบต่อเป็นทายาทเจริญรอยตามท่าน รักษาจรรยาบรรณในวิชาชีพโดยมีจุดยืนที่แน่วแน่มั่นคงแล้ว ประเทศเราคงไม่ต้องประสบภาวการณ์เป็นเมืองขึ้นทางเศรษฐกิจเช่นทุกวันนี้

เรื่องของความขัดแย้งของคนในชาติ เป็นเรื่องของแนวความคิดทางการเมือง ซึ่งสามารถแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และกาลเวลา บัดนี้กาลเวลาได้พิสูจน์ให้เห็นว่า พวกที่เคยมีแนวความคิดไม่ตรงกัน ณ วันหนึ่งก็ร่วมงานกันได้ การจากไปของอาจารย์คงทำให้หลายคนได้เกิดความยั้งคิดที่จะทำร้ายแผ่นดินเกิดมาขึ้นกว่านี้ หันกลับมาเอาอย่างการยึดมั่นต่อจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวซื่อสัตย์สุจริตเสียสละทั้งส่วนตัวและบ้านเมือง

ในฐานะที่เคยเรียนที่ธรรมศาสตร์ เป็นเสมือนลูกศิษย์คนหนึ่งประทับใจที่ท่านเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตเสียสละ ในสมัยนั้นเผด็จการครองเมือง

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีอำนาจมาก แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยที่ ดร. ป๋วย เป็นผู้ว่าการอยู่เป็นสถาบันเดียวที่รัฐบาลในสมัยนั้นไม่กล้าแตะต้อง

ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม ผมไม่เข้าใจ ดร. ป๋วย ว่าทำไมไม่ห้ามปรามนักศึกษา แต่ต่อมาก็เข้าใจเพราะ ดร. ป๋วยซึ่งต่อสู้กับเผด็จการมาตลอดและท่านต้องต่อสู้ทุกรูปแบบกับอำนาจเผด็จการ

ผมชื่นชมคนที่ซื่อสัตย์ ไม่เกรงกลัวกับอำนาจที่ไม่ถูกต้อง และใครก็ตามที่มีความกล้าหาญและยืนยันต่อสู้กับความไม่เป็นธรรม ผมจะชื่นชมกับคนคนนั้นเสมอ"

(ที่มา-มติชนรายวัน ฉบับวันอาทิตย์ที่ 8 สิงหาคม 2542 หน้า 19 มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542 ปีที่ 19 ฉบับที่ 990)

หมายเหตุของผู้รวบรวม-การที่ พล.ต.อ. สล้าง บุนนาค ได้เขียนแสดงความรู้สึกของตนเองมาลงในหนังสือมติชนรายวัน และมติชนสุดสัปดาห์นั้นเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่มองว่าเป็นข้อแก้ตัว เพื่อจะกลบเกลื่อนความผิดและบาปในใจของตนเอง ซึ่งข้อแก้ตัวจะมีน้ำหนักน่าเชื่อถือเพียงใดแต่ไหนเราจะไม่นำมาวิจารณ์ในที่นี้ แต่หากว่าผู้รวบรวมเป็น พล.ต.อ. สล้าง บุนนาค ผู้รวบรวมก็คงจะหาโอกาสขออภัยต่อท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์อย่างเป็นทางการมาหลายปีแล้วและในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ด้วยการมาเขียนแสดงความรู้สึกต่อท่านเอาเมื่อตอนท่านได้สิ้นชีวิตไปแล้ว มันขาดน้ำหนักที่น่าเชื่อถือ และคนส่วนใหญ่กลับมองว่าเป็นการแสดงออกที่ขี้ขลาดตาขาวไปเสียด้วยซ้ำ

เมื่อพิจารณาจากข้อเขียนของ พล.ต.อ. สล้าง บุนนาค เราจะเห็นได้ว่ามีสิ่งที่ผิดข้อเท็จจริงอย่างชัดเจนคือ เรื่องเวลาที่ พล.ต.อ. สล้าง ไปพบกับอาจารย์ป๋วย และแสดงกิริยาและวาจาอันไม่สมควรต่อท่าน อาจารย์ป๋วย

เขียนบันทึกไว้ว่า เป็นเวลาประมาณ 18.15 น . แต่เวลาที่ พล.ต.อ. สล้าง เขียนไว้น่าจะเป็น 2 ทุ่มเศษ ๆ หรือ 3 ทุ่ม ซึ่งต่างกันมาก

เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้ลองพิจารณาถึงข้อเท็จจริงดู จึงขออนุญาตนำเอาข้อเขียนของอาจารย์ป๋วย ที่เขียนเหตุการณ์ตอนนี้ไว้ในบทความ เรื่อง "ความรุนแรงและรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519" ตอนท้าย ๆ มีข้อความ ดังนี้

31. ก่อนหน้านั้น ได้มีการนัดหมายอยู่แล้วว่า จะมีการประชุมสภามหาวิทยาลัยธรรมศาตร์ในวันที่ 6 ตุลาคม เวลา 10.00 น. ดร. ประกอบ หุตะสิงห์ นายกสภามหาวิทยาลัยเป็นประธานในที่ประชุม ท้ายการประชุมนั้น ผู้เขียน ได้แถลงลาออกจากตำแหน่งอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยอ้างว่าจะอยู่เป็นอธิการบดีต่อไปไม่ได้เพราะนักศึกษาและตำรวจได้ถูกทำร้ายถึงแก่ความตายมากมาย สภามหาวิทยาลัยก็แสดงความห่วงใยในความปลอดภัย ส่วนตัวของอธิการบดี

32. ในตอนบ่ายมีเพื่อนฝูง อาจารย์หลายคน แนะให้ผู้เขียนเดินทางออกจากประเทศไทยเสีย ยานเกราะก็ดีใบปลิวก็ดี ได้ยุยงให้มีการลงประชาทัณฑ์อธิการบดีธรรมศาสตร์ในฐานะที่เป็นผู้ยุยงส่งเสริมนักศึกษาให้ทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้เขียนเห็นว่าอยู่ไปก็ไม่เป็นประโยชน์ ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ ระวังกระสุน จึงตัดสินใจว่าจะไปอยู่กัวลาลัมเปอร์ ดูเหตุการณ์สักพักหนึ่ง เพราะขณะนั้นยังไม่มีการรัฐประหาร

33. เครื่องบินไปกัวลาลัมเปอร์จะออกเวลา 18.15 น. ผู้เขียนได้ไปที่ดอนเมืองก่อนเวลาเล็กน้อย ปรากฏว่าเครื่องบินเสียต้องเลื่อนเวลาไป 1 ชั่วโมง จึงนั่งคอยในห้องผู้โดยสารขาออก

ต่อมาปรากฏว่า มีผู้เห็นผู้เขียนนำความไปบอกยานเกราะ ยานเกราะจึงประกาศให้มีการจับกุมผู้เขียน และยุให้ลูกเสือชาวบ้านไปชุมนุมที่ดอนเมืองขัดขวางมิให้ผู้เขียนออกเดินทางไป

เวลาประมาณ 18.15 น. ได้มีตำรวจชั้นนายพันโทตรงเข้ามาจับผู้เขียน

โดยที่กำลังพูดโทรศัพท์อยู่ ได้ใช้กิริยาหยาบคาย ตบหูโทรศัพท์ร่วงไป และบริภาษผู้เขียนต่าง ๆ นานา บอกว่าจะจับไปหาอธิบดีกรมตำรวจ ผู้เขียนก็ไม่ได้โต้ตอบประการใด เดินตามนายตำรวจนั้นออกมา

บรรดา สห. ทหารอากาศ และตำรวจกองตรวจคนเข้าเมือง ได้ออกความเห็นว่า ไม่ควรนำตัวผู้เขียนออกไปทางด้านห้องผู้โดยสารขาออก เพราะมีลูกเสือชาวบ้านอยู่เป็นจำนวนมาก เกรงว่าจะมีการทำร้ายขึ้น จึงขออนุญาตทางกองทัพอากาศจะขอนำออกทางสนามกอล์ฟ กองทัพอากาศ

ระหว่างที่คอยคำสั่งอนุญาตนั้น ตำรวจทั้งหลายได้คุมตัวผู้เขียนไปกักอยู่ในห้องกองตรวจคนเข้าเมืองทางด้านผู้โดยสารขาเข้า

34. เมื่อถูกกักตัวอยู่นั้น ตำรวจกองปราบฯ ได้ค้นตัวผู้เขียน ก็ไม่เห็นมีอาวุธแต่อย่างใด มีสมุดพกอยู่เล่มหนึ่งเขาก็เอาไปตรวจ และกำลังอ่านหนังสือฟาเธอร์บราวน์ของ จี.เค. เชสเทอร์ตันอยู่ เขาก็เอาไปตรวจกระเป๋าเดินทางก็ตรวจจนหมดสิ้น

35. นั่งคอยคำสั่งให้เอาตัวไปคุมขังอยู่ประมาณ 1 ชั่วโมง ระหว่างนั้นได้ทราบแล้วว่ามีการรัฐประหารขึ้น ก็นึกกังวลใจว่าเพื่อนฝูงจะถูกใส่ความได้รับอันตรายหลายคน ส่วนตัวของตัวเองนั้นก็ปลงตกว่า แม้ชีวิตจะรอดไปได้ก็คงต้องเจ็บตัว

ประมาณ 20.00 น. ตำรวจมาแจ้งว่ามีคำสั่งจากเบื้องบนให้ปล่อยตัวได้ และให้เจ้าหน้าที่จัดหาเครื่องบินให้ออกเดินทางไปต่างประเทศ

ขณะนั้นเครื่องบินที่จะไปกัวลาลัมเปอร์หรือสิงคโปร์ออกไปเสียแล้ว มีแต่เครื่องบินไปยุโรปหรือญี่ปุ่น จึงตัดสินใจไปยุโรป

นายตำรวจที่เอาสมุดพกไปตรวจนำสมุดพกมาคืนให้ ผู้เขียนก็ขอบใจเขาแล้วบอกเขาว่า คุณกำลังจะทำบาปอย่างร้ายเพราะผมบริสุทธิ์จริง ๆ นายตำรวจผู้นั้นกล่าวว่า นักศึกษาที่เขาจับไปนั้น 3 คนให้การซัดทอดว่า ผู้เขียนเป็นคนกำกับการแสดงละครแขวนคอในวันจันทร์ที่ 4 โดยเจตนาทำ

ลายล้างพระมหากษัตริย์ และเติมด้วยว่า นักศึกษาที่ให้การซัดทอดนั้น พวกกระทิงแดงเอาไฟจี้ที่ห้องจึง "สารภาพ" ซัดทอดมาถึงผู้เขียน

36. ระหว่างที่นั่งรอคำสั่งอยู่นั้น มีอาจารย์ผู้หญิงของธรรมศาสตร์ที่เป็นนวพลเข้ามานั่งอยู่ 2 คน นัยว่าต้องการเข้ามาเยาะเย้ย แต่ผู้เขียนจำเขาไม่ได้เลยไม่ได้ผล และในขณะนั้น ก็มีคำสั่งให้ปล่อยตัวเดินทางได้แล้ว เข้าใจว่าอาจารย์ทั้งสองคืออาจารย์ราตรีและอาจารย์ปนัดดา

ต่อมาอีกสักครู่ นายวัฒนา เขียววิมล ก็เข้ามาในห้องที่ผู้เขียนถูกคุมขังอยู่เคยรู้จักกันมาก่อน เขาจึงเข้ามาทัก ผู้เขียนก็ทักตอบ แต่แล้วก็หันไปจัดการจองเครื่องบินกับเจ้าหน้าที่ นายวัฒนาอยู่สักครู่เล็ก ๆ ก็ออกไป

ข้อเขียนของอาจารย์ป๋วย ไม่มีตอนใดเลยที่กล่าวถึงเหตุการณ์ตอนที่ พล.ต.อ. สล้าง เขียนชี้แจงไว้ "เมื่อเข้าไปในห้องและเห็นว่าปลอดภัยแล้ว จึงได้กราบท่านและแนะนำตัวว่า ผมก็เป็นลูกศิษย์ท่านที่ธรรมศาสตร์ ที่ได้แสดงกิริยารุนแรงกับอาจารย์ก็เพื่อแสดงให้กลุ่มพลังข้างนอกเข้าใจว่า ผมไม่ใช่พวกเดียวกับอาจารย์" ซึ่งถ้า พล.ต.อ. สล้าง ได้แสดงอาการอันเป็นการขออภัยท่านจริงแล้ว ท่านก็น่าจะได้เขียนถึงบ้างสักเล็กน้อย

ที่ได้ยกข้อเขียนของอาจารย์ป๋วย มาบันทึกเป็นการอ้างอิงไว้ด้วย นั้นก็เพราะว่าเป็นเนื้อหาตอนที่สำคัญยิ่งเกี่ยวกับวิถีชีวิตของท่าน เป็นตอนที่ท่านต้องจากประเทศไทยไปอย่างคนที่รู้สึกว่าตนถูกเหยียบย่ำและหลู่เกียรติอย่างร้ายแรง และนี่อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งก็ได้ ที่ทำให้ท่านไม่ประสงค์จะกลับมาอยู่เมืองไทยอีก เพราะคนไทย (บางคน) ได้แสดงอาการอันกักขฬะสามหาวกับท่านจนไม่อาจจะลืมได้ลง อันทำให้ท่านต้องจากเมืองไทยไปอย่างเป็นการถาวรและต้องสิ้นชีวิตในต่างแดนไปในที่สุด

ก่อนที่จะจบหมายเหตุท้ายเรื่องในตอนนี้ ผู้รวบรวมใคร่จะขอนำเอาข้อความที่อาจารย์ป๋วย ได้บันทึกไว้ในข้อเขียนเรื่องเดียวกันอีกส่วนหนึ่งไว้ด้วย เป็นตอนที่ท่านได้เขียนบรรยายถึงกระบวนการพิฆาตนักศึกษา เช่น กระทิงแดง

นวพล และบรรดากระบอกเสียงโฆษณาชวนเชื่อเพื่อทำลายล้างฝ่ายที่รักความยุติธรรม และขบวนการนักศึกษา มีเนื้อความสั้น ๆ ว่า

"รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีโกหกเก่งและโกหกจนได้ดี"

47. คนอื่น ๆ ที่โกหกเก่ง แต่น่าเสียใจที่ยังไม่ได้ดี คือ ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ อาคม มกรานนท์ ทมยันตี วัฒนา เขียววิมล อุทาร สนิทวงศ์ ประหยัด ศ. นาคะนาท และเพื่อน ๆ ของเขาอีกหลายคนที่เป็นนักหนังสือพิมพ์ นักพูดวิทยุและโทรทัศน์

จึงขอนำมาบันทึกไว้เพื่อเป็นเกียรติ และหากใครอยากจะทราบว่ารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่อาจารย์ป๋วย กล่าวว่า โกหกเก่งและโกหกจนได้ดีเป็นใคร ก็ลองไปสอบถามนายดุสิต ศิริวรรณ ดูบางทีจะทราบได้

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ สล้าง บุนนาค ธานินทร์ กรัยวิเชียร

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล

1.

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม ที่ผ่านมา ได้ตีพิมพ์ข้อเขียนของ พล.ต.อ. สล้าง บุนนาค อดีตรองอธิบดีกรมตำรวจ เกี่ยวกับบทบาทของเขาในเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอาจารย์ป๋วย เนื้อหาสำคัญก็เพื่อจะแก้ข้อกล่าวหาซึ่งเป็นที่ทราบกันอย่างแพร่หลายว่า พล.ต.อ. สล้างได้ใช้ความรุนแรงกับอาจารย์ป๋วยในระหว่างที่อาจารย์กำลังพยายามเดินทางออกนอกประเทศเพื่อหนีการตามล่าของพวกกำลังจัดตั้งฝ่ายขวาในวันนั้น

การแก้ตัวในเรื่องดังกล่าว เป็นสิ่งที่ พล.ต.อ. สล้างเคยทำมาก่อนในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา และที่สำคัญ สิ่งที่เขาทำไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

อย่างโดดเดี่ยว นับตั้งแต่ประมาณ อดิเรกสาร (ซึ่งให้สัมภาษณ์ตั้งแต่ปี 2520 ว่า 6 ตุลาเป็นอุบัติเหตุทางการเมือง) ถึงจำลอง ศรีเมือง (ซึ่งออกมาปฏิเสธในปี 2531 เมื่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับ 6 ตุลาของเขา ถูกเปิดเผยออกมาว่า "ผมไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือสนับสนุนให้มีการฆ่านักศึกษาแต่อย่างใด") ถึง มนัส สัตยารักษ์ (ในข้อเขียนที่พิมพ์ในมติชนสุดสัปดาห์เมื่อ 3-4 ปีก่อน ซึ่งมีเนื้อหาในลักษณะคล้ายกับข้อเขียนของสล้างในครั้งนี้มาก) ถึง ฯลฯ ดูเหมือนว่า ทุกคนที่เคยเกี่ยวข้องกับ 6 ตุลา ในลักษณะที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาขบวนการนักศึกษาและศูนย์นิสิตฯ อาจารย์ป๋วย และธรรมศาสตร์ในสมัยนั้น จะพยายามอย่างสุดความสามารถที่จะเอาตัวออกห่างจากเหตุการณ์ให้ มากที่สุด ราวกับว่าพวกเขากำลังตกเป็น "ผู้ถูกกล่าวหา" จากสังคมไทยเสียเองแล้ว

สล้าง บุนนาค เขียนว่า

"ประมาณ 2 ทุ่ม...ได้รับวิทยุสั่งการโดยตรงจาก พล.ต.ต. สงวน คล่องใจ ผู้บังคับการกองปราบฯ ให้รีบเดินทางไปสนามบินดอนเมืองโดยด่วนที่สุด เพื่อป้องกันช่วยเหลือ ดร. ป๋วยให้รอดพ้นจากการทำร้ายจากกลุ่มประชาชน พวกนวพล และกระทิงแดงให้ได้

"จึงได้รีบเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง รีบขึ้นไปอาคารขาออกชั้น 2 เมื่อขึ้นไปพบกลุ่มชนไม่สามารถแยกพวกได้ ยืนอยู่ที่อาคารขาออกด้านนอก ซึ่งสามารถมองทะลุกระจกไปถึงจุดตรวจของตรวจคนเข้าเมืองได้

"ทันใดนั้น ได้รับรายงานทางวิทยุว่า รถเบนซ์รุ่น 450 รุ่นใหม่ที่ขอยืมมาจากพ่อตาเพื่อสะดวกในการติดต่อสื่อสารเนื่องจากเป็นรถที่ติดโทรศัพท์อยู่ในรถ ได้ถูกทุบทั้งคันเนื่องจากเข้าใจว่าเป็นรถของ ดร. ป๋วย"

"ผมจึงรีบเดินไปที่ ดร. ป๋วยที่กำลังโทรศัพท์อยู่ โดยบอกว่า อาจารย์ครับเข้าไปโทร. ข้างใน พูด 2 ครั้งท่านก็ยังพยายามต่อโทรศัพท์อยู่ ผมจึงปัดโทรศัพท์จากมือท่าน และกระชากท่านเพื่อนำเข้าไปในห้องของท่าอากาศยาน

"เมื่อเข้าไปในห้องและเห็นว่าปลอดภัยแล้ว จึงได้กราบท่านและแนะนำตัวว่า ผมก็เป็นลูกศิษย์ท่านที่ธรรมศาสตร์ ที่ได้แสดงกิริยารุนแรงกับ

อาจารย์ ก็เพื่อแสดงให้กลุ่มพลังข้างนอกเข้าใจว่าผมไม่ใช่พวกเดียวกับอาจารย์

"ดร. ป๋วย ได้บอกกับพวกผมและเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยาน ศุลกากร ต.ม. ว่าที่ต้องโทร. ก็เพราะไม่มีเงินติดตัวมาเลย ต้องการติดต่อสถานทูตอังกฤษติดต่อที่บ้านให้เอารถมารับ

เจ้าหน้าที่หลายนายได้บอกว่าผมเป็นลูกศิษย์ และมีหลายคนรวบรวมเงินมอบให้อาจารย์ ท่านก็รับไป เมื่อเจ้าหน้าที่เช็กตั๋วเครื่องบินเสร็จนำท่านขึ้นเครื่องสักพักก็ได้รับรายงานว่า นักบินไม่ยอมบินถ้าอาจารย์เดินทางเที่ยวนี้ จึงพร้อมกับอาจารย์กลับลงมา

เมื่ออาจารย์ลงจากเครื่องบิน ดร. วัฒนา เขียววิมลและนายทหารหลายคนได้มารับตัวอาจารย์ไป..."

นสพ. มติชนฉบับเดียวกัน ได้ตีพิมพ์ข้อเขียนของจอน อึ๊งภากรณ์ บุตรชายคนโตของอาจารย์ป๋วย ซึ่งกล่าวว่า หลังจากอาจารย์หนีไปถึงอังกฤษได้ในที่สุดแล้ว "เหตุการณ์ที่คุณพ่อเล่าให้ฟังมากที่สุดเป็นช่วงระหว่างมาถึงดอนเมือง กำลังจะออกจากเมืองไทย มีลูกเสือชาวบ้านกลุ่มนวพลติดตามคุณพ่อ แล้วก็มีคุณสล้างที่ไปใช้มารยาทไม่ดีต่อคุณพ่อ ตอนนั้นคุณพ่อจะโทรศัพท์ไปหาองคมนตรีท่านหนึ่ง คุณสล้างเข้ามากระชากโทรศัพท์"

ขอให้สังเกตว่า เหตุการณ์ที่ดอนเมืองฝังอยู่ในความทรงจำของอาจารย์ป๋วยถึงขนาดเป็นเหตุการณ์ที่อาจารย์ "เล่าให้ (ลูก) ฟังมากที่สุด" และตามการเล่าของอาจารย์นั้น ไม่มีการกล่าวถึงข้ออ้างของสล้างที่ว่า "เมื่อเข้าไปในห้องและเห็นว่าปลอดภัยแล้วจึงได้กราบท่าน...ที่ได้แสดงกิริยารุนแรงกับอาจารย์" เลย หากสล้างได้กราบขอโทษจริง อาจารย์ป๋วยน่าจะกล่าวถึงบ้าง

ถ้าจะให้เลือกระหว่างอาจารย์ป๋วย กับสล้าง บุนนาค ว่าใครพูดความจริงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่ดอนเมือง ผมเลือกอาจารย์ป๋วยโดยไม่ลังเล

โปรดสังเกตด้วยว่า หากตำรวจไทยจะใช้ตรรกแบบเดียวกับสล้างในอนาคตหากมีผู้ต้องหาคนใดถูกนำตัวไปทำแผนประทุษกรรมแล้วมี

ฝูงชนพยายามเข้ารุมประชาทัณฑ์ ตำรวจก็ควรทำร้ายผู้ต้องหาเสียงเองในที่นั้น เพื่อหลอกฝูงชนว่าเป็นพวกเดียวกัน

ผมตระหนักดีว่า ตัวอย่างที่เพิ่งยกมานี้ใช้ไม่ได้ เพราะอาจารย์ป๋วยไม่เคยตกเป็นผู้ต้องหาใด ๆ ซึ่งทำให้พฤติกรรมของสล้างตามที่เจ้าตัวอ้างไว้เองยิ่งแย่ขึ้นไปอีก ถ้าประเทศไทยปกครองด้วยกฎหมายสล้างจะต้องถูกดำเนินคดี ฐานใช้กำลังทำร้ายอาจารย์ป๋วยอย่างแน่นอน

2.

เมื่ออาจารย์ป๋วยออกไปนอกประเทศแล้ว คณะรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 ที่เรียกตัวเองว่าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ได้แต่งตั้งให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ตามคำบอกเล่าของธานินทร์เอง เขามีส่วนร่วมในการวางแผนทำรัฐประหารมาตั้งแต่ต้นปี 2519 โดยเป็นผู้ร่าง "แผนแม่บท" (มาสเตอร์ แพลน) สำหรับนำมาใช้หลังการรัฐประหารแม้แต่คำว่าการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เขาก็เป็นผู้ร่วมคิดขึ้น (ดูคำสัมภาษณ์ธานินทร์ กรัยวิเชียร ในหนังสืออำนาจบุคลิกภาพและผู้นำการเมืองไทย ของศาสตราจารย์ยศ สันตสมบัติ)

การถูกบังคับให้ออกราชการของอาจารย์ป๋วย และการขึ้นสู่อำนาจของธานินทร์จากเหตุการณ์เดียวกัน ภูมิหลังบางอย่างของทั้งสองที่เหมือนกันซึ่งเป็นที่รู้กันทั่วไป ทำให้มีการเอ่ยถึงทั้งคู่ในเชิงเปรียบเทียบ เท่าที่ผมจำได้การเอ่ยถึงดังกล่าวเป็นไปอย่างผิวเผิน ประเภททั้งคู่เคยเรียนธรรมศาสตร์เหมือนกัน เคยไปเรียนที่ประเทศอังกฤษเหมือนกัน มีภริยาเป็นคนยุโรปเหมือนกัน อะไรทำนองนี้

การถึงแก่กรรมของอาจารย์ป๋วย ทำให้ผมอดเปิดหนังสือที่เกี่ยวกับธานินทร์ กรัยวิเชียร ดูเปรียบเทียบกับเรื่องราวของอาจารย์ป๋วย ที่กำลังมีการพูดถึงกันในขณะนี้ไม่ได้ และก็พบว่ามีความเหมือน ความแตกต่างที่น่าสนใจมากกว่าที่ผมเคยรู้มาก่อน (ข้อมูลเกี่ยวกับธานินทร์ต่อไปนี้ ทั้ง

หมดมาจากหนังสือของยศเล่มดังกล่าว)

ธานินทร์เกิดหลังป๋วย 10 ปีพอดี (ป๋วย 9 มีนาคม 2459 ธานินทร์ 5 เมษายน 2470) แต่เช่นเดียวกับป๋วย เขามีบิดาเป็นคนจีน (ชื่อนายแห) ธานินทร์เป็นหนึ่งในพี่น้อง 5 คน (ป๋วย 7 คน) ครอบครัวเขามีฐานะดี เป็นเจ้าของโรงรับจำนำและร้านค้าเพชรพลอยที่สมุทรปราการ (ครอบครัวป๋วยขายส่งปลาที่ตลาดน้อย ฐานะไม่แน่ชัด แต่คงไม่ดีเท่า)

ป๋วยเรียนมัธยมโรงเรียนฝรั่ง คืออัสสัมชัญ มิหนำซ้ำยังอยู่แผนกภาษาฝรั่งเศสซึ่งเขาทำคะแนนได้ยอดเยี่ยม เรียนจบได้เป็นครูที่โรงเรียนตั้งแต่อายุ 17 ปี ใช้เวลาว่างจากการเป็นครูเรียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปด้วย ธานินทร์เรียนโรงเรียนวัดสระเกศ แล้วย้ายไปโรงเรียนสวนกุหลาบ "สมัยเด็ก ๆ ผมขี้เกียจมาก ไม่ชอบเรียน...แม้ว่าการเรียนของผมจะอยู่ในเกณฑ์ดี" ป๋วยจบธรรมศาสตร์ในปี 2480 แล้วได้ทุนรัฐบาลไปเรียนด้านเศรษฐศาสตร์และการคลังที่ลอนดอนสคูลออฟอิโคโนมิกส์ (แอลเอสอี.) ได้เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง ได้ทุนเรียนต่อจนจบปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ในปี 2492 เมื่อจบสวนกุหลาบแล้ว ธานินทร์เข้าเตรียมธรรมศาสตร์ในปี 2485 เรียนวิชากฎหมายจนจบปริญญาตรีในปี 2491 แล้วเดินทางไปเรียนต่อวิชากฎหมายที่แอลเอสอี. (เข้าใจว่าด้วยทุนส่วนตัว) ตามความปรารถนาของมารดาที่ต้องการให้ลูกชายคนเดียวไปชุบตัวที่เมืองนอก" จบนิติศาสตรบัณฑิตในปี 2496 และเป็นเนติบัณฑิตอังกฤษในปีต่อมา จึงเดินทางกลับไทย

ป๋วยรับราชการในกระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณ จนเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในปี 2502 เป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ในปี 2507 และเป็นอธิการบดีในที่สุด ธานินทร์เริ่มรับราชการในกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาจนเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาก่อนจะได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ในปี 2504 ธานินทร์เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่อต้านคอมมิวนิสต์ ที่โรงเรียนสงครามจิตวิทยากระทรวงกลาโหมจนกลายเป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านลัทธิคอมมิวนิสต์

ของโรงเรียนดังกล่าว "นับตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา อาจารย์ธานินทร์ได้เริ่มเป็นที่รู้จักกันดีในแวดวงของผู้ที่ทำงานด้านความมั่นคงและกลุ่มอนุรักษ์นิยม ในฐานะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญและนักต่อต้านคอมมิวนิสต์คนสำคัญ"

ขอให้สังเกตว่า ป๋วยโตเป็นหนุ่ม (อายุ 20 –35) ในช่วงระหว่างสงคราม 2 ครั้ง (เมื่อเกิดเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก เกิดการแพร่หลายของความคิดแบบรัฐเข้าแทรกแซงเศรษฐกิจเพื่อช่วยคนจน) เป็นสมัยเริ่มแรกของคณะราษฎรที่ความคิดประชาธิปไตยและรัฐสภายังมีพลัง (การปฏิวัติ 2475 เกิดขึ้นเมื่อป๋วยอายุ 15 ปี) และเข้าร่วมขบวนการต่อต้านฝ่ายฟัสซิสต์เมื่อเกิดสงคราม ขณะที่ธานินทร์โตเป็นหนุ่มในช่วงเริ่มสงครามเย็น เมื่ออเมริกาก่อกระแสแอนตี้คอมมิวนิสต์ขึ้นทั่วโลก และหลังรัฐประหาร 2490 เมื่อไทยตกอยู่ใต้อำนาจรัฐ ตำรวจของเผ่า ศรียานนท์ และเริ่มชีวิตราชการพอดีกับการขึ้นสู่อำนาจของสฤษดิ์

ป๋วยออกนอกประเทศวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เส้นโลหิตในสมองแตก ในปีต่อมา ธานินทร์ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ถูกรัฐประหารออกจากตำแหน่ง วันที่ 20 ตุลาคม 2520 และได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นองคมนตรีจนปัจจุบัน

3.

ผมทราบข่าวการถึงแก่กรรมของอาจารยป๋วย ด้วยความรู้สึกที่สะเทือนใจอย่างรุนแรง เพราะการตายของอาจารย์ชวนให้นึกถึงความเป็นจริงอย่างหนึ่งที่ว่า ในบรรดาคนที่ทำผิดต่ออาจารย์ ต่อผม และเพื่อน ๆ ในขบวนการนักศึกษา ทำผิดต่อกฎหมายที่พวกเขาอ้างว่าเป็นผู้รักษาและเป็นตัวแทนเอง บรรดาคนเหล่านี้ไม่เคยได้รับการลงโทษเลยแม้แต่น้อย หลายคนยัง "เป็นใหญ่เป็นโต" ให้เห็นกันอย่างชัดเจนอยู่ทุกวัน

(ที่มา-นิตยสาร "เนชั่นสุดสัปดาห์" ปีที่ 8 ฉบับที่ 375 วันที่ 12-18 สิงหาคม 2542)

บทเรียนเดือนตุลาฯ คำสอนที่ไร้เสียงของ ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ดร. อเนก เหล่าธรรมทัศน์
คณบดีคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

ขณะนี้ร่างของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เหลือเป็นเถ้ากระดูก และอีกไม่นานอังคารของท่านจะลอยหายไปในทะเล แต่เกียรติประวัติของท่าน ความคิดและจริยธรรมของท่านจะอยู่กับเราตลอดไป ชีวิตของท่านยิ่งใหญ่ยากที่จะใช้เวลาสั้น ๆ กล่าวสดุดีได้

อาจารย์ป๋วยได้รับการยกย่องจากนานาประเทศ ท่านเป็นคนของประเทศ เป็นคนของแบงก์ชาติ เป็นคนของธรรมศาสตร์

แต่ที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสิ่งอื่นใดคือ อาจารย์ป๋วย เป็นลูกที่ดีเด่นของโรงเรียนอัสสัมชัญ

ชีวิตของอาจารย์ป๋วยยิ่งใหญ่ ไม่เพียงเพราะความเก่ง ความดี และความกล้าหาญของท่านเท่านั้น แต่ยังเป็นเพราะชีวิตและความคิดของท่านสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองใน 100 ปีที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี

อาจารย์ป๋วยเป็นลูกคนจีนชื่อป๋วย แซ่อึ๊ง นายสกุลอึ๊งภากรณ์เป็นลูกจีนที่เรียนรู้วัฒนธรรมไทยเป็นอย่างดี และพยายามผสมผสาน วัฒนธรรมไทย-จีนเข้าด้วยกัน

ท่านรักเมืองไทยแต่ก็ไม่ปกปิดรากเหง้า ท่านบอกให้ใคร ๆ รู้ว่าท่านเป็นคนจีน มีลุงเป็นเจ้าภาษีนายอากร ครอบครัวเป็นจีนแต้จิ๋วอยู่ตลาดน้อย พ่อท่านชื่อซา แม่ชื่อเซาะเซ็ง

อาจารย์ป๋วยเรียนหนังสือโรงเรียนฝรั่ง คือโรงเรียนอัสสัมชัญ เรียนเคียงคู่กับลูกไทย ลูกแขก ลูกฝรั่ง ในยุคที่สยามก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจสมัยใหม่ อาจารย์ป๋วยเรียนโรงเรียนฝรั่ง แต่ไม่ใช่ฝรั่งที่เป็นอังกฤษ-อเมริกา แต่เป็นฝรั่งเศส

ท่านจบอัสสัมชัญ แผนกฝรั่งเศส พูดและเขียนฝรั่งเศสคล่องแคล่ว บราเดอร์และมาสเตอร์ที่สำคัญของท่านส่วนใหญ่อยู่ในโลกที่พูดภาษาฝรั่งเศส แต่ต่อมาอาจารย์ป๋วยก็เข้าสู่โลกที่พูดภาษาอังกฤษ กล่าวคือ ท่านเรียนจบปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับ 1 และปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยลอนดอน ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีเกียรติภูมิสูงในโลกภาษาอังกฤษ

และท่านยังแต่งงานกับสุภาพสตรีชาวอังกฤษอีกด้วย

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 อาจารย์ป๋วยอยู่ในอังกฤษ ชีวิตของท่านในช่วงนี้เป็นเหมือนนิยายหรือตำนาน คนที่กำลังเรียนปริญญาเอก ต่างประเทศ มีอนาคตสดใส ถ้ารักษาชีวิตเอาไว้ก็คงได้เป็นใหญ่เป็นโตแน่ ๆ แต่อาจารย์ป๋วยตัดสินใจเสี่ยงชีวิตเข้าร่วมขบวนการเสรีไทย ทั้ง ๆ ที่ทราบดีว่าต้องเสี่ยงภัยเสี่ยงอันตราย

และอาจารย์ป๋วยก็ได้เสี่ยงชีวิต เสี่ยงอันตรายจริง ๆ ท่านเป็นเสรีไทยไม่กี่คนที่ได้ทำการสู้รบจริง ๆ คือ ได้โดดร่มมาที่ชัยนาทและก็ถูกจับจริง ๆ

หลังสงครามโลก อาจารย์ป๋วยกลับเมืองไทย และกลายเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการสร้างเศรษฐกิจไทยในช่วง 2500-2510 มีอยู่ช่วงหนึ่งท่านเป็นผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยพร้อม ๆ กัน

และต่อมาท่านเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ ซึ่งท่านได้หาทุนหาโอกาสและให้คำสั่งสอนลูกศิษย์มากมาย ท่านสร้างนักเศรษฐศาสตร์ที่ดีจำนวนมากให้แก่ประเทศไทย

ผมได้สัมผัสกับอาจารย์ป๋วยในด้านที่ท่านเป็นนักประชาธิปไตย

ในช่วงที่ประเทศไทยเข้าสู่ความมืดมน จอมพล ถนอม กิตติขจร ยึดอำนาจการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2514 อาจารย์ป๋วยได้เขียนจดหมายในนามของ "นายเข้ม เย็นยิ่ง" ซึ่งเป็นรหัสนามยามสู้รบในอดีตของท่าน ถึง "ผู้ใหญ่ทำนุ เกียรติก้อง" ซึ่งหมายถึงจอมพล ถนอม กิตติขจร ท่านเรียก

ร้องให้หมู่บ้านซึ่งหมายถึงประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญ ผมคิดว่า นี่เป็นความกล้าหาญอย่างยิ่ง

จดหมายนายเข้ม เย็นยิ่ง จุดประกายให้กับขบวนการ 14 ตุลา และหลัง 14 ตุลา 2516 อาจารย์ป๋วยเป็นคนที่มีคนยกย่องนับถือมากที่สุดหลาย ๆ คนอยากให้ท่านเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ท่านกลับตัดสินใจไปเป็นอธิการบดีที่ธรรมศาสตร์

ในช่วงนี้เองที่ท่านถูกกล่าวหาถูกไม่เข้าใจถูกติฉินนินทา คุณงามความดีที่ท่านสร้างไว้จนอายุ 60 ปีนั้น ดูเหมือนจะมลายสิ้น

ในช่วงนี้เองผมมีโอกาสได้พบและพูดคุยกับอาจารย์ป๋วยเป็นครั้งแรก ในช่วงปี 2519 ผมเป็นนายกสโมสรนิสิตจุฬาฯ และเป็นกรรมการกลางศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ได้พบอาจารย์ป๋วย 3 ครั้ง

อาจารย์ป๋วยในช่วงนั้นถูกกล่าวหาว่า วางแผนจะเป็นประธานาธิบดี บางเสียงว่าท่านไม่จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ แต่จริง ๆ แล้ว อาจารย์ป๋วยถูกกระทบจากทั้งสองฝั่งซ้าย-ขวาในฝั่งของขบวนการนักศึกษา

ผมเองเป็นพยานได้ว่า เราไม่ค่อยชอบความคิดอาจารย์ป๋วย เราอยากให้อาจารย์ป๋วยซ้ายกว่านี้ อยากให้ท่านสู้มากกว่านี้ แต่ท่านบอกกับพวกเราเสมอว่าให้อดทนใจเย็น และอย่าด่วนสรุป

จำได้ว่าครั้งหนึ่งเราไปพบท่านที่ตึกโดม ผมเป็นนายกสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ว่าไปคุยกับอาจารย์ป๋วยร่วมกับผู้นำนักศึกษาของหลาย ๆ มหาวิทยาลัย รวมทั้งนายกองค์กรนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เราถกเถียงกับท่านอย่างหนัก และแข็งกร้าวกับท่านในทางความคิด

แม้ว่าเราจะสุภาพแต่ความคิดของเราสวนทางกับท่านอย่างหนัก

อาจารย์ป๋วยเป็นผู้ใหญ่ที่มีเมตตาธรรม ท่านพยายามเข้าใจเรา ท่านไม่สงสัยในเจตนารมณ์ของพวกเรา แต่ท่านไม่เห็นด้วยกับวิธีคิดและแนวการต่อสู้ของพวกเรา แม้ว่าท่านเองก็เห็นด้วยว่าจะต้องทำให้ ประชาธิปไตย

ของเมืองไทย เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนกว้างขวางกว่านี้

ท่านสนใจปัญหาของชาวนา สนใจปัญหาของคนทุกข์ยากอย่างแน่นอน แต่วิธีคิดของท่านนั้นสุขุมกว่าเรารอบคอบกว่าเรา

ผมมาคิดได้ในภายหลัง

แต่ในขณะนั้น ความคิดของบ้านเมืองมันแตกออกเป็นขั้วเป็นฝ่ายชัดเจน ข้างนอกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กระแสขวาพิฆาตซ้าย กระแสที่ไม่ชอบนักศึกษาไม่ชอบธรรมศาสตร์ไม่ชอบกระบวนการกรรมกรชาวนาดัง กระหึ่ม

มีการปลุกระดมป้ายสีอาจารย์ป๋วย ป้ายสีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าเป็นแหล่งซ่องสุม มีอาวุธ มีอุโมงค์ มีอะไรต่าง ๆ ลึกลับมากมาย ในช่วงนั้นเองอาจารย์ป๋วยได้พิสูจน์ถึงความเป็นมหาบุรุษของท่าน

ผมคิดว่าสิ่งที่พิสูจน์มหาบุรุษมากที่สุดก็คือ เมื่อท่านเผชิญกับความยากลำบากทางความคิด ตอนนั้นท่านน่าจะท้อใจ ท่านน่าจะผิดหวัง ท่านน่าจะน้อยใจ. แต่ท่านก็มีวุฒิภาวะสูง มีความเมตตาและความตั้งใจที่จะให้ทั้ง 2 ฝ่ายซ้าย-ขวาได้คุยกัน

มีอะไรหลาย ๆ อย่างในธรรมศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความรุนแรง ท่านก็ห้ามเอาไว้ และหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 อาจารย์ป๋วยยังเป็นห่วงพวกนักศึกษา เป็นห่วงบ้านเมือง และพยายามที่จะทำให้บ้านเมืองเข้าสู่ภาวะสงบสันติให้เร็วที่สุด

และคงจะเป็นเพราะเหตุที่ท่านกังวลและครุ่นคิดถึงปัญหาบ้านเมืองตลอดเวลา ถึงทำให้ท่านมีอาการทางสมองในที่สุด

เวลาผ่านไป 20 กว่าปี เมืองไทยมีความสุกงอมทางความคิดมากขึ้น ความคิดที่เป็นขั้วเป็นฝ่ายลดน้อยลง ผมเองมีโอกาสศึกษาต่อจนจบปริญญาเอกได้เข้าใจสิ่งที่อาจารย์ป๋วยคิด สิ่งที่อาจารย์ป๋วยพูดมากขึ้น

อาจารย์ป๋วยไม่ใช่คนของอดีต ไม่ใช่คนล้าหลังอย่างที่พวกเราคิด

ท่านไม่ใช่คนแห่งปัจจุบันเท่านั้น แต่ท่านยังเป็นคนแห่งอนาคตด้วย

สิ่งที่ท่านพยายามที่จะทำในขณะที่เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็คือให้คนไทยอยู่กันแบบพหุนิยมให้ได้คือ ถึงเราจะแตกต่างกันทางความคิด เราก็เป็นพวกเดียวกันได้เราก็คุยกันได้

ท่านย้ำเรื่องที่พวกเราต้องสนทนาต้องพูดคุยต้องเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผมได้มาคิดในตอนหลังว่า เราเป็นปุถุชน ย่อมไม่มีโอกาสไม่มีความสามารถที่จะรู้ได้ว่าสัจธรรมที่แท้จริงคืออะไรหรืออะไรเป็นธรรมที่สุดอะไรถูกต้องที่สุดมีแต่พระเจ้าเท่านั้นที่รู้สิ่งเหล่านี้

เพราะฉะนั้น เราต้องปรับตัวปรับความคิดได้ คิดเสมอว่าความคิดของเราอาจจะไม่ถูกต้อง เราต้องสนใจรับฟังความคิดของคนอื่นให้มากขึ้น

และที่สำคัญที่สุด เราต้องให้เกียรติคนอื่น โดยเฉพาะคนที่มีความคิดแตกต่างจากเรา และนี่เป็นสิ่งที่สังคมไทยในอนาคตต้องทำให้ได้

สังคมไทยจากนี้ไปไม่สามารถอยู่อย่างเอกนิยมอีกต่อไปแล้ว ไม่อาจมีความคิดที่เป็นแห่งเดียวเหมือนกันหมด เราต้องยอมรับว่าจะมีความคิดที่แตกต่างกันได้ เมื่อเราพัฒนาไปในทางเศรษฐกิจ สังคม แล้วก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเติบโตทางความคิด ปรัชญา และวัฒนธรรมควบคู่กันไป

สิ่งที่อาจารย์ป๋วยคิดในช่วงสุดท้ายของชีวิตในขณะที่ยังมีสติปัญญาเต็มที่ก็คือเรื่องพวกนี้ สิ่งเหล่านี้

ในช่วงท้าย ๆ ของชีวิตท่าน ผมมีโอกาสกราบไหว้ท่านอีก 2 ครั้ง ผมคิดว่าสิ่งที่แววตาและสีหน้าของอาจารย์ป๋วยบอกเราก็คือ การให้อภัยและเมตตาธรรม สายตาท่านในวัยชราที่เหมือนเหม่อมอง

ผมตีความว่า ท่านเหม่อมองมาที่คนรุ่นใหม่ หาคนรุ่นใหม่ ผมคิดถึงถ้อยคำของบราเดอร์จอห์น แมรี ที่เขียนไว้ในหนังสือเล่มเล็กระลึกถึงอาจารย์ป๋วย ท่านพูดถึงผู้ถือคบเพลิงซึ่งภาษาอังกฤษเรียกว่า TORCH-BEARER บราเดอร์ จอห์น แมรี คิดว่า อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์เป็นผู้ถือคบเพลิงแห่งมนุษยธรรม

ผมอยากจะเพิ่มเติมในที่นี้ว่า สายตาที่ท่านมองเราในระยะหลังของชีวิตชวนให้คิดว่า ท่านอยากจะส่งมอบคบเพลิงนี้ให้กับคนรุ่นใหม่

อาจารย์ป๋วยเป็นผู้ใหญ่ที่คิดถึงคนรุ่นใหม่ สนใจเยาวชน นักศึกษาและนักเรียน สนใจการศึกษาและการสร้างคนมากที่สุด พวกเราในวันนี้จะทำให้วิญญาณของอาจารย์ป๋วยมีความสุข มีความปลาบปลื้ม ถ้าตั้งใจกันว่าพวกเราจะเป็นผู้รับคบเพลิงแห่งมนุษยชาติต่อจากท่าน

พวกเราจะชื่นชมในแสงสว่างแห่งเมตตาธรรม และรับเอาสัญลักษณ์แห่งการแสวงหาความเป็นธรรมนี้ต่อจากท่าน

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ท่านยิ่งใหญ่ในหลาย ๆ เรื่อง แต่ที่ผมประทับใจที่สุด คือ ความอดทน อดกลั้น และเมตตาธรรมของท่าน แม้ท่านจะถูกติฉินนินทากล่าวร้ายป้ายสีอยู่หลายปี ในที่สุด "หนทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน"

ผมคิดว่า ไม่มีการแสดงออกใดในหมู่คนไทยที่จะให้เกียรติกับการจากไปของสามัญชนท่านใดมากกว่าที่ให้กับอาจารย์ป๋วย

(ที่มา-มติชนรายวัน, ฉบับประจำวันพุธที่ 13 ตุลาคม 2542 – หน้า 6)

"นายเข้ม" เสรีไทย ภารกิจกู้ชาติ "ดร. ป๋วย"

ปูมประวัติของป๋วย อึ๊งภากรณ์ บอกว่าเขาเป็นคนไทยที่ทำหน้าที่คนไทยอย่างสมบูรณ์ที่สุดคนหนึ่ง

สมัยเด็ก ๆ เด็กชายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ถูกเพื่อน ๆ ในโรงเรียนล้อเลียนว่าเป็นพวกเจ๊ก ตั้งฉายาให้ว่า "ไอ้ตี๋" เพื่อให้เจ็บอาย

เพื่อน ๆ ของเตี่ยก็ชอบล้อเลียนและเรียกว่า พวก "ฮวนเกี๊ย" ซึ่งหมายถึงลูกชาวป่าเถื่อน ป๋วยเองก็อึดอัด แม่ปลอบประโลมใจว่า "เกิดเมืองไทย

อยู่เมืองไทย ต้องเป็นไทย ต้องจงรักภักดีต่อไทย"

ป๋วยจำได้ดีว่า แม่สอนไว้เช่นนี้ อาจารย์ป๋วยรักและเทิดทูนแม่ยิ่งชีวิต และก็มักจะระลึกถึงคำสอนของแม่อยู่เสมอ

แม่ของป๋วยเป็นผู้หญิงที่มีความอดทนและมานะอย่างยิ่ง ห้วงที่เตี่ยตายจากขณะป๋วยอายุได้ 9 ขวบ เตี่ยไม่มีทรัพย์สินเงินทองติดบ้านเหลือทิ้งไว้ให้ลูกเมียเลย

แต่แม่ก็กัดฟันเลี้ยงดูเด็กชายป๋วย และลูก ๆ อีก 6 คนจนเติบใหญ่ และส่งเสียให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มที่ทุกคน

แต่ละคนได้เข้าไปเรียนในโรงเรียนดีมีระดับ ตัวป๋วยเองเรียนในโรงเรียนอัสสัมชัญบางรัก แผนกภาษาฝรั่งเศส ซึ่งค่าเล่าเรียนแพงที่สุดในสมัยนั้น

หลังเตี่ยตายไป แม่ก็ยืนยันว่า ต้องให้ป๋วยเรียนที่นี่ต่อไปจนจบ แม้ญาติจะแนะนำให้ย้ายไปเรียนโรงเรียนหลวงเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายก็ตาม

แม่ไม่ยอม แม่อยากให้ป๋วยได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด

ป๋วยรักแม่มาก และรับอิทธิพลทางความคิดจากแม่มาไม่น้อย

โดยเฉพาะความคิดในการจงรักภักดีต่อแผ่นดินไทย ป๋วยก็ได้รับปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ๆ จากแม่ นั่นก็คือ คำสอนหรือคาถาที่ว่า "เกิดเมืองไทย อยู่เมืองไทย ต้องเป็นไทย ต้องจงรักภักดีต่อไทย"

แล้วป๋วยก็พิสูจน์ให้เห็นว่า เขารักแผ่นดินไทยยิ่งกว่าชีวิต เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ฝ่ายไทยก็เข้าร่วมด้วย โดยยืนข้างฝ่ายญี่ปุ่น

8 ธันวาคม 2485 กองทัพญี่ปุ่นกรีธาทัพบุกเข้าไทย หลังจากที่รัฐบาลไทยเข้าร่วมเป็นพันธมิตรด้วย จากนั้นไทยก็ประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐ

เวลานั้น คนไทยในอังกฤษและสหรัฐถูกรัฐบาลเรียกตัวกลับหมด โดยขู่ว่า ใครไม่กลับจะถูกถอนสัญชาติไทยทันที

ป๋วยและเพื่อนคนไทยผู้รักชาติจำนวนหนึ่งไม่กลัวคำขู่นั้น จึงรั้นไม่ยอมกลับประเทศ ซ้ำยังร่วมกันก่อตั้งคณะเสรีไทยขึ้นในอังกฤษ ก่อนจะพากันเข้าไปสมัครเป็นทหารในกองทัพอังกฤษพร้อมกันถึง 36 คน

ต่อมาป๋วยได้รับคำสั่งให้เข้ามาติดต่อกับขบวนการเสรีไทยในประเทศที่มี "รูธ" หรือนายปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้า

โดยป๋วยมีชื่อจัดตั้งว่า "เข้ม เย็นยิ่ง"

ทศ พันธุมเสน อดีตเสรีไทยเพื่อนรุ่นน้องป๋วย เล่าถึงบรรยากาศการเฟ้นหาตัวคนที่จะมาติดต่อกับ "รูธ" ในประเทศไทยว่า

ในระหว่างการประชุมนั้น ป๋วยเป็นคนอาสาทำหน้าที่นี้ด้วยตนเองอย่างกล้าหาญ

"อั๊วไปคนแรก" ป๋วยตัดบทในที่ประชุม

ในบทความเรื่อง "ทหารชั่วคราว" ของป๋วย ได้ตั้งคำถามกับตัวเองว่าทำไมตนจึงถูกเลือกให้เข้ามาติดต่อกับขวบวนการเสรีไทยเป็นคนแรก

"คำตอบสั้น ๆ ก็คือ เพราะขบวนเสรีไทยในประเทศไทยนั้น เจ้าหน้าที่อังกฤษทราบดีว่า มีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นหัวหน้า และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองมีส่วนสำคัญอยู่มากในขบวนการนั้น"

"ข้าพเจ้าเป็นธรรมศาสตร์บัณฑิตผู้หนึ่ง และเคยทำงานใน ม.ธ. อยู่หลายเดือน แม้ขณะนั้นจะไม่คุ้นเคยกับผู้ประศาสน์การ (นายปรีดี) เป็นส่วนตัวก็มีความสัมพันธ์กันอยู่บ้าง ดังนี้

(ก) ข้าพเจ้าสำเร็จได้ปริญญาเอก ธ.บ. เมื่อมิถุนายน 2479 ซึ่งเป็นบัณฑิตรุ่นแรกในหมู่นักศึกษาที่เริ่มเรียน ตั้งแต่ พ.ศ. 2477 แรกตั้ง ม.ธ.ก. บัณฑิตรุ่นนี้เป็นรุ่นแรกที่มีการอบรมในมหาวิทยาลัยก่อนปริญญา พอจะได้คุ้นเคยวิสาสะกับคณาจารย์อยู่บ้าง

(ข) เมื่อข้าพเจ้าสอบไล่ได้ปริญญาตรี เศรษฐศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยลอนดอนนั้น ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง โดยอาจารย์วิจิตร

ลุลิตานนท์ ได้ทราบถึงคะแนนและผลที่สอบได้เกียรตินิยมสูง ได้นำความเสนอผู้ประศาสน์การ และผู้ประศาสน์การได้มีโทรเลขแสดงความยินดีทั้งในฐานะผู้ประศาสน์การและฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เจ้าสังกัด

ฉะนั้น สรุปแล้ว หากข้าพเจ้าสามารถเล็ดลอดเข้ามาพบกับหัวหน้าขบวนการเสรีไทยในประเทศ ก็คงจะเป็นการสะดวกที่จะให้ความไว้วางใจและเชื่อถือในด้านขบวนการภายใน ไม่ต้องสอบสวนยืดยาว หรือเป็นที่เคลือบแคลงสงสัย"

ร.ต. ป๋วยและเพื่อนเสรีไทย ลักลอบเข้าแผ่นดินไทยครั้งแรกทางเรือดำน้ำ แต่ภารกิจแรกนี้ต้องถูกยกเลิกกลางคัน เพราะคลาดกันไปกับเรือดำน้ำของอังกฤษที่มาคอยรับนอกฝั่งทะเลพังงา

ต่อมาหลังจากป๋วยกลับไปพักผ่อนได้ไม่นาน ก็ต้องกลับมาปฏิบัติภารกิจอีกครั้ง

ร.ต. ป๋วยพร้อมเสรีไทยอีก 2 คนลักลอบเข้าแผ่นดินไทยเป็นผลสำเร็จ แต่โดนชาวบ้านบ้านและตำรวจไทยจับตัวขณะกระโดดร่มลงที่ชัยนาท

ทั้ง 3 คนถูกตั้งข้อหาฉกรรจ์ว่า ทรยศต่อชาติและทำจารกรรม

ป๋วย หรือ เข้ม เย็นยิ่ง ถูกซ้อมจนสะบักสะบอมและล่ามโซ่ขังไว้เยี่ยงนักโทษ จากนั้นก็ถูกคุมตัวเข้ากรุงเทพฯ เพื่อให้สันติบาลสอบสวน

โชคดี เมื่อมาถึงกรุงเทพฯ ป๋วยได้รับการช่วยเหลือจากตำรวจที่เป็นเสรีไทยด้วยกัน จึงมีโอกาสได้พบกับ "รูธ" หรือนายปรีดี พนมยงค์

จนทำให้ภารกิจที่ได้รับมอบหมายมาบรรลุผล

ป๋วยส่งวิทยุไปยังกองทัพอังกฤษที่อินเดียได้สำเร็จ ช่วยให้หน่วยทหารจากอังกฤษและสหรัฐฯ เล็ดลอดเข้ามาปฏิบัติงานในแผ่นดินไทยได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

ภารกิจของ เข้ม เย็นยิ่ง ไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่นี้ หากยังร่วมมือลับ ๆ กับรูธ ต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นและช่วยฝ่ายสัมพันธมิตรต่อไป

ช่วงสงครามโลกตอนปลาย "รูธ" ส่ง "เข้ม เย็นยิ่ง" กลับไปอังกฤษอีกครั้ง เพื่อเจรจากับรัฐบาลอังกฤษให้ยอมรับขบวนการเสรีไทย ว่าเป็นรัฐบาลอันชอบธรรมของไทย และเจรจาขอให้อังกฤษยอมปล่อยเงินตราสำรองที่รัฐบาลไทยฝากไว้

และอีกภารกิจสำคัญ ก็คือ ป๋วยได้รับคำสั่งจากหัวหน้าเสรีไทยเป็นผู้ติดต่อกองทัพอากาศอังกฤษ ขอร้องไม่ให้ทิ้งระเบิดบริเวณพระบรมมหาราชวังตลอดจนวังต่าง ๆ ของพระบรมวงศานุวงศ์อีกด้วย

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ทำหน้าที่เสรีไทยอยู่ในประเทศไทยถึงเดือนพฤษภาคม 2488 รัฐบาลไทยสมัยนั้นจะมอบยศ "พันตรี" ให้ แต่ป๋วยเลือกกลับไปเรียนต่อและไม่คิดจะรับความดีความชอบใด ๆ ทั้งสิ้น

หมดภารกิจ ป๋วยเดินทางกลับอังกฤษ และได้รับการเลื่อนยศเป็นนายพันตรีแห่งกองทัพอังกฤษ และปีรุ่งขึ้นป๋วยก็เริ่มเขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเกี่ยวกับการควบคุมดีบุก สอบปากเปล่าเสร็จปลายปี 2491 และรับปริญญาเอกในรุ่งขึ้นหลังมรสุมการเมืองพัดผ่านไป

ปี 2492 ป๋วยก็เดินทางกลับเข้ารับราชการในประเทศไทยเริ่มที่กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังเป็นแห่งแรก และเริ่มเผชิญกับมรสุมทางการเมือง

ป๋วยต้องการเห็นเมืองไทยเปลี่ยนแปลงด้วยสันติวิธี ยึดหลัก "สันติประชาธรรม" ซึ่งถือว่า "ธรรมคืออำนาจ" มิใช่ "อำนาจเป็นธรรม"

สิ่งที่เขาย้ำอยู่เสมอ คือ ความเป็นธรรมในสังคม และเสรีภาพของประชาชน

ดังจะเห็นได้จากจดหมายของนายเข้ม เย็นยิ่ง ถึงนายทำนุ เกียรติก้อง และ บันทึกประชาธรรมโดยสันติ

ซึ่งจะเห็นว่า ป๋วย อึ๊งภากรณ์ รักชาติรักแผ่นดินเกิดของเขาเพียงใด

(ที่มา-สกู๊ปข่าวสด, ข่าวสด ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542 หน้า 10)

ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เสียชีพไม่เสียสิ้น

ชื่อเสียงของ "อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์" คนที่รู้จักดีย่อมนึกถึง ความเป็นครูสอนหนังสือ นักเศรษฐศาสตร์ นักพัฒนา นักมนุษยธรรม ท้ายที่สุดเป็นบุคคลสำคัญทั้งในวงการภายในประเทศและวงการระหว่างประเทศที่ถูกกล่าวขวัญถึงอยู่เป็นประจำ

นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ เกิดเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2459 ที่ตลาดน้อยใจกลางย่านธุรกิจของกรุงเทพฯ บิดาชื่อนายซา เป็นชาวจีนอพยพเข้าเมืองไทยเพื่อทำอาชีพขายส่งปลา มารดาชื่อนางเซาะเซ็ง มีเชื้อไทย-จีน ครอบครัวนายซาและนางเซาะเซ็งมีบุตร 7 คน เป็นชาย 5 คนและหญิง 2 คน นายป๋วยเป็นบุตรคนที่ 4

ถ้าจะว่ากันโดยชาติกำเนิด นายป๋วยก็เป็น "ลูกจีน" ชื่อ "ป๋วย" และนามสกุล "อึ๊งภากรณ์" นายป๋วยเคยเขียนไว้ในจดหมายอธิบายที่มาว่า

"ชื่อของผม "ป๋วย" นั้น เตี่ยผมตั้งคำจีนให้เป็นชื่อตัว (ซึ่งต่างหากชื่อสกุลและชื่อรุ่น คือ เจเนอเรชั่นตามธรรมเนียมจีนชื่อสกุลของผมคือ อึ๊ง ชื่อรุ่นคือ เคียม อ่านทั้ง 3 ตัวตามลำดับประเพณีจีน สำเนียงแต้จิ๋ว จะเป็น "อึ๊ง ป๋วย เคียม" แต่ถ้าอ่านโดด ๆ วรรณยุกต์จะเปลี่ยนไป ชื่อสกุลเป็น อึ๊ง และชื่อตัวเป็นป๋วย)

คำว่า "ป๋วย" ตามที่เตี่ยเขียนให้นั้น แปลตรงตัวได้ว่า "พูนดินที่โคนต้นไม้" เพราะตัวประกอบในอักษรระบุไว้เช่นนั้น แต่มีความหมายกว้างออกไปอีก คือ "บำรุง" "หล่อเลี้ยง" "เพาะเลี้ยง" และเสริมกำลัง ปทานุกรมจีน-อังกฤษที่พิมพ์จำหน่ายที่ฮ่องกง แปลว่า

"to bank up with earth; to cultivate; to nourish; to nurse; to add energy; to strengthen"

ถ้ากล่าวถึงเจตนาของผู้ให้กำเนิดผมในการตั้งชื่อก็คงจะเป็นไปตาม

ที่ได้เรียนไว้ข้างต้น แต่ผมได้เคยเตรียมไว้ต่อสู้กับนักชาตินิยมที่เคยนิยมว่าชื่อเป็นเจ๊ก ใจคงเป็นเจ๊กไปด้วย ซ้ำยังกล่าวหาว่าดื้อรั้นไม่ยอมเปลี่ยนชื่อ จึงได้ถามเพื่อน ๆ ชาวเหนือของไทยเราว่า "ป๋วย" ในภาษาไทยเหนือนั้นหมายความว่าอะไร เพราะเห็นว่ามีตำบลปางป๋วย อยู่แถวลำปาง ได้ความดังนี้

คำไทยเหนือ "ป๋วย" นั้น แปลว่า ไม้ตะแบก ดอกป๋วย คือ ดอกตะแบก ปางป๋วย คือ ที่พักในป่าตะแบก แต่นอกจากนั้นยังมีป๋วยอีกคำหนึ่งซึ่งอาจจะอ่านว่า เป๋ย ก็ได้ แปลว่า "ป๋วยตั๋ว" แปลว่า "ผีป๋วย" แปลว่า ชีเปลือย

ชื่อสกุล "อึ๊งภากรณ์" ลุงผมเป็นต้นสกุล ลุงผมมาจากเมืองจีนแล้วก่อร่างสร้างตัวได้ เขาเรียกท่านว่า "นายอากรปอ" และได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์เป็น ขุนรักษาอากรกิจ ผมจำไม่ได้แน่ว่า นามสกุลนั้น ท่านได้รับพระราชทานหรือได้รับประทานจากพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใด แต่ประกอบด้วยชื่อสกุลจีน คือ อึ๊ง แปลว่า เหลืองและมีสร้อยไทยว่าภากรณ์ ในปทานุกรมไม่มีคำว่า "ภากรณ์" มีแต่ "ภา" ซึ่งแปลว่า แสงสว่างหรือรัศมี และ "ภากร" แปลว่าพระอาทิตย์ ผมไม่ทราบเจตนาอันแท้ จริงของท่านที่บัญญัติชื่อสกุล ถ้าจะให้เดาก็เห็นว่า ท่านอาจจะหมายให้ได้ความว่า "เหลืองเหมือนแสงอาทิตย์"

เมื่อนายป๋วยอายุ 10 ขวบ บิดาได้ถึงแก่กรรม จึงตกเป็นหน้าที่มารดาต้องเลี้ยงบุตรธิดาทั้งหมด โดยนางเซาะเซ็งมีความหวังอย่างแรงกล้าที่จะให้ลูก ๆ ได้รับการศึกษาอย่างดีเลิศและก็ฟันฝ่าปัญหานั้นมาอย่างหนักหน่วง

นายป๋วย เข้าศึกษาที่โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกฝรั่งเศส ทำคะแนนได้ดีเยี่ยมในวิชาภาษาฝรั่งเศสและคณิตศาสตร์ ซึ่งทำให้เมื่อจบการศึกษาในปี 2475 ทางโรงเรียนเก็บนายป๋วยไว้เป็นครูสอนหนังสือต่อ

นายป๋วยเริ่มอาชีพครูเมื่ออายุ 17 ปี ได้รับเงินเดือน 40 บาท (เสมียนพนักงานที่รับราชการสมัยนั้นได้รับเงินเดือนขั้นต้น 15 บาท) ดังนั้นนายป๋วยก็สามารถช่วยเหลือครอบครัวได้ โดยแบ่งให้มารดาเดือนละ 30 บาท

และเก็บไว้ใช้ส่วนตัวเพียง 10 บาท

ในปี 2477 มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ ในสมัยนั้น เป็นตลาดวิชาที่เปิดโอกาสการศึกษาให้แก่คนไทยอย่างกว้างขวาง นายป๋วยเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง โดยยังเป็นครูอยู่และได้ปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิตปี 2480 จึงเริ่มอาชีพใหม่โดยเป็นล่ามให้กับอาจารย์ฝรั่งเศสในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในปี 2481 เมื่อนายป๋วยอายุ 23 ปี ได้สอบแข่งขันและได้รับทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อทางเศรษฐศาสตร์และการคลังที่ลอนดอนสคูลออฟอิโคโนมิกส์ ของมหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ได้ปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่งในปี 2484 ทำให้ได้รับทุนเพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาเอกทันที

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง นายป๋วย เข้าร่วมขบวนการเสรีไทยในประเทศอังกฤษโดยอาสาสมัครเข้าทำงาน **British Army Pioneers Corps** ทำงานติดต่อระหว่างไทยกับสัมพันธมิตรใช้ชื่อรหัสว่า "เข้ม" นายป๋วยเข้าประเทศไทยโดยกระโดดร่มลงที่ชัยนาท และถูกเจ้าหน้าที่จับกุมนำตัวส่งเข้ากรุงเทพฯ งานสำคัญครั้งนี้ คือ การติดต่อส่งข่าวทางวิทยุให้ฝ่ายสัมพันธมิตร นายป๋วยได้ทำหน้าที่นี้จนถึงเดือนพฤษภาคม 2488 จึงได้รับอนุญาตให้กลับอังกฤษ และได้รับการเลื่อนยศเป็นนายพันตรีแห่งกองทัพอังกฤษ

ณ ประเทศอังกฤษ นายป๋วยได้เขียนวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกเกี่ยวกับการควบคุมดีบุก เริ่มเขียนปี 2489 และสอบปากเปล่าเสร็จปลายปี 2491 แต่มรสุมทางการเมืองทำให้เลื่อนเวลารับปริญญาเอกเป็นปี 2492 นายป๋วยได้แต่งงานกับนางสาวมาร์กาเรต สมิธ มีบุตรชายรวม 3 คน

นายป๋วยเป็นนักเรียนทุนรัฐบาล ซึ่งมีข้อผูกพันที่จะต้องกลับมา

รับราชการชดใช้ทุน แต่ข้อผูกพันดังกล่าวนี้ก็ยกเว้นสำหรับผู้ที่เป็นเสรีไทย นายป๋วยก็อยู่ในช่วงนั้น เกียรติประวัติทางการศึกษาและทางการทหารระหว่างสงคราม ทำให้บริษัทธุรกิจเอกชนทั้งในและนอกประเทศหลายต่อหลายบริษัทเสนองานให้ทำ แต่นายป๋วยกลับตัดสินใจรับราชการ โดยนายป๋วยเคยกล่าวไว้ว่า

"...นอกจากจะเกิดเมืองไทย กินข้าวไทยแล้ว ยังได้รับทุนเล่าเรียนรัฐบาลไทยคือ เงินของชาวนาเมืองไทย ไปเมืองนอก แล้วผูกพันใจว่าจะรับราชการไทยด้วย..."

นายป๋วยได้เข้ารับราชการในกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังในปี 2492 ต่อมาดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของสภาเศรษฐกิจแห่งชาติ

ในปี 2496 เมื่อดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ได้ 7 เดือนเศษเนื่องจากไม่ยอมดำเนินนโยบายลู่ตามลม จึงต้องออกจากตำแหน่งนี้ไป

ในปี 2499 นายป๋วยต้องเผชิญกับอำนาจมืดและอิทธิพลทางการเมืองทำให้ต้องจากประเทศไทยไปรับตำแหน่งที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจการคลังประจำสถานเอกอัครราชทูตไทยในอังกฤษ ระหว่างนี้ได้มีส่วนช่วยให้ไทยขายดีบุกและยางพาราแก่อังกฤษและประเทศยุโรปได้มากขึ้น เมื่อไทยเข้าเป็นสมาชิกสภาดีบุกระหว่างประเทศ นายป๋วยได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนประเทศไทยและได้รับเลือกเป็นประธานสภาดีบุกระหว่างประเทศในปี 2501-2502

ปี 2501 นายป๋วยได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ปลายปี 2502 ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย อยู่ในตำแหน่ง 12 ปี โดยได้ขอลาออกหลายครั้งหลายคราแต่ไม่ได้รับอนุมัติ

นายป๋วยได้เสริมสร้างความมั่นคงให้เกิดแก่ระบบการธนาคารพาณิชย์และสิ่งสำคัญกว่าอื่นใด คือ ได้ป้องกันนักการเมืองมิให้เข้าไปใช้อิทธิพลในการกำหนดนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี 2504 ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

กระทรวงการคลัง

นอกจากนี้ นายป๋วยยังดำรงตำแหน่งในหน่วยงานและคณะกรรมการที่สำคัญอีกหลายชุด ทำงานอุทิศตนให้แก่บ้านเมืองจนได้รับรางวัลรามอนแมกไซไซ ในปี 2508

นายป๋วยรับตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปี 2507 ได้ปฏิรูปงานสำคัญ 2 ด้าน คือ การปรับปรุงหลักสูตรปริญญาตรี และการผลิตอาจารย์ ซึ่งเป็นผลให้จำนวนอาจารย์ประจำในคณะฯ ซึ่งมีเพียง 4 คนในปี 2507 เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 90 คน ในปีการศึกษา 2518 นอกจากนั้น ได้เริ่มหลักสูตรปริญญาโท ซึ่งสอนเป็นภาษาอังกฤษและริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร

สิ่งที่นายป๋วยย้ำอยู่เสมอคือ ความเป็นธรรมในสังคมและเสรีภาพของประชาชน นายป๋วยต้องการเห็นเมืองไทยเปลี่ยนแปลงโดยสันติวิธีและยึดหลัก "ธรรมคืออำนาจ" มิใช่ "อำนาจคือธรรม"

ดังจะเห็นจากพฤติกรรมส่วนตัวและข้อเขียนในจดหมาย "นายเข้มเย็นยิ่ง" และบันทึกประชาธรรมโดยสันติวิธีจากข้อเขียนนั้น ทำให้นายป๋วยต้องไปสอนหนังสือ ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ แต่ถึงกระนั้นเสียงข่มขู่เอาชีวิตก็ยังไปถึงประเทศอังกฤษ จึงได้ลาออกจากคณะบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และที่ปรึกษากระทรวงการคลังเมื่อเดือนสิงหาคม 2515

หลังตุลาคม 2516 นายป๋วยได้กลับมาเป็นอาจารย์พิเศษประจำคณะเศรษฐศาสตร์และรับตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อเดินกุมภาพันธ์ 2518 ต่อมาเมื่อ 6 ตุลาคม 2519 นายป๋วยได้เผชิญกับมรสุมทางการเมืองอีกครั้ง จึงไปพำนักอยู่ ณ ประเทศอังกฤษจนถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2542 รวมอายุได้ 83 ปี

(ที่มา-ผู้จัดการรายวัน ประจำวันที่ 7-8 สิงหาคม 2542 หน้า 7)

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

เช้านี้เองได้รับโทรศัพท์แจ้งว่า ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เสียชีวิตแล้วอย่างสงบและเงียบ ๆ รู้เฉพาะคนในครอบครัวเท่านั้น ลูกศิษย์หลายคนมารับรู้ก็หลังจากที่ท่านจากไปได้ประมาณหนึ่งอาทิตย์

ผมไม่ได้เป็นลูกศิษย์อาจารย์ป๋วยและเสียดายที่ไม่ได้เป็น เพราะผมทราบว่าคนอย่างอาจารย์ป๋วยนั้นมีอิทธิพลต่ออุดมคติในชีวิตของลูกศิษย์ลูกหา รวมทั้งทำให้ผู้ที่เคยทำงานกับอาจารย์ป๋วยทุกคนวางมาตรฐานชีวิตและการทำงานที่ยึดอุดมคติตามรอยการปฏิบัติงานของอาจารย์ป๋วยเป็นส่วนใหญ่

แต่ผมเชื่อว่าตัวเองโชคดีที่ได้เกิดมาอยู่ร่วมยุคกับท่าน ได้เห็น ได้คุย ได้รับฟังทรรศนะของท่าน และมี ดร. ป๋วยเป็นแสงสว่างส่องให้ยุคทมิฬของไทยสว่างไสวเพราะเพียงท่านพูด "ความจริง" และอธิบายข้อเท็จจริงหลังจากคนชั่วจำนวนมากขึ้นมาครองอำนาจในบ้านเมืองหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519

คนคนหนึ่งที่ชั่วชีวิตอุทิศตนให้ประเทศชาติทุกรูปแบบด้วยความสามารถ รักชาติ กู้ชาติ พร้อมพลีชีวิตที่มีค่าเพื่อปลดเปลื้องสังคมไทยให้พ้นจากการครอบงำของต่างชาติ

คนคนหนึ่งที่ใช้สติปัญญา แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชาติยามอับจนและตกเป็นเบี้ยล่างของมหาอำนาจที่ใช้อิทธิพลและกลไกการตลาดให้ไทยเสียเปรียบ คนคนนี้ได้ช่วยกู้ฐานะของประเทศไทยให้ได้รับการยอมรับและมีความเสมอภาคทางการค้า

คนคนนี้ที่มีอุดมคติชีวิต ซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา ปราศจากวาระซ่อนเร้น และมีอุดมการณ์ทางสังคมที่ต้องการสร้างหรือสถาปนาสังคมตามอุดมคติที่มนุษย์ทุกผู้ทุกนามได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอภาค มีศักดิ์ศรีตั้งแต่ออกจากครรภ์ของมารดาจนถึงวาระสุดท้ายที่แผ่นดินนี้สมควรเหลียวแล

แต่คนเดียวกันนี้ให้ประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังไทยและอุทิศตนต่อแผ่นดินนี้ ด้วยมาตรฐานที่คงเส้นคงวา ไม่ปรารถนาในอำนาจ แม้มีอำนาจก็ไม่เคยทำให้อำนาจนั้นเป็นประโยชน์เฉพาะตัวหรือเพื่อนพ้องรวมทั้งคนใกล้ชิดเครือญาติหรือครอบครัว

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เสียชีวิตในต่างประเทศ

ประเทศนี้สูญเสียเวลากี่ปีที่จะสร้างคนอย่าง ดร. ป๋วยได้อีก

จะมีคนรักชาติอย่างถึงที่สุดสักกี่คน จึงจะรักชาติได้ทัดเทียมกับอาจารย์

จะมีคนดีเป็นศรีแก่สังคมสักกี่คน ที่แม้วาระสุดท้ายก็จากไปโดยไม่เรียกร้องสิ่งตอบแทนใด ๆ จากสังคมไทยและแผ่นดินที่ท่านมีส่วนกอบกู้ด้วยมือของท่านเองให้มีเกียรติและศักดิ์ศรีในยามแพ้สงคราม

หรือว่าประเทศนี้ยอมให้คนชั่วทำลายคนดีที่ทำคุณประโยชน์ต่อชาติอย่างต่อเนื่องได้ทุกยุคสมัย

ประเทศนี้และคนชั่ว ไร้อุดมคติ ขาดเมตตาธรรม และปราศจากคุณธรรม เลือกที่จะใช้หนี้ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ให้ท่านต้องไปใช้ชีวิตบั้นปลายด้วยความสงบนั้นชดใช้กรรมทันตาเห็นไปมากแล้ว

ทั้ง ๆ ที่ทั้งชีวิตของ ดร. ป๋วย ได้อยู่ในประเทศนี้ด้วยความสมถะมาโดยตลอด ไม่ว่าในตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหรืออธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผมจึงรู้สึกสะเทือนใจที่ต่อไปนี้ เราคงมีอนุสรณ์สถานของคนรักชาติ 2 ท่าน บนสนามหลวงของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คือ ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ และท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ทั้ง 2 ท่านอยู่ไม่ได้กับสังคมไทยที่ตอบแทนพระคุณของท่านทั้งสองด้วยการให้ร้ายป้ายสีสร้างเงื่อนไขเพื่อคนชั่วจะได้อำนาจและมีอำนาจตามอำเภอใจ ทำร้ายและทำลายสังคมไทยได้โดยไม่ต้องกลัวว่าจะมีใครขัดขวาง

ถึงวันนี้ เราควรมองไปสู่อนาคต เหลียวหลังและศึกษาอุดมคติของ ดร. ป๋วย ว่าท่านสร้างอะไรไว้ให้กับคนส่วนใหญ่ของแผ่นดินบ้าง

ผมมั่นใจว่า ลูกศิษย์ลูกหาโดยตรงของท่านย่อมทราบดีว่า อาจารย์ป๋วยนั้นต้องการเห็นชาติบ้านเมืองและประชาชนได้รับมาตรฐานพื้นฐานของชีวิตอย่างไรบ้าง

ทุกวันนี้เราระลึกแต่อดีต มองปูชนียสถานบุคคลเมื่อท่านจากไป ขณะที่อาจารย์ป๋วยได้สร้างคนขึ้นมาทุกวันทุกปีให้สร้างชาติ สร้างสังคมและสถาบันในสังคมให้เกิดความแข็งแกร่งตลอดเวลา

น่าเสียใจว่า ทุกวันนี้มาตรฐานในแผ่นดินและอุดมคติของข้าราชการและนักการเมืองไทยตกต่ำลงไปมาก

ข่าวการเสียชีวิตของอาจารย์ทำให้ผมนึกได้ว่า

ทำไมสังคมไทยที่ผมอยู่ทุกวันนี้ จึงอยู่ห่างไกลตกต่ำจากมาตรฐานและชีวิตง่าย ๆ ของอาจารย์เสียเหลือเกิน.

(ที่มา-คอลัมน์ "สุริยคราส" ผู้จัดการรายวัน ฉบับประจำวันที่ 7-8 สิงหาคม 2542 หน้า 16)

บุรุษแห่งเหตุผล – ผู้ตกเป็นเหยื่อความไร้เหตุผล

อัมมาร สยามวาลา

สิ่งที่อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มอบให้ไทยนั้นมีมากล้นสุดพรรณนา เริ่มตั้งแต่คราวรับราชการเป็นข้าราชการในกระทรวงการคลัง ท่านได้ลงมือปฏิรูปการบริหารการเงินของประเทศครั้งใหญ่ ได้ปรับระบบการจัดทำงบประมาณแผ่นดิน กระทั่งได้เป็นผู้อำนวยการสำนักงบประมาณคนแรก และหลังจากย้ายไปอยู่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว ท่านได้บ่มฟักระบบธนาคารไทยจนกลายเป็นสถาบันที่แข็งแกร่งของทุนนิยมไทย

แต่ท่านก็ยังไม่พอใจกับความสำเร็จดังกล่าว อาจารย์ป๋วยจึงยอมรับตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่ามกลางความประหลาดใจของคนไม่ใช่น้อยที่คิดว่า การเป็นนักการศึกษานั้นด้อยกว่าการเป็นนายธนาคารกลาง

ที่ธรรมศาสตร์ ท่านได้ขยายคณะฯ ออกไป ส่งอาจารย์หลายต่อหลายท่านไปอบรมยังต่างประเทศ ทั้งยังตั้งโครงการใหม่ ๆ หลายโครงการ แต่ท่านมองว่า โครงการผลิตนักเศรษฐศาสตร์ และนายธนาคารในอนาคต ไม่ควรจะหยุดอยู่แค่ระดับมหาวิทยาลัย

ท่านได้ตั้งโครงการใหม่โครงการหนึ่ง ส่งบัณฑิตจบใหม่ไปยังชนบทห่างไกลจริง ๆ แล้วในยุคสมัยนั้น ชนบททุกแห่งล้วนแต่อยู่ห่างไกล ทั้งนี้เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเงื่อนไขต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อจะได้ช่วยเหลือพวกเขาเหล่านั้น

อาจารย์ป๋วยเป็นคนโชคร้ายที่สุดคนหนึ่ง พ่อแม่ของท่านอบรมสอนสั่งให้ท่านเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตที่สุดในประเทศที่เต็มไปด้วยการทุจริต

ผลตามมาก็คือ ตลอดชีวิตของท่านต้องต่อกรกับผู้ทรงอำนาจมาตลอด ซึ่งในไทยหมายถึงการทุจริต ท่านถึงกับเคยต่อกรกับจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อจับผิดฝ่ายหลังได้คาหนังคาเขา แต่สิ่งที่เกิดตามมาได้สะท้อนถึงความยิ่งใหญ่ของคนทั้งสอง

เมื่อจอมพล สฤษดิ์ ยอมอ่อนข้อให้ ทั้งยังได้ออกปากขอร้องท่านให้ช่วยเหลือในการปฏิรูปที่เพิ่งทำในช่วงนั้น

อาจารย์รับปากยอมช่วยตามคำขอร้องนั้น แต่ท่านไม่เคยขายตัวท่านยังคงทำงานอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดแก่เหนื่อยยาก ต่อต้านการทุจริตฉ้อฉลทุกรูปแบบ บางครั้งก็ทำอย่างระมัดระวังแฝงไปกับระบบข้าราชการ บางครั้งก็พูดอย่างเปิดเผย ส่งผลให้ท่านมีศัตรูหน้าใหม่มากขึ้นในหมู่ผู้ทรงอิทธิพล

ความขัดแย้งได้ก้าวมาถึงจุดสูงสุดในช่วงทศวรรษ 2513 เริ่มจากการเขียนจดหมายเปิดผนึกถึงจอมพล ถนอม วิพากษ์วิจารณ์ด้วยความ

สุภาพกรณียกเลิกรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๆ ที่เพิ่งประกาศใช้ 2 ปีก่อนหน้านั้น

เมื่อกระแสความขัดแย้งและการต่อสู้ระหว่างทหารกับฝ่ายตรงข้ามทวีความรุนแรงขึ้น ฝ่ายหลังได้ซัดโทษว่า เป็นฝีมือของอาจารย์ป๋วยและคอมมิวนิสต์ เป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นแน่นอนก่อนหน้าที่ทั้ง 2 ท่านจะเกี่ยวข้องกันเสียอีก แล้วอาจารย์ป๋วยก็ถูกตราหน้าว่าเป็นคอมมิวนิสต์ อันเป็นข้อกล่าวหาที่น่าหัวเราะเยาะเมื่อดูจากความสำเร็จของท่าน

การรณรงค์ต่อต้านคอมมิวนิสต์ของทหารถึงจุดสูงสุดในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 อาจารย์ป๋วยต้องเดินทางจากประเทศไทย

ชีวิตของอาจารย์ป๋วยเต็มไปด้วยความผูกพัน ท่านมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างความแข็งแกร่งให้กับทุนนิยมไทย ซึ่งเฟื่องฟูมายาวนานจนกระทั่งถึงจุดระเบิดในปี 2540

ความเฟื่องฟูนี้ไม่มีทางเป็นไปได้ หากปราศจากการปฏิรูปที่ท่านริเริ่มขึ้นก่อน แต่แล้วท่านก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ทั้งการปราศรัยและงานเขียนของท่านล้วนชัดเจน ครั้งหนึ่งท่านเคยปราศรัยเป็นกลอนต่อสมาคมนายธนาคารแห่งประเทศไทย ความห่วงใยของท่านต่อเพื่อนร่วมชาตินั้นล้ำลึกยิ่งนัก แต่แล้วท่านก็ถูกกล่าวหาว่า ไม่รักชาติหรือเลวร้ายยิ่งกว่านั้น

แต่สิ่งที่กลับตาลปัตรเหล่านั้นไม่ได้ติดตัวท่านไป ชีวิตของท่านเรียบง่าย สังคมต่างหากที่เป็นคนตัดสินท่านว่าถูกหรือผิด

พวกเราหลายคนที่ยังจำเหตุการณ์เมื่อกลางทศวรรษ 2513 ได้ ด้วยความหวาดกลัว และผู้ที่กำลังมีชีวิตอยู่ในช่วงที่มีความป่าเถื่อนลดน้อยลงไม่ควรจะลืมบุคคลผู้ซึ่งปรับแต่งทุกอย่าง จนทำให้สังคมขณะนี้เปิดกว้างเท่าที่จะเป็นไปได้

แต่เป็นผู้ที่ต้องทุกข์ทรมานใหญ่หลวงเพื่อสิ่งนี้

(กรุงเทพธุรกิจ : ถอดความจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ "แอน ออนเนสต์ แมน อิน อะ คอร์รัป คันทรี่")

2 ทางเลือกสามัญชน – ทางของ "ดร. ป๋วย"

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ นักวิชาการทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่เปี่ยมด้วยคุณภาพ และมีเกียรติภูมิสูงยิ่งในชุมชนปัญญาแห่งสังคมประเทศไทย แสดงความรู้สึกต่อการล่วงลับไปของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ว่า

"โลกได้สูญเสียสามัญชนผู้ยิ่งใหญ่ อันหาผู้ใดเสมอด้วยยาก และมิอาจหาผู้ใดทดแทนได้"

ในสังคมไทยโบราณ ไพร่จะสามารถแสดงบทบาทและความหมายของตนได้ทางหนึ่งคือการเป็นนักรบ ทางหนึ่งคือการบวช ศึกษาและปฏิบัติ กระทั่งได้รับการยอมรับทั้งในทางปัญญาและคุณงามความดี

นับแต่สังคมประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ ไพร่ซึ่งแปรมา เป็นสามัญชนลูกชาวบ้าน จะมีโอกาสแสดงบทบาทและความหมายของตนได้ ทางหนึ่งคือ ผ่านกระบวนการทางการศึกษา ทางหนึ่งคือผ่านกระบวนการทางราชการ กระบวนการทางธุรกิจ และกระบวนการทางการเมือง

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ถือได้ว่าแสดงบทบาทของตนผ่านกระบวนการทางราชการ

บทบาทที่โดดเด่นเป็นอย่างมากของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คือบทบาทของข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ราชการสนองคุณแผ่นดินด้วยความรับผิดชอบ ไม่ว่าในฐานะผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ หรือในฐานะผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ในฐานะผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ไม่เพียงแต่มีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างและวางรากฐานทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศเท่านั้น หากแต่ยังสร้างความแข็งแกร่งให้กับธนาคารแห่งประเทศไทยอีกด้วย

เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ อธิการบดี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เสริมความเข้มแข็งในทางวิชาการให้ชุมชนปัญญาของสังคมประเทศไทย

คำถามก็คือ เหตุใดคนอย่าง ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จึงถูกกลั่นแกล้งทำลาย

ทั้ง ๆ ที่ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นสามัญชนที่มีคุณวุฒิการศึกษาระดับสูง มีฐานะทางราชการและมีเกียรติภูมิในทางสังคมสูงยิ่ง ได้รับความเชื่อถือศรัทธาอย่างกว้างขวาง

แล้วไฉนลูกชาวบ้านอย่าง ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จึงถูกกลั่นแกล้งทำลาย

ประเด็นที่น่าสนใจ ก็คือ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มีความจริงใจมีความมุ่งมั่นเป็นอย่างมากในความคิด ความเชื่อของตน

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ต้องการช่วยเหลือคนยากคนจน นอกเหนือจากอาศัยกลไกทางด้านงบประมาณเข้าไปผลักดัน ประการสำคัญก็คือการลงมือจัดตั้งโครงการบัณฑิตอาสาขึ้นมาโดยมีเป้าหมายอยู่ที่ชนบท

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ต้องการเห็นประเทศเป็นประชาธิปไตย แม้มิได้อยู่ในกระบวนการทางการเมือง แต่เมื่อเห็นความพยายามที่จะนำเอาระบอบเผด็จการหวนกลับมาภายหลังการรัฐประหาร ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ก็พร้อมที่จะแสดงการคัดค้าน ต่อต้านด้วยสันติวิธี

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ไม่ยอมสยบกับความไม่ถูกต้องอย่างเชื่อง ๆ

จากนี้จึงเห็นได้ว่า เส้นทางของสามัญชน เส้นทางของลูกชาวบ้านทั้งในวงราชการและในวงการเมืองนั้นมีเส้นทาง 2 สายให้เลือก

ทางสายหนึ่งคือ สยบยอมเข้าไปอยู่ในระบบ แปรตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ยกระดับตนเองจากสามัญชนลูกชาวบ้านกลายเป็นคนชั้นสูงในสังคม

ทางสายหนึ่งคือ อยู่ในระบบ ขณะเดียวกันพยายามอย่างเต็มกำลัง

ที่จะเปลี่ยนแปลงระบบให้เป็นระบบที่อำนวยประโยชน์ให้กับคนส่วนใหญ่ที่เสียเปรียบ

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เลือกทางสายหลัง และบำเหน็จก็คือการถูกกลั่นแกล้งทำลาย

(ที่มา – บทนำ, ข่าวสด – ฉบับประจำวันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542, การเมือง – หน้า 3)

คำให้การ "ตร. 6 ตุลาฯ" – คาบบุหรี่เล็งปืน

คำให้การ "ตร. 6 ตุลา" ประวัติศาสตร์เลือด 6 ตุลาคม 2519 นั้น มีอยู่ภาพหนึ่งที่ยังติดตราตรึงใจผู้คนไปทั่ว คือ ภาพเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบเต็มยศคาบบุหรี่ที่มุมปาก เล็งปืนเข้าไปในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ราวกับว่านายตำรวจคนนั้นกำลังยิงเหยื่ออย่างเพลิดเพลิน

เมื่อเรื่องราว 6 ตุลาฯ หวนกลับมาเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อีกครั้ง ดูจะละเลยการพูดถึง นายตำรวจผู้คาบบุหรี่ยิงปืนคนนี้ไปไม่ได้

"6 ตุลาฯ" ฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง ก็เพราะ "6 ศพ" แก๊งค้ายาบ้า "โจ ด่านช้าง"

สุพรรณบุรี ที่ถูกวิสามัญฯ โดยตำรวจภายใต้การนำของ พล.ต.อ. สล้าง บุนนาค ได้กลายเป็นญัตติด่วนในสภา บรรดาขุนพลฝีปากกล้าพรรคประชาธิปัตย์ ดาหน้าอภิปรายอย่างเผ็ดร้อน ถลก พล.ต.อ. สล้างย้อนไปถึงเหตุการณ์วันสังหารหมู่นักศึกษา 6 ตุลาคม 2519 ที่ธรรมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ พล.ต.อ. สล้าง ตบ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่สนามบินดอนเมือง ก่อนเดินทางออกนอกประเทศเพื่อลี้ภัย

พูดถึง 6 ตุลาฯ ก็ต้องถามหา ตำรวจผู้คาบบุหรี่ยิงปืนคนนั้น

"มือกระชับคาบบุหรี่ที่มุมปาก ตาหรี่เล็งร่องบากปากปืนจ้อง สมุน

รายเรียงรอบค่อยหมอบมอง รั้วระเนนเอนกองก่ายร่างล้ม" --- "ทีละภาพ ทีละภาพ กระชับชัด ทีละนัด ทีละนัด ถนัดร่าง ทีละวันละวันไปยังไม่จาง ยิ่งกระจะยิ่งกระจ่างอยู่กลางใจ"

บางท่อนของบทกวี "วันฆ่านกพิราบ" โดย "เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์" กวีซีไรต์บรรยายภาพนี้ได้บาดลึกยิ่งนัก

พ.ต.ท. วัชรินทร์ เนียมวณิชกุล นายตำรวจนอกราชการ วัย 68 ปี คือ บุคคลที่อยู่ในภาพดังกล่าว ปัจจุบันเป็นเจ้าของโรงเรียนสอนขับรถยนต์ย่านมักกะสัน และเป็นเจ้าของโรงสีไฟธัญญรัช ที่ อ. บ้านด่านลานหอย จ. สุโขทัย

โดยก่อนหน้านี้ เมื่อประมาณกว่า 4 ปีที่ผ่านมา หนังสือพิมพ์ "ข่าวสด" ฉบับวันที่ 6 ตุลาคม 2543 เคยนำเสนอเรื่องราวของ พ.ต.ท. วัชรินทร์ พร้อมด้วยคำสัมภาษณ์ถึงที่มาของภาพถ่ายในเหตุการณ์นองเลือด 6 ตุลาฯ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งในสมัยนั้นมียศเป็น ร.ต.อ. เป็นนายตำรวจสันติบาล

"...ผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของผมในตอนนั้น ทำให้ผมไปไหนเขาหาว่าเป็นเพชฌฆาตฆาตกร แต่ระยะนั้นบ้านเมืองอยู่ในขั้นวิกฤติ เด็กครองเมือง มีผู้อยู่เบื้องหลัง มีการดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์..." เป็นคำพูดจากปากที่เคยคาบบุหรี่พร้อมเล็งปืนในมือมั่น

ส่วนคำเฉลยภาพดังกล่าวนั้น อดีตนายตำรวจสันติบาลระบุว่า "ที่จริงแล้วผมไม่ได้ยิง เพราะปืน 11 มม. ออโตเมติกอย่างในภาพ ยิงไปแล้วชัตเตอร์มันจะขึ้น ผมแค่ชี้ปืนเหมือนกับจะบอกว่า มาจากตรงนั้น ประชาชนที่มาจากแถบนั้น และมีพวกเขาถูกยิงตายไป เขาก็มาด่าว่าเราว่า มีปืนทำไมไม่สู้ ไปเอาผ้าถุงมานุ่งซะ ตำรวจก็บอกให้ประชาชนถอยหลังไปกลัวว่าพวกข้างในจะยิงออกมา ประชาชนไม่พอใจมาคว่ำรถตำรวจ พวกผมต้องช่วยพูดโอนอ่อนเข้าหากัน" เป็นคำอธิบายที่พอจะตีความได้ไม่ยากนัก

และในครั้งนี้ เมื่อชื่อของ พ.ต.ท. วัชรินทร์ ถูกนำมาเอ่ยกันอีกครั้ง

หนึ่ง เนื่องจากเป็น นายตำรวจคนหนึ่งที่เคยร่วมงานกับ พล.ต.อ. สล้าง ในเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ "ข่าวสด" จึงรุดไปพูดคุยกับเขาอีกครั้ง

โดยเฉพาะประเด็นการใช้ความรุนแรง ถึงขั้นกล่าวหาว่า พล.ต.อ. สล้าง ตบ ดร. ป๋วย จนกลายเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์อันอื้ออึงขณะนี้ และ พ.ต.ท.วัชรินทร์ เป็นอีกผู้หนึ่งที่พยายามอธิบายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแง่มุมของเขา

"ตอนนั้น ผมมีตำแหน่งเป็นรองสารวัตรอยู่สันติบาล มีหน้าที่หาข่าวในพื้นที่ท้องสนามหลวงและบริเวณใกล้เคียง จึงรู้ว่าอะไรเป็นอะไร และคิดว่าบ้านเมืองเราถึงช่วงกลียุค กระทั่งวันที่ 6 ตุลาคม ได้รับคำสั่งให้มาคุมสถานการณ์อยู่บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายป้องกันไม่ให้คนไทยต้องมาฆ่ากันเอง และลดความตึงเครียด ช่วงนั้นเองได้รู้จักกับ พล.ต.อ. สล้าง ขณะนั้นมียศ พ.ต.ท. เป็นรองผู้กำกับอยู่กองปราบปราม"

"จากนั้น เกิดเหตุการณ์ชุลมุนไม่รู้ฝ่ายไหนต่อฝ่ายไหน พอมีเสียงปืนเกิดขึ้นทางนักศึกษาที่อยู่ข้างในกองอำนวยการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ประกาศว่า ขอให้เจ้าหน้าที่เข้ามาเจรจา ผมกับ พล.ต.อ. สล้าง พร้อมด้วยตำรวจอีกจำนวนหนึ่งรวมทั้งหมด 9 คน พยายามเข้าไปเจรจาปรากฏว่า ขณะที่เข้าไป ชุดของเราถูกอาวุธปืนยิงใส่ และถูกระเบิดขว้างใส่ คาดว่าเป็นกลุ่มที่อยู่ระหว่างนักศึกษาในกองอำนวยการกับกลุ่มตำรวจ ตอนนั้นชุดของเรามีตำรวจเสียชีวิต 3 คน บาดเจ็บสาหัสอีก 3 คน ที่เหลือ มีผมกับ พล.ต.อ. สล้าง ปลอดภัย นับว่าโชคดี และถือว่าเป็นความผูกพันระหว่างผมกับ พล.ต.อ. สล้าง มีความเห็นอกเห็นใจกันในภาวะคับขัน"

สำหรับข้อกังขา กรณี พล.ต.อ. สล้าง ตบ ดร. ป๋วย นั้น นายตำรวจในรูปถ่ายประวัติศาสตร์ ยืนเล็งปืนปากคาบบุหรี่ที่มุมปากระบุว่า

"ข้อกล่าวหานี้ไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด เหตุการณ์ในวันนั้นเกิดขึ้นที่สนามบินดอนเมือง พล.ต.อ. สล้าง มีหน้าที่คุ้มกัน ดร. ป๋วย เพื่อส่งขึ้น

เครื่องบินอย่างปลอดภัย ก่อนที่จะขึ้นเครื่องบิน ดร.ป๋วย กำลังพูดโทรศัพท์อยู่ ระหว่างนั้นมีกลุ่มคนจะเข้ามาทำร้าย ดร. ป๋วย พล.ต.อ. สล้าง เห็นท่าไม่ดี จึงรีบ ดึงโทรศัพท์ออกจากมือ ดร. ป๋วยอย่างรวดเร็วและแรง แล้วรีบพา ดร. ป๋วยไปหลบซ่อนตัวในสถานที่ปลอดภัยก่อนนำส่งขึ้นเครื่องบินเดินทาง ออกจากประเทศ"

นี่คือคำชี้แจงในอีกแง่มุมหนึ่ง นอกจากนี้ พ.ต.ท. วัชรินทร์ ยังพูดถึง แง่มุมบางตอนที่เกี่ยวกับ พล.ต.อ. สล้าง อีกด้วยว่า

"พล.ต.อ. สล้าง เป็นคนตั้งใจทำงาน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความ รักพวกพ้องตำรวจด้วยกันมาก ตำรวจบางคนไม่รู้จักกันเลย พล.ต.อ. สล้าง ยังยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือเลย เป็นตำรวจที่ไม่มีนอกไม่มีใน ไม่รับส่วย หาก ใครเอามาให้จะทำให้ผิดใจกันด้วยซ้ำไป และปรกติ พล.ต.อ. สล้าง เป็นคน มีเงินทองอยู่แล้ว ไม่จำเป็นจะต้องมาเป็นตำรวจให้คนเขาดุด่า หรือมาเป็น ตำรวจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ส่วนกระแสข่าวที่ออกมาโจมตี พล.ต.อ. สล้าง นั้น ผมเชื่อว่า น่าจะมาจากเรื่องส่วนตัว และความอาฆาตแค้นที่ไปทำคดี"

และอีกกรณีหนึ่งอันเป็นชนวนที่ถูกจุดขึ้น จนทำให้มีข้อกังขาระหว่าง "สล้าง กับ 6 ตุลาฯ" และ "สล้าง กับ ดร. ป๋วย" คือ คดีจับตายแก๊งยาบ้า 6 ศพ ที่จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ต.ท. วัชรินทร์ ปฏิเสธที่จะให้ความเห็น เนื่องจาก ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ แต่ก็ระบุพอให้เห็นภาพว่า

"แต่หากตำรวจต้องเสียชีวิต 1 คน กับแก๊งยาบ้าเสียชีวิตเป็น 10 คน ขอถามว่าอย่างไหนคุ้มค่ากว่ากัน โดยเฉพาะเรื่องมหันตภัยจากยาบ้านี้ ผม เห็นด้วยที่จะต้องกวาดล้างให้สิ้นซาก เพราะเป็นอันตรายอย่างมาก และ ที่น่าเสียใจก็คือการออกมาโจมตี พล.ต.อ. สล้าง กรณีวิสามัญฆาตกรรม 6 ศพ ที่จังหวัดสุพรรณบุรี เพราะจะทำให้ตำรวจเสียขวัญ และต่อไปจะมีตำรวจ ที่ไหนอยากทำงาน เรื่องนี้ไม่เป็นผลดีต่อประเทศชาติ เหมือนเป็นการสนับ สนุนพวกแก๊งค้ายาบ้า"

จากคำสัมภาษณ์ของ พ.ต.ท. วัชรินทร์ นายตำรวจคนดังยุค 6 ตุลาฯ อันตรงกันข้ามกับ ข้อมูลที่ ส.ส. พรรคฝ่ายค้านนำโดยพรรคประชาธิปัตย์ เป็นหัวขบวนนำมาถล่มนายพลคนดังอยู่ในขณะนี้

ขณะเดียวกัน "ข่าวสด" ก็ยังเปิดเผยถึงความจริงในบันทึกของ ดร. ป๋วยที่ระบุชัดทุกตัวอักษร ถึงเหตุการณ์ที่สนามบินดอนเมืองเมื่อ 6 ตุลาคม 2519 ว่า

"...มีตำรวจชั้นนายพันโทตรงเข้ามาจับผู้เขียน (ดร. ป๋วย) โดยที่กำลังพูดโทรศัพท์อยู่ ได้ใช้กริยาหยาบคายตบหูโทรศัพท์ร่วงไป แล้วบริภาษต่าง ๆ นานา บอกว่าจะจับไปหาอธิบดีกรมตำรวจ ผู้เขียนก็ไม่ได้ตอบโต้ประการใด เดินตามนายตำรวจนั้นออกมา...."

ใครจริง ใครเท็จ ประชาชนรู้กันทั่วอยู่แล้ว

(ที่มา – หนังสือพิมพ์ "ข่าวสด" 16 มกราคม 2540 – หน้า 1 และ 10)

หมายเหตุของผู้รวบรวม – ประเด็นที่ว่า พล.ต.อ. สล้าง ได้กระทำกริยาอันหยาบคายหรือไม่นั้น ได้ตกไปแล้ว เพราะ พล.ต.อ. สล้าง ได้รับสารภาพเองว่า ทำจริงแต่ได้กราบขออภัยต่ออาจารย์แล้ว ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าควรหรือไม่ควร และได้กราบจริงหรือไม่.

ส่วนที่ 4

ประวัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลงาน และครอบครัว ของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

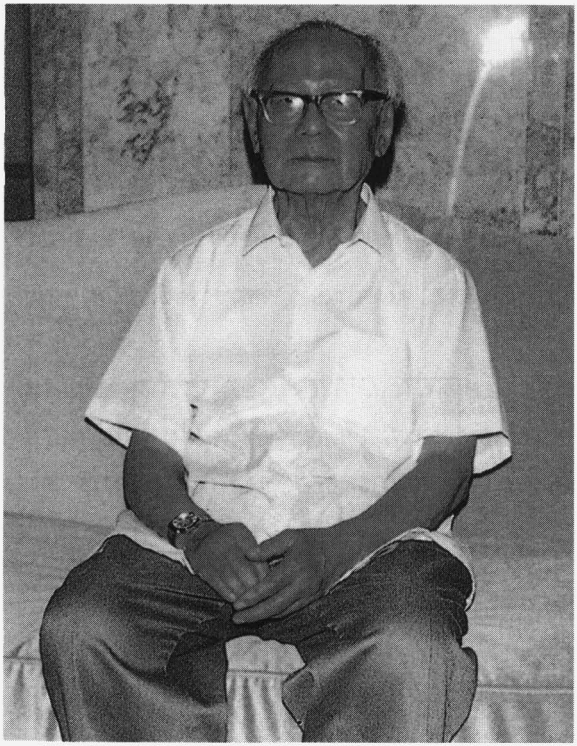

ถ้อยคำของ "ลูก" อาจารย์ป๋วย

1. จาก "ลูก" ถึง "พ่อ" จอน อึ๊งภากรณ์ "ความตายเป็นเรื่องส่วนตัว"

"จอน อึ๊งภากรณ์" บุตรชายของนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ปูชนียบุคคลของเมืองไทย ให้สัมภาษณ์ถึง "พ่อ" ในหนังสือพิมพ์มติชน เล่าเบื้องหลังชีวิตของ "คนดี" ที่ต้องเสียชีวิตในต่างแดน ในแง่มุมที่หลากหลาย และมีคุณค่ายิ่ง

"คุณพ่อไม่ได้ฝากอะไรเกี่ยวกับบ้านเมืองเลย เพราะประมาณปี 2520 คุณพ่อพูดไม่ได้แล้ว เนื่องจากเส้นโลหิตในสมองแตก ระยะหลังคุณพ่อใช้ชีวิตเพื่อการพักผ่อนมากกว่า ผมไปเยี่ยมเมื่อเดือนที่แล้วแต่ไม่ได้คุยเรื่องสถานการณ์บ้านเมือง

ย้อนกลับไปตอน 6 ตุลาคม 2519 คุณพ่อจะเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ลูกฟัง ช่วงนั้นผมสอนหนังสืออยู่ที่มหาวิทยาลัยมหิดล ขณะนั้นมหาวิทยาลัยปิดเทอม ผมไปอังกฤษฟังข่าวติดตามเหตุการณ์อยู่ อยากรู้ว่าคุณพ่อเป็นอย่างไรบ้าง พอดีคุณพ่อโทรศัพท์มาจากกรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย

เหตุการณ์ที่คุณพ่อเล่าให้ฟังมากที่สุดเป็นช่วงระหว่างมาดอนเมืองกำลังจะออกจากเมืองไทย มีลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มนวพล ติดตามคุณพ่อ แล้วก็มีคุณสล้าง (พล.ต.อ. สล้าง บุนนาค อดีตรองอธิบดีกรมตำรวจ) ไปใช้มารยาทไม่ดีกับคุณพ่อขณะที่กำลังโทรศัพท์ไปหาองคมนตรีท่านหนึ่ง คุณสล้างเข้ามากระชากโทรศัพท์

คุณพ่อเล่าให้ฟังถึงบรรยากาศที่ไม่ค่อยดีในช่วงนั้น ซึ่งไม่เป็น

ประชาธิปไตยเป็นช่วงนักศึกษาที่ถูกทหารจับไปไม่รู้ว่าถูกจับไปกี่คน และที่ทหารยิงปืนเข้าไปในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะมีใครเสียชีวิตบ้าง คุณพ่อวิตกไม่รู้ว่าลูกศิษย์จะเป็นอย่างไร

เมื่อคุณพ่อมาถึงลอนดอนก็รีบบันทึกเหตุการณ์ 6 ตุลาคม ทันทีต้องการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่คุณพ่อจำได้ คุณพ่อเขียนทุกวัน ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ก็เสร็จ

ต่อมาคุณพ่อได้รับเชิญจากองค์กรต่าง ๆ ทั่วโลก ทุกครั้งที่ไปบรรยายหรือปราศรัย จะพยายามเรียกร้องต่อสู้ให้รัฐบาลสมัยนั้นปลดปล่อยนักศึกษาประชาชน ที่ถูกจับในช่วง 6 ตุลาคม และต้องการให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตย แม้แต่คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนของสภาคองเกรส คุณพ่อก็ไปพูด

ในปีถัดมา เดือนกันยายน 2520 คุณพ่อได้รับเชิญจากนักเรียนไทยและองค์กรต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาก่อนวันเดินทาง เส้นโลหิตในสมองคุณพ่อแตก ต้องเข้าโรงพยาบาลอยู่นานจนถึงวันคริสต์มาส จึงกลับมาพักที่บ้าน

คุณพ่อพูดไม่ได้ ต้องสื่อด้วยวิธีอื่น เช่น คุณพ่อมีสมุดบันทึกมีรายชื่อเพื่อน ๆ หรือคนที่รู้จัก คุณพ่อจะชี้ไปที่รายชื่อ เราจะถามอยู่เรื่อย ๆ ว่า ต้องการจะติดต่อกับใครบ้าง คุณพ่อพยักหน้าอยากให้เราเขียนจดหมายไปอยากให้เขียนเรื่องอะไร

ถ้าใครไปเยี่ยมที่บ้านในอังกฤษ คุณพ่อซึ่งมือขวาเขียนไม่ได้ต้องเขียนด้วยมือซ้าย มือจะสั่น ๆ ด้วย ใครเขียนจดหมายมา คุณพ่อจะลอกชื่อออกจากซองจดหมาย ลงบันทึกในสมุดเสมอ ในสมุดนี้จะมีรายชื่อใครมาเยี่ยม"

เมื่อถามว่า อาจารย์ป่วยฝากฝังอะไรไว้บ้าง

"ไม่มีครับ"

มองคุณพ่อเป็นฮีโรไหม

"ไม่เคยมองเพราะเราเป็นลูก เรามองคุณพ่อคนละความสัมพันธ์กับคนอื่น แต่ผมมองคุณพ่อเป็นคนดี ทำประโยชน์ให้กับสังคม

ในความรู้สึกของผมคุณพ่อต่อสู้ใน 2 เรื่อง เรื่องแรกต้องการอยากเห็นสังคมไทยเป็นสังคมประชาธิปไตย เรื่องที่สอง คุณพ่อทำมาตลอดคือคัดค้านการคอร์รัปชัน การแสวงหาผลประโยชน์ของคนที่มีอำนาจในสมัยนั้น

คุณพ่อทำตัวเป็นแบบอย่างของความเรียบง่าย ทำงานหลายตำแหน่งแต่รับเงินเดือนตำแหน่งเดียว เช่น เป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่รับเงินเดือนที่เดียว

คุณพ่อไม่รับของขวัญของกำนัลทุกอย่าง คุณพ่อปฏิเสธและเรียกร้องให้พวกเราให้ลูก ๆ ช่วยกันคัดค้านไม่รับของขวัญ

ผมจำได้ว่า ช่วงคุณพ่อเป็นผู้ว่าการแบงก์ชาติเมื่อราว ๆ ปี 2506 - 2507 ที่บ้านผมไม่มีโทรทัศน์ อาจเป็นเพราะว่าคุณแม่ไม่ชอบโทรทัศน์ไม่อยากให้ลูก ๆ ดูทีวี ต้องการให้ลูกอ่านหนังสือมากกว่า คุณแม่ทำเพื่อลูกเลี้ยงลูกอย่างเคร่งครัด เรื่องนี้เป็นของคุณแม่ ส่วนคุณพ่อตามใจคุณแม่

มีอยู่วันหนึ่ง วันปีใหม่ มีคนหิ้วโทรทัศน์มาให้ถึงในบ้านเลย เวลานั้นโทรทัศน์เป็นของหายาก ราคาแพง คนที่ยกมาให้มาจากธนาคารเอกชนแห่งหนึ่ง ผมจำได้แต่ไม่บอกว่ามาจากธนาคารอะไร เพราะเป็นเรื่องในอดีตไปแล้ว คุณแม่บอกให้หิ้วกลับไปเลย ปกติถ้าคุณพ่ออยู่ คุณพ่อจะบอกปฏิเสธเอง นั่นคือ การใช้ชีวิตของคุณพ่อ

อีกเรื่องหนึ่ง คุณพ่อต้องการเห็นความเป็นธรรมในสังคม ถ้าจะดูความคิดของคุณพ่อ ดูจากข้อเขียนเรื่องคุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดา ถึงเชิงตะกอน

คุณพ่อต้องการสังคมที่ให้ความเป็นธรรมกับทุก ๆ คน มีสวัสดิการเวลาคนป่วยรัฐก็จะช่วยเหลือรักษา การศึกษาต้องฟรี บริการสาธารณสุขต้องทั่วถึง ต้องเข้าถึงได้ทุกคน ไม่ใช่คนจนไม่สามารถเข้าถึงได้ และควรมีสวัสดิการเวลาเกษียณแล้วหรือช่วยเหลือคนว่างงาน เป็นสังคมที่มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี"

คิดอย่างไรที่ปัจจุบันทุกฝ่ายยอมรับในความดีของอาจารย์ป๋วย ทั้งที่ในอดีตเคยถูกกล่าวหาโดยเฉพาะจากภาครัฐ

2. จอน – ใจ อึ๊งภากรณ์ สืบสานอุดมคติอันงดงามของพ่อ

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ สมรสกับนางมาร์กาเรต ชาวอังกฤษ ให้กำเนิดบุตรชาย 3 คน คือ จอน ไมตรี และใจ

แม้บั้นปลายชีวิตอาจารย์ป๋วย จะพำนักอยู่กับภริยาที่ประเทศอังกฤษ แต่บุตรชายทั้ง 3 ยังคงผูกพันกับประเทศไทยมาก คนแรกปักหลักอยู่ที่เมืองไทยหลังจากที่เรียนจบปริญญาตรีจากอังกฤษ คนกลางเคยทำงานหนังสือพิมพ์ที่เมืองไทยระยะหนึ่ง ตอนนี้ไปอยู่ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ส่วนคนน้องสุดเพิ่งเข้ามาเมืองไทยเมื่อไม่กี่ปีมานี้ และมีแนวโน้มว่าจะอยู่บนผืนแผ่นดินนี้ตลอดไป

จอน อึ๊งภากรณ์ พี่ชายคนโตเคยพูดไว้เต็มปากว่า เขาเป็นคนไทยแม้ว่าจะเกิดที่ประเทศอังกฤษ แต่เขาได้มาเหยียบแผ่นดินพ่อตั้งแต่อายุเพียงขวบเดียว หลังจากนั้นติดตามพ่อและแม่ไป ๆ มา ๆ ระหว่าง 2 ประเทศนี้

"ผมไม่ชอบอยู่เมืองนอกอยู่แล้ว ไม่เคยมีความสุขตอนอยู่ประเทศอังกฤษเลย เพราะอะไรบอกไม่ถูกนะ ผมชอบเมืองไทย มีเพื่อนอยู่เมืองไทยไม่ค่อยมีเพื่อนชาวอังกฤษ มีความรู้สึกตั้งแต่เด็กว่าเป็นคนไทย ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นคนอังกฤษทั้งที่จริงมี 2 สัญชาติ ผมเกิดที่ประเทศอังกฤษก็มีสิทธิใน

สัญชาติอังกฤษ”

เมื่อผมเรียนจบปริญญาตรี สาขาวิศวะฯ จากเมืองแม่ จอนได้เดินทางสู่กรุงเทพฯ สอนวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ระหว่างนั้นได้ร่วมกับนิสิตทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม และสนใจปัญหาความยากจนในชนบท เขาเข้าร่วมในนาม มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ช่วงชีวิตที่เขาบอกว่าเป็นผลพวงมาจากคุณพ่อคุณแม่ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งมาจากเหตุการณ์หลัง 14 ตุลาคม 2516

จอนสวมบทบาทครู จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เขาได้ลาออกจากราชการไปอยู่ประเทศอังกฤษระยะหนึ่ง ขณะนั้นได้ร่วมกับคุณพ่อ และสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ทำงานให้กับมูลนิธิมิตรไทย ซึ่งเป็นเสมือนเวทีประชาธิปไตยในการแสดงความคิดเห็นและความเคลื่อนไหว ระหว่างที่ข้อมูลข่าวสารในประเทศไทยถูกบิดเบือนอย่างหนัก

จอนอยู่กับพ่อแม่ที่นั่น ได้ดูแลคุณพ่อที่ป่วยด้วยเส้นโลหิตในสมองแตกอยู่ช่วงหนึ่ง จนถึงปี 2524 จึงขอกลับมาอยู่เมืองไทย

“คุณพ่อคุณแม่เข้าใจว่าผมอยากจะกลับเมืองไทย ครอบครัวผมก็อยู่เมืองไทย ก็เลยยังไง ๆ ผมก็กลับมาทำงานที่นี่”

ด้วยความที่สนใจปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาโรคเอดส์ ที่กำลังแพร่ระบาดอย่างหนัก จอนได้ใช้เวลาศึกษาและช่วยเหลือผู้ติดเชื้อจากหน่วยงานต่าง ๆ จนได้ตั้งโครงการเข้าถึงเอดส์ หรือแอคเซสส (ACCESS) ในปี 2534 และขยับฐานะมาเป็นมูลนิธิเมื่อต้นปีนี้ โดยมีจอนเป็นผู้อำนวยการมูลนิธิฯ

สำหรับการจากไปของพ่ออย่างไม่คาดฝัน เพราะจอนเพิ่งไปเยี่ยมบ้านที่อังกฤษเมื่อเดือนที่แล้วนี่เอง และยังพาพ่อแม่ไปเที่ยวทะเลด้วยกัน ขณะนั้นสุขภาพของพ่อก็ยังดีอยู่ในช่วงที่ปิดข่าวหลังจากพ่อจากไป จอนเล่าว่าเป็นความตั้งใจของคุณแม่ที่อยากจะทำพิธีเงียบ ๆ ในครอบครัว

หากย้อนรำลึกความหลัง สิ่งที่ผู้เป็นพ่อได้อุทิศเพื่อประเทศชาติมากมาย แต่จอนไม่ได้มองพ่อว่าเป็นฮีโร่เหมือนคนทั่วไป

"คือไม่เคยมองพ่อเป็นอะไรนอกจากเป็นพ่อคือ ทราบว่าคุณพ่อทำอะไรบ้างที่ไม่ทราบก็เยอะ เพียงแต่ว่าในฐานะเราเป็นลูก ไม่เคยมองพ่อเป็นอะไรนอกจากพ่อเรา เพียงแต่ว่าก็รู้ก็นับถือคุณพ่อในสิ่งที่คุณพ่อทำซึ่งเป็นสิ่งที่ดีเพื่อสังคมส่วนใหญ่" พร้อมกับเล่าถึงช่วงชีวิตวัยเด็ก

"เวลาอยู่รอบโต๊ะกินข้าว คุณแม่พยายามให้พ่อเล่าให้พวกเราฟังว่าคุณพ่อทำอะไรบ้าง หรือเจอปัญหาอะไร หรือปัญหาเกี่ยวกับประชาธิปไตย ปัญหาเกี่ยวกับการเมืองต่าง ๆ ตอนนี้จอมพล ถนอมไปทำอะไร รัฐประหารมันเป็นอย่างไร อะไรอย่างนั้น"

ลูก ๆ จะสนใจเรื่องการเมือง อยากรู้ว่า เกิดอะไรขึ้นในบ้านเมือง โดยเฉพาะช่วงที่แม่กลับประเทศอังกฤษ

"เหตุการณ์ที่ตึงเครียดก่อน 6 ตุลา ตอนนั้นคุณพ่อจะอยู่กับน้องผม คือ ไมตรีที่ซอยอารีย์ ผมจะไปบ่อย ก็อยากคุยกับคุณพ่อว่าสถานการณ์เป็นอย่างไร แต่จริง ๆ ก็ไม่ได้รู้มากมายนัก หลายเรื่องที่คุณพ่อทำที่ธรรมศาสตร์ ผมก็ไม่ทราบมากมาย"

มีครั้งหนึ่งที่จอนเห็นว่าพ่อมีความเครียดอย่างมาก คือช่วงก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ เพราะพ่อเห็นความปลอดภัยของทุกคนในธรรมศาสตร์ จอนบอกว่า ช่วงนั้นคุณพ่อทั้งเครียดและทั้งดื่ม...."

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อลูก เป็นไปด้วยดี แม้พ่อจะไม่ค่อยพูด เรื่องในบ้านยกให้แม่ดูแลพร้อมกับการเลี้ยงลูก

"คุณแม่จะเป็นคนตัดสินเรื่องวิธีการเลี้ยงดู คุณแม่จะมีบทบาทค่อนข้างมาก เพียงแต่ว่าบางทีคุณพ่อก็ต้องทำงานหนัก แต่คุณพ่อจะกลับมาทันทานข้าว จะอยู่บ้าน จะทำงานที่บ้าน คุณพ่ออาจจะไม่พูดมาก แต่คุณแม่จะเป็นคนเตือนว่า ให้พ่อเล่าอะไรให้ฟัง

สมัยเด็ก ๆ คุณพ่อจะอารมณ์เย็นกว่าคุณแม่ อย่างผมจะทะเลาะกับคุณแม่บ่อย แต่ถ้าผมเถียงคุณแม่มาก พ่อจะโกรธขึ้นมา ใช้เวลานานกว่าจะโกรธ ผมจะวิ่งหนี นี่สมัยเด็กนะ ทั้งคุณพ่อคุณแม่ไม่ได้ตี แต่จำได้สมัยที่เถียงคุณแม่มาก ๆ พ่อก็ลุกขึ้นทำท่าจะตีผม" จอนเล่าถึงวัยเด็กอย่างแจ่มชัด

การเลือกที่จะอยู่ประเทศอังกฤษนั้น จอนเข้าใจว่าเป็นข้อตกลงระหว่างพ่อกับแม่ เพราะช่วงที่พ่อทำงาน แม่ก็มาอยู่กับพ่อที่เมืองไทย พอหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ่อไปอยู่อังกฤษ จากนั้นก็ป่วย แม่ต้องดูแลพ่อ

"ไม่ได้คิดว่าคุณพ่ออยู่ประเทศอังกฤษทุกข์นะครับ พ่อก็ใช้ชีวิตอย่างสงบและมีความสุข คุณพ่อมีโอกาสกลับมาเมืองไทยตั้งหลายครั้ง ได้รับการต้อนรับดีมาก ได้พบเพื่อนฝูงพบญาติ เพื่อนเสรีไทย และมักจะไปที่ธรรมศาสตร์ ไปพบอาจารย์ที่ธรรมศาสตร์ที่คุณพ่อรู้จักไปที่แบงก์ชาติ"

กรณีที่พ่อเคยถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ จอนบอกว่าไม่ได้ให้ความสำคัญหรือใส่ใจมาก และคิดว่าคุณพ่อก็คิดเช่นเดียวกับเขา คนที่ใกล้ชิดหรือแค่รู้จักจากการทำงานจะรู้ว่าพ่อเป็นนักประชาธิปไตยขนาดไหน

"มาถึงวันนี้ คนที่พยายามปลุกกระแสที่พยายามโจมตีคุณพ่อ พวกนั้นต่างหากที่ไม่ยั่งยืน ก็ไม่เห็นจะอยู่ยืนยาวสักคน"

(ที่มา – เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 8 ฉบับ 375 วันที่ 12-18 สิงหาคม 2542 หน้า 78-79)

3. ใจ อึ๊งภากรณ์ "คุณพ่อไม่ได้เป็นมาร์กซิสต์...แต่ลูกเป็น"

ใจ อึ๊งภากรณ์ ลูกชายคนสุดท้องของอาจารย์ป๋วย เป็นอีกคนที่กลับมาตั้งรกรากในเมืองไทยเมื่อไม่กี่ปีมานี้ ด้วยตำแหน่งอาจารย์ภาคปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสอนทั้งนิสิตปี 1 และวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองกับนักศึกษาปริญญาโท พร้อม ๆ กับสนใจปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาแรงงาน

ก่อนหน้านี้อาจารย์ใจ ผู้นิยมลัทธิมาร์กซิสต์ ผู้เคยเป็นสมาชิกพรรคสังคมนิยมในอังกฤษนานถึง 20 ปี ด้วยความคิดที่ว่า ควรจะมีสังคมที่เป็นประชาธิปไตยเต็มรูปแบบ มีความเท่าเทียมกันทางด้านเศรษฐกิจ กลับมาเมืองไทยเขาจึงเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนกลุ่มแรงงานที่ถูกกระทำโดยไร้ความชอบธรรม

"ลัทธิมาร์กซ์กับเมืองไทย ผมแน่ใจว่า ไปทางเดียวกันได้ ลัทธิมาร์กซ์ความจริงไม่ใช่ลัทธิตะวันตกหรือตะวันออก แต่ว่าเป็นลัทธิที่เกิดขึ้นหลังจากที่ระบบทุนนิยมเกิดขึ้นมาเป็นลัทธิจะว่าเป็นปฏิกิริยาของสิ่งที่ปรากฏของระบบทุนนิยมก็ได้

คือ ชาวมาร์กซิสต์จะมองว่าเป็นลัทธิของชนชั้นกรรมาชีพ และจอนมองว่า ระบบทุนนิยมจะทำให้ทั่วโลกเหมือน ๆ กันหมดคือ เราอาจจะพูดภาษาต่างกัน การกินอาหารแตกต่างกันบ้าง แต่โดยรวมแล้ววิธีการทำงาน สภาพของสังคมทั่วโลก ค่อนข้างจะคล้ายคลึงกันมากขึ้นทุกวันก็ผมคิดว่าเรื่องนี้คงไม่มีปัญหาในสังคมไทย"

แม้จะเป็นการทวนกระแสหลักของสังคม และมีทั้งคนเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย แต่อาจารย์ใจพร้อมที่จะใช้เวลาด้วยความอดทน เราจึงเห็นภาพอาจารย์ใจปรากฏตัวเพื่อให้กำลังใจม๊อบอยู่เสมอ ในนามของกลุ่มประชาธิปไตยแรงงาน ที่เขาและสมาชิกกว่า 20 คนช่วยกันตั้งขึ้นมาพร้อมกับออก

หนังสือพิมพ์รายเดือนกันอีกคราวละ 300 เล่ม โดยไม่ต้องอาศัยสปอนเซอร์จากใครทั้งสิ้น

จากการคลุกคลีกับม๊อบทั้งที่ประเทศอังกฤษและเมืองไทย ทำให้เขาได้เรียนรู้หลายอย่าง เห็นม๊อบที่หลากหลาย บางม๊อบก็เข้มแข็งสามัคคี มีการจัดการอย่างเป็นระบบและเรียบร้อย ขณะที่บางม๊อบอ่อนแอ

"อยู่ที่การลุกขึ้นมา ถ้าลุกขึ้นมาเผาโรงงานก็น่าเห็นใจ ถ้าเผาโรงงานก็ตกงานติดคุกด้วย มันไม่ได้เป็นการออกมาเคลื่อนไหวที่มีพลัง การเคลื่อนไหวที่มีพลังคือการพยายามควบคุมสถานการณ์ตัวเองตลอด ไม่ทำในทางที่ตกไปในทางเสียหาย หรือไม่ตกเป็นเครื่องมือของใคร นี่คือพลังจริง"

"อย่างม๊อบส่วนใหญ่จะถูกฝ่ายรัฐข่มขู่ตลอดเวลา คือฝ่ายรัฐไม่มีความเป็นกลางเลยคือ ฝ่ายตำรวจ ทางกฎหมายมีภาระหน้าที่รักษาความปลอดภัย แต่ว่าเขาเข้าไปไกล่เกลี่ยกับนายจ้าง พยายามบีบบังคับให้คนงานรับข้อเสนอของนายจ้างตลอด ผมเจอมาหลายต่อหลายครั้งแล้วฝ่าย นายอำเภอ ผู้ว่าฯ ก็เช่นเดียวกัน ที่เข้าข้างนายจ้างตลอดเวลา และก็พูดกับคนงานเหมือนว่าเป็นคนชั้นต่ำ มีบางคนรักษามารยาทได้ดี แต่ไม่ใช่ทุกคน เวลาผมพูดถึงการที่ม๊อบเป็นตัวของตัวเอง สามารถทำในสิ่งที่เขาคิดว่าถูก ทั้ง ๆ ที่ถูกฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐข่มขู่ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ไม่ว่าจะเป็นศาล เจ้าหน้าที่แรงงาน เจ้าหน้าที่จังหวัด อำเภอ"

ถามถึงแนวความคิด ที่อยากช่วยเหลือสังคม หรือผู้ด้อยโอกาส ได้รับการปลูกฝังจากผู้เป็นพ่อหรือเปล่า อาจารย์ใจถอนหายใจและตอบอย่างหนักแน่น

"ที่สำคัญ คือว่าในช่วงนี้หรือในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มักมีคนอ้างว่าเป็นลูกศิษย์อาจารย์ป๋วย เดินตามแนวเดียวกับอาจารย์ป๋วย ผมเลยไม่อยากจะอ้างความชอบธรรมของพ่อใด ๆ ทั้งสิ้น นี่คือจุดยืนผม นอกเหนือจากนั้นผมรู้ดีนะว่า แนวความคิดของผมไม่เหมือนคุณพ่อ คุณพ่อไม่ใช่มาร์กซิสต์

โดนกล่าวหาว่าเป็น แต่ลูกเป็น.....

คุณพ่อไม่เป็น ไม่เชื่อก็ถามอาจารย์อัมมาร์ สยามวาลาดูก็ได้ คุณพ่อเป็นอะไรนี่ คนอื่นควรจะไปอ่านข้อเขียนของแก ไม่ใช่มาร์กซิสต์แน่นอน ถ้าคุณพ่อยังพูดได้ ผมก็คงแลกเปลี่ยนกับคุณพ่อหลายประเด็น ในความเห็นที่ไม่ตรงกัน"

สิ่งที่อาจารย์ใจ เห็นพ่อมาตั้งแต่เด็ก ๆ คือ พ่อจะต่อต้านเผด็จการและสนับสนุนประชาธิปไตย ได้แสดงความกล้าหาญในการพูดต่อสิ่งที่คิดว่าถูก กล้าวิจารณ์ในสิ่งที่คิดว่าผิด

"ความกล้าอันนี้ ผมคิดว่าผมชื่นชมมาก ผมว่าเราในฐานะพลเมืองทุกคนน่าจะมีความกล้าที่จะทำตรงนี้ เสียดายที่หลาย ๆ คนไม่ค่อยกล้า ก็คิดว่าตรงนี้เป็นหน้าที่ของทุกคนแล้วคุณพ่อพยายามมีชีวิตแบบเรียบง่าย พยายามคิดถึงผลประโยชน์ของคนส่วนรวม ไม่ชอบความเหลื่อมล้ำทางสังคม นำเสนอการช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาส คือ มีข้อเขียนบางข้อเขียนที่พูดถึงการสร้างรัฐสวัสดิการอะไรแบบนั้น อาจไม่พูดโดยตรง แต่ข้อเขียนจากครรภ์มารดา ถึงเชิงตะกอนอันนี้จะพูดถึง"

"ผมเห็นด้วย และอาจได้รับอิทธิพลมาตรงนี้ แต่โดยรวมในความคิดของผมคุณพ่อผมไม่ต้องรับผิดชอบต่อความคิดผม เพราะผมไม่อยากอ้างพ่อผมด้วยความชอบธรรม เพราะความคิดอาจแตกต่างกันออกไป"

อาจารย์ใจได้ไปเยี่ยมคุณพ่อคุณแม่ครั้งล่าสุดเมื่อ 2 สัปดาห์ก่อน คุณพ่อยังมีสุขภาพดีอยู่ สำหรับการจัดงานศพที่อังกฤษอย่างเงียบ ๆ เป็นความประสงค์ของคุณพ่อคุณแม่ โดยเฉพาะคุณแม่ที่ดูแลพ่อหลังจากเส้นเลือดในสมองแตกมานานถึง 22 ปี จึงอยากให้เป็นเรื่องในครอบครัวก่อน

(ที่มา - เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 8 ฉบับ 375 วันที่ 12-18 สิงหาคม 2542 หน้า 78)

บทกลอนของอาจารย์ป๋วย

ไพบูลย์ แพงเงิน

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ นั้น นับได้ว่าเป็นผู้ที่มีอารมณ์กวีได้ท่านหนึ่ง เพราะ สังเกตจากผลงานของท่านมักจะเอ่ยอ้างถึงบทร้อยกรองของกวีรุ่นก่อน ๆ แทรกอยู่เสมอ ยิ่งไปกว่านั้นท่านก็ยังได้แต่งบทกลอนไว้หลายชิ้นด้วยกันตามวาระและโอกาสต่าง ๆ กัน ซึ่งในจำนวนบทกลอนที่ท่านได้แต่งขึ้นนั้นมีอยู่ไม่น้อยกว่า 2-3 ชิ้นที่ติดหูติดตาและติดใจของผู้อ่านเพราะเป็นบทกวีที่บอกกล่าวถึงความเป็นนักอุดมคติของท่าน แสดงออกถึงจิตวิญญาณความมุ่งมาดและตัวตนของท่านได้อย่างน่าทึ่ง แม้จะเป็นบทร้อยกรองที่ใช้ถ้อยคำง่าย ๆ แต่ก็มีความหมายอันล้ำลึกกินใจผู้อ่าน

ธัญญา ผลอนันต์ และสุวรรณ มูลทองสงค์ ได้ค้นคว้าและรวบรวมบทกลอนของอาจารณ์ป๋วย และพิมพ์เป็นเล่มไว้เมื่อปี พ.ศ. 2532 ซึ่งหนังสือ "กูชายชาญชาติเชื้อ ชาตรี-รวมบทกลอนของป๋วย อึ๊งภากรณ์" มีจำนวน 12 ชิ้น ได้แก่

1. ข้าวเหนียวมะม่วง (ประมาณ พ.ศ. 2467)
2. ปณิธาน....ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (พ.ศ. 2483)
3. สามสิบห้า เลื่องชื่อ... (พ.ศ. 2485)
4. นิราศแบร็ดฟอร์ด (ประมาณ 2485)
5. สำนักงบประมาณ (พ.ศ. 2506)
6. สุนทรพจน์ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปี 2507 ของสมาคมธนาคารไทย
7. สุนทรพจน์ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปี 2509 ฯ (แต่งเป็นกลอนและกาพย์)
8. สินของเรา เราออม ... (พ.ศ. 2510)

9. บันทึกขอนแก่นรำลึก (แต่งให้ ธปท. สาขาขอนแก่น - พ.ศ. 2511)

10. คำขวัญ "บัณฑิต ย่อมไม่แสดงอาการขึ้นลง" (พ.ศ. 2509)

11. คติของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ ม.ธ. (พ.ศ. 2510)

12. บทกวีภาษาอังกฤษ ชื่อว่า "อ็อกฟอร์ด แอนด์เคมบริดจ์ดินเนอร์ 1969"

หากจะเชื่อว่าท่านได้แต่งคำกลอน "ข้าวเหนียวมะม่วง" เมื่อปี 2467 ก็เท่ากับว่าอาจารย์ ป๋วย รู้จักแต่งบทกลอนตั้งแต่อายุได้เพียง 8 ปีเป็นต้นมา เนื้อความของคำกลอนดังกล่าวมีว่า

"กินอะไรก็ไม่เท่าข้าวเหนียวมะม่วง
หวานชุ่มทรวงดีไม่หยอกจะบอกให้
แม่ซื้อมาข้าลองดูสองใบ
เลยติดใจซื้อเขาทุกเช้าเย็น
ทุเรียนเบื่อเหลือแพงไม่แกล้งติ
กินแล้วชิช้ำเรอให้เกลอเหม็น
แพ้มะม่วงมากมายหลายเปอร์เซ็นต์
ไม่ว่าเล่นมะม่วงฮ้อหลายต่อเอย"

ต่อมาเมื่อมีอายุได้เพียง 24 ปี ท่านก็ได้แต่งคำโคลง 4 สุภาพไว้อีก 3 บท ตั้งชื่อว่า "ปณิธาน....ป๋วย อึ๊งภากรณ์" ซึ่งบรรยายถึงพระคุณของแม่ผู้ก่อเกิดกายาและชุบเลี้ยงให้การศึกษา แล้วก็ต่อท้ายด้วยการตั้ง "ปณิธาน" อันแน่วแน่ที่จะกระทำแต่คุณความดี มีความกล้าหาญ เพื่อฝากชื่อเอาไว้ในฐานที่ได้เกิดเป็นชายชาตรีกับเขาชาติหนึ่ง" ความว่า

คิดคุณอุ่นอกโอ้ แม่จ๋า
ก่อเกิดเกื้อกายา ชุบเลี้ยง
อำนวยสุขศึกษา ประเสริฐยิ่งเฮย

คุณท่านคณิตเพี้ยง โลกล้นคณนา ฯ
เกิดมาสองรอบแล้ว นักษัตร
ป๋วยเอ่ยจงตั้งมนัส แน่ไว้
ปุริสะยาวอัต - ถัสส์นิป - ปทาเฮย
วายเมเถว์ให้ ระลึกน้อมปณิธาน ฯ
กูชายชาญชาติเชื้อ ชาตรี
กูเกิดมาก็ที - หนึ่งเฮ้ย
กูคาดก่อนสิ้นชี - วาอาตม์
กูจักไว้ลายเว้ย โลกให้แลเห็นฯ

บทกลอนอีกบทหนึ่งที่แสดงถึงความกล้าหาญทางจิตวิญญาณ (ที่ใช้ถ้อยคำสุภาพอ่อนโยน แต่แฝงไว้ด้วยความมุ่งมั่น กล้าหาญ) ก็คือ บทกลอนที่เป็น "สุนทรพจน์" ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปีของสมาคมธนาคารไทย ประจำปี 2507 ซึ่งเป็นช่วงที่นายกรัฐมนตรี (จอมพล ถนอม กิตติขจร) ได้ตั้งคำขวัญ "จงทำดี จงทำดี และจงทำดี" ให้ประชาชนถือปฏิบัติ

คำสุนทรพจน์ดังกล่าวได้กล่าวที่โรงแรมเอราวัณ ราชประสงค์ กรุงเทพฯ เป็นคำกลอนที่ยาวถึง 4 หน้ากระดาษพิมพ์ เนื้อหาในบทต้น ๆ ก็เกริ่นว่า ได้รับตำแหน่ง "ผู้ว่าการฯ" มา 4 ปีแล้ว และทุก ๆ ปีก็ได้รับเชิญให้มาร่วมในงานตลอด ขอชมจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ได้ออกกฎหมายธนาคารขึ้นมาใช้บังคับ, ชมจอมพลถนอม ที่ได้มอบคำขวัญ "จงทำดี..." ให้แก่ประชาชน ในส่วนของธนาคารทั้งหลายนั้น การทำความดีมีได้หลายประการด้วยกัน เช่น ส่งเสริมลูกค้าที่ดี กีดกันและพยายามทวงถามหนี้สินจากลูกค้าที่ไม่ดี อย่าปล่อยปละละเลย หากมีธนาคารบางแห่งทำไม่ดีก็อย่าไปเอาอย่าง เช่น แย่งเงินฝาก ให้อัตราดอกเบี้ยเกินมาตรฐาน ไม่รักษากติกาสินเชื่อที่ได้มาระยะสั้น อย่าปล่อยกู้ระยะยาว และสอบข้อมูลฐานะของลูกค้าให้รอบคอบ เพราะเงินฝากนั้น เราได้มาจากผู้ฝากเงิน และประโยชน์ของ ผู้ถือ

หุ้นก็ต้องดูแลรักษาด้วย ต้องช่วยรัฐบาลพัฒนาวงการธนาคารให้เกิด เสถียรภาพทางการเงิน ให้ดีที่สุดและช่วยในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น ชลประทาน การเกษตร และอุตสาหกรรม เป็นต้น โดย ธปท. สัญญาว่าจะให้ความสำคัญในด้านการค้ามหาชน, การรักษาค่าของเงินบาท ทั้งหมดต้องอาศัยความร่วมมือจาก "นายธนาคาร" ในด้านความซื่อสัตย์สุจริต เช่น ไม่เรียกเงินค่าปากถุง (ผู้ประกอบการจะได้มีต้นทุนการผลิตต่ำ และสินค้าส่งออกจะได้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้) ...ไม่ทราบว่า ปัจจุบันมีนายธนาคารคนใดถือปฏิบัติหรือไม่

ท้ายที่สุดของคำกลอน ท่านได้ปิดท้ายว่า "ยังจนใจไม่รู้อยู่ข้อหนึ่ง (มุ่งจะฝากถามไปยังนายกรัฐมนตรี-จอมพล ถนอม) ก็คือ ที่ว่า "การค้า" นั้นจะให้หมายรวมถึงกิจการธนาคารด้วยหรือไม่ เพราะนายกฯ เคยปรามไว้ว่าพวกผู้ใหญ่ในราชการ เช่น รัฐมนตรีไม่ควรจะไปยุ่งเกี่ยวหรือเป็นกรรมการในกิจการค้า (สมัยนั้นบรรดารัฐมนตรีและทหารใหญ่ ๆ มักจะรับเป็นกรรมการในธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ กันเป็นทิวแถว) ซึ่งคำถามดังกล่าวก็เท่ากับถามว่า "การรับเป็นกรรมการในธนาคารพาณิชย์ นั้น จะถือว่ายุ่งเกี่ยวกับกิจการทางการค้าหรือไม่ "นั่นเองนับเป็นคำถามที่ "กระตุกหนวดเสือ" ทำให้บรรดาผู้ได้รับผลประโยชน์ในธนาคารต่างพากันกระดากกระเดื่อง เพราะสื่อมวลชนต่างพากันรายงานข่าวและเผยแพร่คำสุนทรพจน์ขนานใหญ่เพราะถูกอกถูกใจ และผลต่อมา ก็คือ จอมพล ถนอม ได้ขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการธนาคารพาณิชย์ 2 แห่ง (ยกเว้นธนาคารทหารไทย จำกัด) และยังได้มีหนังสือเวียนเรียกร้องให้รัฐมนตรีร่วมคณะได้ยึดถือปฏิบัติตามอีกด้วย

อาจารย์ป๋วย ได้ปิดท้ายคำกลอนของท่านด้วยความที่ว่า "ที่เขียนบทกลอนมาในครั้งนี้ หากจะกระทบกระเทือนใจใครบ้าง ก็ขอได้โปรดให้อภัยด้วยเถิด เพราะมุ่งที่จะให้ทุกคนได้ถือปฏิบัติตามคำขวัญของนายกรัฐมนตรี" จงทำดีนั่นเอง เนื้อความตอนหนึ่งมีว่า

วิสัชนาวาจาขวัญท่านนายกฯ
หวังไม่ตกบกพร่องต้องแสลง
ขยายความตามชอบระบอบแบงก์
แม้นคำแรงคงไม่ร้ายระคายเคือง
ยังจนใจไม่รู้อยู่หนึ่งข้อ
จอมพล ถ. ท่านแถลงแจ้งเป็นเรื่อง
ท่านปรารมภ์ผมก็เห็นเด่นประเทือง
ว่าใครเพื่องเป็นผู้ใหญ่ในราชการ
ตัวอย่างเช่น เป็นรัฐมนตรี
ไม่ควรมีการค้ามาสมาน
อย่าข้องเกี่ยวเที่ยวรับทำเป็นกรรมการ
สมาจารข้อนี้ดีจริงเจียว
ผมสงสัยไม่แจ้งจิตกิจการค้า
หมายความว่า กิจใดบ้างยังเฉลียว
กิจธนาคารท่านผู้ใหญ่จะไม่เกี่ยว
หรือจะเหนี่ยวรั้งไว้ไม่นับค้า
จบสุนทรกลอนสุภาพเพียงคาบนี้
เหลือแต่โคลงแทนสัพพีและยะถา
แม้นเป็นเรื่องเคืองขัดอัธยา
โปรดเมตตาด้วยประสงค์ "จงทำดี"

ท่านจบด้วยคำโคลง 4 สุภาพอีก 3 บท กล่าวขอบคุณเจ้าภาพ (สมาคมธนาคารไทย) ขอให้สุขสวัสดี และร่วมกันตั้งปณิธานทำความดีด้วยจิตที่แจ่มใสต่อไป

บทกวีบทสุดท้ายที่จะนำมาบันทึกไว้ คือ บทที่ว่า "บัณฑิต ย่อมไม่

แสดงอาการขึ้นลง" (น อุจฺ จาวจฺ ทสฺสยนฺติ ปณฺฑิตา) ที่ว่า "วิสัยบัณฑิตผู้ทรงธรรม์ ไปเปลี่ยนไปแปรผัน ไปค้อม ไปขึ้นไปลงหัน กลับกลอก กายจิตวาทะพร้อม เพรียบด้วยสัตยา" ...ยอดเยี่ยมเหลือเกิน

"ป้ามาร์กาเรต" ...ภริยาผู้เด็ดเดี่ยวของอาจารย์ป๋วย

ความเป็นคนดี คนเก่ง และคนกล้าของอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ นั้น มีคนกล่าวขวัญและเขียนถึงกันมากแล้ว เพราะตลอดชีวิตการงานและส่วนตัวของท่าน ท่านได้ประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างให้ญาติมิตร ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ลูกศิษย์ และคนทั่วไปได้เห็นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการที่อาจารย์ป๋วย สามารถยึดถือเอาแนวทางการครองชีวิตแบบสันโดษตามแนวแห่ง "สันตุฏฐีธรรม" ได้อย่างมั่นคงนั้น ย่อมมองข้ามปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งคือการมีภริยาดีไปไม่ได้ การที่ภริยาของท่าน "นางมาร์กาเรต อึ๊งภากรณ์." เป็นคนดี มีความสันโดษไม่เป็นคนที่มีนิสัยละโมบมักได้ อีกทั้งมีความรักในความเป็นส่วนตัวของครอบครัวและมุ่งมั่นที่จะเลี้ยงดูบุตรทุกคนให้เป็นคนดีและมีวินัย ซึ่งต่างกับภริยาของคนใหญ่คนโตและนักการเมืองไทยหลาย ๆ คน

ผู้เขียนเองแม้จะเคยเป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของอาจารย์ป๋วย (เป็นเสมียนพนักงานอยู่ในสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง) อยู่หลายปี แต่ก็ไม่เคยได้รู้จักหรือเห็นตัวจริงของภริยาของท่านแม้แต่ครั้งเดียว เพราะท่านอาจารย์ฯ ไม่เคยพาแม่บ้านของท่านมาที่สำนักงานฯ หรือมาร่วมในงานต่าง ๆ ที่ทางสำนักงานฯ จัดขึ้นแม้แต่ในงานเลี้ยงสังสรรค์ประจำปีในช่วงเทศกาลปีใหม่ที่อาจารย์ป๋วย เป็นเจ้าภาพและมาร่วมสังสรรค์ และรับประทานอาหารกับเจ้าหน้าที่อย่างเป็นกันเองเป็นประจำก็ตาม แต่อย่างไรก็ตาม พวกเราก็มีความรู้สึกกันอยู่เสมอว่า "ป้าแหม่ม" หรือ "ป้ามาร์กาเรต" ภริยาของอาจารย์ป๋วย เป็นคนดี เป็นผู้หญิงที่มีความเข็มแข็งทางด้านจิตวิญญาณ

อย่างยิ่ง และเป็นเพื่อนคู่ทุกข์คู่ยากที่ดีอย่างยิ่งของอาจารย์ฯ

เพื่อให้เรื่องราวของ "ผู้หญิงดี" และ "เมียดี" ของอาจารย์ป๋วย ได้เป็นที่ทราบอย่างกว้างขวางมากขึ้น และเป็นเสมือนตัวอย่างที่ดีสำหรับผู้หญิงไทยในอนาคต ผมจึงขอนำเอาข้อมูลบางส่วนที่มีผู้กล่าวถึง "ป้ามาร์กาเรต" (ผมขออนุญาตเรียก "ป้า" เพราะหาคำสรรพนามอื่นที่เหมาะสมกว่าไม่ได้) มารวบรวมและบันทึกไว้ ณ โอกาสนี้

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้สมรสกับ "นางสาวมาร์กาเรต สมิธ" นักศึกษาขั้นปริญญาตรีสาขาสังคมวิทยา ที่ลอนดอนสกูลออฟอิโคโนมิคส์ สมัยเดียวกับท่านในปี พ.ศ. 2489 ซึ่งเป็นห้วงเวลาระหว่างที่อาจารย์ป๋วยกำลังจัดทำวิทยานิพนธ์ สำหรับปริญญาดุษฎีบัณฑิต โดยแต่งงานกันที่ประเทศอังกฤษ มีบุตรด้วยกัน 3 คน คือ จอน (Jon) บุตรคนโตซึ่งเกิดในกรุงลอนดอน เมื่อเดือนกันยายน 2490 ส่วนบุตรอีก 2 คน เกิดในกรุงเทพฯ ได้แก่ ไมตรี หรือ ปีเตอร์ (Peter) เกิดเดือนมีนาคม 2493 และใจ หรือ Jites เกิดเดือนตุลาคม 2496

อาจารย์ป๋วย เคยเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของท่าน กล่าวถึงบิดา มารดา และเครือญาติ (รวมทั้งภริยาและบุตร) ไว้บ้างเล็กน้อยในบทความบางชิ้น เช่น ในเรื่อง "เหลียวหลัง แลหน้า" ก็มีกล่าวถึงภริยาไว้พอให้คนอ่านได้มองเห็นภาพภายในครอบครัวของท่านได้ดีพอสมควร ดังข้อความตอนหนึ่งที่ว่า

"ในเรื่องส่วนตัวนั้น เมื่อหนุ่ม ๆ คิดว่าได้วางแผนไว้เรียบร้อยพอสมควร การมีภริยานั้นเป็นการเสี่ยงโชค ยิ่งมีเมียต่างชาติยิ่งต้องระวังมาก เพราะความยากลำบากในการครองเรือนปรกติก็มีมากอยู่แล้ว ยิ่งผัวเมียต่างชาติ ต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม ก็ยิ่งยากมากมายหลายเท่า อาศัยความรักซึ่งกันและกัน ความดีต่อกัน ความเอาใจใส่ทนุถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน ความรอบคอบที่จะไม่นำเรื่องวัฒนธรรมของครอบครัวซึ่งต่างกันมาเป็นอุปสรรคของชีวิต

เหล่านี้กับอาศัยความดี ความซื่อสัตย์ ความมัธยัสถ์ ความที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จึงกล่าวได้ว่าชีวิตครอบครัวมีความสุขมากพอใช้

ความอบอุ่นในครอบครัว มีอานิสงส์มาถึงลูก เพราะทำให้ลูกเมื่อได้รับความอบอุ่นก็มีปัญหาน้อย แม้ว่าจะเป็นลูกครึ่งชาติอย่างที่ปากตลาดเขาเรียกกัน ลูกของเราทั้ง 3 คนคุณพระช่วยให้ไม่ประพฤติสำมะเลเทเมาอย่างลูกคนอื่นเขาประสบกัน ต่างก็มีสติปัญญาได้เรียนจบขั้นปริญญาของมหาวิทยาลัยในอังกฤษทั้งนั้น และที่สำคัญกว่านั้น ก็คือ ไม่มีใครเสพยาเสพย์ติดให้โทษไม่มัวเมาในกามคุณ ไม่หลงใหลในอบายมุขนานาประการ เป็นผู้ที่เชื่อในอหิงสา ความไม่ประทุษร้ายต่อใคร ๆ รักความสัตย์สุจริต รักสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตย และเลื่อมใสในการบำเพ็ญประโยชน์แก่สาธารณชน คุณสมบัติของลูกนี้ ทั้งในการศึกษา ความประพฤติ และนิสัยสันดานเขาได้มาจากแม่ของเขาเป็นส่วนใหญ่ เพราะเมียผมยอมเสียสละอยู่กับลูก ๆ ทั้ง ๆ ที่มีความรู้สอบได้ปริญญาตรีเกียรตินิยมทางสังคมวิทยา ทำอาหารเอง ซักผ้าเอง ทำงานบ้านเอง สอนหนังสือให้ลูกบ้างในเวลาเตรียมตัวไปเรียนต่างประเทศ ต่อเมื่อลูก ๆ โตกันแล้ว จึงได้ออกนอกบ้านไปทำงานสังคมสงเคราะห์ทั้งในประเทศไทยเป็นเวลาหลายปี และในประเทศอังกฤษ

บัดนี้ ภาระเรื่องลูกก็ใกล้จะหมดไปแล้ว 2 คนแรกมีสัมมาชีวะและมีเหย้าเรือนเรียบร้อยแล้ว ลูกคนเล็กก็จะสำเร็จชั้นปริญญาตรีในไม่กี่เดือนข้างหน้า เรา 2 คนมีอายุมากเข้าทุกที จะทำงานรับใช้สังคมต่อไปได้อีกนานเท่าใดก็ไม่ทราบ แต่เมื่อหมดภาระก็จะได้พักผ่อนเสียที เลือกทำแต่สิ่งที่เป็นเรื่องเพลิดเพลินและสนใจบ้าง"

(บันทึกเรื่อง "เหลียวหลัง แลหน้า" เขียนขึ้นในวาระที่อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มีอายุครบ 60 ปี เมื่อ 9 มีนาคม 2519)

และอาจารย์ป๋วย ยังได้เขียนไว้อีกตอนหนึ่งในบทความ เรื่อง "ผู้หญิง

ในชีวิตของผม-แม่" โดยเล่าทั้งเรื่อง "แม่" และ "เมีย" มีความว่า

"...แม่พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ใครตำหนินินทาได้ และไม่ให้ใครดูถูก แต่ถ้าใครเอาความเท็จมานินทา แม่ก็ไม่สนใจ บอกว่าอย่าไปเอาใจใส่กับคนพาล เช่น เมื่อผมถูกด่าว่าเป็นฮวนเกี๊ยหรือล้อว่าเป็นไอ้เจ็ก ท่านก็บอกว่าเขาไม่รู้จะติเราว่าอย่างไรแล้ว จึงหยิบเอาเรื่องส่วนตัวมาว่ากัน ฉะนั้น เมื่อผมอายุมากแล้วกำลังถกกันถึงเรื่องสำคัญ ๆ เกี่ยวกับเสรีภาพของบ้านเมือง ใครมาตอดเรื่องส่วนตัว เช่น ยั่วผมว่ากินขนมปัง นอนกับฝรั่ง ก็นึกขึ้นได้ว่าเพราะเขาจนต่อเหตุผลของเราแล้วจึงแว้งไปพูดเรื่องส่วนตัว หรือมีคนหาว่าขี้ขลาด ดีแต่อบอุ่นอยู่เมืองนอก ทิ้งเพื่อนฝูงไว้ให้เผชิญอันตราย ผมก็ได้คิดว่า คนอย่างนี้ก็มีด้วย จนแก่ถ้อยคำแล้วก็เสกสรรปั้นเรื่องไม่นึกถึงเรื่องจริง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อ 28 ปีที่แล้วมา นึกเสียว่ามดกัด" และอีกตอนหนึ่งว่า "สำหรับเรื่องของผู้หญิงอื่น ผมคิดว่าคงเขียนยากกว่าเขียนเรื่องแม่ มีเหตุผลหลายประการ ข้อสำคัญก็คือไม่แน่ใจว่าเจ้าตัวเขาจะยอมให้เขียนในบางกรณีอาจจะต้องรอให้เจ้าตัวตายไปเสียก่อน แต่ก็หนักใจอยู่ว่าถ้าผมตายไปเสียก่อนแล้วจะเขียนได้อย่างไร

ยกตัวอย่างเช่น ถ้าจะเขียนเรื่องเมียผม ก็คงจะเห็นได้ชัดว่ายากเพียงใดในโลกนี้แม่ม่ายมีมากกว่าพ่อม่ายมากต่อมากนัก

จะชิงเขียนเรื่องเมียผมไว้ในที่นี้สักเล็กน้อย เพราะมาฉุกคิดได้ว่าส่วนใหญ่พวกเราชาวธนาคารชาติไม่ใครรู้จักเมียผม บางคนไม่เคยเห็นด้วยซ้ำไป ซึ่งก็นับว่าเป็นบุญเพราะในสำนักงานไหนถ้าพนักงานรู้จักเมียของหัวหน้าสำนักงานจนถึงขนาดแล้ว มักจะมีเรื่องยุ่งพิลึก

เมื่อผมเป็นผู้ว่าการธนาคารนี้ เมียผมมีความเดือดร้อนมากอยู่ข้อหนึ่ง คือ มีคนแปลกหน้าไปหาที่บ้านแล้วเอาของขวัญของกำนัลไปให้เสมอ ถ้าผมอยู่บ้านละก็สะดวกหน่อย เพราะผมปฏิเสธเองได้ นอกจากจะเป็นคนรู้จักกันสนิทเป็นเพื่อนกันและของขวัญก็เล็กน้อย ก็รีบเอาไว้เพราะ

ไม่ใช่ของกำนัลสินบน เราปฏิบัติกันอย่างนี้ตลอดมา

วันปีใหม่ปีหนึ่ง เผอิญผมไม่อยู่บ้าน มีพนักงานธนาคารเราคนหนึ่ง (ซึ่งเดี๋ยวนี้ลาออกไปแล้ว) นำเอากระเช้าผลไม้ไปให้ที่บ้าน พนักงานคนนี้เมื่อปีก่อนได้นำเอากระเช้าผลไม้ไปให้ทีหนึ่งแล้ว ผมก็บอกว่าอย่าเอามาอีกเลย ขอบคุณมาก เขาก็บอกว่า เขานำมาด้วยความนับถือจริง ๆ ในโลกนี้เขานับถืออยู่ 2 คน ผมเป็นคนหนึ่งในสองนั้น ผมก็ขอบใจแล้วบอกว่านับถือไว้ในใจก็ได้ปีหน้าอย่านำมาอีกเลย มาถึงปีที่จะเกิดเหตุเมียผมรับหน้าก็ปฏิบัติอย่างเคย คือ ขอให้เอาของขวัญนั้นกลับไปเสีย พูดเป็นภาษาฝรั่ง พนักงานคนนั้นก็เซ้าซี้อยู่นั่นแหละ เมียผมนึกว่าไม่เข้าใจภาษาอังกฤษจึงใช้ภาษาไทยแทน แต่ภาษาไทยของเมียผมใคร ๆ ก็รู้ว่าจำกัดมาก คือพูดได้ว่า "ไปซิไปซิ" พนักงานคนนั้นก็โกรธหาว่าขับไล่ แล้วเลยผูกใจเจ็บพยาบาทตั้งแต่นั้นมาจนถึงทุกวันนี้ มีโอกาสที่ใด ก็พยายามเอาความเท็จมาผสมกับความจริงเล่นงานผมทุกที เช่น กล่าวหาว่าผมทำงานด้านอื่นเสีย จนไม่ทำหน้าที่ผู้ว่าการธนาคารชาติ ราวกับว่าตนนั้นรู้จักหน้าที่ผู้ว่าการธนาคารชาติเคยทำมาเป็นอย่างดี และเมื่อจะเล่นงานด่าผมก็แว้งเลยไปด่าถึงเมียเสมอ ประหลาดมากที่เป็นนักมวยชกใต้เข็มขัด

ข้อที่อยากขอให้ช่วยกันคิดก็คือ เมียผมทำผิดหรือทำถูก ถ้าอยากอ่านเรื่องผู้หญิงในชีวิตของผมอีก ก็ควรเขียนบอกบรรณาธิการมา และโปรดอ้างเหตุผลให้ทราบด้วยว่า ทำไมถึงอยากอ่านอีก และกลับกัน ถ้าไม่อยากอ่านอีกก็ช่วยเตือนกันด้วย

(บทความเรื่อง "ผู้หญิงในชีวิตของผม-แม่" ตีพิมพ์ครั้งแรกใน ธ.ป.ท. ปริทรรศน์ 2515)

จากถ้อยคำของอาจารย์ป๋วย ที่เล่าเรื่องภริยาของท่านให้เราฟัง (อ่าน) นั้น พอจะมองเห็นภาพของ "ป้ามาร์กาเรต" พอเลา ๆ ได้ว่า เป็นคนที่ไม่ชอบรับของฝากของกำนัลไม่มักได้ ซึ่งหากจะนำเอาแนวคิดของวัฒนธรรมแบบไทย ๆ ไปจับก็อาจจะดูว่าเป็นเรื่องที่แปลกทั้ง ๆ ที่เป็นวิธีปฏิบัติที่ไม่ประสงค์จะให้เป็นภาระหรือเป็นการรบกวนบุคคลอื่นโดยไม่จำเป็น และเป็นแนวทางที่ถูกต้องอย่างยิ่งหากประเทศไทยจะขจัดปัญหาโรคคอรัปชันให้สำเร็จและเกิดผลอย่างจริงจัง แทนที่จะปล่อยให้มีการรับเพชรเป็นของขวัญอย่างหน้าตาเฉยเช่นที่นักการเมืองบางคนทำอยู่เช่นทุกวันนี้

นอกจากนี้อาจารย์ป๋วย ยังได้เขียนถึงภริยาของท่านในหนังสือศาสนธรรมกับการพัฒนา ชื่อเรื่องว่า "อาจารย์ป๋วยพูด" ท่านได้ตอบคำถามท่านว่า อะไรเป็นแรงดลใจให้อาจารย์มีความศรัทธาในประชาธรรมโดยสันติวิธี คำตอบที่ท่านให้แก่คนถาม ท่านบอกว่าท่านซาบซึ้งในรสพระธรรมของพระพุทธศาสนาเพราะอ่านหนังสือเทศน์มาก และอีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะเมื่อไปเรียนหนังสือที่ประเทศอังกฤษ ก็ชอบคำสอนของศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนท์ ที่เรียกว่า "เควกเกอร์" และประการสุดท้ายเป็นเพราะบังเอิญท่านไปได้ภริยาเป็น "พวกรักความสงบ" (Pacificism) ซึ่งรักในทางสันติวิธี ภริยาของท่านเคยถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารที่อังกฤษ แต่ภริยาของท่านก็ไม่ยอมเข้าเป็นทหาร จนต้องขึ้นศาลในประเทศอังกฤษ หากแก้ตัวไม่ดีก็จะต้องเข้าคุก แต่หากแก้ตัวดีมีเหตุผลสมควร ก็จะถูกตัดสินให้ไปทำงานอย่างอื่นแทน เช่น ทำงานในโรงพยาบาล หรือเป็นหน่วยเสนารักษ์ เป็นต้น ซึ่งภริยาของท่านยอมไปทำงานด้านสังคมสงเคราะห์ที่เรียกว่า "แฟมิลี่เซอร์วิสยูนิต"

เหตุผลที่ศาลของอังกฤษยอมรับ ก็คือ หากผู้ถูกกล่าวหาอ้างเหตุผลทางความคิดที่เรียกว่า "เสรีภาพทางมโนธรรม" (Conscientious Objector) เช่น การสอนลูกไม่ให้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเพราะเป็นบาป แต่กลับยินยอมที่จะ

ให้ลูกไปเป็นทหารเพื่อถือปืนเพื่อที่จะฆ่ามนุษย์ นั้น เป็นเรื่องที่ผิด แม้จะรักชาติก็ตาม ด้วยเหตุนี้ศาลของประเทศที่เจริญแล้วจึงยอมรับฟังเหตุผลของเสรีภาพทางมโนธรรม (Freedom of Conscience) ข้อความตอนหนึ่งที่ท่านกล่าวถึงครอบครัวของท่าน มีว่า

"...จึงพูดได้ว่าครอบครัวของเรามีตัวผม เมียผม และลูกชายของผมอีก 3 คน เราไม่ต้องการอย่างอื่นนอกจากสันติวิธี นี่พูดถึงส่วนตัว ตัวอย่างที่เราประทับใจ คือ มหาตมคานธีพระพุทธเจ้า หรือแม้แต่พระเยซู ท่านเหล่านี้ไม่ใช้ความรุนแรงที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นที่ประทับใจ อีกข้อหนึ่งก็คือ ไม่ว่าเราจะมีการกบฏ มีการปฏิวัติในฝรั่งเศสที่เป็นแม่บทในเรื่องเสรีภาพเสมอภาค และภราดรภาพ ตอนปฏิวัติฝรั่งเศสก็ฆ่าคนลงเสียมาก ผลสุดท้ายก็ไม่ได้ประชาธิปไตยไม่ได้ประชาธรรมก็เกิดวุ่นวายกันขึ้น...."

ส่วนนี้ก็แสดงให้เห็นว่า ป้ามาร์กาเรต นั้น ท่านเป็นคนที่ยึดถือเอาแนวทางของพวกที่รักความสงบเป็นสำคัญ และไม่หวั่นเกรงแม้จะต้องได้รับโทษในทางกฎหมายในภายหลังซึ่งจากข้อมูลเท่าที่อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้นำมาเล่าให้เราฟังนี้ก็พอจะมองเห็นได้อย่างชัดเจนแล้วว่า ป้ามาร์กาเรตนั้นเป็นสุภาพสตรีที่มีความเด็ดเดี่ยวและมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงเพียงใด แต่เพื่อให้ได้ภาพของท่านสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เราจะลองติดตามข้อเขียนของ ดร. ยงยุทธ ยุทธวงศ์ ซึ่งเป็นหลานลุงของอาจารย์ป๋วย (ดร. ยงยุทธ เป็นบุตรชายของพันเอก สรรค์ ยุทธวงศ์-น้องเขย, นางระเบียบ ยุทธวงศ์-น้องสาวของอาจารย์ป๋วย) ที่กล่าวถึงครอบครัวของลุงป๋วยไว้ ดังนี้

"บ้านลุงอยู่ในซอยอารีย์ พหลโยธิน สมัยก่อนถือว่าอยู่นอกเมือง เมื่อผ่านอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิไปบ้านเรือนบางตา และมักจะเป็นบ้านสวย ๆ หลังใหญ่ บ้านลุงเป็นเรือนไม้ชั้นเดียวหลังเล็ก ๆ แต่มีบริเวณกว้างขวางให้เราวิ่งเล่น มีสระอยู่หลังบ้าน ซึ่งต่อมาดัดแปลงเป็นสระว่ายน้ำ บ้านมีใต้ถุน

มีลมพัดเย็นสบาย บ้านลุงมีหนังสือและมีวิทยุเครื่องใหญ่ มีเครื่องเล่นแผ่นเสียงแต่ไม่มีโทรทัศน์ ผมมีโอกาสไปค้างบ้านลุงหลายครั้ง ครั้งละหลายวัน ไปอยู่กับป้าแหม่มมาร์กาเรต ไปเล่นกับลูก ๆ ของลุงและป้า คือ จอน ปีเตอร์ และใจ ผมจำได้ว่าจอนซนมากมีเรื่องแผลง ๆ เล่นอยู่เสมอ ปีเตอร์มีผมหยิกสีทอง น่ารัก และมักตามใจคนอื่นอยู่เรื่อย ส่วนใจน้องคนสุดท้องยังเล็กอยู่

ป้าทำงานบ้านด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ มีผู้ช่วยที่ทำงานแบบเช้ามาเย็นกลับอยู่คนหนึ่งป้าเป็นคนใจดีและมีความรักความยุติธรรมในสังคมเป็นอย่างยิ่ง จะพยายามดูแลผู้ซึ่งด้อยโอกาสในสังคมอยู่เสมอ ป้าทำสิ่งต่าง ๆ ที่เห็นว่าถูกต้อง ค้านสิ่งที่เห็นว่าไม่ถูกต้องอย่างหนักแน่นไม่หวั่นไหว โดยทำอย่างเงียบ ๆ ตามนิสัยของป้า การไปค้างบ้านลุงทำให้ผมเริ่มรู้จักวิถีชีวิตในครอบครัวลุง อันมีลักษณะแบบอังกฤษของป้าบ้าง ผมแปลกใจที่เวลานอนไม่ได้นอนบนผ้าปูที่นอน แต่ต้องสอดตัวเข้าไประหว่างผ้าปูที่ นอน 2 ผืน จอน ปีเตอร์ และใจทำเช่นนั้น แต่ป้าคงเห็นว่าผมไม่ชิน เลยจัดให้นอนแบบคนไทย ชีวิตแบบอังกฤษอีกอย่างที่ได้รู้จากป้า คือ อาหารเช้าที่มีไข่ดาวทอดไฟอ่อน ๆ จนไข่ขาวแข็ง ไม่ได้ฟูกรอบเหมือนไข่ดาวแบบไทย ๆ

เวลาที่ลุงกับป้าต้องไปงานกลางคืน มักขอให้แม่ไปอยู่กับเด็ก ๆ ที่บ้าน ซึ่งผมก็มักติดตามไปด้วยเสมอ นอกจากเล่นเกมหรือไพ่เด็ก ๆ แล้ว ช่วงนี้เป็นโอกาสของผมที่จะอ่านหนังสือของลุง เช่น อุโฆษสาร ซึ่งเป็นหนังสือของโรงเรียนอัสสัมชัญ ได้เล่นแผ่นเสียงลองเพลย์ เช่น "เวสต์ไซด์สตอรี" และเพลงคลาสสิก ซึ่งผมเพิ่งมีโอกาสจะรู้จักและชอบ และได้ดูรูปถ่ายและโปสการ์ดที่ลุงเก็บไว้ เป็นรูปขาวดำที่มาระบายสีกันเองที่หลัง เพราะสมัยนั้นยังไม่มีรูปสีเป็นที่ที่ลุงกับป้าเคยอยู่หรือไปเที่ยว เช่น เคมบริดจ์ ไบรตันทอร์คีย์ ผมฝันว่า วันหนึ่งคงจะได้ไปบ้าง

อีกหลายปีต่อมา เมื่อผมจบการศึกษาและเริ่มทำงานแล้ว เป็นช่วง

ที่ป้ามาร์กาเรตและลูก ๆ ไปอยู่ที่อังกฤษกันหมด แต่ลุงยังทำงานที่เมืองไทย ผมและแม่ได้ไปอยู่ที่บ้านลุงเป็นช่วงเวลานาน ผมได้รู้จักลุงเพิ่มขึ้นอีก ได้เห็นลุงในฐานะพ่อบ้านคอยดูแลบ้าน เช่น คอยปั๊มน้ำออกจากบ้านเมื่อฝนตกน้ำท่วม ได้คุยกับลุงในเรื่องต่าง ๆ ..."

(บทความ เรื่อง "ลุงป๋วยในชีวิตผม", นิตยสาร สารคดี ฉบับตุลาคม 2542)

ที่ผมยกข้อความของ ดร. ยงยุทธ ยุทธวงศ์ มาเสียยืดยาวนั้น ก็เพราะว่านอกจากจะช่วยให้เราได้มองเห็นภาพของ "ป้ามาร์กาเรต" ชัดขึ้น ก็ยังจะได้เห็นความเป็นสามัญของอาจารย์ป๋วยเองอีกด้วยนั่นเอง เพราะเท่าที่ทราบนั้น ท่านมักจะรดน้ำต้นไม้เอง ล้างถ้วยล้างจานเองในขณะที่อยู่บ้าน โดยไม่ได้ถือตัวว่าเป็นคนใหญ่คนโตแต่อย่างใดทั้งสิ้น (รวมถึงในช่วงที่ท่านเดินทางไปพำนักอาศัยอยู่ในประเทศอังกฤษด้วย)

สำหรับบรรยากาศในครอบครัวของอาจารย์ป๋วยนั้น มีข้อเขียนอีกชิ้นหนึ่งที่สะท้อนให้เราได้เห็นภาพอย่างชัดเจนก็คือ ถ้อยคำการให้สัมภาษณ์ของ "จอน อึ๊งภากรณ์" บุตรชายคนโตของครอบครัว ซึ่งได้เล่าไว้ตอนหนึ่งมีความว่า

"มีครั้งหนึ่งที่จอนเห็นว่า พ่อมีความเครียดอย่างมาก คือ ช่วงก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ เพราะพ่อเห็นความปลอดภัยของทุกคนในธรรมศาสตร์ จอนบอกว่า ช่วงนั้นคุณพ่อทั้งเครียดและทั้งดื่ม..."

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อลูกเป็นไปด้วยดี แม้พ่อจะไม่ค่อยพูด เรื่องในบ้านยกให้แม่ดูแล พร้อมกับการเลี้ยงลูก

"คุณแม่จะเป็นคนตัดสินเรื่องวิธีการเลี้ยงดู คุณแม่จะมีบทบาทค่อนข้างมากเพียงแต่ว่า บางทีคุณพ่อก็ต้องทำงานหนัก แต่คุณพ่อจะกลับมาทันทานข้าว จะอยู่บ้าน จะทำงานที่บ้าน คุณพ่ออาจจะไม่พูดมาก แต่คุณแม่จะเป็นคนเตือนว่า ให้พ่อเล่าอะไรให้ฟัง

สมัยเด็ก ๆ คุณพ่อจะอารมณ์เย็นกว่าคุณแม่ อย่างผมจะทะเลาะกับคุณแม่บ่อยแต่ถ้าผมเถียงคุณแม่มาก พ่อจะโกรธขึ้นมา ใช้เวลานานกว่าจะโกรธ ผมจะวิ่งหนี นี่สมัยเด็กนะ ทั้งคุณพ่อคุณแม่ไม่ได้ตี แต่จำได้สมัยที่เถียงคุณแม่มาก ๆ พ่อก็ลุกขึ้นทำท่าจะตีผม" จอนเล่าถึงวัยเด็กอย่างแจ่มชัด

"การเลือกที่จะอยู่ประเทศอังกฤษนั้น จอนเข้าใจว่า เป็นข้อตกลงระหว่างพ่อกับแม่ เพราะช่วงที่พ่อทำงาน แม่ก็มาอยู่กับพ่อที่เมืองไทย พอหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ่อไปอยู่อังกฤษ จากนั้นก็ป่วย แม่ต้องดูแลพ่อ"

(จาก เนชั่นสุดสัปดาห์, ฉบับ 375 วันที่ 12-18 สิงหาคม 2542)

ข้อเขียนอีกชิ้นหนึ่งที่จะนำเอาบรรยากาศในครอบครัวและเรื่องราวเกี่ยวกับภริยาของอาจารย์ป๋วยมาบันทึกไว้ ได้แก่ข้อเขียนของคุณวิริยา น้อยวงศ์ บัณฑิตอาสาสมัครรุ่น 4 ซึ่งเป็นศิษย์คนหนึ่งของท่าน ได้เขียนเล่าเหตุการณ์เมื่อคราวเดินทางไปอังกฤษและถือโอกาสขออนุญาตไปเยี่ยมครอบครัวของท่าน ข้อความตอนหนึ่งมีว่า "...ล่วงเลยมาถึงเดือนมิถุนายนหนึ่งอาทิตย์ก่อนการเดินทาง ดิฉันได้โทรศัพท์ไปที่บ้านอาจารย์พร้อมทั้งทาบทามขอสัมภาษณ์ท่าน ท่านถามว่าชื่ออะไร และคงหันไปถามอาจารย์ป๋วยว่าจะให้คนชื่อนี้เข้าพบหรือไม่ ระหว่างนั้น ดิฉันเองก็ฉุกคิดด้วยความไม่แน่ใจว่า อาจารย์จะจำ บอ. อย่างดิฉันได้หรือไม่ สักครู่แหม่มท่านก็ส่งเสียงตามสายมาว่า อาจารย์อนุญาตและนัดหมายวันเวลา รวมทั้งบอกทิศทางไปบ้านท่าน สำหรับการทาบทามขอสัมภาษณ์ท่านนั้น แหม่มท่านปฏิเสธด้วยน้ำเสียงเด็ดเดี่ยวว่าไม่อนุญาต ซึ่งแสดงถึงความเป็นหลังบ้านที่อยู่เบื้องหลังจริง ๆ นั่นเอง

วันที่ 20 มิถุนายน 2530 ดิฉันตื่นแต่เช้าเพื่อไปขึ้นรถไฟที่สถานี

ฟาลเมอร์ ซึ่งเป็นสถานีหน้าสถาบัน (การศึกษาการพัฒนา มหาวิทยาลัยซัสเส็กซ์) ไปยังเมืองไบรตัน ไปยังกรุงลอนดอน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 55 นาที ก็มาถึงสถานีวิกตอเรียอันเปรียบเสมือนหัวลำโพงของเมืองอังกฤษ ที่นั่นมัคคุเทศก์กิตติมศักดิ์ของดิฉันมาคอยรับอยู่และพาจับรถใต้ดินไปยังสถานีเซาท์ฟิลด์

อากาศในวันนั้นเย็นสบายสมกับเป็นฤดูร้อนของที่นี่ บ้านเลขที่ 41 ถนนลาแวนแฮม แถบเซาท์ฟิลด์ อันเป็นชานกรุงลอนดอนด้านตะวันตกเฉียงใต้นั้น นับว่าหาได้ไม่ยาก ไม่ช้าเราสองคนก็มายืนอยู่หน้าบ้านของอาจารย์ เมื่อกดกริ่งและคอยสักครู่ อาจารย์ก็เป็นผู้เดินลงมาเปิดประตูให้ ดิฉันแนะนำให้เพื่อนอัฟริกันผู้นี้รู้จักกับอาจารย์ ท่านก็ยิ้มให้ด้วยไมตรีจิต และนำเรา 2 คนไปยังห้องรับแขก บ้านของอาจารย์มีลักษณะเป็นทาวน์เฮาส์แบบ 2 ชั้น โดยคาดเดาจากสายตาว่า มีเนื้อที่ประมาณ 30 ตารางวา และทุกเนื้อที่ในบ้านก็ได้รับการใช้สอยอย่างเต็มที่

.....

ดิฉันได้เรียนถามอาจารย์ว่า จะเดินทางกลับเมืองไทยในช่วงที่มีการฉลองครบรอบ 72 ปีของอาจารย์หรือไม่อีกครั้ง ท่านก็ส่ายศีรษะอย่างแข็งขัน อันเป็นการปฏิเสธพร้อมด้วยรอยยิ้มบนใบหน้า

ในระหว่างการพูดคุยอาจารย์ได้เดินเข้าไปในห้องข้าง ๆ และออกมาพร้อมกับตลับเทปและซองจดหมายถึงหม่อมหลวงเครือจิตร เหมินทร์ ซึ่งท่านให้ช่วยนำไปส่งไปรษณีย์ ท่านดึงจดหมายออกจากซอง ซึ่งจดหมายนั้นเป็นข้อความ ดังนี้

20 มิถุนายน 2530

คำนึกถึงท่านผู้ว่าการป๋วย

เนื้อร้อง ม.ล. เครือจิตร เหมินทร์

ทำนอง - เพลงเวสสุกรรม

พอรู้ว่าท่านมาเยี่ยมที่นี่ "ธ.ป.ท." วงนี้ยินดีนัก
ใคร่บรรเลงให้ท่านฟังเพียงสักพัก ด้วยประจักษ์ถึงพระคุณอบอุ่นใจ
ดนตรีไทย ธ.ป.ท. คลอสะท้อน นกขมิ้นเหลืองอ่อนนอนรังไหน
เขมรพวงห่วงหายังอาลัย ฝากเสียงส่งมาไว้ให้ท่านฟัง

อาจารย์ได้ชี้ไปยังกลอนบทที่ 2 ในบรรทัดที่ว่า "นกขมิ้นเหลืองอ่อนนอนรังไหน" ด้วยมือที่สั่นเล็กน้อยพร้อมทั้งแววตาวูบลงที่แสดงออกถึงความเห็นพ้องของเนื้อเพลงในบรรทัดนี้

อาจารย์ได้ส่งตลับเทปให้ดิฉันดู ก็ทำให้ดิฉันเข้าใจขึ้นว่า ชมรมดนตรีไทยของธนาคารแห่งประเทศไทย โดย ม.ล. เครือจิตร เหมินทร์ ได้จัดส่งเทปม้วนนี้ไปให้อาจารย์แทนการเขียนจดหมายตอบรับและขอบคุณตามที่ปฏิบัติโดยทั่วไป อาจารย์ได้ลอกกลอน 2 บท (ด้วยลายมือจากมือซ้ายของท่าน) เป็นเนื้อหาของจดหมายเพื่อแสดงให้ผู้ส่งได้ทราบว่า สิ่งที่ส่งไปนั้นท่านได้รับแล้ว สิ่งนี้แสดงว่าในยามไกลบ้านเกิดเมืองนอนเช่นนี้ อาจารย์จะให้คุณค่ากับสิ่งที่ส่งมาถึงจากลูกศิษย์ลูกหา และบรรดาผู้ร่วมงานและผู้ที่นับถืออาจารย์ป๋วย ไม่ว่าจะเป็นในรูปของจดหมายข่าวคราวจากเมืองไทยและของฝากต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ดูจะมีค่ายิ่งสำหรับคนที่อยู่ในวัยบั้นปลายแห่งชีวิตที่ต้องมาพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนด้วยเล่ห์ฉ้อฉลกลโกงของระบบพิกลพิการทางการเมืองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ที่ได้บันดาลให้เป็นไป"

(ที่มา - ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ...ครูสุดบูชา, กลุ่มบัณฑิตอาสาสมัคร มธ. จัดพิมพ์, 2531)

เพื่อให้บทความชิ้นนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผมอยากจะขอนำเอาคำพูดของ จอน อึ๊งภากรณ์ ที่เล่าไว้ใน "มติชนสุดสัปดาห์" ฉบับประจำวันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542 ภายหลังการถึงอนิจกรรมของอาจารย์ป๋วยใหม่ ๆ มาลงไว้เป็นตอนสุดท้าย เนื้อความมีว่า

"ในความรู้สึกของผม คุณพ่อต่อสู้ใน 2 เรื่อง เรื่องแรก ต้องการอยากเห็นสังคมไทยเป็นสังคมประชาธิปไตย เรื่องที่สอง คุณพ่อทำมาตลอด คือ คัดค้านการคอร์รัปชัน การแสวงหาผลประโยชน์ของคนที่มีอำนาจในสมัยนั้น

คุณพ่อทำตัวเป็นแบบอย่างของความเรียบง่าย ทำงานหลายตำแหน่ง แต่รับเงินเดือน ตำแหน่งเดียว เช่น เป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่รับเงินเดือนที่เดียว

คุณพ่อไม่รับของขวัญของกำนัลทุกอย่าง คุณพ่อปฏิเสธและเรียกร้องให้พวกเราให้ลูก ๆ ช่วยกันคัดค้านไม่รับของขวัญ

ผมจำได้ว่า ช่วงคุณพ่อเป็นผู้ว่าการแบงก์ชาติเมื่อราว ๆ ปี 2506-2507 ที่บ้านผมไม่มี โทรทัศน์ อาจเป็นเพราะว่า คุณแม่ไม่ชอบโทรทัศน์ไม่ยากให้ลูก ๆ ดูทีวีต้องการให้ลูกอ่านหนังสือมากกว่า คุณแม่ทำเพื่อลูก เลี้ยงลูกอย่างเคร่งครัด เรื่องนี้เป็นของคุณแม่ ส่วนคุณพ่อตามใจคุณแม่

มีอยู่วันหนึ่ง วันปีใหม่ มีคนหิ้วโทรทัศน์มาให้ถึงในบ้านเลย เวลานั้นโทรทัศน์เป็นของหายาก ราคาแพง คนที่ยกมาให้มาจากธนาคารเอกชนแห่งหนึ่ง ผมจำได้แต่ไม่บอกว่ามาจากธนาคารอะไร เพราะเป็นเรื่องอดีตไปแล้ว คุณแม่บอกให้หิ้วกลับไปเลย ปรกติถ้าคุณพ่ออยู่คุณพ่อจะบอกปฏิเสธเอง นั่นคือ การใช้ชีวิตของคุณพ่อ"

เท่าที่ผมได้ยกเอาข้อมูลเกี่ยวกับ "ป๋ามาร์กาเรต" มานำเสนอไว้นี้ ก็คงจะพอช่วยให้ท่านผู้อ่านได้มองเห็นบุคลิกภาพและความเป็นคนสันโดษ

มักน้อยของท่าน ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่หาได้ยากยิ่งในบรรดาภริยาของผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมืองทุกวันนี้ และขอฝากให้แต่ละท่านลองช่วยกันคิดคำนึงต่อไปอีกว่า

ถ้าเมืองไทยของเรามี "แม่บ้าน" และ "ภริยา" ที่ประพฤติปฏิบัติเช่นเดียวกับป้ามาร์กาเรต อึ๊งภากรณ์ มาก ๆ นักการเมืองและข้าราชการใหญ่ ๆ คงจะลดความโลภและโกงกินประเทศชาติน้อยลง ประเทศไทยของเราจะมีความเจริญก้าวหน้าไปสักปานใด ?

เนื่องในโอกาสจัดงานฉลอง 100 ปี ชาตกาลรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ในระหว่างวันที่ 5-11 พฤษภาคม 2543 ซึ่งจัดขึ้น ณ สถานที่หลายแห่ง (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และอาคารรัฐสภา) ได้มีการสดุดีประกาศเกียรติคุณแก่ "สตรีอาวุโส 5 ท่าน" ที่ยืนหยัดร่วมกับสามี เพื่อต่อสู้กับอุปสรรคและ "มารร้าย" ต่าง ๆ ในช่วงเวลาอันเลวร้ายของยุคเผด็จการที่ผ่านมา (ของประเทศไทย) สตรีอาวุโสทั้ง 5 ท่าน ได้แก่ นางชนิด สายประดิษฐ์ (ภริยานายกุหลาบ สายประดิษฐ์ นักแปลวรรณกรรมผู้ใช้นามปากกว่า "จูเลียต"), นางฉรบชลัยย์ พลางกูร (ภริยานายจำกัด พลางกูร เสรีไทยผู้ทำงานกู้ชาติในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 นางมาร์กาเรต อึ๊งภากรณ์ (ภริยานายป๋วย อึ๊งภากรณ์ หรือ "นายเข้ม เย็นยิ่ง" ผู้ต่อสู้กับอำนาจเผด็จการในอดีต), นางจินดา ศิริมานนท์ (ภริยาของนายสุภา ศิริมานนท์ บรรณาธิการนิตยสาร "อักษรสาส์น" ผู้ถือตนเป็นเสมือน "ผู้ยิ่งน้อย" ในแวดวงนักเขียน นักหนังสือพิมพ์) และท่านสุดท้ายคือ นางเครือวัลย์ บำรุงพงศ์ (ภริยาของนายศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์ หรือที่วงการนักคิด นักเขียน รู้จักกันในนามปากกา "เสนีย์ เสาวพงศ์") นับเป็นตัวอย่างของสตรีผู้กล้าแกร่ง และเพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมที่สมควรได้รับการยกย่องเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณครับ, คุณป้ามาร์กาเรต ที่คุณป้าได้ปฏิบัติตนเป็นตัว

อย่างที่ดีให้แก่ผู้หญิงไทย เป็นแม่ที่ดีของลูก ๆ และสุดท้ายเป็นภริยา "คู่ทุกข์ - คู่ยาก" ของอาจารย์ป๋วย ซึ่งเป็นที่รักยิ่งของพวกเราตราบจนวาระสุดท้าย และอีกสิ่งหนึ่ง ผม - ในฐานะของคนไทยคนหนึ่ง ใคร่กราบขออภัยต่อคุณป้าในการที่มีคนไทย (บางคน) ได้ล่วงล้ำก้ำเกินและกระทำสิ่งไม่ดีไม่งามต่อครอบครัวของคุณป้า จนคุณป้าไม่อาจพำนักอยู่ในประเทศไทยอย่างมีความสุขและสงบได้

ไพบูลย์ แพงเงิน

22 พฤษภาคม 2543

สาเหตุที่อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จะได้มาเป็นคณบดี คณะเศรษฐศาสตร์ มธ.

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้ทรงบันทึกไว้ด้วยลายพระหัตถ์มีความว่า

"เมื่อข้าพเจ้าได้รับตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปี 2506 ข้าพเจ้าเล็งเห็นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจ เปนปัจจัยสำคัญยิ่ง แห่งนโยบายของชาติ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ควรจะอยู่ในฐานะที่จะเพาะนักเศรษฐศาสตร์ ให้มีคุณวุฒิเหมาะสมแก่ความต้องการแห่งการดำเนินนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ดังกล่าวแล้ว

ข้าพเจ้าแสวงหาผู้ที่จะมาเปนคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ ตามความมุ่งประสงค์ของข้าพเจ้า ดังที่ว่ามา ก็เห็นว่า ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นผู้เหมาะสมที่สุดแต่ไม่แน่แก่ใจว่า ท่านจะตกลงรับตำแหน่งนั้นได้หรือไม่ เพราะท่านมีหน้าที่ราชการมากมาย ซึ่งล้วนแต่เป็นหน้าที่สำคัญทั้งนั้น ข้าพเจ้านึกว่า

จะต้องขอร้องท่านสัก 3 หน เพื่อชี้แจงความสำคัญแห่งตำแหน่งคณบดี ตามความคิดเห็นของข้าพเจ้าก่อนที่ท่านจะยอมตกลงรับตำแหน่ง แต่ที่ไหนได้ ขอร้องท่านครั้งแรก ท่านก็ยอมตกลงด้วย ท่านแสดงตนว่า เปนนักการศึกษา เห็นความสำคัญของการศึกษา และสนใจในการศึกษา เปนที่สบใจข้าพเจ้ามาก

ส่วนการปรับปรุงคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็ได้ เปนไปสมความประสงค์ของข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในข้อที่เน้นความสำคัญของชนบท และมีโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สำหรับนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย จะช่วยดำเนินการได้ด้วย เป็นการสอนทั้งให้มีความรู้ในหลักวิชา และให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติด้วย"

(จาก รักเมืองไทย โครงการตำราฯ 2519)

(ที่มา – ส. ศิวรักษ์, นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ผู้ใหญ่ที่ไม่กะล่อน 2528)

ประวัติ ศาตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ และผลงาน

(โดยสรุป)

เกิด เมื่อ 9 มีนาคม 2458 (ค.ศ. 1916 – ตรงกับ พ.ศ. 2458 เพราะขณะนั้นขึ้นปีใหม่ในเดือนเมษายน

- สำเร็จมัธยมศึกษา จากโรงเรียนอัสสัมชัญ 2476
- จบธรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2480
- ปริญญาตรีทางเศรษฐศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) ลอนดอนสคูลออฟอิโคโนมิคส์ มหาวิทยาลัยลอนดอน 2484
- ปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยลอนดอน 2492

ตำแหน่งงานประจำ

- ครูโรงเรียนอัสสัมชัญ 2476 - 2480
- ล่ามภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2480 - 2481
- รับราชการในกองทัพแห่งสหราชอาณาจักร เพื่อทำงานให้ขบวนการเสรีไทย 2485 - 2488
- เศรษฐกร, ผู้ชำนาญการคลัง, ผู้เชี่ยวชาญการคลัง (ในกระทรวงการคลัง และกรมบัญชีกลาง) 2492 - 2499
- รองผู้ว่าการ ธนาคารแห่งประเทศไทย (เวลา 7 เดือน) 2496
- ที่ปรึกษาเศรษฐกิจการคลัง ณ กรุงลอนดอน 2499 - 2502
- ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ 2502 - 2509
- ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย 2502 - 2514
- ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง 2505 - 2510
- คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2507 - 2515
- ที่ปรึกษากระทรวงการคลัง 2510 - 2515
- ศาสตราจารย์พิเศษ วูดโรว์ วิลสัน สคูล สหรัฐอเมริกา 2513
- ศาสตราจารย์พิเศษ ยูนิเวอร์ซิตี้คอลเลจ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ สหราชอาณาจักร 2514 - 2516
- สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 2516 - 2518
- ประธานคณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจของนายกรัฐมนตรี 2517 - 2518
- อธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2518 - 2519
- รับรางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสาธารณะ ประจำปี 2508

รายชื่อหนังสือที่รวบรวมผลงานของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ชื่อหนังสือ	ชื่อเรื่องในหนังสือแต่ละเล่ม
1. อันเนื่องมาแต่ 6 ตุลาคม 2519 จัดพิมพ์โดยมูลนิธิโกมล คีมทอง (พิมพ์ครั้งแรก 2523)	ประวัตินายป๋วย, ความรุนแรงและรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519, แนวทางสันติวิธี, แนวโน้มของเมืองไทย, โอกาสของความร่วมมือระหว่างเอเชียตะวันออก เฉียงใต้ในอนาคต, บทสัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2520 ณ กรุงปารีส
2. เสียชีพอย่าเสียสิ้น จัดพิมพ์โดยมูลนิธิโกมล คีมทอง (พิมพ์ ครั้งที่ 2 - 2523)	เสียชีพอย่าเสียสิ้น, ทางออกของไทยหลังสงครามอินโดจีน, ความรับผิดชอบของผู้ใหญ่, การบริหารมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกับสังคมไทย, จุดมุ่หมายในการพัฒนาชนบท, ข้อคิดเรื่องการพัฒนาเอเชียตะวัน-ออกเฉียงใต้ (ผนวกด้วย การอยู่ดีกินดีของคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์ ถึงเชิงตะกอน), พระพุทธศาสนากับการพัฒนาชาติ, เศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต, นโยบาย

	การเงินการ คลังในภาวะฝืดเคือง, ธนาคารกลาง (ทฤษฎี 3 ลูกสูบ - การคลัง, การเงินระหว่างประเทศ และการเงินภายในประเทศ), และภาคผนวก - ดร. ป๋วย พูด
3. อุดมคติสำหรับคนรุ่นใหม่ จัดพิมพ์โดยมูลนิธิโกมลคีมทอง (พิมพ์ ครั้งแรก - 2537)	อุดมคติ (ดร. ป๋วย), ภาวนากับการรับใช้สังคม(พระประชา ปสนฺนธมฺโม), คนหนุ่มสาวกับศรัทธาต่ออนาคต (นพ. วิชัย โชควิวัฒน์) และทำงานในหมู่บ้านด้วยหัวใจอันเบิกบาน (เตือนใจ ดีเทศน์)
4.ประสบการณ์และข้อคิดคนหนุ่มสาว จัดพิมพ์โดยมูลนิธิ โกมลคีมทอง (พิมพ์ครั้งแรก 2538)	บทนำ - อาจารย์ป๋วยกับความหมายในยุคของเรา,ประสบการณ์และแนวความคิด, ข้อเขียนสำหรับคนหนุ่มสาว และคมความคิดอาจารย์ป๋วย
5. ป๋วย อึ๊งภากรณ์, ชีวิต งาน และความหลัง จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนื่องใน โอกาส ที่ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มีอายุครบ 70 ปี เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2529	ป๋วย อึ๊งภากรณ์, ชีวิต งานและความคิด (ประวัติการทำงาน, เกียรติประวัติ), ฟื้นความหลัง (บันทึกเรื่องชื่อ "ป๋วย", ผู้หญิงในชีวิตของผม-แม่, แตกเนื้อหนุ่ม เมื่อ 2475, ทหารชั่วคราว, พระบรมวงศานุวงศ์และขบวนการ

	เสรีไทย, เรียนให้เก่ง, เหลียวหลังแลหน้า, ผนวกด้วยคุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง,จากครรภ์มารดา ถึงเชิงตะกอน), ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กับสงครามโลกครั้งที่สอง, บันทึกที่ เพิ่งเปิดเผย (บันทึกช่วยจำ)
6. การศึกษาในทรรศนะข้าพเจ้า ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง พิมพ์ครั้ง แรก 2530	ปณิธานของอาจารย์ป๋วย, ปัญหาและแนวทางการปฏิรูปการศึกษา (การศึกษา, การพัฒนาการศึกษา, การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม), การอุดมศึกษา (การบริหารมหาวิทยาลัย, ความชอบธรรมในมหาวิทยาลัย, การพัฒนามหาวิทยาลัย, บทบาทของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย, ข้อคิดเรื่องอุดมศึกษา,มหาวิทยาลัยกับสังคมไทย),ข้อคิดเสริมการศึกษา (จรรยานักเรียน, ห้องสมุดในทรรศนะของ ข้าพเจ้า), ภาคผนวก (การประถมศึกษาในประเทศไทย, ปัญหาอุดมศึกษา, ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ)

7. จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอนจัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง พิมพ์ครั้งแรก และครั้งที่สอง 2542(ทางครอบครัวคัดเลือกมาพิมพ์เพื่อเป็นที่ระลึกหลังจากท่านล่วงลับไปเมื่อวันพุธที่ 28 กรกฎาคม 2542)	คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง, จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน, อัตชีวประวัติ (ผู้หญิงในชีวิต ผม - แม่, ทหารชั่วคราว, สามสิบห้าเลื่องเชื่อ...เหลียวหลังแลหน้า, ธนาคารกลาง, สุนทรพจน์ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปี 2507 ของสมาคมธนาคารไทย, ความชอบธรรมในมหาวิทยาลัย, ความรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ, จดหมายของนายเข้ม เย็นยิ่ง เรียนนายทำนุ เกียรติก้อง ผู้ใหญ่บ้านไทยเจริญ, บันทึกประชาธรรมไทยโดยสันติวิธี, ความรุนแรงและรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519)
8. ศาสนธรรมกับการพัฒนา จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมล คีมทอง, พิมพ์ครั้งแรก กรกฎาคม 2530	ศีลธรรมและศาสนาในการพัฒนาชาติ, พุทธศาสนากับการพัฒนาชาติ, ความรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ, เยาวชนกับเศรษฐกิจ, ความรับผิดชอบของผู้ใหญ่, ธรรมะในด้านเศรษฐกิจ, ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน, จุด

มุ่งหมายในการพัฒนาชนบท, แนวใหม่ในการพัฒนาประเทศ, เป้าหมายและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับ สังคมไทย, อาจารย์ป๋วยพูด, ภาคผนวก (ธรรมะ, เงินมากเงินน้อย, จะหาเวลาที่ไหนมา และสุนทรพจน์ของผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย)

หนังสือที่เขียนถึงอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ชื่อหนังสือ/ชื่อผู้เขียน	เนื้อหาของหนังสือ
1. นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ผู้ใหญ่ที่ไม่กะล่อน / ส. ศิวรักษ์, สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมล คีมทองจัดพิมพ์ครั้งที่หก 2528	การศึกษาของท่าน, ผลงานของท่านด้านวิชาการ,เยาวชน, การพัฒนาชนบท,ศิลปวัฒนธรรม,การกุศล,การเมือง, การต่างประเทศ, เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2529 และหลังเหตุการณ์, ศีลธรรมและการศาสนาในการพัฒนาชาติ และรางวัลแมกไซไซ
2. อาจารย์ป๋วย คุณครูนัก บริหาร อาจารย์ ธงชัย สันติวงษ์, สำนักพิมพ์ ดอกหญ้าจัดพิมพ์ครั้งที่ 1 - 2530	นักบริหารที่เป็นครู (บัณฑิตต้องเป็นเสรีชน, ความเติบโตของลูกน้อง, พ่อพิมพ์ผู้ซื่อสัตย์, เคารพวิชาชีพ,

ของใครก็ของใคร, ผู้มีมนุษยสัมพันธ์, ผู้กว้างขวาง), ค่าของคนอาจอยู่ที่ผลของงาน (ศิษย์สองครู, ศัตรูที่คนอื่นมอบให้, รักคนไทย, รักคุณเท่าฟ้า, ดาราทีวี, เมื่อคนมองคน, ผมอยากเป็นรัฐมนตรีคลัง, ครูผู้ตามใจ, ครูผู้รู้ธรรม), วันสงบ (วันเซยิด, การรับมอบทุนการศึกษา, ความจริงในวันสงบ, เรื่องการเลือกคณะ, มิตรชาวญี่ปุ่น), ยามวิกฤต (วันต่อสู้ของนักศึกษาและแรงงาน, สองนักปราชญ์, การบุกรุกเข้ามาใช้ที่ในธรรมศาสตร์, ความเป็นกลาง,ทำบุญบนคำกล่าวหา), นโยบายการบริหารงานต่อธรรมศาสตร์, จากวันนั้นถึงวันนี้, รู้เขารู้เรา

3. ป๋วย อึ๊งภากรณ์...ครูสุด บูชา/กลุ่มบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เขียนและจัดพิมพ์, ครั้งที่ 1, 2531

ของขวัญวันเกิด 72 ปีแด่อาจารย์, อาจารย์กับงานอาสาสมัครฯ, จากความคิดคำนึงถึงอาจารย์, เปิดกรุจดหมาย...จากอดีตสู่ปัจจุบัน, การเลือกใช้คนให้เหมาะกับงาน, โชคดีที่ได้สัมผัสความรักจากป๋าป๋วย, กราบคารวะคุณครูในโอกาสครบ 6 รอบ (กลอน 72 บท), สู่หมู่บ้านด้วย

	รักและศรัทธา, ไปเยี่ยมอาจารย์ป๋วย (ที่ลอนดอน), แด่อาจารย์ ด้วยรักและศรัทธา, จากบัณฑิตอาสามากราบเท้าเมื่อ 72 ปี
4. จดหมายถึงนายเข้ม เย็นยิ่ง, ปริทัศน์ การเมืองไทย จากปราโมทย์ นาครทรรพ / เพื่อเป็นของขวัญ วันเกิดนายเข้ม เย็นยิ่ง 9 มีนาคม 2534	จดหมายจากนายเข้ม เย็นยิ่ง, จดหมายถึงนายเข้มเย็นยิ่ง, ปริทัศน์การเมืองไทย, บทกลอน (ลุกขึ้นเถิดเพื่อนไทย, อย่ายอมจดจำนองสิทธิของไทย), ข้อคิดเกี่ยวกับสภานิติบัญญัติรัฐธรรมนูญ และการเมืองของไทย
5. ศึกษาบทบาทและความคิด ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดย วิทยากร เชียงกูล, สำนักพิมพ์ผลึก, 2531	งานเขียนวิเคราะห์เกี่ยวกับภูมิหลังของชีวิต, บทบาทในฐานะข้าราชการ นักวิชาชีพ, ความคิดในช่วงต่างๆ, ความคิดในเรื่องการศึกษาและศาสนา, นักการศึกษา, ปัญญาชนผู้วิพากษ์วิจารณ์, บทบาทหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2514 และประวัติโดยสังเขปของป๋วย อึ๊งภากรณ์
6. 72 ปี อาจารย์ป๋วย (คณะกรรมการดำเนินงานจัดงานครบรอบ 72 ปี ศจ. ป๋วย อึ๊งภากรณ์, 9 มีนาคม	ประวัติย่อของอาจารย์ป๋วย, บทความเรื่องความรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ

2531, มธ.	และคุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง, คำอวยพร และกิจกรรมของงาน 72 ปี (รวมทั้งรายชื่อหนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นในโอกาสนั้น)

ส่วนที่ 5

บทความที่มีผู้เขียนถึงอาจารย์ป๋วย ขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดย **"ตะวัน"**

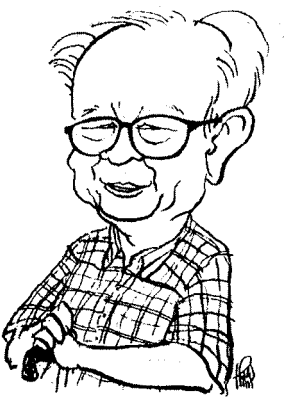

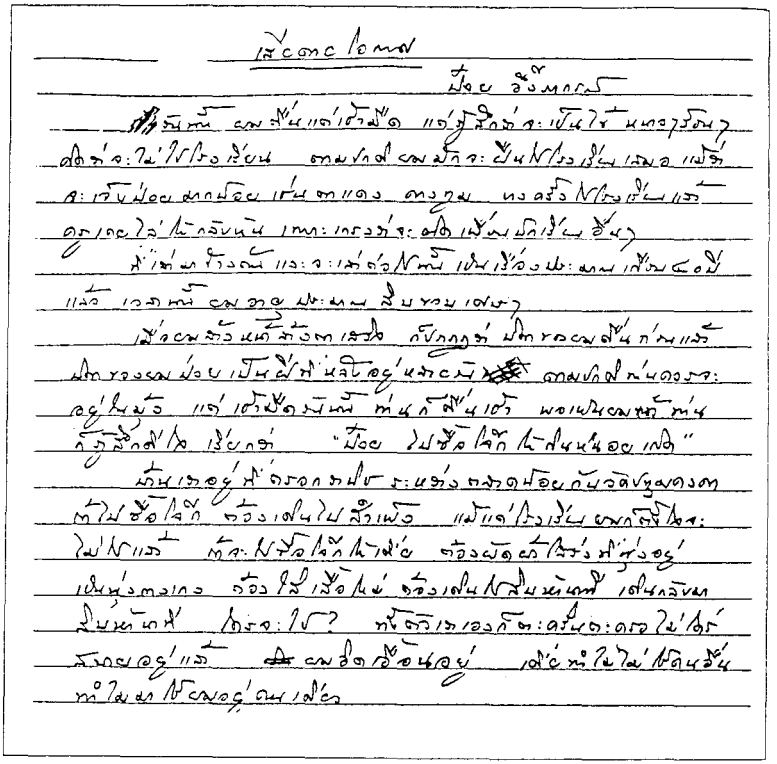

ต้นฉบับลายมือของอาจารย์ป๋วย เมื่อเขียนไปลง *อนุสรณ์เศรษฐศาสตร์ 2509* ของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีรังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ เป็นบรรณกร

บทความที่มีผู้เขียนถึงอาจารย์ป๋วย ขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่
ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดย "ตะวัน"

ถึงแม้ผู้เขียนจะไม่ใช่ลูกศิษย์ของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ โดยตรงหรือสายตรง (ลูกศิษย์สายตรงหรือโดยตรงนั้นคือผู้ที่เรียนหนังสือหรือวิชาที่ท่านสอนจากท่านสอน) แต่ก็พอจะถือได้ว่า ท่านเป็น "อาจารย์" หรือเป็น "ครู" เพราะได้เรียนรู้อะไรจากท่านโดยทางอ้อม

สมัยที่ผู้เขียนออกทำข่าวใหม่ ๆ เริ่มอาชีพเป็นนักข่าวประมาณ 25 ปีมาแล้ว ได้ติดสอย (แต่ไม่ได้ห้อยตาม) นักข่าวรุ่นพี่ ไปทำข่าวสัมภาษณ์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ (ถ้าจำไม่ผิดดูเหมือนท่านจะเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่ง ประเทศไทย) ที่บ้านของท่านอยู่ในซอยอารีย์

บ้านหลังเดียวกันกับที่ช่อง 9 เขาเอามาออกเป็นข่าวเมื่อคืนวันที่ 2 เมษายนนี้แหละ

บ้านที่ศิษย์สายตรงมุดประตูบ้านเข้าไปเยี่ยมท่าน ซึ่งผู้เขียนก็เห็นจากข่าว

สมัยโน้น บ้านของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบ้านชั้นเดียว รั้วบ้านเป็นรั้วไม้โปร่ง ๆ เพียงเพื่อจะกั้นให้บอกว่า ที่ดินและบ้านที่มีรั้วรอบอยู่นี้มีเจ้าของ

ท่านให้การต้อนรับ พวกเรานักข่าวซึ่งส่วนมากมักจะไปกันในตอนเช้าวันเสาร์ ต้อนรับกันอย่างเป็นกันเอง บางครั้งท่านก็นุ่งกางเกงแพร สวมเสื้อคอกลมผ้าฝ้าย แบบที่เห็นมีวางขายตามท้องตลาดในขณะนี้ (ตอนนี้มีหลายสี 3 ตัวร้อยบาท สมัยโน้นดูเหมือนตัวละสิบกว่าบาท)

ครั้งแรกที่เห็นบ้าน ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ นั้น ผู้เขียนไม่เชื่อว่าจะเป็นบ้านของท่านหรอก เพราะ "ซอมซ่อ" เสียเหลือเกิน ไม่เหมาะสมกับคนระดับ

"ดร." จะอาศัยอยู่ในบ้านหลังขนาดนั้น

เพราะเคยเห็นบ้านของใคร ๆ ถ้าเป็นระดับนั้นแล้วต้องใหญ่โตมโหฬารไม่น้อย อย่างเช่นบ้านของนายตำรวจระดับสารวัตรแห่งหนึ่งก็ใหญ่โตเกินคาด

พบกันครั้งแรกนั้น ก็ทำให้ได้คิดว่า คนเราระดับ ดร. ถ้าทำงานอย่างซื่อสัตย์ สุจริต ไม่กินนอกกินใน ไม่หาเศษหาเลยจากตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่สามารถที่จะร่ำรวยหรืออยู่อย่างฟุ่มเฟือยได้

สิ่งที่ท่านใช้ในการต้อนรับพวกเราครั้งกระนั้น ก็เก้าอี้ไม้ธรรมดา น้ำที่ยกมาให้ดื่มแก้กระหายก็น้ำเย็นจากตู้เย็น

แต่สิ่งที่พวกเรานักข่าวได้จากท่านมากที่สุด ก็คือ ข่าวและความคิดเห็นทางด้านเศรษฐกิจทุกด้าน ให้ท่านตอบและแสดงความคิดเห็น ซึ่งท่านจะอธิบายให้ฟังอย่างกระจ่างแจ้ง ไปเขียนเป็นข่าวแล้วไม่ขายหน้าคนอ่าน

เป็นเพราะ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นคนตรงไปตรงมา กล้าพูดวิพากษ์วิจารณ์ นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลอย่างไม่อ้อมค้อมหรืออย่างไร ทำให้รัฐบาลในยุคนั้นไม่พอใจ ถึงกับมีการ "ส่งคน" ไปเจรจาขอร้องให้ท่านหยุดพูดอย่างเคย

แต่พวกเราที่เป็นนักข่าวก็ยังไม่ยอมให้ท่านหยุดพูด เพราะเราก็มีวิธีในการเสนอข่าวความคิดเห็นของท่านต่อประชาชนอยู่ต่อมา ซึ่งทางรัฐบาลก็ไม่สามารถเอาเรื่องจากท่านได้

ผู้เขียนติดตามนักข่าวรุ่นพี่ไปทำข่าว ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ นานพอดูจนกระทั่งได้รับมอบหมายให้ไป "บินเดี่ยว" ทำข่าวด้านอื่นได้แล้ว การติดตามข่าวคราวทางด้านท่านก็ลดน้อยลงไป เพราะมัวไปยุ่งอยู่กับข่าวในด้านที่ได้รับมอบหน้าที่ให้รับผิดชอบ

ยิ่งนับวันที่ทำข่าว ได้พบผู้คนมากมาย ทั้งนักการเมืองทั้งพ่อค้าข้าราชการต่าง ๆ ยิ่งทำให้เห็นว่า หาคนอย่าง ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ยากเหลือเกิน

อย่างเช่นนักการเมืองที่มีอยู่นั้น ส่วนใหญ่ก็ล้วนแต่ต้องการจะมีอำนาจ

มีตำแหน่งเพื่อที่จะกอบโกยผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง บริวารคนใกล้ชิด แม้กระทั่งหาทางให้ "แม่ยาย" ได้เงินทำบุญเป็นร้อย ๆ ล้าน

ส่วนพวกที่เป็นข้าราชการประจำ ก็พยายามหาทางที่จะสร้างความร่ำรวยให้แก่ตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ แม้กระทั่งเรียก "ค่าน้ำร้อนน้ำชา" จากคนที่มาติดต่อขอความช่วยเหลือ

ข้าราชการตำรวจบางคนมีการรีดไถ แม้จะเป็นเพียงค่าบุหรี่ ค่าข้าวแกงก็ยังดี

พ่อค้าก็พยายามทุกวิถีทางที่จะโกยผลกำไรให้มากที่สุด พยายามที่จะเสียภาษีให้แก่แผ่นดินน้อยที่สุดหรือไม่เสียเลย

นายทหารบางคน แทนที่จะทำหน้าที่ป้องกันประเทศชาติอย่างเดียว กลับเข้าไปมีบทบาทเป็นนักธุรกิจ จนเรียกติดปากว่า "นายทหารพาณิชย์" ซึ่งอาศัยอิทธิพล ทั้งสว่างและมืดแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองอย่างไม่กระดากอาย

คนอย่าง ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ จะไปหาที่ไหน เป็นผู้ที่มีหน้าที่สูง แต่ไม่ได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนเองเพื่อผลประโยชน์แก่ตนและบริวาร

ตอนที่ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มาเป็นอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น ท่านเป็นนักวิชาการ เป็นครูอาจารย์ที่แท้จริง

เมื่อดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ถูกขอร้องให้เดินทางออกนอกประเทศนั้น สร้างความประหลาดใจให้แก่ผู้เขียนเป็นอย่างยิ่ง

ทำไมอำนาจมืดถึงอยู่เหนือคุณธรรม

ข่าวคราวของ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ในขณะที่อยู่ในอังกฤษ ก็มีมาถึงเมืองไทยเป็นครั้งคราว และผู้เขียนก็ได้ติดตามและนึกภาวนาขอให้ท่านกลับมาเมืองไทย

เมื่อมีข่าวว่า ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เดินทางกลับมาเมืองไทยก็รู้สึกดีใจที่คนดีได้เดินทางมายังบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง แต่ก็ใจหายเมื่อได้ทราบว่าท่านจะอยู่เมืองไทยเพียงไม่กี่วัน เพียงเดือนเดียวเท่านั้น

แต่ก็น่าเสียดายที่ "คนดี" จะต้องเดินทางออกจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง นึกถามอยู่ในใจว่า

ทำไม คนที่โกงชาติบ้านเมือง เป็นเผด็จการ ทำความชั่วร้ายต่างๆ จนถูกขับไล่ออกจากประเทศไทยด้วยพลังประชาชนถึงกลับมาลอยหน้าลอยตาอยู่ได้ในสังคม ทำไมมันถึงกลับกันเช่นนี้

แต่เมื่อคิดอีกที คนเลวเหล่านั้นที่สามารถเดินทางกลับบ้านเมืองได้และใช้ชีวิตอยู่อย่างสุขสบายนั้น ก็เป็นเพราะ พวกเขาเป็นพวกเดียวกันกับคนที่มีอำนาจทั้งมืดและสว่างปกครองประเทศ

ที่นำเรื่อง ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มากล่าวถึงในวันนี้ ก็ด้วยศรัทธาที่ว่าถ้าหาก ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ยังอยู่ในเมืองไทย ได้ใช้ความคิดความอ่านที่ทันสมัยอยู่เสมอ แม้ร่างกายจะร่วงโรยไปตามวัย ก็คงจะช่วยทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยเราดีกว่าที่เป็นอยู่นี้ คงจะไม่มีปัญหายุ่งยาก เพราะอย่างน้อย ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ก็เป็นตัวอย่างของคนดี ที่เคยมีอำนาจมีหน้าที่สูงส่ง พอที่จะโกยผลประโยชน์ให้แก่ตนเองได้ แต่ท่านไม่ทำ ไม่เหมือนใครหลาย ๆ คน

ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นตัวอย่างของคนดี เป็นคนที่สมถะ

อันนี้ยืนยันได้ เพราะบ้านที่ท่านมาพักอยู่ในขณะนี้ เป็นบ้านหลังเก่าที่ผู้เขียนเคยเข้าไปเมื่อ 25 ปีมาแล้ว จะมีเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็เฉพาะรั้วบ้านที่ตอนนี้ก่อเป็นกำแพง

ผู้เขียนเข้าใจเอาว่า ที่บ้าน ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ต้องก่อกำแพงสูงนี้คงจะไม่ใช่ความต้องการของท่าน แต่เป็นเพราะยุคสมัยนี้โจรผู้ร้ายมันชุกชุมจำเป็นที่จะต้องสร้างสิ่งป้องกันตนให้พ้นจากภัยโจรได้ เพราะจะไปหวังพึ่งคนของรัฐบาลในด้านสวัสดิภาพของทรัพย์สินนั้น "ยากมาก"

มีทางใดบ้างที่จะไม่ทำให้ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ต้องเดินทางออกจากเมืองไทยอีก อย่างน้อยก็เพื่อให้ท่านได้เป็น "ตัวอย่างของคนดี"

(ที่มา-เส้นทางเศรษฐกิจ ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 13-18 เมษายน 2530-หน้า...)

หวัดดีอาจารย์ โดย "ซูม"

ผมเพิ่งจะอ่านหนังสือเรื่อง "อาจารย์ป๋วย คุณครูนักบริหาร" ของคุณธงชัย สันติวงษ์ จบไปเมื่อไม่กี่วันนี่เอง

ยังไม่ทันได้บอกกล่าวลูกศิษย์ลูกหาให้ช่วยกันซื้อหนังสือเล่มนี้ ก็พอดีได้อ่านข่าวจากเดอะเนชั่นว่าอาจารย์ป๋วย กลับเมืองไทยแล้ว จะอยู่เพียงแค่ 30 วันเท่านั้น

ในตอนแรกผมยังไม่ยอมเชื่อ เพราะวันนั้นเป็นวันที่ 1 เมษายน ที่เรียกว่า วันโกหกหลอกลวง เดือนเมษาเป็นธรรมเนียมของฝรั่งที่จะเล่นสนุก ๆ กัน

ผมยังนึกว่า หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น เล่นเกมสนุก ๆ เดือนเมษายนเข้าให้แล้ว (ขอโทษที) จนกระทั่งหนังสือพิมพ์อื่น ๆ ทยอยลงข่าวตามมา และโทรทัศน์ช่อง 9 ไปถ่ายที่หน้าบ้านจนถึงล่าสุดถ่ายที่หน้าธนาคารชาติเมื่อวันเลี้ยงต้อนรับท่าน

ผมถึงได้เชื่อว่า ท่านอาจารย์ป๋วย คืนสู่เหย้าแล้วจริง ๆ

เท่าที่ดูจากข่าวเมื่อค่ำวันศุกร์ รู้สึกว่าท่านอาจารย์จะแข็งแรงดี เดินเหินได้คล่องแคล่ว โดยไม่ต้องใช้ไม้เท้า แม้จะพูดจาอะไรไม่ได้เพราะโรคอัมพาตยังไม่หายดีนัก แต่อาจารย์ก็ยังยิ้มได้

รอยยิ้มของอาจารย์ที่ยิ้มตอบพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยนับร้อยนับพันที่มาต้อนรับนั้น เป็นรอยยิ้มที่อบอุ่น แฝงไว้ด้วยความเมตตา

ยิ้มของอาจารย์วันนี้กับเมื่อสิบกว่าปีที่แล้ว แทบไม่แตกต่างกันเลย

เนื่องจากข่าวโทรทัศน์ไม่มีรายละเอียดมากนัก ก็ต้องติดตามอ่านรายละเอียดต่อจากหนังสือพิมพ์ในเช้าวันรุ่งขึ้น

หนังสือพิมพ์รายงานข่าวตรงกันว่า มีผู้หลักผู้ใหญ่หลายคนมาร่วมในงานเลี้ยงของแบงก์ชาติคราวนี้

ไม่มีใครพูดถึงเรื่องเศร้าหมองใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากความหลังที่เป็น

ความสุขเท่านั้น ท่านอาจารย์ก็ฟังไป ยิ้มไป พยักหน้าไป เป็นที่ชัดเจนว่า ท่านมีความสุขอย่างยิ่ง

มีข่าวด้วยว่า ก่อนที่งานเลี้ยงจะเลิกรา ท่านอาจารย์ยังขอเดินไปดูตึกเก่าของธนาคารชาติ ที่ท่านเคยนั่งทำงานในสมัยโน้น

ดีใจด้วยครับ ที่ท่านอาจารย์มีความสุข และขอให้สุขตลอดเวลาที่อยู่ในประเทศไทยเถิด

จริง ๆ แล้วผมก็เห็นด้วยกับเจ้าหน้าที่แบงก์ชาติท่านหนึ่งที่บอกว่าอยากจะให้อาจารย์อยู่ในประเทศไทยต่อไป

ทำไมจะอยู่เพียงแค่เดือนเดียวเท่านั้น ในเมื่อท่านก็มีสิทธิ์จะอยู่ในแผ่นดินนี้เทียบเท่ากับคนไทยอื่น ๆ

ยิ่งกว่านั้น ท่านอาจารย์ยังมีส่วนอย่างมากเหลือเกินในการสร้างสรรค์จรรโลงประเทศไทยของเรา

แล้วทำไม ท่านอาจารย์ถึงจะต้องร่อนเร่ไปอยู่ที่โน่นที่นี่เสียล่ะ

แต่ก็นั่นแหละ ท่านอาจารย์ ท่านเคยให้เหตุผลเอาไว้ว่า การอยู่เมืองไทยอาจจะทำให้คนเข้าใจผิดเสียเปล่า ๆ การไปอยู่ห่าง ๆ น่าจะเป็นผลดีกว่าอยู่ที่นี่โดยตรง

การเมืองบ้านเรานั้น ไม่ค่อยจะเหมือนที่ไหนเขาในโลก หารูปแบบที่แน่นอนยาก

คนอยู่เฉย ๆ ไม่เล่นการเมืองอะไรเลย แต่บังเอิญมีบุญญาบารมีมีผู้คนรักนับถือมาก ๆ ก็มีสิทธิ์จะโดนสาดโคลนได้ง่าย ๆ

อาจารย์เคยโดนมาแล้ว และอาจจะโดนอีกเมื่อไรก็ได้ เพราะงั้นอยู่ห่าง ๆ เสียจะดีกว่า

ฟังเหตุฟังผลเหล่านี้แล้ว ผมก็เข้าใจและเห็นใจท่านอาจารย์ ก็สุดแต่ท่านจะตัดสินใจเถิดครับ

จริง ๆ แล้ว กรุงเทพฯ-ลอนดอน ก็ไม่ไกลกันนัก สมัยนี้จะอยู่

ลอนดอนหรือเชียงใหม่ ถ้าใจยังรักกันเสียอย่างก็ถือว่า อยู่ใกล้กันแค่คืบ

หากท่านอาจารย์จะตัดสินใจกลับลอนดอน พวกเราก็คงไม่ว่ากระไร เพียงแต่จะกราบเรียนว่า คิดถึงบ้านเมื่อไร ก็ขอให้กลับมาเยี่ยมเยียนเมื่อนั้น

สำหรับการกลับชั่วคราวของท่านอาจารย์ในครั้งนี้ นอกจากความยินดีจากใจจริงของผมแล้ว ก็ขออนุญาตกล่าวคำว่า

สุขสันต์วันสงกรานต์ล่วงหน้าครับ อาจารย์...

(ที่มา-คอลัมน์ "เหะหะพาที", ไทยรัฐ ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 6 เมษายน 25 –หน้า 5)

ธปท. ต้อนรับ ดร. ป๋วย อบอุ่น

เมื่อวานนี้ (3 เม.ย.) ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เชิญ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมาเยี่ยมบ้าน ดร. ป๋วย อยู่ในชุดเสื้อลายสก๊อตปล่อยชายตามสบาย เดินเข้ามาในห้องโถงที่ทำการท่ามกลางพนักงานผู้บริหาร ลูกศิษย์ลูกหารอให้การต้อนรับแน่นขนัดมากกว่า 2,000 คน พนักงานหญิงบางคนถึงกับน้ำตาไหลด้วยความตื้นตัน และมีพนักงานชายคนหนึ่งเดินเข้าไปเอามือ ดร. ป๋วย แนบแก้มแล้วกล่าวว่า "มีความสุขที่พ่อกลับบ้านมาเยี่ยมลูก ๆ" หลังจากนั้นมีการมอบช่อดอกไม้ ผลไม้ และปรบมือต้อนรับเสียงดังสนั่นหวั่นไหว ตลอดทางที่ ดร. ป๋วย เดินผ่าน

หลังจากนั้น ดร. ป๋วย ได้เดินขึ้นไปรับประทานอาหารกลางวันที่ห้องประชุม ธปท. ชั้น 4 ระหว่างรับประทานอาหาร บรรดาผู้ร่วมโต๊ะได้เล่าเรื่องเศรษฐกิจของประเทศให้ ดร.ป๋วย ฟัง และมีการกระเซ้าเย้าแหย่ ดร. ป๋วยเป็นที่สนุกสนาน ซึ่ง ดร. ป๋วย แม้จะพูดไม่ได้ ก็แสดงอาการมีความสุขด้วยการหัวเราะและโบกไม้โบกมือตลอดเวลา

(ที่มา-ไทยรัฐ ฉบับประจำวันเสาร์ที่ 4 เมษายน 2530 –หน้า...)

ดอกเตอร์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กับความทรงจำอันอบอุ่นที่ "แบงก์ชาติ"

ใกล้ค่ำของวันที่ 23 มีนาคม ที่ผ่านมา บริเวณตึกพระตำหนักซึ่งเคยเป็นที่ทำการของธนาคารแห่งประเทศไทยก่อนที่จะย้ายมาอยู่ตึกใหม่ในบริเวณเดียวกัน และเพิ่งได้รับการบูรณะตกแต่งทาสีใหม่เสร็จสิ้นไปได้ไม่กี่วัน ได้มีโอกาสต้อนรับปูนียบุคคลสำคัญของวงการนักเศรษฐศาสตร์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (2501-2512) นับได้ว่าเป็นการเปิดตึกพระตำหนักเพื่อเลี้ยงรับรองแขกคนสำคัญของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นครั้งแรกหลังจากที่มีการย้ายที่ทำการใหม่และปิดตึกไปเพื่อซ่อมแซม

นับตั้งแต่ ดร. ป๋วยต้องนิราศร้างออกจากเมืองไทยไปหลังจากเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 โดยไปพำนัก ณ ประเทศอังกฤษ และไม่ได้เดินทางกลับมาเมืองไทยเลยจนกระทั่งปี 2532 ที่เดินทางกลับมาเมืองไทยเป็นครั้งแรก (ข้อมูลส่วนนี้น่าจะผิดพลาด เพราะตามข่าวนั้น อาจารย์ป๋วยเคยกลับมาเยี่ยมเมืองไทยเป็นครั้งแรกเมื่อเดือนเมษายน 2530–ไพบูลย์) หลังจากนั้น ทุกครั้งที่กลับมาก็จะต้องหาเวลามาเยือนธนาคารแห่งประเทศไทย โดยมีเจ้าหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยนับตั้งแต่ผู้ว่าการฯ ไปจนถึงระดับเจ้าหน้าที่ทั่วไปมาให้การต้อนรับอย่างเนืองแน่น

มาในปีนี้ การเลี้ยงรับรองได้ใช้สถานที่ตึกพระตำหนักแทนและได้คัดเลือกผู้เข้าร่วมให้การต้อนรับเหลือเพียงไม่กี่คน เพราะไม่ต้องการให้แขกคนสำคัญต้องเหนื่อยเกินไป งานนี้จึงมีเพียงผู้บริหารระดับสูงของธนาคารแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ผู้ว่าการ รองผู้ว่าการ ผู้ช่วยผู้ว่าการ จนมาถึงผู้อำนายการฝ่าย

นอกจากนี้ ยังได้เชิญอดีตพนักงานระดับสูงของธนาคารแห่งประเทศไทยที่อยู่รุ่นราวคราวเดียวกับ ดร. ป๋วย เช่น นายยืน ฮันตระกูล อดีต

ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ซึ่งถือได้ว่า เป็น "เพื่อนสนิท" ของ ดร. ป๋วย ซึ่งพอเห็นหน้ากันเท่านั้น ดร. ป๋วยก็เข้าไปกอดหลัง กอดไหล่ "เพื่อนเกลอ" นอกจากนี้ก็ยังมีนางกรองทอง ชุติมา อดีตผู้ช่วยว่าการและคนอื่น ๆ อีก 2-3 คน

ที่สำคัญ คือ แขกรับเชิญของงานนี้ยังมีบรรดานักเรียนทุนแบงก์ชาติตามโครงการที่เริ่มสมัย ดร. ป๋วยเป็นผู้ว่าการแบงก์ชาติ ตั้งแต่ปี 2503 ซึ่งให้ทุนไปเรียนต่อต่างประเทศ ด้านเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่ปริญญาตรี ปีละ 3 คน และจนกระทั่งถึงปัจจุบันมีนักเรียนทุนแบงก์ชาติแล้วไม่ต่ำกว่า 60 คน บางคนก็ทำงานอยู่ในแบงก์ชาติจนได้เป็นใหญ่เป็นโต โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายวิจิตร สุพินิจ นักเรียนทุน "รุ่นแรก" และ "คนแรก" ที่ได้ก้าวขึ้นมาถึงตำแหน่งสูงสุดของแบงก์ชาติ คือ ตำแหน่งผู้ว่าการฯ

นักเรียนทุนแบงก์ชาติคนอื่นที่ยังทำงานอยู่ในแบงก์ชาติและได้เลื่อนตำแหน่งระดับสูงจนเป็นฝ่ายบริหารก็มี เช่น นายเริงชัย มะระกานนท์ นักเรียนทุนรุ่น 2 ปัจจุบันเป็นรองผู้ว่าการแบงก์ชาติ, นายเอกกมล คีรีวัฒน์ นักเรียนทุนรุ่นที่ 3 ปัจจุบันเป็นรองผู้ว่าการ, นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยผู้ว่าการฯ เป็นต้น

นักเรียนทุนของแบงก์ชาตินั้น ไม่เฉพาะแต่จะทำงานในแบงก์ชาติเท่านั้น หลายคนได้ถูกส่งออกไปทำงานในธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินเพื่อช่วยแก้ปัญหาบ้าง หรือเพื่อไปเสริมสร้างให้ระบบธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินแข็งแกร่ง และในวันนั้น หลายคนก็ได้กลับมาพบ ดร. ป๋วยด้วยความยินดี ไม่ว่าจะเป็น ดร. ศุภชัย พานิชภักดิ์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารทหารไทย, นายเอกชัย อธิคมนันทะ รองกรรมการผู้จัดการธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ เป็นต้น

การกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดและเยี่ยมเยือนแบงก์ชาติครั้งนี้ นอกจากจะได้พบปะเพื่อนร่วมงานในอดีต นักเรียนทุนที่ ดร. ป๋วย ปลุกปั้นขึ้นมาแล้ว ยังเป็นการมาเยี่ยมเยือนสถานที่ทำงานเก่าคือตึกพระตำหนัก ซึ่งหลังจากย้าย

ไปอยู่ตึกใหม่ ตึกดังกล่าวก็ได้ปิดลง และเพิ่งจะมีการฟื้นฟูบูรณะเมื่อปี 2532 ทั้งนี้ เนื่องจากต้องการที่จะให้ตึกพระตำหนักดังกล่าวเป็นพิพิธภัณฑ์เงินตราของธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อแสดงถึงประวัติเงินตราซึ่งจะสอดคล้องไปกับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของไทยด้วย

แต่ก็ทันกับการต้อนรับ ดร. ป๋วยที่จะได้เดินชมอดีตที่ทำงานของท่านเพื่อรำลึกถึงสิ่งที่ผ่านมา

ในวันนั้น ดร. ป๋วย ได้ไกด์กิตติมศักดิ์ในการพาเดินชมทุกห้องทุกมุมที่เคยอยู่มาก่อนคือ นายวิจิตร สุพินิจ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยที่คอยให้การต้อนรับอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

นายไมตรี อึ๊งภากรณ์ ลูกชายของ ดร. ป๋วย เล่าให้นักข่าวหลายคนที่สนใจไปทำข่าวนี้ฟังว่า สุขภาพของดร.ป๋วย เวลานี้แข็งแรงสบายดีตามสมควรแก่อายุ แต่ได้งดสูบบุหรี่แล้วเพราะหมอห้าม การเดินออกกำลังกายมีน้อยลงเทียบกับสมัยก่อนที่ถ้าอยู่ว่าง ๆ ก็มักจะออกไปเดินเล่นในสวนสาธารณะ แต่ทุกคนที่เห็น ดร. ป๋วย ในวันนั้น ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ดูสดชื่นแข็งแรงกว่าปีก่อนหน้ามาก และที่สำคัญ คือ จะดื่มเบียร์อยู่ตลอดเวลา

ผู้ที่มาร่วมงานต้อนรับ ดร. ป๋วยคนสำคัญอีกคนหนึ่งที่จะละไม่พูดถึงไม่ได้คือ นายนุกูล ประจวบเหมาะ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยและปัจจุบันเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ที่มาพร้อมคุณเจนจิรา ภริยาและลูกสาวได้มาร่วมโต๊ะเดียวกับ ดร. ป๋วย เพื่อรำลึกถึงอดีตของกันและกัน

งานเลี้ยงในวันนั้น แบงก์ชาติได้จัดเลี้ยงเป็นโต๊ะจีนจำนวน 5 โต๊ะ แต่เสิร์ฟอาหารไทยทั้งสิ้น โดยมีของโปรดของ ดร. ป๋วย อย่างปลาดุกผัดเผ็ดและปลาสลิดทอด แถมของหวานเป็นข้าวเหนียวมะม่วงตามฤดูกาล

งานในวันนั้นจบลงด้วยรอยยิ้มและความสดชื่น และความรู้สึกของคนในแบงก์ชาติในวันนั้นคงไม่ใช่มีแต่เพียงความยินดีที่ได้พบบุคคลที่ตนเคารพนับถือเท่านั้น แต่เสมือนเป็นการเตือนให้รำลึกถึงคำสอนของผู้ที่ตน

เคารพด้วยเหมือนอย่างคำพูดของนายวิจิตร ที่ให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวว่า

"คำสอนที่พวกเราจดจำเสมอมาคือ การทำหน้าที่ธนาคารกลางมักจะไปขัดกับผลประโยชน์ของผู้อื่นอยู่เสมอ เพราะฉะนั้นทุกคนจึงต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยึดมั่นรักษาวินัยทางการเงินและการคลัง เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ"

และ นี่คือ สิ่งที่ ดร. ป๋วยอยากจะให้จดจำไว้ในใจของคนทุกคนด้วย

(ที่มา-มติชนรายวัน, เดือนมีนาคม พ.ศ.2534)

หมายเหตุของผู้รวบรวม - บทความเรื่องนี้น่าจะตีพิมพ์เมื่อราวปี 2536 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยยังไม่ได้ประสบกับภาวะล่มสลายทางเศรษฐกิจเพราะฝีมือของ "ลูกศิษย์" บางคนของอาจารย์ป๋วย ซึ่งแสดงว่า ที่ลูกศิษย์กล่าวว่าจะจดจำคำสอนของท่านไว้โดยยึดมั่น รักษาวินัยทางการเงินและการคลังเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาตินั้นเป็นแต่เพียงคำพูดที่สวยหรูเท่านั้น ส่วนการกระทำกลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม เพราะสื่อมวลชนเคยวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความไม่โปร่งใส, ความฝักใฝ่ต่อกลุ่มผลประโยชน์และสถาบันการเงินบางแห่ง, การตั้งอยู่ในความประมาท ไม่ไตร่ตรองหาวิธีการป้องกันผลประโยชน์ของชาติเมื่อพบกับอุปสรรคปัญหาใหม่ ๆ เช่น การปล่อยเสรีทางการเงิน, การโจมตีค่าเงินบาท เป็นต้น ผลสุดท้ายฐานะของประเทศจึงตกอยู่ในภาวะที่ล่มจม อันส่งผลทำให้เกิดการอุ้มระบบธนาคารแบบไม่แยกแยะเช่นทุกวันนี้

หากอาจารย์ป๋วย ต้องเผชิญกับปัญหาดังกล่าวบ้าง พวกเรามีความเชื่อว่าท่านคงจะขวนขวายหาวิธีการใหม่ ๆ ในการเตรียมรับมือกับปัญหาในทางการเงินการคลังดังกล่าวอย่างกระตือรือร้น และประเทศไทยก็คงไม่ประสบกับสภาพของความหายนะอย่างแน่นอน...

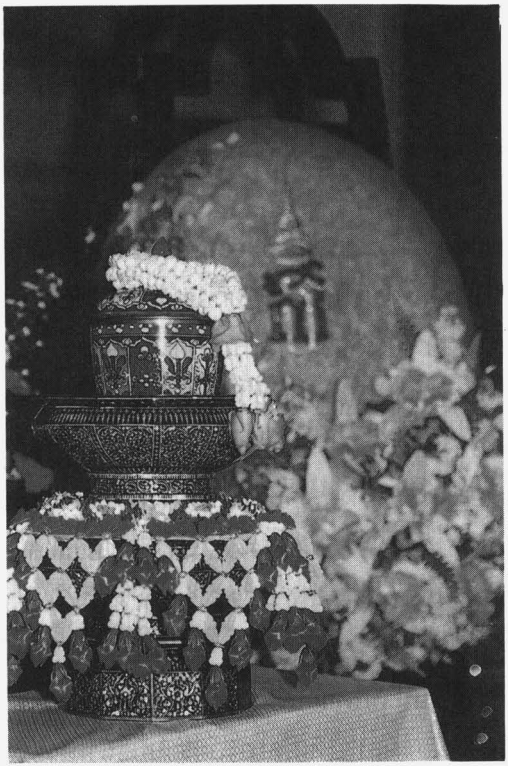

ส่วนที่ 6

บทกวีไว้อาลัยต่อการจากไป และสรรเสริญ

น้ำร้อยจำพวก + 1 ....

กระท่องอนาโดย หมอ

morfreekick@hotmail.com

จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน
อาจารย์คืออุทาหรณ์อันยิ่งใหญ่
สามัญชนผู้สามัญทั้งหัวใจ
ไม่มีอามิสใดให้ใจแปร
ภาพนายเข้มเสรีไทยผู้กู้ชาติ
ภาพของนักเศรษฐศาสตร์ผู้แน่วแน่
ภาพของครูผู้พร่ำสอนและดูแล
ภาพสันติธรรมถ่องแท้นั้นพิมพ์ใจ
วันนี้ **เข้ม เย็นยิ่ง** มาจากพราก
ธรรมศาสตร์สิ้นครูผู้ยิ่งใหญ่
ธนาคารชาติเสียผู้ว่าฯ ผู้เกรียงไกร
บนแผ่นดินอันห่างไกลไทยเหลือเกิน .....

ร้อยกรองโดย บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์

ส่วนที่ 6
บทกวีไว้อาลัย ต่อการจากไป และสรรเสริญคุณความดี ของอาจารย์ป๋วย

ระลึกถึงปูชนียบุคคล

รัตนมนุษย์แท้ร่วงรุ้ง ปัญญา บารมี
รู้ ศาสตร์ ศิลป์ สุนทรีย์ แว่นแก้ว
อุดมคติเปรื่องปราชญ์มี เกียรติยศ ยิ่งแล
งานเพื่อโลกเลิศแล้ว เพริศแพร้วสมัยขลังฯ
1 อโหประเทศไทยในยุคนี้ คุณธรรมความดีไปป่าช้า
อำนาจอำมหิตทุจริตนานา คลั่งบ้าเพ้อเจ้ออำเภอใจฯ
2 อาณานิคมใหม่ไร้ศาสนา ถืออัตตากิเลสสามเป็นใหญ่
ทหารตำรวจคือเจ้าเมืองไทย เผด็จการไพร่ฟ้าหน้าจมดิน
3 อยุติธรรมชี้นำสังคมถ่อย ต่ำต้อยสันติสุขทุกสิ่งสิ้น
อาวุธความเท็จทาส สถุลหมิพ์ รุมกินปวงราษฎร์ทั้งชาติมลายฯ
4 ปีศาจเศรษฐกิจคิดแต่โลภมาก ตัณหาอยากอำนาจบ่ขาดหาย
อัฐิเจ็ดโคตรเรี่ยรายขจาย ยังหื่นกระหายหิวฉิวกินฯ
5 อเนจอนาถเสียชาติชื่ออธิปไตย ปวงราษฎร์เป็นใหญ่นั้นอย่าถวิล
เลือดน้ำตาจะบ่าไหลริน อาบกินทุกโคตรประชาธิปไตยฯ
6 เสี่ยงร่มหวิววู่จู่โจนอากาศ เพื่อเอกราชโลกรู้ร่วมสมัย
สละชีพเพื่อชาติสุดหัวใจ ใครอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ฯ

7 ห่วงบ้านห่วงเมืองเรื่องชนบท บูรณะหมดจะวิเศษสุขสโมสร
เพื่อแผ่นดินทั่วฟ้าสถาวร พรของอภิชาตบุตรอุตมฯ
8 สันดุษฐีธรรมนำชีวิต ซื่อสัตย์สุจริตจิตรวิจิตรกล้าขลัง
ราษฎร์เพื่อปวงราษฎร์ วิริยะพลัง หวังกู้ค่าแท้ทุกมนุษย์มณีจริงฯ
9 ปราชญ์เปรื่องลือเลื่องเศรษฐศาสตร์ สติปัญญาสามารถลึกซึ้งยิ่ง
ธรรมคืออำนาจธรรมศาสตร์พึ่งพิง อหิงสาเพื่อชนะอธรรมมารฯ
10 อนิจจายากจะหาใครอีกแล้ว ดั่งหลักแก้วเอกปัญญากล้าหาญ
หกตุลาฯ ระห่ำบ้าทุรชนพาล ประหารสัจจะคุณธรรมความดีฯ
11 เมตตากรุณา แด่เพื่อนมนุษย์ ก็สิ้นสุดลงด้วยชีวิตนี้
น้อยนักหน้าไหนในปฐพี กตัญญูกตเวทีปวงราษฎร์ไทยฯ
12 เข้ม เย็นยิ่ง ต้องทิ้งยามหาย เป็นเมืองตายซากจากใจสมัย
จะพูดคิดอิสระเสรีใด เลือดก็ไหลบ่าพร่าลมปราณฯ
13 ใส่ร้ายป้ายสีมิชาสร่าง อย่างสัตว์นรกอำมหิตวิตถาร
ชาติจะฉิบหายแตกแยกแหลกลาญ สามานย์อันธพาลจัณฑาลนักฯ
14 เกียรติยศยิ่งใหญ่ในดวงจิตร นฤมิตรเกียรติยศใหม่สูงศักดิ์
สิทธิมิติทิพย์แห่งแรงรัก วยามประจักษ์ค่าแท้ทุกวิญญาณ
15 ท่านเยี่ยงอย่างปูชนียบุคคล เปี่ยมล้นค่ามณีวิเศษวิศาล
น้ำใจประชาธิปไตยตลอดกาล พึงสถุลมารอภัย ให้อโหสิกรรมฯ
16 โอมสรวมพระศรีรัตนตรัย บุญฤทธิ์ยิ่งใหญ่ประเสริฐเลิศล้ำ
ชำระนรกหมกไหม้มืดดำ เจ็บปวดซ้ำอยู่ทุกดวงใจฯ
17 จุ่งเสวยสุขสวรรค์ชั้นล้ำเลิศ ประเสริฐเกษมสันติสุขสว่างไสว
สยามระลึกถึงท่านอยู่ตลอดไป ชัยปูชนียบุคคลป่วย อึ้งภากรณ์ฯ

อังคาร กัลยาณพงศ์

(ที่มา-มติชนรายวัน, ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542 หน้า 20)

สามัญชนผู้สามัญทั้งหัวใจ

จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน อาจารย์คืออุทาหรณ์อันยิ่งใหญ่
สามัญชนผู้สามัญทั้งหัวใจ ไม่มีอามิสใดให้ใจแปร
ภาพนายเข้ม เสรีไทย กอบกู้ชาติ ภาพของนักเศรษฐศาสตร์ผู้แน่วแน่
ภาพของครูผู้พร่ำสอนและดูแล ภาพสันติธรรมถ่องแท้นั้นพิมพ์ใจ
วันนี้ เข้ม เย็นยิ่ง มาจากพราก ธรรมศาสตร์สิ้นครูผู้ยิ่งใหญ่
ธนาคารชาติเสียผู้ว่าฯ ผู้เกรียงไกร บนแผ่นดินอันห่างไกลไทยเหลือเกิน

"กรรมการองค์การนักศึกษาธรรมศาสตร์ 2528"

(ที่มา-ไทยโพสต์, ฉบับประจำวันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2542 หน้า 2)

ด้วยเคารพศรัทธาอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

คนดีอยู่เมืองไทยทำไมไม่ได้ ไปแล้วไม่กลับมาน่าสัยสง
ศรีบูรพา, ปรีดี พนมยงค์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์สูงส่งเสมอกัน
มีความสุขอยู่ที่ไหนคงไม่สุข แต่ดีกว่าแสนทุกข์ที่บ้านฉัน
ไม่กลัวใครไล่ล่าต้องฝ่าฟัน ห่วงมวลชนมีอันจะเป็นไป
เพราะทุกท่านร้อนแรงดั่งแสงอาทิตย์ ไม่ถูกช่องก็ต้องคิดหาทางใหม่
ประจญประจัญดันทุรังพังบรรลัย เพราะห่วงไฟจะไหม้ลุกทุกอณู
เพราะห่วงบ้านห่วงเมืองจะเคืองเข็ญ จึงต้องเบี่ยงเบนประเด็นการต่อสู้
ถ้าไปเสียมิต้องให้ใครเชิดชู ดีกว่าอยู่แล้วไร้หมดไม่มี
คนดีอยู่เมืองไทยทำไมไม่ได้ มีใครคิดสงสัยกันไหมนี่
ว่าที่วางท่าถนัดรัฐมนตรี นับดูมีคนดีสักกี่คน
"ใช้เงินเกินตัวมั่วอำนาจ แล้วก็ย่อมโกงชาติและฉ้อฉล
กินใช้น้อยอยู่ง่ายสบายตน จะได้ไม่ไปปล้นประเทศไทย"
คือวาจาสัตย์ซื่อคนซื่อป๋วย รัฐมนตรีท้วยคิดบ้างไหม

สมถะแม้เมื่อพรากต้องจากไป ยังนิ่งเนียนนิ่มละไมตรึงใจชน
แช่มชื่นสู่สุคติเถิด เข้ม เย็นยิ่งบังเกิดทุกแห่งหน
เพราะมีแต่ลูกไทยไม่จำนน เดินตามรอยเข้มข้นไม่เสื่อมคลาย
ดอกไม้ใจทุกดวงจะพ่วงร้อย ดอกไม้จันทน์แม้ค่อยย่อยสลาย
ดอกไม้ใจบรรเจิดเฉิดประกาย สว่างฉายสู่สวรรค์นิรันดร์เทอญ

วิสา คัญทัพ

7 สิงหาคม 2542

(ที่มา-ข่าวสด, ฉบับประจำวันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542)

โอ้ว่าป๋วยปลื้มปล้ำล้ำดอกไม้
ใครจะรู้หรือไม่ไร้ดอกป๋วย
โลกทั้งโลกลือลั่ำคำเอออวย
อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ท่านตายแล้ว

สุจิตต์ วงษ์เทศ

7 สิงหาคม 42 ตีสาม ฯ

(ที่มา – สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์, ปีที่ 46 ฉบับที่ 11 วันอาทิตย์ที่ 15 – วันเสาร์ที่ 21 สิงหาคม 2542 – หน้า 10)

สัจการอาจารย์ป๋วย

ความตายอันไม่ตาย เป็นอมตะ ณ ยุคสมัย
กี่คนและกี่ใคร จักเป็นได้เหมือนดั่งนี้
คือก้าวของคนกล้า เอาศาสตราเข้าตราตี
ทระนง ณ ธรณี ทั้งหนักแน่นและหนักหนา
กลางศึกก็กล้าศึก ผนึกชัยเพื่อชัยประชา
พลิกกลับจากอับปรา เป็นชัยโชติแก่ปวงชน

กลางดึกอันมืดดำ ก็กล้านำไม่จำนน
ฝนห่าเข้าฝ่าหน จนเห็นทิศแลเห็นทาง
พายุกระหน่ำหนัก ก็กรากกล้าเข้ายืนกลาง
แปลบปลาบแทบอับปาง ยังยืนหยัดชูสัจธรรม
ประกาศแก่สากล เป็นคนจริงให้คนจำ
สันติประชานำ สันติธรรมต้องธำรง
จากครรภ์ของมารดา มาถึงเชิงตะกอนจง
มาตรการอันมั่นคง จักต้องมีเป็นหลักประกัน
สืบใจแห่งคนจริง อันยิ่งใหญ่อยู่ยงยัน
สืบเจตนานิรันดร์ อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ฯ

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

(ที่มา - เดลินิวส์ ฉบับวันอาทิตย์ที่ 15 สิงหาคม 2542 หน้า 28)

อาจารย์ป๋วยของฉัน

อาจารย์ป๋วยคือใครในใจศิษย์ อาจารย์ป๋วยคืออาทิตย์ที่ส่องแสง
คือลมน้ำดินดีมีค่าแพง ที่หมู่พาลคร้านแรงไม่รู้คุณ
เหมือนฝูงลิงได้แก้วแววิสุทธิ์ ไม่รู้ค่าว่าคือจุดก่อเกื้อหนุน
พิฆาตท้าล่าไล่ชุลมุน เมื่อเป็นจุลจึงรู้ว่าค่ากว่าทอง
อาจารย์ป๋วยรวยเมตตามหาศาล กรุณาศิษย์อาจารย์, ชนทั้งผอง
มุทิตาใหญ่ยิ่ง ชนสมปอง อุเบกขาดั่งทองนพคุณ
สันติประชาธรรมท่านนำร่อง ให้เมืองไทยเมืองทองได้เกื้อหนุน
ส่งเสริมรัฐพัฒนาราษฎร์ชาติสมดุล "กู้ด กัฟแน๊นซ์" ที่คุณคุณเรียกหาเอย

ปิยะ ยุทธสมภพ

อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายการพาณิชย์) บรูไน

ป๋วย คือปางเทพเจ้า มาจุติ
อึ้ง อัด รุก เริ่ม ริ รอบรู้
ภา ระมนุษย์สิ แสนประเสริฐ
กรณ์ ณิยกิจผู้ ใหญ่แท้ฉะนี้หนอฯ

คนดีคนสุดท้าย ท่ามกลางเผด็จการแบบเก่าเพิ่งจากไป, ดินหมอง ฟ้าร้องไห้ สุจริตชนก่นโศกคร่ำครวญ, ในความเงียบ มีเสียงอึงอล, ในความฉ้อฉล ยังอุตส่าห์คิดถึง ความกตัญญู, ในความรู้มีแสงสว่าง

สันติประชาธรรมของท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ไม่เคยดับ

หลวงตารูปนั้น เคี้ยวน้ำหมากเขรอะเหนือชานกุฏิง่อนแง่นโงนเงน

สาวหนุ่มกลุ่มหนึ่ง ค้อมคารวะวันทานอบน้อม, เขาทั้งหลายกำลังแสวงบุญหากุศล ปรารถนาทำความดี, หลวงตาถามว่า ยังมีพ่อแม่ผู้แก่เฒ่าอยู่ที่บ้านหรือเปล่า, ทุกคนชิงกันตอบว่า มี, หลวงตาบอกว่า นั่นละ นั่นละ คือพระของลูก พรหมของลูก, กราบไหว้บูชา ปรนนิบัติพระที่บ้านเสียก่อน

พระอย่างกูต่างหากที่เป็นสมมุติสงฆ์

พ่อแม่ พระอุปัชฌาย์ ครูบาอาจารย์ เสมอพระและพรหมแห่งลูกและศิษย์

มิได้ดูแลเอาใจใส่ท่านตอนมีชีวิตอยู่, จะทรงประโยชน์อันใดเล่า, ชาติและชราโดยสากล มีเวลามากกว่ามรณะ, มรณะก็แค่พริบตาเดียว หลังจากนั้นก็เป็นเรื่องของวงศาคณาญาติผู้ใกล้ชิด, ระหว่างการเกิดดำรงอยู่ ความแก่เฒ่าเข้าเยี่ยม ความเจ็บป่วยมาเยือน, เดรัจฉานทั้งหลาย เอาใจใส่ดูแลพระและพรหมแห่งตนกันแค่ไหน

วัตรปฏิบัติอันงามของพระและพรหม เจริญรอยตามกันเพียงไร

คนดีคนสุดท้ายเพิ่งจากไป

ไม่ใช่หนังสือหน้าสุดท้าย ตำรับมนุษยชาติจะจบเล่ม, ความดีของคนดีเหมือนต้นไม้ เหมือนอนุสาวรีย์, ต้องปลูกฝังในหัวใจ ในสมอง ในสติปัญญาของเราก่อน, หาไม่แล้ว จะไม่งอกเงย งอกงาม, ครูไม่เคยสอนทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงให้ศิษย์, วิชามักง่ายที่จะได้ มักง่ายที่จะเอาก็ไม่เคยปรากฏบนกระดานดำ, โลภกับโง่ ครูก็ไม่เคยสอน, ลดความโลภลงเท่าไรความโง่ก็ขจัดไปได้มากเท่านั้น, ห่างครู ก็ห่างคุณงามความดีของครู, จริตดกดัดจริตไปเสียสิ้น, ขอให้การจากไปของคนดีคนสุดท้าย, เป็นการเริ่มต้นของการเสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างยิ่ง, วิญญาณของท่านอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ก็จะเป็นสุข

(ที่มา-คอลัมน์ "เบาบ้าง หนักบ้าง" ขรรค์ชัย บุนปาน ข่าวสด ฉบับวันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542 หน้า 22)

อาจารย์ป๋วย ด้วยดวงใจ

อาจารย์ครับ...อาจารย์เชื่อไหมครับ
หากไม่นับ คุณพ่อคุณแม่ผม
อาจารย์คือ ผู้ที่ ผมนิยม
กราบเคารพ ชื่นชม เสมอมา
อาจารย์ครับ...อาจารย์รู้สึกใช่ไหมครับ
*อาจารย์กลับ มาเมืองไทย เมื่อเมษา**
คนตื่นเต้น เมื่อได้เห็น หน้าตา
แม้ไม่ใช่ ลูกศิษย์ลูกหา ก็ดีใจ
อาจารย์ครับ...บอกตรงตรง เลยนะครับ

**หมายถึง เมษายน 2530 ซึ่งเป็นการกลับเมืองไทยเป็นครั้งแรก*

ถ้าเรานับ เวลา ย้อนหลังได้
อยากให้คน ที่นี่ ประเทศไทย
ได้ทบทวน ความจริงใจ ของอาจารย์
อาจารย์ครับ อยากให้อาจารย์ อยู่ที่นี่
อยู่กับน้อง กับพี่ กับลูกหลาน
กับลูกศิษย์ ลูกหา ของอาจารย์
ขอกราบกราน "อาจารย์ป๋วย" ด้วยดวงใจ

ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์
9 มีนาคม 2531

อาจารย์ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ ได้ประพันธ์บทร้อยกรองชิ้นนี้ไว้ในหนังสือ "72 ปี อาจารย์ป๋วย" เมื่อคราวจัดงานครบรอบ 72 ปี ศาสตราจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2531 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งผู้รวบรวมรู้สึกประทับใจ นับตั้งแต่ได้อ่านในคราวแรกและตรงกับความรู้สึกของพวกเราที่เป็นลูกศิษย์ลูกหาอีกหลาย ๆ คน จึงขออนุญาตคัดลอกและนำมาตีพิมพ์ซ้ำเพื่อเป็นการรำลึกถึงท่านอีกครั้งหนึ่ง แม้ว่าเราจะสูญเสียอาจารย์ป๋วยไปจนชั่วนิรันดร์แล้วก็ตาม

จากข้อมูลของหนังสือพิมพ์ ผู้รวบรวมได้ทราบว่าอาจารย์ป๋วย เดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านที่เมืองไทยในเดือนเมษายน 2530 และในปี 2536, 2538 และ 2540 นับเป็นครั้งสุดท้าย

ส่วนที่ 7

คำไว้อาลัยจากประชาชนทั่วไป จากหน้าหนังสือพิมพ์

(ภาคภาษาไทย และ ภาคภาษาอังกฤษ)

คำไว้อาลัยจากหน้าหนังสือพิมพ์

คนไทยทั่วโลกรวมใจส่ง "เข้ม เย็นยิ่ง" สู่สุคติ

ประชาชนจำนวนมากทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ ยังคงเข้ามาแสดงความอาลัยต่อ ดร. ป๋วย และแสดงความเสียใจต่อครอบครัวของ "บิดาเศรษฐศาสตร์ของไทย" อย่างต่อเนื่อง

กรุงเทพธุรกิจร่วมกับพันธุ์ทิพย์พลาซ่า เปิดห้องข่าวให้ประชาชนและบรรดาลูกศิษย์ที่ศรัทธาในตัว ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้เข้ามาแสดงคำไว้อาลัย ต่อการถึงแก่อนิจกรรมของ ดร. ป๋วย

ทั้งนี้ ผู้ที่ต้องการดูผลงาน และประวัติของ ดร.ป๋วย สามารถเข้าไปที่ http://www.bangkokbi news.com ซึ่งสามารถลิ้งค์ไปที่ห้องสมุดอาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ http//:www library.tu.ac.th/puey/pueyt.html

ท่ามกลางสภาวะสังคมไทยในปัจจุบัน ที่คนดีหายากยิ่งกว่างมเข็มในมหาสมุทรวันนี้ ประเทศไทยก็สูญเสียคนดี มีคุณธรรม ไปอีกคนหนึ่ง คนดีอีกคนหนึ่งต้องตายในต่างแดน ขอจดจารคุณูปการใหญ่หลวงที่ท่านอาจารย์ป๋วย มีต่อประเทศชาติและประชาชน ขอกราบคารวะดวงวิญญาณของท่านอาจารย์ด้วยความเคารพอย่างสูง

เสาวนีย์ ลิมมานนท์

กาลเวลาล่วงเลย สายน้ำไม่ไหลย้อนกลับ ได้เพียงรำลึกถึง ให้เกิดกำลังใจทำสิ่งดีต่อไป

แบบเบลอร์

ไม่ใช่เพียงธรรมศาสตร์ที่สูญเสีย ไม่ใช่เพียงสังคมไทยที่สูญเสีย แต่โลกแห่งประชาธิปไตยและธรรมรัฐได้สูญเสียปูชนียบุคคลผู้ยิ่งใหญ่ไปอีกท่านหนึ่งแล้ว แด่อาจารย์ป๋วย...รัฐบุรุษ...

สัมมา คีตสิน

คุณูปการของท่านเกินกว่าคำพูดใดๆ จะกล่าวได้ หวังว่าเราทั้งหลายจะช่วยกันสืบสานปณิธานของท่านต่อไป...ให้เป็นจริงได้ในที่สุด

มีนา มีน

ขอแสดงความอาลัยรัก และเสียใจอย่างสุดซึ้ง แทนลูกโดมทุกท่าน

ไพศาล พันธยานนท์

อาจารย์ป๋วย ท่านล่วงลับเพียงร่างกาย สิ้นสลายเพียงแค่ร่างแห่งความหลัง เราทุกคนขอร่วมรำลึกถึงพลัง และมนต์ขลังแห่งความดีของท่านตลอดไป

วรุณรัตน์ ไชยสุต

แม้ผมจะเกิดไม่ทันในยุคที่อาจารย์ป๋วยรับราชการและอยู่ในเมืองไทย แต่ผมก็รับรู้ว่าท่านได้ทำประโยชน์ให้เมืองไทยไว้มากมาย ผมในฐานะที่เป็นลูกหลานไทยคนหนึ่ง รู้สึกสูญเสียคนที่มีบุญคุณต่อประเทศชาติ ผมจึง

ขอเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมไว้อาลัยอาจารย์ป๋วย ขอให้ท่านหลับอย่างสบายในสวรรค์ และช่วยเป็นกำลังใจให้กับประเทศของเรา

สุชาติ ทรัพย์ดี

เสียใจต่อการจากไปของท่านอย่างสุดซึ้ง เป็นการสูญเสียอย่างใหญ่หลวงของคนไทย บรรดานักการเมืองก็ลุกขึ้นมาแสดงความอาลัยต่อท่านตามกระแส แต่แท้จริงแล้วพวกเขามิได้เคารพหรือพยายามสืบทอดเจตนารมณ์ของท่าน น่าเศร้าที่ท่านได้จากไปท่ามกลางการล่มสลายของระบบเศรษฐกิจการเงินไทย ที่ท่านเองเป็นผู้วางรากฐานมา

คนไทยในสหรัฐฯ

คนดีอย่างท่านคงจะสู่โลกใหม่ที่สุขสงบและพบแต่สิ่งดีที่จริงใจ

พิสิษฐ์

เสียใจต่อการจากไปของท่าน ด้วยความจริงใจอย่างสุดซึ้ง นอกจากท่านเป็นปูชนียบุคคลที่ทำความดีต่อเมืองไทยนานัปการแล้ว ท่านยังเป็นแบบอย่างอันดีงามแห่งความเก่งและความดีของชาวธรรมศาสตร์และคนไทยทุกคน

สุดาทิพย์

ขอร่วมไว้อาลัยด้วยความเคารพและรักเป็นอย่างสูงสุด การเป็น "บัณฑิต" นั้นไม่ใช่เรื่องน่าอาย อาจารย์ป๋วยท่านได้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชนรุ่นหลัง ลูกหลานของท่านพร้อมจะพัฒนาและปรับปรุงตนเองเพื่อความเป็นบัณฑิต เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์อันเป็นที่รัก

พลกฤษณ์ ลูกหลาน มธ.

พฤกษภแล กาสร อีกกุญชรอันปลดปลง โททนต์เสน่งคง สำคัญหมายในกายมี นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์ สถิตทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา

...ผมเป็นชนรุ่นหลังของท่าน แต่ผมก็จะขอเป็นหนึ่งในหลายท่านที่จะน้อมนำความดีของท่าน เป็นเยี่ยง เป็นอย่าง ต่อไป

นายเจ็ดตัวอักษร

ผมเสียใจในการถึงแก่กรรมของอาจารย์ป๋วย มาก ๆ ตอนที่ผมทราบว่าอาจารย์ถึงแก่กรรม ผมรู้สึกเสียใจจริง ๆ ที่สังคมไทยตอบแทนคุณความดีของท่านอย่างเจ็บแสบนัก ผมเกิดไม่ทัน ช่วงที่อาจารย์ลี้ภัยออกนอกประเทศ ผมขอถามทุกคนที่อยู่ในสมัยนั้นหน่อยว่า ความเป็นธรรมไม่มีหรือในสังคมไทย แม้แต่ในปัจจุบัน เด็กบางคนไม่รู้ด้วยซ้ำว่า อาจารย์ป๋วย อาจารย์ปรีดี ทำไมต้องออกไปถึงแก่กรรมนอกประเทศ เพื่อนผมบางคนพอผมบอกข่าวว่าอาจารย์ป๋วยตาย เขากลับถามว่าก็อาจารย์ป๋วยเป็นพวกคอมมิวนิสต์ไม่ใช่ เหรอ ผมสลดใจจริง ๆ ครับกับเรื่องนี้ โทษฐานคอมมิวนิสต์ เป็นโทษที่ปรักปรำคนได้ง่าย และหยาบช้ามาก ๆ

นายก้อง

ขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งต่อการจากไปของอาจารย์ป๋วยค่ะ อาจารย์ได้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติมากมาย เป็นตัวอย่างให้แก่อนุชนรุ่นหลัง ในฐานะที่เคยเป็นนักศึกษาของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คนหนึ่ง ดิฉันยิ่งมีความเสียใจต่อการจากไปของอาจารย์ผู้มีพระคุณของเรา แม้อาจารย์จะจากพวกเราไป แต่คุณความดีจะจารึกไว้ในใจและแผ่นดินไทยตลอดไปค่ะ

หนึ่งในเศรษฐศาสตร์ ม.ธ. รุ่น 46

ใดใดในโลกล้วน อนิจจัง
คงแต่บาปบุญยัง เที่ยงแท้
คือเงาติดตัวตรัง ตรึงแน่น อยู่นา
ตามแต่บุญบาปแล้ ก่อเกื้อรักษาฯ

(จากลิลิตพระลอ)

ด้วยความเคารพอย่างสูง

คนไทย ไกลบ้าน

อาลัยที่สุดกับปูชนียบุคคลที่สำคัญที่สุดคนหนึ่งของชาติไทย...ขอให้ดวงวิญญาณของท่านสู่สัมปรายภพ

นิพงศ์ มัฏฐาพันธ์

ในฐานะนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะนำแนวคิดต่าง ๆ ของอาจารย์ไปปฏิบัติตามเพื่อสังคมและประเทศไทยในอนาคต

39046 10759

รู้สึกเสียใจที่เมื่อรู้ว่าท่านจากไป และยิ่งรู้สึกเสียใจเมื่อท่านจากไป คุณงามความดีของท่านจึงปรากฏ และไม่รู้จะเสียใจอีกนานเท่าใด ถ้าแนวคิดที่ท่านทำไม่มีการสืบสานต่อ

ด้วยความเคารพและนับถือยิ่ง

คนไทยคนหนึ่ง

แด่อาจารย์ป๋วยผู้จากไปไม่มีวันกลับมา อาจารย์ได้ให้กำเนิดโครงการนักศึกษาเรียนดีจากชนบท ซึ่งเป็นการให้โอกาสกับคนด้อยโอกาสในชนบท นอกจากนี้ยังสร้างคุณประโยชน์มากมายให้กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

และประเทศชาติ เป็นตัวอย่างของการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ฯลฯ

กระผมในฐานะนักศึกษาในโครงการ ขอร่วมแสดงความไว้อาลัยกับการจากไป แต่มีคำถามอยากจะถามทุกคนว่า "ทำไมคนดีที่สร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติ ให้กับผืนแผ่นดินไทย แต่ทำไมจึงไม่ได้อยู่และจากไปบนผืนแผ่นดินไทย ทั้งพ่อปรีดีและอาจารย์ป๋วย เป็นตัวอย่างของคนดีที่ถูกมองข้ามอย่างนั้นหรือ แผ่นดินไทยไม่เคยสิ้นคนดี แต่จะมีอีกกี่คนเล่าที่จะต้องมีจุดจบเช่นนี้"

4102520113 คช.มธ. 18

ขอร่วมแสดงความอาลัยและเสียใจอย่างสุดซึ้งกับครอบครัวของท่านอาจารย์ป๋วยด้วยนะคะ เมืองไทยยังไม่สิ้นคนดี ถ้าคนดีไม่ท้อแท้

หมอบ้านนอก

ธรรมศาสตร์จะสิ้นคนดีอีกกี่คนกัน สังคมไทยถึงจะรู้ว่าคนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นคนไม่ดี แท้จริงแล้วคือผู้ที่ทำให้คนไทยมีแผ่นดินจนถึงทุกวันนี้ เคยนึกถึงกันบ้างไหม ผมหวังว่าความเป็นธรรมในสังคมไทยยังมีอยู่ เลิกเชิดชูทรราชกันเสียที ก่อนที่คนดี ๆ อีกหลาย ๆ คนจะต้องจากบ้านเกิดเมืองนอนไปตายที่ต่างแดน "หรือว่าคนที่ทำให้ไทยเป็นไทยจะไม่มีสิทธิ์ตายบนผืนแผ่นดินไทย"

เด็ก มธ.

อาลัยอาจารย์ป๋วยล่วงลับ ความดีไม่ดับห่างหาย
คนดีไม่มีวันตาย สืบสายอุดมการณ์นิรันดร

สมาน, สุมน, เอกวัจน์, ศรีสกุล

ท่านเปรียบเหมือนวิศวกรผู้วางรากฐานระบบเศรษฐกิจของชาติ ในปัจจุบันเป็นปูชนียบุคคลแห่งศตวรรษ 20

เสริมไกร ตันบูรณา

ถ้าอาจารย์ยังอยู่ ผมมั่นใจว่า เมืองไทยของเราไม่ประสบกับชะตากรรมเช่นนี้แน่นอน ยิ่งคิดยิ่งเคียดแค้น ไอ้คนที่มันเอาปืนตบหน้าอาจารย์ เสียใจมากครับ...

ทาส ไอเอ็มเอฟ

ขอแสดงความเสียใจกับญาติพี่น้อง ของ อ. ป๋วย และขอแสดงความเสียใจแทนชาวไทยทุกคน ที่สูญเสียคนดีของประเทศที่หาไม่ได้อีกแล้ว เพราะคนดีอย่างท่านในยุคสมัยนี้หายาก บ้านเมืองถึงได้เป็นเช่นนี้ และกระผมขอเป็นคนหนึ่งที่ยกย่องและขอเชิดชูท่านไว้ในใจตลอดไป

ส่วนข่าวที่รัฐบาลประกาศจะสนับสนุนให้มีการเชิดชู และควรสร้างอนุสาวรีย์ให้เป็นสิ่งเตือนใจคนไทยทุกคน ให้เอาอย่างท่าน คุณความดีของท่านจะสถิตไว้ไม่จางหายไป และขอให้คนไทยทุกคนเอาเยี่ยงอย่างท่าน...

อาณัติ นพพันธ์

(ที่มา-กรุงเทพธุรกิจ คอลัมน์ "จุดประกาย" , วันอาทิตย์ที่ 8 สิงหาคม 2542 หน้า 3)

จากใจชาวไทย อาลัย...ป๋วย อึ๊งภากรณ์

วันนี้เป็นวันเชิญอัฐิ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ไปยังมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อประกอบพิธีเคารพอัฐิ ก่อนนำไปประดิษฐานที่ห้องนุสรณ์สถาน ปรีดี พนมยงค์

จุดประกายร่วมรำลึกถึงคุณูปการของผู้ใหญ่ที่น่าเคารพที่สุดคนหนึ่งเท่า

ที่ประวัติศาสตร์ไทยเคยมีมา ด้วยการรวบรวมคำไว้อาลัยจากประชาชนชาวไทยส่งไปให้คุณงามความดีของท่าน...ไว้ ณ โอกาสนี้

คารวาลัย...อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์

"นายเข้ม" ผู้เข้มขลัง เปี่ยมพลังการเกิดก่อ
กรองฝันอันลออ ผจงทอเพื่อถิ่นไทย
คือ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คืออาภรณ์ยุคสมัย
คือนักคิดพิชิตชัย คือดวงใจปัญญาชน
วันวารที่ผันเปลี่ยน สร้างบทเรียนอันเข้มข้น
"นายเข้ม" ผู้เต็มตน เต็มกมลเพื่อแผ่นดิน
ชีพ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ทุกช่วงตอนใช่จบสิ้น
ตราไว้ในดวงจินต์ หนึ่งชีวินเพื่อชาติไทย

ร้อยกรองโดย ทิน ละออ ในนาม กรุงเทพธุรกิจ : จุดประกาย

โอกาสนี้ "จุดประกาย" คัดสรรคำไว้อาลัยจากประชาชนหลากวัยหลายอาชีพ ที่ร่วมลงนามรำลึกถึง ดร. ป๋วย ผ่านเวบไซต์ดังกล่าวมานำเสนอเพื่อร่วมรำลึกความดีงามที่สามัญชนคนหนึ่งสร้าง ไว้ให้มาตุภูมิ

ท่านทำให้ทุกคนดูว่า คนดี คนฉลาด คนเสียสละ สามารถก่อคุณูปการอันใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติได้ขนาดไหน

พลวุฒิ พิชญ์จรัล

ผมเคยได้ไปเยี่ยมอาจารย์ตอนผมอยู่ปี 2 ตอนนี้ผมกำลังเรียนจบปี 4 พอทราบข่าวแล้ว ใจหายครับ แต่อุดมการณ์ แนวความคิดของอาจารย์จะเป็นแนวทางในที่ผมจะรับใช้ประเทศไทยต่อไปครับ

ภาณุพงศ์ 3904610924

ท่านทำให้คนรุ่นเราเชื่อว่า คนดีในอุดมคติมีได้จริง สังคมไทย คนไทยควรสร้างอนุสาวรีย์ให้แก่ท่าน มิใช่เพื่อระลึกถึงการตายของท่าน แต่เพื่อให้คนรุ่นต่อ ๆ ไปรู้ว่าอะไร คือ อุดมคติที่ควรจะเป็น และเชื่อว่าเขาก็สามารถเป็นเช่นนั้นได้เหมือนที่อาจารย์ได้แสดงไว้ให้เห็นเป็นตัวอย่าง

ชลัท ศานติวรางคณา

ชีวิตของท่านเป็นแบบอย่างที่คนรุ่นหลังน่าจะได้นำมาศึกษาและพิจารณาว่าเราควรดำเนินชีวิตอย่างไร

ท่านได้อุทิศชีวิตของท่านเพื่อชาติบ้านเมืองอย่างแท้จริง

ไพศาล กุศลวัฒนะ

อาลัยแด่ท่านอาจารย์ป๋วย ปูชนียบุคคลของชาวไทย ท่านมิใช่เป็นผู้ที่ทำให้เมืองไทยมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลขึ้น แต่ท่านยังนำให้คนไทยไปสู่ความเป็นประเทศที่พัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์ และคุณประโยชน์อื่น ๆ นานานัปการที่ไม่สามารถบรรยายได้หมด

เราเหล่าคนไทยร่วมแสดงความอาลัยแด่ท่านอาจารย์ป๋วย

วรรณี เจริญทรัพยานันต์

แม้จะเป็นเด็กรุ่นหลัง แต่ก็เคยได้ฟังคุณพ่อที่เป็นชาวแบงก์ชาติกล่าวถึง อ.ป๋วย ด้วยความชื่นชมมาตลอด ว่าจะหาปูชนียบุคคลเช่นนี้ไม่ได้อีกแล้วในสังคมไทยปัจจุบัน เมื่อได้ฟังข่าวก็รู้สึกเสียใจที่บุคคลที่มีค่ายิ่งของไทยได้จากไปแล้ว

ข้าพเจ้าจึงขอร่วมไว้อาลัยแทนคุณพ่อที่เพิ่งจากไปเช่นกัน

ด้วยความเคารพอย่างสูง

สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา นิติ ฯ มธ.

ขอร้อยคำสำนึกระลึกถึง แด่ผู้ซึ่งรักชาติและอาจหาญ
แด่ผู้มีคุณธรรมล้ำดวงมาน แด่อาจารย์ ดร.ป๋วย ด้วยดวงใจ

สถาบันราชัฏสงขลา

อ. สมบูรณ์, อ. สมสวาท, อ. วิบูลย์

แล้วสังคมไทยก็สูญสิ้นคนดีไปอีก 1 ท่าน และเป็นท่านที่ชนชั้นปกครองของไทยไม่ต้องการ ทั้ง ๆ ที่ท่านได้ให้ ให้ และให้อะไรต่ออะไรที่เป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองมามาก

รัก เคารพ และ อาลัยอย่างสูงครับ

กฤษณัญธ์ ตีรกานนท์ 300261296

สิ่งที่สังคมได้ตอบแทนกับบุคคลเหล่านี้...และหลาย ๆ ท่าน ผมไม่อยากจะฟื้นฝอยหาตะเข็บ แต่ก็อดเศร้าใจไม่ได้ที่ในอดีตเราต้องเสียทรัพยากรบุคคลที่มีค่าเพียงเพราะบุคคลบางกลุ่มที่หลงใหลในอำนาจ

ขอไว้อาลัยแด่อาจารย์ที่รักยิ่งของข้าพเจ้า

แม้จะไม่เคยเป็นศิษย์สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง แม้จะไม่เคยได้รับการสั่งสอนจากท่านโดยตรง...

แต่ผมก็ซาบซึ้งในบุญคุณที่อาจารย์ได้ทำเพื่อประเทศด้วยความตั้งใจและบริสุทธิ์ใจ อยากให้เมืองไทยมีคนอย่างท่านมากมาก...

popomvoy@ hotmail.com

วันนี้เป็นวันเผาศพ อ. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นวันที่ชาวไทยเพิ่งรู้ถึงการจากไปของปูชนียบุคคลอันยิ่งใหญ่ ผู้เคยรับราชการ 2 ตำแหน่งควบ (อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับผู้ว่าการธนาคารชาติ) โดยปฏิเสธไม่รับเงินเดือน 2 ตำแหน่ง (รับเพียงตำแหน่งเดียว)

ปูชนียบุคคลทางด้านเศรษฐศาสตร์ อันมีค่าควรรำลึกถึงเป็นอย่างยิ่งของประเทศไทย

อีกเรื่องราวแห่งการย้ำเตือนว่า ประเทศนี้ไม่ต้องการคนดี

อีกเรื่องราวที่เอาไว้เตือนใจคนรุ่นเราว่า เราจะไม่ไล่คนดีให้ไปตายต่างเมืองอีก ดังที่รุ่นพ่อ รุ่นปู่เราเคยทำมา

Boonpee@ Innocent.com

ในฐานะที่กระผมเป็นเจ้าหน้าที่อยู่โรงพิมพ์ มธ. (ศูนย์รังสิต) ขอแสดงความเสียใจต่อครอบครัว ในการจากไปของท่านอาจารย์ด้วยครับ

เชาวฤทธิ์ แก้วโชติ

ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นข้าราชการในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต) ขอแสดงความเสียใจในการจากไปของท่านอาจารย์ป๋วย

สมบูรณ์-ประเทือง กองแก้ว

ขอให้อาจารย์นอนหลับพักผ่อนให้สบายเถอะนะครับ แล้วพวกผมเด็กธรรมศาสตร์จะสานต่อเจตนารมณ์ของอาจารย์เองครับ

"ฉันรักธรรมศาสตร์เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันรักประชาชน"

พงศ์สฤษดิ์ นกเกษม

ในฐานะที่กระผมเป็นเจ้าหน้าที่อยู่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาตร์ ขอแสดงความเสียใจในการจากไปของท่านด้วยครับ

บุญมี ทิมดี

อ. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คือ เสรีไทยผู้กล้าหาญ คือ อาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ คือ นายแบงก์ผู้ชาญชัย คือ ผู้ใหญ่ของแผ่นดิน

วุฒิพงษ์ ลุประสิทธิ์

คนดีเด่นแดนธรรม คู่แดนโดมเด่นไท จะอยู่ในหัวใจ นิรันดร์

ณคร เสรีรักษ์

ขออาลัยแก่การจากไปของรัฐบุรุษที่ทรงคุณค่ายิ่งของประเทศไทย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถ้าไม่มีท่าน ก็ไม่มีมหาวิทยาลัยธรรมศาตร์ในสิ่งที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

ด้วยความเคารพอย่างสูงและด้วยความเสียใจอย่างสุดซึ้ง...

พัชรวรรณ นุชประยูร นิติ - มธ.

รัก เคารพ อาลัย ในคุณความดีของท่านอาจารย์ป๋วย ผู้ซึ่งเป็นรัฐบุรุษที่แท้จริงในหัวใจคนไทยผู้รักประชาธิปไตย โดยไม่จำเป็นต้องให้รัฐบาลใด ๆ แต่งตั้ง คุณความดีของท่านมากล้นเกินกว่าจะหาคำพรรณนาใด ๆ มากล่าวอ้างได้

ขอให้ดวงวิญญาณอันประเสริฐสุดของท่าน จงสถิตในสัมปรายภพทั่วกาลนาน กระผมและทีมงานทุกคนจะยึดถือคุณความดีของท่านเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่มุ่งพัฒนาและยกระดับคุณภาพ ของสังคมไทยให้ดีขึ้น

ประวิทย์ จิตนราพงศ์

วันนี้ สังคมไทยได้สูญเสีย "คนดี" ที่สุดคนหนึ่ง

อาจารย์ป๋วย มิใช่เป็นเพียงผู้มีบทบาทสำคัญในการวางระบบจัดการ

เศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นเวลาเกือบสามทศวรรษ

หากแต่อาจารย์ป๋วย ยังเป็นบิดาของเศรษฐศาสตร์ไทย เป็นครูที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตา กรุณาต่อศิษย์ เป็นคนที่ใช้ชีวิตอย่างสมถะ เป็นปราชญ์ที่เน้นการพัฒนาสังคมให้มีความสมดุล ควบคู่กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

แต่เหนือสิ่งอื่นใด อาจารย์ป๋วยได้แสดงให้เห็นว่า คนที่สังคมให้ความเชื่อถือและเคารพยกย่อง ไม่ใช่เพียงคนที่มีความรู้ความสามารถเท่านั้น แต่คนคนนั้น ต้องเป็นคนซื่อสัตย์และมีสัจธรรม

นิพนธ์ พัวพงศกร, คณะเศรษฐศาสตร์

ในฐานะนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์คนหนึ่ง ถึงแม้จะไม่ใช่ลูกแม่โดม แต่ก็รู้สึกรักและเคารพอาจารย์ไม่ด้อยไปกว่าใครเลย และเชื่อแน่ว่า ทุกคนในประเทศไทย เศร้าสลดใจต่อการจากไปอย่างไม่มีวันกลับของท่านอาจารย์

ดิฉันรู้สึกสำนึกในพระคุณของท่านที่ได้วางรากฐานเศรษฐกิจไทยเอาไว้ และอยากจะถามว่า เป็นความผิดของใครที่ทำให้คนไทยไม่สามารถกลับมาตายที่แผ่นดินเกิดได้

กันยารัตน์ คงพิบูลย์กิจ

ทุกครั้งที่เราเอ่ยนามอาจารย์ป๋วย ฉับพลันในความคิดของเราก็แปลความหมายเป็นความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นสุภาพบุรุษลูกผู้ชายภายใต้ความสมถะ ความเมตตาที่มีต่อศิษย์และผู้ร่วมงาน ไม่เว้นแม้แต่ผู้ที่คิดร้ายต่อท่าน ไม่เคยอาฆาตใคร ห่วงประชาชนผู้ยากไร้ และด้อยโอกาส เป็นนักวิชาการที่ยิ่งกว่านักวิชาการใด ๆ เพราะใช้หลักวิชาในการรับใช้ประชาชนเพื่อประโยชน์ของชนส่วนใหญ่ กล้าปฏิเสธถ้าสิ่งนั้นไม่ชอบธรรม

ทุกครั้งที่ผมมีโอกาสเล่าเรื่องของอาจารย์ป๋วยให้ลูก ๆ ฟังผมเล่า

ด้วยความองอาจและภูมิใจในความเป็นคนดี มิใช่แค่ในฐานะคนไทยแต่เพียงอย่างเดียว แต่ในฐานะประชาคมโลก และมนุษย์ผู้ยิ่งใหญ่ในใจปวงประชา

ผมหวังว่า มรณกรรมของอาจารย์ป๋วย คงพอที่จะกระตุ้นเตือนต่อความดีและจริยธรรมของผู้ปกครองบ้านเมืองที่อ้างเป็นลูกศิษย์ หลานศิษย์ทั้งหลาย ให้มีสำนึกในหน้าที่ต่อแผ่นดินตามที่อาจารย์ป๋วยเคยสั่งสอนกันมา

ขอแสดงความอาลัยต่อการจากไปของอาจารย์ป๋วย คนดีที่หาได้ยากยิ่ง

คัมภีร์ วัฒนภิโกวิท

ในฐานะคนไทยคนหนึ่ง รู้สึกเสียใจต่อการจากไปอย่างไม่มีวันกลับของคนดีของแผ่นดิน

ขอให้ท่านจงไปสู่สุขคติ

ด.ญ. หทัยภัทร เพริศวิวัฒนา

ขอแสดงความเสียใจต่อการจากไปของอาจารย์ป๋วย ในฐานะของศิษย์เก่า มธ. คนหนึ่ง

ถ้าหากท่านเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยคงไม่เผชิญสภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้

นายโสภณ แย้มกลิ่น

ผมได้เคยอ่านประวัติของท่านอาจารย์ป๋วย ทำให้ผมได้ทราบว่าประเทศไทยเคยมีบุคคลที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติอย่างใหญ่หลวงโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนอะไรเลย

ผมขอให้ดวงวิญญาณของท่านจงไปสู่สุขคติ และผมขอแสดงความเสียใจต่อครอบครัวของท่านด้วยครับ

สินชัย เจริญเวียงเวชกิจ

ขอแสดงความเสียใจต่อการจากไปของบุคคลผู้ได้ทำประโยชน์อย่างสูงต่อแผ่นดินไทย

ขอให้ดวงวิญญาณของท่านจงไปสู่สถานที่อันเป็นสุข ขอให้จิตใจที่มุ่งนำประโยชน์แก่สังคมของท่านคงอยู่ในจิตใจของทุกผู้คนตลอดไป...

ฐิรชัย เตชะโสภณมณี

ผมขอแสดงความเสียใจต่อการจากไปของอาจารย์ป๋วย ท่านเป็นคนดีซึ่งหาได้ยากในสังคมไทย ท่านเป็นแบบฉบับให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไป ผมขอให้คุณความดีที่ท่านได้ทำมาตลอดชีวิตทำให้ท่านมีความสุขในภพหน้า

ผมมีความภูมิใจที่ได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ท่านได้ก่อตั้งขึ้นมา

พีรวิช กาญจนาพงศ์กุล

ในนามองค์กรพัฒนาเอกชนภาคอีสาน ขอไว้อาลัยต่อการจากไปของอาจารย์ซึ่งเป็นเสมือนบิดาผู้ให้กำเนิด "เอ็นจีโอไทย"

ขอดวงวิญญาณท่านจงไปสู่สุขคติ เราคนรุ่นหลังจักสืบทอดเจตนารมณ์แห่งการทำงานเพื่อผู้ยากไร้สืบไป

กป. อพช. ภาคอีสาน/เครือข่ายประชาธิปไตยภาคอีสาน

อาจารย์เป็นวีรบุรุษของชาวธรรมศาสตร์และคนไทยทุกคน สิ่งที่อาจารย์ได้ทำไม่สูญเปล่าแน่ ๆ ค่ะ

ขอร่วมไว้อาลัยแด่การจากไปของท่าน หลับให้สบายนะคะ

บุษบา เรืองอร่าม

ผมประทับใจในความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ และความเป็นตัวของตัวเองของอาจารย์

ผมจะศึกษาความคิด ความประพฤติ อุดมคติของอาจารย์และนำไปปฏิบัติเท่าที่ผมเห็นด้วยและทำได้ อย่างตรงไปตรงมา

ผมจะไม่นำอาจารย์มาแอบอ้างเพียงเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ แต่พฤติกรรมนั้นมิได้เป็นไปเพื่อความดี ความงาม และความจริงอย่างสิ้นเชิง

วรพงษ์ เวชมาลีนนท์

ขอร่วมรำลึกถึงอาจารย์ป๋วย ผู้ซึ่งในครั้งหนึ่ง แผ่นดินไทยไม่เห็นคุณค่า ขอให้อาจารย์หลับด้วยความสงบตลอดไปนะคะ

อภิชญา วัฒนกุลขจร

ขอแสดงความอาลัยต่อการจากไปของคนดีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้ได้ให้คุณค่า ความรู้ บทเรียน และประโยชน์มากมายแก่สังคมไทย ยากที่จะหาผู้ใดอีกได้ในยุคนี้

จะมีใครรู้ตัวหรือไม่ จะมีใครสำนึกหรือไม่ จะมีใครเสียใจหรือไม่ ต่อสิ่งที่ได้ทำลงไปต่อ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ คนดีแห่งกรุงสยาม

อสุสรณ์ คุณานุสรณ์

ผมชอบใจท่านกล่าวถึง "การศึกษาไทยในทรรศนะของข้าพเจ้า" ว่าต้องเริ่มต้นด้วยความสำคัญของนักเรียนและจบลงด้วยความสำคัญของนักเรียน

นักเรียนไม่ต้องเรียนเพื่อวิชาการหรือเพื่อชาติ แต่หากสนใจวิชาการเพื่อตนเองแล้ว วิชาการและชาติก็เจริญรุ่งเรืองได้เอง

พิษณุ ขำอ่อน/แม่ฮ่องสอน

ขอไว้อาลัยกับการจากไปของท่าน ท่านคือส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติไทย ด้วยความเคารพจากดวงใจที่บริสุทธิ์

พลโท กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ

กราบอาลัยอาจารย์ป๋วยด้วยความรัก น้อยคนนักที่จักทำเช่นท่านได้
เป็นนายเข้ม เย็นยิ่ง เสรีไทย ร่วมกู้ชาติให้พ้นภัยจากสงคราม
เป็นผู้ว่าการธนาคารชาติสะอาดล้ำ เป็นผู้นำที่ดีเก่งกล้าน่าเกรงขาม
ธนาคารชาติมีบทบาทสง่างาม และสร้างความมั่นคงการเงินไทย
เมื่อเป็นคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ ท่านทำให้ธรรมศาสตร์นั้นยิ่งใหญ่
ผลิตและส่งเสริมนักเศรษฐศาสตร์ไทย ให้เกรียงไกรรับใช้ชาติและโลกา
เป็นอธิการบดีที่เลิศประเสริฐยิ่ง ทำทุกสิ่งนำธรรมศาสตร์ให้ก้าวหน้า
เป็นปูชนียบุคคลควรบูชา ยึดมั่นสันติประชาธรรมประจำใจ
ขอให้วิญญาณท่านอาจารย์สู่สวรรค์ ไปสู่ที่อันสุขสันต์และสุกใส
ชื่อของท่านนั้นจะอยู่คู่เมืองไทย เป็นบุคคลผู้ยิ่งใหญ่ในใจชน

มานิต ปางมณี

อาจารย์ป๋วยสอนให้ผมได้เป็นผมในปัจจุบัน ที่อุทิศตนเพื่อสังคมและผู้ยากไร้

ท่านเน้นเสมอว่า เราได้มาเรียนที่คณะนี้ มหาวิทยาลัยแห่งนี้ ล้วนได้รับความช่วยเหลือจากส่วนหนึ่งของภาษีที่ประชาชนชาวไทยได้ให้แก่ประเทศนี้ เมื่อมีการงานที่ดีแบ่งเวลาให้สังคมบ้าง และหากมีรายได้ส่วนเกินจากความรับผิดชอบต่อครอบครัวแล้ว ให้นำส่วนเกินนั้นกลับสู่สังคมด้วย

วันนี้ ท่านจากเราไป แต่คำสอนของท่านยังอยู่ในใจไม่มีวันเลือนหาย

ผมยังเป็นคนที่ยึดถือคำสอนอาจารย์ไม่เคยเปลี่ยนไป แม้ท่านจะ

จากไป ท่านยังอยู่ในใจเราเสมอ

เสียใจแทนประเทศชาติที่ไม่เคยคิดถนอมคนดีไว้ช่วยชาติบ้านเมือง เราจึงมีวันนี้ที่อับยศ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการคอร์รัปชัน

คงไม่มีใครอีกแล้วที่จะมาแทนท่านได้ เสียใจไม่เท่าเสียชาติเสียเศรษฐกิจไทย

ศักดิ์ชัย เตชะเวช, อีคอน 10

เคยกราบที่ตักท่าน เมื่อวันที่ 9 มีนาคม กับคุณพ่อ และน้องๆ หลายปีมาแล้วค่ะ สมัยที่ท่านมาเยี่ยมเมืองไทยตอนนั้นยังอยู่มัธยมอยู่เลย แล้วหนูก็ได้มาเป็นลูกโดมจริง ๆ

หนูยังจำวันนั้นได้ดี เพราะมันจะประทับและตราตรึงอยู่ในหัวใจตลอดไป เป็นความภูมิใจและปลาบปลื้มหาที่เปรียบมิได้ ที่อย่างน้อยครั้งหนึ่งก็ได้มีโอกาสได้กราบคารวะท่าน

คุณพ่อก็เล่าถึงวีรกรรมที่กล้าหาญของท่าน หนูมีความศรัทธาอย่างแรงกล้าเกินกว่าจะอธิบายได้ค่ะ

อาลัย...สุพรรณนา

อรวัฒน์ อุปปาติก

ขอไว้อาลัยให้กับผู้ที่มีบทบาทสำคัญให้ประเทศไทย และมีความสำคัญยิ่งที่เราทุกคนควรจะให้ความเคารพและสักการะท่าน ผู้ซึ่งเป็นผู้นำวิชาทางเศรษฐศาสตร์และผู้เป็นอาจารย์ของทุกคน แม้ว่าจะไม่ใช่ทางตรง แต่ก็ถือว่าเป็นทางอ้อม เพราะว่าท่านมีบุญคุณกับทุกคนในประเทศไทย แต่สิ่งที่ท่านเคยได้รับจากการเมือง ก็คือ สิ่งที่ทำให้ท่านต้องประสบกับความทุกข์

ดังนั้น สิ่งที่ข้าพเจ้าอยากจะร้องขอกับทางรัฐบาล ก็คือ ควรจะสร้างอนุสาวรีย์ของท่านขึ้นมา เพื่อเป็นการให้เกียรติ เคารพ และเป็น

ตัวอย่างที่ดีกับผู้ที่อุทิศชีวิตส่วนตัวให้กับประเทศชาติ โดยที่ไม่ได้รับผลประโยชน์อะไรเลย

ค่าใช้จ่ายที่ใช้ก็คงจะไม่มากเท่ากับบรรดานักการเมืองที่ทุจริตโกงกินบ้านเมืองเพื่อเอาไปเสพสุขมากนักหรอกครับ

ทศพล วงศ์ชัยสุริยะ

อนุสรณ์ที่มีค่าที่สุดที่พวกเราชาวธรรมศาสตร์จะสามารถมอบให้แด่อาจารย์ คือ การเชื่อมั่นในแนวทางที่อาจารย์ได้แผ้วถางไว้ ได้แก่ การปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นหลัก ปฏิเสธความร่วมมือและต่อต้านความไม่ชอบธรรมทุกรูปแบบ แม้จะต้องเสียสละความสุขส่วนตัวก็ตาม

ธนา วงศาสุลักษณ์

แม้บูรพาจารย์แห่งธรรมิกเศรษฐศาสตร์จะจากไป แต่ปรัชญาและผลงานยังคงเป็นแม่แบบให้ศึกษาและเดินตาม เปรียบดั่งอนุสาวรีย์ของธรรมิกสังคม

เจตน์ ศักยธรรม

ถึงเวลาแล้วที่คนไทยทุกคนต้องสร้างจิตสำนึกในการหวงแหนบ้านเมืองของเรา ทั้งยามทุกข์และยามสุข คิดถึงชาติ พูดถึงชาติ ปฏิบัติต่อชาติเหมือนอย่างที่อาจารย์ป๋วยดำเนินมาจนลมหายใจสุดท้ายของท่าน ขอไว้อาลัยแด่อาจารย์อย่างสุดซึ้ง

สมภพ สุทธิกรกมล

อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ท่านจากไป "ขอรำลึกถึง วีรกรรมเสรีไทย อีกทั้งเศรษฐศาสตร์ เพื่อชาติไทย" ด้วยอาลัยอย่างสุดซึ้ง

จากครอบครัว ศีลพิพัฒน์ พรหมเมศ ทวิชาชาติ ภูวตากร เจนหัตถการกิจ

ภัทร พรหมเมศ

ผมจะดำเนินชีวิตเยี่ยงท่านอาจารย์ป๋วย เพื่อจะได้ระลึกถึงท่านอยู่ตลอดเวลาและตลอดไป

ธวัชชัย อนุพงศ์อนันต์

สิ้นกายบ่สิ้นชื่อ หรอกเฮย
เสียชีพแต่ชื่ออยู่ ค้ำฟ้า
เสียกายบ่เสียอุดมการณ์ แน่แท้
ลูกหลานเจริญรอย มั่นคง
เผด็จการสูญสิ้น กาลนาน

วิวัฒน์ สรเสริมสมบัติ / นศ.ป.โท

(ที่มา-กรุงเทพธุรกิจ, ฉบับวันที่ 8 และ 16 สิงหาคม 2542)

คำไว้อาลัยเป็นภาษาอังกฤษจากเว็บไซต์ของหนังสือกรุงเทพธุรกิจ

I feel so sorry to hear this news. You are one of the most my respective persons. You are my referent person. I would like to be a good man like you. I would love to help my country in economic way and other ways like you. Your name will bury in my heart forever.

Love most

Threetep

Fare well...to the strongest devotion, the all-encompassing love, and the greatest selflessness that Thailand has ever had the honor of receiving from a single man.

Songkran@earthlink.net

Even sadness has come to our heart.
It's so hard to forget him and his goodness.
The only best we had ever had.
Let him go but retain his thought ever.
Faculty of Engineering, Civil Engineering Department.

Thammasat University

Boon

YOU HAVE NOT GONE YET, YOU ARE STILL IN THE MIDDLE OF OUR HEARTS.

SOMSAK

Rest in Peace, Rest in Peace

You are indeed...a Milestone of Changes

Rest in Peace, Rest in Peace

You do succeed...Changes in our Hearts, Always.

Orakan-Chatchapas

My heart is with the family. Truly sorry

Tha Prachan Alumni

...Honor Duty and Country...

You are the sunshine in our Thammasat union.

You will be in our heart forever, our beloved teacher.

Truly sorry.

Ssemarng@tardis.svsu.edu in Michigan

So sadness holding my heart.

But I believe...

You're falling in comfort.

Rest in peace.

Premika Boonsamchai

Oh my man rests in peace forever. You never get away from our hearts.

Oh my man was honest and yet smart. But no-heart Thai people were so harsh.

Oh my man was discharged out of the country. Nobody

gave you a sympathy.

Oh my man fights alone with the bureaucracy. Again nobody gave you a single hand.

Oh my man did not die on the motherland. But sad news did span so rapidly.

Oh my man is truly a statesman. No one can ever do like you did.

Oh my man now becomes legendary. Your history now becomes a hallmark.

Oh my man now you die with honor. Please please remember...

You are the man...forever...

Sukit Vongthavaravat

A model person to be followed.

Pakhawat Kovithvathanaphong

Everything you did for Thailand would never fade away from all Thai.

Kanlaya Preechanukool

You are not only brilliant and knowledgable yet relevant and humble. Your goodwill, conscience, justice, determination and any great words that can apply to you will certainly be remembered in my heart, Your ideas will never die. They must

be implemented for the sake of Thai's future.

AC 27342 หลานศิษย์ มธ

Varaphon Vongthavaravat, MD

Someone has asked me before for who I have the highest faith in? I heartily answered that I respect and have faith in Dr.Puay. I fell extremely sorry for I have no opportunity to meet Dr. Puay when he was still alive.

However, I intend to salute his ashes on this coming August 16. There is one question I can never answer; why did good people, who devoted his life for his beloved country, bitterly depart and never want to live in this country again?

Love and most faithful to Dr. Puay.

Pranee Suebwonglee (A.Pongsakul)

(ที่มา-กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 8 และ วันที่ 16 สิงหาคม 2542)

ส่วนที่ 8

ข่าวการถึงแก่อนิจกรรม และบทความสดุดีของหนังสือพิมพ์

(ภาคภาษาอังกฤษ)

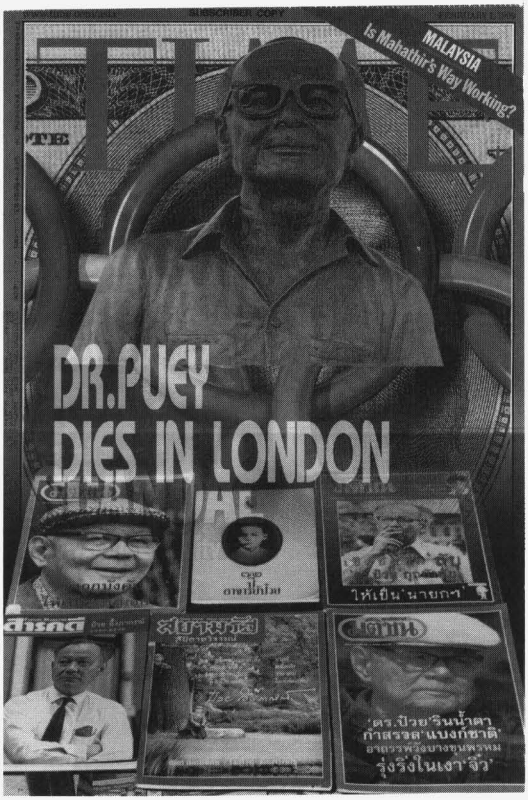
Is Mahathir's Way Working?
MALAYSIA
DR.PUEY
DIES IN LONDON
ให้เป็น "นายกฯ"
'ดร.ป๋วย' รินน้ำตา
กำแสรจด 'แบงก์ชาติ'
อายรรพ้วยยางขุนพรหม
รุ่งริ่งในเงา 'จิ๋ว'

ข่าว และ บทความสดุดี (ภาคภาษาอังกฤษ)

BRILLIANT ECONOMIST WHO WAS AN INSPIRATION TO THE YOUNGER GENERATION

Senator Virabongsa Ramangkura

Puey Ungphakorn was a brilliant economist and a professional pillar who had inspired a younger generation of economists to pursue their profession with compassion "For students of economies, Puey was a role model to emulate on his quest for social justice and on his impeccable ethical standards."

The death of Puey is the loss of one of the country's finest sons. In life, Puey laid the groundwork for banking, monetary and financial standards. He had also instilled a vision of what economists can do to help advance the cause of equity and justice.

In posterify Puey will be remembered as an "economic great", leaving behind a legacy of ground-breaking works on modern economic management.

Among Puey's monument achievements during his tenure as the governor of the Bank of Thailand were his pioneering

works to upgrade the commercial banking system, the high standards for monetary and fiscal discipline, the precedents on banking ethics and his pivotal role in the establishment of the Budget Bureau and the Fiscal Policy Office.

Prime Minister Chuan Leekpai

In his condolences sent to Puey's wife Magaret Ungphakorn, the prime minister praised Puey as highly respected figure who had contributed much to his beloved country. "I have known and held Dr.Puey in the highest personal regard, recognising his invaluable contributions to Thailand and his esteemed place in the public sector," he said in the statement.

The prime minister said his government stood ready to assist the Ungphakorn family during their time of grief, altough the family had already indicated the wish for private funeral.

Former prime minister Field Marshal Thanom Kittikachorn

In spite of political changes, Puey Ungphakorn remained a trustworthy friend. His sincerity, honesty and friendship never wavered.

Although Puey wrote a series of open letters urging Thanom to relinquish his dictatorial power, the former military strongmen said he and Puey remained friends throughout.

"When in government I received invaluable advice on economic affairs from Puey. After I retired, Puey visited me in

Singapore showing his sympathy for my plight, "Thanom recalled.

The former prime minister credited Puey for this groundwork to pave the way for the economic "miracle" which the country enjoyed with accelerating growth rates in the 1980s.

Deputy Finance Minister Pisit Lee-atham

DEPUTY Finance Minister Pisit Lee-atham mourned the death of Puey Ungphakorn as great loss for the country and expressed his personal grief on losing a mentor.

"Aajarn Puey was an outstanding model of honesty. He was truly a professional who refused to succumb to the powers - that - be," he said.

Pisit said that as a former recipient of a central bank scholarship for graduate studies in the Netherlands, he was particularly indebted to Puey for giving him the opportunity for growth academically and professionally.

He noted that Puey would remain his professional inspiration, emulating his advocacy for democracy, social justice and strict professional discipline.

The minister said his memory of Puey was of a man "who dared to stand up for what was right and never feared the consequences".

Puey was a fearless leader but had never been trapped by power, he added.

PM's Office Minister Supatra Masdit

PM's Office Minister Supatra Masdit expressed regret for the death of Puey Ungphakorn.

"As one of his students and a staff member who had worked closely with him, I was shocked," she said.

"In my heart I will always remember him as the man who laid the foundation for the development of Thailand's modern economy and as one of the pioneers in rural development," she added.

Supatra said she had coordinated with the Minister of Foreign Affairs to facilitate the funeral arrangements in London. Puey's family had deciced to cremate his body and planned to bring his ashes back to Thailand.

The minister commented that it was too early to form and opinion on whether a monuments should be built in honor of Puey, saying that Ungphakorn family should be consulted on this matter.

"Puey was modest man and he despised displays of extravagance," she noted.

Senate Speaker Meechai Ruchuphan

Puey Ungphakorn was an exceptional leading figure in society. His peaceful crusade for social justice and devotion to public interest are legend.

"Puey's life-long works are the testament of goodness."

Even in his death, Puey will remain an inspiration for social advocates to follow in his footstep on how to achieve economic and social progress.

Senator and educator Prof Kasem Suwanakul

The country has just lost its finest citizen. Puey Ungphakorn was a good man, and a patriot who was once misunderstood by his countrymen.

Puey left a legacy everywhere - in education, in the development of Thailand's, modern economy and in his struggle for democratic principles.

His accomiplishments were monumental, though he had to live a life of exile in London in his last years to avoid political controversy.

Ex - governor, Bank of Thailand Vijit Supinit

"Dr. Puey was a rare, great man and I was lucky to serve under him."

He took Thailand to the forefront of development and gave the Bank of Thailand its soul even today.

The monetary policy was and still is guided by his "growth with stability" principle. And as a central bank in a developing country, it had to support and promote needed sectors such as exports and agriculture where competitive financing was made available.

In his work, he set forth four principles. The first was to be neutral, honest and the best in academic work. Great importance was given to the selection of quality people to work with the central bank who were also given the best education.

Secondly, there was simplicity and no aristocratic hierarchy. Third, management was carried out with kindness and sympathy. The Bank of Thailand was also to help fuel ideas and set policies with other state agencies.

Last but not least, the central bank cannot be isolated from politics but provide it with rationality and understanding.

Senator and former deputy central bank governor Paisarl Koomalayavisai

Without Puey Ungphakorn, the history of Thai economic development might have had to be rewritten with a worse scenario.

With Puey taking the monetary rudder at the Bank of Thailand, he had installed a tightfisted discipline to ensure economic stability and development.

Despite pressure from dictatorial leaders, Puey stood up for his professional principles. The monetary and financial infrastructure laid down by Puey later helped pave the way for the economic take - off as a newly - industrialised country.

Deputy prime minister Trairong Suwankhiri

The anecdotes on Puey Ungphakorn are a reflection of the kind of man who had lived and done so much for his country.

The deputy prime minister recalled that he was one of Puey's early students studying economics at Thammasat University.

"Ajarn Puey was no regular professor. His teachings went beyond the classroom."

In addition to the class - room discussion, Puey would spend time with his students talking about everything from life's goals to the etiquette of drinking.

"After class, Puey oftern took his students for a few drinks and then invited them for a Bt 10 dinner a food stalls in Nana Market."

Using the tasty but cheap dinner to illustrate his point, he would encourage the students to live a healthy but modest life his hands on lesson on fiscal discipline.

The untiring professor was also concerned about how his students would channel their youthful energy into politics. When Trairong was recruited to join the university staff, Puey said he did not look for a "book - worm" but a street - smart guide to ensure constructive student activities.

In one of his pioneering works, Puey established a student volunteer programme for rural development.

"A pundit [educated man] does not deserve to be called as such after receiving only a university degree, but he should also learn how to apply his knowledge to solve villagers, problem," Puey said.

As the central banker, Puey had kept politicians from medding with monetary policy. Field Marshal Sarit Thanarat

once ordered him to print more money but he refused.

Puey saved the country from the peril of run - away inflation as he held Sarit at bay, ignoring the tempting offers of a new house and a finance portfolio.

Finance Minister Tarrin Nimmanahaemida

Puey Uhgphakorn played a pivotal role in the development of Thailand's banking and financial system. His death is a great loss as the country has just been deprived of great mind on the economy.

Governor, Bank of Thailand MR Chatu Mongol Sonakul

Puey had a vision not just for the immediate but for 10 - 20 years ahead. He formulated Thailand into the first ever sustainable development phase.

"What happened to him was not fair. He wanted the right things for the Thai people. But he ended up abroad and could not fulful many of his own wishes."

The central bank will continue to implement his ideas such as rural development and the provision of scholarships.

Commerced permanent secreatary Somphol Kiatpaiboon

The name of Puey Ungphakorn needs no introduction - he is and icon for public service. He was a devoted servant of the public, spending his entire life to ensure sound economic fundamentals as well as safeguarding the interests of villagers and the underprivileged.

A SUPPORTER OF DEMOCRACY AND SOCIAL REFORM IN EVERY SPHERE

Jon Ungphakorn, Dr. Puey's eldest son and director of the Aids support group, ACCESS :

"What I remember most about my father is his courage, emphasis on integrity and conviction in democracy. Many times, he stood up against people in power to fight for what he believed was right.

Leter in his life, he developed a clear standpoint. Father wished to see a society in which the disparity between the rich and the poor is reduced. The kind of society he described in the essay From Womb to Crematorium [which lays out the kind of social security and welfare plans that he believed people in society should be entitled to] is his dream.

It has not come true, yet. Today, welfare for the poor remains a dream too far. One thing I learned form my father is to live a simple and honest life.

Father was offered many powerful political posts many times. He rejected them all. Even though he was appointed to several positions, he took the salary of the one job he devoted most of his time to, even if it was lowest.

At New Year, we children had to stand at the door to turn down all the gifts that people brought for Father.

I can't talk about Father in separation from my mother in terms of our upbringing. In the house, my mom prevails. Father often followed what my mom planned for us. Actually, Father

was less strict than my mom. My father brought democracy fully to the house. He gave us freedom to choose whatever we would love to do or to be.

When I was eight years old, my parents gave me the freedom to choose which school I wanted to attend. There was one in London and another, less conventional one. As result, my father had to buy a new house closer to the school. He had to travel for hours every day to work in London.

In my memory, father always did everything for us. He taught me homework and brought whatever information we needed for the class. He attended school's conferences and activities. He picked us up from wherever we went, even though he had a lot of work to do.

Naturally, Father was sad when he could not speak after a stroke. But he adjusted himself well. He smoke amid sound of Thai music still lingers in my memory.

As a son, I look at my father as a good man, a role mode. He was hard - working but never deprived his family of time together. I never looked at him as a hero. He was a father to me, no more, no less."

(ที่มา - บางกอกโพสต์, ฉบับประจำวันที่ 11 สิงหาคม 2542)

เอกสารอ้างอิง

1. ไทยโพสต์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1021 - วันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2542
2. ข่าวสด, ปีที่ 9 ฉบับที่ 3172 - วันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2542
3. ไทยรัฐ, ปีที่ 50 ฉบับที่ 515173 - วันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2542
4. เดอะเนชั่น, ฉบับประจำวันที่ 7 สิงหาคม 1999 (ภาษาอังกฤษ)
5. ผู้จัดการรายวัน, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2702 - วันที่ 7 - 8 สิงหาคม 2542
6. บางกอกโพสต์, ฉบับประจำวันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 1999 (ภาษาอังกฤษ)
7. บ้านเมือง, ปีที่ 28 ฉบับที่ 13345 - วันเสาร์ที่ 7 สิงหาคม 2542
8. กรุงเทพธุรกิจ วันอาทิตย์, ปีที่ 12 ฉบับที่ 3972 - วันอาทิตย์ที่ 8 สิงหาคม 2542
9. กรุงเทพธุรกิจ วันจันทร์, ปีที่ 12 ฉบับที่ 3973 - วันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542
10. มติชนรายวัน, ปีที่ 22 ฉบับที่ 7822 - วันอาทิตย์ที่ 8 สิงหาคม 2542
11. สยามรัฐ, ปีที่ 50 ฉบับที่ 16905 - วันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542
12. เดลินิวส์, ฉบับที่ 18196 - วันอาทิตย์ที่ 8 สิงหาคม 2542
13. ข่าวสด, ปีที่ 9 ฉบับที่ 3174 - วันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542
14. มติชนรายวัน, ปีที่ 22 ฉบับที่ 7823 - วันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542
15. ไทยรัฐ, ปีที่ 50 ฉบับที่ 15175 - วันจันทร์ที่ 9 สิงหาคม 2542
16. เดลินิวส์, ฉบับประจำวันที่ 9 สิงหาคม 2542
17. ข่าวสด, ปีที่ 9 ฉบับที่ 3175 - วันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542

18. ไทยรัฐ, ปีที่ 50 ฉบับที่ 15176 – วันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542
19. เดลินิวส์, ฉบับประจำวันที่ 10 สิงหาคม 2542
20. มติชนรายวัน, ปีที่ 22 ฉบับที่ 7825 วันพุธที่ 11 สิงหาคม 2542
21. ประชาชาติธุรกิจ, ฉบับที่ 3086 – วันจันทร์ที่ 9 – วันพุธที่ 11 สิงหาคม 2542
22. มติชนรายวัน, ปีที่ 22 ฉบับที่ 7825 – วันพุธที่ 11 สิงหาคม 2542
23. ข่าวสด, ปีที่ 9 ฉบับที่ 3176 – วันพุธที่ 11 สิงหาคม 2542
24. มติชนสุดสัปดาห์, ปีที่ 19 ฉบับที่ 990 – วันอังคารที่ 10 สิงหาคม 2542
25. เดลินิวส์,...วันพฤหัสบดีที่ 12 สิงหาคม 2542
26. มติชนรายวัน, ปีที่ 22 ฉบับที่ 7826 – วันพฤหัสบดีที่ 12 สิงหาคม 2542
27. บางกอกโพสต์ ฉบับประจำวันที่ 11 สิงหาคม 1999 (ภาษาอังกฤษ)
28. มติชนรายวัน, ปีที่ 22 ฉบับที่ 7827 – วันพุธที่ 13 ตุลาคม 2542
29. เดลินิวส์,....วันอาทิตย์ที่ 15 สิงหาคม 2542
30. เดลินิวส์,....วันพุธที่ 11 สิงหาคม 2542
31. ไทยรัฐ,...วันจันทร์ที่ 16 สิงหาคม 2542
32. กรุงเทพธุรกิจ, ปีที่ 12 ฉบับที่ 3980 – วันจันทร์ที่ 16 สิงหาคม 2542
33. มติชนรายวัน,....วันจันทร์ที่ 16 สิงหาคม 2542
34. ไทยรัฐ, ปีที่ 50 ฉบับที่ 15184 – วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2542
35. ไทยโพสต์, - วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2542
36. มติชนรายวัน – วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2542
37. เนชั่นสุดสัปดาห์, ปีที่ 8 ฉบับที่ 375 – วันที่ 12 – 18 สิงหาคม 2542

38. สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์, ปีที่ 46 ฉบับที่ 11 - วันที่ 15 - 21 สิงหาคม 2542
39. มติชนรายวัน - วันเสาร์ที่ 21 สิงหาคม 2542
40. มติชนสุดสัปดาห์, ปีที่ 19 ฉบับที่ 991 - วันอังคารที่ 17 สิงหาคม 2542
41. มติชนรายวัน - วันจันทร์ที่ 23 สิงหาคม 2542
42. กรุงเทพธุรกิจ - วันจันทร์ที่ 23 สิงหาคม 2542
43. มติชนรายวัน, ปีที่ 22 ฉบับที่ 7838 - วันอังคารที่ 24 สิงหาคม 2542
44. มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที่ 24 สิงหาคม 2542
45. เดลินิวส์...วันพุธที่ 25 สิงหาคม 2542
46. เดอะซันเดย์เนชั่น, ฉบับประจำวันอาทิตย์ที่ 29 สิงหาคม 1999 (ภาษาอังกฤษ)
47. กรุงเทพธุรกิจ, ปีที่ 12 ฉบับที่ 3993 - วันอาทิตย์ที่ 29 สิงหาคม 2542
48. ไทยโพสต์, ฉบับประจำวันจันทร์ที่ 30 สิงหาคม 2542
49. เส้นทางเศรษฐกิจ - วันที่ 13 - 18 เมษายน 2530
50. ไทยรัฐ - วันจันทร์ที่ 6 เมษายน 2530
51. มติชนสุดสัปดาห์, ปีที่ 17 ฉบับที่ 964 - วันอังคารที่ 11 มีนาคม 2540
52. สารคดี, ปีที่ 15 ฉบับที่ 176 - ตุลาคม 2542
53. สารคดี, ฉบับพิเศษ "ป๋วย อึ๊งภากรณ์ 2459 - 2542", 2542
54. ดอกเบี้ย, ปีที่ 17 ฉบับที่ 218 - สิงหาคม 2542
55. ธัญญา ผลอนันต์ และ สุวรรณ มูลทองสงค์, รวมบทกลอนของป๋วย อึ๊งภากรณ์, สนพ.มูลนิธิโกมล คีมทอง, กรุงเทพฯ 2531

หนังสืออนุสรณ์

1. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิรุณหลั่งรินน้ำตาอาลัย อาจารย์ป๋วย ผู้อยู่ในหัวใจโดม, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สิงหาคม 2542

2. กระทรวงศึกษาธิการ, สืบสานปณิธาน ป๋วย อึ๊งภากรณ์, โรงพิมพ์กรมการศาสนา,...

3. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คนดีที่จากไป, พิมพ์แจกในพิธีบำเพ็ญกุศลครบ 50 วัน ฯ 15 กันยายน 2542

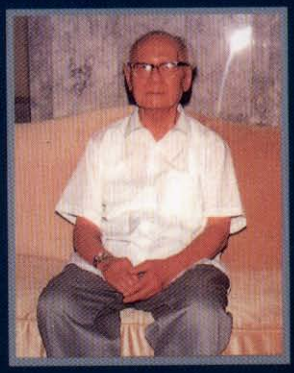

สิ้นแล้วคนดีที่เหลืออยู่
สิ้นแล้วผู้อุทิศตนเพื่อชนผอง
สิ้นแล้วเทียนส่องธรรมนำครรลอง
สิ้นแล้วปราชญ์ของแผ่นดินไทย

จุ่งเสวยสุขสวรรค์ ชั้นล้ำเลิศ
ประเสริฐเกษมสันติสุขสว่างไสว
สยามระลึกถึงท่านอยู่ตลอดไป
ชัยปูชนียบุคคล ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ดวงประทีปมอดดับลับแสงไป คงเหลือไว้ความสว่างกลางใจคน

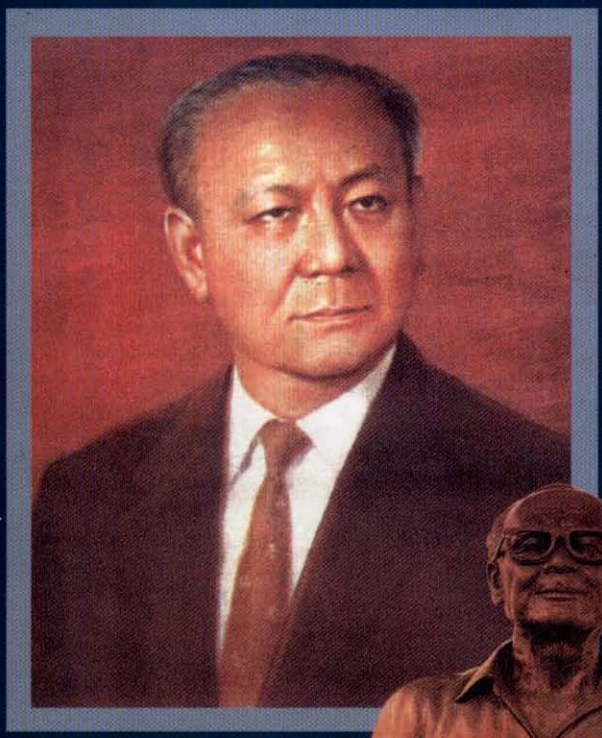

ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ISBN : 974-87796-5-3